

AZ ADATVÉDELMI BIZTOS BESZÁMOLÓJA I. 2004

**AZ ADATVÉDELMI BIZTOS
BESZÁMOLÓJA
2004**

I. KÖTET

**AZ ADATVÉDELMI BIZTOS
BESZÁMOLÓJA
2004**

**Adatvédelmi Biztos Irodája
Budapest, 2005**

Kiadja az Adatvédelmi Biztos Irodája
Felelős kiadó: Dr. Péterfalvi Attila
HU ISSN 1416 - 9762
Készült Rózsa Gábor nyomdájában
Borító design: K. Izcrám

Tartalom

I. KÖTET

BEVEZETŐ	17
I. TEVÉKENYSÉGÜNK FŐBB ADATAI	23
II. A VIZSGÁLATOK	43
A. Személyes adatok	43
Az adatvédelmi biztos új feladat- és hatáskörei	44
Nagy állami (önkormányzati) adatkezelések	46
Az Egységes Munkaügyi Nyilvántartás	46
A Belügyminisztérium és központi adatkezelő szervezete	49
Rendőrség	53
Határőrség	57
Vám- és Pénzügyőrség	58
Állami adóhatóság	61
A társadalombiztosítás szervei	64
Országos Egészségbiztosítási Pénztár	65
Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság	67
Önkormányzatok	68
Szociális ellátás	68
Helyi adóhatóság	71
Önkormányzatok által kezelt személyes adatok felvétele, gyűjtése, felhasználása, továbbítása	73
Betekintési jog	78
Bíróságok	80
Szektorális adatkezelések	84
Egészségügy	84
Munkáltatók	89
Oktatásügy	95
Távközlési szolgáltatók	97
Posta	101
Internet	103
Hitelintézetek	108
Biztosítók	114
Sajtó	118
A múlt feltárása, tudományos kutatás	122
Közüzemi szolgáltatók	125

További jellemző ügycsoportok	129
Az állami kezelésű autópályákkal kapcsolatos adatkezelésekről	129
A Közjegyzői Digitális Levéltár	130
B. Közérdekű adatok	133
Közérdekű adatok az önkormányzatok kezelésében	135
Közérdekű adatok a hatósági eljárásban	140
Sajtószabadság vagy információszabadság?	144
Közügyek – magánügyek. A két alkotmányos jog ütközése	146
Az állami ellenőrzés nyilvánossága	147
Titokfelügyelet	148
C. Jogszabálytervezetek véleményezése és jogalkotással kapcsolatos kezdeményezések	151
Jogszabálytervezetek véleményezése	151
Jogszabálytervezetekkel kapcsolatos ügyeink	153
Jogi szabályozási kezdeményezések	157
D. Sziget 2004	160
III. NEMZETKÖZI ÜGYEK	161
Magyarország uniós csatlakozása	161
Az Unió Alkotmánya	161
Az Európai Adatvédelmi Biztos	162
Az Avtv. módosítása a vonatkozó közösségi jogszabályokkal összhangban	163
Külföldi beadványok	165
Az Európai Csalásellenes Hivatal magyarországi Koordinációs Irodája	166
A 29-es adatvédelmi munkacsoport 2004. évi állásfoglalásai	169
Nemzetközi adatvédelmi konferenciák	179
Új kihívások	180

IV. AZ ADATVÉDELMI NYILVÁNTARTÁS ÉS A SZEMÉLYES ADATOK KEZELÉSÉVEL KAPCSOLATOS ELUTASÍTOTT KÉRELMEK ÉS A KÖZÉRDEKŰ ADATOK MEGISMERÉSÉRE IRÁNYULÓ ELUTASÍTOTT KÉRELMEK NYILVÁNTARTÁSA	183
A. Az adatvédelmi nyilvántartás	183
Az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentkezés 2004. évi tapasztalatai	185
Államigazgatási, állami intézmények bejelentkezése	187
Internetes szolgáltatások adatkezelései	190
Munkaerő közvetítés adatkezelései	190
Önkormányzatok adatkezelései	190
Követelésbehajtással foglalkozó gazdasági társaságok adatkezelései	193
Parkolási szolgáltatást nyújtó gazdasági társaságok adatkezelései	194
Aláírásgyűjtésekkel kapcsolatos adatkezelések	195
Kivételek az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentési kötelezettség alól	196
Az adatvédelmi nyilvántartás tartalmi összetétele	196
Az adatvédelmi törvény 2004. január 1-jével hatályba lépett módosításával kapcsolatos tapasztalatok	197
Az adatvédelmi nyilvántartások informatikai rendszere és fejlesztése	197
B. A személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek és a közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek bejelentése	203
Személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek nyilvántartása	204
Közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek nyilvántartása	205

II. KÖTET

MELLÉKLETEK	225
1. Az adatvédelmi biztos tájékoztatója	227
Tájékoztató az Európai Parlament tagjainak választásával összefüggő adatkezelések egyes kérdéseiről	229
2. Az adatvédelmi biztos ajánlásai	233
Az anonim HIV szűrővizsgálatok eljárását érintő adatvédelmi biztosi ajánlás	235
Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXV. törvény egyes rendelkezéseivel kapcsolatos nemzeti és etnikai jogok országgyűlési biztosi és adatvédelmi biztosi közös ajánlás	240
A petesejt-adományozás jogi szabályozásának vizsgálatáról szóló állampolgári jogok országgyűlési biztosi és adatvédelmi biztosi közös ajánlás	246
A kórházak előtti inkubátorokba helyezett csecsemők védelmét érintő állampolgári jogok országgyűlési biztosi és adatvédelmi biztosi közös ajánlás	250
3. Az adatvédelmi biztos közleményei	253
Közlemény a Blikk című napilap 2004. 01. 27-i számában megjelent, Fehér Miklós válogatott labdarúgó tragikus haláláról tudósító cikkel kapcsolatban	255
Közlemény a kutatás, illetve közvetlen üzletszerzés célját szolgáló adatkezelésekről	256
Közlemény a FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség aláírásgyűjtésének nyilvántartásba vételéről	258
Közlemény a BKV Rt. által szervezett, a közlekedési szokásokat felmérő közvéleménykutatásról	259
Közlemény egyes vitatott adatigénylések adatvédelmi vonatkozásairól	261
Közlemény a közfeladatot ellátó szervek és intézmények selejtezési gyakorlatának rendjéről	262
Közlemény a Magyar Posta Rt. Országos Logisztikai Központjában végzett adatkezelést érintő adatvédelmi biztosi vizsgálat eredményéről	263
Közlemény az anonim HIV-szűrés gyakorlati tapasztalatairól	265
Közlemény a zárt önkormányzati testületi ülések dokumentumainak kezeléséről	267

4. Az adatvédelmi biztos nagy érdeklődést kiváltó ügyei	269
Hivatali vesztegetés gyanújával indított büntetőeljárás államtitokká nyilvánítása	271
Összegzés a www.halapenz.hu honlappal kapcsolatos adatvédelmi biztosi vizsgálat megállapításairól	273
Összegzés Dr. Grespik László egy úgynevezett skinhead-per során a bíróhoz intézett kérdésének jogszerűségével kapcsolatos vizsgálatról	276
Összegzés a Nagymaros Város Önkormányzata által kiírt jegyzői pályázattal kapcsolatos adatvédelmi biztosi vizsgálatról	279
A kormányzati alkalmazásban álló politikai tanácsadók, főtanácsadók személyére vonatkozó egyes adatok nyilvánossága	284
A Velencei Építészeti Biennálé pályázatának nyilvánossága	287
A Magyar Távirati Iroda tájékoztatási gyakorlatáról	291
A közszereplők információs önrendelkezéshez való jogát a törvény a magánszemélyekéhez képest mélyebben engedi korlátozni, amikor úgy rendelkezik, hogy bárkinek joga van anonimizálás nélkül megismerni és nyilvánosságra hozni a közszereplőket érintő adatokat	296
A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara adatigénylése kamarai választási névjegyzék összeállításához a BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivataltól	299
A MEOSZ új nyilvántartást vezetett be, mely egyfajta regisztrációs rendszerként funkcionál annak érdekében, hogy lehetetlenné tegye a mozgáskorlátozottak parkolási engedélyeivel való visszaéléseket, ám ez a nyilvántartás az adatvédelmi előírásoknak több szempontból sem felel meg	302
Kéretlen elektronikus levél küldése	308
Az MNB egyes tisztségviselőinek vagyonynyilatkozatára vonatkozó rendelkezésekről	310
A Népszava munkatársainak államtitoksértési „ügye”	314
A kormány által a kettős állampolgárságról tartandó népszavazás lehetséges következményeiről készített hatásvizsgálatok közérdekű adatainak megítéléséről	317
Politikai kampány e-mailen a kettős állampolgárságról	320
5. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásai	323
A. Személyes adatok védelmével kapcsolatos esetek	323
Állásfoglalás: a kezelőkarton minden adatot tartalmazó másolatát a biztosító nem kérheti, hiszen azon olyan, a biztosítási esemény bizonyításához szükségtelen személyes adatok is szerepelhetnek, amelyek megismerésére a biztosítónak nincsen felhatalmazása	325
Állásfoglalás: a minősített adatok büntetőeljárásokban történő felhasználásáról, a jogszerű titkolódzás határaitól, az indokolatlan titkosítási, illetve „titokfeloldási” eljárások és egyes alkotmányos alapjogok egymáshoz való viszonyáról	327

Állásfoglalás: a Magyar Nemzeti Bank humánbiztonságáról szóló utasításnak elsősorban azt a célt kell szolgálnia, hogy – a részletszabályok meghatározásával – segítse az említett törvényben rögzített előírások gyakorlati végrehajtását	330
Állásfoglalás: a nagy állami adatkezelő rendszerek vagy más nyilvántartások adatainak jogszerű felhasználása az adózók ellenőrzésére	333
Állásfoglalás: az érdekképviselési tagságra vonatkozó, illetve a tisztségviselésre utaló különleges adatok kezeléséről	336
Állásfoglalás: az érintett pályázókat az adatkezelőnek tájékoztatnia kell az adatok tárolásának időtartamáról, törlésük idejéről	339
Állásfoglalás: kamarai tag orvosokkal szemben lefolytatott etikai eljárás során az elfogadható eljárás az, ha a panasz esetén a beteg teljes bizonyító erejű magánokiratban hatalmazza fel az orvost a titoktartási kötelezettség alóli mentesülésre	342
Állásfoglalás: a normatív támogatás igénybevevőinek „összeírása” nem megfelelő jogalap az általános iskola adatgyűjtéséhez	345
Állásfoglalás: fegyelmi határozat borítékba helyezés nélküli kézbesítése nem megfelelő eljárás a személyes adatok védelmére	348
Állásfoglalás: a kamera „szándékosan feltűnő elhelyezése” a tájékoztatást nem helyettesíti	351
Állásfoglalás: Az Art. 16. § (3) bekezdése előírja, hogy az állami adóhatósághoz be kell jelenteni az adózó könyvvizsgálójának nevét, lakcímét, adóazonosítóját, holott ez az adatkezelés céljához nem elengedhetetlen	353
Állásfoglalás: MÁV Rt. a „menetjegyrendelés” elnevezésű formanyomtatványon jogellenesen kezel olyan adatokat, melyek a jegy igényléséhez és kiállításához nem szükségesek, valamint cél nélkül, „készletre” gyűjt személyes adatokat „az utólagos viták elkerülése érdekében” az igénylőlapok jegyváltást követő tárolásával	356
Állásfoglalás: az ügyintéző és az ügyfél közötti telefonbeszélgetésekbe történő tetszőleges belehallgatás aggályos; a személyes adatok megismerése nem lehet indok egy alkotmányos alapjog korlátozására, még akkor sem, ha ahhoz az érintett előzőleg hozzájárulását adta	362
Állásfoglalás: az SMS, illetve az azzal összefüggő egyéb adat (küldő és címzett száma, küldés ideje) akkor minősül személyes adatnak, ha meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható	365
Állásfoglalás: személyes adat az országból harmadik országban lévő adatkezelő vagy adatfeldolgozó részére csak akkor továbbítható, ha ahhoz az érintett hozzájárul, ha azt törvény lehetővé teszi, vagy ha arról nemzetközi szerződés rendelkezik, feltéve, hogy a harmadik ország joga – az Európai Unió által meghatározott – megfelelő védelmet biztosít az átadott adatok kezelése során	369
Állásfoglalás: az anyakönyvvezető a férj hibás anyakönyvi kivonatának javítása után írta át a feleség házassági anyakönyvi kivonatát is, az eljárás adatvédelmi szempontból nem kifogásolható	373
Állásfoglalás: a hivatalos helyről érkező küldeményeket a 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet szabályai szerinti jegyzőkönyv felvétele mellett, a fogvatartott jelenlétében lehet felbontani	376

- Állásfoglalás: a pozitív listás, központi, lakossági adónyilvántartás a személyes adatok védelme szempontjából azért igen aggályos, mert egy olyan központi nyilvántartás létrehozásával járna, amely a hitelkérelmezők vagyoni viszonyait is nagy mértékben átláthatóvá tenné a hitelkérelmet elbíráló hitelintézet számára 378
- Állásfoglalás: az állami horgászjegyek értékesítése egyesületenként és szövetségenként eltérő adatkezelési gyakorlatot hívott életre, mely sok esetben ellentétes az adatvédelmi előírásokkal 380
- Állásfoglalás: az önkormányzat nem kérhet személyes adatokat a honlapon való regisztrálás feltételeként 385
- Állásfoglalás: az egyházi intézmény alkalmazottainak vallásos meggyőződésére vonatkozó különleges adatok kötelező szolgáltatására törvényes úton az érintett alkalmazottak nem kényszeríthetők 390
- Állásfoglalás: a Simon Wiesenthal Központ „*Utolsó Esély Művelet*” elnevezésű magyarországi akciójának adatvédelmi kérdéseiről 394
- Állásfoglalás: ha valaki az interneten üzemeltetett fórumon (chaten) személyes adatokat hoz nyilvánosságra az érintett hozzájárulása nélkül, akkor az, az adatvédelmi törvény aspektusából személyes adatok jogellenes nyilvánosságra hozatalának minősül 397
- Állásfoglalás: a kártérítésre jogosultak, az érintettek önkéntességét nem csorbítja az a tény, hogy anonimitásukat nem megőrizve élhetnek igényükkel, ha az adatkezelő az adatvédelmi előírásoknak megfelelően részletesen és egyértelműen tájékoztatja őket az adatkezeléssel kapcsolatos minden körülményről 402
- Állásfoglalás: a spammerek adatbázisa adatvédelmi szempontból kizárólag az érintettek hozzájárulása nélkül nyilvánosságra hozott személyes adatok kapcsán kifogásolható 404
- Állásfoglalás: az információszabadságot, és ezzel összefüggésben a tudományos kutatás szabadságát a személyes adatok védelmét biztosító alkotmányos alapjog – mind az adatok megismerését, mind a nyilvánosságra hozatalát illetően – korlátozhatja ugyan, a korlátozásnak azonban meg kell felelnie az alapjogi korlátozásokkal szemben általában támasztott alkotmányos követelményeknek 407
- Állásfoglalás: adatvédelmi szempontból kifogástalan a Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány gyakorlata, mely szerint a Holocaust magyarországi túlélőit a sajtóban közzétett felhívás útján értesítik jogaikról és így – az érintett által kezdeményezett eljárás során – a személyes és különleges adatok kezeléséhez szükséges hozzájárulást közvetlen módon szerzi be az adatkezelő az érintettektől 412
- Állásfoglalás: az alvállalkozó adatainak továbbítása a többi alvállalkozó felé nem jogellenes 416
- Állásfoglalás: egységesen, valamennyi fekvőbeteg az ellátás teljes időtartamára vonatkozóan, de önkéntes jelleggel viselné az azonosításra szolgáló karszalagot, melyen a következő azonosító adatok szereplnének: név, születés ideje és taj-szám 420
- Állásfoglalás: a fizetési kedvezmény engedélyezéséhez kidolgozott adatlapon az adóhatóság a kérelmező személyes adatain túl a vele közös háztartásban élő személyekről is kér adatokat, e személyekről

személyes adatok csak önkéntes, tájékozott és határozott hozzájárulásukkal, gyermekek esetén pedig törvényes képviselőik hozzájárulásával szolgáltatathatók	422
Állásfoglalás: ha a zaklató személy a telefont nemcsak kicsengetné, hanem fenyegetne is, akkor elkövetné a kényszerítés büntetetté indulhatna büntetőeljárás, amelyek alapján jogszerűen megtörténhetne a telefonszám átadása	426
Állásfoglalás: a gyógyszerek forgalmát, nyilvántartását ellenőrizendő a vényen nemcsak az orvos, hanem a beteg személyes adatait is fel kell tüntetni, függetlenül attól, hogy az adott gyógyszer tb-támogatással rendelkezik-e vagy sem	431
Állásfoglalás: a bank a szerződések eredeti példányának pótlását kívánta összekapcsolni a Pmt. által előírt azonosítással anélkül, hogy az ügyfeleknek írt levélben az adatkérés céljáról és okáról egyértelmű tájékoztatást adott volna	433
Állásfoglalás: kétség esetén vélelmezni kell, hogy az érintett nem járult hozzá a levelében foglalt adatainak nyilvánosságra hozásához; az újságíró akkor járt volna el helyesen, ha a levélíró egyértelmű hozzájárulását kéri a levél anonimizált vagy kivonatos közléséhez is	437
Állásfoglalás: a bankok áruvásárlási kölcsönszerződéséhez kért személyes adatok kezelésével kapcsolatos vizsgálatokról	440
Állásfoglalás: az adatvédelmi biztosnak nincs hatásköre arra nézve, hogy a bíróságnak olyan adatkezelésével kapcsolatban foglaljon állást, amely annak eljárásához, ítélkező tevékenységéhez kapcsolódik	449
Állásfoglalás: egy alapítvány népszerűsítéséhez, megismertetéséhez nem alkalmas és nem megengedhető eszköz a kiskorúak különlegesen védett személyes adatainak nyilvánosságra hozatala	451
Állásfoglalás: a nyomozó hatóság adatszolgáltatását az eljárás megszüntetése esetén, a határozat jogerőre emelkedésétől számított három napon belül köteles teljesíteni	453
Állásfoglalás: a bíróságok adatkezelésének szabályait minden szereplő jogaira és kötelezettségeire kiterjedően törvényben indokolt szabályozni	455
Állásfoglalás: a jelenlegi törvényi szabályozás szerint a Gazdasági Versenyhivatalnak nincs felhatalmazása arra, hogy kezelje – tehát tárolja – a személyes adatokat, főleg pedig olyanokat nem, amelyek nem is állnak összefüggésben a vizsgálat tárgyával	460
Állásfoglalás: a szolgáltatók az adatátadási nyilvántartásban szereplő adatokat az adatátadást követő öt évig kötelesek megőrizni	462
Állásfoglalás: egy eltűnt személy felkutatása során az érintett fizikai cselekvőképтелensége esetén akkor van lehetőség az adatok kezelésére, ha az érintett, vagy más személy létfontosságú érdekeinek a védelme érdekében vagy sürgősségi helyzet/katasztrófa elhárításához szükséges, és csak az elhárításhoz szükséges mértékben	464
Állásfoglalás: csak a rendeletben meghatározott adatok körét lehet kezelni, a Nemzeti Hírközlési Hatóság részére továbbított kérelmekről és mellékleteiről fénymásolatot nem lehet készíteni és nem lehet tárolni	468

Állásfoglalás: a hívást bonyolító operátor az ügyfélszám utolsó három számjegyének a beolvasásával bizonyítja a szolgáltatói minőségét, az ügyfélszám ugyanis tipikusan olyan információ, amelyet kizárólag az előfizető és a távközlési szolgáltató ismerhet	471
Állásfoglalás: az SMS-ek mobilszolgáltatók általi megőrzéséről	473
Állásfoglalás: a külső adatfeldolgozó igénybevételénél olyan megoldást kell találni, amely az adatfeldolgozást, vagyis a menetlevelek kitöltését követően a beteghez kapcsolható szenzitív adatokat kizárólag az Országos Mentőszolgálat kezelésében „tartja” és a külső vállalkozó saját nyilvántartásában már csak anonimizált nyilvántartásokat kezel	479
Állásfoglalás: a Liga csupán az általa szervezett sportrendezvények tekintetében jogosult a nézők egyedi azonosítására alkalmas biztonsági beléptetési és ellenőrzési rendszert működtetni	482
Állásfoglalás: a kijelzőn megjelenő adatokat az érintett taxis is csak a szerződés teljesítéséhez, azaz a személyszállításához használhatja fel, ennek megfelelően a már teljesített személyszállításokra vonatkozó adatokat az érintett taxis birtokában levő kijelző készülék csak annyiban tárolhatja, amennyiben ez az esetleges későbbi utas panaszok, bejelentések megfelelő kezelhetősége érdekében elengedhetetlenül szükséges	489

B. Közérdekű adatok nyilvánosságával, valamint az információs jogok ütközésével kapcsolatos esetek 493

Állásfoglalás: nincs akadálya annak, hogy a honlapon megjelenítsék a képviselő-testületi, bizottsági ülések nyilvános részén tárgyalat/tárgyalandó ügyek előterjesztéseit valamennyi mellékletével, függelékével együtt már a testületi ülést megelőzően is, valamint a nyilvános képviselő-testületi, bizottsági ülések jegyzőkönyveit	495
Állásfoglalás: az önkormányzati képviselők és polgármesterek vagyonyilatkozatának nyilvánossága nem jelenti azt, hogy ingatlanjaik tulajdoni lap szerinti adatai csoportosítva is közzétehetőek	500
Állásfoglalás: az Országgyűlés tevékenységének átláthatósága biztosított, az információs szabadságnak nem feltétele, hogy az üléseket valamennyi televíziós csatorna saját kamerával közvetíthesse	503
Állásfoglalás: az önkormányzati képviselőnek a nyilvános ülésen leadott szavazata az érintett közszereplése során általa közölt személyes adatnak tekintendő, melyet bárki megismerhet	509
Állásfoglalás: az Országgyűlés Mentelmi bizottsága kezdeményezze a vagyonyilatkozatokkal kapcsolatos törvények átfogó felülvizsgálatát	512
Állásfoglalás: a közbeszerzési eljárás egyik alapelve a nyilvánosság, ezért a törvény a döntéshozatali eljárás számos dokumentumát is nyilvánossá teszi	514
Állásfoglalás: a képviselő-testület akkor tarthat zárt ülést állásfoglalást igénylő személyi ügy tárgyalásakor, ha az érintett a nyilvános tárgyalásba nem egyezik bele	518
Állásfoglalás: a közterületeken felszerelt megfigyelőrendszerek működésével kapcsolatos közérdekű adatok megismerését a lehető legszélesebb körben indokolt biztosítani	521

Állásfoglalás: a fogyasztói panaszok számával és a bírságokkal kapcsolatos adatok közérdekű adatok, melyek megismerését a felügyelőség az egyesület kérelmére köteles biztosítani	525
Állásfoglalás: a környezetvédelmi felülvizsgálati dokumentáció védett adatokat nem tartalmazó része közérdekű adat	528
Állásfoglalás: a Paksi Atomerőmű 2. blokkjának újraindításával kapcsolatos egyes adatok a környezettel kapcsolatos adatnak, és így közérdekű adatnak minősülnek, a 2. blokk újraindításának engedélyezése azonban nem környezetvédelmi hatósági ügy	530
Állásfoglalás: az önkormányzat pénzügyeiről bárki tájékozódhat az önkormányzatnál, az önkormányzat pénztárkönyvének bevételi/kiadási adatai, illetve bizonylatai nincsenek elzárva a nyilvánosság elől	532
Állásfoglalás: a Dél-alföldi Regionális Ifjúsági Tanács nyilvános működése azt is jelenti, hogy mindazok az iratok, tervezetek, javaslatok, amelyek a napirenden szereplő témák tárgyalásához készültek, szintén nyilvánosak, ebbe a körbe tartoznak a szakértői vélemények is	536
Állásfoglalás: a bírósági iratok nyilvánosságát, és interneten való közzétételét indokolt külön törvényben szabályozni	539
Állásfoglalás: egy beruházás engedélyezése törvényességi felülvizsgálati eljárás során keletkezett adatok megismerése	541
Állásfoglalás: építésügyi hatósági ügyben csak az ügyfelek hozzájárulása után adható felvilágosítás	545
Állásfoglalás: összegző kimutatást a rendőrség nem köteles készíteni, a rendelkezésükre álló napi statisztikákat – az eltulajdonított gépjárművek rendszámait leszámítva – az újságírók rendelkezésére kell bocsátani	551
Állásfoglalás: a Magyar Nemzeti Bank vezetőinek vagyonnyilatkozatával kapcsolatos jelenlegi szabályokat módosítani szükséges	553
Állásfoglalás: a pályázat meghirdetése és a támogatások odaítélése nyilvános, a bizottság e döntéseket előkészítő munkájára vonatkozó adatok viszont nem	556
Állásfoglalás: az ORTT döntéseinek felülvizsgálata során hozott bírósági határozatok hozzáférhetővé tétele az ORTT-nek nemcsak joga, de kötelessége is	561
Állásfoglalás: egy kisebbségi önkormányzat a működésével kapcsolatos valamennyi közérdekű információt elektronikusan is megismerhetővé tehető	564
Állásfoglalás: meg kell teremteni a meteorológiai adatok nyilvánosságának finanszírozási feltételeit	567
Állásfoglalás: a zárt ülés dokumentumainak kezelése során megfelelő eljárást kell biztosítani a védendő adatok megóvása érdekében	571

FÜGGELÉK	579
Az iroda szervezete és gazdálkodása	581
A 2003. évi beszámoló parlamenti fogadtatása	581
Peter Schaar, a Német Szövetségi Köztársaság adatvédelmi biztosának levele	582
Az adatvédelmi biztos az elektronikus médiában és a nyomtatott sajtóban 2004. január 1. és december 31. között	583
A Nagy Testvér Díj jelöléssel kapcsolatos körülmények, a díj elnyerése	586
Az adatvédelmi biztos által 2004-ben véleményezett jogszabálytervezetek	587
Előadások, konzultációk 2004-ben	628
Publikációk 2004-ben	633

BEVEZETŐ

2004. január 1-jével új korszak indult a hazai adatvédelemben: miután hatályba lépett a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény Európai Unióhoz történő csatlakozásunkkal kapcsolatos jogharmonizációs módosítása, megváltozott a személyes adatok védelme területén a korábbi klasszikus ombudsmani szerep – ezzel az adatvédelmi biztos intézménye is történetének új szakaszába lépett. Az adatvédelmi biztos megnövelt hatáskörének tapasztalatait a Személyes adatok című fejezet tartalmazza.

2004. május 1-jével teljes jogú tagjai lettünk az Európai Parlament és a Tanács „*az egyénnek a személyes adatok feldolgozásával kapcsolatos védelméről és ezeknek az adatoknak a szabad áramlásáról*” szóló Irányelve 29. cikkelyével létrehozott Munkacsoportnak (az Unió Bizottsága mellett működő független tanácsadó szerv, melyet a tagállamok adatvédelmi biztosai/hatóságai alkotnak). Az adatvédelmi Munkacsoport elnöke, Peter Schaar német szövetségi adatvédelmi biztos gratuláló levelének magyar nyelvű fordítását a Függelék tartalmazza.

Ebben az évben a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos ügyek száma is rekordot döntött. Jóllehet a korábbi évekhez hasonlóan a személyes adatok kezelését érintő beadványok száma ezúttal is jócskán felülmúlta az információszabadságét, érzékelhetően fokozódik a társadalom kíváncsisága a közügyek iránt. Így ebben az évben a közérdekű adatokkal kapcsolatos ügyeink aránya megközelítette a 14 százalékot. Az „*Információszabadság ma és holnap*” címmel 2004 novemberében szervezett másfél napos konferenciánk a hazai szakértők örvendetesen széles körét vonzotta. Élénk érdeklődés kísérte az uniós, a brit és a hazai tapasztalatokról beszámoló előadásokat.

2004-ben számos kihívással is szembe kellett néznünk a pozitívumok mellett. Ezek közül első helyen említeném azt, hogy a korábbi évek tendenciája tovább folytatódott, sőt, erősödött: egyre több olyan új törekvéssel kellett szembenéznünk, amely a polgárok ellenőrzésére, adataik új módszerekkel vagy új struktúrában történő nyilvántartására irányult, a „*biztonságra törekvés*” jegyében.

Az adatvédelem és biztonság fogalmáról azt gondolhatnánk, hogy azok két különböző területhez kapcsolódnak, és – bár kétségkívül vannak átfedések – leginkább egymástól függetlenül érvényesülnek. Az el-

múlt években azonban kezdetét vette egy folyamat, amely ennek ellenkezőjét mutatja. A 2001. szeptember 11-i terrortámadások után az egész világon előtérbe került a terrorizmus, a szervezett bűnözés elleni harc, amely először az Amerikai Egyesült Államokban, majd később az Európai Unióban és hazánkban is sajátos eredménnyel járt. Azt ma senki sem vitatja, hogy a terrorizmus és a szervezett bűnözés olyan veszéllyel jár a polgárokra nézve, amely mindenképpen indokolja, sőt, elengedhetetlenné teszi azt, hogy az állam erőteljesebben fellépjen e jelenségek ellen, új, hatékonyabb módszereket alkalmazzon, és ezt a „*harcot*” ne csak nemzeti szinten, hanem a nemzetközi összefogások útján is folytassa. Valójában a bűnüldözés és a bűnmegelőzés állami feladatainak újraértelmezéséről van szó, amely szükségképpen együtt jár bizonyos szabadságjogok korlátozásával. A célok mögött álló érdeket senki sem kérdőjelezi meg: a polgárok biztonsága, biztonságérzete fontos. Kérdés, hogy milyen áron?

A folyamat jellemzője, hogy a bűnüldözéssel foglalkozó szervek új hatásköröket kaptak, és új módszereket alkalmaztak munkájuk során. Ezek egyik lényeges eleme, hogy a polgárok ellenőrzésével járnak együtt. Ez egyúttal adatkezelést is jelent: új nyilvántartási rendszerek felállítását, már meglévők összekapcsolását, újabb azonosítási rendszerek alkalmazását. E folyamatok kedvező hatása a terrorizmus, bűnözés elleni harcra egyelőre kétséges; az viszont bizonyos, hogy számottevően korlátozzák a polgárok magánszféráját, személyes adataik védelméhez való jogát.

Súlyos adatvédelmi aggályokról kell beszélnünk, hiszen az elmúlt néhány évben – döntően a terrorizmus veszélyére való hivatkozással – olyan helyzet alakult ki, amelyben csak a deklarációk szintjén lett fontos a polgárok jogainak érvényesítése. Erre bizonyítékként elegendő az úgynevezett „*utaslista*” ügyet említeni: az Európai Unió Bizottsága elfogadta az USA repülési hatóságának követelését azt illetően, hogy az Egyesült Államokba induló repülőgépek utasainak adatait már a felszállást megelőzően továbbítsák úgy, hogy az adatkezelés részletei nem világosak. Ezt még az Európai Parlament képviselői is döbbenet fogadták, és a tagállamok adatvédelmi biztosaiból, hatóságaiból álló 29-es Munkacsoport állásfoglalást volt kénytelen kiadni. Meg kell említeni, hogy ez az állásfoglalás fél évvel a témában kiadott közleményem után, annak szellemében született. Legalább ennyire aggályosak azok – az uniós polgárok biztonságára hivatkozó – tervek is, amelyek szerint minél több azonosítóval ellátott okmányokat kell kiadni, és nagy központi nyilvántartásokat kell létrehozni, holott sokan tudják, hogy a világban

bekövetkezett nagy terrortámadásokat a legtökéletesebb azonosítási módok mellett sem lehetett volna megakadályozni.

Az Unió nagy ívű bel- és igazságügyi programja – melynek számos lényeges elemét az Európai Tanács 2004 novemberében elfogadott „há-gai programja” tartalmazza – a bevándorlás, a menekültügy, a határvédelem és a vízümpolitika fontosabb kérdéseiben új megoldásokat javasol. A tervek közül több adatvédelmi szempontból figyelmet érdemel. Az egyik elképzelés szerint biometrikus azonosítókkal ellátott útleveleket vezetnének be; egy másik, a bűnüldözés szempontjából „elengedhetetlenül fontos” adatkezelés a mobil távközlő hálózatokon továbbított szöveges és képiüzenetek (sms-ek, mms-ek) egy évig tartó tárolása.

A fentiek alapján az „adatvédelem és biztonság” fogalompár kérdésként is megjelenhet: adatvédelem és biztonság? Lehetséges-e a személyes adatok védelméhez való jog érvényesülése, vagy fel kell azt ál-dozni a biztonság miatt?

Közhely, hogy a nemzetközi bűnözés ellen nemzetközi bűnüldözési összefogásra van szükség; ehhez fontos a gyors és pontos információ-szerzés, információcsere. Ugyanakkor valószínű, hogy a deklarált célok megvalósítására – elsősorban műszaki és technikai okok miatt – az elképzeltnél lassabban kerül sor. Az erőltetett, az eredménytelenséget sok-szor utólag megmutató nagy lépésekkel szemben a lassúbb előrehaladás lehetővé tenné, hogy tisztázódjanak mindazok a lényegi kérdések, amelyek a tagállamok különböző bűnüldözési stratégiája, eltérő jogi – köz-te adatvédelmi – szabályozottsága, és az informatikai ellátottság külön-bözősége miatt jelentkeznek.

Az eddig jellemzett nemzetközi folyamatok a hazai szabályozást éppúgy befolyásolják, mint a folyamatosan változó gyakorlatot. A szerve-zett bűnözés, valamint a terrorveszély alapján a szabadságjogokat folya-matosan, rendszeresen korlátozzák látszatra teljesen jogszerűen (példá-ul egyre több az igazoltatás; egyre több a „felírás”; egyre több a motozás és a csomagátvizsgálás; egyre több a telefonlehallgatás; egyre több kame-ra működik). A jogszabályi előírások figyelmen kívül hagyásával vagy sajátos értelmezésével járnak el egyes szervezetek, hatóságok. Erre pél-dáként szolgálnak az olyan vezetők, akik a tevékenységüket szabályzó jogszabályok kereteit átlépve vesznek részt különféle eljárásokban, gyűj-tenek, tárolnak minősített információkat; titkos kormányhatározat alap-ján folytatnak olyan felderítő tevékenységet a nemzetbiztonsági szolgál-atok, amelyet csak törvényi felhatalmazással végezhetnének. Számos ál-lami szervezet, állami tulajdonú gazdasági társaság vezetője pedig azt gondolja, hogy az általa irányított szervezet, dologkerülőkkel, bűnözők-

kel van tele, ezért – személyiségi jogokat, illetve adatvédelmi elveket sérítő – megalázó ellenőrzési módszerekkel kísérletezik. Ezt jól mutatják a következő példák: az internet és az e-mail forgalom ellenőrzése; a minden számítógépes leütés ellenőrzését lehetővé tevő rendszer bevezetésének terve; kamerákkal figyelni a kamerákat figyelő rendőröket; hangrögzítésre is képes kamerák felszerelése a rendőrautókra, hogy az intézkedő rendőrt szemmel lehessen tartani, kamerák felszerelésének terve a Volán buszokban a sofőrök és az utasok megfigyelésére. Az elmúlt év végén pedig – egy biztonsági szolgálatnak „köszönhetően” – elérhetővé vált egy új szolgáltatás: elég egy telefon, és a társaság munkatársai állnak a megrendelő szolgálatára, és gyors drogtesztet végeznek az alkalmazotton, tanulón vagy az aggódó szülő gyermekén.

Látható, hogy a biztonságos környezetre törekvés maga után vonta a személyes adatok védelméhez való jog korlátozását. A folyamatot kétségkívül kedvezőtlenül értékeli az adatvédők, különösen azért, mert az alapjog korlátozása egyelőre nem eredményezte a bűnözés méreteinek csökkenését. Egyelőre tehát nincs előnye a magánszféra korlátozásának. Az még kérdéses, hogy mennyiben fogják elijeszteni a terroristákat, bűnözőket az egy évig tárolt sms-ek és mms-ek vagy éppen az Unió polgárainak biometrikus azonosítókat tartalmazó útlevelői. Reméljük mindenesetre azt, hogy az ismertetett folyamatok a jövőben olyan irányt vesznek, melynek a hasznait elsősorban a polgár – akinek a szabadsága éppolyan fontos, mint a biztonsága – fogja élvezni, nem pedig a különböző biometrikus azonosítókat forgalmazó társaságok részvényesei.

A jelzett folyamatok jelentősen befolyásolják a munkánkat. Ez megjelenik a jogalkotással kapcsolatos feladatokban éppúgy, mint az egyes panaszügyek, vizsgálatok kapcsán is. Az előzőre példaként szolgálnak a rendészeti területhez kapcsolódó, véleményezésre megküldött jogszabály-tervezetek. A mindennapi életben pedig a biztonságra hivatkozással olyan adatkezelésekkel találkozhatunk, melyek jól mutatják a fent jelzett tendenciát: új adatkezelési módszerek, a modern technika vívmányainak alkalmazása szolgál a polgárok ellenőrzésére. Ennek tipikus példája a közoktatási intézményekben működtetett beléptető rendszer (egy ilyen vizsgálat ismertetése olvasható az oktatásügyről szóló fejezetben) vagy a „szurkolói kártya” kérdése. Ez utóbbi ügy – melynek lényege, hogy a labdarúgó mérkőzések látogatását egy központosított nyilvántartáshoz kapcsolódó igazolványhoz kötnék – jól mutatja azt, hogy milyen, nem kellően átgondolt és a hatályos jogszabályokkal is ellentétes adatkezelési törekvésekkel találkozhatunk a biztonságra törekvés jegyében. Az ügyben született állásfoglalás a Mellékletben olvasható.

Az ilyen ügyekben elengedhetetlen az érdekek óvatos, minden részletre kiterjedő mérlegelése, az adatvédelmi biztosnak ugyanakkor határozottan a polgárok oldalán kell állnia a saját céljaikat érvényesíteni kívánó szervezetekkel szemben.

A fentiek mellett az adatvédelemre jelentős hatással volt a számítástechnika, a telekommunikáció, az internet technikai fejlődése és elterjedése is. Az informatika rohamos fejlődése a leglényegesebb eleme annak a korszaknak, amely most kezdődik – vagy már el is kezdődött – és amelyben tanúi lehetünk a rendelkezésre álló adatok bőségének, világméretű terjedésének. Egyre gyakrabban találkozhatunk egy új fogalommal is: „*információs társadalom*”. Ez a kifejezés meglehetősen gazdag tartalommal bír. Mögötte áll az informatikai és hírközlési technológia, amely az elmúlt években elképesztő léptékkal fejlődött; de jelenti a kommunikációs lehetőségek bővülését is. Mindezek alapján azt gondolhatnánk, hogy az „*információs társadalom*” jót jelent, és olyan cél, melynek elérésére törekednünk kell. Kérdés, hogy milyen veszélyekkel jár?

Az információs társadalom jegyében elindult az elektronikus közigazgatás kialakítása. Kétségtől kívül hasznos, és a „*szolgáltató*” államhoz illő, ha a közigazgatási szolgáltatásokat a polgárok – és egyéb jogalanyok – egyszerűbben, gyorsabban, olcsóbban tudják igénybe venni, akár otthonról vagy bármely más helyről, ahol van számítógép és megfelelő kapcsolat. Ezt a törekvést igazolja az Európai Unió ajánlása is, melynek megfelelően meg kell teremteni a hús leginkább keresett szolgáltatás on-line elérhetővé tételét. Ez minden bizonnyal nagyon sok kihívással fog járni. Részben azért, mert az információs társadalom kiteljesítése igen sok pénzbe kerül, részben azért, mert a folyamatot már most, kezdeti szakaszban érdekek összeütközése jellemzi. Elegendő csak arra utalni, hogy az információs társadalom kialakításának feladatát három központi szervezet – a Miniszterelnöki Hivatal, az Informatikai és Hírközlési Minisztérium, a Belügyminisztérium – is magáénak érzi.

Az információs társadalom ugyanakkor komoly kihívásokat jelent az adatvédelem oldaláról is. Fontos kérdés a felhasználók hiteles, minél kevesebb adattal történő azonosítása, az információk hatékony védelme és az adatállományok összekapcsolhatóságának kérdése. A mai informatikai viszonyok mellett aligha létezik olyan rendszer, amely teljes biztonsággal képes kizárni a visszaéléseket, márpedig a hibás azonosítás, az adatvesztés, hibás adatfeldolgozás, illetéktelen hozzáférés, adatok illetéktelen megváltoztatása olyan veszélyek, melyekkel számolni kell. Ez meghatározza az adatvédelmi biztos feladatait is: kritikusan kell szemlélni minden kezdeményezést, az előnyök mellett alaposan vizsgálva an-

nak hátrányait is. Nem véletlen, hogy több esetben hangsúlyoztuk: a rohamléptekkel erőltetett fejlődés nagy veszélyeket rejt magában, ezért az információs társadalom rendszerének kialakítása során lassan, megfontoltan kell előre haladni. Azért is, mert nem egyszerűen egy új eszközzől van szó, hanem az állam jövőjéről.

Az informatika oldaláról természetesen nem az információs társadalom az egyetlen kihívás. Az informatika fejlődése ugyanis olyan új eszközöket hívott életre, melyek helytelen alkalmazása fokozott veszéllyel jár a polgárok magánszférájára nézve. Lehetne említeni a biometrikus azonosítókat, a különböző beléptető rendszereket, az adatok tömegét tároló chip-kártyákat, a rádióhullámokkal működő azonosító címkéket. De veszélyt jelenthet a ma már mindennapos mobiltelefon is, amely által birtokosa földrajzi helyzete könnyen meghatározható, vagy amellyel birtokosa úgy készíthet képet másokról, hogy az érintettnek lehetősége sincs információs önrendelkezési joga gyakorlására.

A leírtak mindenképpen szükségessé teszik, hogy az adatvédelmi biztos a személyes adatok védelméhez való joggal összefüggésben ne csak jogvédő legyen, hanem olyan szereplő, aki elősegíti azt, hogy az informatika fejlődésével, az információs társadalommal járó előnyök kihasználása során a polgárok jogait csak a szükséges és elkerülhetetlen mértékben korlátozzák. Ennek érdekében igyekeztem konstruktívan közreműködni az információs társadalom elterjedését segítő jogszabályi háttér kialakításában, másrészt konzultációval, szakmai tanácsokkal segítettem az új technológiai eljárások, technikai megoldások kialakítását.

2004. december 11-ével biztosi tevékenységem a félidejéhez érkezett. Nem gondoltam, hogy az Adatvédelmi Biztos Irodája ügyiratai számának növekedési üteme ebben az évben minden eddigi rekordot megdönt majd (összesen 5689 irat került iktatásra, ebből az új iktatott ügyek száma 2015 volt), és ezzel az eltelt három év ügyszáma megközelítette az azt megelőző hat és fél év ügyszámát. Nem gondoltam azt sem, hogy benyújtják az első keresetlevelet az adatvédelmi biztossal mint alperessel szemben, és akkor még nem is említettem a Nagy Testvér-díjat. A díj odaítélésének kronológiáját – különösképpen a sajtóvisszhangra tekintettel – a Függelékben ismertetem.

Dr. Péterfalvi Attila

I. TEVÉKENYSÉGÜNK FŐBB ADATAI

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához 2004 során összesen 5689 irat/levél/elektronikus levél érkezett. Az intézkedést igénylő új iratok száma összesen 3233 volt. Ebből – a minden korábbi évet messze meghaladó számú – összesen 2015 iratot ügyként iktattunk. Az adatvédelmi nyilvántartásba 708 bejelentkezés érkezett, az elutasított kérelmek nyilvántartásába 510 bejelentést küldtek az adatkezelők. A már korábban iktatott ügyekhez 1213 további irat érkezett, melyek általában a megkeresésekre adott érdemi válaszokat, az ügyekhez küldött kiegészítéseket tartalmaznak, 300 iratot főosztályvezetői gyűjtőszámra iktattunk.

Összesen 24706 e-mail érkezett az adatved@obh.hu hivatalos postafiókba, melyek közül 440 elektronikus levelet ügyként iktattunk. A jogszabály előkészítések során a tervezetek alkotói 276 jogszabálytervezet szövegét villámpostán is elküldtek véleményezésre az adatvédelmi biztoshoz. Ez volt az első olyan év az adatvédelmi biztosi intézmény történetében, amikor a jogszabály-véleményezések nagyobb számban érkeztek elektronikus formában (is), mint hagyományos postai vagy egyéb úton. A már folyamatban levő vagy lezárt ügyekhez 311 – köztük számos köszönetnyilvánítást tartalmazó – e-mail érkezett, az egyéb tárgyú megkeresések, tájékoztatók, hírlevelek száma 130 volt. Külföldről 813 e-mail érkezett, ezek uniós állásfoglalások, irányelvek, a biztos nemzetközi kötelezettségeinek ellátását és a külföldi konferenciákon való részvétel megszervezését szolgáló küldemények voltak. A „*levélszemét-áradat*” a korábbi évhez képest megtízszereződött, az Adatvédelmi Biztos Irodájához 22.716 kéretlen, üzleti vagy egyéb célú üzenet, „*spam*” érkezett.

Az iroda által ügyként kezelt és iktatott iratok száma (2015) – az előző évhez viszonyítva – több mint 25 százalékkal emelkedett, ezen belül a jogszabály-véleményezések (352-ről – 450-re), a panaszügyek (703 – 909), valamint a konzultációs ügyek (401 – 482) száma emelkedett jelentős mértékben.

Az ügyszámnövekedés mértéke az előző évi beszámolási időszakban, azaz 2003 során 58 százalék volt, ez a folyamat 2004-ben sem változott, az ügyek száma 25 százalékkal tovább növekedett. Bár a növekedés üteme mérséklődött, megállapítható, hogy az adatvédelmi biztosi intézmény létrejöttét követő első hét év során ez állandóan növekvő, de az ezer alatt maradó éves ügyszám 2003-as jelentős mértékű átlépése után

az ügyek száma 2004-ben egy újabb lélektani határt, nevezetesen a kétezres számot is elérte, sőt meghaladta. Az ügyszámnövekedés ilyen, rövid időn belül bekövetkező, már-már robbanásszerű mértékét nehéz pontosan megmagyarázni. Valószínű, hogy több társadalmi jelenség, esemény, tény egyszerre ható, egymást felerősítő hatása válthatja ki és fokozza évről-évre az indítványozói kedvet. Megfigyelhető, hogy a már lezárt ügyek között – mint arról később szó lesz – az egyértelműen nem jogos panaszok aránya, száma nőtt, a nem eldönthető vagy kérdéses panaszok aránya viszont csökkent.

Az elmúlt évi beszámolóban már jeleztem, hogy az állampolgárok egyre szélesebb körében tudatosul, hogy személyes adataik törvénytelen kezelésének eltűrésével hátránnyal fenyegető következményeknek tehetik ki magukat. Az indítványok alapján általánosságban megfigyelhető az a társadalmi jelenség, hogy az egyén egyre inkább érzékennyé válik a magánszféra védelmére. Egyre inkább elterjed, és reflexszerűvé válik a személyiség védelmét, az egyén integritását előtérbe helyező szemlélet, amely szerint a személyes adataink védelméhez való jog, másképpen az információs önrendelkezési jog, mindenkinek a maga számára és ebből fakadóan mások számára is fontos, megőrizendő és tiszteletben tartandó érték. Emelkedik az olyan beadványok száma is, amelyekben az indítványozó nem kér vizsgálatot, csupán arra a kérdésre vár választ, hogy az általa leírt esetben történt-e, történhetett-e valamilyen jogsértés, illetve tájékoztatást vár a biztostól a vonatkozó jogszabályok köréről és tartalmáról. Az adatkezelők ellenben sok esetben arra várnak, hogy előzetes iránymutatást adjunk az általuk folytatott adatkezeléseket miként lehetne jogszerűen, az információs jogok tiszteletben tartásával végezni. A vizsgálatot igénylő panaszok esetében is előfordul, hogy az ügy az információs jogokat csak áttételesen, illetve nem elsődlegesen érinti, de az érintett felismeri az adatvédelmi anomáliákat is, és kéri az őt ért visszásság adatvédelmi szempontú „külön biztosi” kivizsgálását is.

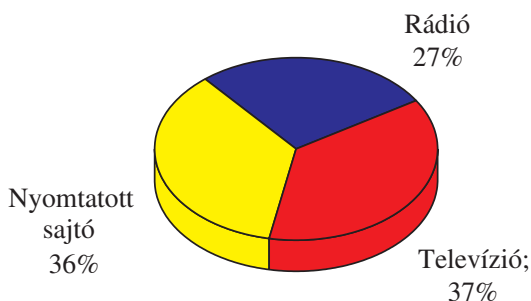
Az adatvédelmi biztos és hivatala munkatársai média- és közszerepléseinek intenzitása 2004-ben sem lankadt, sőt fokozódott. E jelenség kialakulása nem kizárólag rajtunk múlik, és nem csupán a biztosi szerepfelfogás egyik megnyilvánulása, mivel a közéletben, a politikában vagy a sajtóban nap nap után terítékre kerülő, visszatérően megjelenő társadalmi kérdések, közéleti események legtöbbször valamilyen formában érinti az adatvédelmet vagy az információs szabadságot. Ezért természetes a média szereplőinek és rajtuk keresztül a nyilvánosságnak az információéhsége. A sajtó heves érdeklődése esetenként érezhető nyo-

másnak teszi ki a hivatalt. Mindezek mellett minden felkérésnek igyekeztünk eleget tenni. Az EU-csatlakozás évében a biztos egyre terebélyesedő hivatali teendői és külföldi útjai mellett gyakran vett részt személyesen konferenciákon, vizsgálatokon, konzultációkon, illetve televízió-, rádióműsorokban vagy telefonon keresztül állt az érdeklődő újságírók rendelkezésére. Az adatvédelmi biztos 2004-ben összesen 343-szor nyilatkozott az írott és az elektronikus médiában. A rádióban 93-szor (27%), a televízióban 127-szer (37%), a nyomtatott sajtóban 123-szor (36%) találkozhattak vele a hallgatók, nézők, olvasók. A felmérés szerint a biztos legtöbbször általános adatvédelmi és információszabadság ügyekben nyilatkozott. Az elmúlt év során 517 alkalommal hivatkoztak a médiában a biztos személyére, hivatalára a vizsgált ügyekkel, illetve az általa kiadott állásfoglalásokkal kapcsolatban.

Az alábbi grafikonon mutatjuk be a biztos médiaszerepléseit, a hazai sajtóban napvilágot látott, a nyilvánosságot és az adatvédelmi ismeretek terjedését szolgáló, jellemzően az újságírók kezdeményezésére készült nyilatkozatokat, interjúkat. A Függelékben részletesebb tájékoztató és elemzés olvasható a sajtófigyelés statisztikai adatairól.

Az adatvédelmi biztos nyilatkozatai a médiában

2004

Az iroda munkatársai is tartottak előadásokat, és képviselték az adatvédelmi biztost a konzultációkon, értekezleteken, sőt már-már hagyományosan 2004-ben is sor került egy konferencia megszervezésére az információszabadságról. Minderről a Mellékletekben bővebb tájékoztatás található. A közéleti eseményekből fakadó fokozott médiaérdeklődés és az emiatt megnövekedő nyilvános szereplések, megjelenések visszahatnak a biztosi intézmény és az információs jogok ismertségére. A két egymásra ható tényező egymást erősítő hatása mutatkozhat

meg az ügyszám meredek emelkedésében, vagyis a biztos tevékenysége, ismertsége következtében intenzívebben és szélesebb körben terjednek az adatvédelemre és információszabadságra vonatkozó információk, így a magánszféra megóvása, és a közérdekű adatokhoz való hozzáférés igénye, lehetősége visszahat a panaszok és konzultációk számosságára.

Az ismertséggel együtt megfigyelhetően elismertség, de néha bírálat is együtt jár. Sokszor kapunk visszajelzéseként elismerő, köszönő leveleket az indítványozóktól. Az állampolgárok megtisztelnak bennünket véleményükkel, javaslataikkal és nemegyszer kritikájukkal. Mindez jelzi, hogy sokan viselik szívükön a „külön biztos intézmény” létezését és hatékony működését. A társadalmi elismertség másik jele, hogy olyan ügyekben is bizalommal fordulnak az adatvédelmi biztoshoz, amelyekben nyilvánvalóan nincs hatásköre, de tőle várnak megoldást, javaslatot, segítséget problémák megoldására. Ekkor is igyekszünk, a biztos hatáskör keretein belül, a lehetőségekhez képest jogi tanácsot vagy a rendelkezésre álló lehetőségekről felvilágosítást adni.

Az információs társadalom, az e-társadalom és -közigazgatás térhódítása is új kihívásokat, igényeket támaszt a hivatallal szemben. Az ügyszámok emelkedésével párhuzamosan növekedik az e-mail forgalom, az adatvédelmi biztos honlapja tartalmilag és formailag is megújult, és az adatvédelmi nyilvántartás az interneten is bárki számára hozzáférhető. A telefonon felvilágosítást, tanácsot, információt kérők száma is jelentősen növekedett.

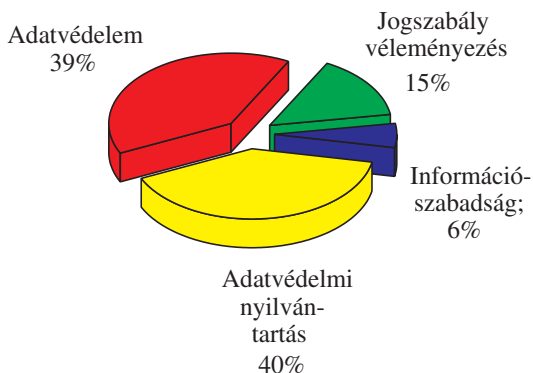
Az Adatvédelmi Biztos Irodájába érkeztetett ügyek megoszlása

Ebben az évben is a tavaly bevezetett, lényegre törőbb, egyszerűsített, a megelőző évekhez képest kevesebb ábrát magában foglaló tartalommal és formával ismertetjük az ügyforgalmat.

Az adatvédelmi nyilvántartás, az elutasított kérelmek nyilvántartása idén is önálló fejezetben szerepel. Az adatvédelmi ügyek száma 1211 (1062), az adatvédelmi nyilvántartási ügyek száma 1218 (1105), a jogszabály-veleményezéseké 450 (352), az információszabadságot érintő ügyek száma 169 (138) volt. A zárójelben feltüntetett adatok minden esetben az előző évre vonatkoznak. Az információszabadságot érintő ügyek 21 százalékkal nőttek. Ha az adatvédelmi biztos feladatkörébe tartozó két információs jogot érintő beadványok arányát vesszük szemügyre, akkor megállapíthatjuk, hogy az információszabadság ügyek aránya az adatvédelemhez képest közel 14 százalékra nőtt. Ez az arány 2003-ban még

13 százalék alatt volt. Ez, az ügyszámemelkedés mértékét is figyelembe véve, kiemelendő adat.

Az Adatvédelmi Biztos Irodájába érkezett ügyiratok és nyilvántartási kérelmek 2004 (%)

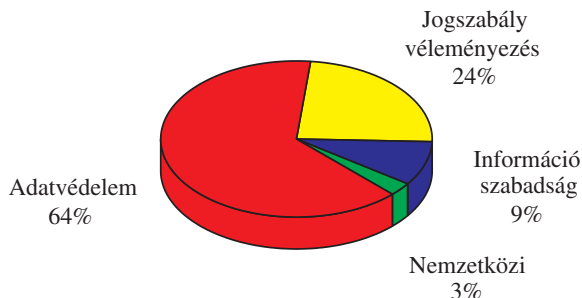
A vizsgálatok általános jellemzői

A főbb ügytípusok

A vizsgálatok általános jellemzőinek ismertetése során az ügyszámok minden esetben az adatvédelmi nyilvántartásba érkezett bejelentkezések és az elutasított kérelmek nyilvántartásába érkezett jelentések nélkül értendők. A tavalyi évben 745, ebben az évben 850 adatvédelemmel és információszabadsággal kapcsolatos panaszügy érkezett. A konzultációs beadványok száma 20 százalékkal: 401-ről 482-re emelkedett. A jogszabály-veleményezések száma 352-ről 450-re változott. A nemzetközi ügyek – 54 volt – 1 százalékról 3 százalékra emelkedtek. Az ügyek aránya számának emelkedése az EU-tagságunkból is fakadó nemzetközi kötelezettségeinkkel áll összefüggésben. A nemzetközi ügyeket információs ágak szerint nem csoportosítjuk, túlnyomórészt a személyes adatok védelmét érintő ügyekről van szó, amelyek részletes ismertetése a beszámoló Nemzetközi Ügyek című fejezetében olvasható.

A beérkezett ügyiratok megoszlása

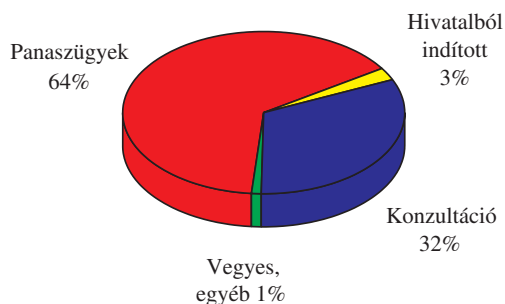
2004 (%)

Az 1211 adatvédelmi ügy megoszlása a következőképpen alakult: részben vagy egészben adatvédelmi panaszügy 779, adatvédelemmel kapcsolatos konzultációs ügy 386, hivatalból indított adatvédelmi vizsgálat 33 volt. A 13 egyéb, illetve vegyes ügyek körébe a személyes adatok védelmével kapcsolatos levelezések, hivatalos intézkedést igénylő kiadványok, tájékoztatók, előadások, értekezletek tartoznak.

Az adatvédelmi ügyek megoszlása

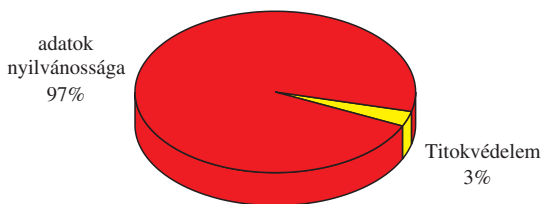
2004 (%)

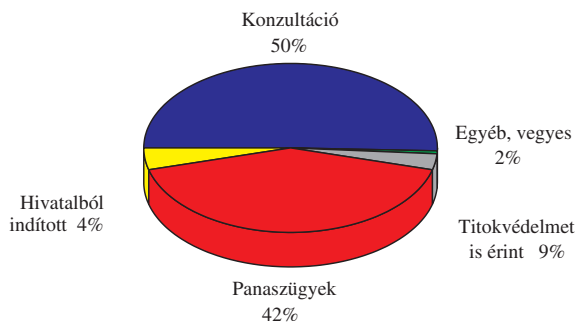
A jogszabály-véleményezések (450 ügy) megoszlásáról ettől a beszámólótól kezdve nem készül diagram, mivel a tervezetek szakértői megítélése alapján az információs jogok valamelyikét, mindegyikét érintheti, vagy ami a leggyakrabban jellemző, egyiket sem. Az adatvédelmi biztos jogszabály-véleményezési tevékenysége ismertetésének külön alfejezetet szentel a beszámoló.

Az információszabadságot érintő beadványok száma 169. Ebből 86 konzultációs, 71 panaszügy, 7 hivatalból indított vizsgálat volt, 13 beadvány érintette a titokvédelmet is.

Az információszabadság ügyek megoszlása 2004 (%)

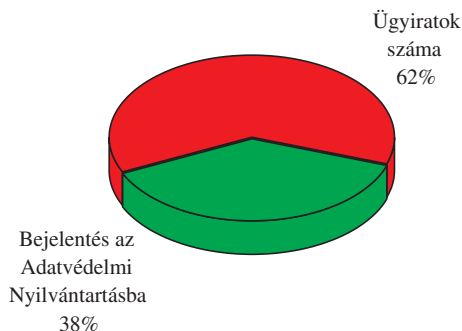

Közérdekű adatok nyilvánosságát érintő ügyiratok megoszlása 2004 (%)

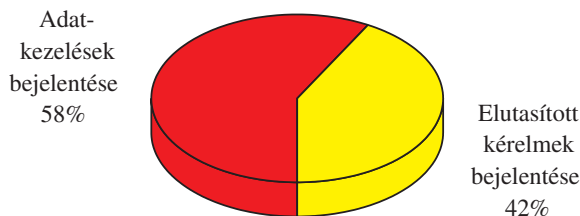
Az adatvédelmi nyilvántartásba beküldött adatkezelési bejelentkezéseket és a szintén az adatvédelmi nyilvántartás körében feldolgozott elutasított kérelmekről adott jelentéseket az Adatvédelmi Nyilvántartási Főosztály külön iktatási rendszerben, a többi ügytől elkülönítetten tartja nyilván. Az itt feldolgozott ügyiratok száma 1218. A következő ábra az Adatvédelmi Biztos Irodájában működő két iktatási rendszer ügyforgalmának adatait, arányait összesítve ábrázolja.

Az Adatvédelmi Biztos Irodájának tevékenysége az összes beérkezett ügyirat és nyilvántartási kérelmek alapján 2004 (%)

A nyilvántartási ügyiratok megoszlása és száma kismértékben változott az előző évhez képest. Az adatkezelések bejelentéseinek száma nőtt, 708 bejelentés történt. Az adatvédelmi törvény 13. §-ának (3) bekezdése, valamint a 20. §-ának (4) bekezdése alapján az adatkezelők az érintettek személyes adataik kezelésére vonatkozó tájékoztatási kérelmének, valamint közérdekű adat megismerésére irányuló kérelmek elutasításáról és annak indokairól évente értesítik az adatvédelmi biztost. A beszámoló elkészítéséig 2004. évre vonatkozó bejelentés összesen 510 érkezett. Az adatok szolgáltatására felhívó közlemény a Mellékletekben és a honlapunkon is olvasható.

Az adatvédelmi nyilvántartás ügyiratainak megoszlása 2004 (%)

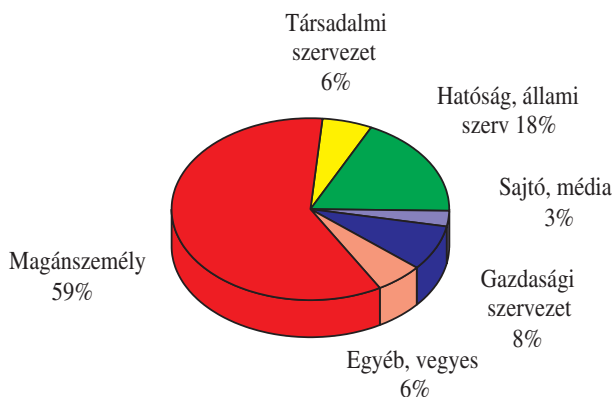

Az indítványozók aránya

Az idei évben jelentősen növekedett azon beadványok száma, amelyeknek indítványozói magánszemélyek/állampolgárok voltak (927). A növekedés lehetséges okairól a bevezetőben már szó esett. Az indítványozók összetétele, aránya a korábbi évekhez képest nem változott számottevően. Megfigyelhető, hogy a jogi személyiséggel rendelkező indítványozók száma is nőtt. Ez a konzultációs beadványok számának emelkedésével van összefüggésben.

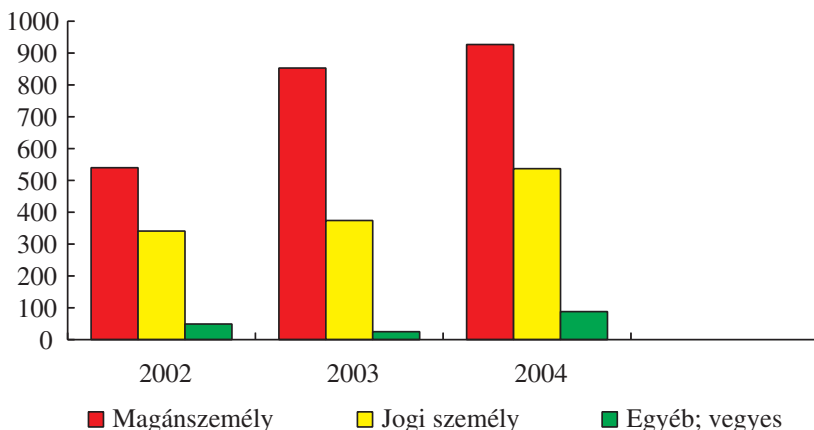
Az indítványozók aránya

2004 (%)

A jogi és a magánszemély indítványozók aránya

2002-2004

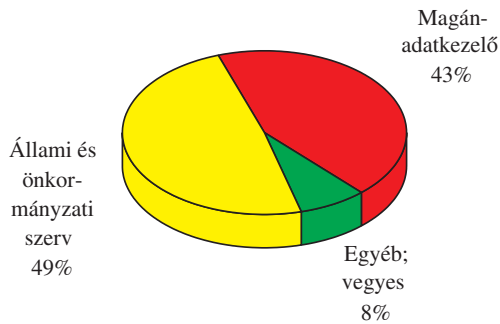

A vizsgált adatkezelők típusai

Az adatvédelmi biztos és irodája 2004-ben 1804 adatkezelő tevékenységét vizsgálta (volt olyan vizsgálat, amelyben több adatkezelő is érintett volt, illetve volt olyan adatkezelő, amellyel szemben több vizsgálat is folyt). A legutóbbi három év adatait összehasonlítva megállapítható, hogy a vizsgált állami-önkormányzati adatkezelők száma csökkent, a magán adatkezelőké viszont 141-el, vagyis 780-ra nőtt, valamint ugyancsak 141 egyéb adatkezelőt is vizsgáltunk. A már leírt folyamatokból következő változás iránya és mértéke ebben az adatsorban is jól megfigyelhető.

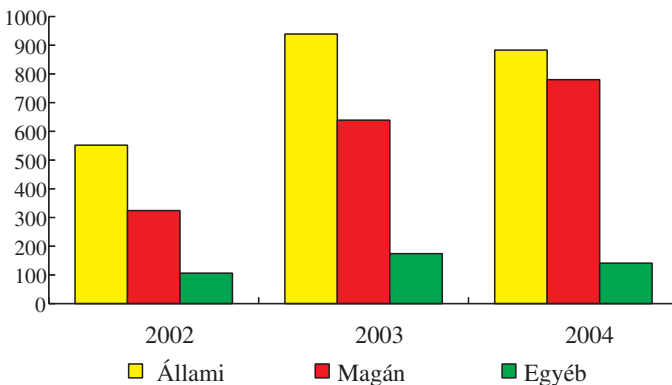
A vizsgált adatkezelők típusai

2004 (%)

A vizsgált adatkezelők típusai

2002-2004

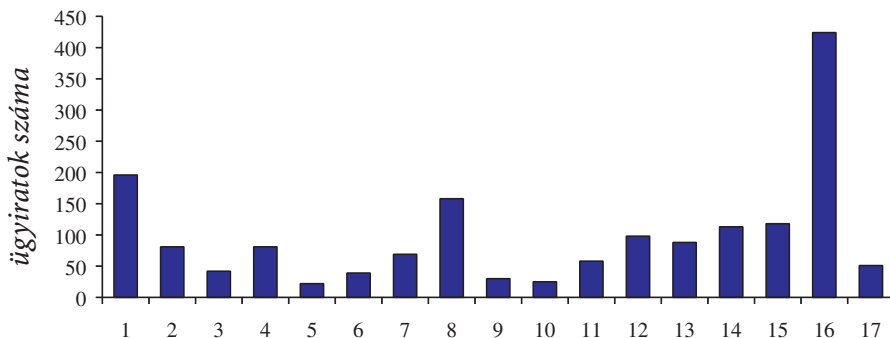
A vizsgált adatkezelők kategóriái

A vizsgált adatkezelők kategóriájánál a központi közigazgatási szervek körében a korábbi évekhez képest jelentős visszaesés tapasztalható. Ennek oka, hogy 2004-től a véleményezésre megküldött jogszabálytervezetek előterjesztői itt adatkezelőként már nem szerepelnek. A vizsgált adatkezelők között – legmagasabb számát tekintve – meg kell említeni az egyéb adatkezelők közé sorolt munkáltatókat, a különböző szolgáltatásokat nyújtó gazdasági társaságokat, áruküldőket, társasházakat: 424 ügy. Kiemelendő, hogy a köz és magánszféra munkáltatóit érintő vizsgálatok száma 2004-ben több mint száz volt. A sajtót és a médiát érintő vizsgálatok száma jelentősen, 38-ról 88-ra emelkedett. A közüzemi szolgáltatókat érintő vizsgálatok száma csökkent 167-ről 118-ra.

A vizsgált adatkezelők kategóriájának összehasonlítása során az idősből kitűnik, hogy 2004. évben növekedtek a fegyveres és rendvédelmi szerveket, a helyi önkormányzatokat, az oktatási intézményeket, valamint nagyobb mértékben a társadalmi szervezeteket és a külföldi adatkezelőket érintő vizsgálatok.

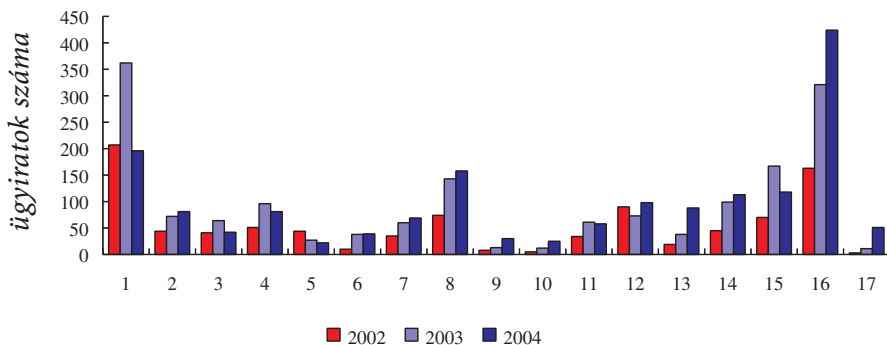
A vizsgált adatkezelők kategóriái

2004

A vizsgált adatkezelők kategóriái

2002 – 2004

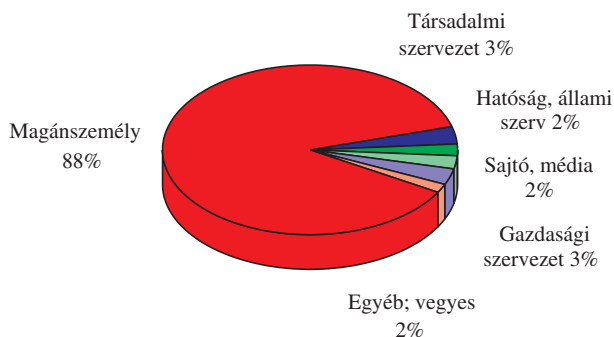

1 Központi közigazgatási szerv	10 Szakosított felügyeleti szerv
2 Egyéb közhatalmi szerv	11 Oktatási intézmény/kutatóintézet
3 Nemzeti adatbázis, nagy adatkezelő	12 Társadalmi szervezet
4 Fegyveres és rendvédelmi szerv	13 Sajtó/média
5 Társadalombiztosítás/munkaügy	14 Pénzintézet
6 Adóhivatal, pénzügyőrség	15 Közüzemi szolgáltató
7 Egészségügyi intézmény	16 Egyéb adatkezelő
8 Helyi önkormányzat és szervei	17 Külföldi adatkezelő
9 Államigazgatási jogkörben eljáró egyéb szerv	

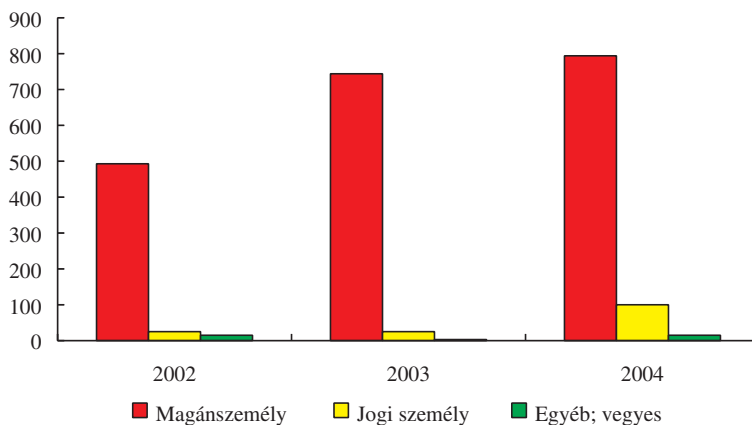
Panaszügyek

Mint arról korábban szó volt, az összes ügyet tekintve nőtt a magánszemély beadványozók száma. Ennek oka, hogy számos esetben fordultak magánszemélyek is az adatvédelmi biztoshoz konzultációs kérdéssel. Abban az esetben, ha a magánszemély indítványozó semmilyen konkrét adatkezelést nem kifogásol, hanem csak általánosságban, az információs jogok valamelyik ágát érintő kérdésben kér tájékoztatást, vagy tesz fel kérdést, a beadványt konzultációs ügyként kezeljük. Ezzel szemben 2004-ben a konkrét esetet leíró és kifogásoló, vagyis panaszügyként kezelt indítványok tekintetében kismértékben csökkent a magánszemély panaszosok aránya, bár a számuk 2003-hoz képest emelkedett (2004-ben 87%: 794 ügy, 2003-ban 95 %: 744 ügy), 100 esetben volt jogi személy a panaszt előterjesztő. A média képviselői a panasztételben aktívabbak lettek: a tavalyi három panaszbeadványt követően 2004-ben huszonkettőt nyújtottak be.

A panaszosok aránya a 2004. év panaszügyeiben (%)

A jogi és magánszemély panaszosok aránya Panaszügyek 2002 – 2004

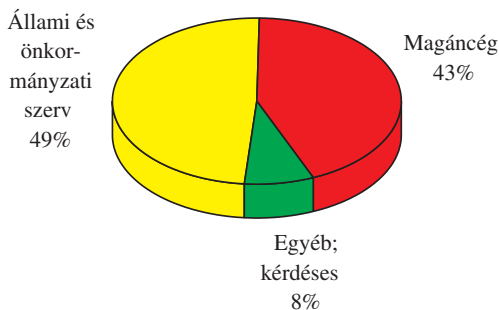
A bepanaszolt adatkezelők típusai

Az adatvédelmi biztosi intézmény működése során soha nem panaszoltak be annyi adatkezelést, mint 2004-ben, összesen: 1804-et. Ennek oka, hogy egy-egy panaszbeadványban egyszerre több, különböző adatkezelőt és adatkezelést is kifogásolnak az indítványozók. A 2003-as év 35 százalékával szemben 2004-ben az összes bepanaszolt adatkezelések 48

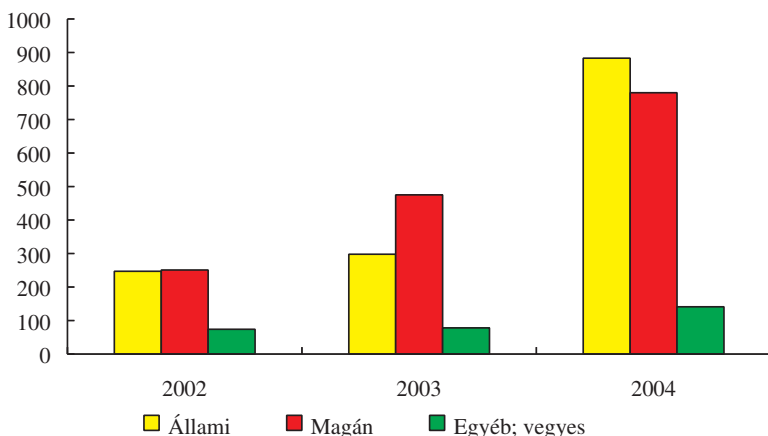
százalékában állami, önkormányzati adatkezelő tevékenységét is sérelmezték a panaszosok. Számszerűségében a növekedés több mint 300 százalékos: a 2003-as 291 esethez képest 883 adatkezelést, illetve adatkezelőt érint. A magán-adatkezelők tevékenységével szemben 780 esetben érkezett kifogás.

Az idősor ábra is egyértelműen szemlélteti, hogy a bepanaszolt adatkezelések száma jelentős mértékben növekedett. Ebből következik, hogy egy-egy panaszügy kivizsgálása – mivel több szálon folyhat, illetve több jogterületet érinthet – sokkal összetettebbé válik, ezért a lezárásukra csak hosszabb idő elteltével kerülhet sor.

A bepanaszolt adatkezelők típusai
a 2004. év panaszügyeiben (%)

A bepanaszolt adatkezelők típusai
Panaszügyek 2002 – 2004

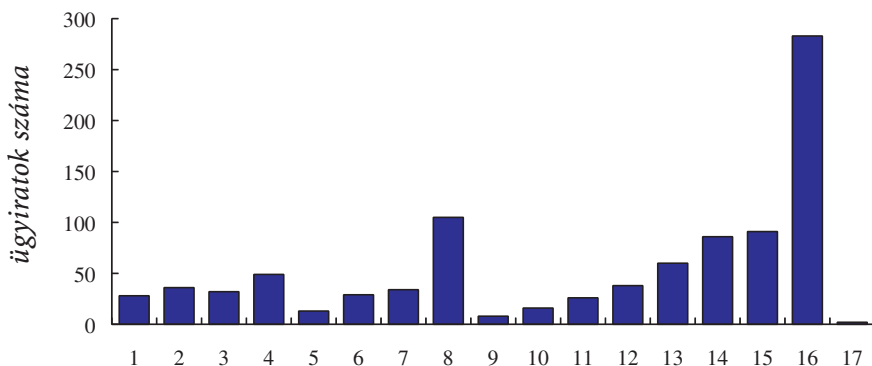
A bepanaszolt adatkezelők kategóriái

A 2004-es év folyamán is a panaszbeadványok túlnyomó többségében, 283 esetben (szemben a tavalyi 219 esettel) az egyéb adatkezelők (áruküldők, munkáltatók, gazdasági társaságok, társasházak), 105 ízben (76) a helyi önkormányzatok és szerveik, 86 alkalommal (74) a pénzintézetek, és 60 esetben (29) a sajtó adatkezelését sérelmezték a panaszosok. A felsorolt adatkezelőkkel szemben érkezett panaszok száma nőtt a legszembeötlőbben 2004-ben.

Az idősoron jól látható, hogy a bepanaszolt adatkezelők többségénél évről-évre közel azonos vagy csökkenő tendencia állapítható meg (mint például a nemzeti adatbázisok, nagy adatkezelők vagy a társadalombiztosítási adatkezelők esetében). A közüzemi szolgáltatókat érintő panaszok száma, bár csökkent, továbbra is igen magas. A fegyveres és rendvédelmi szervek esetében sem tapasztalható a tavalyihoz képest jelentős csökkenés, a panaszok száma továbbra is szokatlanul sok.

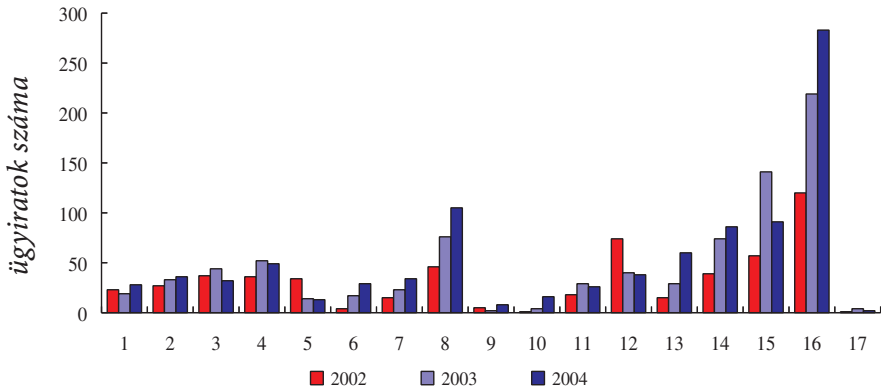
A bepanaszolt adatkezelők kategóriái

a 2004. év panaszügyeiben

A bepanaszolt adatkezelők kategóriái

Panaszügyek 2002 – 2004

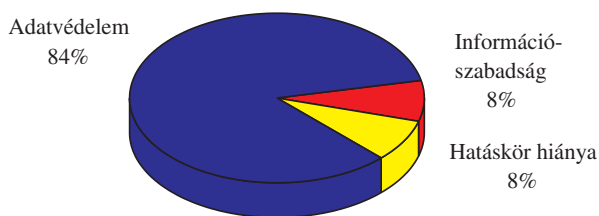
1 Központi közigazgatási szerv	10 Szakosított felügyeleti szerv
2 Egyéb közhatalmi szerv	11 Oktatási intézmény/kutatóintézet
3 Nemzeti adatbázis, nagy adatkezelő	12 Társadalmi szervezet
4 Fegyveres és rendvédelmi szerv	13 Sajtó/média
5 Társadalombiztosítás/munkaügy	14 Pénzügyintézet
6 Adóhivatal, pénzügyőrség	15 Közüzemi szolgáltató
7 Egészségügyi intézmény	16 Egyéb adatkezelő
8 Helyi önkormányzat és szervei	17 Külföldi adatkezelő
9 Államigazgatási jogkörben eljáró egyéb szerv	

Információs ágak a panaszügyekben

Személyes adataik kezelése miatt 2004-ben 779-en (2003–647) tettek panaszt, a közérdekű adatok kezelésének gyakorlata okán 71 esetben (42) fordultak az adatvédelmi biztoshoz. Az információs ágak megoszlását tekintve továbbra is nagyon magas az adatvédelem aránya. A korábbi években a megoszlási állandó jellemzője volt, hogy az adatvédelmi panaszok hányada évről-évre tovább emelkedett. Ez a folyamat 2004-ben megfordult, mivel a közérdekű információk kezelését kifogásoló panaszbeadványok száma több mint 8 százalékot tesz ki, szemben a korábbi 6 százalékkal. Összehasonlítva a korábbi évek adataival kijelenthető, hogy az ügyszámemelkedés számszerűen és arányaiban is je-

lentős. Örvedetes tény, hogy a közérdekű adatok iránti érdeklődés érezhetően fokozódik. A közérdekű adatok nyilvánossága tárgyában kiadott biztosi állásfoglalás az adatkezelő számára főszabály szerint továbbra sem kötelező, szemben a személyes adatok védelmére vonatkozó állásfoglalásokkal.

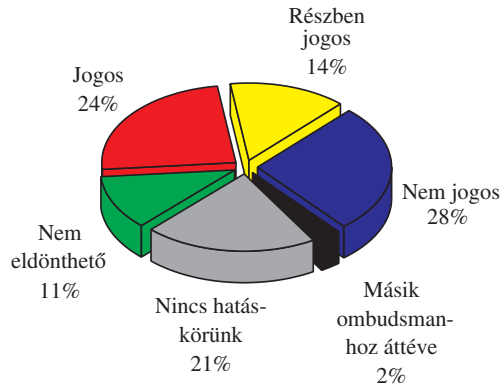
Információs ágak aránya a panaszügyekben a 2004. év panaszügyeiben (%)

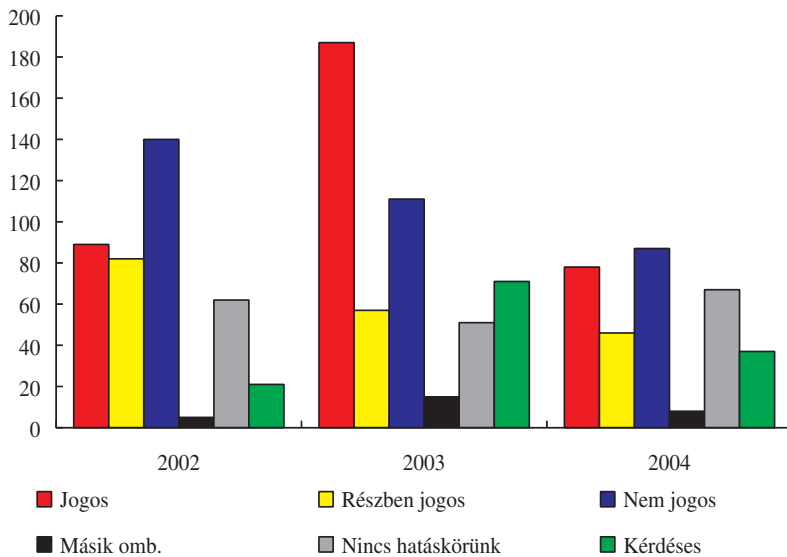
A panaszok jogossága

A már lezárt panaszügyek (323) közel 40 százalékában – 124 esetben – állapítottuk meg, hogy jogos vagy részben jogos volt az indítványozó panasza. Az előző év arányait tekintve átalakult, 38-ról 24 százalékra csökkent a jogos, 12-ről 14 százalékra emelkedett a részben jogosnak bizonyuló beadványok aránya. A jogsértés hiányát megállapító, nem jogos indítványok száma 23-ról 28 százalékra nőtt, számuk 87 volt. A nem eldönthető panaszok száma 37, arányuk jelentősen csökkent. Másik ombudsmanhoz 8 ügyet tettünk át részben vagy teljes egészében. Hatáskörünk hiányát 75 panasz esetében állapítottuk meg.

A panaszok jogossága a 2004. év panaszügyeiben (%)

A panaszok jogossága Panaszügyek 2002-2004

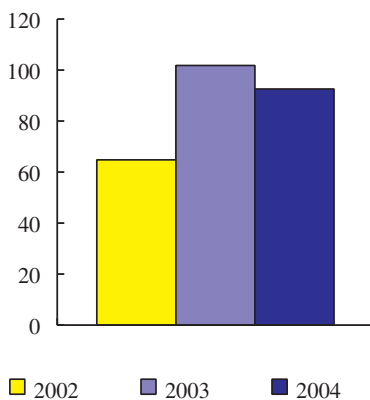

Átlagos ügyintézési idő

A három éves idősor adatainak összehasonlítása után látható, hogy a panaszügyek átlagos ügyintézési ideje 102 napról 92 napra csökkent. A 2004-ben sem apadó, sőt tovább növekvő panaszáradatot, ügyszámot 2004-ben csökkenő, de még mindig magas átlagos ügyintézési idővel sikerült kivizsgálni. A vizsgálatokat végző munkatársak létszáma 2003-ban 23 fő volt, 2004-ben pedig 29. Az ügyek torlódása – mivel a növekvő számú ügylezárásokkal egyidejűleg még több ügy érkezett, érkezik – továbbra is jellemző. Igyekezünk a panaszügyeket beérkezésük sorrendjében kivizsgálni, és a konzultációt kérők előtt a panaszosoknak elsőbbséget adni. A jogszabály-véleményezések esetében a határidők sokkal rövidebbek (egy-két nap, esetleg egy hét), melyeket túlnyomó többségben tartani tudunk.

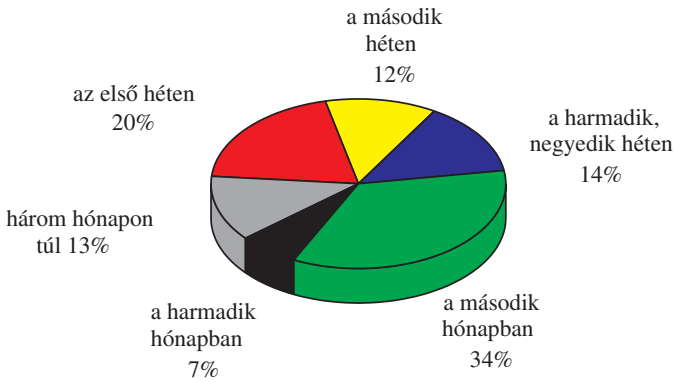
Átlagos ügyintézési idő

Panaszügyek 2002 – 2004

Az ügyintézés időtartama a 2004-es évben az alábbiak szerint alakult. A „*hány ügyre válaszoltunk érdemben, az első hónapban?*” kérdésre az a válasz adható, hogy: 928-ra, ez a szám az összes ügy (2015) közel 46 százaléka, amely a tavalyi évhez képest öröndetes javulást jelent. Az ügytorlódás jelei igazán a második és a harmadik hónapban adott érdemi válaszok számában mutatkoznak meg (699, illetve 131). Három hónapon túl 252 esetben válaszoltunk (13%), ez az arány 2003-ban 14 százalék volt. Az átlagos ügyintézési időben összességében javulás tapasztalható.

Az ügyintézés időtartama a 2004-es évben
(„Hány ügyre válaszoltunk érdeemben”) (%)

II. A VIZSGÁLATOK

A. Személyes adatok

Az elmúlt évben a beszámoló ugyanezen fejezete azzal kezdődött, hogy 2003-ban az adatvédelmi biztosnak számos új kihívással kellett szembenéznie. Nos, ez a megállapítás igaz a 2004. évrre is. A legjellemzőbb tendencia 2003-ban az ügyiratok számának ugrásszerű növekedése volt – ez 2004-ben is folytatódott, aminek köszönhetően az ügyszám átlépte a 2000-es határt. Az ügyek megoszlása hasonló volt az elmúlt évekhez. A panaszok nagyobb része a magánszektor adatkezelőit érintette, és ebben a körben egyre inkább megfigyelhető egyfajta állandóság: a legtöbb panasz továbbra is a munkáltatók, a pénzügyi szervezetek, távközlési szolgáltatók, közüzemi szolgáltatók ellen irányul, és a panaszok tartalmukat tekintve is hasonlóak. A munkáltató továbbra is megfigyel, pszichológiai tesztek alkalmaz, a bankok és távközlési szolgáltatók a törvényes kereteken túllépve gyűjtenek adatokat, míg a közüzemi szolgáltatók a jogi szabályozás hiányosságait kihasználva nehezen átlátható módon kezelik, továbbítják ügyfeleik adatait.

Hasonló állandóság figyelhető meg az állami szervek adatkezelését illetően is. Az adatvédelmi biztos vizsgálatainak jelentős része továbbra is a fegyveres szervek, a társadalombiztosítás szervei, az önkormányzatok adatkezeléséhez, vagy az egyes minisztériumok kezelésében lévő nyilvántartásokhoz kapcsolódik. Emellett több esetben nehéz munkával látják el a biztost az új nyilvántartási rendszerek létrehozására irányuló törekvések: elegendő csak az irányított betegellátási rendszerre utalni.

Hiba lenne azt gondolni, hogy az ügyszám növekedése csupán a jogellenes adatkezelések számának növekedését jelenti; bár kétségtelen, hogy az adatvédők tizenhárom évvel a törvény elfogadása után sem maradnak munka nélkül. De bizonyítja azt is, hogy az állampolgárok egyre jobban tudatában vannak annak, hogy a velük „szemben álló” adatkezelőkkel szemben az adatvédelmi biztos útján (is) érvényesíthetik jogukat. Arról sem szabad elfeledkezni, hogy nemcsak a panaszügyek száma emelkedett: hasonló folyamat figyelhető meg a konzultációs ügyeket illetően is. Vannak, akik úgy gondolják: a biztos feladata a polgárok jogainak védelme, így ne foglalkozzon a hozzá forduló adatkezelők kérdéseivel. Nem szabad elfeledkezni azonban arról, hogy ezek a

megkeresések minden esetben olyan adatkezeléseket előznek meg, melyek számos polgárt érinthetnek. Így a konzultációs jellegű beadványok megválaszolása – azon túl, hogy a panaszok elmaradása miatt a biztos munkáját is könnyebbé teszi – elsősorban a polgárok érdekeit szolgálja. Nos, ezt alighanem tudják az adatkezelők is, hiszen egyre gyakrabban kérnek segítséget.

Az elmúlt évvel kapcsolatban mindenképpen külön ki kell emelni, hogy 2004. január 1-jén hatályba lépett a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 2003-ban elfogadott új rendelkezéseinek többsége, míg május 1-jén a fennmaradó, kifejezetten az Európai Unióhoz való csatlakozással összefüggő rendelkezések is. Az elmúlt évben már utaltunk arra, hogy az új rendelkezések közül több egyúttal új kihívást is jelent az adatvédelmi biztosnak. Már a hatályba lépés előtt tudni lehetett, hogy az „átalakult” adatvédelmi törvény alkalmazása több esetben nehézkesebb lesz a nem egyértelmű, esetenként egymásnak ellentmondó rendelkezések miatt.

Az értelmezési problémák – melyek megoldása egyes esetekben csak törvénymódosítással lehetséges – kifejtése meghaladná e fejezet korlátait. Ehelyütt csak utalnánk azokra az új szabályokra, melyek számottevően kihatottak az adatvédelmi biztos munkájára.

Az adatvédelmi biztos új feladat- és hatáskörei

Az adatvédelmi biztos egyik új jogosítványa az előzetes ellenőrzés. Habár korábban is volt arra példa, hogy az adatkezelők még tevékenységük megkezdése előtt kikérték a biztos véleményét, 2004. január 1. után az Avtv. 31. §-ában meghatározott esetekben ez kötelező. A törvény egyes nagy adatkezelők számára előírja, hogy új adatállomány feldolgozása, vagy új adatfeldolgozási technológia alkalmazása előtt 30 nappal ezt be kell jelenteni az adatvédelmi biztosnak, aki – ha úgy dönt – ellenőrizheti az adatkezelést, annak tényleges megkezdése előtt. Az előzetes ellenőrzések tapasztalatai vegyesek. Kétségtől eltekintve hasznos, hogy az adatbázis „feltöltése” előtt lehet orvosolni az esetleges jogsértéseket, és az érintettek jogait nem utólag kell védeni. Az előzetes ellenőrzéseknek azonban van egy akadálya: a legtöbb esetben 30 nappal a tényleges adatkezelés előtt a rendszer még nem áll készen, sokszor a fejlesztők az utolsó napokban is módosítanak az alkalmazott technológián, vagy eljárási

szabályokon éppúgy, mint az adatkezelés tartalmi elemein. Az elmúlt évben az adatvédelmi biztos előzetes ellenőrzést végzett például a határőrségnél, illetve az Egységes Munkaügyi Nyilvántartásnál, melynek tapasztalatait a megfelelő fejezetben ismertetjük.

A törvény nem határoz meg kötelezettségeket az adatvédelmi biztos számára a belső adatvédelmi felelőssel és szabállyal (Avtv. 31/A. §) kapcsolatban, ezen új rendelkezések mégis többletterhet jelentenek. 2004. január 1-jét követően az országos hatósági, munkaügyi vagy bünyügyi adatállományt kezelő, illetőleg feldolgozó adatkezelők és adatfeldolgozók, pénzügyi szervezetek, távközlési és közüzemi szolgáltatók kötelesek belső adatvédelmi felelőst kinevezni és adatvédelmi szabályzatot készíteni. A felsorolt szervek közül többen – pénzügyi szervezetek, távközlési szolgáltatók – már korábban létrehozták az adatvédelmi felelősi munkakört, és megalkották az adatvédelmi szabályzatot, nagy részük számára azonban nehézségekbe ütközött a törvény rendelkezéseinek értelmezése.

Kérdésként merült fel az, hogy az adatvédelmi felelős elláthatja-e feladatát külső személyként, megbízási szerződés alapján, vagy kötelező az adatkezelővel munkaviszonyban álló személyt kinevezni. Az adatvédelmi biztos úgy foglalt állást, hogy a törvény rendelkezéseiből nem vezethető le a külső felelős tilalma, vagyis amennyiben az egyéb követelmények – végzettség, felügyelet – teljesülnek, megbízási szerződéssel is lehet adatvédelmi felelőst alkalmazni. Az adatvédelmi biztos álláspontja kialakításakor gyakorlati szempontokat is figyelembe vett. Egyes adatkezelők ugyanis – például a takarékszövetkezetek, kisebb közüzemi szolgáltatók – nem tudták volna a megfelelő személyt szervezeten belül megtalálni. A külső megbízott mellett szól az is, hogy nincs függőségi viszonyban az adatkezelővel, esetenként hatékonyabban tudja érvényesíteni az adatvédelmi szempontokat, mint egy munkaviszonyban álló felelős.

A másik jellemző kérdés a szabályzat tartalmával kapcsolatos: a törvény semmilyen iránymutatást nem ad arra nézve, hogy az adatvédelmi szabályzatnak milyen kérdéseket kell rendeznie. Habár az adatvédelmi biztos mintaszabályzat elkészítésére nem vállalkozhatott, és az Iroda leterheltsége miatt a már elkészült szabályzatok véleményezését sem mindig vállalta, a hozzá forduló adatkezelőket minden esetben tájékoztatta arról, hogy melyek azok a főbb szempontok, amelyek köré a szabályzatot fel kell építeni.

Az adatvédelmi biztos hatáskörében a legnagyobb változást kétségkívül az jelentette, hogy 2004. január 1. után elrendelheti a jogosulatla-

nul kezelt adatok zárolását, törlését vagy megsemmisítését, illetve megtilthatja a jogosulatlan adatkezelést vagy adatfeldolgozást, továbbá fel függesztheti az adatok külföldre továbbítását. Az érintett adatkezelő vagy adatfeldolgozó a biztos döntése ellen bírósághoz fordulhat, a bíróság döntéséig az adatkezelést fel kell függeszteni, és az adatokat zárolni kell. A törvény azonban több fontos kérdést megválaszolatlanul hagy. Ezek közül az egyik, hogy mi történik abban az esetben, ha az adatkezelő nem szünteti meg a jogellenes adatkezelést, és nem is fordul bírósághoz: az „elrendelésen” túl ugyanis a biztosnak semmilyen jogosítványa – bírság kiszabása, végrehajtás elrendelése – nincs.

A másik kérdés a bíróság eljárásával kapcsolatos: a törvény nem rendelkezik arról, hogy a bíróság milyen eljárás keretében tárgyalja az ügyet. 2004-ben két esetben fordult az adatkezelő bírósághoz. Az egyik esetben a Kormányzati Ellenőrzési Hivatalt vezető államtitkár kérte a bíróságtól a biztos vadászati naplókkl kapcsolatos állásfoglalásának felülvizsgálatát, a másik esetben az RTL Klub televízió fordult bírósághoz az adatvédelmi biztos „*Anyacsavar*” című műsor jogellenességét megállapító állásfoglalása miatt. Míg az államtitkár a keresetétől utóbb elállt, a másik ügyben az eljárás folyamatban van. Tekintettel ugyanakkor a hiányos szabályokra, a per a polgári perrendtartásról (továbbiakban: Pp.) szóló 1952. évi III. törvény általános szabályai szerint, személyhez fűződő jogok megsértése miatt indult meg, az adatkezelővel a felperesi, míg az érintettek jogait védő biztossal az alperesi pozícióban. Remélhetőleg hamarosan sor kerül az Avtv. újabb módosítására, amely az ilyen perekre a Pp. XX. fejezetének (közigazgatási perek) szabályait rendeli alkalmazni.

Nagy állami (önkormányzati) adatkezelések

Az Egységes Munkaügyi Nyilvántartás

Az Egységes Munkaügyi Nyilvántartás (továbbiakban: EMNY) létrehozására vonatkozó törvényi előírás, a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Ft.) módosításának országgyűlési vitája során – képviselői módosító indítvánnyal – olyan adatfajtákkal is bővült az EMNY adatköre, amelyek az adatkezelés céljának megvalósításához nem szükségesek. („Az európai közösségi jog alapján fennálló statisztikai adatszolgáltatási kötelezettség teljesítése feltételeinek megteremtése, a munkaviszonyra vonat-

kozó információs önrendelkezési jog érvényesülésének elősegítése, a munkaügyi ellenőrzés hatékonyságának növelése”.)

Miután a személyi alapbérre, az iskolai végzettségre és a szakképzettségre vonatkozó adatkörök gyűjtéséről, tárolásáról rendelkező módosításokról az adatvédelmi biztos nem tudta kifejtteni véleményét, ezért az adatvédelmi törvény felhatalmazása alapján – 2004. január 27-én – arra kérte a minisztérium vezetését, hogy kezdeményezzék az Ft. 57/B. § (3) A) pont d) és f) pontjainak módosítását.

Az adatvédelmi biztos február 24-én kapta meg az Ft. – Egységes Munkaügyi Nyilvántartásra vonatkozó – rendelkezései módosításáról szóló törvénytervezetet, amelyből az tűnt ki, hogy a minisztérium az adatvédelmi jellegű kifogásokat, aggályokat csak részben osztja. Ugyanakkor – személyes megbeszélésekkel is – megpróbálták arról meggyőzni a biztost, hogy az általa kifogásolt adatköröket csak statisztikai célra kívánják felhasználni. Másnap válaszlevelében – miközben a minisztérium néhány újabb (például a nyilvántartás induló adatainak összegyűjtésére vonatkozó) adatkezelési kérését támogatta – továbbra is elfogadhatatlannak tartotta, hogy az EMNY-ba kerüljenek a kifogásolt adatok.

Mivel az Országgyűlés soron kívüli eljárással hozzákezdett a foglalkoztatással összefüggő egyes törvények módosításáról szóló törvényjavaslat tárgyalásához, az adatvédelmi biztos az alábbiakról értesítette a Miniszterelnöki Hivatalt irányító minisztert: „*a levelemben kifejtett álláspontomat továbbra is fenntartom, és azt az országgyűlési szakban a jogalkotóval is ismertetni kívánom*”, másfelől az Országgyűlés Foglalkoztatási és munkaügyi bizottsága, Gazdasági bizottsága, Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottsága, Informatikai és távközlési bizottsága, valamint Egészségügyi bizottsága elnökének levelet küldött, amelyben összefoglalta a nyilvántartással kapcsolatos adatvédelmi aggályokat. Az E-kormányzati operatív bizottság pedig írásban és szóban kapott tájékoztatást a kialakult helyzetről.

Az adatvédelmi biztos a leveleiben részletes kifejtette, hogy miért ragaszkodik a fentiekben említett adatkörök gyűjtésének megtiltásához. Például:

„Ezen adatköröknek, ebben a nyilvántartásban, és csak statisztikai célú gyűjtése nem felel meg az adatvédelem alkotmányos követelményeinek (az információs önrendelkezési jog korlátozására nem kényszerítő okból, nem arányosan, és nem elkerülhetetlenül kerül sor). [...]

Szeretném elkerülni, hogy egy esetleges alkotmánybírósági eljárás során a teljes nyilvántartás alkotmányossága megkérdőjeleződjön. Minderre sajnos nagy az „esély”, hiszen sem az uniós adatszolgáltatá-

si kötelezettség teljesítéséhez, sem pedig az érintettek jogainak érvényesítéséhez nem elkerülhetetlen a központi munkaügyi nyilvántartás működtetése, és alkotmányosan megkérdőjelezhető az is, hogy a munkaügyi ellenőrzés hatékonyabbá tételének célja elégséges okot adna polgárok milliói információs önrendelkezési jogának korlátozására”.

Az ügy lezárásának menetében az adatvédelmi biztos arról tájékoztatta a minisztérium közigazgatási államtitkárát, hogy:

„Tanulmányozva a „zárószavazás előtti módosító javaslatot”, tudomásul veszem, hogy az EMNY a személyi alaphérrre vonatkozó adatokat csak statisztikai célra (és az érintett munkavállaló általi megismerhetőségre), míg az iskolai végzettségre, illetve szakképzettségére vonatkozó adatokat csak akkor kezeli, ha azok összefüggésben állnak a betöltendő munkakörrel, azaz azok betöltéséhez szükségesek.

Tájékoztatom, hogy – munkatársaink megállapodása alapján – április 20-23. között kerül sor az EMNY előzetes ellenőrzésére. Abban bízom, hogy ez a vizsgálat a vonatkozó törvényi előírásoknak megfelelő adatkezelést és adatfeldolgozást tár fel, így nem lesz jogi akadálya annak, hogy május 3-án meginduljon a nyilvántartás.”

A Foglalkoztatási Hivatalban, a Munkaügyi Nyilvántartó Központban (a kialakítás alatt álló számítógépközpontban), és a MARKETLINK Kft.-nél az előzetes ellenőrzést a – nyilvántartás kialakításban részt vevő, felügyeletében és üzemeltetésében feladatokat ellátó – vezetők és munkatársak szóbeli tájékoztatói, a kérdéseinkre kapott válaszok, valamint a rendelkezésünkre bocsátott dokumentációk alapján folytattuk le.

Az ellenőrzés során nem volt lehetőségünk működés közben megismerni a nyilvántartás egyetlen funkcióját sem, mivel a rendszer valamennyi fontos eleme ekkor még kiépítés alatt állt. A rendszer néhány működési funkciója (például a statisztikai adatfeldolgozási modul) az ellenőrzéskor még fejlesztési állapotban volt.

A tájékoztatók és a dokumentációk tanulmányozása alapján ugyanakkor azt állapítottuk meg, hogy az EMNY képes lehet arra, hogy a vonatkozó törvény előírása szerinti célok érdekében, valamint – az ellenőrzés idején még módosulásra váró – törvényben meghatározott adattartalommal a jogszabályok által egyértelműen szabályozott adatkapcsolatokkal, és megfelelő adatbiztonsággal működjön.

Az előzetes ellenőrzés néhány további tapasztalatáról is tájékoztatta a biztos a minisztériumot:

„1/ A vizsgálat idején a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (Flt.) EMNY-t érintő szabályozását érintő módosító javaslatokban az Országgyűlés csak a na-

pokban döntött, ezért a végrehajtásra kiadott – egyébként általam előzetesen nem véleményezett – 67/2004. (IV. 15.) Korm. rendeletet (a kötelezően bejelentendő adatkörök vonatkozásában) pontosítani szükséges.

2/ A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 31. §-a alapján az országos munkaügyi adatállományt kezelő Munkaügyi Nyilvántartó Központban egyfelől – a törvényben meghatározott feladatok ellátására – belső adatvédelmi felelőst kell kinevezni, másfelől adatvédelmi és adatbiztonsági szabályzatot kell készíteni.

3/ Miután a Foglalkoztatási Hivatal számítóközpontjában az EMNY mellett más munkaügyi jellegű adatállományokat is üzemeltetnek, az Avtv. 28. §-a alapján ezeket is be kell jelenteni a hivatalomban működő adatvédelmi nyilvántartásba.” (321/J/2004)

A Belügyminisztérium és központi adatkezelő szervezete

A Belügyminisztérium (továbbiakban: BM) Központi Adatkezelő, Nyilvántartó és Választási Hivatala (továbbiakban: Központi Hivatal) adatkezelését érintő panaszok száma a nyilvántartásokban tárolt hatalmas mennyiségű személyes adathoz képest kedvező tendenciát mutat. A panaszosok közül az elmúlt évben is többen kifogásolták a név- és lakcímadatok direkt marketing célú felhasználását. Az információs önrendelkezési jog érvényesítésének előmozdítása érdekében az adatvédelmi biztos közleményt adott ki arról, hogy az állampolgárok miként korlátozhatják a személyi adat- és lakcímnyilvántartásban, illetve a közúti közlekedési nyilvántartásban kezelt adataik kiadását. A biztos az önkormányzati jegyzők aktív közreműködését kérte a polgárok tájékoztatásában. A közlemény teljes szövege a Mellékletekben olvasható. (322/H/2004)

Egy beadványozó lakásvásárlása után szembesült azzal, hogy a tulajdonába került ingatlan – tulajdoni lapjának előzményi adatai között nem szereplő, és számára is – ismeretlen személyek lakcímeiként is be van jelentve a személyi adat- és lakcímnyilvántartásba. Az ismeretlen személyek „kijelentése” érdekében a lakhelye szerint illetékes jegyzőhöz fordult.

A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (továbbiakban: Nytv.) végrehajtási rendeletének 35. § (3) bekezdése értelmében a személyi adat- és lakcímnyilvántartásba bejelentett személy lakcíme a lakástulajdonos kérelmére akkor minősíthető fiktívvé, ha a polgár igazolja, hogy a lakásába be-

jelentkezett személy ténylegesen nem lakik ott. Erre a jegyzőnek akkor van módja, ha bizonyítottan látja, hogy a harmadik személy a lakást véglegesen elhagyta. Az eljárásra az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény (továbbiakban: *Áe.*) rendelkezéseit kell alkalmazni. Az *Áe.* szabályai alapján a jegyző felszólította a lakástulajdonost a szomszédok nyilatkozatainak benyújtására, mert a lakóköznyezetében élők nagy valószínűséggel tanúsítani tudják, hogy ki, kik laknak szomszédságukban. A szomszédok azonban a tulajdonos kérésére nem kötelesek nyilatkozni és személyes adataikat átadni, így a bizonyítás ilyen módon meghiúsulhat.

Az adatvédelmi biztos – a panaszos kérésére kialakított – elvi álláspontja szerint abban az esetben, ha a kért nyilatkozatokat a tulajdonos nem tudja beszerezni, a hivatalnak módjában áll az *Áe.*-ben szabályozott más bizonyítási eszközöket igénybe venni. A jegyző dönthet úgy, hogy az adásvételi szerződés bemutatása és a tulajdonos nyilatkozata is elégséges a bejegyzés fiktívvé nyilvánításához. Megnyugtatóan a biztos arra is felhívta a panaszos figyelmét, hogy a lakcímbjelentés ténye önmagában a lakás használatához fűződő, valamint egyéb vagyoni jogot nem keletkeztet, és nem szüntet meg. (1647/A/2004)

Egy beadványozó arról tájékoztatta a biztost, hogy megítélése szerint személyes adatait jogellenesen kérdezte le egy okmányirodai dolgozó a közúti közlekedési nyilvántartásból. Az okmányirodában az adott időszakban valóban adatigényléseket foganatosítottak, és a lekérdezés célja pontos törvényi joggal nem volt igazolható.

A panaszos esete kapcsán a biztos felhívta az okmányiroda vezetőjének figyelmét arra, hogy az okmányirodák működésének személyi és technikai feltételeiről szóló 58/1999. (XII. 30.) BM rendelet 1. számú mellékletének 4. pontjában előírt biztonsági előírások betartására fokozottan ügyelni kell. A hozzáférésre jogosult a hozzáférési kártyát más személynek nem engedheti át, az azonosítókat (jelszó, PIN-kód, felhasználói azonosító) más személynek nem hozhatja tudomására. A rendeletben előírtakon kívül is meg kell tenni minden olyan intézkedést, amely biztosítja, hogy jogosulatlan személyek a nyilvántartáshoz ne férhessenek hozzá, a lekérdezéseket pedig az ügyintézőnek dokumentálnia kell. Így utólag pontosan megállapítható a korábban foganatosított lekérdezések célja és jogalapja. (888/A/2004)

Panaszbeadványok kapcsán derült fény arra, hogy egyes esetekben a bűnügyi nyilvántartásból történő adatszolgáltatást érintően a Központi Hivatal nem tud eleget tenni tájékoztatási kötelezettségének az

Avtv. alapján előírt 30 napos ügyintézési határidőn belül. Ennek oka az, hogy az adattovábbításokról való tájékoztatás megadása előtt az adatkezelőnek számos alkalommal más, az adatigénylésekben érintett szervezet (nyomozó hatóságok, nemzetbiztonsági szolgálatok) is meg kell keresnie. Ha a megkeresett hatóságok késéssel válaszolnak, a Központi Hivatal sem tudja tartani a határidőt. Tekintettel az Avtv. szabályaira, az adatvédelmi biztos arra kérte a Központi Hivatal vezetőjét, hogy ilyen esetekben a megkeresett szervek figyelmét is hívják fel a gyors ügyintézés szükségességére.

Az adatszolgáltatások határidőn belüli teljesítése más aspektusból is fontos a bűnügyi nyilvántartás számára. Az adatok pontosságának és időszerűségének Avtv.-ben megfogalmazott követelménye csak úgy érvényesíthető, ha az érintett szervek az előírt határidőn belül eleget tesznek a központi nyilvántartás számára előírt adatszolgáltatási kötelezettségüknek. Az adatközlést a büntetőügyben eljáró szervezeteknek a nyilvántartásba vételt megalapozó határozat jogerőre emelkedésétől számított három munkanapon belül kell teljesíteniük az erre a célra rendszeresített adatlapokon. A tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy az egyes szervek csak jelentős késéssel küldik meg az adatokat a nyilvántartás részére.

Egy esetben a nyomozó hatóság azután kívánta felvenni az érintett ujjnyomatát és fényképét, miután az ellene folytatott bűnvádi eljárást már hónapokkal korábban megszüntette. Az adatfelvételt a hatóság azért szerette volna elvégezni, hogy ezzel a korábban technikailag sikertelen mintavételt pótolja, és az adatokról értesítse a daktiloszkópiai- és fényképnnyilvántartást. Az adatkezelés gyanúsított, illetve jogerősen elítélt érintett vonatkozásában jogszerű, a büntetőeljárás megszüntetése után azonban a kérdéses adatok felvételére és továbbítására nem kerülhet sor. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásában arról tájékoztatta a nyomozó hatóság vezetőjét, hogy a büntetőeljárás megszüntetésével a nyilvántartás jogalapja is megszűnik, az adatokat a bűnügyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló 1999. évi LXXXV. törvény (továbbiakban: Bnyt.) 48. § (2) bekezdése szerint az adatkezelőnek, illetve az adatfeldolgozással megbízott Bűnügyi Szakértői- és Kutatóintézetnek (továbbiakban: BSZKI) törőlnie kell a számítógép adatbázisából, az egyéb adathordozókat pedig fizikailag meg kell semmisítenie. Az adattörítés foganatosítása érdekében a nyomozó hatóság a daktiloszkópiai és fényképnnyilvántartás részére a 7/2000. (II. 16.) BM-IM együttes rendelet 18. § (2) bekezdésében foglaltak szerinti adatszolgáltatást köteles teljesíteni, a szolgáltatandó adatkörbe

pedig az érintett ujj- és tenyérnyomata valamint fényképe nem tartozik bele. A Központi Hivatal a BSZKI útján természetesen csak akkor tud eleget tenni törvényi kötelezettségének és tudja a tárolt adatokat törölni, ha a nyomozó hatóság intézkedéséről időben értesül. (1747/K/2004)

A BM Központi Hivatal a büntettek nyilvántartásának adattartalma alapján állítja ki a hatósági erkölcsi bizonyítványt. A közokirat a kérelmező büntetlensége, mentesítésben részesülése, továbbá a vádemelés elhalasztása esetén tartalmazza a „büntettek nyilvántartásában nem szerepel” közlést. Ez a közlés ugyanakkor azoknak az érintetteknek a vonatkozásában nem helytálló, akik a büntető törvénykönyvben meghatározottak szerint már mentesültek ugyan a büntetett előlethez fűződő hátrányok alól, de adataikra nézve még nem telt el a törvényben előírt nyilvántartási idő, így adataik még szerepelnek a büntettek nyilvántartásában. Az ellentmondás megszüntetése érdekében az adatvédelmi biztos kezdeményezte a Bnyt., illetőleg a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló 6/2000. (II. 11.) BM rendelet módosítását. A jogszabályok pontosítását a belügyi és az igazságügyi tárca is indokoltnak tartja.

Az adatvédelmi biztos vizsgálatot indított annak tisztázására, hogy a hatályos jogszabályok alapján vagyonyilatkozat-tételre kötelezettek hozzátartozói esetében érvényesül-e és miként az Avtv. 2004. január 1-jei módosításával kiterjesztett hozzájárulás fogalma, mely az érintett kívánásának önkéntes és határozott akaratnyilvánítását feltételezi. A biztos a vizsgálat keretében elsőként a BM Közigazgatásszervezési és Közszolgálati Hivatal vezetőjétől kérte annak közlését, hogy a jogszabályi felhatalmazások alapján összesen mennyi vagyonyilatkozatot kezelnek, ebből milyen arányt képviselnek a hozzátartozói vagyonyilatkozatok és hány esetben került sor ellenőrzési eljárás lefolytatására. A hivatalvezető által megküldött kimutatások adatai szerint, a számítógépes rendszer 2004. október 31-i adatállományának megfelelően összesen 290 149 vagyoni részre vonatkozó vagyonyilatkozatot kezeltek a nyilvántartásukban, ebből 174 632 volt a hozzátartozói vagyonyilatkozat. A nagyszámú nyilatkozat és a tömeges adatkezelés mellett 2002-ben egy, 2003-ban két, 2004-ben két ellenőrzési eljárást folytatott le a hivatal.

Rendőrség

A korábbi éveknél jóval magasabb volt azon ügyek száma, amelyek 2004-ben a rendőrség adatkezelését érintették. A különböző szervezeti szinten tevékenykedő rendőrségi vezetőktől érkezett 6 konzultációs kérdés mellett 12 beadványban érdeklődtek általánosságban a rendőrség jogairól, lehetőségeiről, kértek tájékoztatást egyes rendőrségi eljárások jogszerűségéről, és 26 beadványban kifogásoltak rendőrségi adatkezeléseket, intézkedéseket.

Az adatkezeléseket kifogásoló beadványok vizsgálata során a legtöbb esetben jogszerű eljárást állapított meg a biztos. Így például azokban az ügyekben, amelyekben a panaszosok kifogásolták: a közúti ellenőrzés során történő igazoltatást és a vezető adatainak és a gépjármű rendszámának felírását; a közlekedési baleset miatt indult eljárás során az érintett adatainak kiadását a vétlen jármű tulajdonosának; a zaklató telefonhívásokat kezdeményező adatai kiszolgáltatásának megtagadását; a büntetőeljárás során a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásából származó fényképek felhasználását; nyomozó hatóság házkutatását, iratlefoglalását. (185/A/2004, 986/A/2004, 1367/A/2004, 1526/A/2004, 1761/A/2004)

A beadványok egy részében a biztos megállapíthatta, hogy a rendőrséggel kapcsolatban megfogalmazott panaszok jogosak, illetve a jogellenes vagy kifogásolható eljárást megszüntették.

Egy beadvány szerint, a Tolna Megyei Rendőr-főkapitányságon a hivatali telefonok használatát az ellenőrzési szolgálat bevonásával kontroll alatt tartják, és ez az ellenőrzés a szakszervezeti tisztségviselőknek azon telefonvonalaira is kiterjed, amelyen az érdekképviselői munka ellátásával összefüggő ügyeket intézik.

A vizsgálatot lezárva a biztos arról tájékoztatta a panaszost, hogy „*beadványa óta megszületett főkapitányi intézkedés az Ön által kifogásolt kérdések többségét rendezte. A telefonvonalak takarékos használatára kialakított, általam megismert rendszer jogilag megfelelően szabályozott, annak működése, az érintetteket érintő előírásai a főkapitányi intézkedésből megismerhetők. Amennyiben pedig a magánjellegű hívások részletes kimutatását (azaz a hívást kezdeményező dolgozó nevét, a hívott előfizetői számot, a telefonálás időpontját és hosszát tartalmazó híváslistát) a rendőr-főkapitányság nem gyűjti, tárolja, és nem ellenőrzi, hanem azt csak az érintettnek adja át a kifizetendő összeg bizonylataként, akkor az üzemeltetett rendszer adatvédelmi szempontból nem kifogásolható*”. (103/A/2004)

Egy panaszos véleménye szerint az ellenzéki demonstrációk során történt intézkedések alapján a rendőrség egy bizonyos ellenzéki nyilvántartást alakított ki. Véleményét többek között azzal támasztotta alá, hogy egy bizonyos demonstrációval kapcsolatosan olyan személyeket is kihallgattak, akik azon – ismeretei szerint – részt sem vettek, valamint hogy egy másik demonstráció alkalmával a rendőrök már előre várták a tüntetőket. Válaszában a biztos – egyebek mellett – kifejtette, hogy *„a rendőrség nyilvántartást ugyan nem vezethet egy demonstráció résztvevőiről, de az igazoltatás adatait két évig, az ott rögzített felvételeket pedig hat hónapig megőrizheti, és amennyiben szükségessé válik, ezen időkorlátokon belül fel is használhatja, ha azok büntető- vagy szabálysértési eljárás során szükségessé válnak, akár később beszerzett bizonyítékokkal együtt is”*. (413/A/2004)

Levélben azt kifogásolták, hogy a Balatonon a vízrendőrség tagjai igazoltatáskor felírják a horgászok adatait, aláíratják velük a feljegyzést, de másolatot az érintettek nem kapnak. Az eljárást alapvetően jogszerűnek minősítő válaszában a biztos – egyebek mellett – arra is kitért, hogy *„a későbbi szabálysértési eljárásban jelentőséggel bíró személyes adatok felvétele nem jogellenes, azonban [...] az eljáró rendőrnek tehát minden esetben tájékoztatnia kell a horgászokat arról, hogy milyen célból igényli a kérdéses adatkört, valamint fel kell hívni a figyelmet arra is, hogy a szabálysértő az adatszolgáltatást megtagadhatja”*. (822/A/2004)

Jogosan kifogásolta egy panaszos a rendőrség eljárását, melynek során személyazonosító igazolványt vagy laccímkarttyát kérnek az újfajta jogosítvány mellé. Leszögezve, hogy a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) felhatalmazza a rendőrt, hogy feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát meg kell állapítania, továbbá az igazoltatott köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni, figyelembe kell venni, hogy a személyazonosság igazolására elsősorban a személyi igazolvány szolgál, elfogadható továbbá minden olyan okmány, amelyből az igazoltatott kiléte hitelt érdemlően megállapítható. Az Rtv. az igazoltatott személy kötelezettségét egyértelműen határozza meg: személyazonosító adatainak hitelt érdemlő igazolása. Erre a célra alkalmas hatósági igazolvány – a jogszabály szóhasználata szerint is – elsősorban a személyazonosító igazolvány, másrészt az útlevel, valamint az új típusú jogosítvány.

A biztos válaszában kifejtette: *„A nevezett hatósági igazolványok mindegyikében szerepel a személyazonosításhoz szükséges adatkör,*

azonos adatminőségűek, érvényességük és adattartalmuk hasonlóképp ellenőrizhető, és lényegében okmánybiztonsági szempontból sem különböznek, így nem hiszem, hogy volna olyan gyakorlati megfontolás, amely a kifogásolt rendőri magatartást alátámaszthatná.

Az igazoltatás során az újfajta gépjárművezetői jogosítvány helyett azért sem lehet a személyazonosító igazolvány bemutatását megkövetelni, mert a Nytv. 29. §-ának (7) bekezdése értelmében a személyazonosító igazolvány kiváltása nem kötelező, amennyiben az érintett rendelkezik más érvényes, a személyazonosságát igazoló hatósági igazolvánnyal.

Álláspontom szerint tehát az intézkedő rendőrnek a fent megjelölt hatósági igazolványok bármelyikének bemutatását el kell fogadnia a személyazonosság igazolására.” (124/A/2004)

Arról értesült egy beadványból a biztos, hogy a Budapesti Rendőr-főkapitányság III. kerületi kapitányságán fogvatartott állampolgár részére érkező leveleket a postakezelő részleg bontott állapotban továbbítja a fogdaőrségnek, majd az örök szintén átnézve adják át azt az érintettnek. A vizsgálat helytelen adatkezelési gyakorlatot állapított meg, amelynek megszüntetésére az adatvédelmi biztos felhívta a kapitányságvezető figyelmét. Az állásfoglalás a Mellékletekben olvasható. (529/A/2004)

Egy panaszos azt kifogásolta, hogy közúti ellenőrzés során a járó személyi adatait statisztikai célokra hivatkozva rögzítette. Válaszában a biztos arra utalt, hogy „a rendőrség statisztikai célból nem rögzíthet adatokat, illetve – a fonyódi rendőrkapitányság ügyeletesének tájékoztatásával ellentétben – a rendőrrajőrnek arra sincsen joga, hogy ok nélkül bárkinek az adatait rögzítse. A statisztikai jellegű adatgyűjtésekkel kapcsolatban csak megjegyezni kívánom, hogy azoknak éppen az a lényege, hogy a begyűjtött illetve rögzített adatokat ne lehessen egy meghatározott személyhez kötni”. (1182/A/2004)

Beadványában a panaszos azt kifogásolta, hogy munkahelyén, a Budapest-Ferencváros Nyugati Rendező Pályaudvaron, 2004. október 14-én este rendőrök jelentek meg, és minden ott dolgozót lefényképeztek, illetve a fényképezés előtt egy nyomtatványra saját kezűleg kellett a dolgozóknak leírniuk nevüket, születési helyüket és születési idejüket. Kérdésükre a rendőrök csak annyit mondtak, hogy egy ismeretlen tettes ellen indult nyomozásban van erre szükség.

A lefolytatott vizsgálat nyomán kiderült, hogy a fenti módon elkészített fényképekre egy sajátos módon végrehajtott felismerésre bemutatási eljárás során volt szüksége a rendőrségnek.

Az ügyvel kapcsolatban – a jogi előírások bemutatása mellett – a biz-

tos megállapította, hogy jogellenes adatkezelést eredményezett a nyomozó hatóság panaszos által kifogásolt eljárása, mivel arra a büntető-eljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban: Be.) nem ad felhatalmazást, az érintettek rendőri ráhatással „kikényszerített” hozzájárulása, pedig korántsem felel meg az adatvédelmi törvény által megkövetelt önkéntes hozzájárulás fogalmának.

A jogellenes adatkezelés megszüntetése érdekében az adatvédelmi biztos felszólította a IX. kerületi Rendőrkapitányság vezetőjét, hogy a nyomozás során jogellenesen beszerzett fényképeket és más személyes adatokat semmisítsék meg. A budapesti rendőrfőkapitányt pedig felkérte, hogy *„illetékességi területén a jövőben fokozottan ügyeljen arra, hogy a rendőrkapitányságok tartózkodjanak az eljárásokat ugyan kétségtelenül leegyszerűsítő, de a törvényi rendelkezésekkel össze nem egyeztethető nyomozati cselekmények foganatosításától”.* (1717/A/2004)

A konzultációs jellegű beadványok egy részében a rendőrség adatkérési, adatigénylési jogosultságáról, illetve az esetleges megkeresések teljesítési kötelezettségéről érdeklődtek.

A jogi szabályozás bemutatásával tárta fel a biztos például azt, hogy büntetőügyben, a nyomozó hatóság írásbeli megkeresésére, az adatkezelés pontos céljának és a kért adatok körének megjelölésével átadhatja a kezelést végző orvos az érintett beteg egészségügyi és személyazonosító adatait; egy – ismeretlen személy ellen indított – büntetőeljárásban. Miképpen lehet jogszerűen a nyomozó hatóság kérésére bemutatni a szakszervezet tagnyilvántartását; miért nem adhatja át a helyszínrre érkező rendőr az érvényes menetjegy vagy bérlet nélkül utazó személy adatait az akkor szolgálatot teljesítő BKV-ellenőrnek. (401/K/2004, 702/K/2004, 1039/K/2004, 1200/K/2004)

Egy beadványban az után érdeklődtek, hogy adhat-e az orvos vagy más egészségügyi dolgozó felvilágosítást a rendőrségnek arra vonatkozóan, hogy egy adott személy megjelent a kérdéses egészségügyi intézményben, valószínűsíthetően abból a célból, hogy a rendőrség elfoghasssa az érintettet.

A biztos válaszában kifejtette, hogy a vonatkozó jogszabályok nem tartalmazznak olyan rendelkezéseket, amelyek felhatalmaznák a rendőrséget arra, hogy ilyen formában megkeresést intézzenek egy orvoshoz vagy egy egészségügyi intézményhez. A jogszabályok alapján a rendőrség a körözés végrehajtása során az ismeretlen helyen lévő személy felkutatása érdekében adatgyűjtést végezhet, amelynek keretében – kórházak esetében – tájékoztatást kérhet arról, hogy a körö-

zött személy szerepel-e a kórházi fekvőbetegek, továbbá a mentőszolgálat, valamint más mentésre, illetve betegszállításra jogosult által szállított személyek nyilvántartásában. (1848/K/2004)

Több konzultációs kérdés érkezett rendőrségi érdekképviseleti szervektől, így például arról, hogy: a rendőr személyes adatai közül melyeket és mikor lehet nyilvánosságra hozni; az egyes rendőrök jutalmazására vonatkozó adatokat megismerheti-e a szakszervezet; egy másik érdekképviseleti szervezetbe történő átlépés esetén milyen adatokat lehet és kell átadni a munkáltatónak; a tagdíjlevonáshoz szükséges névjegyzéket kiadhatja-e a munkáltató a szakszervezetnek. (101/K/2004, 102/K/2004, 312/K/2004)

A rendőrség adatkezelésével kapcsolatos konzultációk sorában említendőek a Rendőrség Adatvédelmi és Adatbiztonsági Szabályzatáról szóló ORFK utasítás tervezetéhez kapcsolódó egyeztetések, vagy a térfelügyelő rendszerekről folytatott szakmai megbeszélések. (421/K/2004, 943/K/2004)

Egy kerületi rendőrkapitányság négy szolgálati gépjárműbe, konzolra szerelt digitális kamera beépítését tervezi vezeték nélküli mikrofonnal, melyek a rendőri intézkedéseket kívánják rögzíteni, meghatározott személy által ellenőrizve, elemezve, célhoz és időhöz kötve az adatkezelést. Az elképzeléssel kapcsolatban – a BRFK kérésére – az adatvédelmi biztos az alábbi álláspontot fejtette ki: „*az intézkedő rendőrök ellenőrzésére kidolgozott VIII. kerületi rendőrkapitánysági megoldással – adatvédelmi szempontból – nem értek egyet. A kamerák üzemeltetésének sem a céljával, sem a szervezeti, illetve technikai megoldásaival nem értek egyet, mert az a vonatkozó törvényi előírásoknak nem felel meg. A jövőre nézve annak leszögezését is fontosnak tartom, hogy a rendőrökre vonatkozó – alkotmányos jogokat érintő – korlátozást tartalmazó rendelkezéseket egyetlen rendőri vezető sem hozhat. Bárminemű jogkorlátozást – így az információs önrendelkezési jog korlátozását, azaz személyes adatok kötelező kezelését – csak törvény írhatja elő.*” (273/K/2004)

Határőrség

Mindössze egy állampolgár fordult az adatvédelmi biztoshoz, aki – ugyan saját kedvezőtlen tapasztalatát felidézve, de – általánosságban érdeklődött a határőrség adatkezeléséről, egy-egy határőr személyes adataihoz történő hozzáféréséről, valamint az adatok felhasználhatóságának jogszerűségéről. (88/A/2004)

A Határőrség Országos Parancsnoka 2004 nyarán – eleget téve bejelentési kötelezettségének – levélben jelezte: a 2002 márciusától fejlesztés alatt álló Határrendészeti Tevékenységet Támogató Rendszert (továbbiakban: HTTR) 2004. szeptember 1-jével üzembe kívánják állítani. A rendszer bevezetésére vonatkozó, az adatvédelmi biztosnak megküldött dokumentumból kitűnt, hogy a HTTR bevezetésére – egyebek mellett – azért van szükség, hogy a korábbi ügyeleti, bevetési-irányítási, és készenléti szolgálatok egységbe rendezésével növekedjen a határőrség reagáló képessége, illetve a feladatok végrehajtása összehangoltabbá, áttekinthetőbbé váljék.

Figyelemmel arra, hogy egyrészt a HTTR személyes adatok kezelését is végeznék, másrészt a rendszert a későbbiekben a határőrség más területein is bevezetni szándékoznak, az adatvédelmi törvény 31. §-a alapján előzetes ellenőrzésre került sor.

A rendelkezésünkre bocsátott, illetve a korábban, majd – a személyes részvételével – a helyszínen folytatott ellenőrzés során beszerzett információk alapján azt állapította meg az adatvédelmi biztos, hogy a Határrendészeti Tevékenységet Támogató Rendszer a vonatkozó törvényi előírásoknak megfelel: a működéshez szükséges személyes adatok kezelésére a szolgálati törvény megfelelő jogi alapot biztosít. A bevetés- és műveletirányítási tevékenység hatékony támogatására, a szükséges erők meghatározása, kiválasztása érdekében a HTTR tartalmazza a határőrség hivatásos állományának számos, a rendszer működéséhez szükséges és elégséges személyes adatát, amelyet a hivatásos állomány alapnyilvántartásából vesznek át. E személyes adatok átvétele kizárólag szolgálatszervezési és műveletirányítási célból történik, ezt a kiadásra kerülő országos parancsnoki intézkedés rendelkezései is garantálják.

A vizsgálat végén jelezte a biztos, hogy – miután a rendszer szélesebb körű bevezetésére a tapasztalatok alapján kerül majd sor – a HTTR bevezetésének, működésének adatvédelmi tapasztalatait néhány hónap múlva át szeretné tekinteni. (1218/K/2004)

Vám- és Pénzügyőrség

A nyár közepén a sajtóból arról lehetett értesülni, hogy a Pénzügyminisztérium tervei szerint a vámhatóság egy olyan adatbázist kíván felállítani, amelynek segítségével a beutazók által kitöltött írásbeli nyilatkozatok alapján nyomon lehet követni, hogy évente hányszor lép ki valaki az országból, illetve mennyi cukrot hoz be.

Az adatvédelmi biztos – e hírekre reagálva – 2004. év közepén levelében jelezte a pénzügyminiszternek, hogy megítélése szerint a Vám- és Pénzügyőrség (továbbiakban: VP) a jelenlegi jogi szabályozás alapján nem vezethet „*határátlépési és cukorbehozatali*” nyilvántartást. Levelében arra is kitért, hogy miközben a közösségi vámjog végrehajtásáról szóló 2003. évi CXXVI. törvény, illetve a Vám- és Pénzügyőrségről szóló 2004. évi XIX. törvény számtalan személyes (első látásra talán indokolatlanul sok) adat kezelésére ad felhatalmazást a vámhatóságnak, e törvények, illetve a hozzájuk kapcsolódó rendeletek néhány előírása adatvédelmi szempontból kifogásolható. Arra is felhívta a miniszter figyelmét, hogy az adatkezelő rendszerek bejelentési kötelezettségét a VP vonatkozásában még nem teljesítették. Tájékoztatta a minisztert, hogy a VP adatkezelésének teljes körű megismerése, a működtetett nyilvántartások adatvédelmi szempontból történő ellenőrzése céljából – az Avtv. felhatalmazása alapján – vizsgálatot indít. (1211/H/2004)

Megemlítendő, hogy néhány héttel később egy parlamenti képviselő, az Országgyűlés Informatikai és távközlési bizottságának elnöke – az Állami Számvevőszéknek a Magyar Köztársaság 2003. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló jelentésében megfogalmazott kifogásokra tekintettel, és a testületnél található adatvagyron biztonságos kezelésének fontosságára történő figyelemfelhívással – kezdeményezte, hogy a biztos folytasson vizsgálatot a Vám- és Pénzügyőrség informatikai rendszerével kapcsolatban. (1518/A/2004)

A lefolytatott vizsgálat során áttekintettük a vámhatóság adatkezelésének jogi és működési szabályozottságát; a személyes adatokat kezelő rendszereket, a különféle (igazgatási, nyomozati) céllal létrejött rendszerek elkülönültségét; más szervezetek adataihoz való hozzáférés módját; az adatok felvételének, számítógépre vitelének, felhasználásának, törlésének folyamatát; az adatkezelés ellenőrzöttségét; a külföldi szervezetekkel való adatkapcsolatokat; az adatkezelő és adatfeldolgozó szerepeket a vámhatóságnál.

Az adatkezelések jogi és technikai kérdéseinek megismerésére, a tényleges adatkezelések ellenőrzésére a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnokságán, néhány irányított szervezeti egységénél, valamint a Kopint-Datorg Rt.-nél került sor. A helyszíni vizsgálatok során vezetőkkel, parancsnokokkal, jogászokkal és informatikusokkal, valamint a számítógépes rendszereket üzemeltető, használó vámosokkal, mintegy 25 fővel találkoztunk, folytattunk megbeszélést.

A vizsgálat zárásának időszakában a Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnoka a biztos állásfoglalását kérte, hogy az APEH és a VP között május elején megkötött adat- és információcserére vonatkozó megállapodás – döntően az ügyfelek teljes körét érintő adatátadásra vonatkozó része – adatvédelmi szempontból nem aggályos-e. (1748/K/2004)

A kibővített vizsgálat néhány tapasztalata:

- a testület működésére vonatkozó mindkét törvény tartalmaz adatkezelési rendelkezéseket, így nehezen követhető, hogy mikor melyik szabályozás alapján kell egy-egy adatkezelést megítélni; indokolt ezért a közösségi vámjogról és a VP-ről szóló törvények összhangjának megteremtése;
- a közösségi vámjog végrehajtását szolgáló törvény bevezeti a „vámazonosító szám” [VPID] alkalmazását, és előírja az adóazonosító jel használatát is, holott az Alkotmánybíróság már kimondta, hogy ugyanazon célra két azonosító használata alkotmányellenes;
- a különféle (igazgatási, nyomozati) céllal létrejött rendszerek jól elkülönültek; a más szervezetekkel való adatkapcsolatok jól szabályozottak;
- miközben jól szabályozott, hogy a különféle céllal létrejött és működő nyilvántartási rendszerekbe hogyan kerülhetnek be adatok, és azokhoz ki, mikor, milyen céllal, és hogyan juthat hozzá, azokat miképpen, mire használhatja fel, célszerű lenne áttekinthetőbb informatikai szervezet létrehozása;
- a rendszerekhez való hozzáférések jelszóval védettek, az adatkezelési folyamatok ellenőrzöttsége, naplózása biztosított;
- a szervezetileg és helyileg is igen széttagolt, számtalan nyilvántartást működtető szervezetben kiemelten fontos szerepet tölthet be az adatvédelmi felelős, akinek munkakörét a vizsgálat indításakor hozták létre;
- annak ellenére, hogy általában ügyféladatokat kezelnek a VP adatkezelő rendszereiben, ezeket a nyilvántartásokat be kell jelenteni az adatvédelmi nyilvántartásba;
- a személyes adatát tartalmazó, bonyolult felépítésű Egységes Vámokmány kitöltéséhez több segítséget kell nyújtani a magánügyfeleknek.

Állami adóhatóság

A panaszok ebben az évben is az állami adóhatóság tevékenységének több területét érintették, kifogásolva az adóellenőrzés lefolytatását, az adózás rendjére vonatkozó és az eljárási szabályok betartását, az adóhatóságnak más szervek által történő adatszolgáltatását, adattovábbítását. A biztos megvizsgálva a vonatkozó jogi szabályozást és az adóhatóság gyakorlatát, az esetek egy részében megfelelőnek tartotta az APEH adatkezelését, más részében pedig alaposnak találta a panaszokat, továbbá jogszabály-módosítást is kezdeményezett. Ez a módosítás iránti javaslat az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (továbbiakban: Art.) 91. §-ában szabályozott, a bevallás kiegészítésére történő felhívásra vonatkozott. Ez a szakasz előírja, hogy akinek a bevallott jövedelme egymást követő két éves bevallási időszak tekintetében nem éri el a mindenkori minimálbért, nyilatkozzon az adóévben szerzett összes jövedelméről, annak forrásairól és a jövedelem felhasználásáról. A magánszemélynek – az adóhatóság külön felhívására – hitelt érdemlően igazolnia kell a nyilatkozatában foglaltakat, vagyis az adóévben szerzett összes jövedelmét és annak felhasználását, és amennyiben ez nem történik meg, az adóhatóság az adózót bevallás utólagos ellenőrzésére kijelöli. Ezen szabályok közül az adatok hitelt érdemlő igazolására vonatkozó előírás okoz problémát, mivel a törvény olyan kötelezettséget ír elő az adózók meghatározott köre számára, amely életszerűtlen és teljesíthetetlen, hiszen nem lehet hitelt érdemlően dokumentálni az adóév során felmerült, napi életvitelszerű költségeket is tartalmazó kiadások teljes körét. A biztos kezdeményezte a vonatkozó rendelkezések pontosítását, módosítását. Az adóhatóság egyébként figyelemmel volt a magánszemélyek korlátozott bizonylatmegőrzési kötelezettségére a bizonyítékok értékelésekor, továbbá a biztos véleménye kapcsán módosította az alkalmazott formanyomtatványt. Az állásfoglalás a Mellékletben olvasható. (528/A/2004)

Az APEH egyes igazgatóságai eljárásának módosítására tett javaslatot a biztos a fizetési kedvezményekre irányuló kérelmekkel kapcsolatban, mivel több panaszos szerint a mulasztási bírság elengedése iránti kérelmükre az adóhatóság felszólította őket a „*Magánszemély fizetési könnyítésre és mérséklésre irányuló kérelmének elbírálásához*” megnevezésű adatlap kitöltésére és ők, valamint családtagjaik jövedelmi, vagyoni viszonyaira vonatkozó adatok közlésére. Az Art. alapján a bírság csak abban az esetben mérsékelhető vagy elengedhető, ha megfizetése az adózó és a vele együtt élő közeli hozzátartozók megélhetését súlyo-

san veszélyezteti. Viszont az eset összes körülményét (adózási magatartás, mulasztás jellege, súlya) a szankciók alkalmazásánál, a határozat meghozatalánál figyelembe kell venni. Amennyiben az adózó arra hivatkozik, hogy mulasztásának súlyához képest a szankció túlzott mértékű, akkor nincs szükség arra, hogy az adózó a jövedelmi és vagyoni viszonyairól nyilatkozzon, mert nem kell vizsgálni a megélhetés veszélyeztetettségét. Amennyiben az adóhatóság e célból is igényli a jövedelmi, vagyoni viszonyokra vonatkozó adatok igénylését, akkor ez ellenkezik a célhoz kötöttség elvével. Az állásfoglalás teljes szövege a Melléletekben található. (1408/A/2003, 856/A/2004)

Nem találta kifogásolhatónak az APEH eljárását a biztos azokban az ügyekben, melyek a taxizással foglalkozó egyéni vállalkozók nyugtakibocsátási kötelezettsége miatt érkeztek.

A nyugtán fel kell tüntetni a nyugta kibocsátójának címét, és ez a személyszállítással foglalkozó egyéni vállalkozóknak azért sérelmes, mert nem tartanak fenn külön telephelyet, tehát a cím azonos a lakcímmel, és ezt a szolgáltatást igénybe vevők tudomására kell hozniuk. A törvény korábban is előírta a kibocsátó címének a nyugtán való feltüntetését, de vagylagos lehetőségként használható volt az adóhatóság által jóváhagyott más azonosító is. Az általános forgalmi adóról szóló 1992. évi LXXIV. törvény (továbbiakban: áfa-törvény) módosítása azonban megszüntette más azonosító használatának lehetőségét. A nyugta adattartalmának korábban hatályos szabályozása jobban elősegítette a magánszféra védelmét és az azonosító adatok kíméletesebb kezelését tette lehetővé, azonban a személyes adatok védelméhez fűződő jognak az áfa-törvény általi korlátozását a biztos a jelenlegi szabályozással sem tartotta túlzottnak vagy aránytalannak. A személyszállítási szolgáltatás igénybevételével ugyanis szerződéses jogviszony jön létre, és a gazdasági forgalom biztonsága megköveteli azt, hogy a szolgáltatást nyújtó vállalkozás azonosító adatai megismerhetők legyenek a szolgáltatás igénybe vevője számára. Egyébként az egyéni vállalkozói igazolvánnyal rendelkező egyéni vállalkozók nyilvántartása – mely egyebek mellett tartalmazza a vállalkozó címét is – nyilvános. (1608/A/2004, 1668/A/2004, 1672/A/2004)

Szintén megfelelőnek tartotta a biztos az adóhatóság eljárását azokban az ügyekben, melyekben adatszolgáltatással kapcsolatos megkeresést küldött az ellenőrzött magánszemélyek számláit vezető pénzintézeteknek.

A panaszosok szerint a pénzüzetek csak a vállalkozói elszámolási számláról adhattak volna felvilágosítást az adóhatóságnak, mivel az adatkérés során az adóhatóság az ellenőrzöttet nem mint magánszemélyt, hanem mint vállalkozót jelölte meg. A megkeresések azonban nem szűkítették le az adatkérést kizárólag a vállalkozás kapcsán nyitott bankszámlákra, mivel a személyi jövedelemadó kötelezettség vizsgálata során az adóhatóság mind a vállalkozásból származó jövedelmek, mind az egyéb, vállalkozáson kívüli jövedelmek adókötelezettségét ellenőrzi. A személyi jövedelemadó bevallásban fel kell tüntetni a vállalkozói kivétet és az egyéb, összevont adóalapba beletartozó jövedelmeket is, ennél fogva a bevallás vizsgálata során szükséges mind a vállalkozói tevékenységből, mind az egyéb jellegű tevékenységből származó jövedelmek vizsgálata. A banktitok megtartásának kötelezettsége nem áll fenn – többek között – az adókötelezettség teljesítésének ellenőrzése érdekében eljáró adóhatósággal szemben, vagyis a megkeresett pénzüzetet a törvény feljogosítja az adatok adóhatóságnak való továbbítására. Azonban az írásbeli megkeresésben meg kell jelölni azt az ügyfelet vagy bankszámlát, akiről vagy amelyről a hatóság a banktitok kiadását kéri, és meg kell jelölni a kért adatok fajtáját és az adatkérés célját is. Amennyiben az adóhatóság nyilatkozattételre való felhívása nem felel meg a fenti törvényi követelményeknek, a pénzüzet nem tehet eleget a megkeresésnek. (58/A/2004, 59/A/2004)

A fentiekkel ellentétben nem fogadható el az adóhatósági gyakorlat azon megkeresések esetén, amikor olyan szervezetektől kér információt, melyeket a törvény nem jogosít fel az adatok átadására. Az Art. 52. §-a hatóság, közfeladatot ellátó szerv nyilvántartásában szereplő adat felhasználására jogosítja fel az adóhatóságot, 48. §-a alapján pedig az adóhatóság nyilatkozattételre kötelezheti az adózóval szerződéses kapcsolatban álló szervet az általa ismert, illetve nyilvántartásában szereplő adatról, tényről, körülményről. Ezen szabályok alapján az adóhatóságnak nincs lehetősége arra, hogy egyesületeknek küldött megkereséssel adatszolgáltatást kérjen.

Egy ebtényésszéssel foglalkozó egyesület nem teljesítette az APEH arra vonatkozó adatkérését, hogy az egyik egyesületi tag mióta tagja az egyesületnek, mennyi szaporulatot jelentett be, mennyi törzskönyvet állítottak ki részére. A biztos megállapította, hogy a hatályos joganyag nem tartalmaz olyan rendelkezést, mely egyesületek esetében az adatkérés teljesítését lehetővé tenné. Nem volt kifogásolható viszont az a rendőrségi adatkérés, mely adócsalás miatti eljáráshoz kért szár-

mazási lapok kiváltásával kapcsolatos adatokat, mivel a nyomozó hatóság társadalmi szervezetet is megkereshet tájékoztatás adása, adatok közzéte, átadása, illetőleg iratok rendelkezésre bocsátása végett. (449/A/2004)

Olyan beadványok is érkeztek, melyek a vámhivatal mint adóhatóság adatkezelésére vonatkoztak. Az esetek többségében megállapítható volt, hogy a vámhivatalkok megfelelő jogalap, vagyis törvényi felhatalmazás alapján használták fel a magánszemélyek adatait.

Egy állampolgár a biztos tájékoztatását kérte arról, jogszerűnek tekinthető-e az, hogy a pálinkafőzde csak abban az esetben főzi meg a gyümölcscefrét pálinkának, ha a bérfőzési lapra rávezetik a bérfőző személyi adatait. Pálinkafőzés esetén törvény rendeli el a bérfőző személyes adatainak felvételét, nyilvántartását, mivel a bérfőzőt pálinka után adófizetési kötelezettség áll fenn. A bérfőzőt pálinka adóját bérfőzetőnként, évente meghatározott mennyiség alapján kell kiszámolni. Ehhez szükséges a bérfőző természetes személyazonosító adatainak, adóazonosító jelének a kezelése mind a szeszfőzde, mind az illetékes vámhatóság által, mivel a bérfőzőt pálinka utáni adó összegét a szeszfőzde állapítja meg és szedi be a bérfőzetőtől. A szeszfőzde nek havonta el kell számolnia a hatósági felügyeletet ellátó vámhivatal felé, és bérfőzetőnkénti bontásban meg kell adnia a bérfőzető részére átadott pálinka mennyiségét. Ezen szabályok kétségtelenül korlátozzák a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jogot, azonban tekintettel kell lenni más alkotmányos jogokra és kötelezettségekre, így az adóztatásra is. Az e területet szabályozó rendelettel szemben különféle adatvédelmi aggályok merültek fel, amelyek miatt a biztos kezdeményezte a rendelet módosítását a pénzügyminiszternél, aki a biztos álláspontját elfogadva intézkedett a módosítás iránt. (484/A/2004, 1657/A/2004)

A társadalombiztosítás szervei

Amint arról korábbi beszámolóinkban már említést tettünk, mind az Országos Egészségbiztosítási Pénztárnál (továbbiakban: OEP), mind az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóságon (továbbiakban: ONYF) kinevezésre kerültek az adatvédelemért felelős munkatársak, akik munkájuk révén igyekeznek elősegíteni az Avtv. szabályainak érvényesülését. Az élet azonban számos alkalommal produkál újabb és újabb, az adatvédelem és az egészségügy területét érintő kérdéseket, melyek is-

mételt konzultációk szükségességét vetik fel, bebizonyítva azt, hogy a jogalkotás messze elmarad a jogalkalmazás igényei mögött. Az egészségügyi adatkezelés fontosságához nem kell különösebb magyarázatot fűzni, azért sem, mert az egészségügyi adatok a különleges adatok kategóriájába tartoznak az Avtv.-n belül. Ennek megfelelően a két nagy társadalombiztosítási adatbázist kezelő állami szervet az egészségügyi adatkezeléstől függetlenül is meg kell említenünk.

Országos Egészségbiztosítási Pénztár

Még 2003-ban fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához egy beadványozó azzal a problémával, hogy gyermeke 2001-ben történt titkos örökbefogadása során az új taj-szám igénylésénél derült ki, hogy a Fővárosi és Pest Megyei Egészségbiztosítási Pénztárnak az új taj-szám generáláshoz szüksége van többek között fénymásolat formájában a gyámhivatal örökbefogadásról szóló határozatára is. Az ügyben vizsgálat indult, melyet az idei évben zártunk le.

A biztos megkeresését követően az OEP munkatársai megerősítették, hogy az OEP kezeli (felveszi és tárolja) a titkos örökbefogadásra vonatkozó személyes adatokat, és fénymásolatot készít a titkos örökbefogadásról szóló határozatokról. Az OEP álláspontja szerint erre azért van szükség, hogy a „rég” és az „új” személy közötti kapcsolat helyreállítható maradjon, amely bizonyos kezelések, egészségügyi beavatkozások alkalmával a beteg érdekében szükséges lehet. Az OEP saját nyilvántartásának átláthatósága, valamint a biztosított érdeke védelmében tartja elkerülhetetlennek, hogy a titkos örökbefogadásról szóló adatokat kezelje.

Hosszas levélváltás után végül az a – mindkét fél által elfogadható – megoldás körvonalazódott, hogy a régi taj-számhoz kapcsolódóan feltüntetik, hogy titkos örökbefogadás történt, de nem indokolt a régi és az új adatok közötti kapcsolatot lehetővé tenni. Így az ügyintézés során nem kerül sor a titkos örökbefogadásról szóló határozat lefénymásolására, a titkos örökbefogadásra vonatkozó adat rögzítésére, kezelésére, és az egészségbiztosítási pénztár csak a „rég” személyiséggel kapcsolatban tartja nyilván e tényt, az összekapcsolhatóság kiküszöbölésére pedig az OEP megteszi a szükséges lépéseket. Amennyiben később mégis szükségessé válik az adatok összekapcsolása, ez a gyámhatóság közreműködésével megoldható. (9/A/2003)

Fenti ügy kapcsán a felek egyetértettek azzal a megállapítással, hogy mind az örökbefogadás gyakorlatát, mind a törvényi szabályozást

egy későbbi, részletesebb felülvizsgálat tárgyává kell tenni, melyben az adatvédelmi biztos egészségügyi adatkezeléssel kapcsolatos esetleges aggályai remélhetőleg hangsúlyosabb szerephez jutnak.

Az OEP adatkezelését kifogásolta az a beadványozó is, aki a parlagfű-allergia kezelésére szolgáló gyógyszerek igényléséhez szükséges jövedelemigazolást kifogásolta. Panaszleveléből kitűnt, hogy az OEP az általa méltányosságból engedélyezett gyógyszerátogatáshoz jövedelemigazolást benyújtását kéri. Az ügy kapcsán megállapítást nyert, hogy az OEP nem jövedelemigazolást, hanem nyilatkozatot kért az érintettektől a jövedelmükről, tekintettel arra, hogy a parlagfű-allergia kezelésére szolgáló gyógyszerek méltányossági alapon igényelhetők. A két fogalom közti különbség, valamint a nyilatkozat valóság-tartalma vizsgálatának hiánya miatt az ügy nem vetett fel adatvédelmi aggályokat. (131/A/2004)

Állampolgári beadvánnyal fordult az adatvédelmi biztoshoz az a panaszos is, aki az egészségügyi szolgáltatások kapcsán igénybe vehető utazási költségtérítéssel kapcsolatban fogalmazta meg az OEP-pel kapcsolatos kifogásait. Levelében előadta, hogy lánya veleszületett szívfejlődési rendellenessége folytán 2003 óta havi rendszerességgel járnak fel személygépkocsival különféle orvosi vizsgálatokra vidékről Budapestre. A panaszos azt kifogásolta, hogy az utazási utalvány hátoldalán szereplő négy ellenőrző szelvény előírászerű igazolásán túl az OEP egyéb igazolásokat is kért. Az OEP-pel történt levélváltás során áttekintettük az utazáshoz nyújtott költségtérítés szabályozását és megállapítást nyert, hogy pótlólagos – számos különleges adatot is tartalmazó – igazolást kizárólag abban az esetben jogosult az OEP bekérni, ha az utalványok hiányosan, illetve egymásnak ellentmondó adattartalommal lettek kitöltve. (1225/A/2004)

Fontosnak tartjuk továbbá röviden összefoglalni azt az esetet, amikor az állampolgári beadványban arra kerestek választ, hogy a háziorvos kaphat-e tájékoztatást az OEP-től a beteg tényleges gyógyszerfogyasztásáról (vagyis, hogy mely gyógyszereket váltotta ki a beteg a vényre felírt gyógyszerek közül). Az ügy során ismételt hangsúly került az egészségügyi állapotra vonatkozó adatok fokozottabb törvényi védelmére, vagyis annak megállapítására, hogy törvényi felhatalmazás hiányában az OEP kizárólag olyan esetekben szolgáltathat a beteg gyógyszerfogyasztásáról adatokat, ha ahhoz a beteg előzetes írásbeli hozzájárulását adta. (267/A/2004)

Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság

Az egészségügyi adatkezelés másik nagy állami szerve az ONYF, mely adatkezelésével kapcsolatban az idei évben – az előző évekhez hasonlóan – számos panasz érkezett, ezen ügyek döntő többsége azonban nem vetett fel komolyabb adatvédelmi aggályokat. Az ONYF adatkezelésével kapcsolatban egyetlen ügyet kívánunk kiemelni, mely hűen tükrözi az állampolgári beadványok fontosságát. Ebben az ügyben ugyanis egy panasz kapcsán indult vizsgálat világított rá arra, hogy az ONYF törvényi alapot nélkülözve kér be bizonyos bűnügyi személyes adatokat.

Állampolgári beadvány alapján indult a vizsgálat, melyben a panaszos leírta, hogy 18 évvel ezelőtt súlyos testi sértést okozó ittas vezetés elkövetése miatt egy év letöltendő szabadságvesztésre ítélték. Büntetését letöltötte és azóta is folyamatos munkaviszonyban állt. Egészségi állapota időközben olyannyira megromlott, hogy rokkantsági nyugdíjjogosultság megállapítása iránti igényt nyújtott be a lakóhelye szerint illetékes területi nyugdíjbiztosító igazgatóságához. A panaszos azonban kifogásolta, hogy az igény elbírálásához szükséges igénybejelentő lap az alábbi kérdéseket tartalmazta: *„előzetes letartóztatásban volt-e; szabadságvesztés büntetést töltött-e, ha igen mikortól meddig?”*.

A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy a szolgálati idő kiszámítására vonatkozó jogszabályi rendelkezések – különös tekintettel a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (továbbiakban: Tny.) 96. § (2) bekezdésére – nem adnak egyértelmű felhatalmazást a nyugdíjbiztosító számára bűnügyi személyes adatok kezelésre, valamint az is kimondható, hogy a szolgálati idő számításánál az előzetes letartóztatás, illetve a szabadságvesztés időtartamát – a Tny. 42 § (2) bekezdésében foglaltak kivételével – nem lehet figyelembe venni.

Tekintettel arra, hogy szolgálati idő igazolásánál a bizonyítási teher az igénybejelentőt terheli, ezért megállapítottuk, hogy a kifogásolt kérdések akkori formájukban történő feltevése adatvédelmi szempontból aggályos, hiszen az igénybejelentő számára kell annak a lehetőségét biztosítani, hogy minél hosszabb időre szóló szolgálati időt igazoljon, a nyugdíjbiztosító viszont nem jogosult annak vizsgálatára, hogy az *„igazolatlan időt”* a bejelentő hol, mivel töltötte.

Szintén nem elhanyagolható tény – bár ez némiképp már túlmutat az adatvédelem körén –, hogy az a személy, aki büntetését kitöltötte és a Btk. alapján mentesül a büntetett előlethez fűződő hátrányok alól, ne

tartozzon számot adni olyan elítélésről, amelyre nézve mentesítésben részesült.

Összegezve tehát az ONYF nem jogosult olyan személyre vonatkozóan bűnügyi személyes adat kezelésére, aki büntetését már kitöltötte, ezért a forgalomban lévő – hibás tartalommal szereplő – nyugdíj igénybejelentő lapok visszavonását és új, a fenti kérdések mellőzésével készített nyomtatványok kibocsátását kérte a biztos, mely azóta meg is történt. (347/A/2004)

Önkormányzatok

Az önkormányzati adatkezeléseket érintő ügyek száma és aránya a korábbi évhez viszonyítva nem változott számottevően, az Adatvédelmi Biztos Irodájához érkezett összes ügghöz képest kismértékben csökkent. 2004-ben 156 önkormányzatokat érintő beadvány érkezett, ezek közül adatvédelmi tárgyú 115 volt. Az adatvédelmi ügyek közül panaszügy 75, konzultációs ügy 40 volt. Az elutasított ügyek száma 14, ezek közül másik ombudsmanhoz három beadványt tettünk át.

A vizsgált ügyek – a korábbi évekhez hasonlóan – az önkormányzatok működésének szinte valamennyi, adatkezeléssel is járó területét érintették. Az önkormányzatoknál adatkezelést végzők – konzultációs beadványok formájában – gyakorta előzetesen kikérik az adatvédelmi biztos állásfoglalását, mielőtt valamilyen kétséges jogi alapon álló adatkezelésbe kezdenének, vagy ha a jogszabályok helyes értelmezése bizonytalan. Előfordul, hogy a jegyző mint a törvényesség helyi, első számú őre szembe kerül az őt kinevező testülettel és a jogi álláspontjának nyomatékosításához, „külső megerősítéséhez” segítséget, tanácsot kér a biztostól. Az ilyen esetekben sokszor kell megismételnünk a korábbi beszámolókból már kifejtett biztosi álláspontot. Ilyen kérdések például a képviselő-testület tagjainak betekintési joga egyedi hatósági ügyekben, a számukra továbbítható személyes adatok köre, hozzáférés a helyi nyilvántartásokhoz, a fenntartó önkormányzat és az intézményei közötti adattovábbítások.

Szociális ellátás

Egy önkormányzati képviselő levélben fordult a biztoshoz, mivel településük polgármestere szociális felmérést végeztetett a lakosság körében, melynek során adatokat gyűjtöttek – többek között – a lakosok

munkahelyéről, jövedelméről, a családban egy főre jutó jövedelemről. A jegyző az adatgyűjtéssel nem értett egyet, és ezt jelezte a polgármester felé. Az adatgyűjtést felfüggesztették, a begyűjtött adatokat megsemmisítették.

A beadványozó által kifogásolt szociális felmérés esetében nem lehetett megállapítani, hogy mi volt az adatkezelés célja. A települési önkormányzat feladata a szociális ellátásról való gondoskodás, és az önkormányzat meghatározhatja, hogy mely feladatokat milyen mértékben és módon lát el, azonban ezt csak a törvények, így a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.) szabályainak betartásával teheti meg. Amennyiben az önkormányzat valamilyen kérdésben kérdőíves felmérést, közvélemény-kutatást szeretne végezni, akkor az ennek során végzett adatkezelés akkor nem kifogásolható, ha a kérdőívek kitöltése önkéntes, és a kérdőívek összegyűjtése és a kérdésekre adott válaszok alapján a válaszadó személye nem azonosítható. (195/A/2004)

Egy állampolgár a 2004. július 1-jétől bevezetett új parkolási igazolványok adattartalmát sérelmezte, mivel azon a mozgásában korlátozott jogosult arcképe is szerepel. Véleménye szerint a személyiségi jogok megilletik a mozgássérültet is, és néhány csaló ember miatt méltánytalanak érezte, hogy az autó szélvédőjén látható legyen a fényképe.

A közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény, az Európai Unió bűnüldözési információs rendszere és a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete keretében megvalósuló együttműködésről és információcseréről szóló 1999. évi LIV. törvény módosításáról szóló 2003. évi XIX. törvény felhatalmazást ad a kormánynak arra, hogy a mozgásában korlátozott személy parkolási igazolványának kiadásával és nyilvántartásával kapcsolatos részletes eljárási szabályokat meghatározza. A személyes adatok kezelésére vonatkozó törvényi felhatalmazás tehát létezik, a részletes szabályokat pedig a mozgásában korlátozott személy parkolási igazolványáról szóló 218/2003. (XII. 11.) kormányrendelet (továbbiakban: Rendelet) tartalmazza, amely 2004. július 1-jén lépett hatályba. Az igazolványon a Rendelet 3. számú mellékletében felsorolt adatfajták szerepelnek. Az előlapon a kerekesszék-szimbólum, az igazolvány sorszáma, az érvényesség lejártának dátuma és az igazolványt kiállító hatóság neve szerepel. Ezek az adatok az Avtv. szerint önmagukban nem minősülnek személyes adatnak mindaddig, amíg egy természetes személlyel összefüggésbe nem hozhatók. Ha a parkolás során csak ezek az ada-

tok válnak megismerhetővé egy külső szemlélődő számára, akkor ez nem jelenti a személyes adatok védelméhez fűződő jog sérelmét, hiszen ezen adatok alapján nem állapítható meg a parkolási kedvezményre jogosult mozgássérült személy kiléte.

A kártya hátoldalán található a jogosult neve, törvényes képviselőjének a neve, az aláírások, a jogosult arcképmása és a kiállítás dátuma. Ezek az adatok személyes adatok, melyek kezelése a hivatkozott törvények és a Rendelet alapján jogszerűen történhet. Az adatkezelés során az érintett arcképmását, de egyéb személyes adatait is védeni kell a jogosulatlan hozzáférésektől. A parkolási igazolvány jelenlegi kártya formájában megfelel az adatbiztonság követelményének, hiszen a szélvédőre, műszerfalra helyezve a hátoldalán található személyes adatokat fizikailag védi attól, hogy jogosulatlan személyek számára megismerhetővé váljanak. A parkolási jogosultság megállapításához szükséges adatkör a kártya előlapján található. Az új, kártya formátumú parkolási igazolvány az adatvédelmi követelményeknek megfelel, és nem sérti az érintettek személyiségi jogait. (1123/A/2004, 1248/A/2004)

Egy körjegyző állásfoglalást kért arról, hogyan szerezhetnek jogszerűen tudomást a Roma Holocaust Megbékélési Program keretében kárpótlásban részesültek személyes adatairól, a kárpótlás tényéről, összegszerűségéről. Az adatkezelés céljaként azt jelölte meg, hogy a megítélt és kifizetett kárpótlás összegét figyelembe akarják venni a szociális rászorultság megállapításánál, mivel a településen, a méltányosság címen megállapítható közgyógyellátási igazolvány iránti kérelmezők között volt több olyan személy, akikről „nem hivatalos információ” szerint a képviselő-testület egyes tagjai tudják, hogy a Roma Holocaust Megbékélési Program keretében kárpótlásban részesültek.

Abból, hogy az érintett a Roma Holocaust Megbékélési Program keretében kárpótlásban részesült, az etnikai kisebbséghez tartozására vonatkozó különleges adatra lehet következtetni. Ha az érintett ezzel kapcsolatban nyilatkozik, és írásbeli hozzájárulását adja különleges adatainak kezeléséhez, még önmagában nem jelenti azt, hogy a kárpótlás címén kapott összeget szociális helyzetének, rászorultságának megállapításakor figyelembe lehet venni. A kárpótlás egyszeri juttatás, mely nem tartozik a rendszeres jövedelmek közé. Nincs olyan hatályos törvény, amely előírja, hogy a közgyógyellátásra jogosultság megállapításakor a szociális rászorultság szempontjából figyelembe vehető a kárpótlás jogcímen juttatott egyszeri jövedelem, melyből esetleg következtetni lehet az érintett különleges adatára. Az Szt. egy-

értelműen meghatározza, hogy kik jogosultak közgyógyellátásra, és ezen túl, a méltányosság címén megállapítható – a képviselő-testület döntési jogkörébe tartozó – közgyógyellátásra való jogosultság megállapításakor milyen szempontokat kell figyelembe venni. (950/K/2004)

Helyi adóhatóság

A helyi adózással összefüggő beadványok különféle panaszokat fogalmaztak meg mind a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (továbbiakban: Hatv.), mind az adózási tárgyú önkormányzati rendeletek szabályaival, azok alkalmazásával kapcsolatban, és több esetben valóban kifogásolandó volt vagy maga a szabályozás, vagy annak végrehajtása. Az egyes adófajták közül a magánszemélyek kommunális adója és az idegenforgalmi adó vonatkozásában merült fel a legtöbb probléma.

Az idegenforgalmi adónál az tűnt ki a panaszokból, hogy a helyi adóhatóság számára nehézséget okoz az adóbeszedésre kötelezettek (például: szállásadó), illetve rajtuk keresztül az adó alanyainak (vendégéjszakát eltöltő magánszemély) ellenőrzése, különösen az adómentesésre való jogosultság vizsgálata. Mivel a Hatv. felhatalmazza az önkormányzatokat rendelet alkotására a törvényben nem szabályozott eljárási kérdésekben, ezért kívánatos lenne az adózási viszonyokat egyértelműen szabályozottá tenni az eljárási normák tekintetében is.

A kommunális adónál főként az adóalanyok azonosításához szükséges adatok köre és az adótárggyal kapcsolatos adatok tekintetében merültek fel kételyek, vagyis vizsgálandó volt, hogy ezen adatokat milyen részletettséggel kell a bevallásnak tartalmaznia ahhoz, hogy az adó megállapítható legyen.

Az adó alanya az, aki az év első napján az építmény tulajdonosa. Több tulajdonos esetén a tulajdonosok megállapodhatnak arról, hogy melyikük vállalja az adózást, ki válik adóalannyá. A megállapodás létrejötte tartalmilag szükségtelenné teszi a további tulajdonosok és hasznélvezők személyes adatainak teljes körű felsorolását a bevallásban. Az adó megállapítása mint törvényben meghatározott cél megvalósulásához minimálisan szükséges adatok kezelése fogadható el. Az adótárgy vonatkozásában, amennyiben a hasznos alapterület összesített értékének közlése lehetővé teszi az adó mértékének megállapítását, ezen túl további adatok (például: a szobák nagysága) gyűjtése adatvédelmi szempontból nem fogadható el. Az adóalany telefonszáma, munkahelyének neve és címe, a nyugdíjas törzsszám keze-

lésére nincs törvényi felhatalmazása a helyi adóhatóságnak, és ezen adatok ismerete szükségtelen az adó megállapításához. A vitatott adatok hiánya szankciót nem vonhat maga után, az adó mértékének megállapítását nem befolyásolhatja. Ha adómentességre jogosító körülményt kell igazolni, ennek szabályait az önkormányzat rendeletben meghatározhatja (például: nyugdíjszelvény bemutatása). (345/A/2003, 1283/A/2003)

Az egyik beadványozó kérdése az volt, hogy az ingatlan társtulajdonosa megtudhatja-e a helyi adóhatóságtól, hogy a másik tulajdonos fizetett-e adót. A biztos állásfoglalás szerint az adónyilvántartás nem ingatlanok szerint áll fel, hanem adózónként, bár az adóhatóság által kezelt, jogszerűen felhasználható, telekkel kapcsolatos adatok megléte az adóztatás feltétele. Valamennyi adózó minden adózással kapcsolatos adata adótitoknak minősül, és az adóhatóságot titoktartási kötelezettség terheli. Azonban ha az adózó az adót nem fizette meg, és azt tőle nem lehet behajtani, az adó megfizetésére határozattal kötelezhető a vagyontárgy minden tulajdonosa a közös tulajdont terhelő adó tekintetében. Ebben az esetben a kötelezett megismerhet minden olyan iratot, amely jogainak érvényesítéséhez szükséges. (381/A/2004)

Az adatvédelmi követelmények betartásával biztosítani kell annak lehetőségét, hogy az önkormányzatok az adóztatási feladataiknak eleget tudjanak tenni. Az önkormányzatok részéről problémaként vetődött fel, hogy a magánszemélyek kommunális adója vonatkozásában az önkormányzati adóhatóságnak nem állnak a rendelkezésére olyan adatok, melyek alapján az adóalanyok személyét meg tudná állapítani, mivel jelenleg csak a bevallást benyújtó személyeket tudják felvenni az adózási nyilvántartásba.

A Hatv.-ben a kezelendő adatok köre és megismerhetősége sok esetben nem vagy nem megfelelően szabályozott. Szükség van a jogi szabályozás pontosítására, kiegészítésére, illetve az adatkezelésre vonatkozó egyértelmű felhatalmazás megalkotására. Például nem fogadható el a Hatv. azon előírása, hogy egy felhívásban kell meghatározni az önkormányzatnak az adómegállapításhoz szükséges, az adóalanyok által szolgáltatandó adatokat, ugyanis erről mindenképpen törvényben vagy önkormányzati rendeletben kell rendelkezni. A felvetődött problémák rendezése érdekében a biztos kezdeményezte a Hatv. rendelkezéseinek felülvizsgálatát, módosítását.

A biztos állásfoglalását kérték a környezetterhelési díjról szóló 2003. évi LXXXIX. törvény módosítása kapcsán, ugyanis 2004. július 1-jétől ta-

lajterhelési díjat köteles fizetni az a kibocsátó, aki közcsontrára nem köt rá, és engedély alapján szennyvízelhelyezést alkalmaz.

Az egyik önkormányzat – tulajdonosként – azzal a kéréssel kereste meg a víz- és szennyvízszolgáltatást végző gazdasági társaságot, hogy az adóztatási feladatok ellátásához szükséges adatokat (vízóraállást, a közcsontrára rákötött-e az adott ingatlan vagy sem) adják ki az önkormányzat számára. A biztos álláspontja szerint, mivel az adatszolgáltatás iránti kérelemben az adatot igénylő nem hivatkozott megfelelő törvényi, illetve önkormányzati rendeleti felhatalmazásra, a szolgáltatónak meg kell tagadnia az adatszolgáltatást. A helyi önkormányzatoknak rendeletalkotási kötelezettségük van, mert a törvény szerint a helyi vízgazdálkodási jogkörbe tartozó szennyvízelhelyezéshez kapcsolódó talajterhelési díjjal kapcsolatos adatszolgáltatási és eljárási szabályokat a települési önkormányzat rendeletben állapítja meg. E törvény azonban nem rögzíti a szükséges személyes adatok forrását. A szolgáltatók a környezetterhelési díj megállapítása szempontjából nélkülözhetetlen adatoknak nem minden esetben vannak birtokában, az adott kérdésekre csak következtetéseken alapuló, a valós helyzetet csupán vélelmező tájékoztatást nyújthatnának. Az olyan eljárás tekinthető megfelelőnek, ha a helyi önkormányzatok közvetlenül a kibocsátóknak írják elő adatszolgáltatási kötelezettséget. A talajterhelési díj mértékét a szolgáltatott vízmennyiség alapján kell kiszámítani, az adatok forrása erre a személyes adatra nézve is a fogyasztó kell, hogy legyen, így a biztos nem támogatta azt az eljárást, mely szerint a fogyasztó birtokában lévő személyes adatot a helyi adóhatóság „kerülő úton” szerezzék meg. Lehetőség van azonban arra, hogy a víz- és szennyvízszolgáltatást végző társaság egy település, településrész átlagfogyasztási adataival (melyek nem minősülnek személyes adatnak) segítse az adóhatóság törekvését arra, hogy a feltűnően alacsony fogyasztási adatokat kiszűrhesse, és ezen fogyasztókat az adóhatóság ellenőrizze. (1472/K/2004)

Önkormányzatok által kezelt személyes adatok felvétele, gyűjtése, felhasználása, továbbítása

Egy újságíró arról tájékoztatta a biztost, hogy egy önkormányzat felhívás alapján adatgyűjtést végez három gazdálkodó szervezet megszűnésének körülményeiről és állásfoglalást, illetve vizsgálatot kért az adatgyűjtéssel kapcsolatban.

A képviselő-testület határozatában vizsgálat indításáról döntött a munkahelyek megszűnése ügyében, majd e határozatát visszavonta,

és egy másik határozattal megalakított munkacsoport feladatául jelölte meg a munkahelyek megszűnése okainak feltárását, tekintettel a képviselő-testület által korábban kiadott felhívásra. Eszerint a képviselő-testület felhívással fordult mindazokhoz, akik a témával kapcsolatos szóbeli információkkal, írott dokumentumokkal rendelkeztek, és kérte ezen információk rendelkezésre bocsátását. A biztos megkeresésére adott tájékoztatás szerint a képviselő-testület egy monográfia megírása tárgyában hozott döntést, azonban ez sem az említett határozatokban, sem a felhívásban nem szerepel. Egy monográfia, helytörténet megírásához nem szükséges a képviselő-testület, illetve az alpolgármester információgyűjtése, adatkezelése, helytörténet írása általában nem „*testületileg*” történik. A polgármester ezen kívül arról is tájékoztatta a biztost, hogy egy, az esettel összefüggésben a településükön terjesztett, nagy nyilvánosságot kapott szórólap a képviselő-testület jó hírnevét rontotta, mivel megkérdőjelezte a testület becsületességét. Az adatkezelés jogalapjaként az Avtv. 5. §-ának (4) bekezdésében foglalt, „*érintett létfontosságú érdekei*” miatt elfogadott képviselő-testületi határozatot jelölte meg, mely határozatot – a fentiek szerint – később hatályon kívül helyezték, és új határozatot fogadtak el. Az „*érintett létfontosságú érdekeinek védelme*” nem fogadható el jogalapként, hiszen az Avtv. csak természetes személyek adatait védi, és nem lehet a képviselő-testület érdekei védelmére alkalmazni (egyébként sem értelmezhető, hogy mi a képviselő-testület létfontosságú érdeke). (783/K/2004)

Egy szokatlan szabálysértési eljárási adatkezelés érintettje volt egy vidéki indítványozó, aki panaszolta, hogy a helyi önkormányzat közterület-felügyelői fényképfelvételt készítettek róla, mivel nem tett eleget az igazoltatási felkérésnek, és a helyszínről gépjárművével el akart távozni. Az elkészült felvételt a későbbi eljárás során felhasználták.

A közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Kfttv.) 12. §-a alapján a felügyelet feladatkörébe tartozó szabálysértési és államigazgatási eljárásokkal összefüggő személyes adatok kezelésére a külön törvények rendelkezései az irányadók. A Kfttv. 15. § alapján a felügyelő feljelentés megtétele vagy egyéb jogszerű intézkedés céljából az érintettet személyazonosságának megállapítása érdekében igazoltathatja. A Kfttv. alapján a felügyelő eljárására – ha jogszabály másként nem rendelkezik – az ügy jellegétől függően az Áe., illetőleg a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (továbbiakban: Szabstv.) törvény rendelkezéseit kell alkalmazni. A Szabstv. szerint a szabálysértési eljárásban szabadon felhasználható minden olyan bizonyítási eszköz, amely a tényállás megállapításá-

ra alkalmas lehet. A törvényi szabályok alapján a közterület-felügyelet munkatársának, csak annyiban van – a személyes adatok kezelését is magában foglaló – felvételkészítési jogosultsága, amennyiben az a szabálysértési tényállás megállapítására alkalmas bizonyítási eszközzül szolgálhat, és az adatkezelés során maradéktalanul érvényesülnek a személyes adatok célhoz kötött kezelésére vonatkozó alapelvi szabályok. A vizsgálat során megállapítottuk, hogy a fényképfelvétel akkor készült, amikor az eljáró közterület-felügyelőnek még nem sikerült a panaszos személyazonosságát megállapítania. Tekintettel arra, hogy a Szabstv. szerint a szabálysértési felelősségre vonás szempontjából a szabálysértés elkövetésével terhelt személy azonosítása jelentős tény, adat, így a személyazonosság megállapításáig jogszerűen készíthettek az érintettről fényképfelvételt. (306/A/2004)

Egy állampolgár a hivatalunkhoz fordult, mivel az egyik bizottsági ülés meghívója megjelent az önkormányzat honlapján. A meghívón a napirendi javaslatok között egy olyan javaslat is szerepelt, amelyet zárt tárgyaláson kellett tárgyalni. E napirendi pont érintettjét név szerint megnevezték, így a meghívó interneten való közzétételével nyilvánosságra került, hogy vele szemben kilakoltatási eljárás van folyamatban.

Akkor is fennáll a személyes adatok védelméhez való jog sérelme, ha – bár a zárt ülésen elhangzottakról csak az arra jogosultak értesülnek – a nyilvánosságot tájékoztatják a tárgyalt napirendi pontról, hiszen a név és az a tény, hogy kilakoltatási eljárás van folyamatban az adott személlyel szemben, személyes adatnak minősül, tehát az érintett hozzájárulása nélkül nem közölhetőek az arra jogosultakon kívül másokkal. Nemcsak az eljárás részleteiről való tájékoztatás, hanem csupán az eljárás folyamatban létének ténye, annak nyilvánosságra hozatala is okozhat az eljárás alanyának személyiségi jogi sérelmet. (1229/A/2003)

2004. május 1-jén az európai uniós csatlakozással összefüggő egyes törvénymódosításokról, törvényi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról szóló 2004. évi XXIX. törvény hatályon kívül helyezte a közérdekű bejelentésekről, javaslatokról és panaszokról szóló 1977. évi I. törvényt, s egyúttal új szabályozást léptetett hatályba, amely összhangban van az adatvédelmi biztos 2000 decemberében kiadott ajánlásában foglaltakkal. A közérdekű bejelentés ténye a bejelentő személyes adata, és ennek továbbítása, a bejelentő kilétének felfedése kizárólag akkor lehetséges, ha az

érintett ahhoz hozzájárult, vagy nyilvánvalóvá vált, hogy a bejelentő rosszhiszeműen járt el, és ezzel bűncselekményt vagy szabálysértést követett el; másnak kárt vagy egyéb jogsérelmet okozott.

Egy állampolgár beadványában állásfoglalást kért arról, hogy az egyik kerületi önkormányzat jogosult volt-e – az önkormányzatnak hőeltakarítás miatt írt levelével kapcsolatban – nevének és címének az ügyben érdekelték részére való kiadására. A közérdekű bejelentő személyes adatainak továbbítására, nyilvánosságra hozatalára csak abban az esetben van lehetőség, ha rosszhiszeműen járt el, és ezzel bűncselekményt, szabálysértést követett el vagy egyéb jogsérelmet okozott. Azonban ekkor is csak a törvényben meghatározott szerv vagy személy részére adhatók tovább a bejelentő adatai. Egyéb esetekben a közigazgatási szerv a bejelentő személyét védve nem továbbíthatja személyes adatait. (420/A/2004)

A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény (továbbiakban: Htv.) 23. §-ában felhatalmazza a települési önkormányzat képviselő-testületét arra, hogy önkormányzati rendeletben állapítsa meg – többek között – a helyi közszolgáltatás tartalmát, a közszolgáltatás ellátásának rendjét és módját, a közszolgáltató és az ingatlantulajdonos ezzel összefüggő jogait és kötelezettségeit, a szolgáltatásra vonatkozó szerződés egyes tartalmi elemeit, az elvégzett szolgáltatás alapján az ingatlantulajdonost terhelő díjfizetési kötelezettséget. A személyes adatok kezelésére vonatkozóan a Htv. 23. §-ának a)-f) pontjaiban általános jelleggel korábban is felhatalmazást adott, a bekezdés módosítása, a 2003. évi CXX. törvénnyel beiktatott g) pont azonban kifejezetten rendelkezik arról, hogy önkormányzati rendeletben kell meghatározni az adatkezelés részletszabályait. Az önkormányzatoknak az általános felhatalmazás keretén belül lehetőségük van arra, hogy maguk határozzák meg, a közszolgáltató hogyan kapja meg a szolgáltatás elvégzéséhez szükséges adatokat.

További kérdést vet fel a közszolgáltatással összefüggő személyes adatok körének megállapítása. Az adatkezelés részletszabályait az önkormányzati rendeletnek kell tartalmaznia, az Avtv.-ben foglalt adatkezelési elvek figyelembevételével. Amennyiben önkormányzati rendelet nem ad felhatalmazást és nem szabályozza az adatkezelést, akkor a szolgáltatást végző szervezet részére az Avtv. szabályai szerint, az ott meghatározott feltételekkel és korlátok között adható tájékoztatás, ami többek között az adatok felhasználása céljának és jogalapjának igazolásával, díjfizetési kötelezettséggel jár együtt. (371/K/2004)

Egy beadványozó azzal a kérdéssel fordult az adatvédelmi biztoshoz, hogy építésügyi hatósági ellenőrzés során joga van-e az eljáró hatóságnak az előzetes bejelentkezés nélküli ellenőrzésre, a magánterületre belépni a tulajdonos jelenléte nélkül, továbbá fényképfelvételeket készíteni az építkezésről és azt bizonyítékként felhasználni.

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (továbbiakban: Éptv.) 45. § (1) bekezdése szerint az első fokú építésügyi hatóság köteles az engedélyhez kötött építési munka végzését a helyszínen ellenőrizni, ennek keretében vizsgálnia kell – többek között – az építési engedély és az engedélyezési tervek alkalmazását, az építmény szerkezetének a megvalósulását, továbbá az állékonyságra, az életre és egészségre, a köz- és vagyónbiztonságra vonatkozó követelmények megtartását. A tulajdonos, a hasznélvező és a használó, valamint az építtető és a kivitelező a hatósági ellenőrzést tűrni kötelesek. Az építésügyi hatóság megfelelő törvényi felhatalmazás alapján kérheti és kezelheti az ellenőrzési feladatok elvégzéséhez szükséges adatokat. Az eljáró szerv kötelessége a tényállás tisztázása és szükség esetén bizonyítási eljárás lefolytatása, melynek során bizonyítási eszköz lehet a fényképfelvétel is, ezért az építményekről fényképfelvételek készítése és az adott ügyben való felhasználása nem kifogásolható és nem ellentétes a célhoz kötöttség elvével.

Az a kérdés, hogy a hatóság végezheti-e az ellenőrzést előzetes bejelentkezés nélkül és beléphet-e a magánterületre a tulajdonos engedélye nélkül, nem kifejezetten adatvédelmi kérdés. Általánosságban elmondható azonban, hogy az Áe. 56. §-a úgy rendelkezik, hogy a hatósági ellenőrzésről az ügyfelet előzetesen értesíteni kell, kivéve, ha az előzetes értesítés az ellenőrzés eredményességét veszélyeztetné, ilyen esetben a jelenlévő ügyfelet az ellenőrzés megkezdésekor szóban kell értesíteni. (143/A/2004)

Egy önkormányzati jegyző azzal a kérdéssel fordult a biztoshoz, hogy mely esetekben kell teljesíteni a különféle szervezetek – elsősorban az APEH, a társadalombiztosítás, illetve hitelintézetek – hagyatéki eljárásra, az öröknyitó és az örökösök adataira vonatkozó adatkéréseit.

Az Art. meghatározza, hogy az adóhatóság mely más hatóság által vezetett nyilvántartásokat használhat fel: személyi adat- és lakcímnnyilvántartást, cégnyilvántartást, ingatlan-nyilvántartást, gépjármű-nyilvántartást. Ez a kimerítő felsorolás nem adott lehetőséget a hagyatéki eljárás adatainak az adóhatóság részére való továbbítására. Tehát sem a hagyatéki leltár, sem a hozzátartozó adatai nem voltak továbbíthatók az adóhatóság részére, mert hiányoztak az adattovábbítás

törvényi feltételei. Az adóhatóság felé történő adattovábbítást az Art. 2005. január 1-jén hatályba lépett új rendelkezései lehetővé teszik.

A hitelintézetek, illetve a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervek részére azonban továbbra sem lehetséges a kérdéses adatszolgáltatás, mivel annak törvényi feltételei hiányoznak. (379/A/2004)

Betekintési jog

Az egyik megyei gyámhivatal vezetője arról kért állásfoglalást, hogy a gyámügyi eljárások során készített szakvélemények miként ismertethetőek meg az ügyfelekkel. Az elmúlt években már többször találkoztunk azzal a problémával, hogy a keletkezett iratok az ügyfelek, vagy egyéb érintettek olyan különleges – legtöbbször egészségi állapotra vagy kóros szenvedélyre vonatkozó – adatait tartalmazzák, melyek megismerése az eljárásban részt vevő ügyfelek, illetve más betekintésre jogosultak számára jogaik érvényesítése érdekében nem fontos, a megismerés ugyanakkor súlyos sérelmet okozhat az érintetteknek. Ez a kérdés elsősorban a gyámügyi és a szociális ellátásokhoz kapcsolódó eljárásokban merül fel. A korábbi adatvédelmi biztos 2000-ben megkereste az Igazságügyi Minisztériumot, és javasolta az Áe. módosítását oly módon, hogy az iratbetekintési jog korlátozható legyen az érintettek különleges adatainak védelme érdekében. A közigazgatási eljárási törvény tervezete tartalmazza azt a rendelkezést, melynek alapján az ügyfél személyes adatainak védelme érdekében kérheti az ellenérdekű ügyfél iratbetekintési jogának kizárását. A leírt esetben egyéb mód is van az érintettek jogainak védelmére.

A szakértő feladata az Áe. alapján az, hogy olyan tényeket, körülményeket állapítson meg, melyek megítéléséhez különleges szakértelem szükséges. Feladatainak ellátása érdekében a szakértő megtekintheti az ügy iratait, egyes eljárási cselekményeknél jelen lehet, az ügyfélhez, tanúhoz kérdéseket intézhet. A szakértő ezen eszközökkel alakítja ki szakvéleményét, amely – kissé leegyszerűsítve – válasz olyan kérdésekre, melyek az ügy eldöntéséhez fontosak, és amelyek megválaszolására az eljáró szerv nem képes. Vagyis a szakértő szakvéleménye az, amire az eljárás során szükség van. A leírtak alapján a szakértő akkor jár el helyesen, ha csak a szakvéleményt nyújtja be, a közigazgatási szerv pedig akkor, ha csak a szakvéleményt fogadja el, és teszi az eljárás iratanyagának részévé. A szakvéleménynek pedig nem szükségszerűen képezik részét azok az iratok, előzetes vélemények, meghallgatásról készült jegyzőkönyvek, amelyek a szakvélemény elkészítése során keletkeztek. (437/K/2004)

Egy megyei jogú város jegyzője állásfoglalást kért arról, hogy az önkormányzat belső vizsgálata eredményeképpen kezdeményezett büntetőeljárással kapcsolatos iratokat megismertetheti-e az ügyben érintett önkormányzati képviselővel. Az Avtv. 12. §-a alapján az adatkezelő az érintett adatalany kérelmére köteles az adatkezelésről tájékoztatást adni. Az Avtv. 13. és 16. §-a azonban lehetővé teszi, hogy az adatkezelő az érintett tájékoztatását törvényben meghatározott esetekben – így különösen a bűnmegelőzés vagy a bűnüldözés érdekében – megtagadja.

Az Avtv. 16. §-a szerinti korlátozás értelemszerűen olyan adatokra vonatkozik, amelyeket az érintett még nem tud. A korlátozás célja, hogy azokat ne, vagy csak különleges szabályok szerint tudhassa meg, a korlátozás tartalmát más törvények határozzák meg. A büntetőügygel kapcsolatban ez a törvény a Be., amely differenciált szabályokat tartalmaz arra nézve, hogy az eljárás folyamán az egyes szereplők mikor és milyen terjedelemben ismerhetik meg a büntetőeljárás során keletkezett iratokat. A terhelt a nyomozás befejezését követően majdnem korlátlan iratbetekintési jogot gyakorolhat, az Avtv. szerinti jogai javarészt tehát csak időlegesen korlátozottak.

A büntetőeljárás során vagy azzal összefüggésben nemcsak a büntetőeljárást folytató szerveknél keletkeznek iratok, hanem e körbe tartoznak a más szerveknél a büntetőeljárással szoros összefüggésben keletkezett iratok, adatok is, mint például a büntetőeljárás megindítását jelentő iratok, az abban szereplő adatok, valamint a hatóság megkeresésére (Be. 71. §) teljesített adatszolgáltatás, illetve az ehhez kapcsolódó más adatok. A Be. alapján büntetőeljárásban részt vevő személyek jogainak gyakorlása felől a büntetőeljárást folytató szervek dönthetnek. Hatáskörük elvonását jelentené (és adott esetben veszélyeztethetné a nyomozás érdekeit is), ha más szervek (különösen a közigazgatási szervek) nem tartanák be a Be. rendelkezéseit. (1513/K/2004)

Egy szabálysértést elszenvedő állampolgár kifogásolta, hogy a városi szabálysértési hatóság megtagadta tőle a betekintést az elkövető szabálysértési ügyében hozott határozatba. Beadványában kifogásolta, hogy az eljáró szabálysértési hatóság kizárólag az eljárást megszüntető határozatot kézbesíti másolatban a sértettnek, ellenben a felelősséget megállapító határozatot nem.

A szabálysértési hatóság adatkezelését a Szabstv. rendelkezései határozzák meg. A törvény 51. §-ának (2) bekezdése értelmében a sértett

bármikor kezdeményezheti az iratokba történő betekintést, azonban az eljárás alá vont személy nevét kivéve, az egyéb személyes adatokhoz nem férhet hozzá. A Szabstv. 75. §-ának (1) bekezdése alapján az eljárás során hozott határozatot azzal kell közölni, akire az rendelkezést tartalmaz. Tehát a szabálysértési felelősséget megállapító határozatot a sértettnek csak akkor lehet és kell kézbesíteni, amennyiben az reá nézve valamilyen rendelkezést tartalmaz, vagyis valamilyen jogot vagy kötelezettséget állapít meg. Amennyiben ilyen rendelkezést nem tartalmaz, akkor a határozat nem kézbesíthető a sértett számára. Ha a sértett az eljárás során eredményesen érvényesíti a kártérítési igényét, akkor mint jogosult áll szemben az eljárás alá vont személlyel mint kötelezettel, vagyis rá nézve is tartalmaz rendelkezést a szabálysértési hatóság határozata, ilyenkor a szabálysértési határozat kézbesítésnek adatvédelmi szempontból már nincs akadálya. (897/A/2004)

Bíróságok

Az elmúlt évi beadványok közül több panasz irányította rá a figyelmet arra, hogy egyre nő az igény a bíróságok tevékenységét tükröző határozatok megismerésére, és ezzel párhuzamosan számos esetben kifogásolják az iratok egészét érintő, az akták teljes nyilvánosságát fősabályként tiltó rendelkezést, illetve az egyes eljárásokban az adatvédelem nem megfelelő szintjét. Ez az a terület, ahol elkerülhetetlennek látszik az információs önrendelkezési jog két ágát alkotó adatvédelemnek, illetve a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jognak egységes és önálló szabályozása a bírósági adatkezelésben. A bírósági iratokból teljesíthető adattovábbításokkal összefüggésben ezt a beadványozók különböző szempontokból indokolható érvei támasztották alá azzal, hogy a bíróság mint adatkezelő is több esetben kérte az adatvédelmi biztos útmutatását elsősorban a sajtó tájékoztatásával kapcsolatban.

Az egyik panaszban azt kifogásolták, hogy egy társasház lakóival úgy közölték azt, hogy az egyik lakótársat jogerősen elmarasztalták egy másik lakó sérelmére elkövetett becsületsértés miatt, hogy az ezt kimondó ítéletet teljes terjedelmében fénymásolva valamennyi lakó postaládájába bedobták. Az ítélet indoklása tartalmazott a terhelt személyével, körülményeivel összefüggő olyan adatokat is, amiket a bíróság a büntetés kiszabásánál szükségképpen figyelembe vett, de a cselekmény elkövetésének megállapításában nem volt jelentőségük. A panaszossal szemben – ezekre az adatokra nézve – ugyanazzal a módszerrel követték el a jogosulatlan adatkezelést, mint amilyenről a szóban forgó ítéletében a bíróság megállapította, hogy az alkalmas

volt a sértett becsületének csorbítására a teljes, száznál nagyobb létszámú lakónyilvánosság előtt. A Be. 262. § szabályozza azt, hogy kivel kell közölni a határozatot, és azt is előírja, hogy a közlésnek mi a módja. A döntés tartalmának megismerése szempontjából lényeges szabályt állapít meg a 262. § (3) bekezdése, amely kimondja, hogy a határozat kihirdetésekor a rendelkező részt kell felolvasni, és az indoklás lényegét szükség szerint megmagyarázva kell ismertetni. Ebből az következik, hogy a bíróság adott ügyben hozott ítéletének megismeréséhez szükséges, de egyben elegendő a rendelkező résznek és a cselekményt röviden leíró, illetve a megfelelő jogszabályi hivatkozásokat felsoroló indoklásnak a közlése. Ebből a célból az egyes határozatokról kivonat készítését, és annak közzétételét azonban nem írja elő törvény, a bíróság felelőssége ezért nem állapítható meg. (271/A/2004)

Kiemelten foglalkozik a törvény a folyamatban lévő ügyekben sajtó útján adható nyilvános tájékoztatással, ez azonban nem jelenti azt, hogy az Avtv. hatálya alól a sajtó adatkezelése kivételt képez. A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVII. törvény 29. § (2) bekezdése szerint a bíróság előtt folyamatban lévő vagy befejezett ügyről a sajtó, a rádió és a televízió részére a bíróság elnöke vagy az általa megbízott személy adhat tájékoztatást. A Be. 74/B. § (5) bekezdése az egyéb jogi érdeken alapuló felvilágosítást eseti engedély megadásához köti, aminek végrehajtásáról a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet (röviden BÜSZ) 10. §-a alapján az iroda gondoskodik. A fenti esetekben mindig kérelemre, az abban foglalt célt mérlegelve teszik lehetővé a tájékoztatást. Ettől elkülönül az ügydöntő határozatok ismertetése, ugyanis azt mindig nyilvánosan kell kihirdetni akkor is, ha azt megelőzően a bíróság a nyilvánosság kizárásáról döntött [Be. 239. § (2) bekezdése]. Ennek oka éppen abban az igényben fogalmazódik meg, hogy az egyes ítéleteken keresztül nemcsak az igazságszolgáltatás jogalkalmazói gyakorlata, hanem mint önálló hatalmi ág is átlátható, működése megismerhető és ellenőrizhető legyen. Ennek a célnak megfelelő adatkezelést éppen ezért nem az egyes eljárási szabályok közé bújtatva, hanem önállóan és valamennyi ítélkező szervre egységesen alkalmazva külön törvényben kell szabályozni. Ez a jog az eljárás rendjébe illeszkedő iratbetekintési jogtól független, közvetlenül az információs önrendelkezési jogból mint alkotmányos alapjogból következik, ezért csak olyan mértékben korlátozható, amin keresztül más alkotmányos alapjog lényeges tartalma érvényesül.

Két évvel korábbi beadványra utalt vissza a Fővárosi Bíróság elnökének kérdése az elektronikus úton elérhető tárgyalási jegyzék adattartalmával kapcsolatban. Akkor a biztos arra hívta fel a figyelmet, hogy elegendő az újszám alapján biztosított keresés. A bíróságon működő sajtótitkárság feladata azonban elsősorban az, hogy a fontosabb, nyilvánosságot érdeklő ügyekben a felek neve alapján is segítsék a tájékozódást kiegészítve a per tárgyának ismertetésével, illetve a vádindítvány tartalmával. Ehhez a bíróság honlapjáról jelszavas belépéssel akarnak önálló hozzáférést biztosítani az újságírók számára. Azonban sem a sajtó érdeklődése, sem a bíróság eseti mérlegelése nem megfelelő alap a közérdekből megismerhető ügyek, illetve ügycsoportok kiválasztására. (1259A/2004)

Erre figyelemmel azokban az ügyekben, ahol ugyanez a kérdés úgy vetődik fel, hogy van-e alkotmányos jogot érintő akadálya annak, hogy meghatározott időszakra vetítve teljesítsenek olyan adatkéréseket, amelyek meghatározott tárgyban (elmeállapot megfigyelésének bírósági felülvizsgálata nem peres eljárásban) vagy meghatározott ügyféléttípus (gazdálkodó szervezetek és gazdasági társaságok) ügyeiben hozott bírósági határozatok gyűjtésére irányulnak, nincs egzakt törvényi szabályozás. (659/A/2004, 896/A/2004) Ezt pedig olyan előremutató kezdeményezések sem pótolják, mint a Fővárosi Bíróságon bevezetésre szánt külön sajtószabályzat, vagy az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalának intézkedési terve az úgynevezett „üvegseb törvény” hatékonyabb végrehajtásához közzétenni kívánt, a bíróságok működésével összefüggő közérdekű adatok meghatározásáról. (451/K/2004, 1300/K/2004)

Két különböző beadvány is érintette a bírák személyes adatainak kezelését. Az egyik esetben a Fővárosi Bíróság elnöke kért állásfoglalást azzal kapcsolatban, hogyan lehet megakadályozni azt, hogy az egyes ügyekben eljáró bírót a nyilvánosságra hozott ítélete miatt személyes támadás érje. A jelenlegi adatvédelmi előírások nem határoznak meg különleges szabályt a bíró mint az adott ügyben eljáró közfeladatot ellátó személy védelmére. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság közszereplők adatainak kezelésével összefüggésben tett megállapításait a bírák ítélező tevékenységével szemben megfogalmazott véleményeknél is megfelelően alkalmazni kell. Ebből a szempontból az adatvédelmet sem korlátozná az, ha az egyes nyilvánosságot kapott ügyekben az eljáró bíró is megkapná a lehetőséget, hogy a saját döntéséről nyilatkozzon. (345/A/2004)

A másik esetben éppen a sajtó közvetítésével került reflektorfénybe egy bíró ügyvédi kérdésre adott, különleges személyes adatát érintő válasza. Az Avtv. 2. § 1. pontja alapján a biztos megállapította, hogy a

jogi képviselő a bíróra, mint magánszemélyre vonatkozó személyes adat közlését kérte, de a bíró zsidó származását firtató kérdés még nem minősül az Avtv. 2 § 9. pontja szerint adatkezelésnek. A bíró a származásáról önként nyilatkozott az adott eljárásban, ezért önmagában ennek az adatnak a megismerése nem volt jogellenes. Azonban a célhoz kötöttség szigorú szabályai szerint ez az adat jogszerű cél nélkül került felhasználásra a lefolytatott büntető ügyben. Arról, hogy a tartalma szerint a bíró esetleges kizárásához feltett tájékozódó kérdéssel egyébként milyen más, nem adatvédelemben ütköző szabályt sértett a jogi képviselő, a biztos hatáskör hiányában nem foglaltatott állást. (52/K/2004)

A bíróságok adatkezelésének problémakörét tárgyalta a Fővárosi Bíróság elnökének beadványa. A Bíróság elnöke a sajtó tájékoztatásával, a vonatkozó jogszabályok értelmezésével kapcsolatban tizenegy kérdésben kérte az adatvédelmi biztos állásfoglalását. Az állásfoglalás teljes szövege a Mellékletekben olvasható. (1300/K/2004)

Szektorális adatkezelések

Egészségügy

Az egészségi állapotra vonatkozó különleges adatokat az adatkezelés során – az adattartalom szenzitív jellege miatt – a védelemnek magasabb szintje illeti meg, mint a személyes adatokat általában. Az adatvédelmi törvényben, az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvényben (továbbiakban: Eüak.) és más jogszabályokban a jogi védelem már régóta garantált, a nehézség inkább a szabályok gyakorlati alkalmazásában rejlik.

A 2004. évben az egészségügyi adatkezeléseket érintően a legnagyobb jelentőségű ügy az irányított betegellátás rendszerének modellkísérletével volt kapcsolatos. Az Országos Egészségügyi Pénztár (OEP) égisze alatt évek óta folyó modellkísérlet lényege, hogy a háziorvosok és az egészségügyi ellátásokat finanszírozó OEP közé egy új szereplő, a „szervező” ékelődik, akinek feladatköre kettős: a betegellátás „gazdaságosabb” megszervezése utólagos elemzések alapján, és az egészségügyi prevenció programok lakossághoz való hatékonyabb közvetítése. A szervező a betegutak követését taj-szám és a gyógyszer- illetve az egészségügyi ellátások igénybevételének pontos adatai alapján végzi. A 2004. évi költségvetésről szóló törvény alapján a modellkísérlet már 2 millió, a 2005. évi költségvetésről szóló törvényben 2,5 millió lakosra terjedne ki. Az érintett lakosokat (betegeket) a modellkísérletben részt vevő háziorvosok a rendelőben kifüggesztett tájékoztatóval arról tájékoztatják csak, hogy ez a rendelő érintett az irányított betegellátás rendszerének modellkísérletében.

A modellkísérlet több szempontból is súlyos adatvédelmi aggályokat vet fel. A több millió beteg személyes és különleges adatainak kezelésére kiterjedő adatkezelést törvényben, de nem a költségvetési törvényekben „elbújtatva” kell szabályozni. A szabályozásnak ki kell terjednie az adatszolgáltatás kötelező vagy önkéntes jellegére, utóbbi esetben a tájékozott beleegyezés részleteire, az adatkezelés céljára, meg kell nevezni az adatkezelőt és az adatkezelés pontos folyamatát, ki kell térni az érintettek jogaira és jogérvényesítési lehetőségeire. Ezen kívül az adatkezelés – vagyis az egész rendszer – célja sem kellően tisztázott. Az OEP illetékeseivel folytatott megbeszélés sem volt meggyőző a tekintetben, hogy a betegút-szervezés gazdaságosabb megvalósításához feltétlenül szükséges-e az új szereplők beiktatása a

rendszerbe olyan feladatok elvégzésére, melyek mostanáig – és részben ezután is – állami szervek (OEP, ÁNTSZ) hatáskörébe tartoztak.

Az adatvédelmi biztos – mivel az Egészségügyi Minisztérium (továbbiakban: EüM) nem vett tudomást észrevételeiről, kifogásairól – kénytelen volt az ügyben az Alkotmánybírósághoz fordulni és utólagos normakontrollt kezdeményezve a modellkísérlet jogi alapját jelentő költségvetési törvény, és a vonatkozó kormányrendelet megsemmisítését kezdeményezni. Egy decemberi szóbeli konzultáció során a minisztérium vezetése ígéretet tett a modellkísérlet jelenlegi jogi keretek alapján történő működésének leállítására. (1336/J/2004)

Az elmúlt évben történt tragikus szegedi „*betegcserére*” reagálva az EüM kidolgozott egy újfajta betegazonosító rendszert, melyet a köznyelv egyszerűsítve „*karszalagnak*” nevez. A minisztériummal folytatott egyeztetés után megszületett a kompromisszum a karszalag használatára és adattartalmára vonatkozóan.

Az azonosító a lehető legszűkebb körben tartalmazhat csak személyes adatot, így a betegségre utaló különleges adat vagy erre utaló adattartalom (például kórházi osztályt jelző forma vagy szín) nem megengedett. Biztosítani kell azt is, hogy a beteg személyét az egészségügyi ellátó hálózaton kívüli személy (például betegtárs vagy látogató) ne azonosíthassa. Azonosító elemként használható például valamilyen számsor vagy kód (betegfelvétel dátuma megkülönböztető számsorral, a beteg nevének kezdőbetűi, a szervezeti egység kódja stb.).

Kommunikációképtelen vagy a kommunikációban akadályozott beteget minden esetben indokolt ellátni az azonosítóval, a teljes cselekvőképességgel rendelkező beteg esetében pedig lehetővé kell tenni, hogy az azonosítóról való részletes tájékoztatást követően írásos nyilatkozatával a betegazonosító alkalmazását maga kérje. Az adott intézmény – a helyi sajátosságokat, illetve igényeket figyelembe véve – szabadon dönthet az azonosítás módjáról és a használat részletes szabályairól, de a betegazonosító intézményi szabályozásának kötelezően ki kell terjednie többek között a betegazonosító képzésének módjára, az azonosító felhelyezésének idejére, módjára, a felelősök megnevezésére, az azonosításnál észlelt esetleges hibák esetében előírt eljárásra.

Az Egészségügyi Minisztérium arról tájékoztatta a biztost, hogy az új betegazonosító alkalmazásáról – a fentieknek megfelelően – irányelvet bocsát ki. (1206/K/2004, 1274/K/2004)

Gyakorlati fontosságú problémával kereste meg az adatvédelmi biztost a Magyar Szervátültetettek Szövetségének elnöke. A beadványozó kérdése arra irányult, hogy milyen módon vehetik fel a kapcsolatot a szervátültetésen átesett személyekkel. Válaszában a biztos kifejtette, hogy adatvédelmi szempontból az minősülne elfogadható eljárásnak, ha a szervátültetettekkel nem a Szövetség, hanem a szervátültető központok mint adatkezelők vennék fel a kapcsolatot. Az érintettek ezután maguk dönthetnek arról, hogy kapcsolatba lépnek-e a Szövetséggel, és hozzájárulnak-e adataik kezeléséhez. (901/K/2004)

Felmerült az igény arra is, hogy egészségügyi szűrővizsgálatok körében az ÁNTSZ nyilvántartásának és a fogyatékosok érdekképviselőt ellátó civil szervezetek – melyek önkéntes alapon szerveződnek – taglistájának összevetésével külön célcsoportként lehetne kezelni a fogyatékos embereket. Az adatvédelmi biztos korábbi gyakorlatában már elő fordultak olyan ügyek, melyekben civil szervezetek állami, önkormányzati névjegyzékek kiadását kezdeményezték karitatív célból. Az érintettek hozzájárulása, illetve megfelelő törvényi felhatalmazás hiányában azonban állami nyilvántartások nem szolgáltatathatnak személyes adatokat társadalmi szervezeteknek. (1048/K/2004)

Foglalkozás-egészségügyi, pályaalkalmassági körben merült fel az a kérdés, hogy a foglalkozás-egészségügyi és háziiorvosi hivatás egyidejű végzése a munkavállaló szempontjából mennyire elfogadható. Az adatvédelmi biztos álláspontja szerint a vonatkozó jogszabályok megfelelő garanciákat tartalmaznak, így nem kifogásolható, ha a két pozíciót egy személy tölti be. (1462/K/2004, 398/A/2004)

Egy panaszos a Belügyminisztérium hivatásos állományába kívánt felvételt nyerni, ezért egészségügyi alkalmassági vizsgálatra jelentkezett. A vizsgálatok elvégzése során a „folyosón átkiáltva” közölte a nővér a vizsgálatok eredményeit, illetve véleményét arra vonatkozóan, hogy ilyen zárójelentéssel nem sok esélyt lát a megfelelésre. Ezután a panaszos úgy döntött, hogy eláll eredeti szándékától és kérte, hogy adják vissza orvosi dokumentációit, melyek korábbi vizsgálatok eredményeit is tartalmazták. A BM Kórház illetékes orvosa azonban megtagadta a kérést, mondván, hogy a panaszos aláírt egy nyilatkozatot, melyben hozzájárulását adta adatai kezeléséhez. A kórház főigazgatója a biztos megkeresésére adott válaszában a belügyminiszter egy utasítására hivatkozott. A vizsgálat az ügyben még nem zárult le. (1478/A/2004)

A „jogutódlással” kapcsolatos konfliktusok – így a betegnyilvántartások visszatartásának problémája is – jellemzően a területi ellátási kö-

telezetségű szolgáltatóknál merül fel abban az esetben, ha a praxist ellátó házi orvos elhagyja a szolgáltatót, és helyette egy másik orvos érkezik, vagy betöltetlenné válik a szolgáltató, és így az önkormányzat kénytelen azt saját maga működtetni. Ezekben az esetekben a gyógyítás folyamatoságának biztosításához szükséges, hogy a „rég” orvos átadja a betegdokumentációkat „új” kollégájának.

Amikor egy biztosított bejelentkezik egy adott házi orvoshoz, akkor az orvos kiállítja a „Beteg törzskartonja” elnevezésű nyomtatványt. Az érintett személy bejegyzése nélkül a törzskartont más házi orvosnak hozzájárulása nélkül átadni nem lehet, de hozzájárulását vélelmezik abban az esetben, ha a választott orvos feladatait annak rendelőjében ideiglenesen vagy véglegesen más házi orvos látja el. A szabad orvosválasztás elvének megfelelően természetesen a beteg bármikor „kikérheti” törzskartonját, és átviheti választott orvosához, de a gyakorlat szerint egy orvosváltás esetén a betegek többsége a gyógyító „helyhez” ragaszkodik.

A házi orvosi ellátás mindenkori szolgáltatója jogosult a betegek egészségügyi dokumentációjának kezelésére, a „jogelőd” házi orvos nem teremthet olyan helyzetet, hogy a betegnyilvántartások visszatartásával a praxis „kiüresedjék”, és a házi orvosi ellátás ellehetetlenüljön. A nyilvántartások vezetésének részletkérdéseiben (papíralapú vagy gépi feldolgozás stb.), az érintett feleknek kell megegyezniük. Az adatok átadásának kikényszerítésére, a visszatartásból fakadó esetleges kárigények elbírálására megegyezés hiányában a bíróság illetékes. (36/K/2004)

A büntető ügyben eljáró hatóságok „készletező adatgyűjtése” továbbra is sok gondot okoz a kórházaknak. Egy konkrét ügyben „elmeorvos szakértő részére kellett átadni” egy beteg teljes orvosi dokumentációját; máskor lopás vétsége miatt kérték a „keletkezett iratok” megküldését; egy harmadik megkeresésben közokirat-hamisítás miatt kérte a teljes orvosi dokumentációt a bűnügyi osztályvezető. Egyik megkeresés sem felel meg az adatvédelmi követelményeknek. Az Rtv. szerint a rendőrség különleges adatot kizárólag meghatározott bűncselekmények elkövetésével gyanúsított személyek esetében kezelhet, ezek között nem szerepel a megkeresésekben megjelölt lopás vétsége, de a közokirat-hamisítás sem. Ha pedig elmeorvos szakértői munka elvégzése a megkeresés célja, az e munka elvégzéséhez szükséges adatokat a szakértőnek kell kérnie – meghatározott szabályok szerint –, nem az őt kirendelő hatóságnak. (1039/K/2004)

Egy civil szervezet kezdeményezése alapján megkerestük a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletét mint a biztosítók felett felügyeletet gyakorló hatóságot az utasbiztosítási szerződések azon klauzulájával kapcsolatban, mely a biztosított személy betegségével összefüggésben általános felmentést ír elő a beteg kezelőorvosának a biztosítók felé.

Egy 1998-as ügyben az adatvédelmi biztos már megtámadta ezt az általános szerződési feltételt, mert a feleknek a szerződésből eredő jogosultságait és kötelezettségeit egyoldalúan és indokolatlanul az egyik fél hátrányára állapítja meg. Ez a szabály vonatkozik a szerződő felek információs jogai érvényesülésének arányosságára is. A Felügyeleti Tanács elnöke egyetértett abban, hogy az orvosi titoktartási kötelezettség alóli felmentést a biztosítók a szerződés megkötésével, fenntartásával és a biztosító szolgáltatásával közvetlenül összefüggő adatokra korlátozzák, más esetekben a káresemény bekövetkezése után, annak elbírálásához szükséges adatok körére szűkítsék. (1026/K/2004)

Az országos tisztifőgyógyszerész kért állásfoglalást az adatvédelmi biztostól azzal kapcsolatban, hogy a fekvőbeteg-gyógyintézetben működő intézeti gyógyszertár milyen módon vizsgálhatja a vényt beváltó kórházi dolgozó vénybeváltási jogosultságát.

Mivel az intézeti gyógyszertár – sürgős szükség esetét kivéve – csak az ott ápolt, kezelt betegek ellátása céljából, a fekvőbeteg-gyógyintézetben történő felhasználásra, valamint a fekvőbeteg-gyógyintézet dolgozói részére szolgáltatathat ki gyógyszert, a kórházi dolgozónak jogosultságát valamilyen formában igazolnia kell, ellenkező esetben számára gyógyszer nem szolgáltatatható ki. A munkavégzésre irányuló jogviszony igazolása különböző módszerek igénybevételével történhet; az ellenőrizendő adatok köre a személyazonosságra és a dolgozói jogviszonyra együttesen vonatkozik. A konkrét módszer kiválasztása a gyógyintézet hatáskörébe tartozik. (1396/K/2004)

Miskolci orvosoknak, védőnőknek helyi kisebbségi vezetők felajánlották, hogy szívesen elkísérik az egészségügyi dolgozót a beteg lakóhelyéhez, ha előzőleg erről értesítést kapnak. Ez a helyi lakosok ellátásban komoly segítséget jelentene, és adatvédelmi szempontból sem okoz problémát, amennyiben a segítségnyújtás során a kisebbségi önkormányzat képviselői, munkatársai nem ismernek meg személyes vagy az egészségi állapotra vonatkozó különleges adatokat. (278/K/2004)

E fejezetben csak utalunk az anonim HIV-szűrővizsgálatok eljárását érintő adatvédelmi biztosi vizsgálatra, amelyben a kiadott részletes ajánlás a Mellékletekben található.

Munkáltatók

A 2004. évben az előző évhez képest tovább nőtt a munka világával kapcsolatos iktatott ügyek száma, először érve el a százas ügyszámot. Ez a növekvő tendencia jórészt azzal magyarázható, hogy az állampolgárok érzékenysége a személyes adataik kezelése iránt, különösen pedig a munkáltatói adatkezelésekkel kapcsolatban tovább nőtt.

A munkavállalói érzékenységet a beérkező beadványok alapján elsősorban az fokozta, hogy a munkáltatók igen gyakran visszaélnek a munkajogi jogviszonyból fakadó erőfölényükkel, az alájuk rendelték egzisztenciálisan kiszolgáltatott helyzetével, és igyekeznek minél több adatot gyűjteni munkavállalóik munkahelyi magánéletéről és a munkahelyen kívüli életéről. Ehhez megfelelő eszközöket szolgáltatnak számukra a különböző új technológiák. Példa erre napjaink egyik újonnan felbukkanó munkáltatói ellenőrzési formája, az úgynevezett informális ellenőrző rendszer, hétköznapi nevén a „besúgói rendszer”. Ennek lényege, hogy a munkáltató egy telefonszámot – „zöld számot” –, e-mail címet vagy más bejelentési módot ad meg a munkavállalóinak, amelyen keresztül a munkavállaló bejelentést tehet, ha azt észleli, hogy egy másik munkavállaló – megítélése szerint – nem a megfelelő módon végzi a rábízott munkát, vagy a munkahelyen más gyanús körülményt észlel. Gyakori az is, hogy a munkáltatók a bejelentéseket egyenesen a munkavállalóik kötelezettségeivé teszik. Az ilyen jellegű adatkezelések működtetése mind a személyes adatok védelméhez való jogot, mind pedig más, az alkotmányban rögzített jogokat – mindenekelőtt az emberi méltósághoz való jogot – is sérthetik.

A beadványok túlnyomó többségét az adatkezelésben érintett munkavállalók nyújtották be, de előfordultak olyan beadványok is, amelyekben az adatkezelők fordultak az adatvédelmi biztoshoz tájékoztatást kérve a konkrét adatkezelés jogszerűségét illetően.

Egy nagyvállalat adatkezelője beadvánnyal fordult az adatvédelmi biztoshoz, és azt az eljárást kifogásolta, miszerint az Egységes Munkaügyi Nyilvántartás az adatkezelő címére küldött levélen – mely visszaigazolás volt a nyilvántartásba vett adatokról – nem tüntette fel azt a tényt, hogy a levél olyan, a munkaviszonnyal kapcsolatos adatokat tartalmazott, amelyek személyes adatoknak minősülnek, és ezért

csak az arra jogosult személy bonthatná azt fel. A beadványozó munkáltatónál központi levélfelbontó rendszer működött, ahol a nem névre szóló leveleket automatikusan felbontják, így az egyes munkáltatók személyes adatait harmadik személyek is megismerhették.

Az Avtv. rendelkezései alapján az adatkezelőnek – jelen esetben a feladónak – kötelessége mindazon intézkedések megtétele, melyek védik az adatokat a jogosulatlan hozzáféréstől. E rendelkezés alapján a feladónak olyan módon kell megcímeznie, minősítenie a postai küldeményt, hogy az közvetlenül az érintett személyhez jusson el. Megfelelő gyakorlat lehet az, ha az érintett személy nevét a borítékon feltüntetik, vagy pedig ha szükséges, akkor a „*saját kezű felbontás*” megjelöléssel látják el a küldeményt. (1390/A/2004)

A munkaviszony létesítésekor felmerülő adatkezelésekkel kapcsolatos ügyek között továbbra is tipikusnak tekinthetők az írásbeli felvételen, interjúkon, meghallgatásokon feltett kérdések, továbbá a pszichológiai és grafológiai tesztek jogszerűsége. A Mellékletekben több, ezzel kapcsolatos állásfoglalás is olvasható, melyek közül a Nagymaros Város Önkormányzata által kiírt jegyzői pályázattal kapcsolatos vizsgálat összegzése mutatja be átfogóan az ilyen felmérések adatvédelmi kérdéseit.

Egy pénzügyi intézetnél az összes munkaviszonyban lévő alkalmazottal kívántak különböző kérdéssorokat, köztük a személyiség vizsgálatára alkalmas tesztlapokat kitöltetni. A lefolytatott vizsgálat eredményeként a biztos megállapította, hogy az ilyen jellegű tesztek csak akkor lehet kitöltetni a munkavállalókkal, ha ahhoz az érintettek előzőleg – a megfelelő tájékoztatás után – önként hozzájárultak. Az önkéntesség megléte a munkaviszony fennállása alatt azonban kétséges, ezért a munkaviszonyban álló személyekkel főszabály szerint úgy kell kitöltetni a tesztek, hogy azok az egyes személyekkel a későbbiekben ne lehessenek kapcsolatba hozhatók.

A pszichológiai adatlapok kitöltése előtt a kitöltővel közölni kell azt, hogy milyen kérdésekre vár választ az adatlapok elemzését elvégzett személy, illetve azt is, hogy ezeknek az adatoknak a kezelése milyen célból történik. Meg kell jelölni továbbá azt a személyt is, aki a tesztlapok elemzését végzi, csak ez a személy jogosult ugyanis az érintett által megadott válaszokat megismerni. A pszichológiai tesztlap kitöltésének végeztével, ha az elemzését végző szakértő nincs jelen – tehát nem tudja közvetlenül átvenni a tesztlapot –, a tesztek olyan módon kell tárolni, hogy azok tartalmához csak az elemzést végző szakember juthasson hozzá. Az elemzést ezt követően az érintettnek kell megmutatni, aki dönthet annak a munkáltatóhoz való továbbításáról. Az

Avtv. szabályainak megtartásáért, a megfelelő adatbiztonságot szolgáló szervezési technikai intézkedések megtételéért a munkáltató is felelős. (814/A/2004)

A munkaviszonyban is gondot okoz az Avtv. 2004. január 1-je óta hatályos rendelkezése, melynek értelmében személyes adat harmadik országban lévő adatkezelő vagy adatfeldolgozó részére csak akkor továbbítható, ha ahhoz az érintett hozzájárul, ha azt törvény lehetővé teszi, vagy ha arról nemzetközi szerződés rendelkezik, feltéve, hogy a harmadik ország joga – az Európai Unió által meghatározott – megfelelő védelmet biztosít az átadott adatok kezelése során. Ebből következően olyan országba, amely a megfelelő védelmet nem biztosítja, az adatkezelő a munkavállaló vagy a munkát kereső személy adatait nem továbbíthatja. Ez a rendelkezés számos esetben súlyosan sérti a munkavállaló jogait és jogos érdekeit. A kérdést a „Nemzetközi ügyek” fejezetben részletesen tárgyaljuk.

Példa erre a munkaerő-közvetítők esete: a törvény szabályai alapján nem továbbíthatnak személyes adatokat például az Amerikai Egyesült Államokba vagy a Távol-Keletre akkor sem, ha ahhoz az érintett hozzájárult, és az munkaviszony létesítését, így az érintett érdekeit szolgálná. Az Avtv. várható módosítása remélhetőleg rendezi a kérdést. (469/K/2004, 604/A/2004)

Továbbra is számos beadvány érkezik a munkavállaló rendelkezésére bocsátott eszközök használatát illetően. Ebben a körben tipikus kérdés a számítógépek használata, ezen belül az internet és az e-mailek ellenőrzése. Ezekben az esetekben a biztos leszögezte: tekintettel a munkáltató ellenőrzési jogosultságára, illetve arra, hogy a munkavállaló a munkáltató eszközeit (számítógépet, hozzáférést) használja, nem kifogásolható, ha a munkáltató a használatot ellenőrzi. Ezt azonban csak a munkavállalók előzetes tájékoztatását követően teheti meg, vagyis a munkavállaló figyelmét fel kell hívni arra, hogy a munkáltató az internet használatát, illetve a számítógép adathordozóinak tartalmát ellenőrizheti. Azonban még ebben az esetben sem lehetnek korlátlanok a munkáltató jogosítványai: bármilyen ellenőrzési módszer mellett dönt, az adatvédelmi követelményeket be kell tartania. Ha az ellenőrzés során a munkavégzéshez nem köthető személyes adatokat találnak a számítógép adathordozóján – amelyeket egyébként a munkáltató utasítása szerint nem lehetne ott tárolni – a munkáltató felhívhatja a munkavállaló

figyelmét erre a tényre, de saját maga, a munkavállaló tudta nélkül nem törölheti azt. A munkáltató az ellenőrzésről a munkavállalót értesíteni köteles. Az ellenőrzés során tudomására jutott személyes adatokat a munkáltató nem kezelheti, azokat nem használhatja fel.

A BM debreceni Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal Menekültek Befogadó Állomásának (továbbiakban: Állomás) eljárásával kapcsolatban a beadványozók azzal a panasszal fordultak az adatvédelmi biztoshoz, hogy a munkahely vezetői megsértették a munkavállalók személyes adatainak védelméhez való jogát. A beadvány szerint a munkaidő lejártá után az intézmény vezetői a munkavállalók számítógépeit az érintettek tudta és beleegyezése nélkül, az internethasználat ellenőrzése céljából átvizsgálták. A vizsgálat kapcsán a munkavállalók által látogatott oldalakat megnyitották, a számítógépen lévő dokumentumokat átvizsgálták. A lefolytatott ellenőrzésről a munkavállalók előzetes tájékoztatás nem kaptak.

A Belügyminisztérium Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalának vezetője által megküldött válaszlevél szerint az internet belügyi igénybevitelével kapcsolatos feladatokról szóló 36/2001. (BK 15.) BM utasítás (továbbiakban: utasítás) 3. pontja alapján a munkahelyen a rendelkezésre bocsátott internet-hozzáférést csak munkaköri feladatok ellátása céljából használhatják a munkavállalók, ebből az utasításból pedig az következik, hogy a munkavállalók internet felhasználásának céljából a gépeken tárolt adatok ellenőrizhetők. A beadvány szerint azonban az állomáson dolgozó munkavállalók nem tudtak az utasításról. Az utasítás alapján viszont csak akkor lehet az ellenőrzést elvégezni, ha arról a megfelelő tájékoztatást az érintettek megkapták. Ennek a tájékoztatásnak olyan formában kell történnie, hogy alkalmas legyen arra, hogy a későbbiekben bizonyítani lehessen annak megtörténtét.

Pusztán magának az utasításnak a megléte tehát nem szolgáltathat jogalapot ahhoz, hogy a munkáltató a munkavállalója tudta és előzetes hozzájárulása nélkül a rendelkezésére bocsátott internethasználatot ellenőrizze, ahhoz pedig végképp nem szolgáltathat jogalapot, hogy a számítógépen tárolt teljes adatállományokat a munkavállalók tudta nélkül átvizsgálhassák. (531/A/2004)

Jelentős számban érkeztek beadványok a munkahelyi e-mail használat ellenőrzésének kérdésében is. A kialakult adatvédelmi gyakorlat szerint abban az esetben, ha a munkáltató a munkavállaló munkahelyi e-mail levelezését kívánja ellenőrizni, azt csak akkor teheti meg, ha felhívja a munkavállaló figyelmét arra, hogy a rendelkezésére bocsátott e-

mail cím forgalmát ellenőrizheti. Különbséget kell azonban tenni az e-mailek tartalmának átvizsgálásakor a beérkező, illetve a munkavállaló által megírt e-mailek között.

A beérkező magánleveleket – melyek tartalmát a címzett munkavállaló nem tudja kontrollálni – a munkáltató nem ismerheti meg. A munkáltatónak ekkor csupán arra van lehetősége, hogy utasítsa a munkavállalóját, hogy a hivatalos levelezésre szolgáló e-mail címen magánjellegű levelezést ne folytasson. Amennyiben a beérkező levél tartalma a tárgy alapján nem egyértelmű, vagy nincs megadva, és a munkáltató alapos okból szükségesnek tartja azt, hogy a levél tartalmát megismerje, elsősorban a címzett munkavállalótól kell tájékoztatást kérnie. Ha ez nem lehetséges – például a munkavállaló tartós távolléte miatt – a levelet az érintett munkavállaló által erre felhatalmazott másik munkavállaló tekintheti meg. Ha ilyen személyt az érintett munkavállaló nem jelölt ki, a munkáltató betekinthesse a levelekbe. Az ellenőrzés során megismert személyes adatokat a munkáltató nem kezelheti, nem használhatja fel. A munkavállaló által megírt e-mailek ellenőrzésénél a munkáltatói jogosítványok jóval szélesebbek, mint a bejövő e-mailek esetében, mivel ekkor az érintett – vagyis a munkavállaló – az e-mail elküldésével hozzájárulását adja a saját személyes adatainak megismeréséhez és kezeléséhez. (120/A/2004, 1543/A/2004)

Az elmúlt évben a munka világát érintő ügyek között kiugróan magas volt a munkahelyi kamerázásokkal kapcsolatos beadványok száma. Az adatvédelmi biztos az ilyen jellegű vizsgálatok kapcsán leszögezte, hogy kamera munkahelyen csak bizonyos célok érdekében működtethető, és csak akkor, ha a cél más módon nem érhető el. A munkáltatók gyakran jelölik meg az adatkezelés céljaként a munkavállalók ellenőrzését. Kétségtelen, hogy a kamerák felszerelése és működtetése a munkáltató számára egyszerű megoldás, a munkavégzés vagy a munkavállaló munkahelyi viselkedésének a megfigyelése, ellenőrzése azonban nem szolgáltathat megfelelő jogalapot az adatkezeléshez – ennek elsődleges oka az, hogy az elérni kívánt cél megvalósításához más eszközök is rendelkezésére állnak. A munkáltatónak olyan ellenőrzési formát kell találnia – így a személyes, közvetlen ellenőrzést, a munkatükör könyv vezetését vagy más alkalmas eszközt – amely nem korlátozza aránytalanul az érintett munkavállaló alapjogait. A munkahelyi kamerákkal kapcsolatban az Európai Unió tagállamainak adatvédelmi biztosából álló 29. számú munkacsoport is leszögezte: a munkavégzés ellenőrzésére nem lehet alkalmazni képfelvevő, -rögzítő berendezéseket. Hasonlóképpen

döntött a Német Szövetségi Munkaügyi Bíróság is, amely ítéletben mondta ki, hogy a munkavézés ellenőrzésére kamerák használata súlyosan és aránytalanul sérti a dolgozók jogait.

A munkáltató a munkavállaló megfigyelése, illetve munkahelyi magatartásának ellenőrzése céljából nem működtethet munkahelyen kamerát, más célokból, így például vagyonvédelmi vagy élet és testi épség védelme céljából, igen. Erre azonban csak akkor kerülhet sor, ha a cél – testi épség védelme, nagy értékű anyagi javak védelme – azt indokoltá teszi, és az érintetteket a megfigyelésről, a felvételek rögzítéséről megfelelően tájékoztatják. Nem lehet ugyanakkor kamerát működtetni olyan helyiségekben, ahol a munkavállalók munkaközi pihenőjüket töltik, így például az ebédlőben vagy a külön erre kijelölt helyiségekben sem. (1627/A/2004, 892/A/2004, 1280/K/2004)

Több esetben az érdekképviselői szervezetek kértek véleményt arról, hogy milyen esetekben tagadhatja meg tőlük a munkáltató a munkavállalók személyes adatainak átadását. Az Avtv. 2004. január 1-je óta hatályos új rendelkezései szerint különleges adat az „*érdekképviselői szervezeti tagságra*” vonatkozó adat, mely csak az érintett írásbeli hozzájárulása vagy törvény felhatalmazása alapján kezelhető. Miután olyan törvényi előírás nincs, amely az érdekképviselői szervezeti tagságra vonatkozó adatok kezelését elrendelné, azaz például a munkáltató számára lehetővé tenné ezen adatok nyilvántartását, egyértelmű, hogy csak az érintettek írásos hozzájárulása alapján lehet jogszerűnek tekinteni a szóban forgó adatok kezelését. (358/K/2004)

Az érdekképviselői szervezeti tagságra vonatkozó adat megváltozott minősége a tagdíjak munkabérből való levonásával összefüggésben is nehézséget okozott. Általános gyakorlat ugyanis, hogy a munkáltatók kezelik a munkavállalók tagságára vonatkozó adatot, és a tagdíjat meghatározott időközönként levonják a munkabérből és átutalják a szakszervezetnek. Az adatvédelmi biztos az üggyel kapcsolatban leszögezte: a munkáltató akkor kezelheti az érdekképviselői szervezeti tagságra vonatkozó adatot, ha ahhoz az érintett munkavállaló írásban hozzájárult. A hozzájárulásban meg kell határozni, hogy mi az adatkezelés célja, és a munkáltató szervezetén belül csak azok a személyek férhetnek hozzá az adatokhoz, akiknek azokra feladataik ellátása érdekében szükségük van. Az állásfoglalás a Mellékletekben olvasható. (314/H/2004)

Oktatásügy

A technika és az informatika fejlődése az oktatásügy szereplőinek adatkezelését is elérte. A különböző digitális eszközökkel való ellenőrzés, a kamerás megfigyelés egyre jobban terjed már a közoktatási és felsőoktatási intézményekben is. Ennek első – nagyobb visszhangot kiváltó – megjelenése volt egy nagykanizsai középiskolában bevezetett chip-kártyás beléptető rendszer, melyről értesülve az adatvédelmi biztos az év elején hivatalból indított vizsgálatot.

A két épületből álló középiskolába csak egy terelőkarral ellátott, számítógéppel összekapcsolt kártyaleolvasó használatával lehet be- és kilépni. A rendszer a tanuló azonosítása mellett aznapi tanrendjét is nyilvántartja, és ennek megfelelően „engedi ki” az iskolából. Az intézmény dolgozóit is kártyával látták el, az ő be- és kilépésüket is rögzíti a rendszer. A helyszíni vizsgálat során megállapítottuk azt is, hogy az iskolában kamerás megfigyelő rendszer működik, melynek felvételeit az igazgató őrzi.

A biztos tájékoztatta álláspontjáról az igazgatót: ennek értelmében a célhoz kötött adatkezelés követelményének érvényesülése érdekében csak a be- és kilépés tényét, illetve az esetleges késés időpontját szabad nyilvántartani.

A kamerarendszerről a biztos kifejtette, hogy a kamerák csak úgy üzemeltethetők, hogy a képeket nem rögzítik, hanem az azok által közvetített képet közvetlenül a monitoron keresztül kísérik figyelemmel. A kamerák által végzett megfigyelés csak azokban az esetekben fogadható el, ahol a tulajdon védelme mint alkotmányos alapjog érvényesülése ezt szükségessé teszi. Más célból az iskolában tartózkodók folyamatos megfigyelése az érintettek jogainak indokolatlan korlátozását jelenti. Meg kell tehát szüntetni azokat a kamerákat (megfigyelési pontokat), amelyek olyan területek megfigyelésére irányulnak, ahol a fokozott vagyoni védelem azt nem indokolja. Nincs annak akadálya, hogy a teljes megfigyelőrendszer abban az időszakban működjék, amikor a szabályok szerint diák nem tartózkodhat az iskola területén. (29/H/2004)

Egy művészeti iskola igazgatója azzal a kérdéssel fordult a biztoshoz, hogy a művészetoktatásban részt vevő tanulókról létrehozható-e olyan megyei nyilvántartás, melynek alapján a több intézménybe járó tanuló tandíjfizetési kötelezettsége megállapítható és nyilvántartható.

A biztos tájékoztatta az igazgatót, hogy lehetőség van arra, hogy az érintettek tájékozott beleegyezésével ilyen nyilvántartást felállítsanak, de a nyilatkozat megtétele nem lehet a felvétel feltétele. Ily módon azonban a nyilatkozat nem alkalmas arra, hogy a rosszhiszeműen nyilatkozókat kiszűrje. Ugyanakkor ez a nyilvántartás nem használható arra, hogy a tanulót abban a szakban sorolják a nem támogatott (tandíjköteles) képzésbe, amelyiknek magasabb a tandíja.

Ha az iskolák pénzügyi ellenőrzésére hivatott szervek megállapítják a finanszírozás jogosulatlan igénybe vételét, a büntető jogszabály alkalmazásán túl a polgári jog általános eszközeinek igénybevételével az iskola követelheti az okozott kár megtérítését. (685/K/2004)

Több panaszbeadvány érkezett a biztoshoz az óvodák adatkezelését kifogásolva. A panaszosok szerint a gyermeküket gondozó óvodában egy adatgyűjtő lap kitöltésével olyan, a szülőkre és a családi körülményekre vonatkozó részletes adatokat kérnek, amelyek az óvodai nevelési munkához egyáltalán nem szükségesek.

A kérdések egyebek mellett az alábbiakra irányultak: a házasság hányadik évében született a gyermek, az anya hányadik terhessége volt, milyen gyógyszert szedett az anya a terhessége alatt, szülők születési éve, testvérek foglalkozása.

A kifogásolt adatlapokon írásbeli hozzájáruló nyilatkozat és az adatkezelésre vonatkozó tájékoztatás nem található, illetve nem elegendő, így az óvodák adatkezelése nem tekinthető jogszerűnek, mivel a hozzájárulásra vonatkozó követelmények nem érvényesülnek. A biztos álláspontja szerint megfelel a célhoz kötöttség elvének az, ha az óvoda a családi szokásrendszerre, a gyermek beszédfejlődésére, a családi nevelésre vonatkozó kérdéseket tesz fel, azonban az óvodai neveléshez kapcsolódó adatkezelés a szükséges mértéket meghaladja több kérdés esetében, mivel a gyermek óvodai fejlődésével nem vagy csak nagyon áttételesen hozhatóak összefüggésbe. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény is előírja, hogy a közoktatási intézményben a gyermekek, szülők emberi méltóságát, személyiségi jogait, ezen belül családi élethez és magánélethez való jogát tiszteletben kell tartani. (1529/K/2004)

Az oktatási azonosító és kártyacsalád rendszerének kidolgozásával kapcsolatos indítvánnyal az oktatási miniszter fordult a biztoshoz.

A rendszer szolgáltatási körébe a személynyilvántartás, adatszolgáltatás és az információs rendszer kialakítása tartozna. Ennek során fo-

lyamatban van a diákigazolvány formai és technológiai megújítása, valamint új igazolványok (pedagógus és oktatói igazolvány) kibocsátása. A kártyacsalád bevezetésének célja, hogy az oktatásban szereplő személyek és intézmények egyértelműen azonosíthatók legyenek, és ezzel különböző szolgáltatásokhoz való hozzáférésüket is igazolhassák.

A biztos felhívta a miniszter figyelmét arra, hogy a chipkártya-technológia által nyújtott szinte végtelen technikai lehetőségeket a személyes adatok védelméhez való alkotmányos jog érvényesülése érdekében csak nagyon óvatosan és korlátozott módon indokolt igénybe venni. (1611/K/2004)

Távközlési szolgáltatók

A 2003-as évhez hasonlóan a távközlési szektort érintő beadványok kiemelt hányada a mobil távközlési szolgáltatók adatkezelési gyakorlatára vonatkozott. A panaszosok – akárcsak az elmúlt években – jellemzően a személyazonosító okmányok fénymásolásához kötött értékesítést kifogásolták. Bár az elmúlt évek során az adatvédelmi biztos több ízben is a nyilvánosságához fordult az okmánymásolás adatvédelmi aggályaival összefüggésben, a szolgáltatók ilyen irányú gyakorlata nem vagy alig változott. A számos panasz nyomán egy átfogó vizsgálat indult, melynek célja az volt, hogy kiderítse, a szerződéskötéskor alkalmazott eljárás (adatfelvétel) mennyiben elégíti ki az Avtv., valamint az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (továbbiakban Eht.) adatvédelmi jellegű előírásait. A vizsgálat mindhárom hazai mobilszolgáltató ilyen irányú gyakorlatára kiterjed.

A vizsgálat során a biztos felvilágosítást kért az okmányok fénymásolásának gyakorlatáról, illetve a szerződéskötéshez kapcsolódó adatkezelésről. A fénymásolást illetően a szolgáltatók több adatkezelési célt is megjelöltek: hitelképesség vizsgálata, személyazonosság megállapítása, okmányokkal való visszaélések kizárása, adatok ellenőrzése, értékesítők ellenőrzése. A vizsgálat jelenleg folyamatban van. (619/H/2004)

A személyazonosító okmányok másolásán túl több beadvány is érkezett, melyben az Eht. valamely rendelkezésének az értelmezését kérték az adatvédelmi biztostól. Az egész távközlési szektort érintő jogértelmezési problémára világított rá beadványában az egyik szolgáltató. A kérdés lényege annyiban összegezhető, hogy azokban az esetekben, amikor a rendőrség nem mint nyomozó hatóság jár el (például eltűnt személyek felkutatása), a törvényes feladatuk teljesítése során igényelt adatszolgáltatási megkeresést a mobilszolgáltatók kötelesek-e jogsza-

bály szerint teljesíteni, az adatátadáshoz – az érintett előzetes hozzájárulásának a hiányában – rendelkezésre áll-e megfelelő törvényes jogcím. A kérdés igen életszerű volt, melynek speciális adatvédelmi érzékenységet az adja, hogy olyan élethelyzetekről van szó, amikor az ismeretlen helyen tartózkodó, önmagáról életjelt nem adó személlyel kapcsolatban nem lehet egyértelműen megállapítani, hogy nem képes vagy nem kíván élni információs önrendelkezési jogával. Ilyen lehet az, amikor egy hegymászó bizonyos időtartam elteltével nem ad magáról életjelet, vagy egy olyan kiskorú tűnik el, akinek a korábbi életvitele, szüleivel fennálló kapcsolata, illetve életkörülményei ismeretében alapos okkal feltételezhető, hogy az eltűnése valamilyen rajta kívül álló okra vezethető vissza, azaz fizikai értelemben – ha átmenetileg is, de – cselekvőképtelen. Ekkor az ismeretlen helyen tartózkodó személy felkutatását nagymértékben segíthetik a helymeghatározást lehetővé tevő cellainformációk.

Ezekben az esetekben az adatok kezelésére megfelelő jogcím lehet az Avtv. 2004. január 1-jétől hatályos 3. § (8) bekezdésében foglalt azon rendelkezés, amelynek értelmében *„ha az érintett fizikai cselekvőképtelensége folytán nem képes hozzájárulását adni adatai kezeléséhez, akkor a saját vagy más személy létfontosságú érdekeinek védelméhez, valamint katasztrófa- vagy sürgősségi helyzet elhárításához vagy megelőzéséhez szükséges mértékben sor kerülhet személyes adatainak, beleértve különleges adatait is, kezelésére”*. A rendelkezés gyakorlati alkalmazását nehezíti, hogy a cselekvőképtelenség az esetek nagy részében csak feltételezett. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásának kialakításakor tekintettel volt – az Avtv., az Eht., az Rtv., valamint a személy- és tárgykörözésről szóló törvény szabályain túl – a kérdés gyakorlati jelentőségére is. Az állásfoglalásban a biztos kifejtette: amikor a cselekvőképtelenség valószínűsíthető, az adatokat a szolgáltató továbbíthatja. Nincs azonban iránymutatás arra vonatkozóan, hogy mikor lehet a cselekvőképtelenséget feltételezni, vagyis minden esetben egyedileg kell azt elbírálni. Az állásfoglalás teljes terjedelemben a Mellékletekben olvasható. (1321/K/2004)

A fentihez hasonló jogértelmezési kérdést intézett az adatvédelmi biztoshoz az egyik hazai mobilszolgáltató, melyben azzal kapcsolatban kérte a biztos állásfoglalását, hogy a nyomozó hatóságok, bíróságok számára továbbított adatokat, valamint az adatok kiadásának az alapjául szolgáló hatósági megkereséseket a mobilszolgáltatók (elektronikus hírközlési szolgáltatók) mennyi ideig kötelesek megőrizni annak érdekében, hogy igazolni tudják az adattovábbítás törvényességét. E kérdés gyakorlati jelentőségét az adja, hogy az Avtv. úgy teszi az adatkezelő kö-

telességévé azt, hogy az érintettet kérésére tájékoztatni kell az adatok továbbításáról, hogy annak időhatárt nem állít. Nyilvánvaló ugyanakkor, hogy az érintett érdekeit sem szolgálja az, ha az adatkezelő korlátozás nélkül őrzi az adatszolgáltatások dokumentációját. Az Avtv. és az Eht. értelmezése alapján az adatvédelmi biztos úgy foglalt állást, hogy a szolgáltatók az adatátadási nyilvántartásban szereplő adatokat az adatátadást követő 5 évig kötelesek megőrizni. Az állásfoglalás a Mellékletekben olvasható. (1322/K/2004)

Számos panasz érkezett az adatvédelmi biztoshoz, melyben az állampolgárok a Matáv Rt. telefonos adategyeztetését kifogásolták. A telefontársaság országos adategyeztető kampányt indított, melynek a keretében a telefonos ügyintéző munkatársak az ügyfeleket felhívták, és bizonyos – törvény alapján kezelhető – adatokat kértek tőlük (lakcím, anyja neve, születési hely és idő). Az utóbbi időben elszaporodó telefonos visszaélések az ügyfeleket a telefonon bejelentkező operátorokkal szemben bizalmatlanná tették. A beérkezett panaszokban az ügyfelek kifogásolták, hogy telefonon keresztül nem megoldott a hívó operátor azonosítása, az ügyfelek nem tudják biztosan megállapítani, hogy valóban a telefontársaság munkatársával vagy csak a társaság nevével viszázó személlyel van dolguk. A panaszosok kifogásolták azt is, hogy az adategyeztető kampánnyal párhuzamosan a társaság egy telefonos nyemreményakciót is szervezett, amelyben a részvételt bizonyos személyes adatok megadásához kötötte a szolgáltató. A kampányban megkeresett előfizetők számára nem volt világos, hogy az adataikat jogszabály szerint kötelesek-e megadni, vagy a hozzájárulástól függ a szolgáltató adatkezelése.

A telefontársaság az adatvédelmi biztos megkeresését követően arról tájékoztatta a biztost, hogy az operátorok azonosításával összefüggésben az eljárásukat felülvizsgálták. Ennek keretében a hívást bonyolító operátoruk az ügyfélszám utolsó három számjegyének a beolvasásával bizonyítja a szolgáltatói minőségét. Az ügyfélszám tipikusan olyan információ, amelyet kizárólag az előfizető és a távközlési szolgáltató ismerhet. Amennyiben az ügyfélnek további kétségei maradnak a hívó kilétére vonatkozóan, a szolgáltató az ügyféllel további, a nyilvántartásából kinyerhető olyan adatokat is közöl, amelyeknek az ismerete a hívó szolgáltatói minőségét igazolja (műszaki adatok, esetleges korábbi áthelyezési igények, választott díjcsomagok stb.).

A társaság vonatkozó belső és külső kommunikációs anyagainak az áttanulmányozását követően megállapítást nyert, hogy a szolgáltató az adatkérés jogcímét világosan megjelölte mind az adategyeztető

kampány, mind a telefonos nyereményakció során elkért adatok vonatkozásában. A kommunikációs anyagokból az is kiderült, hogy az akcióban történő részvétel esetében az adatkezelésre csak az előfizető önkéntes hozzájárulása alapján kerül sor. Az előfizetők részéről tapasztalt bizonytalanság valószínűleg ezen anyagok ismeretének a hiányára vezethető vissza. (807/A/2004, 885/A/2004, 1053/A/2004, 1080/A/2004, 1217/A/2004)

A fentiekén túl több, igen életszerű problémával fordultak az Adatvédelmi Biztos Irodájához. Egy esetben a beadványozó azzal kapcsolatban kérte a biztos állásfoglalását, hogy az sms-t a szolgáltatók jogszerűen mennyi ideig tárolhatják. Sok esetben egy elküldött sms egy bírósági eljárás során kiemelt jelentőséget kaphat, amennyiben vagy maga az sms elküldésének a ténye, vagy a küldés bizonyos körülményei valamely kérdés eldöntésében bizonyító erővel rendelkeznek.

Jogi megközelítésben mindenekelőtt különbséget kellett tenni az sms elküldésével kapcsolatos műszaki, illetve számlázási adatok (küldő és címzett előfizetői száma, a küldés ideje, stb.), és az sms tartalma között. Az Eht. 155. § (3) bekezdése értelmében a szolgáltató a továbbított közlések tartalmát csak olyan mértékben ismerheti meg és tárolhatja, amely a szolgáltatás nyújtásához műszakilag elengedhetetlenül szükséges. A hivatkozott jogszabályhely alapján tehát magának a közlésnek a tárolására csak addig van lehetőség, amíg az a szolgáltatás teljesítéséhez szükséges. Az időtartam tekintetében a törvény közelebbi eligazítást nem tartalmaz, tekintettel arra, hogy az elektronikus hírközlés ennél nagyobb mélységű szabályozását a gyorsan változó technológiai háttér nem teszi lehetővé.

Más a helyzet akkor, ha nem magát az sms-t, hanem az azzal összefüggő egyéb adatokat vizsgáljuk (például adott telefonról küldtek-e sms-t, és ha igen, mikor és milyen számra, stb.). Ezen adatok az Eht. 157. § (3) bekezdése szerint az előfizetői szerződésből eredő igények elévüléséig kezelhetők, kivéve, ha más törvény az adatkezelésre eltérő határidőt ír elő. A szolgáltató ezeket az adatokat – melyeket a rendszerben keletkezett fájlok tárolnak – az azok alapján kiállított számlára vonatkozó elévülést követő 1 év után, 30 napon belül törölni köteles (ez alapesetben, ha az elévülést semmi sem szakítja meg, 25 hónap). Fontos hangsúlyozni, hogy ebből az adatbázisból a továbbított közlés tartalma nem ismerhető meg.

Ettől eltérő időtartamot állapít meg az Eht. 157. § (7) bekezdése, mely szerint az adatokat a nemzetbiztonság, a honvédelem és a közbiztonság védelme, a közbiztonság bűncselekmények, valamint az elektronikus

hírközlési rendszer jogosulatlan vagy jogsértő felhasználásának üldözése céljából az arra hatáskörrel rendelkező nemzetbiztonsági szerveknek, nyomozó hatóságoknak, az ügyészeknek, valamint a bíróságnak történő adatátadás teljesítése céljából a szolgáltatók kötelesek a keletkezéstől számított három évig megőrizni.

Összefoglalva megállapítható, hogy a közlést (magát az sms tartalmát) a szolgáltatók csak a szolgáltatás teljesítésének időtartamáig kezelhetik (tárolhatják), ezt követően minden, a rendszerükből továbbított üzenet törölni kell. Eltérő a helyzet jogi megítélése az adott sms szolgáltatás küldésének és díjazásának a körülményeit illetően, az ezzel kapcsolatos adatokat a díjak beszedése és az előfizetői szerződés figyelemmel kísérése céljából az sms küldésétől számított minimum 25 hónapig, a fent hivatkozott hatóságok részére történő esetleges adatátadás céljából 3 évig tárolhatják a szolgáltatók. (966/K/2004)

Posta

2004-ben mind a beadványok száma, mind pedig az ügyek tárgyi súlya indokolja, hogy a postai szolgáltatók adatkezelésével külön fejezetben foglalkozzunk. Postai szolgáltatást ugyan számos piaci szereplő nyújt Magyarországon, a beadványok alapján, illetve a hivatalból indított vizsgálatok kizárólag az egyetemes postai szolgáltatást nyújtó Magyar Posta Részvénytársasággal álltak kapcsolatban.

Az Országgyűlés Informatikai és távközlési bizottságának 2004. május 5-i ülése után hivatalból indított vizsgálatot az adatvédelmi biztos annak megállapítására, hogy a Posta Országos Logisztikai Központjában (továbbiakban: OLK) a küldemények válogatása során sérül-e a személyes adatok védelméhez való jog. A vizsgálat legfontosabb megállapításai a következők voltak: az OLK által alkalmazott technológia elektronikus felvételt készít a küldemények első oldalának egészéről. Ez a kép, valamint a rajta látható adatok – amelyek természetes személy feladó vagy címzett esetén személyes adatnak minősülnek – törődnek a rendszerből, amennyiben a feltüntetett irányítószám és utcanév, illetve házzám egyértelműen leolvasható. Ha nem olvasható le egyértelműen, a rendszer átmenetileg tárolja a készített felvételeket, és ezzel együtt a személyes adatokat is. Tekintettel arra, hogy ez a művelet az Avtv. fogalom-meghatározása szerint adatkezelésnek minősül, amelyre a Postát – az érintettek hozzájárulásának hiányában – csak törvény hatalmazhatja fel, a biztos javasolta az informatikai és hírközlési miniszternek, hogy kezdeményezze a postáról szóló 2003. évi CI. törvény (továbbiakban: Ptv.) módosítását, jelenlegi formájában ugyanis nem megfelelően

szabályozza a Posta adatkezelését. Az ügyben a biztos által az Országgyűlés Informatikai és távközlési bizottsága elnökének írott levél a Mellékletekben olvasható. (743/H/2004)

Több beadvány érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodájához, melyben a beadványt tevők a küldemények átvételére adott meghatalmazás adattartalmával kapcsolatban vetettek fel kérdéseket, illetve fogalmaztak meg panaszt.

Az adatvédelmi biztos vizsgálat tárgyává tette, hogy a meghatalmazás tartalmára vonatkozó kormányrendeleti szintű szabályok megfelelnek-e az Avtv. 5. §-ában meghatározott célhoz kötött adatkezelés követelményének. A Posta gyakorlata az, hogy csak olyan személynek a meghatalmazását fogadja el, ahol mind a meghatalmazó, mind a meghatalmazott egyértelműen azonosítható. Ez az eljárás – összhangban a vonatkozó kormányrendelettel – adatvédelmi szempontból megfelelő, hiszen így elkerülhető, hogy a küldeményeket olyanok ismerjék meg, akik arra nem jogosultak. A beadványok mindazonáltal rámutattak arra, hogy a Posta által rendszeresített nyomtatvány hiányos. A biztos a Posta illetékes vezetőjének javasolta, hogy a nyomtatvány legközelebbi újrayomtatása során a kormányrendeletben felsorolt adatok mindegyike számára külön rovatot alakítsanak ki, hogy a félreértések elkerülhetőek legyenek. A Posta illetékese válaszában azt a tájékoztatást adta, hogy megteszi a szükséges intézkedéseket. (1032/A/2004)

2004 nyarán abban kérték az adatvédelmi biztos állásfoglalását, hogy a Posta és a távközlési szolgáltató az aláírási címpéldány mellé jogosan kéri-e a meghatalmazáson feltüntetni az érintett azon személyes adatát, amely a cégjegyzékben nem szerepel. A Ptv., a postai szolgáltatások ellátásáról és minőségi követelményeiről szóló 79/2004. (IV. 19.) kormányrendelet vonatkozó rendelkezéseinek értelmezése alapján megállapítható, hogy a cégvezető által aláírt meghatalmazáson nem kell szerepelnie a meghatalmazást adó vezető személyazonosító igazolványa számának. (1133/K/2004)

A könyvelt küldemények kézbesítésének módját kifogásolta egy panaszos. Leírta, többször előfordult, hogy kapott értesítést ugyan könyvelt küldemény érkezéséről, mivel azonban a feladó nevét és címét a kézbesítő nem tüntette fel az értesíten, hosszabb távolléte után nem tudta a feladót megtalálni. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásában leírta, hogy az ilyen esetekben megoldást jelentene, ha a Posta alkalmazottja a kézbesítési értesítőn feltüntetné a feladó pontos nevét és címét. Ez kétségtelenül jelentős többletterhet jelentene a kézbesítők munkájában, ezért nem várható el, hogy a Posta minden

értesítõn feltüntesse ezeket az adatokat. Ha azonban az adatok feltüntetését az érintett kéri, az Avtv. 12. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésre tekintettel a Posta nem utasíthatja el a kérelmet. Az ügy kapcsán meg kell jegyezni, hogy az Avtv. szabályozásával nem lenne ellentétes, ha a Posta jogszabályi kötelezettsége lenne a kézbesítési okiraton a feladó nevének és címének feltüntetése. (1614/A/2004)

Internet

Az elmúlt évben az internetet érintõ beadványok gyarapodása nemcsak számbeli növekedést jelentett, hanem azt is mutatta, hogy a hazai információs társadalom adatvédelmi kultúrája is kedvezõ fejlődésnek indult. Ennek jele, hogy a már hagyományosnak számító spamekkel kapcsolatos beadványok állandósulása mellett a palettát színesítették a fórumüzemeltetés adatvédelmi elveit körvonalazó beadványok, valamint újat hoztak azok az állampolgári indítványok is, melyek a különbözõ nyereményjátékok sajátos marketingpolitikája által felvetett adatvédelmi kérdésekre várták a választ. Az elektronikus információs szabadság jegyében születõ kezdeményezések szaporodását jelzik azok a többnyire konzultációs megkeresések, amelyek a bírósági tárgyalások, önkormányzati ülések jegyzõkönyveinek, valamint egyéb szervezetek elõterjesztéseinek, határozatainak internetes közegben történõ nyilvánosságra hozatalával foglalkoznak. Ez utóbbiak ismertetésére a közérdekû adatokról szóló fejezetben kerül sor.

Az elmúlt év elején nagy visszhangot keltett a www.halapenz.hu honlapon található országos szülészorvosi adatbázis hivatalból indított adatvédelmi vizsgálata. A vita középpontjában annak a kérdésnek a megválaszolása állott, hogy közfeladatot ellátó személy-e a szülészorvos, és ennek következtében közérdekû adat-e az az orvos által elvárt, előre kért összeg, amelyet a térítésmentesen igénybe vehetõ, és az egészségbiztosítási alapból finanszírozott ellátások „ellenértékéként” kap. A biztos álláspontja szerint a hálapénzzel kapcsolatban nyilvánosságra hozott adatok a szülészorvos személyes adatai, melyeket a közérdeklõdés sem minõsít át közérdekû adattá. Ezeknek az adatoknak egy adatbázisba rendezése az érintett hozzájárulása vagy törvényi rendelkezés hiányában jogellenes.

Az egészségügyi szolgáltatást az egészségügyi intézmény nyújtja, így a kezelésében lévõ, valamint a tevékenységére vonatkozó közérdekû adatokról csak az intézmény vonatkozásában beszélhetünk, mégpedig az általa ellátott közfeladattal összefüggésben. Noha a szülészeti ellátást ténylegesen a kezelõorvos nyújtja, ez nem tesz lehetővé kiterjesztõ értel-

mezést. A hálapénzzel összefüggő adatok nem az intézmény közfeladatának ellátásához kapcsolódnak, hanem egy meghatározott, természetes személyhez, a kezelőorvoshoz. Ebben az értelmezésben ezek az orvos személyes adatai.

Sok olyan észrevétel érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodájához, melyek azzal a kritikával illették a biztost, hogy korlátozza a szabad véleménynyilvánítás alkotmányos alapját azáltal, hogy a fórum működését kifogásolja. Az adatvédelmi biztos álláspontja szerint a honlapon a vélemények és a hálapénzhez kötődő adatok kezelése és gyűjtése kifejezetten egy adatbázis összerendezésének szándékával történt, így az adatvédelmi vizsgálat tárgya a honlap és a rajta található adatbázis adatvédelmi visszásságainak feltárása volt és nem egy fórum működése során tett felhasználói hozzászólások, tartalmak „cenzúrázása” az adatvédelem köntösében. (2/H/2004, 28/K/2004)

Egy konzultációs beadvány a vírusmarketing adatvédelmi vonatkozásaira hívta fel az adatvédelmi biztos figyelmét. A vírusmarketing sajátosan értelmezett spamek alkalmazását jelenti, melynek lényege, hogy a kéréstlen üzenetekhez hasonlóan az internet szereplői körében e-mailek „vírusként” terjednek egy vállalkozás, illetve termék, szolgáltatás reklámozása érdekében. Ugyanakkor az e-maileket jellemzően a magánszférra szereplői továbbítják egymásnak nyereménylehetőségért cserébe. Ez valójában önmagától terjedő üzenetek célzatos útjára indítását és terjesztését jelenti annak érdekében, hogy a reklám minél több szereplőhöz eljusson.

A regisztrált játékosok adatállományán kívül a vírusmarketinget alkalmazó cég létrehoz egy címzetti adatbázist is, ahová az érintettek e-mail címe a játékban regisztrált felhasználókon keresztül kerül be. Ez egy kontrollnyilvántartás, melynek az a funkciója, hogy segítségével elkerülhető legyen egy-egy címzett többszöri értesítése az ajánlatról. A jogalap tekintetében egyértelmű, hogy a kontrollnyilvántartásban az érintettek önkéntes hozzájárulásuk nélkül szerepelnek, hiszen a bekerülés a feladók tevékenységének a függvénye. A vírusmarketing tehát kizárja az előzetes értesítés és a hozzájárulás beszerzésének lehetőségét, hiszen barátról barátira, ismerősről ismerősrre terjednek ezek az üzenetek.

Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (továbbiakban: Ekt.) hatálya alól kivette a jogalkotó a magánjellegű kommunikációt, az elektronikus levelezésre vagy azzal egyenértékű szolgáltatás útján történő önkéntes és köl-

csönös üzenetváltást és az információs társadalommal összefüggő szolgáltatás felhasználásával közzétett információt. Ha az információ közzététele mégis kapcsolódik üzleti, gazdasági, kereskedelmi vagy közhasznú tevékenységhez, illetve közfeladat ellátásához, akkor az Ekt. rendelkezéseit alkalmazni kell. A fentiek szerint az ismerősök közti e-mail forgalom első megközelítésben az Ekt. hatályán kívül esik, azonban a promócióban az e-mail elküldésének nem kizárólag az önkéntes és kölcsönös üzenetváltás a célja, hanem minél több ismerős értesítése a kedvező ajánlatról nyeremény érdekében. A biztos az ügyben megállapította, hogy a vírusmarketing promócióban – a jogalap hiánya miatt – nem valósíthatók meg maradéktalanul az adatvédelmi előírások. (89/K/2004)

Szintén nyereményjátékkal összefüggő adatkezelés a tárgya azoknak a beadványoknak, melyek a www.nyeremenyjatekok.hu honlap marketingpolitikáját kifogásolták.

A honlapon található adatlap kitöltésével az érintettek különböző személyes adataikat bocsátják a marketinggel foglalkozó cég részére abból a célból, hogy a későbbiekben különböző vállalkozások üzleti ajánlatokkal felkeressék őket, valamint adataik további marketingcélokra felhasználhatók legyenek. Az adatszolgáltatásért cserébe nyereménytárgyat sorsolnak ki a regisztrált játékosok között. Az adatvédelmi biztos megállapította, hogy adatvédelmi szempontból a nyereménnyel való motiválás nem kifogásolható, amennyiben az önkéntes hozzájárulás minden – törvényben meghatározott – eleme biztosított. A vizsgált ügyben a megfelelő tájékoztatás hiányzott, az adatkezelő a motivációs tényezőre nagyobb hangsúlyt helyezett, így az adatkezelés valódi célja háttérbe szorult. Az adatszolgáltatás önkéntessége ennek következtében a teljes körű tájékoztatás hiánya miatt vitatottá vált. (132/A/2004, 794/A/2004)

Az elmúlt évben számos beadvány érkezett az internetes fórumokkal kapcsolatosan, ezek egy része arra a kérdésre kereste a választ, hogy miféle személyes adatok megadására kötelezhető a felhasználó, ha a fórumot szeretné igénybe venni, illetve ennek az internetes szolgáltatásnak az igénybevétele köthető-e személyes adatok szolgáltatásához. A panaszok másik része a fórumokon tett hozzászólásokkal függ össze, a legtöbb probléma a már beírt véleményekkel kapcsolatos, hiszen ezek nemcsak hordozói lehetnek személyes adatoknak, hanem önmagukban is összefüggésbe hozhatók egy természetes személlyel. (230/A/2004, 731/A/2004, 1040/A/2004, 1088/A/2004)

A beadványozó azzal a panasszal fordult az adatvédelmi biztoshoz, hogy egy honlap fórumán valótlan információk jelentek meg róla. Álláspontja szerint a honlap rendszergazdája az adatkezelő, aki a panaszos tudta és beleegyezése nélkül továbbította és hozta nyilvánosságra a személyes adatokat. A biztos állásfoglalásában kifejtette, hogy az internetes fórumok tekintetében adatkezelő a véleményét közzétevő hozzászóló, mert az adatkezelés célját ő határozza meg, és ő az, aki az adatokat felhasználja, továbbítja, illetőleg nyilvánosságra hozza. Tevékenysége ennek értelmében akkor jogszerű, ha megfelel az Avtv. 3. § (1) bekezdésében foglaltaknak.

Az interneten bárki közzéteheti véleményét, ennek során azonban ügyelni kell az egyén személyiségi jogainak, így becsületének, magántitkainak és személyes adatainak védelmére. E jogok megsértése esetén az érintett bírósághoz fordulhat. (1370/A/2004)

Az egyik megyei jogú város önkormányzata a hivatalos honlapján történő fórumozást kétszintű regisztrációhoz kötötte. A hozzászólás előzetes moderálás alóli mentességét biztosította volna a regisztráció, amellyel a személyazonosító igazolvány számát és a bejelentett lakcímet kellett megadni, a hozzászóló személyazonosságának ellenőrzése céljából. Az önkormányzat terve az volt, hogy a megadott adatokat összevetik a személyi adat és lakcímnnyilvántartásban szereplő személyes adatokkal a jogsértő tartalmak és hozzászólások kiszűrése érdekében.

A biztos álláspontja kialakításakor figyelembe vette az interneten kialakult gyakorlatot a fórumozás tekintetében, ennek alapján pedig az önkormányzatnak mint tartalomszolgáltatónak nem kötelessége felelősséget vállalni a szabad véleménynyilvánításhoz való jog gyakorlásával elkövetett jogsértésekért. Ennek következtében a felhasználók személyazonosságának megállapítása nem tartozik a tartalomszolgáltatói feladatkörbe. Az önkormányzat által meghatározott cél megvalósulását egyébként sem szolgálja az olyan személyes adatok kezelése, mint lakcím- és személyazonosító igazolvány szám, mert az internetes közegben ezen adatok alapján nem lehetséges a hozzászóló személyazonosságát minden kétséget kizáróan megállapítani, hiszen az azonosításnak elengedhetetlen feltétele a személyes jelenlét.

Az önkormányzat ezzel az eljárással egyéb vonatkozásban is sértette volna az adatkezelés előírásait. Ugyanis azt a nyilvántartást használta volna fel az internetezők adatainak az ellenőrzésére, melyet az Nytv.-ben meghatározott célok érdekében vezet. A fórumon hozzászólók személyazonosságának ellenőrzésével azonban ettől a céltól eltérő adatkezelést folytatott volna. (126/A/2004, 253/A/2004, 881/A/2004)

A kéretlen elektronikus reklámok („*spamek*”) továbbra is bosszúságot okoznak az internet szereplőinek, két beadvány is érkezett olyan adatbázis jogszerűségének vizsgálata céljából, amelyek ezt orvosolandó a spam-küldők leveleit tartalmazná.

A beadványozók egyfajta szégyentáblaként funkcionáló adatállományt kívántak létrehozni, amely az Interneten bárki számára elérhető lenne. A honlapon a kéretlen levél küldőjének a neve és e-mail címe, illetve maga a levél jelenne meg. A biztos álláspontja szerint a honlapon szereplő e-mail címek személyes adatnak minősülhetnek, ha a cím és természetes személy között helyreállítható kapcsolat van. Az a tény, hogy a cím birtokosa a kéretlen levél küldésével jogellenesen jár el, még nem jelenti azt, hogy az adatok nyilvánosságra hozhatóak. Ezek az adatok – törvényi felhatalmazás hiányában – csak az érintett hozzájárulásával jeleníthetők meg.

Nincs azonban akadálya az e-mail közzétételének, ha a cím nem személyes adat – például az egy gazdasági társaság címe –, és közzétehető a levél tartalma is, amennyiben az személyes adatot nem tartalmaz. (750/A/2004, 1598/K/2004)

A Magyar Hivatalos Közlönykiadó ingyenes, on-line szolgáltatást nyújtó honlapjával kapcsolatosan több panasz is érkezett, ugyanis a kiadó szolgáltatása kizárólag előzetes regisztrációval vehető igénybe. Az adatvédelmi biztos megkeresésére adott válaszlevelében a Magyar Hivatalos Közlönykiadó az adatfelvétel több célját is megjelölte, így a kapcsolattartás céljára szolgáló adatgyűjtést, valamint a statisztikai célú adatgyűjtést. A biztos állásfoglalásában megállapította, hogy nem kifogásolható, ha a Közlönykiadó ingyenes szolgáltatásának igénybevételét a regisztrációhoz mint a személyes adatok kezeléséhez való hozzájáruláshoz köti. Az adatszolgáltatás önkéntességéhez azonban elengedhetetlen a megfelelő tájékoztatás. Ez utóbbi az adatkezelés célhoz kötöttsége elvének maradéktalan érvényesüléséhez is szükséges, ezért a biztos javasolta a Közlönykiadónak, hogy a regisztrációs űrlap módosításával tegyen eleget tájékoztatási kötelezettségének. A regisztráció során megadott adatokat egyébként nem ellenőrizték. Az ügy kapcsán említésre méltó, hogy a jogalkotásról szóló törvényjavaslat, melynek 55. §-a rendelkezik a Magyar Közlönyről, még részletes vitára vár. (71/K/2004, 752/K/2004, 1768/K/2004)

Az év végén az adatvédelmi biztos hivatalból vizsgálatot indított a www.magyarország.hu domain néven elérhető Kormányzati Portál adatkezeléseivel kapcsolatosan. A portál jelenleg számos közérdekű

adatnak biztosít nyilvánosságot, ugyanakkor olyan szolgáltatást is tartalmaz, melyek a felhasználó személyes adatainak kezelésével jár. A vizsgálattal az adatvédelmi biztos célja, hogy olyan egységes adatvédelmi elveket, adatkezelési szabályokat állapítson meg, amelyeket ajánlásként követhetnek a köz- és magánszférához tartozó portálok üzemeltetői, szerkesztői a személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok nyilvánosságához való jog maradéktalan érvényesülése érdekében.

Hitelintézetek

Ebben az évben a hitelintézetek adatkezelésének legérzékenyebb területe ismét a központi hitelinformációs rendszer keretei közt folytatott adatkezelések, illetve adattovábbítások jogi megítélése volt. Újra felmerült többek között a kezesek adatai továbbításának kérdése; ezzel kapcsolatban több megbeszélés is zajlott az év folyamán a hitelintézetek, az Igazságügyi Minisztérium (továbbiakban: IM), valamint az adatvédelmi biztos között.

A központi hitelinformációs rendszer működését érintő indítványok száma az elmúlt évben tovább növekedett, ennek hátterében részben a lakossági hitelállomány, és ezzel párhuzamosan a „rossz” adósok számának fokozatos növekedése áll. Az indítványokból egyértelműen megállapítható, hogy a központi hitelinformációs rendszer szabályait – a lakossági hitelmulasztások nyilvántartásával összefüggésben – a jogalkotónak a közeljövőben pontosítani szükséges. Az adatvédelmi biztos a szabályozás gyakorlati megvalósulása során több hiányosságot is feltárt, melyek közül csak néhányat emelünk ki.

A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (továbbiakban: Hpt.) alapján a hiteladat-szolgáltató a Bankközi Adósnilyvántartó Rendszerbe (továbbiakban: BAR) történő adatszolgáltatásról, illetve annak lehetőségéről, az adatközlés céljának, valamint a közzendő adatok körének megjelölésével – a hitel- és hiteljellegű szerződés megkötésével egyidejűleg – köteles természetes személy hiteladóst írásban tájékoztatni. A bank tájékoztatási kötelezettsége két esetre vonatkozik. Egyrészt a hitel- és hiteljellegű szerződés megkötésével egyidejűleg tájékoztatást kell adnia a központi hitelinformációs rendszerbe való bekerülés lehetőségéről (értelemszerűen a bekerülés tényéről ekkor még nem adhat tájékoztatást), másrészt köteles értesíteni a hiteladóst az adatszolgáltatás tényéről. Az elsőként említett tájékoztatás nem pótolja az utóbbit, ugyanis a hiteladat-szolgáltató ezen kötelezettségét a Hpt. konjunktív módon ha-

tározza meg. Néhány hitelintézet esetében viszont a biztos azt tapasztalta, hogy a bekerülés tényéről nem tájékoztatták ügyfeleiket, illetőleg a bekerülés lehetőségéről szóló tájékoztatás nem tett eleget a Hpt. 57. § (7) bekezdésében foglalt tartalmi követelményeknek. A szabályozást indokolt lenne kiegészíteni oly módon, hogy közvetlenül a nyilvántartásba vétel előtt is írásban kapjon az adós tájékoztatást arról, hogy bekövetkeztek azok a feltételek, amelyek alapján a nyilvántartásba vételére sor fog kerülni. Az adóst olyan időpontban kellene értesíteni, hogy módja legyen azon intézkedések megtételére, melyekkel elkerülheti a BAR-ba való bekerülést. (55/A/2004, 177/A/2004)

Emellett, akárcsak a korábbi években, a jogalkalmazói gyakorlat továbbra is bizonytalan, hogy a nyilvántartásba vétel előfeltételeit meghatározó törvényi rendelkezéseket hogyan kell értelmezni.

A jelenlegi szabályozást az alanyi kör pontos meghatározásával is egyértelművé kell tenni. A biztos korábbi álláspontját továbbra is fenntartja, mely szerint a kezesek személyes adatai – mivel a kezes nem hiteladós – a Hpt. hatályos rendelkezései alapján jogszerűen nem továbbíthatók a központi hitelinformációs rendszerbe. A kezes és egyéb szerződéses biztosíték nyújtójára vonatkozó adatszolgáltatás a központi hitelinformációs rendszerbe alkotmányos keretek között tehát csak törvénymódosítás útján képzelhető el.

Több beadvány is érkezett az év folyamán a biztoshoz, amelyben állampolgárok azt sérelmezték, hogy annak ellenére nyilvántartják őket a BAR-rendszerben, hogy ők kizárólag kezesként vettek részt a hitelszerződésekben. A fentiekre tekintettel a biztos felszólította a rendszert üzemeltető Bankközi Informatika Szolgáltató Rt.-t, hogy töröljék a nyilvántartásból a kezesek adatait, és tájékoztatta az érintett bankokat az adattovábbítás jogellenességéről. Válaszukban a bankok leírták, hogy nem értenek egyet a biztos álláspontjával, a Bankközi Informatika Szolgáltató Rt. pedig – amellett, hogy szintén nem fogadta el a biztos állásfoglalását – azt a tájékoztatást adta, hogy nyilvántartásában nincsenek megkülönböztetve a „*főadósok*”, illetve a kezesek, ennél fogva törölni sem tudják a kezesek adatait a nyilvántartásból. A megfelelő törvényi szabályozás kialakítása érdekében a tárgyalások még továbbra is folyamatban vannak, az azonban már most látható, hogy a jelenleg nyilvántartott kezesek adatainak esetleges törlése kizárólag oly módon valósítható meg, hogyha a bankok minden egyes kezes esetében külön tájékoztatják a Bankközi Informatika Szolgáltató Rt.-t az érintett kezesi mivoltáról, ennek hiányában ugyanis a BAR-rendszerben nyilvántartottak adatai nem válogathatóak szét.

A biztos álláspontjáról valamennyi panaszost tájékoztatta, és azt javasolta, hogy jogaik érvényesítése érdekében forduljanak bírósághoz. (1305/K/2004)

Kifogásolható az is, hogy a Hpt. alapján a szerződésszegés nagyságától függetlenül a BAR minden ügyfeladatát öt évig tartalmaz. A nyilvántartási idő differenciált meghatározásával, illetve a jogkövetkezmények arányosításával az adósnylvántartás – információtartalmát tekintve – hatékonyabbá, egyszersmind az ügyfelek szempontjából igazságosabbá tehető. Az információs önrendelkezési jog korlátozását jelenti a hitelintézetek azon gyakorlata is, mely szerint a BAR-ral kapcsolatos tájékoztatásért külön ügyleti díjat számítanak fel. Az Avtv. szerint az ügyfél – ha a folyó évben azonos területre vonatkozó tájékoztatás kérelmet még nem nyújtott be – a betekintési jogát ingyenesen gyakorolhatja.

Az IM 2004 októberében javaslatot tett a központi hitelinformációs rendszerre vonatkozó jogi szabályozás továbbfejlesztésére, és a Pénzügyminisztérium, a Magyar Bankszövetség, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (továbbiakban: PSZÁF), valamint az adatvédelmi biztos bevonásával megkezdte az egyeztető tárgyalásokat. A törvénymódosítás előkészítése során a biztos minden olyan megoldást támogatott, mely a hiteladósok információs önrendelkezési jogának fokozottabb érvényesülését garantálta. (1716/K/2004)

Az adósnylvántartás működését kifogásoló beadványokon túl a legnagyobb számban olyan panaszok érkeztek, melyeknek tárgya az volt, hogy bankkártyával történő fizetéskor az elfogadóhely pénztárosa ellenőrzés céljából elkéri a vásárló személyazonosító igazolványát.

A bankkártyával történő fizetés esetén a kártyaelfogadó hely egy jogszabályba ugyan nem foglalt, de bírósági döntésben már kimondott elv alapján jár el, amikor ellenőrzi a kártyával fizető személyazonosságát. A BH 2003. 426 szerint ugyanis „*a bankkártya elfogadójának a bankkal kötött kártyaelfogadási szerződésben írtakat ellenőriznie kell*”. Amennyiben tehát a bank olyan szerződést köt az elfogadóhellyel, amelyben szerepel az, hogy bizonyos feltételek esetén – vagy akár minden esetben – az elfogadóhely köteles ellenőrizni a kártyával fizető személy valamilyen fényképes igazolványát, úgy az esetleges visszaélésekből eredő károkat a bank átháríthatja az elfogadóhelyre, amennyiben az nem teljesítette szerződésben foglalt ellenőrzési kötelezettségét. A pénztáros eljárása tehát adatvédelmi szempontból nem kifogásolható, azonban a biztos felhívta az ügyben érintett áruház figyelmét, hogy az ügyfelek tájékoztatására nagyobb figyelmet kell fordítani. (1043/A/2004)

Az adatkezelésekről történő tájékoztatási kötelezettséggel kapcsolatosan több beadványt is intéztek a biztoshoz az év folyamán, gyakran előfordul ugyanis, hogy a bankok indokolatlanul elutasítják az érintettek kérelmét, vagy az általuk adott tájékoztatás felületes, nem felel meg az érintett tájékoztatására vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek.

Egy panaszos tájékoztatást kért személyes adatai kezeléséről, a bank belső adatvédelmi felelőse a kérelemre adott válaszában azonban csak annyit közölt, hogy az érintettől a bank a „Kártya rendszerben” tart nyilván személyes adatot. Az adatvédelmi törvény pontosan meghatározza, hogy az érintettet az adatkezelő milyen módon köteles tájékoztatni, egyúttal meghatározza a tájékoztatás tartalmi elemeit is. A vizsgált ügyben az adatkezelő által adott felvilágosítás nem volt érdemi tájékoztatás, a bank válasza nem volt alkalmas arra, hogy az érintett megfelelő módon tájékozódjék személyes adatai kezeléséről. A bank tehát ezen válaszával nem tett eleget az Avtv. 12. §-ában foglalt tájékoztatási kötelezettség tartalmi feltételeinek. A biztos az adatkezelőt felszólította arra, hogy a jövőben a tájékoztatást az Avtv. által előírt módon és tartalommal adja meg. (1417/A/2004)

Utólagos jogszabály-módosítást kezdeményezve, hivatalból indított vizsgálatot a biztos annak megállapítására, hogy a Hpt., a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény és a biztosítóintézetekről és a biztosítási tevékenységről szóló 1995. évi XCVI. törvény kiszervezésre vonatkozó rendelkezései összeegyeztethetők-e a személyes adatok védelmének szabályaival.

Az Országgyűlés által elfogadott módosítások értelmében a hitelintézeti, biztosítási stb. szervek az adatkezelést, az adatfeldolgozást és az adattovábbítást szervezhetik ki, azaz végeztethetik mással. Ez nem egyeztethető össze az Avtv. adatkezelést és adatfeldolgozást értelmű rendelkezéseivel, tekintettel arra, hogy az adatfeldolgozás az Avtv. értelmében eleve olyan tevékenység, amelyet az adatkezelő mással végeztet, ezért az adatfeldolgozás kiszervezése az Avtv. szabályai alapján nem értelmezhető. Felhívta továbbá a biztos a figyelmet arra is, hogy ha a tervezet az adatfeldolgozás kiszervezésével arra kíván lehetőséget biztosítani, hogy az adatfeldolgozó más adatfeldolgozót vehessen igénybe, ez ellentétes az Avtv. 4/A. §-ának (2) bekezdésével, mely ezt kifejezetten tiltja. Az adatfeldolgozó az adatkezelési műveletek, technikai feladatok végzéséhez nem vehet igénybe alvállalkozót.

Ha az adatkezelés kiszervezése miatt nem ugyanaz a szerv minősül adatkezelőnek, amellyel az adatalany szerződéses kapcsolatba lépett, to-

vábbá nincs előírva az érintett tájékoztatása a kiszervezés folytán adatkezelőnek minősülő szerverről, akkor sérül az adatalany joga arra, hogy adatai kezelésének, feldolgozásának útját nyomon kísérje. Alapvetően már az is kétséges, hogy az adatkezelés olyan tevékenység-e, amely jellegénél fogva alkalmas lenne a kiszervezésre, hiszen a hitelintézet, biztosítóintézet stb. által ellátott adatkezelés általában olyan szoros összefüggésben van a nevezett szervek alaptevékenységével, hogy az adatkezelés kiszervezése magának a hitelintézeti, biztosítóintézeti tevékenységnek a kiszervezése nélkül szinte elképzelhetetlen. Ha pedig csak egyes adatkezelési műveletek, tevékenységek kiszervezésére kerül sor, akkor ez nem az adatkezelés kiszervezésének, hanem az Avtv. 2. § 4. b) pontjában meghatározott adatfeldolgozásnak minősül. (1660/J/2004)

Igaz, hogy az alábbi ügytípusban csak egyetlen beadvány érkezett az év folyamán, mivel azonban hitelintézeteknél eddig még nem fordult elő hasonló, „beajánlásos” eset, mindenképpen szükséges megemlíteni, hogy egy panaszos azért fordult a biztoshoz, mivel egy bank munkatársai – termékek, szolgáltatások ajánlása céljából – keresték fel munkahelyén. Kérdésére – mely arra irányult, hogy nevét és munkahelyi telefonszámát milyen forrásból szerezték – először azt a választ kapta, hogy a bank valamelyik ügyfele egy erre rendszeresített űrlapon adta meg adatait. A bank később azt is közölte a panaszossal, hogy adatait „munkahelyének internetes honlapjáról is vehették”.

Amennyiben az adatokat a bank ügyfele szolgáltatta, úgy az ajánló adatkezelőnek minősül, aki személyes adatok továbbítását végzi harmadik személy (bank) részére. Az ajánló az érintett személyes adatát az Avtv. alapján csak abban az esetben továbbíthatja, ha ahhoz az érintett hozzájárult. A panaszos levelében utalt arra, hogy a hitelintézet által rendszeresített űrlapon az ajánló nyilatkozik arra nézve, hogy az ajánlott személyt tájékoztatta, és előzetes hozzájárulását kérte személyes adatai továbbításához. Egy ilyen tartalmú nyilatkozat megfelelő jogalapot teremthet az adattovábbítás címzettjének. A bizonyítási teher azonban az adatkezelőt terheli, és minden olyan esetben, amikor kétség merül fel a hozzájárulást illetően, az Avtv. 3. § (4) bekezdése szerint azt kell vélelmezni, hogy az érintett hozzájárulását nem adta meg.

A második lehetőség, mely szerint a hitelintézet az érintett személyes adatait (név, munkahely, munkahelyi telefonszám) munkahelyének internetes honlapja segítségével szerezte meg, adatvédelmi szempontból szintén aggályos. A bárki által megismerhető adatok nyilvánosságárra kerülésének ténye – adott esetben az interneten való megje-

lenítés – önmagában nem jár azzal, hogy az adatkezelő mentesül a célhoz kötött adatkezelés követelménye alól. A nyilvánosságra hozott személyes adatokat is csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet felhasználni, és az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Így a munkáltató honlapján nyilvánosságra hozott személyes adatok – a biztos álláspontja szerint – nem használhatók fel közvetlen üzletszerzési célra. (294/A/2004)

Az adatvédelmi biztos és a PSZÁF sikeres együttműködését példázza a következő eset. Állampolgári beadvány nyomán vizsgálta a biztos egy bank által rendszeresített, a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvény (továbbiakban: Pmt.) rendelkezéseinek végrehajtását célzó formanyomtatvány adattartalmát. A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy az adatszolgáltatásra felhívó levél és az adatlap adattartalma nem felel meg az Avtv. rendelkezéseinek.

A bank az adatszolgáltatásra felhívó levelében – a fenti törvényre hivatkozva – tájékoztatta ügyfeleit, hogy a bank nyilvántartásaiban ügyfeleit a törvénynek megfelelő adattartalommal kell azonosítani. A levélhez mellékelte formanyomtatványon („*Szerződés bankszámla megnyitására és lakossági banki szolgáltatások nyújtására*”) azonban olyan személyes adatok is megtalálhatók voltak (például adóazonosító jel, munkahely, foglalkozás, munkaviszony kezdete, családi állapot, eltartottak száma, telefonszámok, iskolai végzettség), amelyek nem szerepeltek sem a fenti tájékoztatóban, sem pedig a Pmt. 5. §-ában. Ezen adatok vonatkozásában a bank levele nem adott semmilyen tájékoztatást az adatkezelés céljáról, és ezen adatkör kitöltése tekintetében az önkéntességre sem hívta fel ügyfelei figyelmét. A bank csak a kérdőív teljes kitöltését fogadta el az adatszolgáltatás teljesítéseként, mely megkérdőjelezte annak tényleges önkéntességét.

A fentiekre tekintettel a biztos felszólította a bankot, hogy a már kitöltött és bankhoz eljuttatott adatlapok kifogásolt rovataiban szereplő ügyféladatokat mind a nyomtatványon, mind pedig elektronikus adatbázisukból töröljék, és a jövőben rendszeresítsenek új adatlapokat, amelyeken kizárólag a törvény által meghatározott adatok közlését kéri. Mivel a bank nem tett eleget a biztos felszólításának, ezért a biztos a PSZÁF elnökéhez fordult és kérte, hogy felügyeleti jogkörében eljárva tegye meg a szükséges intézkedéseket. A PSZÁF a megkeresés alapján a banknál célvizsgálatot folytatott le, melynek végzetével megállapította, hogy a bank valóban jogellenesen végezte a leírt „adatgyűjtést”. (1536/A/2003)

Biztosítók

Az elmúlt évi beszámoló nem tartalmazott külön fejezetet a biztosítók adatkezelésével kapcsolatban, ez a 2004. évről szóló beszámolóban azonban elkerülhetetlenné vált.

Mind a tavalyi, mind az idei évben többen kifogásolták az útlemondási biztosításokkal kapcsolatos ügyintézés menetét. A nyári időszakban azért fordultak az adatvédelmi biztoshoz, mert sérelmesnek találták a biztosítótársaságok azon eljárását, mely szerint a teljesítés feltételül olyan adatok, dokumentumok szolgáltatását szabják, amelyek nem szükségesek ahhoz, hogy a biztosítási esemény bekövetkezését bizonyítani lehessen.

A két vizsgált biztosító megkövetelte például a kezelőkarton (ambuláns lap), illetve a hagyatékátadó végzés csatolását. Az ambuláns lapon a biztosítási esemény bizonyításához szükségtelen személyes adatok is szerepelnek (például gyógyszerérzékenység, vérékenység, transzfúzió, korábbi műtétek, abortusz, a beteg HIV-pozitív-e). A hagyatékátadó végzésben feltüntetett adatok többsége (például az örökös, valamint örököstársai által örökölt dolgok megnevezése, értéke) szintén nem elengedhetetlen a biztosítási esemény bizonyításához. A biztosítók említett gyakorlata sértette a célhoz kötött adatkezelés követelményét, ezért az adatvédelmi biztos arra szólította fel a biztosítókat, hogy hívják fel ügyfeleik figyelmét arra, hogy a becsatolandó dokumentumokon a biztosítási esemény bizonyításához nem szükséges adatokat olvashatatlaná tehetik, és ez nem befolyásolhatja a kárigény elbírálását. Szintén a célhoz kötött adatkezelés elvét sértette a szolgáltatási igénybejelentő azon fordulata, melyben az ügyfél úgy nyilatkozik, hogy *„együttal felmentem a személyes és egészségügyi adataimat kezelő intézményeket, illetve személyeket a titoktartási kötelezettség alól”*. Az egészségügyi adatok szélesebb körű feltárását lehetővé tevő nyilatkozat az eredeti célon túlmutató adatkezelésre adott felhatalmazást, ezért a nyilatkozat ezen részét a nyomtatványról indokoltan tartotta törölni az adatvédelmi biztos. (1194/A/2003, 1102/A/2004)

A biztosítók esetében is visszatérő probléma az okmányok fénymásolásának gyakorlata. Egy állampolgár azért juttatott el beadványt a biztoshoz, mert az egyik biztosítónál azt tapasztalta, hogy nemcsak személyazonosító igazolványát, hanem forgalmi engedélyét, új típusú jogosítványát, gépjármű törzskönyvét hozzájárulása nélkül lefénymásolták, és az ügyintézéshez kapcsolódó dokumentumokhoz csatolták. Az adat-

védelmi biztos az ügy kapcsán úgy foglalt állást, hogy az ügymenet oldalán megjelenő célszerűségi szempontok nem korlátozhatják az érintettek információs önrendelkezési jogát, ennek megfelelően az okmány-másolások gyakorlata nem lehet automatikus, független az ügyfelek szándékától és hozzájárulásától. Az ügyben született állásfoglalás a Mellékletekben olvasható. (8/A/2004)

Az okmányok fénymásolása nemcsak a célhoz kötött adatkezelés elvét sérti, hanem a képmás kezelése miatt az adatkör tekintetében is jogellenessé teszi az adatkezelést: a képmás is személyes adat, mely törvényi felhatalmazás hiányában csak az érintett beleegyezésével kezelhető. Az okmányok hitelességének ellenőrzése sem teszi szükségessé a másolatok készítését: a BM Központi Hivatala ugyanis a személyazonosító igazolvány száma alapján, a felhasználás céljának és jogalapjának igazolása esetén az igazolvány érvényességének, elvesztésének, ellopásának, megsemmisülésének, találásának, megkerülésének tényéről adatot szolgáltat.

A biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény (továbbiakban: Bit.) 107. §-ának (4) bekezdése arról rendelkezik, hogy az eredeti tulajdonos (üzemben tartó) köteles a gépjármű forgalomból való kivonását, illetve a tulajdonjog átruházását igazoló okiratokat a biztosítónál bemutatni. A biztosító az érdekmúlással megszűnt szerződésről haladéktalanul köteles a Belügyminisztérium Központi Hivatalát értesíteni. A Bit. okiratok bemutatásáról rendelkezik, az említett jogszabályhely nem ad felhatalmazást arra, hogy a biztosító a tulajdonjog átruházását igazoló okiratok másolatait (melyek olyan személyes adatokat is tartalmazhatnak, amelyek a biztosítótársaság törvényben meghatározott feladatai ellátásához nem szükségesek) tárolja. Az ügyben a vizsgálat 2004 decemberében még nem zárult le. (1655/A/2004)

A biztosító iratok kiadásával kapcsolatos álláspontját kifogásolta egy állampolgár. Sérelmezte, hogy ügyfélként nem férhet hozzá a kárügyintézésrel összefüggésben álló dokumentumokhoz. A biztosító bizonyos iratok kiadását azért tagadta meg, mert azon munkatársainak neve, beosztása is szerepel.

Az adatvédelmi biztos felhívta a biztosító figyelmét, hogy önmagában az a tény, hogy egy irat tartalmazza egy munkatárs személyes adatait, még nem jelentheti azt, hogy az a továbbiakban ne lenne kiadható az érdekelt részére. Amennyiben a kérdéses iratok nem tartalmaznak olyan „belső információkat” vagy üzleti titkokat, amelyek kiadása el-

lentétes lenne a biztosító érdekeivel, úgy a munkatársak adatait felismerhetetlenné téve ki lehet és ki kell adni a másolatot az érintettnek. Javasoltuk azonban a beadványt tevőnek, hogy ha nem ért egyet a biztosító döntésével, az iratok beszerzésére való törekvés helyett célravezetőbb polgári peres úton fellépni a biztosítóval szemben, a per során ugyanis a bíróság minden olyan irat bemutatására kötelezheti a biztosítót, amely a kárügyben született döntést megalapozta. (402/A/2004)

Több beadvány is érintette azt a kérdést, hogy a biztosítók a kárügyintézés során mely harmadik személyeknek és milyen feltételekkel adhatják ki az ügyfelek adatait. Főszabály szerint biztosítási titok minden olyan adat, amely az ügyfél személyi körülményeire, vagyoni helyzetére, illetve gazdálkodására vagy a biztosítóval kötött szerződéseire vonatkozik. A Bit. meghatározza azokat az adattovábbításokat, amelyek nem tekintendők a biztosítási titok generális szabályába ütköző adatkezeléseknek. A biztosító – az adatvédelmi követelmények betartása mellett – tevékenységének (bizonyos kivételektől eltekintve) bármely elemét kiszervezheti, a biztosítási titok megtartásának kötelezettsége nem áll fenn a kiszervezett tevékenység végzéséhez szükséges adatok tekintetében a kiszervezett tevékenységet végzőkkel szemben. A Bit. a biztosítási szerződés minimális tartalmi követelményei között említi a személyes adatok kezelésére vonatkozó elvi és gyakorlati tudnivalókat, amennyiben a szerződő vagy a biztosított természetes személy, illetve azok csoportja. A Bit. lehetőséget ad tehát a biztosítási titok harmadik személy felé történő továbbításához, de ezt csak a törvény szabta keretek között teheti meg. Az adatvédelmi biztos az ügygel kapcsolatban állásfoglalásában rámutatott arra, hogy nem megfelelő eljárás az, ha a biztosító az ügyfeleknek nyújtott tájékoztatásában csak gyűjtőkategóriában említi a kiszervezett tevékenységben részt vevőket, azokat név szerint fel kell sorolni, ennek hiányában az adatkezelés nem felel meg a Bit. előírásainak. A kiszervezés emellett a biztosítók vonatkozásában is ugyanazokat az aggályokat veti fel, amelyekről az előző fejezetben (Hitelintézetek) szóltunk. (448/A/2004)

Szintén a Bit. 153. §-ában meghatározott biztosítási titok fogalmával volt összefüggésben az a beadvány, melyben egy állampolgár azt sérelmezte, hogy az elhunyt gyermeke által kötött gépjármű felelősségbiztosítás keretében a biztosító által kifizetett kártérítés körülményeiről a biztosító biztosítási titokra hivatkozva megtagadta a tájékoztatást. A Bit. 161. § (4) bekezdése szerint az elhunyt személlyel kapcsó-

latba hozható adatok tekintetében az érintett jogait az elhunyt örökös, illetve a biztosítási szerződésben nevesített jogosult is gyakorolhatja. E jogszabályhely alapján azonban az örökösnek csak azon adatoknak a megismerésére van lehetősége, amelyek az örökhagyóval kapcsolatba hozhatóak. Az ügy sajátossága volt, hogy az ügyfél örökhagyóját képviselte a folyó büntetőeljárásban. Mivel a felelősségbiztosítási jogviszonyban az örökös nem válik automatikusan biztosítottá, a biztosítási jogviszonnyal összefüggő adatok teljes köre nem ismerhető meg számára. Az ügyben eljáró büntetőbíróóság a Bit. 157. §-a alapján megfelelő formájú és tartalmú megkeresés esetén az ügyfélnél szélesebb körben követelhet adatokat a biztosítótól. (916/A/2004)

A biztosítási esemény bizonyításához kapcsolódott az a beadvány is, melyben az iránt érdeklődött egy állampolgár, hogy a biztosítótársaság jogszerűen kéri-e az ügyféltől a biztosítási eseménnyel összefüggésben indult szabálysértési eljárás során hozott érdemi, felelősséget megállapító határozat másolatát.

Adatvédelmi szempontból a kérdés megítélésében egyrészt az Avtv. főszabályát, másrészt a célhoz kötött adatkezelés követelményét kell alapul venni. Felelősségbiztosítás esetén a biztosító törvényes érdeke, hogy a biztosítási esemény hátterében húzódó felelősségi viszonyok tisztázottak legyenek. Amennyiben a felelősséget valamely fél vitatja, a biztosító nem tud meggyőződni arról, hogy a Ptk. 559. §-ában foglaltakra tekintettel milyen kötelezettség terheli, követelheti-e a biztosított a kár megtérítését a biztosítótól. Az adatvédelmi biztos az ügy kapcsán kifejtette, hogy miután a felelősségbiztosítás esetében helytállási kötelezettség terheli a biztosítót, joga van a károsult követelésének mind jogalapját, mind összecszerúságát vitatni, joga van tehát ahhoz, hogy a felelősség megállapítását illetően a szabálysértési hatóság határozatát – a célhoz kötött adatkezelés követelményének keretei között – olyan mértékben megismerje, amelyhez a biztosítónak jogszerű érdeke fűződik. Az állásfoglalás a Mellékletekben olvasható. (883/K/2004)

Az adatvédelmi biztos az év tavaszán véleményezte a Humán Genetikai Bizottság által készített törvénykoncepciót, mely a személyes genetikai adatok védelméről, a genetikai kutatásokról, teszt- és szűrővizsgálatokról, valamint a biobankokról szól. A koncepció véleményezése során a biztos az Európai Unió tagállamai adatvédelmi biztosaiból álló független tanácsadó testületnek a genetikai adatokról szóló állásfoglalására is tekintettel hangsúlyozta, hogy a majdan megszületendő tör-

vényben rögzíteni kell: genetikai adatokat se munkáltatók, se biztosítók ne kezelhessenek, sem „önkéntes” hozzájárulás, sem egyéb, törvényben meghatározott esetben. Leszögezte, hogy a jogalkotónak különösen nagy felelőssége van ezen a területen: nem engedhet „kiskapukat”, kivételeket. Kiállt amellett, hogy a munkáltatókat, biztosítókat, gyógyszeripari és kereskedelmi cégeket és egyéb nem gyógyító intézményeket távol kell tartani a genetikai adatoktól. (651/K/2004)

Sajtó

2003 decemberében még úgy tűnt, hogy a sajtószabadság értékeinek és a személyiségi jogok védelmének összhangját figyelembe vevő, helyes újságírói gyakorlat kereteinek kialakítása érdekében az Adatvédelmi Biztos Irodája által szervezett konferencián az írott és elektronikus sajtóban dolgozó újságírók és jogász kollégák új alapokra helyezik működésüket, és az ügyfeleink által sok esetben sérelmezett jogsértő gyakorlatukat megszüntetik. Ennek ellenkezőjét sajnos igen hamar tapasztalhattuk: 2004 januárjában a Blikk című napilap Fehér Miklós válogatott labdarúgó tragikus halálusáról készült fényképet közölt az újság címlapján, megsértve ezzel a szerencsétlenül járt sportoló emberi méltóságát.

Az adatvédelmi biztos 2004. január 28-án kiadott közleményében nyomatékosan leszögezte, hogy az ilyen sokkoló hatású fényképek bemutatása a személyiségi jogok lábbal tiprását jelenti, és felhívta a „bulvárújságírásban” dolgozó újságírók figyelmét a mértékletesség, a nagyobb empátia és a személyiségi jogok tiszteletének fontosságára. A közlemény teljes szövege a Mellékletekben olvasható.

A sajtóval kapcsolatos közel 40 ügyünk jelentős hányadát 2004-ben is a bulvársajtó cikkeit (fotóit), illetve a kereskedelmi televíziók műsorait kifogásoló panaszok tették ki. Az ügyek tartalmi megoszlását tekintve megfigyelhető, hogy a beadványozók továbbra is elsősorban a nevek, címek és egyéb személyes – esetenként különleges – adatok sajtó általi nyilvánosságra hozatalát kifogásolják.

A panaszosok a helyi újságban nyilvánosságra hozott születési- és halálozási adatok megjelentetését kifogásolták. Az újság „Gólyahír”, illetve „Örökre eltávoztak” című rovataiban nyilvánosságra hozták a kiadást megelőző hónapban születettek nevét, a születés pontos dátumát és a szülők nevét, illetve az elhunytak nevét, haláluk napját, valamint az elért korukat. Megkeresésünk után a helyi önkormányzat jegyzője elrendelte, hogy az Avtv. előírásainak megfelelően az adato-

kat a továbbiakban csak egy írásos nyilatkozat kitöltése után hozzák nyilvánosságra az újságban. (860/A/2004, 1069/A/2004)

A Magyar Távirati Iroda hírigazgatója levelében arról kért tájékoztatást, hogy közterületen közfeladatot ellátó személyek – így rendőrök, tűzoltók, mentősök – valóban megtilthatják-e, hogy a sajtó számára készülő fotókon őket munkájuk végzése közben felismerhetően ábrázolják, mivel más országokban nincs olyan gyakorlat, hogy a rendőröket ne lehetne felismerhetően fotózni.

Az eldöntendő kérdés ebben az esetben az volt, hogy ki tekintendő közszereplőnek, és mi számít közszereplésnek. A jogszabályok nem határozzák meg, hogy kiket kell közfeladatot ellátó személynek, illetve közszereplőnek tekinteni, és nincsenek jogszabályban lefektetett pontos határok annak megállapítására, hogy a közfeladatot ellátó személyek mely adataik nyilvánosságra kerülését kötelesek tűrni. Az adatvédelmi biztos, az Alkotmánybíróság jogértelmezése és az Avtv. szabályai alapján kialakított álláspontja értelmében (és az előző adatvédelmi biztos gyakorlata szerint is) közszereplőnek tekintendő minden olyan személy, aki közhatalmat gyakorol, és aki közpénzek felhasználásáról dönt. Mivel nem homogén személyi körről van szó, ezért esetenként kell dönteneni, de az megállapítható, hogy amikor a rendőr az utcán feladatát végzi, az nem közszereplés, és ez a rendőr nem is közszereplő, ha nincs döntési jogköre közpénzek felhasználásával vagy közhatalom gyakorlásával kapcsolatban. Ezt erősíti meg a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 18. § (2) bekezdése, mely úgy rendelkezik, hogy a hivatásos állomány tagja közszereplést nem vállalhat.

Tehát összefoglalva megállapítható, hogy nincs olyan törvényi rendelkezés, mely lehetővé tenné a közterületen intézkedő rendőről képmás készítését és felhasználását, ehhez az érintett hozzájárulását kell kérni. (671/K/2004)

Több panaszos azt sérelmezte beadványában, hogy róluk készült fotó jelent meg a beleegyezésük nélkül az újságokban, és ezért a lapokkal szembeni jogorvoslati lehetőségekről kértek felvilágosítást.

Ügyfelünkről egy piactéren készült fényképfelvétel jelent meg beleegyezése nélkül az egyik napilapban, és az újsággal szembeni fellépés lehetőségeiről érdeklődött. Az Avtv. szabályai összhangban vannak a Ptk. 80. §-ában foglaltakkal: „A személyhez fűződő jogok megsértését

jelenti a más képmásával vagy hangfelvételével kapcsolatos bármiféle visszaélés. Képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához – a nyilvános közszereplés kivételével – az érintett személy hozzájárulása szükséges.” A Legfelsőbb Bíróság egyik határozata szerint a képmás nyilvánosságra hozatalának tilalma nem vonatkozik a nyilvános eseményekről, rendezvényekről, táj- és utcarészletekről készült felvételekre, amikor tehát az ábrázolás módja nem egyéni, amikor a felvétel összhatásában örökít meg a nyilvánosság előtt lezajlott eseményeket. A nyilvánosságra hozatalhoz a felvételen ábrázolt személy hozzájárulására van viszont szükség, ha megállapítható a felvétel egyedisége, egyéni képmás jellege. Mivel a panaszos esetében a felvétel egyedi jellegű volt, az adatvédelmi biztos álláspontja szerint az adatkezelő újság megsértette a panaszos jogait. (1397/A/2004)

A bulvár újságírás a világon mindenütt keskeny mezsgyén mozog a személyes adatok védelméhez való jog tiszteletben tartása, illetve megsértése között. Ez Magyarországon sincs másképp, ami persze nem mentesíti sem a szerkesztőt, sem pedig az újságírót felelőssége alól. A személyhez fűződő jogok védelmének és elsőbbségének garanciája megtalálható a sajtóról szóló 1986. évi II. törvény 3. § (1) bekezdésében is, mely azt tartalmazza, hogy *„a sajtószabadság gyakorlása nem járhat mások személyhez fűződő jogainak sérelmével”*.

A *„Nők Lapja”* című hetilap egyik újságírója ellen érkezett az a panasz, hogy egy magánlevelet közölt le a lap hasábjain a panaszos hozzájárulása nélkül, és ezzel megsértette személyes adatok védelméhez fűződő jogát. Az ügy kivizsgálása után az adatvédelmi biztos megállapította, hogy a panaszosnak az újságíróhoz írt leveléből kiderül, hogy nem nyilvánosságra hozatal céljából írta meg azt, sőt nyilvánvaló a leírtak titokban maradásához fűződő érdeke. Az újság mindezekre tekintettel volt annyiban, hogy nem közölte a nevet, címet és kisebb változtatásokat vezetett át a szövegen. Nem egyértelmű viszont, hogy az újságíró munkahelyi e-mail címére írt levél olvasói levélnek vagy magánlevélnek tekintendő-e. Az újságírói munka gyakorlatában az ilyen levelek olvasói levélnek minősülnek, melyeknél számolni kell azzal a lehetőséggel, hogy azt közlik. Nem egyértelmű továbbá az sem, hogy olvasói levél küldése esetén eleve feltételezni kell-e a nyilvánosságra hozatal lehetőségét. Adatvédelmi szempontból az adatkezeléshez, a nyilvánosságra hozatalhoz való hozzájárulásnak határozottnak és tájékozottnak kell lennie. A hetilap viszont nem ad tájékoztatást arra vonatkozóan, hogy az újságíróknak címzett leveleket leközlük az újságcikkben. Tehát nem tisztázott, hogy a panaszos határozott és megfelelő tájékoztatáson alapuló hozzájárulásának tekin-

tendő-e az, hogy az olvasó saját maga közölte az élettörténetével kapcsolatos adatait. Mivel kétség esetén vélelmezni kell, hogy az érintett nem járult hozzá a levelében foglalt adatainak nyilvánosságra hozásához, az újságíró akkor jár el helyesen, ha a levélíró egyértelmű hozzájárulását kéri a levél anonimizált vagy kivonatos közléséhez is. (1017/K/2004)

Ugyancsak előszeretettel foglalkozik a bulvársajtó a nyilvános közszereplést rendszeresen és hivatásszerűen vállaló személyek magánéleti kérdéseivel, problémáival. Ennek során nem egy esetben a közszereplő hozzátartozói kerülnek az érdeklődés középpontjába.

Egy nyilvános közszereplést rendszeresen vállaló személy rokona beadványában azt sérelmezte, hogy a házasságával, magánéletével, egészségi állapotával, vagyoni helyzetével, illetve egy folyamatban lévő, zárt bírósági peres eljárás perbeli adataival kapcsolatos személyes adatait nyilvánosságra hozták különböző újságokban. (Blikk, Napi Ász, Színes Mai Lap, Mai nap, Képes Bulvár, Best Magazin és a Story Magazin.)

A panaszos levelében hangsúlyozta, hogy a házáról és a róla készült felvételek elkészítéséhez, valamint megjelentetéséhez nem adott hozzájárulást, és mivel nem közszereplő, ezért a nyilvánosságra hozatalra nem volt „*legális mód*”. Az adatvédelmi biztos válaszában kifejtette, hogy a hozzátartozó esetében nem lehet automatikusan alkalmazni azt a szabályt, amely szerint a közszereplők magánszférája a közszereplésükkel kapcsolatban szűkebb, mint az átlagembereké, mivel a közszereplést vállaló személy hozzátartozója nem válik automatikusan közszereplővé. Ő nem köteles eltérni a magánéletébe beavatkozó, különleges személyes adatait törvényes jogalap nélkül nyilvánosságra hozó vagy az érintettet egyébként is sértő cikkek leközlését. Ezért mindazon személyes adatainak vonatkozásában, amelyek kezeléséhez a panaszos nem járult hozzá, az adatkezelést végző újságíró, illetve kiadó megsértette a személyes adatai védelméhez való (információs önrendelkezési) jogát. (1194/A/2004)

Az írott és az elektronikus sajtószervek napi gyakorlata tehát továbbra is azt mutatja, hogy jelentős előrelépés még mindig nem történt. Ez különösen igaz azokra a szinte mindennapos esetekre, amikor a különféle hírközlő szervek a közvélemény fokozott érdeklődésére való hivatkozással rendszeresen mutatnak be olyan sokkoló élethelyzeteket, melyekben bűncselekmények, balesetek áldozatai, elesett, hátrányos helyzetű vagy különféle egészségügyi problémákkal küszködő emberek szerepelnek.

Az adatvédelmi biztos a 2004. évi sajtóügyekből levonható általános tapasztalataira is figyelemmel – állásfoglalásokkal, jogszabály-módosítási kezdeményezésekkel – folytatni kívánja korábban megkezdett „harcát”. Csak így biztosítható, hogy az állampolgárok személyes adatok védelméhez való alkotmányos joga ne sérüljön egyéb érdekek – nézettség, példányszám növelése – miatt.

A fentiekben túl számos beadvány érintette a bíróságok és a sajtó kapcsolatát. Ezeket az ügyeket a bíróságokról szóló fejezet tárgyalja.

A múlt feltárása, tudományos kutatás

Váratlanul nagy vihart hozott az év vége a diktatúra mindennapjainak megismerését érintő kérdésben. A közélet szereplőinek átvilágítását célzó – újra előtérbe kerülő – szándék először a korábban már elvetett törvényjavaslat betervezését hozta magával; az ebből az ötletből keletkező politikai versengés miatt azonban az információs jogok szempontjából jelentős tanulságokat kell megfogalmazni. A miniszterelnök azon bejelentése, mely szerint minden, az egykori állambiztonsági szolgálat által keletkeztetett iratot nyilvánosságra kell hozni, több ponton alkotmányossági kérdést vet fel. Az adatvédelmi biztos sajtónyilatkozataiban a védelmére bízott alapjogok érvényesülése érdekében többször kifejtette, hogy különbséget kell tenni az iratok érintettek általi megismerhetősége, kutathatósága és a nyilvánosságra hozatal között. Az egykori megfigyelték információs önrendelkezési jogának (újabb) korlátozására nincs alkotmányos érv, ezen információk megismeréséhez nem fűződik alkotmányosan értékelhető közérdek.

Az év folyamán több alkalommal került nyilvánosságra közismert személyekről korábbi ügynökmúltjuk, mely ugyan indokolhatja a téma iránti érdeklődés növekedését, azonban nem adhat alapot arra, hogy erre való hivatkozással ismét az egykori megfigyelték jogai csorbuljanak.

Félő ugyanakkor az is, hogy a nem eléggé megfontolt cél, és a szükséges körülmények nélkül készülő javaslat az információs alapjogok érvényesülését sodorja veszélybe.

Az 1956-os Intézet Közalapítvány munkatársa azzal az indítvánnyal fordult a biztoshoz, hogy az 1956-os forradalmat követő megtorlás során a forradalomban való részvételükért halálra ítélték és kivégeztettek névsorának kutatása alapján indokoltnak tartja a névsor tudományos alapú feldolgozásának megtörténtét követően a névsor „átvilágítását”, mivel megítélése szerint több személy „illetéktelenül” szerepel a mártírok listáján.

A biztos álláspontja szerint azon személyek, akiknél a kutatás eredményeképp megállapítható, hogy eddig „*tévedésből*” szerepeltek a forradalom mártírjai között, a törvény alapján nem feltétlenül minősülnek közszereplőnek.

Közszereplők esetében nincs akadálya annak, hogy a cáfolat bizonyítékát nyilvánosságra hozzák, vagyis tényekkel alátámasztva publikálják, hogy az adott személy miért nem szerepelhet az 1956-os cselekményükért kivézettek listáján.

Nem közszereplők esetében viszont méltánytalan lenne ennyi évvel a haláluk után „*pellengérré*” állítani őket, vagyis részletesen a nyilvánosság elé tárni, hogy miért kell nevüket eltávolítani a mártírok listájáról. Az ő esetükben elegendő lenne egy rövid utalás arra vonatkozóan, hogy X.Y. neve adminisztratív tévedés folytán szerepelt mostanig ebben a körben. (1238/K/2004)

A Simon Wiesenthal Központ „*Utolsó esély művelet*” elnevezésű akciója keretében háborús bűnösök felkutatására tesz kísérletet, mellyel kapcsolatban indítvány érkezett a biztoshoz kifogásolva a külföldi alapítvány adatkezelését.

A bejelentők számára ingyenes „*zöld*” vonalat hoznak létre. Bárki anonim módon is információt szolgáltathat a Wiesenthal Központnak, a helyi zsidó közösségeknek vagy az ügyészségnek. A beérkező információkat nem nyilvánosan kezelik, hanem a már meglévő adatokkal vetik össze, mint egy mozaikot. Amennyiben a feldolgozás alapján ez indokolt, az információkat büntetőeljárás lefolytatása céljából átadják a helyi igazságszolgáltatási szerveknek.

A hatályos jogi szabályozás értelmében a Holocausztal összefüggő, emberiség elleni bűncselekmények el nem évülő bűncselekményi kategóriába tartoznak, melyek miatt bárki tehet bejelentést formai köztöttség nélkül, de a bűncselekmények felderítése kizárólag a Be. alapján arra feljogosított szervek hatáskörébe tartozik.

A biztos kifejtette, hogy az Avtv. rendelkezései szerint kizárólag állami vagy önkormányzati szerv kezelheti az állam bűnüldözési és bűnmegelőzési, valamint közigazgatási és igazságszolgáltatási feladatainak ellátása céljából kezelt bűnügyi személyes adatokat. Az Avtv. hatálya alá tartozik valamennyi Magyarországon folytatott adatkezelés, adatfeldolgozás, így a magánszemélyek adatkezelése is, kivéve „*a természetes személynek a kizárólag saját személyes céljait szolgáló*” adatkezelését.

E törvényben foglaltakat kell alkalmazni, ha az Európai Unió területén kívül személyes adatok kezelését folytató adatkezelő az adatfel-

dolgozással a Magyar Köztársaság területén székhellyel, telephellyel (fiókteleppel) vagy lakóhellyel (tartózkodási hellyel) rendelkező adatfeldolgozót bíz meg, vagy itt lévő eszközt használ fel, kivéve, ha ez az eszköz csak az Európai Unió területén átmenő adatforgalom célját szolgálja. Az ilyen adatkezelőnek ki kell jelölnie egy képviselőt a Magyar Köztársaság területén.

Személyes adat (beleértve a különleges adatot is) az országból – az adathordozótól vagy az adatátvitel módjától függetlenül – harmadik országban lévő adatkezelő vagy adatfeldolgozó részére csak akkor továbbítható, ha ahhoz az érintett hozzájárul, ha azt törvény lehetővé teszi, vagy ha arról nemzetközi szerződés rendelkezik, feltéve, hogy a harmadik ország joga – az Európai Unió által meghatározott – megfelelő védelmet biztosít az átadott adatok kezelése során. Az Európai Unió tagállamaiba irányuló adattovábbítást úgy kell tekinteni, mintha a Magyar Köztársaság területén belüli adattovábbításra kerülne sor.

A fentiek alapján a Központ képviseletében Magyarországon eljáró szerv vagy személy nem rendelkezik törvényes felhatalmazással arra, hogy a gyanúba került személyek azonosítható adatait (név, lakcím, vészkorszak idején feltételezhető tevékenység, esetleges tanúk adatai) kezelje, azokat gyűjtse, tárolja, feldolgozza vagy továbbítsa.

Különösen aggályos az összegyűjtött adatok külföldre – Izraelbe – történő esetleges továbbítása, hiszen a személyes adatok határokat átlépő áramlásának hiányoznak azok a törvényes feltételei, melyek ezen alkotmányos jog gyakorlásának megfelelő garanciáit jelentenék. (1113/K/2004)

A múlt megismerése mellett azonban a jelen tudományos kérdéseinek kutatása ügyében is többen fordultak adatkezelési kérdéseikkel a biztoshoz.

Egy egyetem orvostudományi kara kutatóintézetének munkatársa kért útmutatást a tervezett kutatás adatkezelési tervének kialakításához. A biztos tájékoztatta az indítványozót arról, hogy a személyes adatok körén belül különösen érzékeny, szenzitív voltokra tekintettel egyes adatok, így az egészségi állapotra vonatkozó adat különleges adatnak minősül és fokozottabb védelemben részesül. Egészségügyi adatok esetében tudományos kutatás céljából az intézményvezető vagy az adatvédelmi felelős engedélyével a tárolt adatokba be lehet tekinteni, azonban tudományos közleményben nem szerepelhetnek egészségügyi és személyazonosító adatok oly módon, hogy az érintett személyazonosságá megállapítható legyen. Tudományos kutatás so-

rán a tárolt adatokról nem készíthető személyazonosító adatokat is tartalmazó másolat.

A kutatás és a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről szóló 1995. évi CXIX. törvény előírásainak megfelelő kutatási adatkezelési terv alkalmazása biztosíthatja az érintettek adatainak védelmét. (518/K/2004)

Egy másik egyetem jogi karán folyó kutatás vezetője a fogyatékkal élők életkörülményeit feltáró vizsgálatához szükséges adatok kezelésének kérdésével fordult a biztoshoz.

A biztos felhívta a figyelmet arra, hogy mivel a kutatásban részt vevők kiválasztása az ellátó intézményeken és egyesületeken keresztül történne, és az intézményeknek nincs törvényi felhatalmazása arra, hogy a kutatóknak a különleges adatot is jelentő személyes adatot átadják, ezt csak az érintettek engedélyével szabad megtenni. A hozzájáruló nyilatkozatot azonban – a teljes névtelenség biztosítása érdekében, a lehető legrövidebb ideig – az intézmények és ne a kutatók kezeljék. (615/K/2004)

Közüzemi szolgáltatók

A lakosság személyes adatainak tömeges kezelése tipikusan ebben a szektorban fordul elő, ahol szükség van a folyamatos kapcsolattartáshoz a kölcsönös adattovábbításra. Ez érinti az ügyfélszolgálatok működését, de a települési önkormányzatok rendeletalkotási jogát is a helyi közfeladatként megszervezett közműszolgáltatással kapcsolatban, továbbá a követeléskezelés céljából erre szakosodott cégeknek átadható személyes adatok továbbításának módját is.

Az ügyfélszolgálat ellátásához meghatározott célból – a szerződés folyamatos teljesítése, illetve az ezért járó díj időszakonkénti rendszeres fizetése érdekében – kezelik a felhasználók adatait. Ezek közül a természetes személyek erre vonatkozó adatai az Avtv. 2. § 1. pontja alapján minősülő személyes adatok. Az egyes szolgáltatóknak az Avtv. 3. § (7) bekezdésére figyelemmel lehetőségük van arra, hogy az írásban megkötött közüzemi szerződésekben kitérjenek ezeknek az adatoknak a kezelésére. Összhangban az egyes közüzemi tevékenységeket szabályozó törvényekkel, továbbá a helyi önkormányzati rendeletekkel, fel kell sorolni, hogy milyen adatokat kell az érintetteknek átadniuk. Ezt ki kell egészíteni azzal a tájékoztatással, hogy a felhasználók saját természetes személyazonosító adataikat és a fogyasztási helyen tartózkodásuk jogcímét hogyan igazolhatják.

Ez vonatkozik az utóbb bejelentett adatváltozásokra is azzal az eltéréssel, hogy a fogyasztásmérő átírása már új szerződés megkötését jelenti a felhasználó személyének megváltozása miatt, amit az ügyfélnyilvántartásban is ekként kell átvezetni. Ilyenkor a személyváltást igazoló okirat (például adásvételi vagy bérleti szerződés, anyakönyvi kivonat, tulajdoni lap másolat, fogyasztásmérő átadás-átvételi nyilatkozat stb.) és a személyazonosításra alkalmas okmány bemutatása és abból a szerződés tartalmát képező adatok rögzítése szükséges, egyben elegendő a személyesen eljáró ügyféllel kötött szerződéshez. Az egyes okmányazonosítók kezelése – tipikusan ilyen a személyazonosító igazolványszám kérése – felesleges, mert ennek alapján nem kaphatnak felvilágosítást a szolgáltatók azokból a személyi nyilvántartásokból, amelyek ezeket az adatokat is kezelik. (14/A/2004, 1185/A/2004, 1923/A/2004)

Ugyanígy indokolatlan, egyben jogszerűtlen is a bemutatott személyazonosító okmányok fénymásolása, ami elsősorban más, kereskedelmi szolgáltatást nyújtó adatkezelőknél – mobilszolgáltatók, pénzüintézetek, biztosítók – fordul elő.

Az Avtv. 3. § (3) bekezdése szerint kötelező adatkezelés esetén az adatkezelés célját és feltételeit, a kezelendő adatok körét és megismerhetőségét, az adatkezelés időtartamát, valamint az adatkezelő személyét az adatkezelést elrendelő törvény vagy önkormányzati rendelet határozza meg. Ha alacsonyabb szintű jogszabály rendelkezik személyes adatok kezeléséről, akkor a szabályozás az alkotmányba ütközik. Az adatvédelmi biztos minden olyan esetben, amikor ezt észlelte, az Avtv. 25. § (1) bekezdés alapján kezdeményezte a megfelelő jogforrási szintű jogszabály megalkotását. Erre a múlt évben is sor került, amikor a biztos a gazdasági és közlekedési miniszteren keresztül olyan jogalkotási megoldást javasolt, hogy a közüzemi szolgáltatók egységes törvényi felhatalmazással rendelkezzenek a fogyasztók nevének, anyja leánykori nevének, születési adatainak (röviden: természetes személyazonosító adatainak), továbbá lakcímének kezelésére. (685/A/2003.)

Ezt nem ebben a formában, hanem az egyes közműszolgáltatások közül a távhőszolgáltatásról szóló 1998. évi XVIII. törvény (a továbbiakban: Tsz.) tervezett módosításában vette át a minisztériumi javaslat azzal a kiegészítéssel, hogy felhatalmazást kapna a szolgáltató arra, hogy az érintett felhasználók díjhátralékának beszedésére olyan követeléskezelőt bízson meg, akinek nincs közvetlen kapcsolata az érintettekkel. A kérdés ebben az esetben az, hogy ki és milyen módon egyeztesse a lakcímnnyilvántartással a felsorolt adatokat, mielőtt az

érintettekkel szemben alkalmazták a szerződésszegés lehetséges következményeit. A díjhátralék megfizetése céljából az ehhez szükséges személyes adatok továbbítására ugyanis az Avtv. 8. § (1) bekezdése szerint az érintett hozzájárulása vagy törvényi felhatalmazás alapján kerülhet sor. Ez utóbbi felhatalmazást a tervezet megadja, több más részletszabály mellett azonban ennek a végrehajtására nem utal a koncepció. Mivel a helyi jegyzők a távhőszolgáltatók felügyeletét is ellátják, a helyi önkormányzati rendeletalkotás tárgykörét ki kell terjeszteni az adatkezelés rendjének szabályozására is. (1398/A/2004)

Ugyanez a regionális víziközmű társulatokra, illetve társaságokra is fennáll, ahol a szolgáltató a régi és folyamatosan fennálló szerződések név- és lakcímadatait utólag kéri kiegészíteni a hiányzó személyes adatokkal. Erre az elmaradt díjfizetések behajtásához a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) 11. § (2) bekezdésének rendelkezése alapján van szükség, egységes szabályozásukat azonban a közüzemi szolgáltatással összefüggésben is rendezni kell. (1428/A/2004, 1675/A/2004)

Hasonló hiányosságot állapított meg a biztos a hulladékkezelési közszolgáltatással összefüggő adatkezeléssel kapcsolatban. Külön tájékoztatóban hívta fel az önkormányzati képviselőtestületek figyelmét arra, hogy a Htv. 23. §-ának kiegészítése a g) ponttal – amely a közszolgáltatással összefüggő személyes adatok felsorolása mellett a kezelésük módjának meghatározását már a helyi önkormányzati rendeletre bízta – csak félmegoldás. Azt is a Htv.-nek kell kimondania, hogy a hulladékkezelőnek a felsorolt adatokat át kell adni. Ez teremti meg a szolgáltatói adatkezelés jogalapját azzal, hogy ennek a végrehajtását már a helyi rendeletek szabályozzák. Ez utóbbira az egyik lehetséges megoldás az, ha a rendelet az érintetteket kötelezi az adat szolgáltatásra, a másik lehetőség az, ha a jegyző gondoskodik a szükséges adatok továbbításáról. A beadvány alapján megkeresett önkormányzat rendeletben írta elő a lakosságnak a törvény szerint meghatározott adataik átadását. (371/K/2004, 1134/A/2004)

Ilyen kötelező adattovábbítás az ügyfélszolgálatok „kiszervezésénél” – törvényi felhatalmazás hiányában – nem lehetséges. Az ügyintézésben előforduló párhuzamosságokat azonban a jövőben csak úgy lehet elkerülni, ha ez egységesen törvényben szabályozott. A múlt évben hivatalból indított vizsgálat is ezt erősítette meg, mert a szolgáltatók gyakorlatában lényeges eltérések mutatkoznak a rendszeres kapcsolat-tartás módjában. (18/H/2003)

Az ügyfélszolgálati tevékenységet az erre szakosodott cég a szolgáltató megbízása szerint elláthatja úgy is, hogy csak adatfeldolgozást vé-

gez, de inkább az a jellemző, hogy a szerződéskötéstől kezdve az egyes adatkezelési műveleteket – számlaegyeztetés, fogyasztásmérő leolvasása és műszaki ellenőrzése, díjbeszedés – egy szolgáltató számára több, egymástól független adatkezelő végzi érdemben teljes ügyintézési jogkörrel. Az Avtv. 4/A. § (4) bekezdésében meghatározott korlátozás nem azt tiltja, hogy egyszerre több ügyintézéssel megbízott cég ne kezelhesse a felhasználói adatállományt, hanem a konkurens vállalatokat zárja ki, illetve azt a lehetőséget, hogy a megbízott adatfeldolgozó saját üzleti tevékenységéhez használja fel a tudomására jutott személyes adatokat. Az érintettek a személyes adataik ilyen feltételekkel történő továbbításához a felhatalmazást az Avtv. már hivatkozott 3. § (7) bekezdése alapján a szerződéskötéskor is megadhatják. A közvetlen ügyintézésben az ügyfelet azonosító külön kóddal biztosítható ennek alkalmankénti megerősítése, illetve alkalmazása. Ez ugyanis nem ütközik az Avtv. 7. § (2) bekezdésébe, ami a korábbi személyi szám mint egységes, korlátozás nélküli személyazonosító kód használatát tiltja meg. Ez a rendelkezés a szolgáltatók által használt ügyfél-azonosítóra nem vonatkozik. (148/K/2004, 864/A/2004)

A követeléskezelés céljából továbbított felhasználói adatoknál a fentiekkel ellentétben lényeges különbség az, hogy az érintettek ehhez való utólagos hozzájárulása kizárt, azonban hiányzik ehhez az ilyen szolgáltatót végzők tevékenységének törvényi szabályozása is. Az év végén hivatalból kezdeményezett vizsgálatnak éppen az a célja, hogy az adatkezelésre tekintettel erre megfelelő javaslat készüljön a Magyar Követeléskezelők és Üzleti Információt Szolgáltatók Szövetségével folytatott egyeztetést követően. (1495/H/2004)

A közüzemi szolgáltatók esetében sokszor a hiányos törvényi szabályozás jelent nehézséget, a szolgáltatót szabályozó törvények ugyanis nem, vagy nem elég részletesen szólnak adatkezelési kérdésekről. Az adatvédelmi biztos az elmúlt években többször tett javaslatot a vonatkozó törvények módosítására, hiszen a tapasztalatok – elsősorban az Eht. hatálya alá tartozó szolgáltatók vonatkozásában – azt mutatják, hogy a megfelelően kidolgozott törvényi szabályok egyrészt megkönnyítik a szolgáltató munkáját, másrészt elősegítik az érintettek jogainak érvényesülését. Örömteli, hogy a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium a gáz-, illetve villamosenergia-szolgáltatók vonatkozásában úgy készítette elő a vonatkozó törvények módosítását, hogy azok rendezik az adatkezelések vitás kérdéseit.

További jellemző ügycsoportok

Az állami kezelésű autópályákkal kapcsolatos adatkezelésekről

Az adatvédelmi biztos 2003-ban közleményben tájékoztatta a közvéleményt az autópályák forgalmát megfigyelő kamerákra vonatkozó vizsgálat eredményéről. A biztos úgy ítélte meg, hogy minden adatvédelmi aggály elhárult az Állami Autópálya Kezelő Részvénytársaság Rt. (továbbiakban: ÁAK) által kezelt Elektronikus Ellenőrzési és Felügyeleti Rendszer (továbbiakban: EFER) üzembe helyezése elől. Ez év tavaszán azonban hivatalból újabb vizsgálat indult további két kérdés tisztázása végett. Az egyik kérdés arra irányult, hogy milyen mobil berendezésekkel ellenőrzi a forgalmat az ÁAK a kezelésében álló autópályákon, illetve azokkal milyen adatkezelési műveleteket végez, a másik kérdés arra vonatkozott, hogy az ÁAK végezhet-e forgalomellenőrzést az M5-ös autópályán.

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) értelmében az ÁAK közútkezelőnek minősül, és jogosult az úthasználati díj megfizetésének ellenőrzése és a pótdíj behajtása, valamint a Kkt.-ban meghatározott feladatai ellátása céljából olyan elektronikus ellenőrzési rendszer működtetésére, amely az érvényes matricával nem rendelkező gépjármű rendszámát, áthaladásának helyét és időpontját, az adatfeldolgozást követően rögzíti. Az EFER működtetésén kívül az ÁAK több különböző módszert, eszközt vesz igénybe a törvényben meghatározott célok elérése érdekében.

Számos esetben az ÁAK munkatársai vizuálisan – az autópálya parkolóiba önként behajtó járművek megállításával – ellenőrzi a matrica meglétét. Emellett az autópálya le- és felhajtó ágain a forgalom lassításával elektronikus ellenőrző eszköz segítségével a rendszám alapján ellenőrzi a használati jogosultságot. A harmadik alkalmazott módszer a gépjárműbe telepített rendszám-azonosításon alapuló videorendszer. Mindhárom módszer alkalmazása jogszerű az Avtv. és a Kkt. rendelkezései alapján.

A másik kérdést illetően az adatvédelmi biztos azt vizsgálta, hogy az ÁAK végezhet-e forgalomellenőrzést, valamint a hozzá kapcsolódó adatkezelést olyan autópályán, amelynek nem kezelője, illetve eljárhat-e adatfeldolgozóként az ellenőrzés során.

Az autópályák használatának díjáról szóló 26/2004. (III. 11.) GKM rendelet 1. § (1) bekezdése szerint az M1, az M3, az M30 és az M7 autópálya, továbbá – a kezelő és az Állami Autópálya Kezelő Részvénytársaság

közötti megállapodás alapján – az M5 autópálya használatáért díjat, továbbá a díjfizetés elmulasztása esetében pótdíjat kell fizetni, amelyet az ÁAK Rt. szed be. Ez a jogszabályhely a díj és a pótdíj beszedésére jogosítja fel az ÁAK-t. A díj és pótdíj beszedése azonban személyes adatok kezelésével jár, amelyre az Avtv. szerint csak az érintett hozzájárulása vagy törvény felhatalmazása alapján kerülhet sor.

Az adatkezelésre a Kkt. ad felhatalmazást: a „közútkezelők [...] kezelhetik – a követelés elévülésének időpontjáig – az úthasználati díjjal, illetve pótdíjjal összefüggő külön jogszabályban megjelölt személy- és járműazonosító adatokat”. A törvény más helyen rögzíti azt, hogy a közútkezelők olyan elektronikus ellenőrzési rendszer működtetésére is jogosultak, amely az érvényes matricával nem rendelkező gépjármű rendszámát, áthaladásának helyét és időpontját az adatfeldolgozást követően rögzíti. A törvény utaló rendelkezései azonban azt a sajátos helyzetet idézték elő, hogy az adatok kezelésére nem minden közútkezelő jogosult: a felhatalmazásnak ugyanis nem címzettje a Kkt. 33. § (1) bekezdés a) pontja szerinti koncessziós társaság, amely koncessziós szerződés alapján működtet országos közutat.

A fentiek alapján az adatvédelmi biztos megállapította, hogy az M5 autópályát kezelő koncessziós társaság, az Alföld Koncessziós Autópálya Rt. (a továbbiakban: AKA) nem jogosult az autópálya-használat után járó díjat és pótdíjat beszedni, mivel az ezen műveletekhez kapcsolódó adatkezeléshez szükséges törvényi felhatalmazással nem rendelkezik. A felhatalmazás hiánya miatt az AKA nem adatkezelő, így nem adhat megbízást az adatfeldolgozásra az ÁAK részére sem – amely szintén nem jogosult az adatok kezelésére az M5 autópálya vonatkozásában. A jogszabályi környezet azt a sajátos helyzetet idézte elő, hogy az ÁAK nem tudja utólagosan érvényesíteni pótdíjigényét az M5-ös autópályát jogosulatlanul igénybe vevőkkel szemben, mivel hiányzik a szükséges törvényi felhatalmazás az adatok kezeléséhez.

Az adatvédelmi biztos a helyzet megoldása érdekében javasolta a gazdasági miniszternek a Kkt. módosítását annak érdekében, hogy az adatkezelésre való felhatalmazás kiterjedjen a közutat koncessziós szerződés alapján működtető koncessziós társaságra is. A törvénymódosítás után elhárulna minden akadály az elől, hogy az AKA mint adatkezelő adatfeldolgozással bízza meg az ÁAK-t.

A Közjegyzői Digitális Levéltár

Az adatvédelmi biztos 2004 márciusában hivatalból indított vizsgálatot annak megállapítására, hogy a Közjegyzői Digitális Levéltár (to-

vábbiakban: KDL) működése megfelel-e az adatvédelmi követelményeknek.

A közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (továbbiakban: Ktv.) 166-171. §-ai rendelkeznek a közjegyzői levéltárról. A törvény alapján a közjegyzői okirat, ennek hiteles kiadmánya és a közjegyzői tanúsítvány – ha törvény eltérően nem rendelkezik – elektronikus úton is elkészíthető. A közjegyző által a törvényben előírt alakszerűségek megtartásával készített, a közjegyző minősített elektronikus aláírásával ellátott közjegyzői okirat, ennek hiteles kiadmánya és a közjegyzői tanúsítvány közokirat. A törvény azt is rögzíti, hogy a közjegyző az elektronikus úton készített másolatot és kivonatot elektronikus aláírással látja el.

A Ktv. 2004. július 1-jén hatályba lépett 166/A. §-a emellett úgy rendelkezik, hogy „a közjegyző köteles az általa készített közjegyzői okiratot és jegyzőkönyvi tanúsítványt, valamint a nemperes eljárásban hozott jogerős határozatát a Magyar Országos Közjegyzői Kamara elektronikus úton vezetett levéltárában elhelyezni”. Ezen törvényi felhatalmazás alapján került sor – 2004. január 1-jével – a KDL létrehozására. A rendszer működését, az adattovábbítás menetét a biztos helyszíni vizsgálat keretében ellenőrizte.

A közjegyző az iratokat számítástechnikai eszközzel elektronikusan rögzíti, majd egy „kulccsal” azt archiválja. Ez a kulcs a Magyar Országos Közjegyzői Kamara (továbbiakban: MOKK) és az Állami Nyomda együttműködésében létrehozott eszköz, melyet a MOKK bocsát a közjegyzők rendelkezésére. Az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény rendelkezéseit figyelembe véve ez a módszer nem tekinthető minősített elektronikus aláírásnak, így az ilyen módon digitalizált irat – a Ktv. és a Pp. törvény rendelkezéseit is figyelembe véve – nem tekinthető közokiratnak, hiszen a meghatározás egyik fogalmi eleme – a megfelelő elektronikus aláírás – hiányzik. A minősített elektronikus aláírás hiánya miatt azonban nem sérül az adatbiztonság követelménye: a helyszíni vizsgálat és a konzultációk eredményeként bebizonyosodott, hogy mind az adatkezelő, mind az adatfeldolgozó megfelelő módon gondoskodik az adatok biztonságáról, védi azokat a jogosulatlan hozzáférés, megváltoztatás, továbbítás, nyilvánosságra hozatal, törlés vagy megsemmisítés, valamint a véletlen megsemmisülés és sérülés ellen. Az ily módon digitalizált iratokat a közjegyző a KDL-hez továbbítja.

A KDL rendszer központi szerver elemeit a Siemens üzemelteti. A Siemens a MOKK megbízásából fenntartja azt a számítóközpontot, amely fogadja, tárolja azokat a digitalizált dokumentumokat, amelyeket az egyes közjegyzők az archiválás után a KDL-ben elhelyeznek, illetve az

arra jogosultak számára biztosítja a hozzáférést. A Siemens nem fér hozzá a MOKK digitális levéltárában elhelyezett dokumentumok adattartalmához, mivel a hozzáférést lehetővé tevő biztonsági kulcsok a MOKK birtokában vannak. Azon biztonságtechnikai intézkedésekről, amelyek az interneten történő adattovábbítás kockázatait hivatottak kiküszöbölni, a Siemens gondoskodik. A központi szerveren elhelyezett dokumentumokhoz csak az azokat továbbító közjegyző férhet hozzá. Az ismertetett rendszer tekintetében, az Avtv. és a Ktv. szabályai alapján megállapítható, hogy a közjegyzők és a MOKK adatkezelők, míg a Siemens adatfeldolgozónak minősül, amely a MOKK megbízásából lát el adatfeldolgozói feladatokat.

A személyes konzultációk során fény derült arra, hogy a KDL 2004. január eleje óta működik, a MOKK döntése alapján a közjegyzők kötelező jelleggel digitalizálják és juttatják el az általuk készített, a törvényben meghatározott okiratokat az elektronikus levéltárba. 2003 őszén, szeptemberben, illetve novemberben sor került a teszt- és próbaüzemre. A teszt- és próbaüzem ugyan nélkülözhetetlen az alkalmazott technológia zavartalan működésének előkészítése során, azonban a teszt-, vagy próbaüzem során sem lehet olyan személyes adatokat felhasználni, amelyek kezelésére az adatkezelőnek nincsen felhatalmazása. A személyes adatok védelmével kapcsolatos jogi szabályozással csupán a valótlán, véletlenszerűen generált adatok vagy az érintettek által e célból átadott adatainak felhasználása egyeztethető össze.

A KDL útján végzett adatkezeléshez – az érintettek hozzájárulásának hiányában – törvényi felhatalmazásra van szükség. Ezt a felhatalmazást a Ktv. 2004. július 1-jén hatályba lépő 166/A. §-a biztosítja; ezen időpont előtt a MOKK a tárolt adatok kezelésére nem rendelkezett felhatalmazással. Jogellenes volt az a gyakorlat, mely szerint a MOKK arra kötelezte tagjait, hogy a 2004. július 1-jén hatályba lépő törvényi kötelezettségüknek már fél évvel korábbi időponttól kezdődően tegyenek eleget. A rendszer működése szempontjából kétségtelenül előnyökkel járhat, ha azt tesztelik, azonban az adatkezelésre jogosító törvény hatályba lépése előtt jogszerűtlen volt a MOKK szóban forgó adatkezelése, ezért a biztos felszólította az illetékeseket annak megszüntetésére, valamint arra, hogy a Közjegyzői Digitális Levéltárban elhelyezett elektronikus dokumentumokat küldjék vissza az azokat készítő közjegyzők számára, a KDL tartalmáról készített biztonsági másolatokat pedig semmisítsék meg.

A MOKK az adatvédelmi biztos felszólításának eleget téve megtette a jogsértő állapot megszüntetésére irányuló intézkedéseket.

B. Közérdekű adatok

A 2004-es esztendő az információszabadságot érintő ügyek számának további mintegy 20%-os emelkedését hozta. A 169 ügyből 71 volt panasz, 86 az úgynevezett konzultációs kérdés, 5 esetben véleményeztünk szolgálati titokkörü jegyzéket, és 7 esetben indítottunk hivatalból eljárást. A számok azt mutatják, hogy jóllehet az idén jóval nagyobb arányt képviseltek a panaszügyek, mint a korábbi években, tovább emelkedett az adatkezelő szervektől érkező kérdések száma, s így ebben az esztendőben is a közérdekű adatot kezelő szerv konzultációs kérdése volt a tipikus beadvány. Az információszabadságot érintő jogszabálytervezetek számáról és véleményezéséről szóló részletes áttekintést a következő fejezet tartalmazza. Itt csak annyit fontos jelezni, hogy a közérdekű adatok nyilvánosságára vonatkozó 2004. évi jogalkotási tevékenység kiemelkedő két területe az elektronikus információszabadságról szóló törvény előkészületi munkálataiban való részvétel, valamint az Avtv. módosítására vonatkozó tervezetek véleményezése volt.

2004-ben két szakmai fórumra invitáltuk a közügyek nyilvánosságával foglalkozó szakértőket. Az információszabadság magyarországi meghonosításának 15. évében, ennek apropóján az Adatvédelmi Biztos Irodája – együtt a Nyílt Társadalom Archívummal – fennállása óta első ízben konferenciát szervezett az információszabadság témájában. Az „*Információszabadság ma és holnap*” címmel neves külföldi és hazai szakértők részvételével 2004 novemberében megtartott tanácskozás legfontosabb témái a következők voltak:

- információszabadság az Európai Unióban és az Unió ombudsmanjának ezzel kapcsolatos gyakorlata,
- az elektronikus információszabadság bevezetésével kapcsolatos brit és hazai tapasztalatok,
- a közügyek átláthatósága Közép- és Kelet-Európában, közigazgatás és nyilvánosság,
- a közpénzek elköltésének ellenőrizhetősége.

A „*szektorális*” információszabadság egy izgalmas kérdését tűzte napirendjére a Geopolitikai Tanács Közhasznú Alapítvánnyal közösen „*Honvédelem és nyilvánosság*” címmel 2004 októberében tartott szakmai tanácskozás, melyen az Állami Számvevőszék, a szaktárca, az Or-

szágyűlés honvédelmi bizottsága szakértőin kívül civil szervezetek, biztonságpolitikai szakértők, újságírók vettek részt.

2004-ben különös súllyal és minden korábbit meghaladó számban vetődött fel a bírósági eljárás nyilvánosságának kérdése. A korábbi évek biztosi beszámolóiban már többször jelzett jogalkalmazói gondok az idei ügyekben is felmerültek. Új jelenségként kell azonban értékelnünk, hogy idén számos esetben bírósági vezetők kértek a biztostól állásfoglalást. Az adatvédelmi biztos több ízben is megerősítette azt a véleményét, hogy halaszthatatlan a bírósági adatkezelést átfogóan szabályozó olyan törvény elfogadása, mely képes az e téren felmerülő valamennyi alkotmányos jog és alkotmányos alapelv összehangolására. A bírói eljárás nyilvánosságát értelmezve biztosítja a személyes adatok védelmét, a közérdekű adatok nyilvánosságát, a bírósági iratok kutathatóságát. Az év ügyeinek ismertetését a „*Személyes adatok*” című fejezet tartalmazza.

A korábbi évek beszámolóiban a biztos már igyekezett felhívni a figyelmet arra, hogy a jogalkotó sem az Avtv. elfogadásakor, sem azóta nem gondolta végig a közérdekű adatok közlésével felmerülő költségek kérdését. Ez a mulasztás azokban az esetekben különösen súlyos, amikor az adatkezelőnek az adatkérések elbírálása során a költségvetési ellehetetlenülés és az Avtv. – akár büntetőjogi szankciókat is kockáztató – megsértése között kell választania. Nem biztosítható a közérdekű adatokhoz való hozzáférés azoknál az állami szerveknél, melyeknek a működési költségeit a központi költségvetés csak részben fedezi, s a hiányzó forrásokat a szerv részben az általa kezelt közérdekű adatok értékesítésével pótolja. Ebben az évben az Országos Meteorológiai Szolgálat (OMSZ) által kezelt környezeti adatok nyilvánossága miatti panasz nyomán az adatvédelmi biztos felkérte a pénzügyminisztert, hogy az információszabadság garanciáinak megteremtése érdekében vizsgálja felül az OMSZ finanszírozására vonatkozó szabályokat. Az ügyben szünetelt állásfoglalás a Mellékletekben található. (1584/A/2004)

Az információszabadságot érintő ügyek indítványozók szerinti megoszlása az elmúlt három évben a következő volt:

	2004	2003	2002
Magánszemély	26%	37%	29%
Újságíró	16%	3%	7%
Maga az adatkezelő	31%	34%	28%
Civil szervezet	10%	4%	20%
Hivatalból indított eljárás	4%	6%	–
Önkormányzati képviselő, polgármester	7%	3%	5%

Parlamenti képviselő	3%	3%	4%
Ügyvéd (valamely szervezet képviselőjében)	2%	1%	-
Gazdasági társaság	1%	9%	5%
Egyéb	-	-	2%

Közérdekű adatok az önkormányzatok kezelésében

A 2004. év nem hozott lényeges változást az önkormányzatokat érintő ügyekben, sem azok arányát, sem pedig tárgyukat illetően: az információszabadsággal összefüggő ügyek 28 százaléka érintette az önkormányzatokat, és továbbra is a képviselő-testületek üléseinek, döntéseinek nyilvánossága, az önkormányzati képviselőket megillető tájékoztatói jog határai voltak a jellemző témák.

Úgy tűnik, továbbra sem magától értetődő, hogy az önkormányzati képviselők tájékoztatóhoz való joga nem korlátlan jog, annak határait – többek között – az Avtv. is megszabja. Az adatvédelmi biztos az önkormányzati képviselők jogait illetően következetesen csak annyiban foglal állást, amennyiben a képviselők jogai a személyes adatok védelmével, illetve a közérdekű adatok nyilvánosságával összefüggnek. Közel féltucatnyi ügyben kellett emlékeztetni az indítványozó önkormányzati képviselőket, tisztségviselőket, hogy a köztisztviselők, közalkalmazottak, munkavállalók e jogviszonyukkal összefüggő adatait csak a törvényben meghatározott személyek, szervek ismerhetik meg, és a költségvetés előkészítése, végrehajtásának ellenőrzése sem szolgálhat indokul e szabályok megkerülésére (295/A/2004, 632/A/2004, 680/A/2004, 1323/K/2004, 1371/A/2004, 1219/K/2004).

Még 2003-ban indult az az ügy, amelyben egy fegyelmi büntetéssel sújtott jegyző kérte az adatvédelmi biztos állásfoglalását. A képviselő-testület azért szabott ki joghátrányt, mert a jegyző nem volt hajlandó átadni a testületnek a polgármesteri hivatal egyes vezető munkatársainak munkaköri leírását (lásd: Az adatvédelmi biztos beszámolója 2003, 156. oldal). Az adatvédelmi biztos – Mellékletekben teljes terjedelemben olvasható – állásfoglalása szerint „a munkaiügyi irodalom és gyakorlat (lásd: BH1997. 213., BH1998. 52., és különösen a BH2001. 196.) egységes abban, hogy a 'munkakör' és a 'munkaköri leírás' egymással ugyan (szükségszerűen) összefüggő, de nem azonos intézmények”. Emiatt az Avtv. 19. §-ának (2) bekezdésében a „munkaköre” kifejezés „csak a munkakör megnevezésére (például polgármesteri szakreferens, szervezési referens,

költségvetési referens, stb.) terjed ki, de nem jelenti a munkaköri leírás nyilvánosságát is. Azokra a továbbiakban is a Ktv. 63. §-a vonatkozik”. (1495/K/2003)

Továbbra is jelentős azon ügyek száma, amelyekben az adatvédelmi biztosnak kell intervenálnia annak érdekében, hogy a képviselő-testület vagy a polgármesteri hivatal működésének dokumentumait az érdeklődők megkaphassák. Az „*érdeklődők*” között ez évben önkormányzati képviselő (27/A/2004, 784/A/2004, 893/K/2004), sőt polgármester (1641/A/2004) is akadt.

Egy önkormányzati képviselő azért fordult panasszal az adatvédelmi biztoshoz, mert Hejőpapi község polgármestere nem biztosította számára, hogy az önkormányzat pénztárcönyveibe betekinthesse. A polgármester – a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Főügyészség álláspontjára is hivatkozva – azzal érvelt, hogy az önkormányzati képviselőt csak önkormányzati ügyben illeti meg a felvilágosításkérés joga, illetve arra is, hogy az önkormányzat gazdálkodásának ellenőrzésére csak az Állami Számvevőszék, az adóhatóság, illetve a belső ellenőr jogosult. *„A képviselő irat betekintési jogát a képviselő-testület előterjesztései és üléseinek jegyzőkönyvei tekintetében gyakorolhatja.”* – vélte a polgármester. Az adatvédelmi biztos – a Mellékletekben teljes terjedelemben olvasható – állásfoglalásában vitatta a polgármester állításait, és felhívta a figyelmet arra, hogy az Ötv. 90. §-ának (1) bekezdése a helyi önkormányzat gazdálkodásának biztonságáért a képviselő-testületet, a gazdálkodás szabályszerűségéért a polgármestert teszi felelőssé. Ha a képviselő csak az előterjesztések és jegyzőkönyvek útján tájékozódhatna az önkormányzat ügyeiben, e szabály értelmét veszthetné: *„lehetővé tenné, hogy a polgármester erre hivatkozva egyoldalúan, egyes tényeknek a képviselők elé tárásának elmulasztásával meghatározza a képviselő-testület döntését. A képviselő informálódási joga nem korlátozódik az előterjesztésekre, képviselői jogain túl természetszerűleg igénybe veheti azokat a lehetőségeket is, amelyek bárki számára nyitva állnak, tehát a közérdekű adatokhoz való hozzáférés (benne a másolat kérésének) lehetőségét is az Avtv. alapján.”* A polgármester válaszában közölte: nem ért egyet az adatvédelmi biztos álláspontjával és nem tett eleget a képviselő kérésének. Az adatvédelmi biztos tájékoztatta az indítványozót a lehetséges jogi lépésekről. (27/A/2004)

Az adatvédelmi biztos az olyan ügyekben, amelyekben a képviselő-testület zárt ülésére hivatkozással tagadják meg a felvilágosítást, különös gondal vizsgálja, hogy valóban fennálltak-e a zárt ülés elrendelése

sének törvényi feltételei. Tapasztalat ugyanis, hogy számos esetben a képviselő-testület az eljárási szabályok megsértésével (akár a zárt ülés tartása feltételeinek hiányában, akár az érintettek jogainak megsértésével) tart zárt ülést. Az adatvédelmi biztos álláspontja szerint a jogsértést nem lehet azzal tetézni, hogy az ilyen ülések előterjesztéseit és jegyzőkönyveit elzárják a nyilvánosságtól.

Egy állampolgár indítvánnyal fordult a képviselő-testülethez, hogy az a helyi újságban hozza nyilvánosságra a képviselők vagyonynyilatkozatait. A panaszos azt sérelmezte, hogy ezen indítványa tárgyalásán nem lehetett jelen, mert a képviselő-testület zárt ülést rendelt el. Az adatvédelmi biztos vizsgálata során megállapította, hogy a polgármester „*állásfoglalást igénylő személyi ügy*”-re tekintettel tartotta indokoltnak a zárt ülést. Állásfoglalásában az adatvédelmi biztos kifejtette, hogy az önkormányzati képviselők vagyonynyilatkozatának a helyi újságban történő közzététele nem állásfoglalást igénylő személyi ügy. Az indítványozó a vagyonynyilatkozatok – az egyébként nem aggálytalan szabályozás szerint – nyilvánossága biztosításának egyik lehetséges módjaként kérte az újságban való közzétételt, személytől függetlenül. *„Mivel a képviselő-testületnek nincs döntési kompetenciája abban, hogy egyik vagy másik képviselő vagyonynyilatkozatát nyilvánosságra hozza-e, emiatt nincs is 'személyi ügy': a vagyonynyilatkozatoknak a [helyi újságban] való közzététele (a 'nagy nyilvánosság') egyik képviselő jogi helyzetére sem hatott volna ki, azt nem is befolyásolta volna, de még ennek lehetősége sem volt, illetve most sincs meg (a 'nyilvánosság' és a 'nagy nyilvánosság' minőségileg nem különbözik egymástól). Ennek hiányában pedig személyi ügyről nem beszélhetünk, fel sem merülhet tehát az ülés nyilvánosságának korlátozása.”* A polgármester elfogadta az érvelést és a kérelmező rendelkezésére bocsátotta az érintett napirend jegyzőkönyvét. Az adatvédelmi biztos arra is felhívta az indítványozó figyelmét, hogy *„önmagában az a körülmény, hogy egy állampolgár indítvánnyal él a képviselő-testület felé, nem jelent feltétlen jogot arra, hogy annak az indítványnak a tárgyalásán részt is vehet. Az indítvány tárgya alapján kell ugyanis dönteni abban a kérdésben, hogy az ügyet nyílt vagy zárt ülésen kell-e tárgyalni. Amennyiben az ügyet zárt ülésen kell tárgyalni, de az indítványozót személyesen nem érinti az ügy, a képviselő-testület ülésének adott részén nem lehet jelen [vö. Ötv. 12. § (5) bek.]”.* (146/A/2004)

Az állampolgári indítványok mellett több jegyző is megkereste az adatvédelmi biztost a zárt üléssel összefüggő jogi kérdések tisztázása érdekében. Ezen ügyek, illetve a 2004. november 4-5-én tartott „*Információs szabadság ma és holnap*” című konferencián elhangzottak alapján az

adatvédelmi biztos – a Mellékletekben teljes terjedelemben olvasható – állásfoglalásban foglalta össze a zárt ülés elrendelésének feltételeivel, illetve az érintettek információs önrendelkezési jogával kapcsolatos álláspontját (350/A/2004, 705/A/2004, 1617/K/2004, 1674/K/2004, 1926/H/2004)

Két önkormányzati tisztségviselő indítványa alapján az adatvédelmi biztosnak állást kellett foglalnia abban a kérdésben, döntéselőkészítőnek minősülnek-e a képviselő-testület ülésére készült előterjesztések, illetve azok az interneten közzétehetőek-e?

Az adatvédelmi biztos – hivatkozva korábbi állásfoglalásaira is – rámutatott arra, hogy különbséget kell tenni „a ’döntéselőkészítő’ és a ’döntés meghozatalához igénybe vett adat’ között. Ez utóbbiak jellemző vonása [...], hogy egy másik szerv eljárásában keletkeztek (annak aktuálisai vagy eljárásának más, végső produktumai), melyeket a közfeladatot ellátó szerv a saját eljárásában ’csak’ felhasznál. A polgármesternek (az előterjesztőnek) és a döntés meghozására jogosult testületnek az önkormányzat döntési mechanizmusában betöltött, világosan elhatárolható funkcióira figyelemmel egy előterjesztés (valamint az ahhoz kapcsolt melléklet, függelék, stb.) legfeljebb az előterjesztő általi kiadmányozásig tekinthető döntéselőkészítő iratnak. Más értelmezés ugyanis nyilvánvaló ellentmondásba kerülne a nyílt ülésre vonatkozó szabályokkal: a nyílt ülés elvesztené értelmét. ... Mivel a bizottságok egyik feladatköre a képviselő-testület döntéseinek előkészítése [Ötv. 23. § (1) bek.], felmerülhet a kérdés, hogy e feladatkörében eljárva a bizottság jegyzőkönyvei, egyéb dokumentumai döntéselőkészítő iratnak minősülnek-e? Tekintettel azonban arra, hogy a bizottsági ülések nyilvánosságára is az Ötv. 12. § (4) bekezdését kell alkalmazni, az az értelmezés, amely az említett iratokat az Avtv. 19. § (5) bekezdése hatálya alá vonná, ellentmondásba kerülne a nyilvánosságra vonatkozó szabályokkal. Álláspontom szerint tehát a bizottság dokumentumait sem lehet belső használatra készült vagy döntéselőkészítő iratnak tekinteni.” (200/K/2004, 1548/K/2003). Az adatvédelmi biztos emlékeztette továbbá az indítványozókat azoknak az önkormányzatoknak a példájára (például Veszprém, Kecskemét, Szeged), ahol az előterjesztések a honlapon fellelhetők, sőt azokról a választópolgárok még az ülést megelőzően akár „szavazni” is tudnak.

Hasonló ügyben, a képviselő-testületi ülés jegyzőkönyvének megismerhetősége tárgyában fordult az adatvédelmi biztoshoz Tatabánya megyei jogú város jegyzője. A jogalkalmazás során ugyanis többször felmerült már a BH1996. 581. számú jogesetben kifejtett értelmezés, miszerint „a helyi önkormányzat képviselő-testületének üléséről készült jegyzőkönyv nem tekinthető olyan dokumentumnak, amely jellegénél

fogva kizárólag közérdekű adatokat tartalmaz. A polgármester a jegyzőkönyv egyes részeiről csak akkor köteles – a költségek egyidejű megtérítése ellenében – másolatot készíttetni és azt kiadni, ha a kérelmező határozottan és konkrétan megjelöli az igényét.”

Az adatvédelmi biztos – beszerezve az eredeti bírósági iratokat – a következőkben foglalta össze álláspontját: a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályok helyes értelmezése után „*a Legfelsőbb Bíróság – álláspontom szerint – már megalapozatlanul vonta le azt a további következtetést, miszerint az önkormányzat képviselője ’a képviselőtestület üléséről készült jegyzőkönyv egyes részeiről csak akkor köteles másolatot készíteni, ha a kérelmező határozott és konkrét igényt terjeszt elő. Ez legegyszerűbben általában a napirendi téma megjelölésével történhet.’ A zárt ülésre vonatkozó jegyzőkönyv kiadását az önkormányzat képviselőjének akkor is kötelessége megtagadni, ha a kérelmező konkrét napirendi pont megjelölése nélkül az egész ülés jegyzőkönyvét kéri.[...] A Legfelsőbb Bíróság által felállított követelménynek tehát pusztán célszerűségi szempontból van jelentősége: ha a kérelmezővel sikerül tisztázni, hogy az ülés mely része, napirendje érdekli, számára is egyszerűbb, ha csak az őt érdeklő részét kapja meg a jegyzőkönyvnek. Ha azonban a kérelmező nem kívánja specifikálni kérelmét, vagy a teljes ülés jegyzőkönyvét kéri, számára a nyilvános ülés teljes jegyzőkönyvét rendelkezésre kell bocsátani.” (554/K/2004)*

Szintén a képviselő-testület jegyzőkönyveinek nyilvánosságát érintette a Budaörsi Örmény Kisebbségi Önkormányzat elnökének indítványa.

Az elnök azt tartotta aggályosnak, hogy a település jegyzője – a kisebbségi önkormányzat hozzájárulása nélkül – a világhálóra feltette a kisebbségi önkormányzati testület üléseinek jegyzőkönyveit. Az adatvédelmi biztos válaszában leszögezte: „*a hatályos jogszabályok alapján a képviselő-testület jegyzőkönyvei közérdekű adatok, a zárt ülés kivételével azok tartalmát bárki megismerheti, arról másolatot kérhet, és azt szabadon – akár az internet segítségével is – terjesztheti. A jegyző tehát nem követett el törvénytörtést a közzététellel.” (1273/A/2004)*

Közérdekű adatok a hatósági eljárásban

Legutóbb az adatvédelmi biztos 2001. évi beszámolója szentelt külön fejezetet az államigazgatási hatósági eljárás és az információszabadság konfliktusának. Az adatvédelmi biztos 2001-ben felhívta a figyelmet arra, hogy *„számos esetben – különösen akkor, amikor az állam szervei korlátozott mennyiségben rendelkezésre álló erőforrások elosztásáról, felhasználásáról döntenek – indokolt a minél szélesebb társadalmi kontroll. Az államigazgatási ügyek túlnyomó többségében azonban erre nincs szükség. Nehezíti továbbá e kérdés megítélését, hogy az eljárási jogok egyik legfontosabbikát, a felek, ügyfelek egyenlőségét sértheti, ha ugyanazon típusú ügyekben más-más szabályok vonatkoznak a természetes, illetve a jogi személyekre”* [az Adatvédelmi Biztos beszámolója 2001., 143. oldal], és arra, hogy a kérdést megnyugtató módon csak törvénymódosítással lehet rendezni. 2004-ben újra számos esetben kellett ezzel a kérdéskörrel foglalkozni. Az önálló fejezetbe foglalást azonban elsősorban az indokolja, hogy – a megváltozott jogszabályi környezet miatt – az adatvédelmi biztos újrafogalmazta az államigazgatási (közigazgatási) hatósági ügyekkel kapcsolatos álláspontját.

2004. január 1-jén lépett hatályba a 2003. évi XLVIII. törvény, amelynek révén az Avtv. szövegébe bekerült a *„közérdekből nyilvános adat”* fogalma, és módosult a közérdekű adat fogalma is. Közérdekből nyilvános a természetes személyek, jogi személyek vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek kezelésében lévő vagy rájuk vonatkozó minden olyan, a közérdekű adat fogalma alá nem tartozó adat, amelynek nyilvánosságra hozatalát vagy hozzáférhetővé tételét törvény közérdekből elrendeli – mondja ki az Avtv. 2. § 5. pontja. A 2003. évi XLVIII. törvény indokolása szerint: *„A közérdekből nyilvános adat fogalmának bevezetésével egyértelműen el lehet határolni a közszféra főszabályként és természeténél fogva nyilvános adatait és a magánszféra kivételesen, valamely az adatok bizalmas kezelésénél fontosabb közérdekből nyilvánossá tett adatainak kezelését”*. Az Avtv. új szabályai alapján az adatvédelmi biztos arra az álláspontra helyezkedett, hogy a jogi személyek, jogi személyiség nélküli szervezetekre vonatkozó adatok akkor sem válnak (válhatnak) közérdekű adattá, ha közfeladatot ellátó szerv kezelésébe kerülnek. A közérdekből nyilvános adat fogalmában szereplő *„törvény”* szó nem az Avtv.-t jelenti. A közérdekű adat és a közérdekből nyilvános adat tehát két külön kategória.

Az államigazgatási hatósági ügyeket illetően az adatvédelmi biztos

2004. január 1-jétől úgy ítélte meg, hogy államigazgatási ügyekben az iratokba való betekintést főszabályként az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény 41. §-a alapján kell elbírálni, azaz az ügyfélen és képviselőjén kívül más személynek (szerv képviselőjének) akkor engedhető meg az iratokba való betekintés vagy másolat készítése, ha igazolja, hogy az iratok tartalmának ismerete jogának érvényesítése vagy feladatának teljesítése céljából szükséges. Nincs szükség az érdekeltség igazolására olyan adatok esetén, amelyek közérdekű adatnak (például környezettel kapcsolatos adat) vagy közérdekből nyilvános adatnak minősülnek. Ezek az adatok az irat többi részétől elválasztva, azonosításra alkalmas módon is kiadhatók. Amennyiben a kért iratok kizárólag, vagy túlnyomórészt közérdekű adatot, közérdekből nyilvános adatot vagy az érintett hozzájárulása alapján nyilvános személyes adatot tartalmaznak, az esetleges anonimizálást követően a kérelmező rendelkezésére bocsáthatók az Avtv. szerinti eljárási rendben. (Az érvelést részletesen az 1027/A/2004. számú ügyben kialakított állásfoglalás tartalmazza, amelynek kivonata a Mellékletekben olvasható.)

Közérdekű adatnak minősülnek például – a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény alapján – a környezeti adatok, a környezetvédelmi hatósági ügyekben tehát nincs akadálya annak, hogy a határozatokat bárki megismerhesse (ezt az eljárásra vonatkozó más szabályok is biztosítják). Ezen felül számos szektorális államigazgatási jogi jogszabály is rendelkezik egyes államigazgatási hatósági határozatok megismerhetőségéről. Ez azonban azt a terhet rója a jogalkalmazóra, hogy az adott ügyben releváns jogszabályok tömegét áttekintve döntsön arról, nyilvánosságra hozhatóak-e (vagy „*érdekteleneknek*” betekintésre átadhatóak-e) az államigazgatási ügy iratai, illetve egyes részei. Annak érdekében azonban, hogy az államigazgatási ügyekben általában is érvényesülhessen a 32/1992. (V. 29.) AB határozatban kifejtett elv – *„a közérdekű információkhoz való szabad hozzáférés lehetővé teszi a választott népképviselői testületek, a végrehajtó hatalom, a közigazgatás jogszerűségének és hatékonyságának ellenőrzését, serkenti azok demokratikus működését”* – az adatvédelmi biztos kezdeményezte a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvényjavaslat módosítását. Az Országgyűlés az adatvédelmi biztos javaslatát elfogadva a 2004. évi CXL. törvény 69. §-ának (6) bekezdésébe iktatta azt a szabályt, miszerint a hatóság bárki számára hozzáférhetővé teszi azokat a döntéseket, amelyeket

- „a) állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy ügyfélnek e tevékenységével kapcsolatban hozott;
- b) közérdekű keresetindítással meg lehet támadni;
- c) az adott tevékenységgel összefüggésben a hatásterületen élő lakosság jelentős részét érintő ügyben hozott;
- d) a fogyasztók, illetve a munkavállalók munkavédelmi, munkabiztonsági jogait közvetlenül érintő ügyben hozott;
- e) az épített és természeti környezet, illetve a kulturális örökség állapotát jelentősen befolyásoló tevékenységgel kapcsolatos ügyben hozott;
- f) korlátozottan rendelkezésre álló természeti erőforrások elosztásáról, illetve felhasználásáról hozott;
- g) olyan ügyekben hozott, amelyekben az ügyfél számára kizárólagos vagy különleges jogot biztosított;
- h) törvény rendelkezései szerint hozzáférhetővé kell tenni.”

A törvényben megfogalmazott kategóriák kialakítása során az adatvédelmi biztos figyelemmel volt a működése során szerzett tapasztalatokra is. 2004-ben több ügy érkezett, amely olyan államigazgatási hatósági ügyre vonatkozott, amely nemcsak az ügyfelek jogait érintette, hanem kihatással volt az ügyfélén kívüli személyek (település lakossága, fogyasztók, munkavállalók) jogaira is (1027/A/2004, 1089/A/2004, 1119/A/2004, 1936/K/2004 stb.).

A környezeti adatok nyilvánosságához, az üzleti titok (illetve a szellemi alkotások) védelméhez fűződő jog, illetve a közigazgatási hatósági eljárás szabályainak való egyidejű megfelelés hármasságának több esetben is vizsgálat tárgya volt.

Az egyik ügyben az indítványozótól arra hivatkozással tagadták meg a környezetvédelmi felülvizsgálat dokumentációját, hogy „szerzői jogi védelem alá is esik”, emiatt az „sem teljes terjedelmében, sem részenként nem másolható”. Az adatvédelmi biztos válaszában kifejtette: a környezetvédelmi felülvizsgálat dokumentációja valóban tartalmazhat szellemi alkotásnak minősülő információkat. Ezek nyilvánosságra kerülését a környezeti felülvizsgálati dokumentáció készítésére kötelezett úgy korlátozhatja, hogy megjelöli az üzleti titoknak minősülő (benne a szerzői jogi védelemben részesíthető műre vonatkozó) információkat, amelyeket a dokumentáció nyilvánosságra kerülő részétől elkülönítve köteles becsatolni, a nyilvánosságra kerülő dokumentációban pedig olyan információkkal helyettesítenie, ame-

lyek a tevékenység környezeti hatásainak megítélését lehetővé teszik. Önmagában azonban a környezetvédelmi felülvizsgálati dokumentáció nem esik szerzői jogi védelem alá, hiszen annak tartalma jelentős részben nem „egyéni, eredeti” jellegű, hanem környezethasználatra, annak következményére vonatkozó tényeket, elemzéseket tartalmaz. (504/A/2004)

Egy másik ügyben az indítványozó azt kérte az Országos Atomenergia Hivataltól, hogy küldje meg számára a Paksi Atomerőmű 2. blokkjának teljes engedélykérelmét. A hivatal a betekintést – az Atomerőmű jelzése alapján – egyes dokumentumokba nem engedélyezte. Az Atomerőmű álláspontja szerint a kérdéses iratok, üzleti titkot, illetve szerzői jogi védelem alá eső adatokat tartalmaznak. Az adatvédelmi biztos – Mellékletekben teljes terjedelmében olvasható – állásfoglalásában kifejtette: *„Önmagában [...] nem tartom jogellenesnek, hogy az Országos Atomenergia Hivatal – a Paksi Atomerőmű Rt. jelzése alapján – egyes iratokba nem engedélyezte a betekintést, illetve azokról másolat készítését. Az Avtv. 19. §-ának (6) bekezdésére, illetve a Ptk. 81. §-ának (2) bekezdésére figyelemmel az üzleti titok körének meghatározása a gazdálkodó szervezet kompetenciája, azt az Országos Atomenergia Hivatal – [a környezeti adatok kivételével] – nem bírálhatja felül. Annak megállapítása, hogy az adott ügyben valóban helytálló-e az üzleti titokra hivatkozás, az Avtv. 21. §-a szerinti perben tisztázható.”* (1122/A/2004)

Szintén környezetvédelmi államigazgatási ügy volt a tárgya egy másik panasznak, amelyben az indítványozótól arra hivatkozással tagadták meg 2004 márciusában egy építkezés előzetes környezeti hatástanulmányának megtekintését, hogy az abban az időben még nem volt a hatóság „kezelésében”: a tanulmányt az építető az engedélyező hatóság mellett az önkormányzatnak is megküldte ugyan, de az államigazgatási hatóság – a vonatkozó kormányrendelet szerinti eljárásban – „hivatalosan” csak később, 2004 júniusában kapta meg az illetékes környezetvédelmi hatóságtól. Az adatvédelmi biztos válaszában hangsúlyozta: az Avtv. „a közérdekű adatok kezelésével összefüggésben nem tartalmaz semmilyen szűkítő kifejezést, ezért az nem értelmezhető másként, mint hogy birtokában van, nála van. Ez azt is jelenti, hogy az önkormányzat attól kezdve, hogy az előzetes hatástanulmány az önkormányzathoz került, az e dokumentum kezelője lett, és az Avtv. szabályai szerint kellett volna eljárnia.” (790/A/2004)

Sajtószabadság vagy információszabadság?

Nem az ügyek számát, hanem az elvi kérdés jelentőségét tekintve kíváncsiak önálló fejezetbe azok az indítványok, amelyekben az adatvédelmi biztosnak abban a kérdésben kellett döntenie, hogy az adott ügy a közérdekű adatok nyilvánosságát érinti, vagy pedig a sajtószabadság körébe tartozik. Az egyik ügyben a panaszos azt kifogásolta, hogy az Országgyűlés üléseiről kizárólag az Országgyűlés Hivatala televíziós stúdiója által készített úgynevezett, kimenő jel felhasználásával tudnak tudósítani. Emiatt a televízió *„nem tudja a nézők számára megmutatni, mi is történik az ülésteremben. [...] Nem látszik, hogy az egyes képviselők miért nem szavaznak, miért nyomnak más gombot, mint amit eredetileg szerettek volna. Az is rejtve marad, ha a képviselők fontos szavazásokról, az általuk kezdeményezett javaslatok tárgyalásáról [...] folyosói beszélgetés miatt maradnak távol.”*

Az adatvédelmi biztos – hatáskörére figyelemmel – az indítványok elbírálása során számba vette, a hatályos jog milyen lehetőségeket biztosít arra, hogy az Országgyűlésben történekről a nyilvánosság tájékozódhasson. Ilyen, bárki által megismerhető források: az ülésről készült hiteles jegyzőkönyvek, az irományok, a számítógépes szavazási listák, az Országgyűlés üléséről készült videofelvételek, az Országgyűlés ülésének televíziós (és rádiós) közvetítése. Az említett dokumentumok nyilvánosságáról, hozzáférhetőségéről számos jogszabály (médiatörvény, Házaszály, Avtv.) rendelkezik, az említett dokumentumok az Országgyűlési Könyvtárban, az Országos Széchényi Könyvtárban, illetve az interneten is fellelhetők, a plenáris ülés – bizonyos feltételek mellett – bárki által látogatható. Az adatvédelmi biztos megállapítása szerint az Országgyűlés működésére vonatkozó szabályok, illetve a jogi előírás nélkül is követett gyakorlat (például az internet útján való közvetítés) megfelelően biztosítják az Országgyűlés működésével összefüggő közérdekű adatok nyilvánosságát.

A sajtóra vonatkozó szabályok, illetve az információszabadság elhatárolásának megítéléséhez az adatvédelmi biztos állásfoglalásában az alábbi megfontolásokat vette figyelembe: Az Avtv. elfogadását megelőzően a közügyekben való tájékozódás úgyszólván egyetlen eszköze a sajtó volt, és a *„tájékozódáshoz való jogot”* a sajtóról szóló 1986. évi II. törvény tartalmazta. Az Avtv. hatálybalépésével a *„tájékozódáshoz való jog”*, az Avtv. megfogalmazásában: a közérdekű adatok megismerésének joga, alanyi joggá vált. Az információszabadság törvénybe foglalásával

megszűnt a sajtó információszerző és -közvetítő monopóliuma. Noha e jogok: a sajtószabadság, a véleménynyilvánítás szabadsága és az információszabadság rokon jogok, különbségeiket is szem előtt kell tartani: „[A]z Országgyűlés üléseiről való sajtótudósítások technikai feltételeinek meghatározása, valamint az a kérdés, hogy a plenáris és bizottsági ülések eseményeiről egy televíziós társaság milyen módon tudósíthat, – álláspontom szerint – a sajtószabadság körébe esik.” Az adatvédelmi biztos ezért a panaszt az állampolgári jogok országgyűlési biztosának általános helyetteséhez tette át. (215/A/2004)

Közismert, hogy a tv2 Tények című műsora rejtett kamerás felvételeket készített egyes – az Országház erre ki nem jelölt részén – dohányzó országgyűlési képviselőkről. Az ügy kapcsán a televíziós csatorna panasszal fordult az állampolgári jogok országgyűlési biztosa általános helyetteséhez, melyben az Országgyűlés elnökének 3/2004. számú rendelkezését kifogásolta. Álláspontja szerint sérti a sajtó- és az információszabadságot e rendelkezésnek az a szabálya, hogy az ülésterem folyosóin csak az írott sajtó képviselői tartózkodhatnak. A panaszra részben az adatvédelmi biztosnak kellett válaszolnia, aki megállapította, hogy a közérdekű adatok megismerésének jogát a kifogásolt intézkedés nem sérti, továbbá, hogy a képviselőknek a parlamenti folyosókon való tartózkodása nem tekinthető eleve közszereplésnek. (1920/A/2004)

Szintén a sajtószabadság és az információszabadság elhatárolása merült fel a Magyar Távirati Iroda (MTI) gyakorlatát kifogásoló indítvány kapcsán. A hírügynökség 2004 februárjától csak szűkített tartalommal teszi közzé a híreket, illetve számos hír csak előfizetés esetén érhető el. A panaszos állítása szerint mindez sérti a nemzeti hírügynökségről szóló 1996. évi CXXVII. törvényt (a továbbiakban: Nhtv.) is. Az adatvédelmi biztos álláspontja szerint az MTI kifogásolt gyakorlata ütközik az Avtv.-vel: a hivatkozott törvény ugyanis „nem hagy kétséget afelől, hogy az MTI Rt. mint közszolgálati hírügynökség közfeladatot ellátó szerv, amelyre ennél fogva érvényesek az Avtv. [...] rendelkezései, azaz a kezelésében lévő valamennyi nem személyes adat közérdekű adatnak minősül.” A közérdekű adatok megismerésének szabályaival nincs összhangban az Nhtv. azon rendelkezése, amely kimondja, hogy – a választási időszakban, illetőleg a rendkívüli állapot, valamint szükségállapot idején előírt tájékoztatási kötelezettséget leszámítva – közszolgálati tevékenysége keretében az MTI ingyenes szolgáltatásra nem kötelezhető, és a szolgáltatásért járó díjazást vagy költségtérítést az MTI Rt. Tulajdonosi Tanácsadó Testülete állapítja meg. Ez a díjazás jelentősen magasabb, mint az Avtv. sze-

rinti költségtérítés (másolás, postázás költségei). „Az információszabadság szempontjából ez a törvényi ellentmondás azért is aggályos, mert ugyan nincs jogi akadálya, hogy Magyarországon bárki más hírügynökségi tevékenységet folytasson, az MTI a hazai híryananyagok szolgáltatása terén közel monopolhelyzetben van, s jöllehet [...] az információszabadság 1992 óta alanyi jog, azaz a közérdekű adatok megismerésének joga mindenkit megillet, e téren tehát a sajtónak nincsenek előjogai, a közérdekű adatok terjesztésében kiemelkedő szerepe van a nemzeti hírügynökségnek.”

A jogszabályok közötti ellentmondás feloldása érdekében az adatvédelmi biztos megkereste az Országgyűlés elnökét, valamint az igazságügy-minisztert, és kezdeményezte, hogy a jogalkotó a két törvény összhangjának megteremtése érdekében tegye meg a szükséges lépéseket. Az igazságügy-miniszter nem értett egyet az adatvédelmi biztos álláspontjával. Véleménye szerint az Avtv. és az Nhtv. az általános és különös viszonyában áll egymással, és „különös szabályként egyértelműen az Nhtv. rendelkezését kell alkalmazni.” (352/A/2004)

Közügyek – magánügyek

A két alkotmányos jog ütközése

Miként az éves beszámolók erről rendre hírt adnak, az adatvédelmi biztos működésének kezdete óta birkózik azzal az ellentmondással, hogy az Avtv. és a hatályos egyéb törvények nem tartalmaznak egyértelmű szabályokat a két információs jog ütközésének feloldására. 2004-ben az adatvédelmi biztos 30 olyan beadványt kapott, amelynek tárgya a köz- és a magánszféra határainak kijelölése volt. A vagyonyilatkozatok 1996-ban induló s mindkét eddigi biztos által számtalanszor kifogásolt története az idén is újabb fejezetekkel bővült. Annak ellenére, hogy az Országgyűlés Mentelmi bizottságának elnöke késznek mutatkozott, hogy a bizottság az adatvédelmi biztossal együttműködve áttekinti a vagyonyilatkozatokra vonatkozó, évről évre terebélyesedő törvényi szabályokat, erre mindezidáig nem került sor. Sőt, ebben az esztendőben a biztosnak törvényt módosítást kellett kezdeményeznie a Magyar Nemzeti Bank vezetőinek vagyonyilatkozatával kapcsolatban. (981/K/2004)

A két jog ütközésével kapcsolatos idej beadványok rendkívül szerzetágazók voltak. Csak néhány jellemző kérdés: közérdekű adat-e a középiskolai tanár iskolai végzettsége, közzétehető-e az újságban az önkormányzati képviselő vagyonyilatkozata, közzétehető-e az interneten

az egyetemi oktatók hallgatói véleményezése, megismerhető-e a kormányzati szerveknél alkalmazott politikai tanácsadók névsora, el lehet-e titkolni az állami díjakat odaítélő bizottság tagjainak nevét, közérdekű vagy személyes adatoknak tekintendő az egészségügyi dolgozók nyilvántartása.

Az adatvédelmi biztos a szektorális törvényeket is figyelembe véve esetről esetre igyekezett állást foglalni, téve ezt sok esetben jobb meggyőződése ellenére, hiszen nem tehetett mást, mint sokadszorra elismételte: az adatvédelmi törvény jelenlegi szabályai hiányosak, a két jog ütközésének esetére nem adnak választ. Ezért is képviselte nyomatékkal azt az álláspontot, hogy az Avtv. napirenden lévő módosításakor a jogalkotónak pótolnia kell a jogszabályi űrt, és törvénybe kell iktatnia azt a szabályt, hogy a közfeladatot ellátó személynek a feladatkörével összefüggő adata – ha törvény kivételt nem tesz – nyilvános.

Az állami ellenőrzés nyilvánossága

Már a 2003-ról szóló biztosi beszámoló jelezte, hogy a közsféra ellenőrzésére hivatott állami ellenőrző szervek tevékenységének átláthatósága az információszabadság egyik fontos területe. Ebben az esztendőben megszorodtak a fogyasztóvédelmi felügyelőségek működésével kapcsolatos adatok nyilvánosságát firtató beadványok. A Tudatos Vásárlók Közhasznú Egyesület például azt panaszolta, hogy négy felügyelőség tagadta meg az általuk megbírságolt cégek adatai közlését. Az adatvédelmi biztos a korábbi hasonló ügyekben kialakított álláspontját megerősítve megállapította, hogy a felügyelőségek adatkezelésére – lévén állami szervek – a fogyasztóvédelemről szóló törvény mellett az Avtv. szabályai is vonatkoznak. A megbírságolt cégek adatainak eltitkolásának hiányoznak a jogszabályi alapjai. (1119/A/2004) Hasonló kérdést vetett fel a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség főigazgatója. (1450/K/2004) Ugyancsak a Főfelügyelőség kért állásfoglalást abban a kérdésben, hogy az egyes energiaszolgáltatók elmarasztalásával, a rájuk kiszabott bírsággal kapcsolatos adatok kapcsán lehet-e üzleti titokra hivatkozni. A biztos megismételte korábbi véleményét: az üzleti titok intézménye nem lehet menedék a piac jogsértő szereplői számára. A vállalkozások jogszerű működésének ellenőrzésére hivatott hatóságok elmarasztaló határozata közérdekű adat. A Főfelügyelőség által megállapított jogsértés titokban maradása nem tekinthető jogszerű érdeknek. (1131/K/2004) Az

Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség elnöke az általa lefolytatott hatósági ellenőrzés keretében kezelt, természetes és jogi személyekre vonatkozó adatok nyilvánossága ügyében kért állásfoglalást. Az ügy még nincs lezárva. (1936/K/2004)

2004-ben egy újabb panasz kapcsán folytatódott a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal ellenőrzéseit összegző jelentések nyilvánosságának vizsgálata. Egy újságíró az orosz államadósság rendezéséről szóló KEHI-jelentés eltitkolását kifogásolta. A vizsgálat még nem zárult le. (1534/A/2004)

Titokfelügyelet

Az adatvédelmi biztos a 2004. évben a következő szolgálati titokköri jegyzék tervezeteket (a továbbiakban: jegyzék) véleményezte:

- az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium, valamint az irányítása alatt álló intézmények és államigazgatási szervek szolgálati titokköri jegyzékéről szóló közlemény tervezete (385/J/2004),
- a Magyar Nemzeti Bank szolgálati titokköri jegyzékéről szóló közlemény tervezete (274/T/2004),
- a Magyar Országgyűlés Hivatalának szolgálati titokköri jegyzékének tervezete – a Magyar Országgyűlés Hivatala Titokvédelmi Szabályzatának melléklete (445/T/2004),
- a Pénzügyminisztérium szolgálati titokköri jegyzékéről szóló PM rendelet tervezete (603/J/2004),
- a Földművelésügyi Minisztérium szolgálati titokköri jegyzékének megállapításáról szóló 2/1996. (I. 9.) FM rendelet módosításáról szóló miniszteri rendelet tervezete (1243/T/2004).

A 2004-es tapasztalatokat nem szükséges a jegyzéket közzétevő minisztériumokhoz és országos hatáskörű szervekhez kötni, mert a célunk nem a dicséret vagy az elmarasztalás, hanem az általános érvényű megállapítások ismertetése. Az észrevételeink címzettjeinek megnevezése azért is mellőzhető, mert – ha nem is azonnal, első levélváltásra –, de végül is minden esetben sikerült az információszabadság szempontjait érvényesíteni.

A szolgálati titok meghatározását az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ttv.) 4. §-a tartal-

mazza. Úgy tűnik, nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy e definíció szerint a szolgálati titok meghatározásában az államérdek nem közvetlenül, hanem közvetve: az állami vagy közfeladatot ellátó szerv működési rendjének, feladat- és hatáskörének illetéktelen külső befolyástól mentes gyakorlásához fűződő érdeken keresztül jelenik meg. Ezért a szolgálati titok törvényi meghatározásával ellentétes lenne, ha valamely szerv olyan adatfajttal próbálná a szolgálati titokkörét kiegészíteni, melynek nyilvánosságra kerülése közvetlenül sértené ugyan a Magyar Köztársaság külügyi, pénzügyi vagy más, a Ttv. 3. §-ában nevesített érdekét, azonban az adott közfeladatot ellátó szerv működését nem zavarná.

Arra is érdemes rámutatni, hogy a szolgálati titok nem a belső működési, szervezési zavarokkal, hanem az illetéktelen külső behatásokkal szemben védi a közfeladatok ellátását. Nem arra szolgál, hogy a hivatali információkat kiszivárogtató tisztviselőktől védje az adatokat. Ennek megakadályozására és az információáramlás szervezeten belüli szabályozására rendelkezésre állnak egyéb, a közérdekű adatok nyilvánosságát kevésbé korlátozó eszközök. Egyebek mellett adott például a fegyelmi felelősségre vonás lehetősége is.

Hasonló kritika indokolt az olyan törekvéseket illetően is, amelyek a szolgálati titok révén kívánják a nyilvánosság elől elzárni a közfeladatot ellátó szerv működési zavaraira vonatkozó információkat. A működési zavarok eltitkolásához fűződhet érdek, azonban a szolgálati titok nem erre, hanem a közfeladatok ellátáshoz fűződő érdek és közvetve a törvényben nevesített államérdek védelmére szolgál. Ha egy közfeladatot ellátó szerv működésével kapcsolatos információkat pusztán szervezeti érdekből el lehetne titkolni, akkor a közérdekű adatok megismeréséhez való jog illuzórikussá válna. A nyilvánosság korlátozására tehát csak kivételesen kerülhet sor, például adatbiztonsági, titokvédelmi, vagy a közfeladatot ellátó szerv őrzésvédelmi hiányosságait feltáró vizsgálatok adatait illetően.

A szolgálati titokköri jegyzékeket részint miniszteri rendelet mellékleteként hirdették ki, részint jogszabálynak nem minősülő utasítások, szabályzatok mellékleteiként vagy közleményként. A Ttv. 4. §-ának (4) bekezdése a szolgálati titokköri jegyzékek esetében nem kihirdetési, hanem közzétételi kötelezettséget ír elő, ezért a törvényalkotói akaratnak formailag leginkább az egyszerű közlemény formájában közzétett szolgálati titokköri jegyzékek felelnek meg. Az adatvédelmi biztos a szolgálati titokköri jegyzéktervezetek véleményezése során nem a jegyzék megjelenési formáját, hanem annak tartalmát vizsgálja. Megítélése szerint az a fontos, hogy a jegyzék tartalmát az állampolgárok megis-

merhessék. Erre a célra mind a jogszabályban való kihirdetés, mind a közleményben való közzététel megfelelő, sőt, a jogszabály mellékleteként való kihirdetés erősíti a jegyzék normativitását.

Az államtitok és a szolgálati titok törvényi meghatározásából következik, hogy valamely adat csak szabályszerű, az adatokhoz való hozzáférés korlátozásának szükségességét és mértékét egyedileg mérlegelő minősítési eljárásban nyerhet titokminőséget. Ezt azért kell hangsúlyozni, mert az adatvédelmi biztos 2004-ben is véleményezett olyan kormányrendelet-tervezetet, amely a Ttv.-nek ellentmondva olyan adatkört kívánt meghatározni, amely a jogszabály erejénél fogva minősült volna szolgálati titoknak. (323/J/2004)

Végül szót kell ejteni arról, hogy mind az információszabadság, mind a jogbiztonság szempontjából fontos a titokminőség pontos meghatározása. Erre különösen a nemzetközi kötelezettségvállalások belső jogba ültetése során szükséges ügyelni. A magyar jog nem ismeri az adatok „*bizalmas kezelésének*” intézményét. A nemzetközi jogi aktusokban előforduló, erre irányuló kötelezettségvállalásokat a személyes adatok védelmére és a közérdekű adatok nyilvánosságára vonatkozó alkotmányos követelmények figyelembevételével „*le kell fordítani*” a hazai jog nyelvére, azaz meg kell teremteni azokat a jogi feltételeket, amelyek révén az eltitkolandó adatok külföldi minősítésű adatként, államtitokként, szolgálati titokként vagy másképpen megvédhetőek. (575/J/2004, 1313/J/2004)

Az adatvédelmi biztos a jogszabálytervezetek és a szolgálati titokkörök véleményezésén túl egyedi ügyekben is gyakorolja titokfelügyeleti jogkörét. Ebben az évben a minősített adatok büntetőeljárásokban történő felhasználásáról, a jogszerű titkolódzás határaitól, az indokolatlan titkosítási, illetve „*titokfeloldási*” eljárásokról és egyes alkotmányos alapjogok (például a védelemhez, a tárgyalások nyilvánosságához, a közérdekű adatok megismerhetőségéhez vagy a személyes adatok védelméhez való jogok) egymáshoz való viszonyáról fejtette ki a véleményét. Két jellemző ügyben kialakított állásfoglalása a Mellékletekben olvasható. (80/A/2001,196/K/2004)

C. Jogszabálytervezetek véleményezése és jogalkotással kapcsolatos kezdeményezések

Jogszabálytervezetek véleményezése

A következő táblázat jogforrásonként, az előző évek adataival összehasonlítva összesíti az adatvédelmi biztos által véleményezett jogszabálytervezetek, valamint a jogalkotással kapcsolatos egyéb tervezetek számának alakulását:

Év	2002	2003	2004
Törvény	32	75	83
Kormányrendelet	42	77	121
Miniszteri rendelet	79	134	179
Önkormányzati rendelet	-	1	-
Kormányhatározat	12	48	58
Egyéb	15	19	34
Összesen	180	354	475

(A véleményezett normák jegyzékét a beszámoló Függeléke tartalmazza.)

A növekvő ügyszámot és a beszámoló változatlan terjedelmi korlátait figyelembe véve idén a korábbi évekenél is nehezebb áttekintő képet adni a jogszabálytervezetek véleményezéséről. A sok tervezetből és a még több szabályozási tárgykörből nem is lehet egyetlen olyan tartalmi ismérvet kiemelni, amely logikai vázként szolgálhatna tevékenységünk leírásakor. Csak arra vállalkozhatunk, hogy a valamilyen szempontból rendkívüli, illetve a joggyakorlatunk oldaláról egyébként fontos ügyek lényegét ismertessük. A statisztikai adatok megadásán túl általánosságban legfeljebb annyi állítható, hogy 2004-et egyszerre jellemezte bőség a tévedésből vagy figyelmetlenségből véleményezésre küldött jogszabálytervezetekből, és hiány olyanokból, amelyeket az adatvédelmi biztosnak joga és kötelezettsége lett volna véleményezni. Előbbiekre példaként említhetők:

- Az állati eredetű élelmiszerekben található peszticid maradék megengedhető mértékéről szóló 34/2004. (IV. 26.) ESZCSM rendelet módosításáról szóló egészségügyi miniszteri rendelet tervezete (1954/J/2004),

- Egyes szakirányú továbbképzési szakok képesítési követelményeiről szóló OM rendeletek kiegészítéséről szóló miniszteri rendelet tervezete (1889/J/2004),
- A Professzorok Háza szervezeti átalakításával és a Balassi Bálint Intézet felügyeleti jogának megváltozásával összefüggő jogszabály-módosításokról szóló kormányelőterjesztés tervezete (2874/J/2004),
- Az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium Gyógyító Ellátás Információs Központjának megszüntetésével összefüggésben egyes miniszteri rendeletek módosításáról szóló, valamint a kötelező egészségbiztosítás terhére igénybe nem vehető ellátásokról szóló 46/1997.(XII.17.) NM rendelet módosításának tárgyában készült miniszteri rendeletek tervezetei (160/J/2004).

A megküldeni elmulasztott jogszabálytervezetekkel kapcsolatos ügyeinket lentebb, a jogesetek között ismertetjük.

Noha a felesleges véleménykérés és a véleménykérés elmulasztása egyaránt jogszabály-előkészítési zavarra utal, e két hibának nem azonos a súlya. Meg kell különböztetni az egyszerű eljárási hibát az esetleg nehezen orvosolható következményekkel járó mulasztástól.

Az adatvédelmi biztos jogalkotással kapcsolatos véleményező és kezdeményező jogkörét nem a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény, hanem az Avtv. nevesíti, amely – mint a preambuluma megállapítja – a Magyar Köztársaság Alkotmányában foglaltakkal összhangban a személyes adatok védelmét, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez való jog érvényesülését szolgáló alapvető szabályokat tartalmazza. Az, hogy a biztos véleményezési jogkörét az információszabadság és az információs önrendelkezési jog alapvető szabályait meghatározó törvény nevesíti, arra enged következtetni, hogy a jogalkotó ennek kiemelt fontosságot tulajdonított. Az adatvédelmi biztos szakmai véleménye biztosíthatja ugyanis azt, hogy az adatkezelést elrendelő jogszabály megfelelően az Avtv.-nek, és összhangban legyen az alkotmánnyal is.

A törvényalkotási folyamat egyes eljárási szabályainak fontosságát az Alkotmánybíróság több határozatában is hangsúlyozta, leszögezve, hogy a súlyos eljárási szabálytalanság – így a külön törvényben nevesített véleményezési jogkörrel rendelkező szerv jogszabály-előkészítés során történő mellőzése – akár a jogszabály érvénytelenségét is eredményezheti.

A jogalkotással kapcsolatos jogkörök fontosságára tekintettel az adatvédelmi biztos 2003 decemberétől minden újonnan kihirdetett jogszabály esetében hivatalból vizsgálja, hogy adatkezeléssel és közérdekű

adatok nyilvánosságával kapcsolatos részt tartalmaz-e, és ha igen, akkor a jogszabály tervezetét megküldték-e hozzá véleményezésre.

Jogszabálytervezetekkel kapcsolatos ügyeink

A közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog érvényesülése szempontjából fontos az Alkotmánybíróság 12/2004. (IV. 7.) AB határozata. Az Alkotmánybíróság hivatalból eljárva mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapított meg azért, mert a törvényhozó nem biztosította azokat a jogállami garanciákat, amelyek az Avtv. 19. § (5) bekezdésében szabályozott közérdekű adatok megismerését lehetővé teszik. Az Alkotmánybíróság ezért felhívta az Országgyűlést, hogy szabályozási feladatának 2004. december 31-ig tegyen eleget.

Az előzményekhez tartozik, hogy – mint arra az AB határozat indoklása is utal – az Alkotmánybíróság kikérte az akkor hivatalban lévő adatvédelmi biztos állásfoglalását is. A biztos a későbbi AB határozat gondolatmenetéhez hasonlóan, egyebek mellett kifejtette, hogy álláspontja szerint az Avtv. 19. § (5) bekezdése formális szempontok alapján rendeli el a közérdekű adatokhoz való hozzáférés korlátozását, hiszen a szabályozás a tartalmi követelményeket mellőzve, mintegy az adatkezelő szándékát emeli törvényerőre.

Az igazságügy-miniszter a 12/2004. (IV. 7.) AB határozattal előírt törvényalkotási kötelezettség teljesítésének előkészítése során kikérte az adatvédelmi biztos véleményét és a biztos kezdeményezésére szakértői szintű egyeztető megbeszélésekre is sor került. Javasoltuk az Avtv.-t módosító törvény tervezetének kiegészítését a határátlépő adattovábbítás kisebb, jogharmonizációs célú korrekciójával, illetve az adatvédelmi biztos jogkörének pontosabb szabályozásával. (1628/J/2004)

A jogszabály-tervezetek véleményezése során a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatban tett további észrevételek és javaslatok a beszámoló közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló részében szerepelnek.

Az Avtv. változó szabályainál maradvá, a legutóbbi módosítás kapcsán kiemelendő, hogy 2004 óta az adatvédelmi biztos jogkörébe tartozik az adatkezelés előzetes ellenőrzése, amelyet jogszabályban elrendelt adatkezelés esetén is végezhet. Ilyen esetben a jogszabály tervezett hatálybalépési időpontjától függően az előzetes ellenőrzés akár az adatkezelést elrendelő jogszabály tervezetének véleményezésével párhuzamosan is történhet. Az adatvédelmi biztos az ésszerű munkaszervezés határain belül arra törekszik, hogy az előzetes ellenőrzést soron kívül, a

számára az Avtv. 31. § (3) bekezdésében biztosított határidőnél korábban befejezze, ha ezt a jogszabály tervezett hatályba lépésének időpontja szükségessé teszi.

Az Egységes Munkaügyi Nyilvántartás (EMNY) előzetes ellenőrzésére 2004 tavaszán került sor. Az ellenőrzés megállapításairól szóló átiratunk a tapasztalatok alapján javasolta a 67/2004. (IV. 15.) Korm. rendelet pontosítását, továbbá belső adatvédelmi felelős kinevezését és adatvédelmi, adatbiztonsági szabályzat elfogadását. (321/J/2004) Az adatkezelés módjának, körülményeinek helyszíni megismerése hasznos lehet az adatkezeléssel kapcsolatos későbbi jogszabályok véleményezése során is. Az EMNY kérdésével a „Személyes adatok” fejezetten belül külön alfejezet foglalkozik. (558/J/2004)

Az Avtv. 2004-ben hatályba lépett módosítása kibővítette a különleges adatok körét. A különleges adatok kezelését elrendelő vagy megengedő törvény tervezetének véleményezése során szem előtt kell tartani, hogy különleges védelmet igénylő adatkörről van szó.

Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény módosításáról szóló törvény tervezete az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalról szóló 2002. évi LXV. törvény kiegészítése révén feljogosította volna az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (APEH) elnökét a közszolgálati jogviszony létesítését megelőző pszichikai vizsgálat szabályainak megalkotására. Az adatvédelmi biztos felhívta a figyelmet arra, hogy az APEH elnöke nem rendelkezik az ilyen szabályozáshoz szükséges pszichológiai szakismeretekkel, ezért nem alkalmas a neki szánt orvosi szakmai feladat ellátására. Az állásfoglalás rámutatott arra is, hogy az Alkotmánybíróság 34/1994. (VI. 24.) AB határozata értelmében még az alapjogokkal való közvetett és távoli összefüggések szabályozása sem delegálható jogszabályi szint alá, az állami irányítás egyéb jogi eszközeinek körébe. (217/J/2004)

A humán genetikai adatok védelméről, valamint a genetikai vizsgálatok és kutatások szabályairól szóló törvény tervezetének véleményezése során az adatvédelmi biztos egyéb észrevételei mellett ismételten felvetette a genetikai adatok biztosítási szerződésekkel kapcsolatos felhasználásának problematikáját, és a tiltó szabályozás mellett foglalt állást. (1956/J/2004)

A gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról szóló 235/1997.

(XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról szóló kormányrendelet tervezetének véleményezése során arra kellett rámutatni, hogy olyankor is különleges személyes adatkezelés történik, ha az adatlapokon kifejezetten nem tüntetik fel ugyan a különleges adatnak minősülő etnikai hovatartozást, azonban az adatokból – étkezési, kulturális, vallási nevelési igény, nyelvismeret stb. – összességükben nagy biztonsággal következtetni lehet az etnikai hovatartozásra. (1006/J/2004)

A Magyar Köztársaság európai uniós csatlakozása a jogalkotással kapcsolatos tevékenységünket is befolyásolja, mert a jogszabálytervezetek véleményezése során a közvetlenül hatályosuló, adatkezelést előíró, illetve adatvédelemmel kapcsolatos közösségi jogforrásokra is figyelemmel kell munkánkat ellátni. (Noha a közvetlenül hatályosuló közösségi jog egyelőre nincs felsorolva az Avtv. 3. §-ában a személyes adatkezelés lehetséges jogalapjaként.) Szerencsére a közösségi joganyagokhoz történő on-line hozzáférés technikai feltételei az ABI minden ügyintézőjénél rendelkezésre állnak.

A közösségi vámjog végrehajtásáról szóló 2003. évi CXXVI. törvény végrehajtási rendelete tervezetének véleményezése során a rendeletalkotásra felhatalmazást adó törvény mellett az adatkezeléssel összefüggő közösségi vámszabályok is figyelembe veendők. (458/J/2004)

Az Igazságügyi Minisztérium együttműködésre kérte fel az adatvédelmi biztost a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény jogharmonizációs célú felülvizsgálatához és módosításának előkészítéséhez. (1833/J/2004)

A gyorsuló tudományos-technikai fejlődés egyre gyakrabban támaszt sajátos jogi szabályozási igényt. A technika, elsősorban az informatika fejlődése a kedvező hatások mellett számos kockázattal, kihívással is jár. Az információs rendszerek tervezésekor figyelembe kell venni, hogy az ember nem pusztán adatalany, hanem emberi méltósággal és magánélettel rendelkező lény. Az információs önrendelkezési jog tiszteletben tartása a magánélet és az emberi méltóság védelmét is szolgálja.

Az Oktatási Minisztérium közigazgatási államtitkára arról tájékoztatta az adatvédelmi biztost, hogy a közeljövőben várható a diákigazolványokon elhelyezett adatchipek használatba vétele, és egyeztetést javasolt ezzel kapcsolatban.

A diákigazolványok elektronikus adattárolójával kapcsolatban az előző adatvédelmi biztos már 1999-ben, a diákigazolványról szóló

kormányrendelet véleményezésekor megfelelő szabályozást sürgett, amelynek a minisztérium azóta részben eleget is tett.

Az úgynevezett chipkártya vagy más néven intelligens kártya a civil szférában már régóta elterjedt, azonban állami szerv által kibocsátott, elektronikus adattárolóval ellátott, személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvány alkalmazásba vétele új fejlemény. Az elektronikus adattárolóval ellátott hatósági igazolvány számos sajátos szabályozási igényt támaszt. A chipkártyás megoldás például lehetővé teszi, hogy egy kártyán akár több, logikailag részben vagy teljesen elválasztott tartományt alakítsanak ki, ami a hozzáférési jogsultságok differenciált meghatározását teszi szükségessé. Az elektronikus adatok közvetlenül, érzékszervi úton nem megismerhetők, ezért különösen fontos olyan szabályok megalkotása, amelyek garantálják, hogy a kártyabirtokos bármikor, egyszerűen hozzáférhessen a chipkártyán tárolt személyes adataihoz. Alapos megfontolást igényel olyan szabályozási környezet kialakítása, amely megakadályozza, hogy a chipkártya által lehetővé tett egyszerű, tömeges azonosítási lehetőség az osztott információs rendszerek követelményével ellentétes helyzetet idézzon elő. A biztos ezért sürgette a felsőoktatásról szóló törvény tervezetének kiegészítését megfelelő garanciális szabályokkal. (1213/J/2004)

Akárcsak az előző években, a biztosnak idén is fel kellett lépnie a videokamerával történő megfigyelést és képrögzítést lehetővé tenni kívánó törekvésekkel szemben.

Az adatvédelmi biztos a Belügyminisztérium közjogi helyettes államtitkárának felkérésére vizsgálta a T/8985. számú törvényjavaslatot. A biztos álláspontja szerint a közterületen videokamerás megfigyelést csak hatósági személy végezhet, így a polgárőrök által technikai eszközzel végzett megfigyelés aggályos, nemkívánatos. (361/J/2004) Hasonló megfontolások alapján utasította el a biztos a polgári biztonságvédelmi tevékenység, és információgyűjtés, valamint a védelmi kötelezettség törvényi szabályozásának koncepciójáról szóló kormányelőterjesztésben szereplő, hasonló elképzeléseket. (394/J/2004)

Számos törvény írja elő különféle névjegyzékek közzétételét. Továbbra is sok olyan állampolgári panasz érkezik, amely azt kifogásolja, hogy élelmes vállalkozók az állami szervek internetes honlapján hozzáférhető névjegyzékeket az eredeti adatkezelési céltól eltérően közvetlen üzletszerzési célra használnak fel, ezért az adatvédelmi biztos minden, névjegyzék közzétételével kapcsolatos jogszabály tervezetének vélemé-

nyezése alkalmával felhívja a szabályozás előkészítéséért felelős szakminiszter figyelmét arra, hogy a névjegyzékkel együtt a személyes adatok jogszerű felhasználására vonatkozó felhívást is tegyenek közzé, továbbá a közzététel módját úgy válasszák meg, hogy az „*ne csábítson*” a jogellenes felhasználására. (811/J/2004, 1213/J/2004)

Jogi szabályozási kezdeményezések

Az adatvédelmi biztos állampolgári panasz nyomán szembesült azal a problémával, hogy a bünygyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló 1999. évi LXXXV. törvény szerint a hatósági erkölcsi bizonyítványban a kérelmező büntetlensége, mentesítésben részesülése, továbbá a vádemelés elhalasztása esetén egyaránt a „*büntettek nyilvántartásában nem szerepel*” közlés szerepel. Így a hatósági erkölcsi bizonyítvány a tényleges állapotól eltérő adatot tartalmaz olyanokban esetében, akik már mentesültek ugyan a büntetett előlethez fűződő hátrányok alól, de bünygyi nyilvántartásban tárolt adataik törlési határideje még nem telt le. A valóságos helyzettől eltérő adatot tartalmazó hatósági bizonyítvány megtévesztő lehet, ezért nem felel meg az adatminőség követelményének. Az adatvédelmi biztos a vonatkozó törvény módosítását kezdeményezte, egyúttal arra is felhívta a figyelmet, hogy a hatósági erkölcsi bizonyítvány bejegyzésének új szövegét körültekintően kell meghatározni, hiszen a büntetőjogi mentesítés törvényi céljával, továbbá a célhoz kötött adatkezelés elvével is ellentétes lenne, ha az erkölcsi bizonyítványból megállapítható lenne, hogy ki az, akinek adatait még nyilvántartják, noha már nem minősül büntetett előéletűnek. A belügyminiszter a kezdeményezéssel egyetértve egyeztetette azt az Igazságügyi Minisztériummal, majd arról tájékoztatta az adatvédelmi biztost, hogy javaslatának a büntetés-végrehajtásról szóló tervezet kiegészítésével tesznek eleget. (1522/J/2004)

A belügyi ágazattal kapcsolatos egy másik, 2004-es jogalkotási kezdeményezés is. Az adatvédelmi biztos levélben hívta fel a belügyminiszter figyelmét arra, hogy helyi népszavazáshoz, népi kezdeményezéshez kapcsolódó személyes adatkezelést kötelező az adatvédelmi biztosnak előzetesen bejelenteni, aki az adatkezelés nyilvántartásba vételekor azonosítót ad, amelyet az Avtv. 29. §-ának (1) bekezdése értelmében az aláírásgyűjtő íveken fel kell tüntetni. A biztos javasolta az aláírásgyűjtő ív jogszabályban meghatározott adattartalmának kiegészítését az adatvédelmi nyilvántartási azonosítóval. A belügyminiszter egyetértett a kezdeményezéssel és ígéretet tett arra, hogy a választási eljárásról szóló tör-

vény 2005-ös módosításának előkészítése során figyelembe veszi azt. (1630/J/2004)

A Kormányzati Ellenőrzési Hivatalnál (KEHI) folytatott vizsgálat feltárta, hogy a 70/2004. (IV. 15.) Korm. rendelet adatkezelésre vonatkozó szabályai súlyosan aggályosak. A nevezett kormányrendelet 10. §-a szerint „*az egyes törvényekben meghatározott titokkörök, illetve személyes adatok védelmére, valamint a döntéselőkészítéssel összefüggő adatok nyilvánosságára vonatkozó jogszabályoknak és a nemzetközi belső ellenőrzési standardoknak megfelelően a Hivatal ellenőrzési és összefoglaló jelentései nem nyilvánosak*”. E szabály más jogintézményekre utalva, kivételt nem engedő módon kizárja a KEHI ellenőrzési és összefoglaló jelentéseiben szereplő közérdekű adatok megismerését. Kormányrendelet nem korlátozhatja a közérdekű adatok nyilvánosságát, ezért a citált § csak abban az esetben lenne elfogadható, ha az ott hivatkozott jogintézmények összességükben valóban kizárnák a KEHI ellenőrzési és összefoglaló jelentéseinek nyilvánosságát. Ez azonban nincs így, mert nincs és alkotmányosan nem is lehetséges olyan jogi szabályozás, amely a közérdekű adatokat kivételt nem ismerően, egyszer és mindenkorra elzárhatná a nyilvánosság elől. Az ilyen durva korlátozás ugyanis a közérdekű információk megismeréséhez fűződő jog lényeges tartalmát korlátozná. Az adatvédelmi biztos megállapította, hogy a kormányrendelet az Avtv. szabályainak ellentmondva bizonytalan, értelmezhetetlen és a közérdekű adatok nyilvánosságát súlyosan sértő titokminőséget konstruált meg, ezért a kormányrendelet 10. §-ának hatályon kívül helyezését kezdeményezte. Levelében azt is kifogásolta, hogy a Korm. rendelet tervezetét elmulasztották megküldeni hozzá véleményezésre, ezért nem volt módja észrevételeinek előzetes kifejtésére. A KEHI felügyeletét ellátó miniszter a kezdeményezést kormányzati munkamegosztásra hivatkozva a pénzügyminiszterhez továbbította. A pénzügyminiszter álláspontja még nem ismeretes. (1871/J/2004)

A korábbi évekhez hasonlóan sajnos a 2004. év sem múlhatott el vagyonynyilatkozatokkal kapcsolatos anomáliák nélkül.

A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény (MNB tv.) korábban a köztisztviselőkre irányadó szabályok szerinti vagyonynyilatkozat-tételi kötelezettséget írt elő az MNB elnöke, alelnökei és a monetáris tanács tagjai, valamint a felügyelő bizottság tagjai számára. Ez kiterjedt egyebek mellett a vagyontárgyak azonosító adataira, így például az ingatlan címére, személygépkocsi rendszámára, a takarékbetétkönyv számára, azonban nem volt nyilvános. Az MNB törvény május 1-jétől hatályos módosítása kiterjesztette a vagyonynyilatkozat-tételi kötelezett-

séget a közös háztartásban élő házas- vagy élettársra, gyermekekre, továbbá a hozzátartozók nyilatkozatai kivételével elrendelte a vagyonynyilatkozatok nyilvánosságra hozatalát is. A közzététel szabályai azonban nincsenek összhangban az adatkezelés céljával, mert a vagyontárgyak azonosító adataira is vonatkozik. Természetesen más, törvényben meghatározott állami tisztviselők vagyonynyilatkozata is nyilvános, ám esetükben a nyilvánosság csak korlátozott adatkörre terjed ki. Az állam átláthatóságának, a korrupció megelőzésének egyébként helyes célja nem indokolja, hogy közfeladatot ellátó személyek szükségtelenül sok személyes adata váljon bárki által megismerhetővé. Az adatvédelmi biztos kezdeményezte az MNB törvény célhoz kötött adatkezelési követelményének megfelelő módosítását, egyúttal ez esetben is nehezményeznie kellett, hogy nem ismerhette meg előzetesen a vonatkozó törvény tervezetét. Álláspontjáról a köztársasági elnököt, a miniszterelnököt, az Országgyűlés elnökét és az Országgyűlés Mentelmi, összeférhetlenségi és mandátumvizsgáló bizottságát is tájékoztatta.

A jogszabály-előkészítésért felelős szakminiszter kihagyta az adatvédelmi biztost a Magyar Köztársaság 2005. évi költségvetéséről szóló 2004. évi CXXXV. törvény tervezetének véleményezői közül, ezért a biztos későn szerzett tudomást az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény súlyosan aggályos módosításáról, amelyet a költségvetési törvényben „*dugtak el*”, így javaslatait csak utólag fogalmazhatta meg. Az ügy részletei a beszámoló egészségügyi adatkezelésről szóló fejezetében olvashatóak.

Az adatvédelmi biztos hivatalból vizsgálta a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény és a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény, továbbá a biztosítói tevékenységről szóló 1995. évi XCVI. törvény kiszervezéssel kapcsolatos szabályait. Megállapította, hogy a kiszervezési szabályok aggályosak, mert az Avtv. 4/A. §-át tulajdonképpen megkerülve teszik lehetővé, hogy az adatfeldolgozó al-adatfeldolgozót vegyen igénybe, ezért a biztos a pénzügyminiszternek írott levelében javasolta a kifogásolt rendelkezések módosítását. (1660/J/2004)

D. Sziget 2004

Az adatvédelmi biztos különös figyelmet fordít az állampolgárok tájékoztatására, ez kiterjed a korábban felmerült, illetve a legfrissebb adatvédelmi kérdésekre egyaránt. Fontosnak tartja továbbá, hogy a nagy érdeklődést kiváltó ügyek mellett hivatalának elérhetőségei minél szélesebb körben nyilvánosságot kapjanak

2004. augusztus 4–11. között az Országgyűlési Biztos Hivatala – immár második alkalommal – képviseltette magát a Sziget Fesztiválon, ahol megjelenésével a „Civil Sziget” programját színesítette. Ebben az évben a programjaink meghatározásakor Magyarország Európai Unióhoz történt csatlakozása nagy szerepet kapott.

A fesztiválhelyszínünk látogatottsága felülmúlta a tavalyi évét. Ebben szerepet játszott, hogy az előadások és pódiumbeszélgetések mellett a már hagyományosnak számító, tájékoztató jellegű és ismeretek átadását célzó totók kitöltésére ismét lehetőség nyílt. A munkatársak feladata volt a totók kitöltésében segítséget nyújtani, az időközben felmerülő bármilyen kérdéseket megválaszolni. A totókat eredményesen kitöltőket ajándékkal jutalmazta a hivatal.

2004. augusztus 4-én, a fesztivál első napján az Adatvédelmi Biztos Irodája kapta a fő szerepet. Előadás hangzott el a munkáltatói adatkezeléssel kapcsolatban, mely komoly érdeklődésre tartott számot. Nemcsak az előadás témája, hanem a jelenlévő, túlnyomórészt fiatalok (16-26 éves korosztály) mindennapi életében jelentkező adatvédelmi kérdések (például: internet használata során jelentkező vagy a direkt marketinggel kapcsolatos adatvédelmi vonatkozású felvetések) szintén parázs vitát váltottak ki. A jelenlévő munkatársak igyekeztek minden kérdést megválaszolni és teljes körű tájékoztatást adni.

A tavalyi évhez hasonlóan a Sziget 2004 Fesztivál ideje alatt is számos panasz és az adatvédelmi nyilvántartásba való bejelentkezés került felvételre, ezen kívül a fesztiválon aláírást gyűjtő szervezet is megfelelő adatvédelmi vonatkozású információt kapott.

III. NEMZETKÖZI ÜGYEK

Magyarország uniós csatlakozása

A nemzetközi ügyek ismertetésénél első helyen kell említést tenni arról, hogy 2004. május 1-jén Magyarország az Európai Unió teljes jogú tagjává vált. A Csatlakozási Szerződés hatálybalépésével az EU eddigi legnagyobb bővítése során a 10 új tagállam (Ciprusi Köztársaság, Cseh Köztársaság, Észt Köztársaság, Lengyel Köztársaság, Litván Köztársaság, Magyar Köztársaság, Máltai Köztársaság, Szlovák Köztársaság, Szlovén Köztársaság) összesen mintegy 75 millió „adatalannyal” növelte az EU polgárainak létszámát.

Az egységes uniós belső piac nemcsak a személyek, a tőke, az áruk és a szolgáltatások, de a személyes adatok szabad, belső határokat átlépő áramlását is megköveteli. Komoly törekvéseket látunk a mai globalizált világban arra, hogy a nemzetközi szervezett bűnözés leküzdése érdekében vagy más okból a személyes adatok ne álljanak meg az EU külső határainál sem.

Irodánkra nézve a csatlakozás jelentősége, hogy a „29-es Munkacsoport”-ban (az Unió Bizottsága mellett működő tanácsadó szerv, melyet a tagállamok adatvédelmi biztosai alkotnak) az eddigi megfigyelői státusunk teljes jogú tagsággá változott. Új helyzet ez a korábbi tagok számára is, hiszen 15 helyett 25 fővel működik a Munkacsoport, amely továbbra is független tanácsadó fórumként tevékenykedik.

Az Unió Alkotmánya

Örömteli, hogy a Rómában 2004. október 29-én aláírt Európai Alkotmányba önálló címen bekerült a személyes adatok védelme, mely két helyen is szerepel. Az I. részben (ez tartalmazza az uniót meghatározó rendelkezéseket, célkitűzéseket, hatásköröket, döntéshozatali eljárásokat és intézményeket):

„I.-51. cikk: A személyes adatok védelme

(1) Mindenkinek joga van a rá vonatkozó személyes adatok védelméhez.

(2) A természetes személyeknek az uniós intézmények, szervek és hivatalok által, illetve az uniós jog alkalmazási körébe tartozó tevékenységeik során a tagállamok által végzett személyes adatok feldolgozása

tekintetében történő védelmére, valamint az ilyen adatok szabad áramlására vonatkozó szabályokat európai törvény vagy kerettörvény állapítja meg. E szabályok tiszteletben tartását független hatóságok ellenőrzik.”

Az Alkotmány II. részében kapott helyet az unió Alapjogi Chartája, mely szintén tartalmazza a személyes adatok védelmét. A 2000 decemberében tartott nizzai csúcstalálkozón elfogadott Charta korábban nem emelkedett jogerőre, nem vált az alapító szerződések részévé, csupán politikai deklaráció volt. Azzal azonban, hogy az Alkotmány szerves részévé vált, annak hatálybalépését követően kötelező erővel bír majd.

„II.-68. cikk: A személyes adatok védelme

(1) Mindenkinek joga van a rá vonatkozó személyes adatok védelméhez.

(2) Az ilyen adatokat csak tisztességesen és jóhiszeműen és meghatározott célokra, az érintett személy hozzájárulása alapján vagy valamilyen más, a törvényben rögzített jogos okból lehet kezelni. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy a róla gyűjtött adatokat megismerje, és joga van azokat kijavíttatni.

(3) E szabályok tiszteletben tartását független hatóságnak kell ellenőriznie.”

Üdvözlendő, hogy az adatvédelem meghatározó, elismert elemként szerepel a tisztesség, a jóhiszeműség és a célhoz kötöttség elve.

(forrás: Az Európai Unió Hivatalos Lapja,

<http://europa.eu.int/eurlex/lex/JOH.html.do?uri=OJ:C:2004:310:SOM:HU:HTML>)

Az Alkotmány akkor lép hatályba, amikor azt minden tagállamban parlamenti döntés vagy népszavazás erősíti meg. A magyar Országgyűlés 2004. december 20-án Litvánia után másodikként erősítette meg az Európai Alkotmányszerződést.

Az európai adatvédelmi biztos

Az Európai Parlament és a Tanács 2003. december 22-én az EU első adatvédelmi biztosává választotta Peter Johan Hustinx urat, korábbi holland adatvédelmi biztost és helyettesévé Joaquin Bayo Delgado urat, akik 2004. január 17-én kezdték meg tevékenységüket.

Az Európai Parlament és a Tanács 2000. december 18-án rendeletet fogadott el a személyes adatok közösségi intézmények és szervek által

történő feldolgozása tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok szabad áramlásáról (45/2001/EK), mely egy független ellenőrző hatóság felállítását írja elő, „európai adatvédelmi biztos” néven. Az európai adatvédelmi biztos panasz alapján vagy hivatalból vizsgálatot folytat; figyelemmel kíséri a közösségi intézmények és szervek adatkezelését; biztosítja a közösségi jogi aktusok alkalmazását; adatvédelmi tanácsokkal látja el a közösségi intézményeket és szerveket, valamint az érintetteket. Tevékenységét e rendeleten kívül az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság 2002. július 1-jén kelt, az európai adatvédelmi biztos feladatainak ellátására vonatkozó szabályokról és általános feltételekről szóló határozata (1247/2002/EK) szabályozza.

Az európai adatvédelmi biztos honlapja:

http://www.edps.eu.int/oo_home.htm

Az Avtv. módosítása a vonatkozó közösségi jogszabályokkal összhangban

Az Országgyűlés még 2003. június 23-án elfogadta az Avtv. módosításáról szóló 2003. évi XLVIII. törvényt, az Európai Unióhoz történő csatlakozásunkhoz szükséges jogharmonizációs feladatok körében az Avtv. és a vonatkozó EU irányelv teljes összhangjának megteremtése érdekében. Az Európai Parlament és a Tanács „*az egyéneknek a személyes adatok feldolgozásával kapcsolatos védelméről és ezeknek az adatoknak a szabad áramlásáról*” szóló 95/46/EK irányelvének teljes harmonizálására készített törvény egyes rendelkezései 2004. január 1-jén léptek hatályba, az EU-ra vonatkozó részek a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló nemzetközi szerződés hatálybalépésekor.

Immár az Avtv. is megerősíti azt, hogy a Magyarországról az EU többi tagállamába irányuló adattovábbítást úgy kell tekinteni, mintha a Magyar Köztársaság területén belüli adattovábbításra kerülne sor (9.§ (2) bekezdés). Ezt – mint korábbi beszámolóinkban többször hangsúlyoztuk – az EU Bizottsága 2000/519/EC számú, 2000. július 26-án kelt határozatában már megállapította, vagyis Magyarország a Bizottságtól ekkor megkapta az uniós adatvédelmi elvárásoknak eleget tevő „*adekvát/megfelelő védelmi szint*” minősítést.

A módosított Avtv. előírásának megfelelően az adatvédelmi biztos a Magyar Közlönyben közzétette a Bizottság határozatát, amely az Európai Unió kívüli adatfeldolgozóval kötendő megbízási szerződés tartalmát határozza meg.

Változás továbbá, hogy míg korábban az érintett jogait törvény is csak az állam külső és belső biztonsága (így a honvédelem, a nemzetbiztonság, a bűnmegelőzés vagy bűnüldözés érdekében), továbbá állami vagy helyi önkormányzati pénzügyi érdekből, valamint az érintett vagy mások jogainak védelme érdekében korlátozhatta, ez a kör kiegészült „az Európai Unió jelentős gazdasági vagy pénzügyi érdekeiből” kategóriájával.

Szólni kell arról is, hogy a külföldre történő adattovábbítás szabályának módosításakor a jogalkotó szigorúbban járt el, mint ahogy azt a hivatkozott irányelv megkívánja. Amíg az Avtv. korábbi rendelkezése szerint személyes adatot az országból harmadik országba akkor lehetett továbbítani, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy törvény azt lehetővé tette, feltéve, hogy az adatkezelés feltételei a külföldi adatkezelőnél minden egyes adatra nézve teljesültek, addig a módosítás a „feltéve” után azt illesztette be, hogy „a harmadik ország joga – az Európai Unió által meghatározott – megfelelő védelmet biztosít az átadott adatok kezelése során”. Ilyen ország, amely a Bizottságtól az Irányelv 25. cikkének 6. pontja alapján megkapta a megfelelő védelmi szint minősítést, egyelőre kevés van:

- Svájc (2000. július 26.)
- USA (2000. július 26., az Egyesült Államok Kereskedelmi Minisztériuma által kiadott „biztonságos kikötő” (Safe Harbour) adatvédelmi elvek által biztosított védelem megfelelőségéről és az ezzel kapcsolatos gyakran felvetődő kérdésekről)
- Kanada (2001. december 20.: a személyes információk védelméről és az elektronikus dokumentumokról szóló kanadai törvényről)
- Argentína (2003. június 30.)
- Guernsey (2003. november 21.)
- Man-szigetek (2004. április 28.)
- USA (2004. május 14., az Egyesült Államok Vámügyi és Határvédelmi Irodája rendelkezésére bocsátott, a légiutasok utasnyilvántartási adatállományában tárolt személyes adatok megfelelő védelméről)

E szigorítással még az érintett kifejezett kérése ellenére sem lehet személyes adatait az EU-n és az EGT-n (Norvégia, Liechtenstein, Izland) kívülre, külföldre továbbítani (például banki átutalását teljesíteni). Kezdeményezésünkre az IM késznek mutatkozott e szabály mielőbbi enyhí-

tésére, módosítására, ígéretük szerint március végéig – e beszámoló megjelenésére – az Országgyűlés orvosolja ezt a problémát.

Külföldi beadványok

2004-ben a külföldi megkeresések többsége a határátlépő adatozási módosítást érintette, az imént jelzett Avtv. módosítást többen kifogásolták. Bizonyára a munkaerő szabad áramlásával – az Unió egyik alapvető szabadságával – függ össze a munkavállalók személyes adatainak kezelését érintő beadványok növekedése (a drogtesztelésről, a büntetett előletről, a korábbi munkáltatótól tájékoztatás kéréséről).

A külföldi megkeresések másik markáns köre a nyilvántartásunkba történő bejelentkezés körülményeivel kapcsolatos.

Egy magyar emigráns Egyesült Királyságban született gyermeke segítséget kért magyarországi rokonai megtalálásához, illetve édesapja itt fellelhető személyes adatai megismeréséhez. Az ilyen segítségnyújtás nem feladata az adatvédelmi biztosnak, de válaszukban megadtuk a tájékoztatást az illetékes hatóságokról, egyéb lehetőségekről.

Ügyeink eredményes kivizsgálását sokszor segíti, ha ismerjük uniós kollégáink tapasztalatait egy-egy szektorális adatkezelési kérdésben. Már hazánk csatlakozása előtt is több esetben fordultunk megkereséssel a külföldi kollégákhoz (például „pozitív” banki adóslisták, futballhuliganizmus). Egyre több megkeresés érkezik hozzánk is, köztük olyan is, amely területet eddig nem vizsgáltunk, így például a fejdázsi cégek adatkezeléséről (milyen adatokat kezelhetnek, meddig, továbbítás stb.). 2004-ben olyan körlevelet is kaptunk, amit reméljük, hogy idehaza nem kell vizsgálnunk: mégpedig olyan digitális rendszerről, amely a telefonhívásokat rögzíti és elemzi a beszélő stressz-szintje alapján. A készítő a rendszert (programot) biztosító társaságoknak ajánlják (az Egyesült Királyságban állítólag már használják is) a kárbejelentők ellenőrzésére, vagyis hazugságvizsgálatra. Az angliai cég egy másik uniós tagállamban is szeretné a találmányát forgalmazni, ehhez kérte az ottani adatvédelmi hatóság véleményét. A vizsgálat eredményéről még nincs hírünk, mindenesetre tájékoztattuk a társhatóságot arról, hogy Magyarországon – amely jogállam – ilyen „rendszer” alkalmazása alkotmányos alapjogokat sértene.

Az izraeli Wiesenthal Központ, „Utolsó esély” elnevezésű adatgyűjtésének ismertetése a beszámoló „A múlt feltárása, tudományos kutatás” című fejezetében olvasható.

Az Európai Csalásellenes Hivatal magyarországi Koordinációs Irodája

A nemzetközi vonatkozású jogszabálytervezetek véleményezései közül kiemelést érdemel az Európai Csalásellenes Hivatal (OLAF) magyarországi Koordinációs Irodája jogkörét érintő törvényi szabályozás.

Az Igazságügyi Minisztérium 2004 márciusában T/9132. számon törvényjavaslatot terjesztett a parlament elé az európai uniós csatlakozással összefüggő egyes törvénymódosításokról, törvényi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról. Ennek tizenkettedik fejezete *„Az Európai Csalásellenes Hivatallal kapcsolatos együttműködésről”* címet viseli.

A törvényjavaslatot nem kaptuk meg véleményezésre, annak ellenére sem, hogy már 2003-ban és 2004 februárjában is a PM illetékeseivel kérésükre többször folytattunk konzultációt az OLAF és magyarországi koordinációs irodája működéséről, véleményeztük a PM korábbi tervezetét.

Az Igazságügyi Minisztériummal a javaslat parlamenti benyújtását követően azonban közöltük aggályainkat. Kifejtettük, hogy sok vonatkozásban (és legfőképp alapkoncepciójában) ez a változat sem felel meg a magyar adatvédelem alkotmányos követelményeinek. Az OLAF-fal kapcsolatos együttműködést szabályozó törvényjavaslat egyfelől figyelmen kívül hagyta vagy félreértelmezte a vonatkozó uniós joganyagot, másfelől egyáltalán nem törődik a magyar (a nemzeti) jogi előírásokkal, holott minden vonatkozó uniós joganyag kiemeli, hogy az együttműködésre (például az információcserére) csak addig a mértékig van lehetőség, *„amíg azt az egyes nemzeti törvények lehetővé teszik”*.

A törvényjavaslat részben félreértésen alapul, a benne javasolt rendelkezések jelentős része szükségtelen. Ezt támasztja alá az a korábbi, 17099/2003. számú előterjesztés is, amelyet a pénzügyminiszter terjesztett a kormány elé, amely egyértelműen kimondta, hogy *„2004 májusától a kötelezően és közvetlenül alkalmazandó tanácsi rendeletek nem igénylik ugyan külön jogszabály kibocsátását, de az átmeneti időben szükséges megteremteni a vizsgálatok jogi alapját.”* Az átmeneti időszak a 2004. május 1-jei csatlakozásunkkal lejárt, így az átmeneti időszakra szóló törvény elfogadása időközben okafogyottá vált.

Mindkét javaslat a közösségi rendeletekhez képest lényeges többletelemet tartalmazott, célja az volt, hogy az OLAF Hivatal meghatározott jogosítványainak egy részét kiterjesszék az OLAF magyarországi Koordinációs Irodára is. E cél indokoltsága nem egyértelmű. Mivel a közösségi rendeletek általánosan kötelezőek és közvetlenül alkalmazandók,

dók, nem igénylik a tagállamok jogrendszerébe való átültetést. Amennyiben e rendeletek egyes intézkedései a gyakorlatban mégis megkívánják bizonyos lépéseket a tagállamok részéről, az előterjesztőnek célszerűbb lett volna legalább a korábbi tizenöt tagállam vonatkozó nemzeti törvényeire hivatkoznia az indoklásban. Ilyen hivatkozást nem találtunk, kérésünkre nem kaptunk.

Felhívtuk a figyelmet ugyanakkor arra is, hogy a hivatkozott közösségi rendeletek – az EK és az Euratom pénzügyi érdekeinek védelméről, illetve az OLAF által lefolytatott vizsgálatokról – fordításának pontossága kívánivalókat hagy maga után. Így például az 1073/1999/EK európai parlamenti és tanácsi, valamint az 1074/1999/Euratom tanácsi rendelet 1. cikke (2) bekezdésének első mondata a véglegesített fordításban 2004 márciusában a következőképpen hangzott: *„Az [OLAF] Hivatal a Bizottság segítségével a tagállamok számára megszervezi a szoros és rendszeres együttműködést a tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságai között.”* Eszerint a Bizottság vizsgálati hatáskörét gyakorló szerv, magának a Bizottságnak a segítségével, teljes egészében elvégzi azt a feladatot, hogy a nemzeti szintek hatáskörrel rendelkező hatóságai között a szoros és rendszeres együttműködést megszervezi. A törvénytervezet e rossz fordítással összhangban pontosan ezt a meghatározó szerepet szánja az OLAF Koordinációs Irodának. A helyes fordítás ezzel szemben a következő: *„A Bizottság részéről az [OLAF] Hivatal segítséget nyújt a tagállamoknak a hatáskörrel rendelkező hatóságaik közötti szoros és rendszeres együttműködés megszervezéséhez.”* Tehát nem a Hivatal és a Bizottság együttesen, hanem ez utóbbi szupranacionális intézmény részéről egyedül a Hivatal jár el, és nem megszervezi az együttműködést, hanem csak segítséget nyújt hozzá. Azaz az említett közösségi rendeletek e tekintetben nem meghatározó, hanem csupán kiegészítő szerepet szánnak az OLAF-nak. Konkrét nemzeti szervekről, mint amilyen Magyarországon a törvényjavaslat szerint az OLAF Koordinációs Iroda lenne, nincs említés.

Hasonlóképpen pontatlan volt a fenti közösségi rendeletek 6. cikke (6) bekezdésének fordítása, ahol arról van szó, milyen mértékű segítséget nyújtanak a tagállamok az OLAF Hivatalnak. *„A tagállamok gondoskodnak arról, hogy hatáskörrel rendelkező hatóságaik a nemzeti jogszabályok rendelkezéseinek betartásával biztosítsák a feladataik elvégzéséhez szükséges teljes körű támogatást a Hivatal alkalmazottai számára.”* Természetesen ha teljes körű támogatásról beszélünk, ebbe beletartozhatnak a magyar törvényjavaslatban foglaltak, tehát hogy az OLAF Koordinációs Iroda hozzáfér az információkhoz, iratbetekintési jogot, va-

lamint adatkezelési jogosultságot kap, a bűnügyi adatokat is ideértve. A forrásnyelvekben azonban a „teljes körű” jelző nem szerepel, helyette csupán a szükséges támogatás megadásáról van szó. „A tagállamok biztosítják, hogy hatáskörrel rendelkező hatóságai a nemzeti rendelkezéseknek megfelelően megadják a szükséges támogatást ahhoz, hogy a Hivatal alkalmazottai feladataikat elláthassák.” A szükséges mértékbe nem feltétlenül értendő bele, hogy az OLAF Koordinációs Iroda bűnügyi adatokat kezelhessen. Legfeljebb abban az esetben, ha a nemzeti rendelkezéseket, mint a jelenlegi törvényjavaslatban szerepel, a jogalkotó ennek érdekében önként módosítja, hiszen a közösségi rendeletekből ennek szükségessége nem vezethető le.

Az előterjesztőnek, illetve a jogalkotónak a tagállamok esetleges hasonló jogszabályainak áttanulmányozása után alaposan végig kellett volna gondolni, mely rendelkezések szükségesek a vonatkozó közösségi rendeletek magyarországi alkalmazásának megkönnyítésére, valamint azt is, hogy az OLAF Koordinációs Irodának milyen jogosítványokat biztosítsanak segítségnyújtási, koordinációs feladatainak ellátásához. Véleményünk szerint nem szükséges, nem arányos az OLAF Koordinációs Irodának a törvénytervezetben meghatározott széles körű információ-hozzáférési, iratbetekintési és adatkezelési jogosítványokat biztosítani.

Az OLAF működésére vonatkozó EU jogszabályok egyértelműen arról rendelkeznek, hogy az OLAF Hivatal „adminisztrációs vizsgálatot” folytathat a tagállamokban; e vizsgálatoknak azonban nem lehet köze a tagállamban folyó büntető eljáráshoz. Ennek megfelelően elfogadhatatlan, hogy büntetőeljárásban „használt” adatok, információk kerüljenek az OLAF-hoz.

Ehhez képest az elfogadott változat egy sor bűncselekmény esetében lehetővé teszi, hogy a Koordinációs Iroda bűnügyi személyes adatot kezeljen, már a büntetőeljárás megindításakor is. Az Európai Unió bűnüldözési rendszere és a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezet keretében megvalósuló együttműködéséről és információcseréről szóló 1999. évi LIV. törvény módosításával elérték azt is, hogy a NEBEK is köteles adatot szolgáltatni a Koordinációs Iroda számára.

Az Országgyűlés a törvényt 2004. április 26-i ülésnapján elfogadta. (1106/J/2003, 117/J/2004)

A 29-es adatvédelmi munkacsoport 2004. évi állásfoglalásai

A „29-es Munkacsoport” (az Unió Bizottsága mellett működő független tanácsadó szerv, melyet a tagállamok adatvédelmi biztosai alkotnak) 2004. évi fontosabb állásfoglalásai:

– A Munkacsoport nyilatkozata az Irányelv alkalmazásáról (WP 101):

A 95/46/EK számú Adatvédelmi Irányelv 28. cikke az adatvédelmi hatóságokat meghatározott hatáskörökkel ruházza fel. Az Irányelv alkalmazása szempontjából különös jelentőséggel a 28. cikk (3) bekezdése bír, mely megállapítja a nemzeti adatvédelmi hatóságok jogosultságait: vizsgálati jogkör, mint például az adatfeldolgozási műveletek tárgyát képező adatokhoz való hozzáférés joga, továbbá a felügyeleti feladatok ellátásához szükséges adatok gyűjtésének joga; tényleges beavatkozási jogosultságok, mint például a 20. cikknek megfelelően végzett adatfeldolgozási műveletek megkezdése előtti véleményezés joga, e vélemények megfelelő közzétételének biztosítása, az adatok zárolásának, törlésének vagy megsemmisítésének elrendelése, az adatfeldolgozás átmeneti vagy végleges tilalmának megállapítása, az adatkezelő figyelmeztetése vagy megrovása, illetve az ügy nemzeti parlament vagy más politikai intézmény elé terjesztése; bírósági eljárásban való részvétel joga az Irányelv értelmében elfogadott nemzeti rendelkezések megsértése esetén, továbbá e jogsértések igazságszolgáltatási hatóságok elé terjesztésének joga.

Az Európai Unión belül a végrehajtásnak (alkalmazásnak) több jelentése lehet. Tágabb értelemben vett végrehajtás alatt minden olyan eljárás vagy intézkedés érthető, mely magasabb fokú jogkövetéshez vezet, ideértve az ismeretterjesztő tevékenységeket és az iránymutatások kidolgozását. Szűkebb értelemben vizsgálati cselekmények folytatását jelenti vagy pusztán szankciók kiszabását.

A Munkacsoport jelen véleményében a szűkebb értelemben vett alkalmazással foglalkozik, különösen a hivatalból történő vizsgálatokkal, szem előtt tartva az Adatvédelmi Irányelvnek való megfelelés ellenőrzését. Felhívja a figyelmet arra, hogy a tagállamok kötelesek együttműködni, minden hasznos információt megosztani egymással, illetve másik tagállam adatvédelmi hatóságának megkeresésére hatáskörén belül eljárni az adott ügyben.

– Vélemény az összehangoltabb tájékoztatási rendelkezésekről (WP 100):

Az Adatvédelmi Irányelv általános rendelkezéseket fogalmaz meg annak biztosítására, hogy az érintettek adatvédelemhez fűződő jogaikról tájékozottak legyenek. A Munkacsoport korábban kiadott 2/2001. számú ajánlásában (WP 43) kiegészítő iránymutatást nyújt a személyes adatok Európai Unión belül, on-line módon történő gyűjtésének minimális követelményeiről.

Ennek a dokumentumnak az a célja, hogy az Adatvédelmi Irányelv általános elveinek végrehajtásához gyakorlati megoldást nyújtson egy közös megközelítés megfogalmazásával. Az összehangoltabb európai adatvédelmi tájékoztatási rendszer kialakításának okai a következők: az Európai Unióban a tájékoztatási követelményeknek való megfelelés előmozdítása, az állampolgárok adatvédelemhez fűződő jogai megismerésének javítása, az adatgyűjtések esetében az érintettek számára megfelelő tartalmú tájékoztatás nyújtása és végül az egyének szemszögéből nézve az adatvédelem minőségének javítása. Az adatvédelemről szóló tájékoztatás fejlesztésének fontosságát nemzetközi szinten is felismerték, erről a kérdéskörrel több konferencián szó esett, így az Adatvédelmi Biztosok 25. Nemzetközi Konferenciáján, Sydney-ben, Berlinben 2004 márciusában, illetve Wroclawban 2004 szeptemberében.

Ez a vélemény a tagállamok tájékoztatással kapcsolatos jogi követelményeinek elemzésén alapul. A Munkacsoport jelen munkaanyagában megoldásként egy többretegű tájékoztatási mintát ajánl (EU Information Notices). A javaslatra vonatkozó alapelvek a következők: az érintetteknek nyújtott tájékoztatás biztosítása, könnyen érthető nyelvezet és szerkezet használatával; többretegű, többféle formátum használata. A többretegű struktúrában az első kategória a rövid értesítés, a második kategória a tömörített értesítés, és a harmadik kategória a teljes tájékoztatás. A vélemény függelékei mindhárom típusú tájékoztatás mintáját tartalmazzák.

– Vélemény a bűncselekmények – beleértve a terrorizmust – megelőzése, felderítése és üldözése céljából az elektronikus távközlési szolgáltatások során kezelt és megőrzött adatok vagy távközlési hálózatokban rendelkezésre álló adatok tárolásáról szóló kerethatározat tervezetéről (WP 99):

Négy tagállam (Franciaország, Írország, Svédország és az Egyesült Királyság) kerethatározatra vonatkozó javaslatot nyújtott be a Tanács-

nak a távközlési forgalmi adatok megőrzése vonatkozásában. A Munkacsoport megvizsgálta, hogy a javaslat összhangban van-e az Emberi Jogok Európai Egyezményének 8. cikkével. A forgalmi adatok megfigyelése az Európai Bíróság jogértelmezése alapján csak akkor megengedett, ha az megfelel három alapvető feltételnek: törvényi felhatalmazás, az intézkedés szükségessége egy demokratikus társadalomban és az egyezményben felsorolt legitim célok egyikének való megfelelés.

A javasolt kerethatározat hatálya kiterjed minden, elektronikus távközlési szolgáltatást igénybevevő személyre és minden elküldött és beérkezett üzenetre, ugyanakkor nem ad meggyőző érveket arra vonatkozóan, hogy a forgalmi adatok ilyen jelentős mértékű megőrzése lenne az egyetlen módja a bűnözés leküzdésének vagy a nemzetbiztonság védelmének. A célhoz kötöttség elve is sérül azáltal, hogy a szolgáltatók saját céljaikon (számlázási) túli célokból őrzik az adatokat. A forgalmi adatok tárolása csak korlátozott ideig történhet, az egy évig vagy annál hosszabb ideig tartó adattárolás aránytalan és ezért adatvédelmi szempontból elfogadhatatlan.

– Stratégiai Program (WP 98):

Az 1996 óta működő Munkacsoport tanácsaival, állásfoglalásaival, javaslataival hozzájárult, hogy az Európai Unióban a személyes adatok védelmi szintje magas legyen. A csoport célkitűzésének megváltozása, tíz új tagállam az Unióhoz történő csatlakozása indokoltá teszi, hogy időről időre tanácskozást folytasson a szerepéről, prioritásáról, hatásosságáról és a vele szemben támasztott követelményekről.

A Munkacsoport a Bizottság tanácsadó, előkészítő szerve a személyes adatok feldolgozása tekintetében. Feladata, hogy az Irányelv megvalósításával kapcsolatban hozott előírásokra vonatkozó kérdéseket az egységes alkalmazás érdekében megvizsgálja, állásfoglalásokat készít a közösségi és harmadik országokban tapasztalható védelmi szintre vonatkozóan, valamint tájékoztatja a Bizottságot az egyes tagállamok adatvédelmi szintjének különbségéről, ha a védelem egyenértékűsége a közösségben ezáltal veszélyeztetett.

A Munkacsoport legfőbb célja, hogy a Bizottság és a tagállamok részére adott tanácsaival segítse az Irányelv magasabb szintű érvényesülését. Stratégiai Programjában megállapítja, hogy az adatvédelem területén tapasztalt jogkövetés terén előrelépésekre van szükség, melynek javítását segítheti az egyes országokban érvényes adatvédelmi szabályok további fejlesztése. A Bizottságnak adott tanácsaival befolyásolhatja az egyes országokban a jogszabályok megalkotását, hogy azok az adatvé-

delmi követelményeknek megfeleljenek. Hangsúlyozza az együttműködés szükségességét, melynek eszközei lehetnek a munkamegbeszélések, a tagállamok közötti informális információcserék és egy kiépítendő online hálózat.

A Munkacsoport eddigi tevékenysége során szoros kapcsolatot alakított ki a Bizottsággal és az EU Parlamenttel, a Tanáccsal való együttműködésen azonban a jövőben még javítani kell.

Jövőbeni tevékenysége során továbbra is nagy szerepet kap a technikai fejlődés adatvédelmi következményeinek folyamatos figyelemmel kísérése. A nemzetközi (légiutasok adatainak továbbítása a bevándorlási és vámhivatalok számára) adattovábbítás kapcsán továbbra is központi probléma az uniós adatvédelmi szabályok más országban történő elfogadtatása. Új kihívásként és megoldandó feladatként jelenik meg a nemzetközi cégek világméretű adattovábbítása során biztosított védelem kérdése. Egyre gyakrabban továbbítják az EU-tagállamok állampolgárainak személyes adatait Latin-Amerikába, Ázsiába, Afrikába, így az adatvédelmi garanciák érvényesülése, a megfelelő védelem kialakítása érdekében együttműködést kell kialakítani az ottani szervekkel. A Kanadával és USA-val elkezdett adatvédelmi párbeszédet, együttműködést a jövőben is folytatni kell.

– A Munkacsoport véleménye az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok között közlekedő légijáratokra vonatkozó PNR-adatok továbbításával kapcsolatos utastájékoztatásról (WP 97):

Az USA jogának értelmében az Egyesült Államok Vámügyi és Határvédelmi Irodája (CBP) részére az Európai Unió és az USA közötti légijáratok utasairól az utazásra és a helyfoglalásra vonatkozóan bizonyos információkat, az úgynevezett utasnyilvántartási adatállományt PNR (Passenger Name Record data) kell továbbítani, melyeket a terrorizmus és az egyéb transznacionális súlyos bűncselekmények elleni védelem és harc céljára használnak fel.

A Bizottság 2004. május 14-i határozatában úgy ítélte meg, hogy a CBP megfelelő szinten biztosítja az Egyesült Államokba érkező vagy onnan induló légijáratokra vonatkozóan a Közösségből továbbított PNR-adatok védelmét. A CBP a PNR-adatokat biztonságosan és bizalmasan kezeli, biztosítja, hogy azokkal ne éljenek vissza és ne kerüljenek illetéktelen kezekbe.

A PNR a helyfoglalás során megadott vagy a légitársaságok által rögzített információkat tartalmazhatja, mint például az utas neve, elérhetősége, útvonallal kapcsolatos részletek. Előfordulhat, hogy a PNR

szenzitív adatokat is tartalmaz (melyek az utas faji vagy etnikai származására, politikai nézeteire, vallására, egészségi állapotára, szexuális irányultságára vonatkozhatnak). A CBP egy olyan automatizált szűrőprogramot helyezett üzembe, amely törli a szenzitív PNR-adatokat. A CBP kötelezte magát, hogy a rendszerből származó szenzitív PNR adatokat nem használja fel.

A PNR-adatok továbbításának jogi keretét a United States Code adja, ez alapján az USA-ba vagy az onnan közlekedő nemzetközi utasszállító járatokat üzemeltető légitársaságnak a CBP számára elektronikus hozzáférést kell biztosítania a PNR-adatokhoz. Ezt az adattovábbítást az Európai Közösség és az USA között létrejött nemzetközi megállapodás szabályozza. Amennyiben a CBP megszegi a Bizottság határozatában előírt alkalmazandó védelmi előírásokat, úgy az adattovábbítást az EU illetékes hatóságai felfüggeszthetik.

A PNR-adatokat egyedi elbírálás alapján és különleges adatvédelmi garanciák mellett hozzáférhetővé tehetik olyan kormányzati hatóságok számára, amelyek terrorizmusellenes vagy bűnüldöző feladatot látnak el, valamint abban az esetben, ha valamely személy alapvető érdekeinek védelme szükséges, különös tekintettel a jelentős egészségügyi kockázatra, és ha törvény egyébként így rendelkezik.

A CBP a PNR-adatokat három év és hat hónapig őrzi, abban az esetben, ha ezeket kiemelten vizsgálja, további nyolc évig tárolja.

Azt, hogy a CBP szigorúan betartja-e az előírásokat, valamint hogy a megfelelő biztosítékok rendelkezésre állnak-e, a Belbiztonsági Minisztérium független adatvédelmi főtitisztviselője felügyeli, akinek megállapításai kötelező érvényűek a minisztériumra nézve.

Az utas további felvilágosítást kérhet a CBP rendelkezésére bocsátott PNR-adatok jellegére vonatkozóan, és kérheti az adatbázisban szereplő adatainak másolatát. Ha a CBP megtagadja az adatokhoz való hozzáférést, fellebbezést lehet benyújtani a Belbiztonsági Minisztérium adatvédelmi főtitisztviselőjéhez, aki mind a magánélet védelméért, mind a minisztérium közzétételi politikájáért felelős.

– Vélemény a biometrikus azonosító elemek tartózkodási engedélyekben és vízumokban való használatáról, tekintettel az európai vízum információs rendszer (VIS) létrehozására (WP 96):

2003 júniusában Thessalonikiben az Európa Tanács megerősítette, hogy az Európai Unióban a biometrikus azonosítókról vagy a biometrikus adatokról szükséges egy olyan koherens megközelítést kidolgozni, mely a harmadik országok állampolgárainak dokumentumainál,

az EU állampolgárainak útleveléinél, a VIS és SIS II információs rendszereknél harmonizált megoldást eredményezne. A Tanács felkérte a Bizottságot arra, hogy készítse el az ezekre vonatkozó javaslatát, a vízumok kérdéskörével kezdve. 2004. június 8-án a Tanács döntést fogadott el a Vízum Információs Rendszer (VIS) felállításáról, megteremtve a megfelelő pénzügyi eszközökről szóló kötelezettségvállalás engedélyezéséhez szükséges jogi alapot.

A Munkacsoport erről, az egyének alapvető jogaira jelentős hatással bíró, problematikus területről fogalmazta meg véleményét. A dokumentum a vízum és a letelepedési engedély egységes formátumával foglalkozik, elsősorban azzal a felvetéssel, hogy a fénykép mint kötelező tartalmi elem mellett más kötelező elemek is szerepeljenek az okiratokban, így nagy biztonságot nyújtó adathordozóban tárolt további két biometrikus elem. Az interoperábilis biometrikus adatokat, melyeket a vízumok és a letelepedési engedélyek tartalmazni fogják, a vízumok számára létrehozott európai információs rendszerben tárolnák. Az útlevelék birtokosaitól szerzett biometrikus adatokat tartalmazó központi adatbázis kérdéskörét ez a vélemény nem érinti, a Munkacsoport ezzel a közeljövőben külön fog foglalkozni.

A Munkacsoport hangsúlyozza annak a jelentőségét, hogy a közbiztonság követelményei és az egyének szabadságjogai közötti egyensúlyt az adatvédelem alapvető elveinek szem előtt tartásával kell fenntartani.

Mivel az adatkezelési célok megfogalmazása (például az arányosság elve), az alkalmazandó tároló adathordozó biztonsági és technikai kérdései az adatokhoz való hozzáférés kérdése is sok problémát okozott, a Munkacsoport egy külön ad hoc-csoportot hozott létre ennek a területnek a további, átfogó vizsgálatára.

– Vélemény az Amerikai Egyesült Államok Vám- és Határvédelmi Hivatalához (United States Bureau of Customs and Border Protection – USCBP) továbbított, az utasnyilvántartási adatállományban (Passenger Name Records – PNR) szereplő személyes adatok megfelelő védelméről szóló 2004. május 14-i bizottsági határozat és az Európai Közösség és az Amerikai Egyesült Államok között a PNR-adatok feldolgozásáról és azok légitársaságok által az Egyesült Államok Honvédelmi Minisztériuma Vám- és Határvédelmi Hivatalához (United States Department of Homeland Security, Bureau of Customs and Border Protection) történő továbbításáról kötött megállapodás végrehajtásáról (WP 95):

A Bizottság 2004. május 14-i határozatában elismerte az Egyesült Államokban a személyes adatok védelmének megfelelő szintjét a légi

utasok adatainak feldolgozására tekintettel, amely adatokat az amerikai előírások alapján a légitársaságoknak az amerikai hatóságok rendelkezésére kell bocsátani. A 29-es Adatvédelmi Munkacsoport javasolja, hogy az Európai Parlament kérje fel az Európai Bíróságot, hogy vizsgálja meg, hogy a határozat és a megállapodás sérti-e a légiutasok jogait, és hogy a megállapodás megkötéséhez, annak az utasok jogait sértő jellege miatt az Európai Parlament jóváhagyását kellett volna-e kérni.

A Munkacsoport néhány gyakorlati intézkedést javasol a fenti kérdések megválaszolásáig. E gyakorlati intézkedések az adattovábbítás technikai módszerére, a légiutasok tájékoztatására és az Egyesült Államokkal kötött megállapodás adatvédelmi előírásainak rendszeres vizsgálatára vonatkoznak.

– A 2004. március 11-i madridi terrortámadás kapcsán az európai adatvédelmi hatóságok tagjai együttérzésüket és szolidaritásukat fejezték ki együttes nyilatkozatukban (WP 93).

– A genetikai adatokról szóló munkaanyag (WP 91):

A genetikai kutatással kapcsolatban az utóbbi években a tudomány területén elért technikai haladás új adatvédelmi kérdéseket és aggodalmakat hozott felszínre.

A közelmúltban megkötött valamennyi vonatkozó nemzetközi okmány megtiltja a genetikai adatokon alapuló diszkriminációt. Ilyen nemzetközi dokumentum az Európai Unió alapjogi chartája, az Európa Tanács emberi jogokról és biomedicináról szóló egyezménye és az UNESCO egyetemes nyilatkozata az emberi génállományról és az emberi jogokról. Napjaink egyetlen e téren jogilag kötelező erővel bíró nemzetközi dokumentuma az 1997-ben Oviedóban elfogadott, az emberi jogokról és biomedicináról szóló egyezmény, amely az érintett genetikai profilján alapuló diszkrimináció valamennyi formáját megtiltja és a prediktív jellegű genetikai vizsgálatokat csak gyógyászati céllal engedélyezi.

A genetikai adatok egyediek, megkülönböztetik az egyént a többi egyéntől, ugyanakkor információt hordoznak az érintett vérrokonosságára (biológiai család), mind a le-, mind a felmenő ági vérrokonokra vonatkozóan is. A genetikai adatokat gyakran maga az érintett sem ismeri, és azok az érintett akaratától függetlenek, mivel az ilyen adatok nem változtathatók. A genetikai adatokhoz könnyen hozzá lehet jutni (például hajszál), habár az ilyen adat eredete/minősége esetenként megkérdőjelezhető. Mindezek miatt a genetikai adatok kezelése különleges jogi védelmet kíván.

A genetikai adatok gyűjtése és kezelése a következő célokból szokott felmerülni: egészségügyi szolgáltatás/gyógykezelés; foglalkoztatás; biztosítás; orvosi és tudományos kutatás, azonosítás.

A genetikai vizsgálat, mely lehet diagnosztikai és prediktív, az egyén egészségi állapota értékelésének egyik eszköze. A vizsgálatok elvégzéséhez az érintett kifejezett, tájékozott és önkéntes hozzájárulása szükséges.

A munkáltatók úgy vélik, hogy a genetikai vizsgálat a munkára jelentkezők kiválasztásánál megfelelő eszköz lenne arra, hogy kiszűrjék azokat, akik egészségügyi okok miatt a meghirdetett munkakörre alkalmatlanok. A munkavállalók megtudhatnák, ha valamelyik munkahely számukra nem megfelelő. A Munkacsoport úgy ítéli meg, hogy a genetikai vizsgálat e körben csak kivételes, jogszabályban meghatározott esetekben alkalmazható.

A Munkacsoport azon az állásponton van, hogy a biztosítás területén a genetikai adatok kezelése tilos, és arra csak kivételes esetekben kerülhet sor.

Az utóbbi években nagy mennyiségű genetikai adatot gyűjtöttek össze kutatási célokra. A genetikai adatbázisok vagy az úgynevezett biobankok létrehozása számos kérdést vet fel. Ilyen kérdések például az adatok további feldolgozása a gyűjtésüktől eltérő, egyéb célokra; a genetikai adatok tárolásának tartama és a megfelelő biztonsági intézkedések.

A büntetőeljárásokban és az eltűnt személyek azonosításában egyre nagyobb szerep jut a genetikai vizsgálatnak. Virágzik továbbá az interneten hirdetett genetikai vizsgálatokat nyújtó szolgáltatás, különösen az apaság megállapítására.

A genetikai adatok kezelése az érintett egészsége megőrzésétől és a tudományos kutatástól eltérő, egyéb célokra nemzeti szabályozást kíván meg, melynek összhangban kell állni az Irányelv adatvédelmi rendelkezéseivel és a célhoz kötöttség és az arányosság elvével.

– Vélemény a 2002/58/EK Irányelv 13. cikke szerinti marketing célú kéretlen tájékoztatásról (WP 90):

Az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló 2002/58/EK Irányelv harmonizálja azokat a feltételeket, amelyeknél az elektronikus hírközlés marketing célokra felhasználható, azonban általánosan tapasztalható, hogy a fogalmak értelmezése tagállamonként eltérő. Ez a vélemény az Irányelv egységes alkalmazását segíti elő, pontosítva többek

között az elektronikus levelek, az előzetes hozzájárulás, az e-mail cím-lista és a direkt marketing fogalmát.

– Vélemény a személyes adatok videomegfigyelő eszközzel történő feldolgozásáról (WP 89):

A Munkacsoport 2003-ban on-line konzultáció keretében gyűjtötte össze a hasznos véleményeket a videomegfigyeléssel kapcsolatban. E munkairat célja az, hogy felhívja a figyelmet az egyéni videomegfigyelő rendszerek alkalmazását érintő törvényességi és megfeleléségi előírásokra vonatkozó kritériumok széles körére.

A videomegfigyelés fő alkalmazási területeinek nem kimerítő felsorolása azt mutatja, hogy a videomegfigyelés különböző célokat szolgálhat, melyeket a következő főbb területek szerint lehet csoportosítani: az egyének védelme, a tulajdon védelme, közérdek, bűncselekmények felderítése, megelőzése és kontrollja, bizonyíték szolgáltatása, egyéb törvényes érdek. A hang- és képi adatok között szereplő személyes adat feldolgozásának specifikus jellemzőit kifejezetten kiemeli az Adatvédelmi Irányelv, melyekre kifejezetten több pontban is utal. Az Irányelv különösen a következőkhöz kapcsolódik: az adat minősége, az adatfeldolgozás jogszerűségének kritériumai, a különleges adatok feldolgozása, a tájékoztatás, az automatizált egyéni döntésekkel kapcsolatban alkalmazandó biztosítékok, a feldolgozási műveletek biztonsága, értesítés a feldolgozási műveletről, a feldolgozási műveletek előzetes ellenőrzése, az adatok továbbítása harmadik országokba. A munkairat az adatkezelőkre vonatkozóan kötelezettségeket és megfelelő óvintézkedéseket állapít meg.

Külön fejezetben tárgyalja a videomegfigyelést a munkáltatói adatkezeléssel összefüggésben. A Munkacsoport a 2001. szeptember 13-án elfogadott, 8/2001 számú véleményében (a személyes adatok feldolgozásáról a foglalkoztatás összefüggésében), illetve a 2002. május 29-én elfogadott, a munkahelyen elektronikus kommunikációs eszközökkel végzett megfigyelésről szóló munkairatában már felhívta a figyelmet az érintettek jogainak, szabadságainak és méltóságának biztosítékait célzó néhány alapelve a foglalkoztatással összefüggésben.

A fenti dokumentumokban tett észrevételek mellett szükséges kiemelni, hogy az olyan videomegfigyelő rendszereket nem szabad engedélyezni, amelyek közvetlen célja a munkatevékenységek minőségének és mennyiségének távolról történő ellenőrzése, mellyel ebben az összefüggésben együtt jár a személyes adatok feldolgozása is.

Az olyan videomegfigyelő rendszerek esetében más a helyzet, amelyeket megfelelő biztosítékok mellett állítottak fel a termelési és/vagy

szakmai biztonsági követelményeknek megfelelően. A megfigyelésnek nem szabad kiterjednie az olyan helyiségekre, melyeket vagy az alkalmazottak magánjellegű használatára tartanak fenn, vagy amelyek nem munkakörhöz tartozó célra használatosak (mint például a WC-k, fürdőhelyiségek, tárolók és a pihenőhelyek). A kizárólag a tulajdon védelme és/vagy a súlyos bűncselekmények felderítése, megelőzése és ellenőrzése céljából gyűjtött képeket nem szabad a munkavállalók kisebb fegyelmi vétségeinek vizsgálata során felhasználni. A munkavállalók számára mindig lehetővé kell tenni, hogy panasszal élhessenek és felhasználhassák az összegyűjtött képanyagokat.

Tájékoztatni kell a munkavállalókat a kezelő személyazonosságáról és a megfigyelés céljáról, meg kell adni minden olyan információt, mely szükséges az érintett tekintetében a tisztességes feldolgozás biztosításához, például azt, hogy mely esetekben vizsgálja meg a vállalat vezetősége is a felvételeket. Tájékoztatni kell a felvétel idejéről és arról, hogy milyen esetben adják át a felvételeket külső hatóságnak.

– A Munkacsoport véleménye Kanada adattovábbításáról a PNR-adatok tekintetében (WP 88):

Alapvető célként határozták meg egy egyértelmű jogi keret mihamarabbi megalkotását annak érdekében, hogy a harmadik országok légitársaságai által Kanada részére történő adattovábbítást az adatvédelem alapelveivel összhangba hozzák. A Munkacsoport nyomatékosan felszólította a Bizottságot, hogy a kanadai hatóságokkal folytatott tárgyalások során a Munkacsoport álláspontját teljes mértékben vegye figyelembe. A Munkacsoport tisztában van azzal, hogy a légiközlekedési adatok használatának feltételei tekintetében biztonsági okokból átfogó kezdeményezésre van szükség. A Munkacsoport üdvözli Kanada azon készségét, hogy egy ilyen globális kezdeményezés fejlesztése tekintetében kész együttműködni az Európai Unióval.

– A Munkacsoport véleménye szerint Ausztrália megfelelő védelmet biztosít a PNR-adatok továbbítása során (WP 85):

Az ausztrál vámtörvény felhatalmazást ad a vámhivatalnak a PNR-adatokhoz való hozzáférésre, és egyúttal kötelezi a légitársaságokat, hogy az adatokhoz való hozzáférést biztosítsák. Az erre irányuló megkezdés szabályait a törvény részletesen szabályozza, valamint kötelezi a vámhatóságot az adatvédelmi szabályok betartására.

A vámhatóságoknál a PNR-adatok feldolgozása három lépcsőben történik. Az első egy úgynevezett kockázatértékelési céllal történő szű-

rés. Akiket a szűrést végző program „veszélytelennek” tart, azok személyes adatait nem tárolják. A második lépcsőben tovább vizsgálják a „kiszűrtek”-et, a harmadik lépcsőben is vizsgáltak adatait a vámellenőrzés befejezéséig tárolják.

A vámhatóság kötelezte magát arra, hogy a PNR-adatokat csak abban az esetben rögzíti és tárolja, ha bizonyították, hogy az utas meghatározott bűncselekményt követett el, vagy ennek elkövetésével gyanúsítják. Az adatkezelés során a PNR-adatok védelme a szenzitív adatok védelmi szintjével egyezik. A rendszer alapvetően nem támogatja a PNR-adatok tárolását és feldolgozását. Abban az esetben, ha a nyomozás során az adott személy büntetőjogi felelőssége nem állapítható meg, az adatokat törlik.

A vámhatóságnak (a leszállástól számított) 24-48 óra áll rendelkezésre az adatokhoz való hozzáférésre, mivel ezt követően a légitársaságok az adatokat törlik az adatbázisukból. Az adatkezelés célja a terrorista cselekményt vagy azzal összefüggő bűncselekményt elkövető személyek azonosítása, a határvédelem javítása.

Lehetőség van arra, hogy a vámhatóság a PNR-adatokat meghatározott hatóságok részére továbbítsa, azonban ennek szigorú feltételei vannak. Bírósági határozat alapján a bíróságnak, valamint a szövetségi nyomozóhivatalnak továbbíthatók a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított adatai.

A Munkacsoport állásfoglalásainak összefoglalása hivatalunk honlapján is megtalálható (a www.obh.hu címen, a Nemzetközi kitekintésben a 29-es Munkacsoport résznél).

Nemzetközi adatvédelmi konferenciák

Az Európai Adatvédelmi Hatóságok Tavaszi Konferenciáját ebben az évben Rotterdamban rendezték meg. A konferencia szervezői célul tűzték ki az adatvédelem, valamint a privacy hatékonyabb védelmének vizsgálatát. A kétnapos konferencia első napján az adatvédelmi hatóságok munkájára helyezték a hangsúlyt. A résztvevők a következő kérdésekkel kapcsolatban fejtették ki véleményüket, osztották meg tapasztalataikat: milyen feladatai vannak az adatvédelmi hatóságoknak; hogyan valósítható meg a külvilággal való kapcsolattartás, valamint egymásra hatás; hogyan lehet biztosítani a hatékony jogalkalmazást; továbbá, hogy hogyan javítható a belső szervezeti munka és a kölcsönös együttműködés. A konferencia záró napjának középpontjában az

adatvédelmi hatóságok közötti – jogalkalmazást érintő – együttműködés fejlesztése állt, különös tekintettel az Európai Unió harmadik pillérére. Ezen a téren a legnagyobb kihívást az jelenti, hogyan valósítható meg a jogalkalmazásban való együttműködés és az adatvédelem javítása egy időben.

2004 szeptemberében rendezték Wrocławban a 26. Nemzetközi Privacy és Adatvédelmi Konferenciát. A világtalálkozóznak számító konferencián az adatvédelmi hatóságok, biztosok és munkatársaik mellett civil szervezetek, jogvédők, kutatók is részt vettek. A délelőtti nyitány, teljes fórum előtti, általános jellegű nyitó előadásokat egy időben futó szekcióülések követték. Az általános előadások között szerepelt a privacy és a közbiztonság védelmének megvitatása; a nemzeti és nemzetközi adatvédelmi hatóságok együttműködése; majd a politikai marketing és a privacy kapcsolatának megtárgyalása került napirendre. A szekcióülések több kérdéskört, új kihívást érintettek, többek között a privacy és az RFID (Radio Frequency Identification) technológiát; az állampolgárok ismereteit a privacy-hez fűződő jogukról, melynek keretében a finn biztos elemezte az Eurobarometer 2003 szeptemberében az EU-ban végzett felmérésének eredményeit. A mindig aktuális munkáltatói adatkezeléssel kapcsolatos kérdésekkel, valamint a biometrikus azonosítókkal is külön foglalkoztak. Az e-demokráciával, illetve az internetes veszélyforrásokkal kapcsolatban itt is felmerült a felhasználók védelme biztosításának visszatérő kérdése. Ennek keretében bemutatták a PET-ek (Privacy Enhancing Technologies) megoldásait. A privacy és a média kapcsolatát elemző szekcióban a magyar adatvédelmi biztos is előadást tartott, ismertette tapasztalatait, ajánlásait.

Új kihívások

A 29-es Munkacsoport is foglalkozott 2004-ben a tervezett uniós chipkártyás útlevelemmel, amelyet a politikusok szerint biometrikus azonosítókkal: fényképpel, ujjnyomattal is el kell látni. Az Európai Parlament decemberben elfogadta az Európa Tanács erről szóló javaslatát, de azt még nem tudni, hogy lesz(nek)-e központi adatbázis(ok), kik férhetnek az adatokhoz, mik a garanciák az adatokkal való visszaéléssel szemben, s egyáltalán: mi szükség van ilyen egységes útlevelemre a belső határok „leomlása” után, a személyek szabad mozgása alapelveinek biztosítása során. Az azonban bizonyos, hogy a személyazonosító módszerek nem tévedhetetlenek. Ezért mondják, hogy az EU digitális ketrecre fog hasonlítani, ha ezen az úton halad.

A 29-es Munkacsoport nevében Peter Schaar elnök november 30-án levelet írt az Európai Parlament elnökének, Josep Borrell Fontellesnek, melyben kifejezte a Munkacsoport aggályait az uniós állampolgárok útlevelébe tervezett biztonsági jellemzőkre és biometrikus azonosítókra vonatkozó szabványokról szóló tanácsi rendelettervezettel kapcsolatban. Az elnök utalt arra, hogy a Munkacsoport már augusztusban megfogalmazta aggályait a biometrikus azonosítók útlevélben történő alkalmazásáról. A Munkacsoport örömmel vette, hogy néhány javaslatát elfogadták, de aggodalommal tölti el, hogy most egy második kötelező biometrikus azonosító alkalmazását javasolják. A vizsgálati eredmények azt mutatják, hogy a biometrikus azonosítókon alapuló eljárások nem garantálják sem a szükséges biztonságot, sem az utazók számára előrevetített könnyítést, mivel az ilyen biztonsági rendszerek nagy százalékban alaptalanul fogadják el vagy utasítják el az útlevél birtokosát. A Munkacsoport ezért fenntartásait fejezte ki a biometrikus eljárásokkal szemben, amelyek nem bizonyultak hatékonyak és különösen a biometrikus azonosítók kötelező használatával szemben, mint például az ujjlenyomat, amely az egyének „egy s többféle” azonosítását is lehetővé teszi. Az illetékesektől a Munkacsoport nem kapott elegendő információt arra nézve, hogy milyen vizsgálatokat végeztek, milyen eredmények születtek, és arról sincs ismerete, hogy milyen felhatalmazáson alapul a tanácsi határozat. A 29-es Munkacsoport a legnagyobb mértékű transzparenciát, átláthatóságot követeli meg, hiszen egy minden polgárra kiterjedő jelentős döntésről van szó, s ezért a Munkacsoport azt tartja megfelelőnek, hogy ez ügyben kérjék ki polgárok véleményét azért, hogy a döntéshozatali eljárás tiszta és széles körű felmérésen alapuljon. Az elnök megjegyezte azt is, hogy az ICAO csak egy kötelező biometrikus azonosítót követel meg, és azt ajánlja, hogy a második azonosító választható legyen és ne kötelező, ahogy az a javaslatban szerepel.

2004. december 13-án a Tanács elfogadta a 2252/2004/EK Rendeletet a tagállamok által kiállított útlevelek és úti okmányok jellemzőire és biometrikus elemeire vonatkozó előírásokról.

IV. AZ ADATVÉDELMI NYILVÁNTARTÁS ÉS A SZEMÉLYES ADATOK KEZELÉSÉVEL KAPCSOLATOS ELUTASÍTOTT KÉRELMEK ÉS A KÖZÉRDEKŰ ADATOK MEGISMERÉSÉRE IRÁNYULÓ ELUTASÍTOTT KÉRELMEK NYILVÁNTARTÁSA

A. Az adatvédelmi nyilvántartás

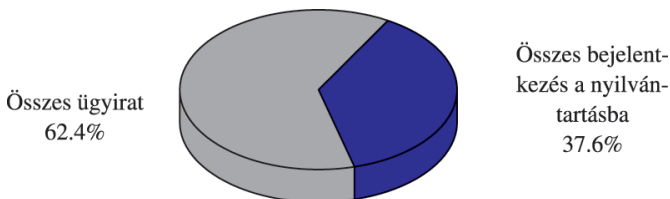
Az adatvédelmi nyilvántartás – amelynek kidolgozására, vezetésére és működtetésére a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban Avtv.) 24. § c.) pontja hatalmazta fel a biztost – mind eredményesebben járul hozzá a különböző államigazgatási és magáncélú informatikai feldolgozásokban érintett állampolgárok információs önrendelkezési jogának érvényesítéséhez.

A nyilvántartásból fakadó feladatait az adatvédelmi biztos az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EC Irányelvével összhangban gyakorolja.

Az adatvédelmi nyilvántartás célja, hogy az adatkezeléssel érintett személyek betekintést nyerjenek abba, hogy milyen adatkezelők, mely személyes adatukat, milyen célból kezelik. Az adatvédelmi nyilvántartás amellet, hogy nyilvánossága által segítséget nyújt az érintetteknek jogaik érvényesítésében, átfogó képet ad arról, milyen szervezetek, szervezetek és milyen formában, céllal végeznek személyes adat-kezelést.

Az irodába érkezett összes ügyirat, beadvány és a nyilvántartásba történő bejelentkezéssel kapcsolatos beadványok aránya tanulmányozható a következő ábrán.

Az Adatvédelmi Biztos Irodájának (ABI) tevékenységi körében az adatvédelmi nyilvántartás helyzete 2004 (%)

Az adatvédelmi nyilvántartás több éve működik. Az adatvédelmi nyilvántartás olyan adatbázis, amely a magyarországi személyes adatokat tartalmazó adatbázisokat tartja nyilván –, vagyis – az informatika nyelvén – metaadatbázis (adatbázisokat leíró adatbázis). Ez azt jelenti, hogy a nyilvántartás az adatkezelők, az adatfeldolgozók, a végzett adatkezelések, az adatfajták és az adattovábbítások leírását és nem a konkrét értékeit tartalmazza.

A nyilvántartás adatbázisa feltöltöttségének növekedésével a polgárok egyre átfogóbb képet kapnak a hazai személyes adatkezelések helyzetéről. Az adatkezelők részéről a nyilvántartással szemben korábban tapasztalt tájékozatlanság, bizalmatlanság mára az adatvédelem szélesebb körű ismerete okán megszűnőben van. Az adatkezelő szervek, de az érintettek is bátran, tudatosan fordulnak a hivatalhoz személyes adataik védelmével kapcsolatos kérdésekben. Nagyon sok kérdés, elsősorban telefonos megkeresés érkezik a Nyilvántartási Főosztályhoz arra vonatkozóan, hogy milyen szervezeteknek vagy személyeknek, milyen tevékenységét, illetve milyen formában kell az adatvédelmi nyilvántartásba bejelenteni.

Az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentési kötelezettségnek az Avtv. 28. § (1)-ben meghatározott adatok szöveges bejelentésével, vagy a nyilvántartásba történő bejelentést segítő adatlap kitöltésével lehet eleget tenni. Az adatlap az Országgyűlési Biztosok Hivatalában átvehető, illetve az adatvédelmi biztos honlapjáról is letölthető.

A jogszabályban elrendelt adatkezelést a szabályozás tárgya szerint illetékes miniszter, országos hatáskörű szerv vezetője, illetőleg a polgármester, főpolgármester, a megyei közgyűlés elnöke köteles bejelenteni a jogszabály hatálybalépését követő 15 napon belül.

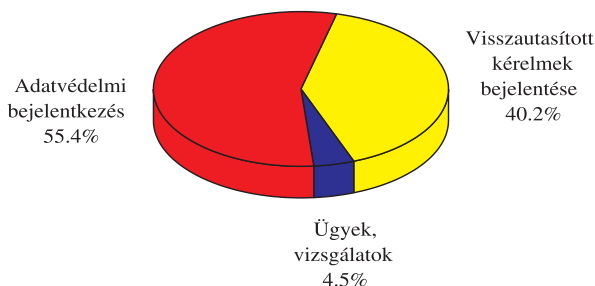
A nemzetbiztonsági szervek az adatkezelésük célját és jogalapját jelentik be.

A nyilvántartásba történő bejelentkezés minden személyes adatot kezelő szerv számára kötelező, a törvény 30. §-ában szabályozott adatkezelések kivételével.

Bár az adatvédelmi nyilvántartás még mindig nem teljes, szerepe mégis egyre nő, különösen az adatvédelmi biztoshoz érkezett panaszok, beadványok vizsgálatánál, valamint a helyszíni vizsgálatok előkészítése folyamán.

Az irodában folyó, különböző nyilvántartási tevékenységek összetételét a következő ábra jellemzi.

Az ABI nyilvántartási tevékenységének megoszlása a beérkezett nyilvántartási kérelmek és ügyek alapján 2004 (%)

Az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentkezés 2004. évi tapasztalatai

A 2004. évben különösebb változás a bejelentkező adatkezelők összetételében nem volt tapasztalható. Ahogy korábban, most is alapvetően a közvetlen üzletszerzési tevékenységet folytató vagy ezek megbízását teljesítő gazdasági szervezetek jelentettek be különböző adatkezeléseket, ami a közvetlen megkereséssel történő marketing további előnyös mutatóját mutatja.

Az elmúlt évekhez képest több, internetes weboldalon történő regisztráció során kezelt adatokkal kapcsolatos bejelentés érkezett. Ez az új információs technológiák elterjedésének tudható be.

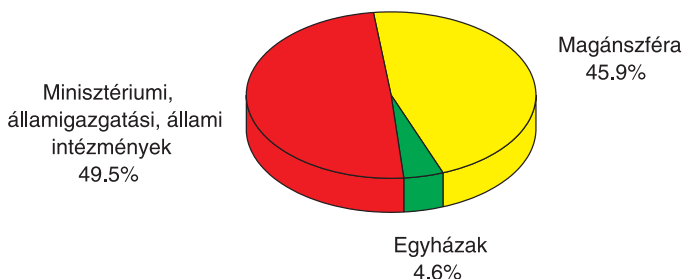
Az utóbbi évek tendenciája folytatódott azzal, hogy az állami szférára részéről kevesebb bejelentés érkezett. Ennek oka egyrészt az lehet, hogy az adatkezelések jelentős részét már korábban bejelentették, másrészt pedig feltehetőleg az, hogy az adatvédelmi biztos többszöri felhívása ellenére sok intézmény még mindig nincs tisztában az adatvédelmi törvény által támasztott bejelentési követelményekkel.

Észrevehetően növekedett viszont a népszavazással kapcsolatos, valamint más célú aláírásgyűjtések száma.

A következő ábra a jelentős adatkezelői csoportok százalékos megoszlását ábrázolja.

Főbb adatkezelői kategóriák (önkormányzatok nélkül)

2004 (%)

A 2002. évben bekövetkezett változás – amikor is az egyházak nagy számban jelentették be adatkezeléseiket a nyilvántartásba – hatása 2004-re csökkent, a 2002. évi 6,9 százalékról 4,6 százalékra.

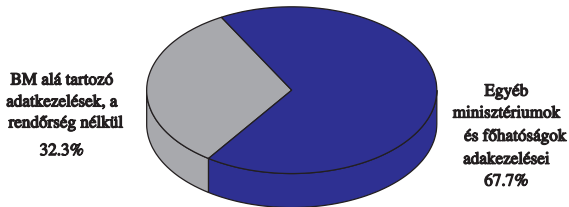
A nyilvántartási bejelentkezési kötelezettségtől idegenkedő államigazgatási, állami intézmények és a magánszféra indokolatlan tartózkodásának megszüntetése érdekében újlag szeretnénk kifejtetni, hogy az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentkezés nem sérti a szervezetek érdekeit, sőt a jogkövető magatartással vélhetően erősödik érdekérvényesítő képességük. Azt is szeretnénk hangsúlyozni, hogy a bejelentkezéshez szükséges űrlapok kitöltése nem követel nagyobb munkaidő és energia ráfordítást.

A nyilvántartásba történő bejelentést a Nyilvántartási Főosztály által kidolgozott adatlap könnyíti meg, amely az Országgyűlési Biztosok

Hivatalában átvehető, illetve az adatvédelmi biztos honlapjáról, az internetről is letölthető. Az útmutatók és segédletek kidolgozottak, az Adatvédelmi Biztos Irodájának Nyilvántartási Főosztálya mind telefonos, mind az irodán belül konzultációs lehetőséget biztosít, ha szükséges a társfőosztályok szakértőinek bevonásával.

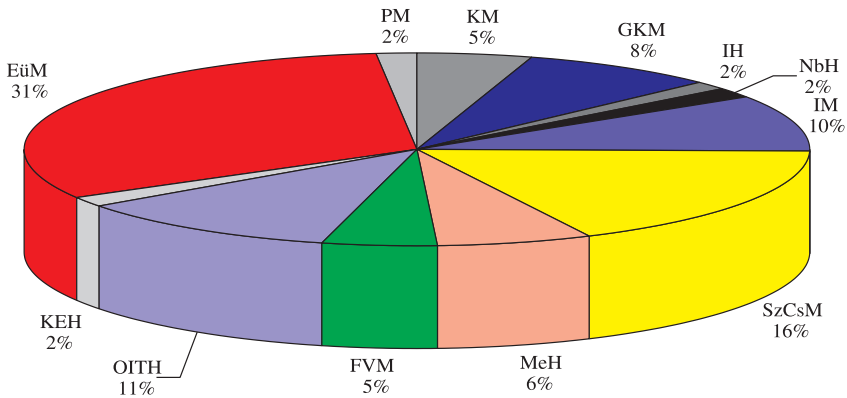
Államigazgatási, állami intézmények bejelentkezése

Minisztériumok és főhatóságok adatkezeléseinek megoszlása (%)

A legnagyobb adatkezelők között a minisztériumok és főhatóságok adatkezeléseit vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a megoszlás továbbra is az előző évek során megszokottat idézi fel. Ez évben is a Belügyminisztérium jelentette be a legtöbb adatkezelést, ami a felsőszintű, minisztériumi adatkezelések körében igen nagy hányadot képvisel, 32,3 százalékot.

A minisztériumok és főhatóságok adatkezeléseinek megoszlása BM nélkül (%)

Rövidítés Teljes megnevezés

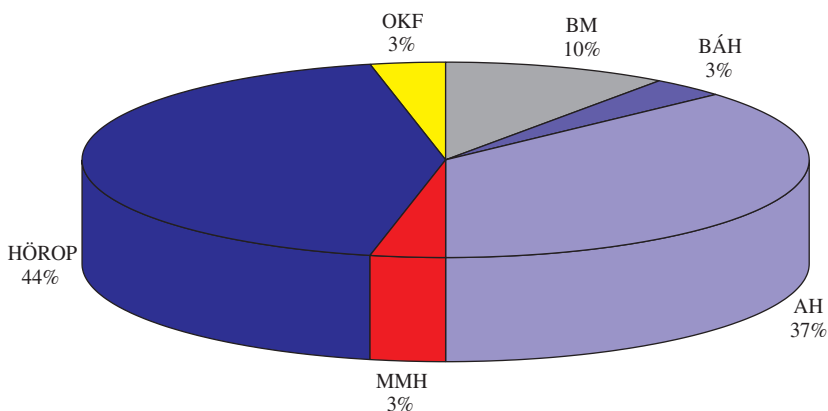
KM	Külügyminisztérium
IH	Információs Hivatal
GKM	Gazdasági és Közlekedési Minisztérium
NbH	Nemzetbiztonsági Hivatal
EüM	Egészségügyi Minisztérium
IM	Igazságügyi Minisztérium
SzCsM	Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium
MeH	Miniszterelnöki Hivatal
FVM	Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
OITH	Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala
KEH	Közszolgálati Ellenőrzési Hivatal
PM	Pénzügyminisztérium

Ha nem számítjuk bele az összes minisztériumi és főhatósági adatok közé a belügyminisztériumi adatkezeléseket, akkor azt tapasztaljuk, hogy az Egészségügyi Minisztérium hatáskörébe tartozó adatkezelések teszik ki az összes feldolgozások 31 százalékát. Utána következik az adatkezelések számát tekintve az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium 16 százalékkal.

Annak ellenére, hogy a Honvédelmi Minisztérium képviselőivel már több évvel ezelőtt reális elképzelést körvonalaztunk a honvédségi személyes adatokat tartalmazó nyilvántartási rendszerek bejelentéseinek megoldására, a minisztérium illetékesei továbbra sem jelentették be adatkezeléseiket.

Az évek során visszatérő, általános jelenség, hogy a minisztériumok és a főhatóságok összevonásakor és megszüntetésekor az új, létrehozott szervezetek az adatkezeléseik ésszerűsítése, megváltoztatása során végrehajtott módosításaikat nem jelentik be az adatvédelmi nyilvántartásba.

A Belügyminisztérium adatkezelései a rendőrség nélkül (%)

Rövidítés	Teljes megnevezés
BM	Belügyminisztérium
AH	Belügyminisztérium Adatfeldolgozó Hivatala
MMH	Belügyminisztérium Menekültügyi és Migrációs Hivatala
HÖROP	Határórség Országos Parancsnoksága
ORFK	Országos Rendőr-Főkapitányság
OKF	BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság
BÁH	Belügyminisztérium Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal

A Belügyminisztérium adatkezeléseit vizsgálva megállapítható, hogy továbbra is az első adatkezelői helyeket foglalja el a százalékos megoszlást tekintve a Határórség Országos Parancsnoksága, a Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal.

Internetes szolgáltatások adatkezelései

Az elmúlt évben növekedett a különböző internetszolgáltatásokkal, illetve az ezekhez kapcsolódó regisztrációval összefüggő bejelentések száma. Ha az internetfelhasználóhoz kapcsolódó adatok (IP-cím, a felhasználó neve stb.) természetes személlyel összekapcsolhatóak, akkor személyes adatnak minősülnek. Ezen adatoknak a szerveren történő tárolása adatkezelés, az adatkezelő ebben az esetben a szerver üzemeltetője. A tartalom készítője általában nem adatkezelő, hiszen internetes oldalain csak olvasható információkat tesz közzé, és nem rögzít személyes adatokat. Ha a felhasználó regisztrálja magát a weboldalon, akkor a tartalomszolgáltató (például internetes áruház) is adatkezelővé válhat. A tartalom előállítójának adatkezelését az adatvédelmi nyilvántartásba nem kell bejelenteni, mivel az adatkezelés az Avtv. 30. §-ának a) pontjában szabályozott kivételek közé tartozik. Az adatkezelő a regisztrált adatokat azonban nem továbbíthatja, más célra nem használhatja, illetve nyilvánosságra sem hozhatja, kivéve, ha ehhez az érintettek külön hozzájárultak. Ebben az esetben azonban az adatkezelést az adatvédelmi nyilvántartásba be kell jelenteni.

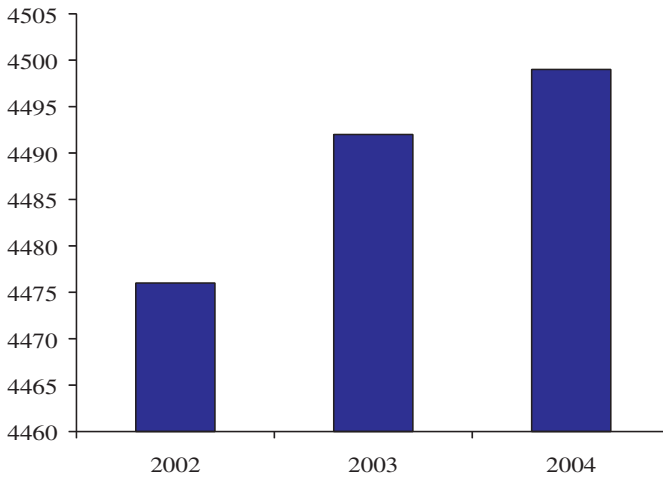
Munkaerő-közvetítés adatkezelései

Továbbra is kevés bejelentés érkezik a munkaerő-közvetítéssel foglalkozó (például szakértői nyilvántartásokat vezető) szervezetek részéről. Sokan érdeklődnek a munkavállalók személyes adatainak adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentésének kötelezettsége iránt. A fenti kötelezettségeken belül is nehézségeket okoz a munkaviszonyban, vagy munkaviszonynak nem minősülő egyéb jogviszonyban foglalkoztatott személyek személyes adatainak külföldre történő továbbítása.

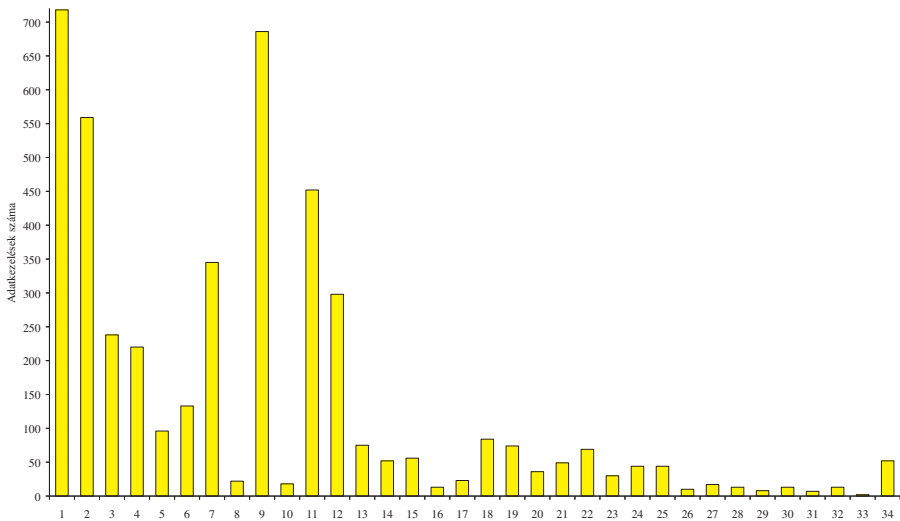
Önkormányzatok adatkezelései

Feltűnően kevés bejelentés érkezett az adatvédelmi nyilvántartásba az önkormányzatoktól a 2004. évben. Annak ellenére, hogy az adatvédelmi biztos többször felhívta az önkormányzatok jegyzőinek figyelmét arra, hogy jelentsék be azokat az adatkezeléseket, amelyeket nem törvény rendel el, hanem az érintett hozzájárulásától függ, vagy az önkormányzat törvényi felhatalmazás alapján, saját hatáskörben rendeli el, ennek még mindig nem tett eleget minden önkormányzat.

Az önkormányzatok által bejelentett helyi adatkezelések 2002 – 2004

A bejelentett helyi adatkezelések fajtái

1. iparüzési adó	17. mezőőri járulék
2. magánszemélyek kommunális adója	18. lakásbérlet
3. vállalkozók kommunális adója	19. üzletek, működési engedélyek
4. építményadó	20. közoktatás
5. telekadó	21. gyermekvédelem
6. idegenforgalmi adó	22. szociális igazgatás
7. gépjárműadó	23. sorkötelesek
8. föld bérbeadásából jövedelemadó	24. vízközműfejlesztés
9. ebadó	25. szemétszállítási díj
10. behajtandó köztartozások	26. veszélyes állatok
11. földbérlet	27. sírbolt-könyv
12. lakásépítési kölcsönök nyilvántartása	28. kitüntetések, díjak
13. első lakáshoz jutók támogatása	29. gázközmű-beruházás
14. marhalevél nyilvántartása	30. támogatások alapítványból
15. méhek vándoroltatása	31. egyéni vállalkozói igazolványok
16. belvízkár	32. telepengedély
	33. vízszolgáltatást igénybe vevők
	34. egyéb adatkezelések

Egyéb önkormányzati helyi adatkezelések:

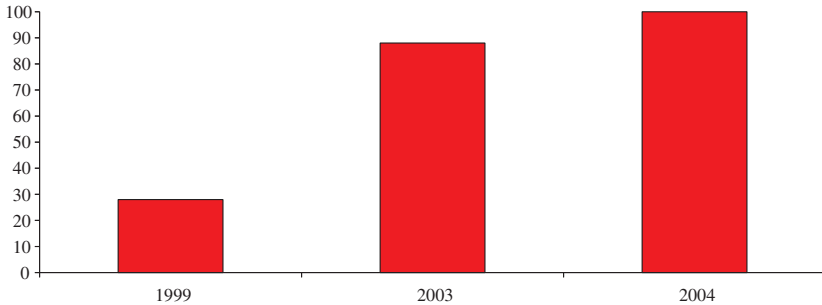
környezetvédelmi támogatás;
 önkormányzati munkaerőigények koordinálása;
 nem lakás céljára szolgáló helységek bérlet;
 szőlő- és gyümölcsstelepítési engedély;
 építéshatósági nyilvántartás;
 martinsalak lakások kárenyhítése;
 jó tanuló, jó sportoló-díj;
 építészeti örökség-támogatás;
 környezetvédelmi alapból nyújtott támogatás;
 kerületfejlesztési alapból nyújtott támogatás;
 kulturális tevékenységek támogatása;
 kerületi név használata;
 lakásépítési-vásárlási helyi támogatás;
 lakásépítési kedvezmény;
 parkolási engedély;
 bérlakások értékesítése;
 díszpolgári kitüntetés;

kerület címere, zászlajának használata;
környezetvédelmi díj;
Mihalik Sándor-díj;
közbiztonsági díj;
faültetési alap;
várakozásra jogosító kártya;
adóelfüggesztési jog;
különleges adatok – esélyegyenlőség.

Követelésbehajtással foglalkozó gazdasági társaságok adatkezelései

Bár a korábbi években többször szóltunk a követelésbehajtással foglalkozó gazdasági társaságok adatkezelésével kapcsolatos problémákról, még mindig gyakori a helytelen vagy jogalap nélküli adattovábbítás a követelés jogosultja és a követelés behajtását vállaló szerv között. Nyomatékosan kell felhívni az adatkezelők figyelmét, hogy a követelésbehajtással foglalkozó cégek nem minősülnek adatfeldolgozóknak, mivel a birtokukba került személyes adatokkal nem csupán technikai műveleteket hajtanak végre, valamint azért sem, mert az eredeti adathalmazból valamilyen szempontú kiválasztással elkülönített adatokat az eredetitől eltérő célra használják fel. A megbízó (követelés jogosultja) szerv adattovábbítást végez akkor, amikor adósság- és tartozásbehajtó társaság részére személyes adatokat átad, amit viszont törvényi rendelkezés nélkül csak az érintett hozzájárulásával tehet meg. A követelés behajtását (általában megbízási szerződés keretében) vállaló szerv pedig már külön adatkezelést végez, amelyet törvényi rendelkezés hiányában csak az érintett hozzájárulásával tehet meg, nem elég tehát az adatkezelés jogszerűségéhez a követelés jogosultja és a követelést behajtó szerv között fennálló jogviszony. A követelés- és adósságbehajtással foglalkozó gazdasági társaságok ilyen tevékenységét az adatvédelmi nyilvántartásba be kell jelenteni.

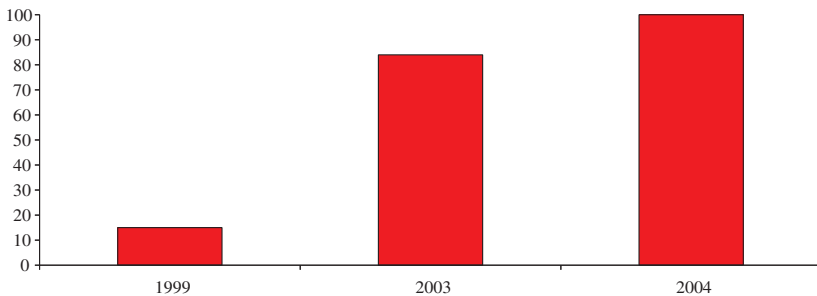
Bejelentkezett magánszféra (adatkezelők) 1999 – 2004 (%)

Parkolási szolgáltatást nyújtó gazdasági társaságok adatkezelései

A közúti közlekedési nyilvántartásról szóló törvény módosítását követően – mely szerint a parkolási szolgáltatást nyújtó társaságok önállóan is igényelhetnek díj és pótdíj behajtása érdekében adatot a nyilvántartásból – megszűnt a bizonytalanság abban a kérdésben, hogy ki köteles az adatkezelést az adatvédelmi nyilvántartásba bejelenteni. A parkolási szolgáltatást nyújtó adatkezelők (bizonyos esetben adatfeldolgozók) az elmúlt évben sorra jelentették be adatkezeléseiket.

Bejelentkezett magánszféra (adatkezelések) 1999 – 2004 (%)

Aláírásgyűjtésekkel kapcsolatos adatkezelések

A 2004. évben jelentősen megszaporodott a népszavazáshoz, népi kezdeményezéshez kapcsolódó, valamint egyéb célú aláírásgyűjtések száma. Szükségesnek mutatkozik ezért újra felhívni az aláírásgyűjtők figyelmét az adatvédelmi biztos ezzel kapcsolatos állásfoglalására.

A biztos kifejtette, hogy *„az aláírásgyűjtés időszakában az adatkezelőt terhelő törvényi kötelezettségek teljesítéséért az a személy felel, aki vagy amely az Országos Választási Bizottságnál kezdeményezte a kérdés, illetve az aláírásgyűjtő ív hitelesítését. Felelőssége mindazon személyekért fennáll, akik az aláírásgyűjtés szervezésében részt vesznek, a kitöltött aláírásgyűjtő íveket birtokolják, tárolják”*. *„Sem a népszavazási kezdeményezéshez, népi kezdeményezés támogatásához kapcsolódó, sem pedig az egyéb aláírásgyűjtés nem esik az Avtv. 30. §-ában meghatározott kivételek körébe, ennélfogva azt az adatkezelőknek a törvény 28. §-a szerinti tartalommal be kell jelentenie az adatvédelmi nyilvántartásba.”* Az állásfoglalásnak megfelelően tehát az adatkezelő köteles e tevékenysége megkezdése előtt az adatvédelmi biztosnak nyilvántartásba vételre bejelenteni az adatkezelés célját; az adatok fajtáját és a kezelésük jogalapját; az érintettek körét; az adatok forrását; a továbbítandó adatok fajtáját, címzettjét és a továbbítás jogalapját; a törlési határidőt. *„A népszavazási kezdeményezéshez, népi kezdeményezés támogatásához kapcsolódó aláírásgyűjtés esetén a bejelentési kötelezettséget az Országos Választási Bizottság, illetve a helyi/területi választási iroda vezetője hitelesítő döntését követően – a jogorvoslatra nyitva álló 15 napos határidő kezdetén – célszerű teljesíteni. Ez esetben az aláírásgyűjtő ív hitelesítő záradékkal történő ellátása idejére az adatvédelmi nyilvántartási azonosító – a hitelesítő záradékkal való elláthatóságtól függő hatállyal – kiadható a kezdeményezők részére. Egyéb aláírásgyűjtés esetén az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentkezést követően kezdhető meg ez a tevékenység.”*

Az adatvédelmi biztos 2004. március 30-án – a kormány részére benyújtandó petícióval kapcsolatban – *„A FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség aláírásgyűjtésének nyilvántartásba vételéről”* – kiadott közleményében is útmutatást adott az adatvédelmi nyilvántartási azonosító használatára, ezzel is segítve az állampolgárok információs önrendelkezési jogának gyakorlását.

Kivételek az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentési kötelezettség alól

A korábbi beszámolóokban is kifejtettük, hogy miként értelmezhető az Avtv. 30. §-ában meghatározott, az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentési kötelezettség alóli kivételek. Ezen belül leginkább az a) pontban szabályozott ügyfélkapcsolat fogalma okoz értelmezési nehézséget. A mentesség csak akkor állapítható meg, ha az Avtv. indoklásában említett, a mentességet megalapozó tényezők fennállnak, vagyis az adatkezelés célja az érintettek számára ismert, és az adatfelvétel közvetlenül az érintettől történik, valamint a személyes adatok kezelése az érintettel fennálló jogviszonyhoz vagy szolgáltatáshoz kapcsolódik. A törvényi kivételek között említett esetekben is be kell jelenteni az adatkezelést az adatvédelmi nyilvántartásba, ha az adatokat az adatkezelő más személy vagy szerv részére hozzáférhetővé teszi, nyilvánosságra hozza, vagy egyébként az eredetitől eltérő célra használja fel.

Az adatvédelmi nyilvántartás tartalmi összetétele

A 2004. év végén az adatvédelmi nyilvántartási rendszert a következő összetétel jellemzi:

Minisztériumi, államigazgatási, állami és kamarai intézmények mint adatkezelők:	533
adatkezeléseik:	1429
A magánszférába tartozó adatkezelők:	493
adatkezeléseik:	1310
Önkormányzatok mint adatkezelők:	3160
törvény által elrendelt és helyi adatkezeléseik:	29738
Egyházak mint adatkezelők:	49
adatkezeléseik:	58

Az állami intézményekkel egy besorolás alá vettük a kamarai adatkezelőket.

A magánszféra adatkezelői között számítottuk be a direkt marketing cégek adatait.

Az adatvédelmi törvény 2004. január 1-jével hatályba lépett módosításával kapcsolatos tapasztalatok

Az Avtv. 28. §-ának (1) bekezdése a módosítást követően egy új ponttal egészült ki, mely szerint az adatkezelő köteles adatkezelői tevékenysége megkezdése előtt az adatvédelmi biztosnak nyilvántartásba vételére, az adatkezelés részeként bejelenteni „*a belső adatvédelmi felelős nevét és elérhetőségi adatait*”. Az adatkezelők a bejelentési kötelezettségüknek a már rendszeresített módon, az új követelményeknek megfelelően módosított bejelentési adatlapon vagy külön levélben tehetnek eleget.

Sem az adatvédelmi felelős, sem az adatvédelmi szabályzat nem volt ismeretlen a magyar jogrendszerben, ennek ellenére szükségesnek mutatkozott, hogy a különböző szektorális területeket szabályozó jogszabályok mellett, az Avtv.-ben megjelenjen a személyes adatok védelmét, elsősorban a nagy adatkezelő szervezetknél koordinálni hivatott személy kinevezésének kötelezettsége. Mivel itt egy általános szabályról van szó, ezért amennyiben speciális rendelkezések az Avtv.-hez képest több szabályozást tartalmaznak, úgy az Avtv. rendelkezései azokkal összhangban alkalmazandók (például a Ktv., pénzügyi szervek esetében).

A 2004. január 1-jén hatályba lépett törvénymódosítás lehetővé tette az adatvédelmi biztos számára, hogy az adatkezelőknél a nyilvántartásba vételt megelőzően előzetes ellenőrzést végezzen. A Nyilvántartási Főosztály szakértői a többi főosztály munkatársaival együtt vettek részt az előzetes ellenőrzés munkáiban. Az előzetes ellenőrzéseknél szerzett tapasztalatokat a beszámoló többi fejezete tartalmazza.

Az adatvédelmi nyilvántartások informatikai rendszere és fejlesztése

Már a 2002. évi beszámolóban jeleztük, hogy az 1997-ben üzembe helyezett és azóta az adatvédelmi nyilvántartás szolgáltatását biztosító számítógép elavult, valamint megfelelő tartalék nélkül üzemelt.

Ez az eszközpark teljes megújulást igényelt mind a hardver, mind a szoftver vonatkozásában. A szolgáltatás biztonságának érdekében az új szolgáltató és tartalék gépek beszerzése az adatvédelmi nyilvántartás, illetve az iktatási rendszer számára halaszthatatlanná vált.

Az Országgyűlési Biztosok Hivatalának beruházási lehetőségei miatt csak a 2004. év végén vált lehetővé ezen eszközök megrendelése – a szállítás jelenleg is folyamatban van.

Az adatvédelmi biztos honlapjának készítését, gondozását, folyamatos üzemeltetését az év elejétől a Nyilvántartási Főosztály informatikai munkatársai biztosítják. Informatikai fejlesztéseik nyomán március 1-jétől mind külső megjelenésében, mind tartalmi összetevőiben megújult honlap fogadja az adatvédelem kérdései iránt érdeklődőket.

Olyan új rovatokat alakítottunk ki, amelyek méltán számíthatnak az olvasók figyelmére.

Az egyik ilyen a „*Sajtófigyelő*”, amely a hazai, magyar nyelvű újságoknak az adatvédelemmel, a közérdekű adatok nyilvánosságra hozatalával, az adatvédő szervezetek munkásságával kapcsolatos híradásaiból közöl válogatást.

Egy másik nagy érdeklődést kiváltó rovat a „*Nemzetközi kitekintés*”. A tartalmi összetevőket a Nemzetközi Főosztály munkatársai által kidolgozott anyagok jelentik.

A nemzetközi rovatban a „*29-es Adatvédelmi Munkacsoport*” alpont munkaanyagai, a „*Nemzetközi sajtófigyelő*” alpontban nyelvre fordított magas szakmai színvonalú, adatvédelemmel kapcsolatos témájú cikkek hívják fel a figyelmet magukra.

A fenti rovatok képernyős megjelenését a következő ábrák tartalmazzák.

Adatvédelmi Biztos Irodája - Microsoft Internet Explorer

Ésli Szerkesztés Újra Képek Eszközök Súgó

Vissza

Cím: http://abihweb.obh.hu/abih/

Keresés: Keresés! Törölés

Ugrás Hivatkozások

Adatvédelmi Biztos Irodája

Aktuális információk | Archivum | Tájékoztató | GYIK | Adatvédelmi nyilvántartás | Nemzetközi kitekintés | Sajtófigyelő | Éves parlamenti beszámoló | Torvények, jogszabályok | Linkek | Rendszerények | Publikációk | Adatvédelmi nyilatkozat | <-Vissza

29. cikk: Adatvédelmi munkacsoport

Nemzetközi kitekintés

Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve

A Biztonság határozata az EU-n kívüli adatfeldolgozókkal kötendő szerződésekről

A 29-es Adatvédelmi Munkacsoport

- A Munkacsoport összetétele, feladatai
- **Állásfoglalások, munkaanyagok 2004**
 - o 2003
- A Munkacsoport elérhetősége

Nemzetközi sajtófigyelő

Egyebek

1122104/HU
WP 95

6/2004 vélemény az Amerikai Egyesült Államok Vám- és Határvédelmi Hivatalához (United States Bureau of Customs and Border Protection — USCBP) továbbított, az utasnyilvántartási adatállományban (Passenger Name Records – PNR) szereplő személyes adatok megfelelő védelméről szóló 2004. május 14-i bizottsági határozat és az Európai Közösség és az Amerikai Egyesült Államok között a PNR-adatok feldolgozásáról és azok légitársaságok által az Egyesült Államok Honvédelmi Minisztériuma Vám- és Határvédelmi Hivatalához (United States Department of Homeland Security, Bureau of Customs and Border Protection) történő továbbításáról kötött megállapodás végrehajtásáról

Elfogadva 2004. június 22-én.

Internet

Adatvédelmi Biztos Irodája - Microsoft Internet Explorer

Eőli: Szerkesztés | Újbet | Kedvencek | Eszközök | Súgó

Műveletek: Vissza | Előre | Keresés | Kedvencek | Multimédia | Ugrás | Helyjelölés

Keresés:

Adatvédelmi Biztos Irodája

Aktuális információk | Archivum | Tájékoztató | GYIK | Adatvédelmi nyilvántartás | Nemzetközi kitekintés | Sajtófigyelő | Éves parlament beszámoló | Torvények, jogszabályok | Linkek | Rendezvények | Publikációk | Adatvédelmi nyilatkozat | <-Vissza

Sajtófigyelő

Napi médiaszemle

- 2005. január 13.
- 2005. január 11.
- 2005. január 08.
- 2005. január 07.
- 2005. január 06.
- 2005. január 05.
- 2005. január 04.
- 2004. december 21.
- 2004. december 20.
- 2004. december 18.
- 2004. december 16.
- 2004. december 12.
- 2004. december 11.
- 2004. december 10.
- 2004. december 9.
- 2004. december 6.
- 2004. december 5.
- 2004. december 4.
- 2004. december 3.
- 2004. november 29.
- 2004. november 27.
- 2004. november 25.
- 2004. november 23.
- 2004. november 13.
- 2004. november 10.
- 2004. november 5.
- 2004. november 2.

Napi médiaszemle archívum

2004. november 13. 10.30 hírTV - HÍREK

- Vizsgálat indult a BKV adatkezelése miatt. Lapértesülések szerint, a budapesti tömegközlekedési cég sajtótosan értekezik az adatvédelmi rendelkezéseket, amikor nem csak a dolgozók elektronikus leveleit ellenőrzi, hanem jelentéseket készít az alkalmazottakról és civil szervezeti tagságuk iránt is érdeklődik. A cég az e-mailek archiválását elismeri, minden más tagad. A vezérigazgató által indított belső vizsgálat mindent rendben talált. Péterfalvi Attila adatvédelmi biztos azonban ellenőrzné a panaszokat.

Népszava, 2004. november 13., 11. oldal

Az adatvédelmi tiltakozási jog

Felhívás adatvédelmi tiltakozási jog gyakorlására

A Magyar Köztársaság és az Amerikai Egyesült Államok kormányai között 2004. szeptember elsején életbe lépett - a magyarországi levéltárakban őrzött, védett személyes adatokat tartalmazó Holocaust-dokumentumok másolatának a washingtoni Egyesült Államok Holocaust Emlékmúzeuma részére történő átadása tárgyában készült... [Részletek...](#) [Kópia](#)

Mai Nap, 2004. november 13., 7. oldal

Az ombudsman is kifogásolja a betekérést

Szaporoó térfigyelő

Internet

2004. március 1-jétől számítva a honlapra látogatók száma meghaladta az 25 ezret.

Az elkövetkező időszak egyik legfontosabb informatikai fejlesztési feladata lesz az adatkezelések on-line, internetes hálózati bejelentése elektronikus úrlapon.

Jelenleg az adatkezelők a bejelentési kötelezettségüknek az új ponttal kiegészített 28. § (1) bekezdésnek megfelelően módosított bejelentési adatlapon tesznek eleget. Az elektronikus úrlap az új módosított bejelentkezési úrlapon alapul majd.

A beszerzés alatt álló berendezések 2005-ben az adatbázis-kezelő szoftver, valamint a számítógépes architektúra új platformra helyezését teszik lehetővé. A más gyártmányú és belső felépítésű szolgáltató gépek új operációs rendszer alatt fognak működni. Ebből következően az adatbázis-kezelő rendszert az új operációs rendszernek megfelelően kell korszerűsíteni, migrálni. A már meglévő adatbázisok betöltése az új adatbázis-kezelő rendszerbe érdekes szakmai kihívást jelent a főosztály informatikai szakemberei számára.

B. A személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek és a közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek bejelentése

2005 januárjában az adatvédelmi biztos ismételt felhívással fordult az adatkezelőkhöz, melyben a személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek és a közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek bejelentésére hívta fel figyelmet. A felhívást követően nagyon sok kérdés érkezett a bejelentéssel kapcsolatban.

A kérdések elsősorban arra irányultak, hogy milyen adatkezelőknek kell az elutasított kérelmeket bejelenteni, szükséges-e akkor is jelenteni, ha csak teljesített kérelem fordult elő, elutasított kérelemnek minősül-e a részben teljesített kérelem, illetve hogy milyen formában kell a bejelentési kötelezettségnek eleget tenni.

Személyes adat iránti kérelmek elutasítását minden adatkezelőnek, közérdekű adat iránti kérelmek elutasítását pedig közfeladatot ellátó szervezeteknek kell a törvény értelmében bejelenteniük. A korábbi felhívásokban is felkértük az adatkezelőket – annak ellenére, hogy a törvény erre nézve kötelezést nem tartalmaz –, hogy a teljesített kérelmekről is adjanak tájékoztatást, hiszen ennek segítségével kísérhető figyelemmel az információszabadság alkotmányos jogának érvényesülése.

Az Avtv. mind a személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek, mind a közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek esetében kötelező erővel írja elő az adatvédelmi biztos felé történő, évenkénti bejelentési kötelezettséget. A személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek esetében a törvény csak az érintett felé ír elő indoklási kötelezettséget, az adatvédelmi biztos felé nem. A közérdekű adatokra vonatkozó kérelmek elutasítása esetében ezzel szemben a törvény előírja, hogy az érintett írásbeli tájékoztatásán túl az adatkezelő köteles az éves jelentésében az adatvédelmi biztost értesíteni az elutasított kérelmekről és annak indokairól. A részben teljesített kérelmek esetében is fennáll a jelentési kötelezettség a részben elutasított kérelemre, illetve annak indokára nézve.

Az elutasított kérelmek bejelentésére külön formanyomtatvány nincs. Az Avtv. rendelkezéseinek értelmében statisztikai adatokat kell az adatvédelmi biztosnak jelenteni, vagyis azt, hogy az elmúlt évben hány személyes adat iránti kérelem érkezett az adott adatkezelőhöz, és ebből

mennyit utasítottak el; illetve hány közérdekű adat iránti kérelem érkezett az adott szervhez, és ebből mennyit utasítottak el, illetve mi volt az elutasítás indoka.

Személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek nyilvántartása.

Minden érintett tájékoztatást kérhet az adatkezelőtől személyes adatai kezeléséről. A tájékoztatást az adatkezelő köteles a kérelem benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, de legfeljebb 30 napon belül írásban, közérthető formában megadni. Az adatkezelő a tájékoztatást csak a törvényben felsorolt okok fennállása esetén tagadhatja meg.

2004-ben összesen 276 612 személyes adat iránti kérelmet nyújtottak be 496 különböző adatkezelőhöz, ebből 435 személyes adat iránti kérelmet utasítottak el.

	2002	2003	2004
Jelentést küldők száma	566	440	496
Személyes adat iránti kérelem	264 993	147 077	276 612
Elutasított kérelmek	484	362	435

2004-ben 86 önkormányzati szervhez összesen 44 794 személyes adat iránti kérelmet nyújtottak be, ebből 49 kérelmet utasítottak el.

68 különböző állami szervhez 2004-ben összesen 161700 személyes adat iránti kérelmet nyújtottak be, ebből 383 kérelmet utasítottak el.

2004-ben a privát szférából 10 társaság jelentett adatkérést az adatvédelmi biztos számára, összesen 70118 személyes adat iránti kérelmet, ebből 3 kérelmet utasítottak el.

Az elutasítás indokai között sokszor előfordul az illetékeség hiánya, illetve az, hogy a kérelmező nem saját adata megismerésére irányuló kérelmet nyújtott be. Előfordul, hogy kérelem pontatlansága okán válik lehetetlenné az adatszolgáltatás. Sokszor az adatszolgáltatás fizikai teljesíthetőségéből erednek a problémák. Ilyenek lehetnek például, hogy a szerv a kérelmezővel kapcsolatban adatot nem kezel, vagy hogy az érintett adatainak helyesbítésére irányuló kérelem azért nem teljesíthető, mert bebizonyosodott, hogy a kezelt adatok helyesek. Továbbra is kevés elutasítás történt nemzetbiztonsági okra, illetve bűnüldözési okra történő hivatkozással.

Közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek nyilvántartása

Közérdekű adatok szolgáltatására állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv és személy köteles. Az említett szervezeteknek lehetővé kell tenniük, hogy a kezelésükben lévő közérdekű adatot bárki megismerhesse, kivéve, ha a közérdekű adat megismerését törvény korlátozza.

2004-ben összesen 50271 közérdekű adat megismerésére irányuló kérelmet jelentett be 495 adatkezelő, ebből 41 kérelmet utasítottak el.

	2002	2003	2004
Jelentést küldők száma	555	433	495
Közérdekű adatok megismerésére irányuló kérelmek	31 103	10 160	50 271
Elutasított kérelmek	21	66	41

23 önkormányzati szervhez 2004-ben összesen 5321 közérdekű adat megismerésére irányuló kérelmet nyújtottak be, ebből 13 kérelmet utasítottak el.

56 különböző állami szervhez 2004-ben összesen 44950 közérdekű adat megismerésére irányuló kérelmet nyújtottak be, ebből 28 kérelmet utasítottak el.

A közérdekű adatok megismerésére irányuló kérelmek elutasításának továbbra is a legfőbb indoka az, hogy a kért közérdekű adat az adatkezelő szerv kezelésében nem található. Előfordul, hogy közérdekű adat megismerésére irányuló kérelmet azért utasítottak el, mert az adat belső használatra készült, vagy döntéselőkészítéssel összefüggő adat. Ritkán történik közérdekű adat megismerésére irányuló kérelem elutasítása nemzetbiztonsági, bűnüldözési érdekre, bírósági eljárásra való hivatkozással.

A személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek, valamint a közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek számában nem történt jelentős változás az előző évekhez képest. Az évről évre megismétlődő felhívások ellenére is elmondható, hogy csak az adatkezelők egy része – rendszerint ugyanazok az adatkezelők – tesznek eleget törvényi kötelezettségüknek. Bizonyos adatkezelők számára adminisztratív nehézséget okoz az adatkérések dokumentálása, így az elutasított és a teljesített adatkérések bejelentése is. Tekintettel arra, hogy csak az adatkezelők egy része jelenti be pontosan azt, hogy

mennyi személyes adat iránti kérelemből mennyi utasított el, illetve mennyi közérdekű adat megismerésére irányuló kérelemből hányat utasított el, az így keletkezett adatokból elsősorban csak az elutasítások indokaira vonatkozóan tudunk következtetést levonni. Az adatkezelők jelentései szerint az érintettek rendszerint nem illetékes szervhez fordulnak akár saját adataik, akár közérdekű adatok megismerésére irányuló kérelemmel. Közérdekű adatok elutasítására azért is kerül sor sokszor, mert a kért adat nem minősül közérdekű adatnak, vagy mert az döntéselőkészítéssel összefüggő adat. Megvizsgálva a bejelentéseket úgy gondoljuk, hogy továbbra is szükséges a közvélemény tájékoztatása a személyes adatokkal kapcsolatos jogok érvényesítésének, illetve az információszabadság érvényesítésének módjáról.

AZ ADATVÉDELMI BIZTOS BESZÁMOLÓJA II. 2004

**AZ ADATVÉDELMI BIZTOS
BESZÁMOLÓJA
2004**

II. KÖTET

**AZ ADATVÉDELMI BIZTOS
BESZÁMOLÓJA
2004**

**Adatvédelmi Biztos Irodája
Budapest, 2005**

Kiadja az Adatvédelmi Biztos Irodája
Felelős kiadó: Dr. Péterfalvi Attila
HU ISSN 1416 - 9762
Készült Rózsa Gábor nyomdájában
Borító design: K. Izcrám

Tartalom

I. KÖTET

BEVEZETŐ	17
I. TEVÉKENYSÉGÜNK FŐBB ADATAI	23
II. A VIZSGÁLATOK	43
A. Személyes adatok	43
Az adatvédelmi biztos új feladat- és hatáskörei	44
Nagy állami (önkormányzati) adatkezelések	46
Az Egységes Munkaügyi Nyilvántartás	46
A Belügyminisztérium és központi adatkezelő szervezete	49
Rendőrség	53
Határőrség	57
Vám- és Pénzügyőrség	58
Állami adóhatóság	61
A társadalombiztosítás szervei	64
Országos Egészségbiztosítási Pénztár	65
Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság	67
Önkormányzatok	68
Szociális ellátás	68
Helyi adóhatóság	71
Önkormányzatok által kezelt személyes adatok felvétele, gyűjtése, felhasználása, továbbítása	73
Betekintési jog	78
Bíróságok	80
Szektorális adatkezelések	84
Egészségügy	84
Munkáltatók	89
Oktatásügy	95
Távközlési szolgáltatók	97
Posta	101
Internet	103
Hitelintézetek	108
Biztosítók	114
Sajtó	118
A múlt feltárása, tudományos kutatás	122
Közüzemi szolgáltatók	125

További jellemző ügycsoportok	129
Az állami kezelésű autópályákkal kapcsolatos adatkezelésekről	129
A Közjegyzői Digitális Levéltár	130
B. Közérdekű adatok	133
Közérdekű adatok az önkormányzatok kezelésében	135
Közérdekű adatok a hatósági eljárásban	140
Sajtószabadság vagy információszabadság?	144
Közügyek – magánügyek. A két alkotmányos jog ütközése	146
Az állami ellenőrzés nyilvánossága	147
Titokfelügyelet	148
C. Jogszabálytervezetek véleményezése és jogalkotással kapcsolatos kezdeményezések	151
Jogszabálytervezetek véleményezése	151
Jogszabálytervezetekkel kapcsolatos ügyeink	153
Jogi szabályozási kezdeményezések	157
D. Sziget 2004	160
III. NEMZETKÖZI ÜGYEK	161
Magyarország uniós csatlakozása	161
Az Unió Alkotmánya	161
Az Európai Adatvédelmi Biztos	162
Az Avtv. módosítása a vonatkozó közösségi jogszabályokkal összhangban	163
Külföldi beadványok	165
Az Európai Csalásellenes Hivatal magyarországi Koordinációs Irodája	166
A 29-es adatvédelmi munkacsoport 2004. évi állásfoglalásai	169
Nemzetközi adatvédelmi konferenciák	179
Új kihívások	180

IV. AZ ADATVÉDELMI NYILVÁNTARTÁS ÉS A SZEMÉLYES ADATOK KEZELÉSÉVEL KAPCSOLATOS ELUTASÍTOTT KÉRELMEK ÉS A KÖZÉRDEKŰ ADATOK MEGISMERÉSÉRE IRÁNYULÓ ELUTASÍTOTT KÉRELMEK NYILVÁNTARTÁSA	183
A. Az adatvédelmi nyilvántartás	183
Az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentkezés 2004. évi tapasztalatai	185
Államigazgatási, állami intézmények bejelentkezése	187
Internetes szolgáltatások adatkezelései	190
Munkaerő közvetítés adatkezelései	190
Önkormányzatok adatkezelései	190
Követelésbehajtással foglalkozó gazdasági társaságok adatkezelései	193
Parkolási szolgáltatást nyújtó gazdasági társaságok adatkezelései	194
Aláírásgyűjtésekkel kapcsolatos adatkezelések	195
Kivételek az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentési kötelezettség alól	196
Az adatvédelmi nyilvántartás tartalmi összetétele	196
Az adatvédelmi törvény 2004. január 1-jével hatályba lépett módosításával kapcsolatos tapasztalatok	197
Az adatvédelmi nyilvántartások informatikai rendszere és fejlesztése	197
B. A személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek és a közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek bejelentése	203
Személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek nyilvántartása	204
Közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek nyilvántartása	205

II. KÖTET

MELLÉKLETEK	225
1. Az adatvédelmi biztos tájékoztatója	227
Tájékoztató az Európai Parlament tagjainak választásával összefüggő adatkezelések egyes kérdéseiről	229
2. Az adatvédelmi biztos ajánlásai	233
Az anonim HIV szűrővizsgálatok eljárását érintő adatvédelmi biztosi ajánlás	235
Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXV. törvény egyes rendelkezéseivel kapcsolatos nemzeti és etnikai jogok országgyűlési biztosi és adatvédelmi biztosi közös ajánlás	240
A petesejt-adományozás jogi szabályozásának vizsgálatáról szóló állampolgári jogok országgyűlési biztosi és adatvédelmi biztosi közös ajánlás	246
A kórházak előtti inkubátorokba helyezett csecsemők védelmét érintő állampolgári jogok országgyűlési biztosi és adatvédelmi biztosi közös ajánlás	250
3. Az adatvédelmi biztos közleményei	253
Közlemény a Blikk című napilap 2004. 01. 27-i számában megjelent, Fehér Miklós válogatott labdarúgó tragikus haláláról tudósító cikkel kapcsolatban	255
Közlemény a kutatás, illetve közvetlen üzletszerzés célját szolgáló adatkezelésekről	256
Közlemény a FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség aláírásgyűjtésének nyilvántartásba vételéről	258
Közlemény a BKV Rt. által szervezett, a közlekedési szokásokat felmérő közvéleménykutatásról	259
Közlemény egyes vitatott adatigénylések adatvédelmi vonatkozásairól	261
Közlemény a közfeladatot ellátó szervek és intézmények selejtezési gyakorlatának rendjéről	262
Közlemény a Magyar Posta Rt. Országos Logisztikai Központjában végzett adatkezelést érintő adatvédelmi biztosi vizsgálat eredményéről	263
Közlemény az anonim HIV-szűrés gyakorlati tapasztalatairól	265
Közlemény a zárt önkormányzati testületi ülések dokumentumainak kezeléséről	267

4. Az adatvédelmi biztos nagy érdeklődést kiváltó ügyei	269
Hivatali vesztegetés gyanújával indított büntetőeljárás államtitokká nyilvánítása	271
Összegzés a www.halapenz.hu honlappal kapcsolatos adatvédelmi biztosi vizsgálat megállapításairól	273
Összegzés Dr. Grespik László egy úgynevezett skinhead-per során a bíróhoz intézett kérdésének jogszerűségével kapcsolatos vizsgálatról	276
Összegzés a Nagymaros Város Önkormányzata által kiírt jegyzői pályázattal kapcsolatos adatvédelmi biztosi vizsgálatról	279
A kormányzati alkalmazásban álló politikai tanácsadók, főtanácsadók személyére vonatkozó egyes adatok nyilvánossága	284
A Velencei Építészeti Biennálé pályázatának nyilvánossága	287
A Magyar Távirati Iroda tájékoztatási gyakorlatáról	291
A közszereplők információs önrendelkezéshez való jogát a törvény a magánszemélyekéhez képest mélyebben engedi korlátozni, amikor úgy rendelkezik, hogy bárkinek joga van anonimizálás nélkül megismerni és nyilvánosságra hozni a közszereplőket érintő adatokat	296
A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara adatigénylése kamarai választási névjegyzék összeállításához a BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivataltól	299
A MEOSZ új nyilvántartást vezetett be, mely egyfajta regisztrációs rendszerként funkcionál annak érdekében, hogy lehetetlenné tegye a mozgáskorlátozottak parkolási engedélyeivel való visszaéléseket, ám ez a nyilvántartás az adatvédelmi előírásoknak több szempontból sem felel meg	302
Kéretlen elektronikus levél küldése	308
Az MNB egyes tisztviselőinek vagyonynyilatkozatára vonatkozó rendelkezésekről	310
A Népszava munkatársainak államtitoksértési „ügye”	314
A kormány által a kettős állampolgárságról tartandó népszavazás lehetséges következményeiről készített hatásvizsgálatok közérdekű adatainak megítéléséről	317
Politikai kampány e-mailen a kettős állampolgárságról	320
5. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásai	323
A. Személyes adatok védelmével kapcsolatos esetek	323
Állásfoglalás: a kezelőkarton minden adatot tartalmazó másolatát a biztosító nem kérheti, hiszen azon olyan, a biztosítási esemény bizonyításához szükségtelen személyes adatok is szerepelhetnek, amelyek megismerésére a biztosítónak nincsen felhatalmazása	325
Állásfoglalás: a minősített adatok büntetőeljárásokban történő felhasználásáról, a jogszerű titkolódzás határaitól, az indokolatlan titkosítási, illetve „titokfeloldási” eljárások és egyes alkotmányos alapjogok egymáshoz való viszonyáról	327

Állásfoglalás: a Magyar Nemzeti Bank humánbiztonságáról szóló utasításnak elsősorban azt a célt kell szolgálnia, hogy – a részletszabályok meghatározásával – segítse az említett törvényben rögzített előírások gyakorlati végrehajtását	330
Állásfoglalás: a nagy állami adatkezelő rendszerek vagy más nyilvántartások adatainak jogszerű felhasználása az adózók ellenőrzésére	333
Állásfoglalás: az érdekképviseleti tagságra vonatkozó, illetve a tisztségviselésre utaló különleges adatok kezeléséről	336
Állásfoglalás: az érintett pályázókat az adatkezelőnek tájékoztatnia kell az adatok tárolásának időtartamáról, törlésük idejéről	339
Állásfoglalás: kamarai tag orvosokkal szemben lefolytatott etikai eljárás során az elfogadható eljárás az, ha a panasz esetén a beteg teljes bizonyító erejű magánokiratban hatalmazza fel az orvost a titoktartási kötelezettség alóli mentesülésre	342
Állásfoglalás: a normatív támogatás igénybevevőinek „összeírása” nem megfelelő jogalap az általános iskola adatgyűjtéséhez	345
Állásfoglalás: fegyelmi határozat borítékba helyezés nélküli kézbesítése nem megfelelő eljárás a személyes adatok védelmére	348
Állásfoglalás: a kamera „szándékosan feltűnő elhelyezése” a tájékoztatást nem helyettesíti	351
Állásfoglalás: Az Art. 16. § (3) bekezdése előírja, hogy az állami adóhatósághoz be kell jelenteni az adózó könyvvizsgálójának nevét, lakcímét, adóazonosítóját, holott ez az adatkezelés céljához nem elengedhetetlen	353
Állásfoglalás: MÁV Rt. a „menetjegyrendelés” elnevezésű formanyomtatványon jogellenesen kezel olyan adatokat, melyek a jegy igényléséhez és kiállításához nem szükségesek, valamint cél nélkül, „készletre” gyűjt személyes adatokat „az utólagos viták elkerülése érdekében” az igénylőlapok jegyváltást követő tárolásával	356
Állásfoglalás: az ügyintéző és az ügyfél közötti telefonbeszélgetésekbe történő tetszőleges belehallgatás aggályos; a személyes adatok megismerése nem lehet indok egy alkotmányos alapjog korlátozására, még akkor sem, ha ahhoz az érintett előzőleg hozzájárulását adta	362
Állásfoglalás: az SMS, illetve az azzal összefüggő egyéb adat (küldő és címzett száma, küldés ideje) akkor minősül személyes adatnak, ha meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható	365
Állásfoglalás: személyes adat az országból harmadik országban lévő adatkezelő vagy adatfeldolgozó részére csak akkor továbbítható, ha ahhoz az érintett hozzájárul, ha azt törvény lehetővé teszi, vagy ha arról nemzetközi szerződés rendelkezik, feltéve, hogy a harmadik ország joga – az Európai Unió által meghatározott – megfelelő védelmet biztosít az átadott adatok kezelése során	369
Állásfoglalás: az anyakönyvvezető a férj hibás anyakönyvi kivonatának javítása után írta át a feleség házassági anyakönyvi kivonatát is, az eljárás adatvédelmi szempontból nem kifogásolható	373
Állásfoglalás: a hivatalos helyről érkező küldeményeket a 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet szabályai szerinti jegyzőkönyv felvétele mellett, a fogvatartott jelenlétében lehet felbontani	376

- Állásfoglalás: a pozitív listás, központi, lakossági adósnylvántartás a személyes adatok védelme szempontjából azért igen aggályos, mert egy olyan központi nyilvántartás létrehozásával járna, amely a hitelkérelmezők vagyoni viszonyait is nagy mértékben átláthatóvá tenné a hitelkérelmet elbíráló hitelintézet számára 378
- Állásfoglalás: az állami horgászjegyek értékesítése egyesületenként és szövetségenként eltérő adatkezelési gyakorlatot hívott életre, mely sok esetben ellentétes az adatvédelmi előírásokkal 380
- Állásfoglalás: az önkormányzat nem kérhet személyes adatokat a honlapon való regisztrálás feltételeként 385
- Állásfoglalás: az egyházi intézmény alkalmazottainak vallásos meggyőződésére vonatkozó különleges adatok kötelező szolgáltatására törvényes úton az érintett alkalmazottak nem kényszeríthetők 390
- Állásfoglalás: a Simon Wiesenthal Központ „*Utolsó Esély Művelet*” elnevezésű magyarországi akciójának adatvédelmi kérdéseiről 394
- Állásfoglalás: ha valaki az interneten üzemeltetett fórumon (chaten) személyes adatokat hoz nyilvánosságra az érintett hozzájárulása nélkül, akkor az, az adatvédelmi törvény aspektusából személyes adatok jogellenes nyilvánosságra hozatalának minősül 397
- Állásfoglalás: a kártérítésre jogosultak, az érintettek önkéntességét nem csorbítja az a tény, hogy anonimitásukat nem megőrizve élhetnek igényükkel, ha az adatkezelő az adatvédelmi előírásoknak megfelelően részletesen és egyértelműen tájékoztatja őket az adatkezeléssel kapcsolatos minden körülményről 402
- Állásfoglalás: a spammerek adatbázisa adatvédelmi szempontból kizárólag az érintettek hozzájárulása nélkül nyilvánosságra hozott személyes adatok kapcsán kifogásolható 404
- Állásfoglalás: az információszabadságot, és ezzel összefüggésben a tudományos kutatás szabadságát a személyes adatok védelmét biztosító alkotmányos alapjog – mind az adatok megismerését, mind a nyilvánosságra hozatalát illetően – korlátozhatja ugyan, a korlátozásnak azonban meg kell felelnie az alapjogi korlátozásokkal szemben általában támasztott alkotmányos követelményeknek 407
- Állásfoglalás: adatvédelmi szempontból kifogástalan a Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány gyakorlata, mely szerint a Holocaust magyarországi túlélőit a sajtóban közzétett felhívás útján értesítik jogaikról és így – az érintett által kezdeményezett eljárás során – a személyes és különleges adatok kezeléséhez szükséges hozzájárulást közvetlen módon szerzi be az adatkezelő az érintettektől 412
- Állásfoglalás: az alvállalkozó adatainak továbbítása a többi alvállalkozó felé nem jogellenes 416
- Állásfoglalás: egységesen, valamennyi fekvőbeteg az ellátás teljes időtartamára vonatkozóan, de önkéntes jelleggel viselné az azonosításra szolgáló karszalagot, melyen a következő azonosító adatok szereplnének: név, születés ideje és taj-szám 420
- Állásfoglalás: a fizetési kedvezmény engedélyezéséhez kidolgozott adatlapon az adóhatóság a kérelmező személyes adatain túl a vele közös háztartásban élő személyekről is kér adatokat, e személyekről

személyes adatok csak önkéntes, tájékozott és határozott hozzájárulásukkal, gyermekek esetén pedig törvényes képviselőik hozzájárulásával szolgáltatathatók	422
Állásfoglalás: ha a zaklató személy a telefont nemcsak kicsengetné, hanem fenyegetne is, akkor elkövetné a kényszerítés büntetetté indulhatna büntetőeljárás, amelyek alapján jogszerűen megtörténhetne a telefonszám átadása	426
Állásfoglalás: a gyógyszerek forgalmát, nyilvántartását ellenőrizendő a vényen nemcsak az orvos, hanem a beteg személyes adatait is fel kell tüntetni, függetlenül attól, hogy az adott gyógyszer tb-támogatással rendelkezik-e vagy sem	431
Állásfoglalás: a bank a szerződések eredeti példányának pótlását kívánta összekapcsolni a Pmt. által előírt azonosítással anélkül, hogy az ügyfeleknek írt levélben az adatkérés céljáról és okáról egyértelmű tájékoztatást adott volna	433
Állásfoglalás: kétség esetén vélelmezni kell, hogy az érintett nem járult hozzá a levelében foglalt adatainak nyilvánosságra hozásához; az újságíró akkor járt volna el helyesen, ha a levélíró egyértelmű hozzájárulását kéri a levél anonimizált vagy kivonatos közléséhez is	437
Állásfoglalás: a bankok áruvásárlási kölcsönszerződéséhez kért személyes adatok kezelésével kapcsolatos vizsgálatokról	440
Állásfoglalás: az adatvédelmi biztosnak nincs hatásköre arra nézve, hogy a bíróságnak olyan adatkezelésével kapcsolatban foglaljon állást, amely annak eljárásához, ítélkező tevékenységéhez kapcsolódik	449
Állásfoglalás: egy alapítvány népszerűsítéséhez, megismertetéséhez nem alkalmas és nem megengedhető eszköz a kiskorúak különlegesen védett személyes adatainak nyilvánosságra hozatala	451
Állásfoglalás: a nyomozó hatóság adatszolgáltatását az eljárás megszüntetése esetén, a határozat jogerőre emelkedésétől számított három napon belül köteles teljesíteni	453
Állásfoglalás: a bíróságok adatkezelésének szabályait minden szereplő jogaira és kötelezettségeire kiterjedően törvényben indokolt szabályozni	455
Állásfoglalás: a jelenlegi törvényi szabályozás szerint a Gazdasági Versenyhivatalnak nincs felhatalmazása arra, hogy kezelje – tehát tárolja – a személyes adatokat, főleg pedig olyanokat nem, amelyek nem is állnak összefüggésben a vizsgálat tárgyával	460
Állásfoglalás: a szolgáltatók az adatátadási nyilvántartásban szereplő adatokat az adatátadást követő öt évig kötelesek megőrizni	462
Állásfoglalás: egy eltűnt személy felkutatása során az érintett fizikai cselekvőképтелensége esetén akkor van lehetőség az adatok kezelésére, ha az érintett, vagy más személy létfontosságú érdekeinek a védelme érdekében vagy sürgősségi helyzet/katasztrófa elhárításához szükséges, és csak az elhárításhoz szükséges mértékben	464
Állásfoglalás: csak a rendeletben meghatározott adatok körét lehet kezelni, a Nemzeti Hírközlési Hatóság részére továbbított kérelmekről és mellékleteiről fénymásolatot nem lehet készíteni és nem lehet tárolni	468

Állásfoglalás: a hívást bonyolító operátor az ügyfélszám utolsó három számjegyének a beolvasásával bizonyítja a szolgáltatói minőségét, az ügyfélszám ugyanis tipikusan olyan információ, amelyet kizárólag az előfizető és a távközlési szolgáltató ismerhet	471
Állásfoglalás: az SMS-ek mobilszolgáltatók általi megőrzéséről	473
Állásfoglalás: a külső adatfeldolgozó igénybevételénél olyan megoldást kell találni, amely az adatfeldolgozást, vagyis a menetlevelek kitöltését követően a beteghez kapcsolható szenzitív adatokat kizárólag az Országos Mentőszolgálat kezelésében „tartja” és a külső vállalkozó saját nyilvántartásában már csak anonimizált nyilvántartásokat kezel	479
Állásfoglalás: a Liga csupán az általa szervezett sportrendezvények tekintetében jogosult a nézők egyedi azonosítására alkalmas biztonsági beléptetési és ellenőrzési rendszert működtetni	482
Állásfoglalás: a kijelzőn megjelenő adatokat az érintett taxis is csak a szerződés teljesítéséhez, azaz a személyszállításához használhatja fel, ennek megfelelően a már teljesített személyszállításokra vonatkozó adatokat az érintett taxis birtokában levő kijelző készülék csak annyiban tárolhatja, amennyiben ez az esetleges későbbi utas panaszok, bejelentések megfelelő kezelhetősége érdekében elengedhetetlenül szükséges	489

B. Közérdekű adatok nyilvánosságával, valamint az információs jogok ütközésével kapcsolatos esetek 493

Állásfoglalás: nincs akadálya annak, hogy a honlapon megjelenítsék a képviselő-testületi, bizottsági ülések nyilvános részén tárgyalat/tárgyalandó ügyek előterjesztéseit valamennyi mellékletével, függelékével együtt már a testületi ülést megelőzően is, valamint a nyilvános képviselő-testületi, bizottsági ülések jegyzőkönyveit	495
Állásfoglalás: az önkormányzati képviselők és polgármesterek vagyonyilatkozatának nyilvánossága nem jelenti azt, hogy ingatlanjaik tulajdoni lap szerinti adatai csoportosítva is közzétehetőek	500
Állásfoglalás: az Országgyűlés tevékenységének átláthatósága biztosított, az információs szabadságnak nem feltétele, hogy az üléseket valamennyi televíziós csatorna saját kamerával közvetíthesse	503
Állásfoglalás: az önkormányzati képviselőnek a nyilvános ülésen leadott szavazata az érintett közszereplése során általa közölt személyes adatnak tekintendő, melyet bárki megismerhet	509
Állásfoglalás: az Országgyűlés Mentelmi bizottsága kezdeményezze a vagyonyilatkozatokkal kapcsolatos törvények átfogó felülvizsgálatát	512
Állásfoglalás: a közbeszerzési eljárás egyik alapelve a nyilvánosság, ezért a törvény a döntéshozatali eljárás számos dokumentumát is nyilvánossá teszi	514
Állásfoglalás: a képviselő-testület akkor tarthat zárt ülést állásfoglalást igénylő személyi ügy tárgyalásakor, ha az érintett a nyilvános tárgyalásba nem egyezik bele	518
Állásfoglalás: a közterületeken felszerelt megfigyelőrendszerek működésével kapcsolatos közérdekű adatok megismerését a lehető legszélesebb körben indokolt biztosítani	521

Állásfoglalás: a fogyasztói panaszok számával és a bírságokkal kapcsolatos adatok közérdekű adatok, melyek megismerését a felügyelőség az egyesület kérelmére köteles biztosítani	525
Állásfoglalás: a környezetvédelmi felülvizsgálati dokumentáció védett adatokat nem tartalmazó része közérdekű adat	528
Állásfoglalás: a Paksi Atomerőmű 2. blokkjának újraindításával kapcsolatos egyes adatok a környezettel kapcsolatos adatnak, és így közérdekű adatnak minősülnek, a 2. blokk újraindításának engedélyezése azonban nem környezetvédelmi hatósági ügy	530
Állásfoglalás: az önkormányzat pénzügyeiről bárki tájékozódhat az önkormányzatnál, az önkormányzat pénztárkönyvének bevételi/kiadási adatai, illetve bizonylatai nincsenek elzárva a nyilvánosság elől	532
Állásfoglalás: a Dél-alföldi Regionális Ifjúsági Tanács nyilvános működése azt is jelenti, hogy mindazok az iratok, tervezetek, javaslatok, amelyek a napirenden szereplő témák tárgyalásához készültek, szintén nyilvánosak, ebbe a körbe tartoznak a szakértői vélemények is	536
Állásfoglalás: a bírósági iratok nyilvánosságát, és interneten való közzétételét indokolt külön törvényben szabályozni	539
Állásfoglalás: egy beruházás engedélyezése törvényességi felülvizsgálati eljárás során keletkezett adatok megismerése	541
Állásfoglalás: építésügyi hatósági ügyben csak az ügyfelek hozzájárulása után adható felvilágosítás	545
Állásfoglalás: összegző kimutatást a rendőrség nem köteles készíteni, a rendelkezésükre álló napi statisztikákat – az eltulajdonított gépjárművek rendszámait leszámítva – az újságírók rendelkezésére kell bocsátani	551
Állásfoglalás: a Magyar Nemzeti Bank vezetőinek vagyonnyilatkozatával kapcsolatos jelenlegi szabályokat módosítani szükséges	553
Állásfoglalás: a pályázat meghirdetése és a támogatások odaítélése nyilvános, a bizottság e döntéseket előkészítő munkájára vonatkozó adatok viszont nem	556
Állásfoglalás: az ORTT döntéseinek felülvizsgálata során hozott bírósági határozatok hozzáférhetővé tétele az ORTT-nek nemcsak joga, de kötelessége is	561
Állásfoglalás: egy kisebbségi önkormányzat a működésével kapcsolatos valamennyi közérdekű információt elektronikusan is megismerhetővé tehető	564
Állásfoglalás: meg kell teremteni a meteorológiai adatok nyilvánosságának finanszírozási feltételeit	567
Állásfoglalás: a zárt ülés dokumentumainak kezelése során megfelelő eljárást kell biztosítani a védendő adatok megóvása érdekében	571

FÜGGELÉK	579
Az iroda szervezete és gazdálkodása	581
A 2003. évi beszámoló parlamenti fogadtatása	581
Peter Schaar, a Német Szövetségi Köztársaság adatvédelmi biztosának levele	582
Az adatvédelmi biztos az elektronikus médiában és a nyomtatott sajtóban 2004. január 1. és december 31. között	583
A Nagy Testvér Díj jelöléssel kapcsolatos körülmények, a díj elnyerése	586
Az adatvédelmi biztos által 2004-ben véleményezett jogszabálytervezetek	587
Előadások, konzultációk 2004-ben	628
Publikációk 2004-ben	633

Mellékletek

1. Az adatvédelmi biztos tájékoztatója
2. Az adatvédelmi biztos ajánlásai
3. Az adatvédelmi biztos közleményei
4. Az adatvédelmi biztos nagy érdeklődést kiváltó ügyei
5. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásai*

*A válogatás az ajánlások és állásfoglalások eredeti szövegét tartalmazza. Az anonimizálást, az értelmező címek utólagos hozzáadását, valamint az állásfoglalás tartalmát nem érintő rövidítéseket []-lel jelöltük.

1. Az adatvédelmi biztos tájékoztatója

Tájékoztató

az Európai Parlament tagjainak választásával összefüggő adatkezelések egyes kérdéseiről

Az Európai Parlament tagjainak közelgő választására tekintettel felhívom a politikai élet résztvevőinek figyelmét arra, hogy a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) rendelkezéseinek a választások során is maradéktalanul érvényesülniük kell.

A választás az állampolgárok politikai állásfoglalása. A politikai véleményre és a pártállásra vonatkozó adatok – mint különleges adatok – a törvény fokozott védelme alatt állnak. A választások során felmerülő adatvédelmi kérdések elsősorban a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvényben (Ve.) szabályozott „ajánlás” rendszerével kapcsolatosak, valamint a pártok és a választópolgárok közötti kommunikációt érintik.

I.

Az Európai Parlament tagjainak választásáról szóló 2003. évi CXIII. törvény 5. §-a alapján a pártok működéséről és gazdálkodásáról szóló törvény szerint bejegyzett pártok listaállításához legalább 20.000 választópolgárnak az aláírásával hitelesített ajánlása szükséges. Két vagy több párt közös listát, ugyanaz a párt csak egy – önálló vagy közös – listát állíthat.

A pártoknak ahhoz, hogy listát tudjanak állítani – a Ve. rendelkezései alapján – ajánlószelvényeket kell gyűjteni a választópolgároktól, melynek révén több tízezer választópolgár különleges adata kerül birtokukba. Az ajánlószelvényeket a helyi választási irodák 2004. április 13. és 16. között postázzák a választópolgárok részére. Az Európai Parlament tagjainak választásán az Európai Unió és a csatlakozó államok azon választópolgárai, akik magyarországi lakóhelyüket igazolták és nyilatkozatuk alapján a választók névjegyzékében szerepelnek, az ajánlásban is részt vehetnek.

A 2002. évi országgyűlési választásokat követően, 2002. június 20. napján kelt ajánlásomban adatvédelmi szempontból kifogásoltam az ajánlás rendjét és javaslatot tettem a személyes adatok kezelését nem igénylő, vagy a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jogot hatékonyabban szolgáló jogintézmény kidolgozására. Az ajánlási rendszer szabályai – ja-

vaslataim ellenére – ezidáig nem módosultak, ezért az Európai Parlament tagjainak 2004. június 13. napján esedékes választását megelőző kampányidőszakban a különleges adatok tömeges kezelése során is fokozott gondossággal és körültekintéssel kell eljárnia az adatkezelőknek.

A Ve. 47. §-a értelmében az ajánlás az ajánlószelvénynek a jelölő szervezet képviselője részére történő átadását jelenti. Az Avtv. rendelkezései alapján a jelölő szervezet (párt) adatkezelőnek, a párt képviseletében ajánlószelvényeket gyűjtő személy adatfeldolgozónak minősül. A választásokon listát állító pártok jogi személyek /Ve. 143. § g) pont/, képviseletükre a bíróságnál nyilvántartásba vett törvényes képviselőjük jogosult, illetve az, akinek a törvényes képviselő szabályszerű meghatalmazást adott. Ajánlást tehát csak a párttól kapott érvényes meghatalmazással rendelkező személy gyűjthet, e személyekért a pártoknak felelősséget kell vállalniuk.

A Ve.-ben kimondott önkéntes részvétel alapelvével összhangban, az Avtv. 6. §-ában foglaltaknak megfelelően, az ajánlószelvényt gyűjtő személynek még az adat felvétele előtt tájékoztatnia kell a választópolgárt az adatszolgáltatás önkéntességéről, az adatkezelés céljáról és arról, hogy az adatokat kik fogják kezelni, illetve feldolgozni. Az ajánlószelvények és az azokon szereplő adatok csak a listaállítás céljára használhatók fel, azokról másolat nem készülhet, a be nem nyújtott ajánlószelvényeket – a Ve. szabályai szerint – meg kell semmisíteni.

A személyi azonosító (korábbi nevén személyi szám) használata választási célból megengedett. Az ajánlószelvények érvényességének feltétele, hogy kitöltésekor a választópolgár a szelvényen feltüntesse személyi azonosítóját. A választópolgárnak az ajánlócédulával együtt kézbesített értesítő (kopogatócédula) is tartalmazza a választópolgár személyi azonosítóját.

II.

A politikai pártokkal szemben az alkotmányban is megfogalmazott elvárás, hogy közvetítői szerepet töltsenek be az állam és a társadalom között, e funkciójuk teljesítéséhez pedig elengedhetetlen, hogy a választópolgárokkal érintkezésbe kerüljenek. Tevékenységük azonban a kapcsolatfelvétel során sem sértheti a választópolgárok személyes adatainak védelméhez fűződő jogait.

A pártok a közvetlen kapcsolat kialakítását személyes adatok megismerését nem igénylő módon, például szórólapok közterületen történő átadásával,

postaládába helyezését is elérhetik, vagy a személyes adatok felhasználásával közvetlenül szólítják meg a választópolgárokat.

Az adatokhoz a pártok egyrésztől a választópolgárok kifejezett beleegyezésével juthatnak hozzá, másrésztől, ha azt törvény számukra megengedi. A jelölteknek, illetve a pártoknak a Ve. 45. §-a szerint lehetőségük nyílik arra, hogy a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás központi hivatalától, illetve a helyi választási iroda vezetőjétől – díjfizetés ellenében – a szavazás napja előtti 20. napot (2004. május 25.) követően hozzájussanak a választópolgárok adataihoz. A pártok részére azoknak a polgároknak az adatai átadhatók, akik személyes adataik továbbítását korábban megtiltották. A leltítő nyilatkozat – a hatályos jogszabályok szerint – a választási célból kért adatszolgáltatásra nem érvényes.

A jogszerűen megszerzett személyes adatok kezelése során az adatkezelő pártoknak az adatkezelés egész folyamatában ügyelniük kell az alábbi adatvédelmi szabályok betartására:

- az adatkezelést – a kampánytevékenység megkezdése előtt – az adatvédelmi biztosnál nyilvántartásba vétel céljából be kell jelenteni;
- az adatkezelés célhoz kötöttsége elvének az adatkezelés minden szakaszában érvényesülnie kell;
- a párt csak a kampány céljára használhatja fel az adatokat, az adatkezelés céljának megszűnése, illetve az adatok – törvényben, vagy az érintett hozzájárulásában meghatározott – kezelési határidejének lejártá után, továbbá az érintett adatkezeléshez való hozzájárulásának visszavonásakor a személyes adatokat törölni kell;
- amennyiben a párt adatfeldolgozót vesz igénybe, annak jogait és kötelezettségeit, felelősségét pontosan meg kell határoznia;
- az adatkezelés során az adatok biztonságáról gondoskodni kell, az adatokat különösen a jogosulatlan hozzáférés, megváltoztatás, nyilvánosságra hozatal ellen kell védeni;
- gondoskodni kell arról, hogy a választópolgárok mint az adatkezelés érintettjei információs önrendelkezési jogukat gyakorolhassák, ennek jegyében tájékoztatást kapjanak adataik kezeléséről, kérhessék adataik helyesbítését, esetenként azok törlését.

III.

A választási eljárási törvény értelmében a pártok megbízottjai nem gyűjthetnek ajánlószelvényt

- a) munkahelyen munkaidőben vagy munkaviszonyból, illetőleg munkavégzésre irányuló más jogviszony teljesítése közben,
- b) a fegyveres erőknél és a rendvédelmi szerveknél szolgálati viszonyban levő személytől a szolgálati helyen vagy szolgálati feladat teljesítése közben,
- c) tömegközlekedési eszközön,
- d) állami és helyi önkormányzati szervek hivatali helyiségében.

Annak vizsgálata, hogy a pártok megbízottjai, a Ve. törvényben tilalmazott eseteken kívül, az ajánlószelvényeket hol gyűjtik, a szelvények gyűjtése céljából a választópolgárokat otthonukban keresik-e fel, nem tartozik az adatvédelem körébe, az Avtv. szabályaiba nem ütközik, bár e gyakorlat vonatkozásában a magánszféra sérelmének kérdése joggal felvethető.

Adatvédelmi szempontból az sem kifogásolható, hogy azok a pártok, melyek az adatokhoz törvény megengedő szabálya alapján, vagy az érintett hozzájárulása mellett jogszerűen jutottak hozzá, a továbbiakban szabadon dönthessék el, hogy ezen adatok birtokában miként lépnek kapcsolatba a választópolgárokkal, a választás sikere érdekében mely kommunikációs módszert alkalmazzák.

Budapest, 2004. április 7.

Dr. Péterfalvi Attila

(576/H/2004)

2. Az adatvédelmi biztos ajánlásai

Az anonim HIV szűrővizsgálatok eljárását érintő adatvédelmi biztosi

ajánlás

I.

Az Adatvédelmi Biztos Irodájának munkatársai a közelmúltban helyszíni vizsgálatot folytattak az ÁNTSZ Fővárosi Intézetében és a Pest Megyei Intézetben az anonim HIV-szűrések végzésének gyakorlata tárgyában.

A vizsgálatra azt követően került sor, hogy a Nők Lapja című hetilap ez év márciusában beszámolt az anonim HIV-szűrés gyakorlata körüli visszásságokról: több helyen csak pénzért, vagy személyes adat megadása esetén vállalták a vérvizsgálatot. Az újságíróknak akkor azt nyilatkoztam, hogy helyszíni vizsgálatokat fogunk tartani, ezt megírták lapjukban.

Májusban a Társaság a Szabadságjogokért jogvédő szervezet jelezte, hogy ismerteti tapasztalatait, felajánlja közreműködését a tervezett helyszíni vizsgálatokkal kapcsolatban, mivel panaszirodájukhoz már korábban is többen fordultak az anonim HIV-szűrés hiányosságai miatt. A Társaság a Szabadságjogokért (a továbbiakban: TASZ) vizsgálatában résztvevők vállalták, hogy megjelennek vidéki ÁNTSZ Intézetekben anonim szűrésen. Tapasztalataikat a „Visszásságok az anonim HIV vizsgálatok terén” című, 2004. június 16-án kelt állásfoglalásukban összegezték.

II.

A személyes adatok megadása nélkül történő (anonim) HIV szűrővizsgálat lehetőségét az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 59. § (5) bekezdése teszi lehetővé:

„(5) A (4) bekezdésben meghatározott eseteken kívül szűrés keretében HIV ellenanyag vizsgálat kizárólag a vizsgált személy vagy a nevében e törvény szerint nyilatkozattételre jogosult személy beleegyezése alapján végezhető. Ebben az esetben a vizsgálatra jelentkező személyazonosító adatainak átadását a vizsgálat bármely szakaszában – a (9) bekezdés figyelembevételével – megtagadhatja (anonim szűrővizsgálat). Az adatok átadásának megtagadása a vizsgálat elvégzését – a (7) bekezdésben foglaltak kivételével – nem akadályozhatja”.

A 62. § (4) bekezdése előírja, hogy a kezelőorvosnak részletes tájékoztatást kell adnia a fertőző betegségről, a szűrő és ellenőrző vizsgálatokról:

„(4) Az 59. § és az (1)-(3) bekezdések szerinti járványügyi intézkedések alkalmazásakor az érintett beteg, illetve törvényes képviselője számára az intézkedést végző kezelőorvos részletes tájékoztatást ad a fertőző betegség terjedési módjáról, annak megelőzési lehetőségeiről, valamint a szűrő és ellenőrző vizsgálatok formáiról és hozzáférési lehetőségeiről. A tájékoztatás alapján az egészségügyi szolgáltató a beteg együttműködésével megvalósított, a tájékozott beleegyezésen és önkéntes igénybevételre alapuló, az adott betegség által szakmailag indokolt beavatkozásokat végzi, illetve intézkedéseket alkalmazza”.

Az anonim HIV-teszt kapcsán alkalmazandó azonosításról a szerzett immunhiányos tünetcsoport kialakulását okozó fertőzés terjedésének megelőzése érdekében szükséges intézkedésekről és a szűrővizsgálatok elvégzésének rendjéről szóló 18/2002. (XII. 28.) ESzCsM rendelet az alábbiak szerint rendelkezik:

„12. § (2) Amennyiben az érintett személy anonim szűrővizsgálat keretében vesz részt szűrővizsgálaton, a vizsgálatra jelentkezőt az első vérvételt megelőzően az egészségügyi szolgáltató azonosítási jellel, valamint azonosítási számmal látja el. Az azonosítási szám a vérvételt végző egészségügyi szolgáltató működési engedélyének számából, a vérvétel dátumából, továbbá a vérvétel naptári nap szerinti sorszámból képzett azonosító számsorból áll. Az azonosítási jelet és az azonosítási számot az egészségügyi szolgáltató a vizsgált személyről felvett egészségügyi dokumentációban rögzíti, egyidejűleg az azonosítási jelet és azonosítási számot tartalmazó igazolást ad át a kérelmezőnek. Az első szűrővizsgálat céljából levett vérnek a szűrővizsgálatot végző laboratóriumba küldése során alkalmazott kísérő lap az azonosítási jelet, az azonosítási számot, továbbá külön is megjelölve a vérvétel dátumát, valamint helyét tartalmazza.”

E Rendelet 12. § (5) bekezdése határozza meg azokat az intézményeket, amelyek anonim szűrővizsgálatot végezhetnek:

„(5) Anonim szűrővizsgálat elvégzésére, valamint a szűrővizsgálattal összefüggő tanácsadó tevékenységre az ÁNTSZ megyei (fővárosi) intézetek, a területi bőr- és nemibeteg-gondozó intézetek, valamint azon egészségügyi szolgáltatók jogosultak, amelyek a szűrővizsgálat céljából történő vérvételhez, valamint az ahhoz kapcsolódó tanácsadáshoz megfelelő működési engedéllyel rendelkeznek, és biztosítani tudják a megfelelő képzettséggel és

tanácsadási gyakorlattal rendelkező egészségügyi dolgozók állandó részvételét a tanácsadásban”.

III.

Munkatársaim a Fővárosi és a Pest Megyei ÁNTSZ Intézetekben munkahelyük felfedése nélkül jelentkeztek májusban és júniusban anonim szűrővizsgálatra.

A Fővárosi ÁNTSZ-nél (1038 Budapest, Váci út 174.) végzett helyszíni vizsgálatunk adatvédelmi szempontból megnyugtató eredménnyel zárult. A portán a jelentkezőt a

„LETELEPÜLŐK VÉRVÉTELE
BLOOD TESTING
ANONIM VÉRVÉTEL”

– felirattal ellátott váróhelyiségbe irányítják, az ebből nyíló vizsgálóban az egészségügyi dolgozó rutinszerűen, a jogszabályi előírásoknak megfelelően, erre irányuló kérés esetén személyes adat felvétele nélkül adminisztrálja az anonim szűrés elvégzését. A vérvétel után 4-5 nappal később elkészülő eredményt egy ekkor kitöltött nyomtatvány bemutatása után lehet átvenni, melyen az intézet címe, a vérvételi sorszám, a vérvétel időpontja, a lelet átételének időpontja szerepel.

A lelet kiadása is jogszerű, ekkor sem kérnek személyes adatot, nem kérik személyazonosító okmány bemutatását. A leletet lezárt borítékban átadó orvos felajánlotta az orvosi tanácsadást, segítségnyújtást, igény esetén. A Fővárosi Intézetben folytatott vizsgálat tapasztalatai adatvédelmi szempontból megnyugtatóak, megállapítható, hogy ebben az Intézetben jól működik az anonim HIV-szűrés.

Az ÁNTSZ Pest Megyei Intézetében (1035 Budapest, Váradi u. 15.) anonim szűrésre jelentkező munkatársam azonban nem járt sikerrel. 2004. június 23-án munkatársamnak a portán nem tudtak felvilágosítást adni az anonim szűrés helyéről, lehetőségéről. A „Vérvétel” feliratú helyiségben a vizsgálat-hoz taj-számot és személyazonosító okmányt kértek. Munkatársam anonim szűrésre irányuló kérésére hosszas bizonytalankodás, telefonálás után kiderült, hogy korábbi esetekben az anonim szűrést a személyi igazolvány számanak rögzítésével végezték, a leletet annak felmutatása esetén adták ki. Miután munkatársam közölte, hogy nincs nála igazolvány, azt ajánlották,

hogya a következő héten igazolvánnyal jöjjön vissza, csak akkor tudják a vizsgálatot elvégezni.

A TASZ munkatársai, illetve a TASZ által megbízott személyek a következő ÁNTSZ intézetekbe látogattak el: Baranya Megyei Intézet, Csongrád Megyei Intézet, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Intézet, Komárom-Esztergom Megyei Intézet, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Intézet, Veszprém Megyei Intézet. Pozitív és negatív tapasztalataik megegyeznek munkatársaim észrevételeivel. Térítés ellenében végezhető vizsgálatot egyik helyen sem ajánlottak a tesztre jelentkezőknek, azonban az alábbi visszasságokkal találkoztak:

Az anonimitás nem érvényesülhetett azáltal, hogy a Baranya Megyei Intézetben az anonim HIV-vizsgálat során a megjelent személy kérése ellenére feljegyezték az érintett taj-számát. A Veszprém Megyei Intézet munkatársa az előzetes telefonos érdeklődésre kifejezetten hangsúlyozta, hogy mindenképp személyi igazolvánnyal és taj-kártyával kell megjelenni, mert náluk nincs anonim szűrés. A helyszínen ennek ellenére az anonim vizsgálatot kérő nem adta át taj-kártyáját, erre az ÁNTSZ munkatársa hosszas „*utánajárást*” követően visszajött, és elvégezte a taj-szám nélküli vizsgálatot. A kapott azonosítón az 1. sorszám szerepelt, ez alapján feltételezhető, hogy ebben az intézetben 2004 folyamán ez volt az első teljesen anonim vizsgálat. A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Intézet illetékesétől az idegenrendészeti célú HIV-tesztre várók nagy száma miatt a sort kivárni nem tudó megbízott jelentkező szóban azt a tájékoztatást kapta, hogy csak taj-kártya alapján kerülhet sor anonim szűrésre.

A TASZ vizsgálati jelentése szerint a másik fő adatvédelmi problémakör a nem megfelelő azonosítók alkalmazása volt. A Csongrád Megyei Intézetben az anonim teszteredmény visszakereshetőségéhez a vérmintát a tesztre jelentkező születési dátumával látták el, ami személyes adat, anonim eljárás esetén nem kezelhető. Az ÁNTSZ Baranya Megyei Intézetében a vizsgálatot végző munkatárs elmondta, hogy azonosításhoz azért kérik a taj-számot, mert korábbi tapasztalataik alapján a tesztre jelentkezők által kitalált azonosítók (például valamilyen fantázianév stb.) kavarodást okoztak, mivel az érintettek az eredmény kikérésekor már nem emlékeztek, hogy mit is találtak ki azonosítóként. Következésképpen megállapítható, hogy ebben az intézetben sem ismerik a hivatkozott vonatkozó rendelet szabályait.

A jelentés kitér arra is, hogy az általuk vizsgált hat vidéki intézet többségében nem nyújtottak teljes körű felvilágosítást a HIV veszélyeit és a megelőzés módjait illetően.

IV.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 24. § d) pontja alapján az információs jogok érvényesülésének és a személyes adatok kezelésére vonatkozó törvényi rendelkezések egységes alkalmazásának elősegítése érdekében az alábbi ajánlást teszem:

Felkérem az Országos Tisztifőorvost, valamint az anonim szűrővizsgálat elvégzésére a hivatkozott 18/2002. (XII.28.) ESzCsM rendelet 12.§ (5) bekezdésében feljogosított más intézetek vezetőit, felügyeleti szerveit, hogy gondoskodjanak az anonim HIV-szűrés, valamint tanácsadó tevékenység adatvédelmi szempontból megnyugtató végrehajtásáról úgy, ahogyan az az ÁNTSZ Fővárosi Intézetében példaértékűen tapasztalható.

Felhívom a figyelmet arra, hogy az Eütv.-ben biztosított anonim HIV-szűrést nem akadályozhatja az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 15. § (2) bekezdése és a fertőző betegségek jelentésének rendjéről szóló 63/1997. (XII. 21.) NM rendelet 2. § (2) bekezdése. E rendelkezések lehetővé teszik, hogy az ÁNTSZ Városi Intézetei az érintett személyazonosító adatait is bekérjék „közegészségügyi vagy járványügyi érdekre hivatkozva”. Anonim szűrés esetén azonban ezek nem alkalmazhatók, mivel sértenék a vizsgálatra jelentkező érintett információs önrendelkezési jogát, a szűrés választható anonimitását.

Felhívom a figyelmet arra, hogy az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény tájékoztatásra vonatkozó alapelvét (13. §) és a 62. § (4) bekezdésében leírt széles körű tájékoztatást a HIV ellenanyag vizsgálat során is alkalmazni kell, az egészségügyi dolgozónak előzetesen tájékoztatnia kell az érintettet az anonim szűrés lehetőségéről is. A vizsgálatunk feltárta, hogy a jelenlegi gyakorlat szerint anonim szűrést csak akkor végeznek, ha ennek lehetőségéről az érintett előzetesen tudomással bír, s azt kifejezetten kéri.

Budapest, 2004. szeptember 27.

Dr. Péterfalvi Attila

(1454/H/2004)

**Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség
előmozdításáról szóló 2003. évi CXV. törvény egyes
rendelkezéseivel kapcsolatos nemzeti és etnikai jogok
országgyűlési biztosi és adatvédelmi biztosi közös**

ajánlás

I. Az együttes állásfoglalás alapjául szolgáló
főbb jogszabályi rendelkezések

Az egyenlő bánásmódról szóló törvény 35. §-a lehetőségként fogalmazza meg a települési önkormányzatok részére azt, hogy a helyben élő, hátrányos helyzetű csoportok helyzetének javítása céljából úgynevezett esélyegyenlőségi programot fogadjanak el.

A törvény új, 70/A. §-t iktatott a munka törvénykönyve rendelkezései közé, melynek értelmében a munkáltató, és a munkáltatónál képvisellel rendelkező szakszervezet (üzemi tanács), ugyancsak – hasonló célú – esélyegyenlőségi tervet fogadhat el.

Az Mt – a 70/A. § (2) bekezdéséből kitűnően – hátrányos helyzetű munkavállalói csoportként ismeri el a nőket, a 40 évnél idősebb munkavállalókat, a romákat, a fogyatékos személyeket, valamint a két vagy több, tíz éven aluli gyermekkel rendelkező munkavállalókat.

A fenti – az esélyegyenlőségi program, illetőleg az esélyegyenlőségi terv elfogadását lehetővé tévő, tehát nem kötelezően előíró – rendelkezésekhez képest az egyenlő bánásmódról szóló törvény 36. §-a az 50 főnél több munkavállalót foglalkoztató költségvetési szervek és a többségi állami tulajdonban álló jogi személyek részére tette kötelezővé az esélyegyenlőségi terv elfogadását.

II. A jogértelmezést igénylő problematika bemutatása

A probléma bemutatása előtt le kell szögeznünk, hogy az esélyegyenlőségi programok, illetőleg tervet előíró jogszabályi rendelkezések nem tartalmaznak részletes előírásokat arra nézve, hogy a program, illetőleg a terv tartalmazhat-e személyes adatokat, s ha igen, azok kezelésére milyen szabályok alkalmazandók. Álláspontunk szerint a személyes adatok kezelésének a kér-

dése az esetek túlnyomó részében fel sem merül, hiszen az esélyegyenlőségi támogatások igénybe vétele, felhasználása általában statisztikai adatok, kimutatások alapján is megtörténhet.

Nem zárható ki ugyanakkor, hogy bizonyos esetekben a támogatást csak személyre szólóan – „pályázatszerű” elbírálás keretében – lehet csak igényelni. Ebbe a körbe tartozhat különösen, ha az esélyegyenlőségi intézkedés a kedvezményezett célcsoportokba tartozók esetében például továbbképzésre vagy speciális munkalehetőség elnyerésére irányul. Ebben az esetben – az esélyegyenlőségi intézkedés céljával összefüggésben, a feltétlenül szükséges mértékben jogszerű lehet a személyes adatok kezelése.

Mind a települési önkormányzatok, mind a munkáltatók jogszerűen rendelkezhetnek információkkal az illetékességi területükön élő, illetőleg az általuk foglalkoztatott hátrányos helyzetű emberekről, problémát egyedül a roma munkavállalók, illetőleg a gondoskodásra a kisebbségi hovatartozásával összefüggésben rászoruló személyes adatainak a kezelése okozhat. A kisebbségi csoporthoz való tartozás ugyanis a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) értelmező rendelkezései alapján úgynevezett különleges (szenzitív) személyes adatnak minősül, amelynek kezelésére csak törvény felhatalmazása alapján, a törvényben meghatározott adatkezelőnek – az adatkezelés célja által meghatározott körben és ideig – van lehetőség. Ezen kívül különleges személyes adat kezelésére csak az érintett (az adatalany) kifejezett és tájékozott – sőt garanciális okokból írásba foglalt – hozzájárulása alapján kerülhet sor.

Az eldöntendő kérdés tehát az, hogy az egyenlő bánásmódról szóló törvény fentiekben hivatkozott rendelkezései felhatalmazást adnak-e az önkormányzatok, illetőleg a munkáltatók részére arra, hogy az esélyegyenlőségi célok megvalósítása érdekében nyilvántarthatassák a hátrányos helyzetű cigány kisebbséghez tartozó személyeket, s ha igen, hogyan végezhető el ez az adatkezelés – ideértve a nyilvántartásba való bekerüléstől a személyes adatok törléséig terjedő folyamat egészét – jogszerűen. Külön vizsgálandó kérdésként merül fel az is, hogy az esélyegyenlőségi célú adatkezelés történhet-e az érintettek kifejezett beleegyezése vagy tudta nélkül, illetőleg ezekben az esetekben milyen alaki (eljárási) szabályok betartása kérhető számon az adatkezelőtől.

III. A problematika szempontjából releváns jogszabályok értelmezése

A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény (Nektv.) jelenleg hatályos 7. § (1) bekezdése látszólag kógens – kivételt nem engedő – módon, rögzíti a kisebbségi identitás vállalásának és kinyilvánításának a jogát, illetőleg azt a tilalmi rendelkezést, mely szerint „a kisebbségi csoporthoz tartozás kérdésében nyilatkozatra senki sem kötelezhető”.

Az idézett jogszabályi rendelkezés gyakorlati alkalmazhatósága, illetőleg helyes értelmezése kérdésében a kisebbségi joganyag, az alkotmány 70/A. §-ában foglalt általános diszkrimináció tilalmi rendelkezés és az egyenlő bánásmódról szóló törvény szabályainak az együttes értelmezése szolgálhat segítségül.

A kisebbségi joganyagban két kivételt is megemlíthetünk, a 7. § (1) bekezdésének szigorú alkalmazása alól: néhány esetben ugyanis a törvény kötelezővé ugyan nem, de a joggyakorlás feltételévé teszi a kisebbségi identitás megvallását.

A Nektv. 43. § (4) bekezdése a kisebbségi oktatás körében „a kisebbségi osztály” vagy „tanulócsoport” kötelező indítását, illetve működtetését „egyazon kisebbséghez tartozó nyolc tanuló szülőjének vagy törvényes képviselőjének kéréséhez” köti.

A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 1990. évi LXIV. törvény 50/A. § (2) bekezdése értelmében, pedig a helyi kisebbségi önkormányzati választást akkor kell kitűzni, „ha azt legalább 5 fő, magát azonos kisebbséghez tartozónak valló, és a településen állandó lakóhellyel rendelkező választópolgár kéri”.

Ezekben az esetekben – egyéni és közösségi kisebbségi joggyakorlás esetében egyaránt – a törvényben biztosított lehetőséggel élni akarók számára kötelező az identitás kinyilvánítása, megvallása, még akkor is, ha az azzal elérni kívánt célok – nevezetesen a kisebbségi oktatásban való részvétel, illetőleg a kisebbségi önkormányzati választások kezdeményezése – önmagukban nem foghatók fel kötelezettségként.

Az alkotmány 70/A. § (1) bekezdését – amely kimondja, hogy „a Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különb-

ségtétel nélkül” – nyelvtanilag tiltó rendelkezésként került megfogalmazásra, azonban ez a tilalom – másik oldalát tekintve – mint a diszkrimináció-mentességhez fűződő alanyi jog is felfogható.

Az alkotmány 70/A. § (3) bekezdése ehhez képest egy sajátos állami kötelezettségvállalást is tartalmaz, hisz kimondja, hogy „a Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósítását az esélyegyenlőtlenség kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti”. E rendelkezés teremti meg a diszkrimináció bizonyos eseteinek a legalitását, illetőleg az alkotmány által való megengedettségét. Jóllehet minden pozitív diszkriminációs intézkedés valakivel szemben negatív megkülönböztetést is eredményez, azonban a társadalmi egyenlőtlenségek kiküszöböléséhez, csökkentéséhez nagyobb érdek fűződik, mint a diszkrimináció-mentességhez fűződő jog merev érvényesítéséhez.

Az egyenlő bánásmódról szóló törvényben megjelölt „kedvezményezett csoportok” – ideértve a roma kisebbséghez tartozókat – általában elfogadott az esélyegyenlőségi, illetve esélykiegyenlítő intézkedések szükségessége. Azonban az egyén önrendelkezési jogából következik, hogy szabadságában áll annak eldöntése is, hogy kíván-e élni a számára felkínált, potenciális előnyöket jelentő kedvezményekkel, és annak érdekében hajlandó-e hozzájárulását adni a személyes, sőt a romák esetében a különleges személyes adatai kezeléséhez. Az információs önrendelkezési jog – a tágabb értelemben vett és az egyén szabadságát általában meghatározó önrendelkezési jog részeként – ebben az esetben sem szenvedhet csorbát: az érintett személynek tudnia kell arról, hogy személyes adatait milyen céllal, mely szervek és mennyi ideig kezelik.

IV. Következtetések

Összefoglalva a kifejtetteket, az esélyegyenlőségi programok és tervek összeállítása során – még akkor is, ha azok elkészítését a törvény kötelezően előírja – a roma kisebbséghez tartozó személyek esetében be kell szerezni valamennyi érintett (valamennyi adatalany) írásbeli nyilatkozatát arról, hogy hozzájárul személyes adatai kezeléséhez, és tudomásul veszi, hogy őt a cigány kisebbségi identitására tekintettel szerepeltetik az esélyegyenlőségi programban vagy tervben.

A roma származásúaknak tehát lehetőséget kell adni arra, hogy kellő tájékozottság birtokában, szabad akaratukból döntsék el, hogy élni kívánnak-e

a részükre felajánlott, a társadalmi, illetőleg az egyéni esélyeik javítását célzó lehetőségek valamelyikével, és ennek érdekében hajlandók-e hozzájárulni ahhoz, hogy egyes személyes adataikat – az esélyegyenlőségi program, illetőleg terv végrehajtása érdekében szükséges mértékben és módon – az önkormányzatok, a munkáltatók, valamint az esélyegyenlőségi feladatok végrehajtásában közreműködésre kötelezett állami és egyéb szervezetek, hatóságok kezeljék.

Az egyenlő bánásmódról szóló törvény végrehajtása – az egyén információs önrendelkezési jogának az érvényesülése mellett – nem jelentheti a Nektv. 7. § (1) bekezdésében foglalt tiltó rendelkezés megsértését, hiszen nem tekinthető az identitás kérdésében való nyilatkozattételi kötelezettségnek.

Az esélyegyenlőségi programokban való részvételtől történő döntés – ideértve a program, illetőleg a pozitív diszkriminációt nyújtó intézkedések vizsgáztatását is – a törvényben meghatározott kedvezményezett csoportokhoz tartozó személyek kizárólagos jogába tartozik: ez felel meg – a romák esetében – az Európa Tanács Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezményének kihirdetése tárgyában elfogadott 1999. évi XXXIV. törvény 3. Cikk 1. pontjában rögzített szabálynak is, mely szerint *„minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek joga van szabadon megválasztani, hogy kisebbségként kezeljék-e vagy sem, és ebből a választásából vagy e választásával összefüggő jogainak gyakorlásából semmiféle hátránya ne származzék”*.

V. Összefoglalás

a kisebbségi csoporthoz való tartozás kérdésekben nyilatkozatra senki sem kötelezhető, csakúgy, mint valamely esélyegyenlőségi programban való részvételre sem;

az esélyegyenlőségi programban való részvétel feltételeként elő lehet írni a program végrehajtása által indokolt személyes és különleges személyes adatok nyilvántartásához, kezeléséhez való hozzájárulást;

a roma kisebbséghez tartozók esetében alkalmazni kell az Avtv. különleges személyes adat kezelésére vonatkozó szabályait, különös tekintettel az adatkezeléshez való írásbeli hozzájáruló nyilatkozat meglétére;

az Avtv. 30. §-a értelmében – *„főszabályként”* – nem kell bejelenteni az adatvédelmi nyilvántartásba azt az adatkezelést, amely [...] az adatke-

zelővel munkaviszonyban [...] ügyfélkapcsolatban álló személyek adatait tartalmazza". Azonban a jogszabály által elrendelt, illetőleg az egyenlő bánásmódról szóló törvény által szabályozott esélyegyenlőségi programok, illetve tervek esetében – tehát amikor az esélyegyenlőségi intézkedés jellege indokolja vagy szükségessé teszi a kedvezményezettek név szerinti regisztrálását – kötelező lehet az adatvédelmi nyilvántartásba való bejelentkezés. Ezekben az esetekben a nyilvántartottak körére való figyelemmel – a félreértések, panaszok megelőzése céljából, de az esetleges visszaélések megakadályozása érdekében is – fontos garanciát jelenthet, ha az érintett adatalanyok pontosan tudják, hogy ki ismerheti meg személyes adataikat. Ilyen eset lehet az, ha huzamosabb ideig tartó, olyan nyilvántartásról van szó, amelyből rendszeresen szolgáltatnak adatokat például a munkaügyi igazgatási szervek vagy egyéb hatóságok részére. (Amennyiben olyan speciális támogatásról, kedvezményekről van szó, amelyek juttatása, megállapítása a romák esélyeinek a kiegyenlítésére szolgál, óhatatlanul felmerül annak szükségessége is, hogy a pozitív diszkriminációt megvalósító intézkedéssel érintettek személyes adatait az ellenőrzésre jogszabályban feljogosított szervek megismerjék.)

Budapest, 2004. április 15.

Dr. Kaltenbach Jenő
Dr. Péterfalvi Attila

(2491/2004)

A petesejt-adományozás jogi szabályozásának vizsgálatáról szóló állampolgári jogok országgyűlési biztosi és adatvédelmi biztosi közös

ajánlás

(kivonatossal közlés, az ajánlás teljes terjedelemben az állampolgári jogok országgyűlési biztosának országgyűlési beszámolójában olvasható)

A vizsgálat megindulása

[...] az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 16. § (2) bekezdésének értelmében az állampolgári jogok országgyűlési biztosaként vizsgálatot indítottam a petesejt adományozás jogi szabályozásáról.

Vizsgálatom elrendelését követően tájékozódtam a Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának kezelőirodáján, hogy a testület előtt van-e az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 170-174. §-át, illetve az emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárások végzésére vonatkozó, valamint az ivarsejtekkel és embriókkal való rendelkezésre és azok fagyasztva tárolására vonatkozó részletes szabályokról szóló 30/1998. (VI. 24.) NM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 4. § (4) bekezdését, illetve a Rendelet 7. számú mellékletét érintő beadvány, amely esetleg kizárná vizsgálatomat. Ott azt a tájékoztatást kaptam, hogy a Rendeletet az Alkotmánybíróság egészében vizsgálja, ám a petesejt-adományozással összefüggésben panaszbeadványt nem iktattak, ezért megállapítottam, hogy vizsgálatom nem ütközik az Alkotmánybíróság eljárásával.

Vizsgálatom során a hátrányos megkülönböztetés tilalmát előíró alkotmányos rendelkezés, valamint élethez és az emberi méltósághoz való jog érvényesülésére, illetve ezekkel összefüggésben lévő esteleges alkotmányos vizsszág feltárására vagy annak hiánya megállapítására törekedtem.

Hivatkozással az Obtv. 18. § (4) bekezdésére – mely szerint az országgyűlési biztos az általa vizsgált ügyben bármely szervtől – ideértve az e törvény szerint hatóságnak nem minősülő szerveket is – vagy annak munkatársától írásbeli magyarázatot, nyilatkozatot, felvilágosítást vagy véleményt kérhet – az alábbi szerveket kértem fel álláspontjuk kifejtésére:

az adatvédelmi biztost,
az Egészségügyi Tudományos Tanács (ETT) elnökét, és
a Magyar Orvosi Kamara (MOK) elnökét.

Vizsgálatom során egyrészt arra a kérdésre igyekeztem megadni a választ, hogy vajon feszül-e ellentmondás az Eütv. reprodukációs eljárást lehetővé tevő megengedő rendelkezése és ugyanazon törvénynek a női petesejt adományozását a gyakorlatban szinte teljesen ellehetetlenítő, szigorú adatvédelmi rendelkezése között. E kérdésre a választ több oldalról is indokoltnak láttam vizsgálni, és az egymást esetenként átfedő tudományterülettel foglalkozó szakmai csoportok véleményét is kikérve és azokat figyelembe véve törekedtem megválaszolni. Nemcsak interdiszciplináris, hanem jogtörténeti és komparatív elemzést is szükségesnek tartottam, hogy vizsgálatom befejezésekor megalapozott alapjogi következtetésre juthassak. Tekintettel arra, hogy a felvetett kérdéskör tisztázása nemcsak adatvédelmi állásfoglalást igényelt, hanem érintheti a donor önrendelkezési jogát, az alkotmányos alapjogvédelmi kötelezettséget, a családi élethez való jogot, a gyermekváltalás jogát is, és mindezekben túl az eljárásban résztvevő orvosokat és – általában – a szakma elméleti és gyakorlati művelőit is, véleményem kialakításakor az adatvédelmi és jogi következtetéseken túl támaszkodtam a megkeresett orvos-szakmai szervek által megküldött véleményekre is.

Mivel a vizsgálat során az egyes adatvédelmi kérdések tisztázása jelentős szerephez jutott, az adatvédelmi biztossal közös jelentés kibocsátása mellett határozotunk.

[...]

Az adatvédelmi biztos állásfoglalása

Az Eütv. 172. §-a valóban előírja, hogy az ivarsejt adományozás során irányadóak a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény és az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény rendelkezései. Az eljárást igénybe vevő személy megismerheti – személyazonosításra alkalmatlan módon (vagyis nevét és lakcímét kivéve) – az adományozó egészségi állapotára, korra, testi jellemzőire vonatkozó adatait. Adatvédelmi szempontból ez nem kifogásolható, hiszen az igénybe vevő nem tudja azokat összekapcsolni élő természetes személlyel (az adományozóval) – de döntését szükségszerűen befolyásolják, az ő és születendő gyermeke szempontjából alapvető fontosságúak.

Ehhez azonban hozzá kell tenni, hogy az Eütv. 171. § (3) bekezdése szerint az ivarsejt-felajánlás és adományozás az érintett adományozó írásbeli nyilatkozatával történik, személyesen meg kell jelennie a szolgáltatónál, részt kell vennie előzetes orvosi vizsgálaton.

Az Eütv. 171. § (3) bekezdése szerint tehát az ivarsejt-adományozás nem anonim. Akkor lenne anonim az eljárás, ha az adományozó adatait nem ismerné az intézmény sem.

Az emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárások végzésére vonatkozó, valamint az ivarsejtekkel és embriókkal való rendelkezésre és azok fagyasztva tárolására vonatkozó részletes szabályokról szóló 30/1980. (VI. 24.) NM rendelet anonimitásra vonatkozó tiltó rendelkezést nem tartalmaz, csak a 7. számú mellékletben írja elő, hogy az adományozó tudomásul veszi az adományozás anonimitását. Véleményem szerint e 7. sz. melléklet valamilyen félreértés alapján említi azt, hogy „az ivarsejt-adományozás anonim”. Tehát az adományozás nem a klinika (intézet) tekintetében anonim, hanem az ivarsejtet kapó személy (kérelmező) felé.

A hivatkozott jogszabályokban azonban nem szerepel olyan adatvédelmi rendelkezés, amely megtiltaná, hogy az adományozó rokon legyen. A donor információs önrendelkezési jogát is tiszteletben tartva adatvédelmi szempontból nem lenne kifogásolható egy olyan megoldás, mely alapján egy előzetes és részletes tájékoztatást követően lehetővé válik, hogy a rokon, hozzátartozó donor és a kérelmező együtt jelenjen meg a reprodukciós eljárást végző egészségügyi szolgáltatónál az adott konkrét reprodukciós eljárásban adományozói, illetve kérelmezői pozícióban. Ebben az esetben az egészségügyi szolgáltató értelemszerűen mentesülne a donor és a kérelmező előzetes megbeszélése alapján, a donor hozzájárulásával a donor személyazonosító adataira vonatkozó titoktartási kötelezettség alól.

Kezdeményezés

Mivel közös jelentésünkben alkotmányos joggal összefüggésben nem állapítottunk meg visszásságot, konkrét kezdeményezéssel sem az állampolgári jogok országgyűlési biztosa, sem az adatvédelmi biztos nem él. Szükségesnek tartjuk azonban a Magyar Köztársaság Országgyűlésének, a mindenkori jogalkotónak a figyelmét felhívni a felvetődött jelenség által generált új szabályozási igényre, s arra, hogy amennyiben a jelenlegi szabályokat módosítani, vagy újakat alkotni szándékozik, tegye azt – a jogalkotási törvényben előírt formai garanciák betartásán túl – különös körülménnel, az idő-

tényezőn és a sürgető jobbító szándékon felülemelkedve megfontoltan. Meggyőződésünk, hogy az így megalkotott vagy módosított szabályozás valóságosan is a tudomány mai állását, a szakma nézőpontját és a jogalkotó valós szándékát fogja tükrözni, és csakis így felelhet meg az alkotmányos követelményeknek, az érintett állampolgárok jogos elvárásainak, és így szolgálhatja a jövő generációk érdekeit is.

Budapest, 2004. szeptember 27.

Dr. Lenkovics Barnabás

Dr. Péterfalvi Attila

(5019/2003)

A kórházak előtti inkubátorokba helyezett csecsemők védelmét érintő állampolgári jogok országgyűlési biztosi és adatvédelmi biztosi közös

ajánlás

Az eljárás megindítása

A kórházak előtti inkubátorokba helyezett csecsemők védelme érdekében az állampolgári jogok országgyűlési biztosa és az adatvédelmi biztos 2000-ben és 2001-ben közös vizsgálatot folytatott.

A biztosok egyrészt jogszabályok módosítását javasolták az igazságügy-miniszternek úgy, hogy a gyermekéről az inkubátorba helyezéssel lemondó anya valóban névtelen maradhasson, az anyakönyvvezetőnek ne kelljen az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 2/1982. (VIII. 14.) MTTH rendelkezés 55. § (2) bekezdésének megfelelően az ismeretlen szülőktől származó gyermek születésének anyakönyvezése előtt a gyermek adatainak megállapítására, a rendőrség bevonásával vizsgálatot kezdeményeznie. Ezt a rendelkezést végül a 2002. évi XLV. törvény 34. § e) pontja hatályon kívül helyezte, vagyis az ombudsmani kezdeményezés teljesült.

További probléma volt, hogy az újszülöttjét inkubátorba helyező anya megvalósítja a Btk. 193. § (1) bekezdése szerinti családi állás megváltoztatásának büntetettét. Ezért, továbbá az újszülöttek életének védelme érdekében a biztosok olyan jogszabály alkotását kezdeményezték, amely a csecsemőknek a kórházak bejáratánál való elhelyezését nem rendeli büntetni.

Az igazságügy-miniszter a kezdeményezésre 2001 februárjában kelt válaszlevelében – többek között – a következő tájékoztatást adta: „...véleményem szerint a cselekmény büntetendő volta teljes mértékben indokolt, a büntetőjogi fenyegetettség megszüntetését ezért a közeljövőben nem tervezük... Szükségesnek tartom azonban, hogy a többrétegű társadalmi összefüggéseket felvető, ugyanakkor érzékeny alapjogokat (a gyermek élethez és emberi méltósághoz való jogát, az anya önrendelkezési jogát) érintő kérdés körültekintő megvitatására kerüljön sor a Biztosok, az Igazságügyi Minisztérium és az ágazatilag illetékes Szociális és Családügyi Minisztérium munkatársainak bevonásával.” Az egyeztető tárgyalásra 2001. április 25-én került sor, amelyen a következő megállapodás született: az Igazságügyi Minisztérium a legfőbb ügyész állásfoglalását kéri arról, hogy az újszülött inkubátor-

ba tétele kimeríti-e a bűncselekmény törvényi tényállását, ha igen akkor a Btk. vonatkozó módosítása kezdeményezhető-e. Továbbá hivatalos állásfoglalást kér a Belügyminisztériumtól és a Szociális és Családügyi Minisztériumtól. Az állásfoglalások beérkezése és feldolgozása után újabb egyeztető tárgyalás összehívására tett ígéretet az Igazságügyi Minisztérium képviselője, de arra nem került sor. Ezért, tekintettel arra, hogy az élethez való alkotmányos joggal összefüggő visszásság megszüntetését mi is nélkülözhetetlennek tartottuk – az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 18. § (4) bekezdése alapján – 2003 novemberében az igazságügyi minisztert az egyeztetés folytatására kértük fel.

Az érintett alkotmányos jog

A Magyar Köztársaság Alkotmánya

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

Jogszabályi háttér

1978. évi IV. törvény a büntető törvénykönyvről

„193. § (1) Aki más családi állását megváltoztatja, így különösen gyermeket kicserél, vagy más családba csempész, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Következtetések, állásfoglalás

Az igazságügy-miniszter válaszában kifejtette, hogy az újszülöttjüket a kórház előtti inkubátorban elhelyező anyák magatartásának büntetőjogi megítélése, illetőleg a jogi szabályozás esetleges módosítása több irányú és igen körültekintő vizsgálatot igényel. A miniszter ismételtlen kérte a Legfőbb Ügyészség állásfoglalását, egyben tájékoztatást kért a bűnüldöző szervek gyakorlatáról, vagyis arról, hogy indítanak-e büntetőeljárást a csecsemőt inkubátorba helyező személy ellen, illetőleg milyen indokok alapján kerül sor a nyomozás megtagadására vagy megszüntetésére. A miniszter szükségesnek tartotta az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztériummal való egyeztetést is.

Az Legfőbb Ügyészség állásfoglalásának birtokában és az egyeztető tárgyalásokat követően az egészségügyi, szociális és családjogi miniszter tájékoztatott arról, hogy mely jogszabályok módosítása szükséges ahhoz, hogy a jelzett magatartás büntetőjogi következményeket ne vonjon maga után. Az egyik ilyen a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény örökbefogadásra vonatkozó szabályainak olyan kiegészítése, hogy a gyermek örökbefogadásának engedélyezéséhez ne legyen szükség annak a szülőnek a hozzájárulására, aki gyermekét, annak érdekében, hogy más nevelje fel – személyazonosságának feltárása nélkül – az egészségügyi intézmény erre kijelölt helyén helyezi el, feltéve, hogy bizonyos időn belül a gyermekért nem jelentkezik. A törvényben meghatározott idő elteltével a gyermek örökbe adhatóvá válna, a szülő pedig ráutaló magatartással mintegy „hozzájárulna” gyermeke örökbeadásához.

A szaktárca fontosnak tartja azt is, hogy az inkubátorba helyezés lehetőségéről az érintettek tudomást szerezhessenek. Ezért szükséges a magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény módosítása is olyan módon, hogy a Családvédelmi Szolgálat munkatársának az állapotos nőt – lehetőleg a magzat apja jelenlétében – a terhességmegszakítási kérelem bejelentését követően tájékoztatnia kelljen az inkubátorba helyezés lehetőségéről, továbbá arról, hogy az inkubátorba helyezéssel az anya ráutaló magatartással hozzájárul a gyermek örökbeadásához.

Végül szükséges a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény módosításával a gyermekjóléti szolgáltatás feladatainak bővítése ugyanazon tájékoztatási kötelezettséggel, mint a magzati élet védelméről szóló törvény esetében.

Álláspontunk szerint a szóban forgó tervezett jogszabály-módosítások a gyermek élethez és emberi méltósághoz való alkotmányos jogának érvényesülését szolgálják, nem csökkentve ezzel az anya önrendelkezési jogát. Előzőekre tekintettel a tervezett jogszabály-módosításokkal egyetértünk, azok mielőbbi megvalósítását támogatjuk.

Budapest, 2004. december 10.

Takács Albert
az állampolgári jogok
országgyűlési biztosának
általános helyettese

Péterfalvi Attila
adatvédelmi biztos

(5522/2003)

3. Az adatvédelmi biztos közleményei

KÖZLEMÉNY

a Blikk című napilap 2004. 01. 27-i számában megjelent, Fehér Miklós válogatott labdarúgó tragikus haláláról tudósító cikkel kapcsolatban

Megdöbbenéssel értesültem arról, hogy a Blikk című napilap a mai számában úgy tudósított Fehér Miklós válogatott labdarúgó tragikus haláláról, hogy a címloldalán közzétette a szerencsétlenül járt sportoló haláltusája közben készült fényképét, megsértve ezzel emberi méltóságát, képmása és személyes adatai védelméhez fűződő jogát. Az ilyen sokkoló hatású képek bemutatása a személyiségi jogok lábbal tiprását jelenti, és sérti a jóérezsű emberek kegyeleti érzéseit is. Az újság eladott példányszámának növelése, a piaci verseny nem szolgáltatathat elegendő indokot az ilyen mértékű jogsértésekre.

Személyiségi jogai csak az élő természetes személynek vannak, az ember halálával megszűnik a jogképessége. Ez azonban nem eredményezheti azt, hogy az elhunyt adataival, képmásával az újságíró szabadon rendelkezék, mert az adott személy halála után is tiszteletben kell tartani magánéletét, emberi méltóságát.

Tudomásul kell venni, hogy a sajtószabadság nem önmagában érvényesülő alkotmányos jog, hanem csak a személyiségi jogok védelmével összhangban érvényesülhet.

Nyomatékosan és ismételten felhívom az úgynevezett „bulvárújságírásban” dolgozó újságírók figyelmét a mértékletesség, nagyobb empátia és a személyiségi jogok tiszteletének fontosságára.

Budapest, 2004. január 28.

Dr. Péterfalvi Attila

(135/H/2004)

KÖZLEMÉNY

a kutatás, illetve közvetlen üzletszerzés célját szolgáló adatkezelésekről

Az elmúlt időszak növekvő számú panaszai arra utalnak, hogy a polgárok nem kapnak megfelelő tájékoztatást arról, hogy lehetőségük van nyilatkozatukkal megtiltani, illetve korlátozni a közúti közlekedési nyilvántartásban és a személyi adat- és lakcímnnyilvántartásban nyilvántartott adataik közvetlen üzletszerzés (direkt marketing), tudományos kutatás, közvélemény-kutatás és piackutatás céljára történő felhasználását.

A közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény és a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény az adatalanyok hozzájárulásától függetlenül teszi lehetővé bármely polgár, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet számára, hogy az említett adatbázisok segítségével a személyek és járművek adatait direkt marketing, tudományos kutatás, közvélemény-kutatás és piackutatási célú megkeresésekre felhasználja. Az adatok kiadását, illetve egyéb módon történő felhasználását az érintettek korlátozhatják, azonban az Adatvédelmi Biztos Irodájához érkező ilyen tárgyú beadványok emelkedő száma arra enged következtetni, hogy a Belügyminisztérium, illetve a nyilvántartás szervei erről szóló tájékoztatása ugyan sokakhoz eljutott, mégis számos polgár nem értesült még e lehetőségről.

Felhívom az állampolgárok figyelmét arra, hogy a lakó- vagy tartózkodási helyük szerint illetékes jegyzőhöz (okmányirodához), vagy a Belügyminisztérium Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatalának Ügyfélszolgálati Irodájához (1094 Budapest, IX. kerület, Balázs Béla u. 35.) címzett nyilatkozattal (ajánlott levélben vagy személyesen) megtilthatják, hogy személyes adataikat ilyen módon felhasználhassák.

Az adatszolgáltatást tiltó/korlátozó nyilatkozatok nem érintik a törvényben előírt adatok nyilvántartását és adatszolgáltatások teljesítését. Mivel a szóban forgó nyilvántartások nem kapcsolhatóak össze, az állampolgároknak a két nyilvántartásban szereplő adataikra nézve külön-külön kell kérniük a letiltást.

Felkérem az önkormányzati jegyzőket arra, hogy a jelen közleményt a helyben szokásos módon hozzák nyilvánosságra, és tájékoztassák a polgárokat a letiltás jogáról.

Budapest, 2004. február 25.

Dr. Péterfalvi Attila

(322/H/2004)

KÖZLEMÉNY

a FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség aláírásgyűjtésének nyilvántartásba vételéről

Tájékoztatom a nyilvánosságot, hogy a FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség által 2004. március 29-én bejelentett, a kormány részére benyújtandó petícióval kapcsolatos „*aláírásgyűjtés és kapcsolattartás*” megnevezésű adatkezelést a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 29. §-a alapján nyilvántartásba vettem.

Az adatkezeléssel kapcsolatban a FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség figyelmét az alábbiakra hívtam fel:

A nyilvántartási számot az aláírásgyűjtés helyszínén is jól látható formában megtekinthetővé kell tenni.

Az aláírásgyűjtő ív és a szórólap a direkt marketing kereskedelemben kialakult gyakorlatot követő formában tartalmazza az információs önrendelkezési jog gyakorlásához szükséges nyilatkozatot, ugyanakkor az érintettek információs önrendelkezési jogának hatékonyabb érvényesítéséhez az aláírás előtt, illetve a szórólapok átadásakor fel kell hívni a figyelmet a választás lehetőségére, arra hogy célját tekintve két adatkezelésről van szó.

Felhívtam az adatkezelő figyelmét, hogy azon személyek adatait – akik a kapcsolattartáshoz nem járultak hozzá – a bejelentésben feltüntetett időben törölni kell.

Budapest, 2004. március 30.

Dr. Péterfalvi Attila

(510/N/2004)

KÖZLEMÉNY

a BKV Rt. által szervezett, a közlekedési szokásokat felmérő közvéleménykutatásról

Vizsgálatot folytattam a BKV Rt. által szervezett, Budapesten és a BKV Rt. járatai által érintett környező településeken folyó, a közlekedési szokásokat felmérő közvélemény-kutatással kapcsolatosan. A közvélemény-kutatásban a közbeszerzés keretében kiválasztott Közlekedés Kft. három alvállalkozója vesz részt: a Gfk. Hungária Piackutató Kft., a Sonda Ipsos Média-, Vélemény- és Piackutató Intézet, valamint a TNS Hungary Gazdasági és Társadalmi Marketing Tanácsadó Kft. A BKV Rt. megbízásából indult felmérés 49000 család és 500 intézeti háztartás lakóinak a megelőző napi közlekedési szokásaival foglalkozik. A kutatás 2004. május 4-től 2004. június 7-ig, illetőleg 2004. szeptember 13-tól 2004. november 22-ig tart.

A kutatásban részt vevő szervezetek nem címlistát használnak, a megkérdezettek kiválasztása úgynevezett véletlen sétás eljáráson alapul. A kérdezőbiztosok az interjú előtt kötelezően ismertetendő szövegben tájékoztatják a potenciális megkérdezetteket a kutatás céljáról, a kutatást végző cégről, a válaszadás önkéntességéről és arról is, hogy a megkérdezett adatai statisztikailag összesítve kerülnek feldolgozásra. A megkérdezett lakóhelyének címe házszám nélkül, nem azonosítható módon, tömbhatároló utcaszakasz szinten kerül be az adatbázisba. Az interjú végén azonban a felmérést végző cégek a megkérdezettek nevét és telefonszámát is rögzítik, mely a kérdéses telefonos ellenőrzésére szolgál. Az ellenőrzéshez felvett neveket és telefonszámokat az ellenőrzést követően leválasztják az egyéb adatokról, s azok a munka befejezése után kerülnek megsemmisítésre. Az érintetteknek szóló tájékoztatás szerint azonban az adatkezelés időtartama „néhány hét”, s az ellenőrzést követően törlik a személyes adatokat.

A vizsgálat megállapította, hogy a telefonos ellenőrzés előtt sem engedhető meg, hogy a személyes adatok és az egyéb adatok ugyanabban az adatbázisban szerepeljenek, hiszen így nem biztosított a megkérdezettek anonimitása. Az adatfeldvételtől számított lehető legrövidebb időn belül ki kell választani azokat, akiknél ilyen telefonos ellenőrzést kívánnak végezni. Azon személyek nevét és telefonszámát, akiknél ezzel a lehetőséggel

nem kívánnak élni, haladéktalanul törölni kell az elkülönített adatbázisból. Végül az ellenőrzés befejezését követően az ellenőrzöttek személyes adatait is haladéktalanul törölni kell.

Budapest, 2004. május 11.

Dr. Péterfalvi Attila

(720/K/2004)

KÖZLEMÉNY

egyres vitatott adatigénylések adatvédelmi vonatkozásairól

Az elmúlt időszakban ismételten azzal szembesültem, hogy országgyűlési, önkormányzati képviselők, miniszterek, államtitkárok, egyéb tisztviselők az adatvédelmi és tevékenységükre vonatkozó jogszabályi előírások megkerülésével, illetve nagyvonalú értelmezésével igyekeznek olyan információk, személyes adatok birtokába jutni, amelyek felhasználásával, nyilvánosságra hozatalával a közélet tisztaságának megóvását, egyes szervezetek működésének ellenőrzését kívánják biztosítani.

Bár az adatvédelmi törvény ez év elején – az európai uniós jogharmonizációs kötelezettségeknek eleget téve – több ponton is módosult, az adatkezelés szabályai lényegében változatlanok: személyes adatot kezelni továbbra is csak az érintett személy hozzájárulása vagy törvényi felhatalmazás alapján lehetséges.

A jogellenesen beszerzett személyes adatok felhasználása, azok nyilvánosságra hozatala – a „hírbe hozott” személyek jogainak súlyos sérelmén túl – veszélyeztetheti a tények feltárására jogszerűen indított eljárásokat, és a közvélemény pártatlan tájékoztatását sem szolgálja.

Nyomatékkal kívánok rámutatni arra, hogy a személyes adatok jogszerű kezeléséért elsősorban az adatok birtokosai, a nyilvántartások kezelői felelősek, hiszen az ő közreműködésük nélkül jogellenes adatkezelések nem történhetnek. Önmagában az a tény, hogy a megkeresés felsőbb szervtől, irányító, ellenőrző szerepet betöltő személytől érkezik, nem alapozza meg az adatszolgáltatás teljesítésének kötelezettségét. Az adatkezelő kötelessége azt ellenőrizni, hogy az adatot igénylő szerv vagy személy rendelkezik-e megfelelő felhatalmazással a kért adatok kezelésére. Amennyiben nem, az adattovábbítást meg kell tagadni.

Végezetül felhívom az írott és elektronikus sajtó figyelmét, hogy a jogellenesen megszerzett személyes adatok nyilvánosságra hozatala újabb jogsértést valósít meg.

Budapest, 2004. június 3.

Dr. Péterfalvi Attila

(733/A/2004)

KÖZLEMÉNY

a közfeladatot ellátó szervek és intézmények selejtezési gyakorlatának rendjéről

Hivatalomhoz indítvánnyal fordult egy megyei közigazgatási hivatal vezetője, mert a megyei levéltár igazgatójának értesítése szerint az egyes közfeladatot ellátó szervek és intézmények selejtezési gyakorlata – tapasztalatuk szerint – nem felel meg a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvényben előírt adatkezelési követelményeknek. Több alkalommal jelezték a levéltár munkatársai, hogy a közfeladatot ellátó szervek és intézmények selejtezési feladataikat külső szervezetekkel végeztették el.

Amint az minden adatkezelő számára ismert, személyes adat csak akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy azt törvény – vagy meghatározott esetben önkormányzat rendelete – elrendeli. A minisztériumok és az országos hatáskörű államigazgatási szervek iratkezelési mintaszabályzatáról szóló 40/1998. (III. 6.) Korm. rendelet 20.1 pontja előírja, hogy az iratok selejtezését csak az azok tartalmi jelentőségét ismerő személy irányítása mellett lehet elvégezni. Olyan személy tehát, akinek nincs megfelelő felhatalmazása az adatok kezelésére, megismerésére – az adatvédelmi törvényen túl – e szabályból (is) következően fogalmilag ki van zárva abból, hogy a selejtezésben részt vehessen, hiszen nem felel meg a rendeletben előírt feltételeknek.

Azok a szervek, intézmények, melyek nem az adatkezelésre feljogosított munkatársaikkal végeztetik el a selejtezési feladatokat, törvénytörő gyakorlatot folytatnak. Felhívom az adatkezelőket arra, hogy gondoskodjanak az adatvédelem követelményeinek maradéktalan betartásáról.

Budapest, 2004. június 15.

Dr. Péterfalvi Attila

(813/K/2004)

KÖZLEMÉNY

a Magyar Posta Rt. Országos Logisztikai Központjában végzett adatkezelést érintő adatvédelmi biztosi vizsgálat eredményéről

Az Országgyűlés Informatikai és távközlési bizottságának május eleji ülésén több képviselő arról tájékoztatott, hogy a Magyar Posta Rt. új, budaörsi logisztikai központjában tett látogatásuk során az az általuk tapasztalt gyakorlat, mely szerint minden levél első oldaláról elektronikus felvétel készül, véleményük szerint adatvédelmi szempontból megválaszolendő kérdéseket vet fel.

A bizottsági ülés után hivatalból indítottam vizsgálatot annak megállapítására, hogy az Országos Logisztikai Központ (a továbbiakban: Központ) tevékenysége adatvédelmi szempontból megfelel-e a hatályos jogszabályoknak.

A vizsgálat során azt tapasztaltam, hogy az alkalmazott technológia segítségével elektronikus felvételt készítenek a küldemény (boríték) első oldalának egészéről. Ez a kép, valamint a rajta látható adatok (amelyek természetes személy feladó vagy címzett esetében személyes adatoknak minősülnek) törlődnek a rendszerből, amennyiben a feltüntetett irányítószám és utcanév, illetve házszám egyértelműen leolvasható. A későbbi feldolgozás során a küldemény rendeltetési helyét a kiosztott vonalkód határozza meg.

Abban az esetben, ha a feltüntetett címadatok (irányítószám, utca, házszám) a rendszer számára nem értelmezhetőek, a készített felvétel az úgynevezett videokódoló egységbe kerül, ahol a Központ munkatársai ellenőrzik a küldeményről készült felvételt, és a korábban kiosztott vonalkódhoz a megfelelő címadatot társítják. A küldemények jelentős részét kell ilyen módon élőmunkával tanulmányozni. Ha a videokódolást végző munkatárs a küldeményen feltüntetett címet megállapította, a készült felvétel törlődik a rendszer memóriájából.

A postáról szóló törvény adatkezelésre vonatkozó egyes rendelkezései, és az új rendszerű küldeményfeldolgozás meghatározott mozzanatai nem felelnek meg az adatvédelmi törvény előírásainak, ezért elkerülhetetlen, hogy a postai küldeményeken feltüntetett személyes adatok kezelésével járó tevékenységet a jelenleginél részletesebb törvényi szintű szabályok rendezzék.

A vizsgálat nem tárt fel olyan törekvéseket, amelyek arra utalnának, hogy a posta a küldemények feldolgozásán túl egyéb műveleteket végez a fizikailag birtokába jutó adatokkal, mindazonáltal szükségesnek tartom a postáról szóló törvény módosítását, melynek eredményeképpen a törvény olyan rendelkezéssel egészülne ki, amely a küldeményfeldolgozás folyamatának sajátosságaira is figyelemmel rögzítené az adatkezelés célját és feltételeit, a kezelhető adatok körét és megismerhetőségét, az adatkezelés időtartamát és az adatkezelő személyét.

A vizsgálat során megerősítést nyert továbbá, hogy a könyvelt küldemények átvételének igazolására szolgáló kézbesítési okirat adattartalmára vonatkozó törvényi szabályozás sem felel meg az adatvédelmi törvényben előírtaknak, ezért az adatvédelmi törvényben biztosított felhatalmazásnál fogva javasoltam az informatikai és hírközlési miniszternek, hogy a postáról szóló törvény említett pontokon történő módosítását kezdeményezze.

Budapest, 2004. június 29.

Dr. Péterfalvi Attila

(743/H/2004)

KÖZLEMÉNY

az anonim HIV-szűrés gyakorlati tapasztalatairól

A közelmúltban hivatalból vizsgálatot folytattam az ÁNTSZ intézeteiben az anonim HIV-szűrés gyakorlati megvalósításával kapcsolatban. A hírek szerint több helyen csak pénzért vagy az anonimitás feladásának feltételével végzik el a vérvizsgálatot.

Az egészségügyi törvény biztosítja, hogy – a kötelező szűrés eseteit kivéve – a HIV-szűrésre jelentkező személy a vizsgálat bármely szakaszában megtagadhatja személyazonosító adatainak átadását (anonimitás), ez a vizsgálat elvégzésének nem lehet gátja. A Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) civil jogvédő szervezet és az Adatvédelmi Biztos Irodájának munkatársai a helyszíni vizsgálatok során „inkognitóban” fővárosi és vidéki ÁNTSZ intézetekben jelentkeztek anonim szűrővizsgálatra.

A Fővárosi ÁNTSZ Intézetében adatvédelmi szempontból mintaszerű volt az ellátás, a vizsgálatra jelentkezőknek külön váróhelyiséget biztosítottak, személyes adat felvétele nélkül történt az adminisztráció, a kész lelet kiadása zárt borítékban a megfelelő segítségnyújtás lehetőségének felajánlásával történt.

Több vidéki intézetben azonban az adatvédelmi törvény rendelkezéseibe ütköző gyakorlatot folytatnak. Előfordult, hogy az anonimszűrés lehetőségére vonatkozó megfelelő felvilágosítás híján már a portán elakadt a kérelmező. Sok helyen a vizsgálathoz taj-számot és személyazonosító igazolványt kértek, megsértve ezzel az anonimitás elvét. Kifogásolható a nem megfelelő azonosítók alkalmazása is, így például az anonim teszteredmény visszakereshetőségéhez a vérmintát a tesztre jelentkező születési dátumával látták el, vagy taj-számot alkalmaztak azzal az indokkal, hogy a kérelmezők általában elfelejtik fantázianév-kódjaikat. Az is kifogásolható, hogy a vidéki intézetek többségében nem nyújtottak teljes körű felvilágosítást a HIV-fertőzés veszélyeit és a megelőzés módját illetően.

A vizsgálat lezárását követően megállapítottam, hogy az anonim HIV-szűrés törvényben deklarált szabályai a gyakorlatban nem érvényesülnek kellőképpen, ezért az adatvédelmi törvényben biztosított jogkörömmel élve felkértem az országos tisztifőorvost, az intézetek és a felügyeleti szervek vezetőit a tapasztalt visszasságok megszüntetésére, a törvényi rendelkezések egységes alkalmazására.

Anonim szűrés esetén az ÁNTSZ városi intézetei nem kérhetik be az érintett személyazonosító adatait „közegészségügyi vagy járványügyi érdekre” hivatkozva, mert ez sérti az önként szűrésre jelentkező személyek információs önrendelkezési jogát.

Fontos hangsúlyozni, hogy a tájékoztatáshoz való jog rendkívüli fontosságú ebben az ügyben, mind a betegségre, illetve a betegség megelőzésére vonatkozóan, mind pedig az anonim szűrés lehetőségére való figyelemfelhívásban.

A vizsgálat feltárta, hogy ez utóbbi esetében az egészségügyi személyzet nem tájékoztatja megfelelően az érintetteket. Ennek következtében ilyen vizsgálatot csak annál a személynél végeznek – és még így sem akadályok nélkül –, aki erről a lehetőségről már tudomással bír, és ezt kifejezetten kéri.

Az ajánlás teljes szövege az adatvédelmi biztos honlapján az aktuális információk között, az ajánlások címszó alatt olvasható (www.obh.hu)

Budapest, 2004. szeptember 29.

Dr. Péterfalvi Attila

(1454/H/2004)

KÖZLEMÉNY

a zárt önkormányzati testületi ülések dokumentumainak kezeléséről

Az elmúlt esztendőben megszorodtak azok a beadványok, melyekben polgármesterek, jegyzők és állampolgárok a zárt önkormányzati testületi ülések dokumentumainak kezelésével kapcsolatos panasz kivizsgálását vagy az erre vonatkozó jogszabályok értelmezést kérték tőlem. A sajtó révén a közvélemény is mind gyakrabban tapasztalhatja, hogy a politikailag sokszínű, választott testületek működése során a személyes adatok védelmét és a közérdekű adatok nyilvánosságát szolgáló törvények betartása gyakorta gondot okoz.

A demokratikus helyi hatalomgyakorlást, a döntéshozatal átláthatóságát szolgálja az önkormányzati törvénynek az a szabálya, mely szerint a testületi ülések általában nyilvánosak. Az ott folyó vitákat a polgárok nemcsak személyesen, hanem örvendetes módon, egyre több településen a helyi televízió egyenes közvetítése révén vagy az internet segítségével is nyomon követhetik.

A törvényhozó ugyanakkor – hogy a személyi ügyek (választás, kinevezés, fegyelmi eljárás) eldöntése, valamint az önkormányzati vagyonnal való rendelkezés során megfelelő védelmet nyújtson a személyes adatok és az üzleti titkok számára – meghatározott esetekben kötelezővé, illetve lehetővé teszi, hogy a képviselőtestület zárt ülést tartson és a zárt ülésekről készült jegyzőkönyveket a nyilvánosságtól elzárja. Ez a védelem akkor garantálható, ha nemcsak az önkormányzat tisztségviselői és tisztviselői, hanem a képviselőtestület választott tagjai is ismerik és betartják a titoktartásra vonatkozó törvényi előírásokat.

A sokasodó panaszokra tekintettel indokoltnak tartottam, hogy a zárt testületi ülések dokumentumainak kezelésével kapcsolatban felmerült legfontosabb kérdésekben állást foglaljak. Az állásfoglalás elsősorban azt hangsúlyozza, hogy pusztán az iratkezelési előírások érvényesítése nem nyújt garanciát arra, hogy az érintettek jogait maradéktalanul tiszteletben tartsák. Szükséges, hogy az önkormányzati képviselők és az önkormányzatok köztisztviselői – hűen esküjükhöz – megtartsák hazánk alkotmányos jogszabályait. Ezt a jogkövető magatartást előmozdíthatja, ha az önkormányzat tisztviselői részletesen tájékoztatják az önkormányzati képviselőket, köztiszt-

viselőket a személyes adatok védelmét és a közérdekű adatok nyilvánosságát szolgáló jogszabályi előírásokról, a jogsértéssel kapcsolatos (adattvédelmi, polgári jogi, büntetőjogi) szankciókról, az adatkezelési szabályok megsértése esetén pedig a – törvényekben előírt módon – felelősségre vonást kezdeményeznek.

Az állásfoglalás teljes szövege az adattvédelmi biztos honlapján a www.obh.hu internetcímen az aktuális információk között olvasható.

Budapest, 2005. január 24.

Dr. Péterfalvi Attila

(1926/H/2004)

4. Az adatvédelmi biztos nagy érdeklődést kiváltó ügyei

Hivatali vesztegetés gyanújával indított büntetőeljárás államtitokká nyilvánítása

[...]

[...]

Tisztelt [...]!

Megkaptam levelét, amelyben az után érdeklődött, hogy M. Csaba r. alezredes „ellen hivatali vesztegetés gyanújával indított büntetőeljárás egészét jogosan nyilvánította-e államtitokká 45 évre a Nemzetbiztonsági Hivatal (NBH), illetőleg a rendőrség”. Levelében arra utalt, hogy – bár tudja, hogy a konkrét ügyben maga az érintett az, akinek kérésére vizsgálatot folytathatok – jelen esetben „közügyről van szó, mert annak lefolyása, kimenetele alapvetően befolyásolja a nyilvánosságot egy nem kisebb kérdésben, mint az, hogy hatalmi befolyástól mentesen működik-e ma Magyarországon az igazságszolgáltatás”.

Az elmúlt napok fejleményei nyomán válaszom igen rövid is lehetne; jelezhetném Önnek, hogy a beadványa okafogyottá vált, hiszen – sajtóhírek szerint – az „ügy” államtitokká minősítése megszűnt.

Az „ügy”, illetve annak médiában történt kommunikálása azonban jóval bonyolultabb, több magyarázatot igényel. Egyrészt, mert a hatályos jogszabályok alapján egy büntetőeljárás egészét jogszerűen nem lehet államtitokká minősíteni (és ez valószínűleg nem is történt meg), másrészt a Nemzetbiztonsági Hivatalnak egy büntetőeljárásban nincs hatásköre eljárni.

Jelen esetben jogszerűen tehát csak az történhetett, hogy a minősítők (az NBH, a Rendőrség, és esetleg a Fővárosi Ügyészségi Nyomozó Hivatal arra illetékes vezetői, munkatársai, illetve M. Csaba esetében nyilvánvalóan a felettese) megszüntették a minősítését azoknak az adatoknak, amelyeket korábban (egyres esetekben csak néhány hónapja) olyannak ítélték, amelyeknek „az érvényességi idő lejártja előtti nyilvánosságra hozatala, jogosulatlan megszerzése vagy felhasználása, illetéktelen személy tudomására hozása, [...] közvetlenül sérti vagy veszélyezteti a Magyar Köztársaság törvényben meghatározott [...] érdekeit.” (Idézet az úgynevezett titoktörvényből.)

És bonyolult az „ügy” azért is, mert M. Csaba ellen indult nyomozás nem „közügy”, hanem csak egy olyan büntetőeljárás, amely ugyan közérdeklő-

désre számot tarthat, de amelynek közvélemény elé tárásakor – adatvédelmi szempontból – igen körültekintően kell eljárni. Csak M. Csaba hozzájárulása alapján lehet, lehetne róla írni, bemutatni a személyével kapcsolatos adatokat, vagy a meggyanúsításáról, a munkakörében történt változásokról beszámolni, ugyanis nincs olyan törvényi felhatalmazás, amely alapján az őt érintő adatokat, az ellene folyó eljárást – a jelen szakaszban – nyilvánosság elé lehetne tárni.

Végezetül engedje meg, hogy megemlítssem: nagyon bízom abban, hogy a hatalmi befolyástól mentes igazságszolgáltatásról nem úgy kell meggyőződnie, hogy az egyesek ellen indult büntetőeljárásokra vonatkozó személyes adatokat, az eljárás alá vontakkal összefüggésbe hozható információkat, tényeket – az eljárás indításától, azaz a gyanú megfogalmazódásától, a nyomozáson keresztül, egészen a vádemelésig – a média folyamatosan a nyilvánosság elé tárja. És azért sem lehet ilyen megoldást választani, mert az adatvédelmi törvény 4. §-a szerint a „személyes adatok védelméhez fűződő jogot és az érintett személyiségi jogait – ha törvény kivételt nem tesz – az adatkezeléshez fűződő más érdekek, ideértve a közérdekű adatok nyilvánosságát (19. §) is, nem sérthetik”.

Budapest, 2004. január 20.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(80/A/2004)

ÖSSZEZÉS

a www.halapenz.hu honlappal kapcsolatos adatvédelmi biztosi vizsgálat megállapításairól

2003 decemberében jutott tudomásomra, hogy az interneten honlap üzemelt www.halapenz.hu domain névvel kismamák számára. A honlapon az úgynevezett „országos szülész orvos adatbázis” volt található, melynek segítségével budapesti és országos szülészetek között tallózhatott az érdeklődő, továbbá megismerhette a szülészetek orvosairól írt véleményeket, valamint tájékozódhatott az orvos által elvárt hálapénz összegéről is. Az adatbázis gyakorlatilag a fórumon elhangzott vélemények alapján állt össze egységes rendszerré úgy, hogy az adatokat az olvasók írták be saját tapasztalataik alapján. Az adattartalom a következő volt: a beíró neve, linkként az e-mail címe, a véleménye, a terhesgondozásnak és a szülés levezetésének az ára (ha az orvos előre meghatározott összeget kért), az orvos neve, illetve a kórház adatai (cím, telefon, város).

2004. január 5-én hivatalból vizsgálatot indítottam annak feltárására, hogy mennyiben felelt meg az adatvédelmi előírásoknak a kérdéses honlapon található adatbázis. Tekintettel arra, hogy a honlapon található „hálapénzek” az üzemeltető figyelmeztetése alapján csak az orvos által elvárt, előre kért összegeket jelentik, így a vizsgálat csak a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló törvényben meghatározott, térítésmentesen igénybe vehető, és az egészségbiztosítási alpból finanszírozott ellátások „ellenértékeként” átadott juttatásokra és ezek kezelésére terjedt ki. A magánpraxisokban megszabott tarifák és a kötelező egészségbiztosítási ellátásokon felüli egészségügyi szolgáltatásokkal összefüggő költségek nem estek az adatvédelmi szempontú vizsgálat körébe.

A honlapon közzétett adatok közül a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 3. § és 83/B § (2) szakaszai alapján az orvos és annak az intézménynek a neve, mellyel az orvos közalkalmazotti viszonyban áll, közérdekű adat. A vizsgálat feladata volt annak megállapítása, hogy közérdekű adat-e a hálapénzekkel kapcsolatos adat. Az Avtv. alapján közérdekű adat a közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső adat. A közfeladat ellátását – a szülészeti ellátás nyújtását – az egészségügyi intézmény végzi, ennek megfelelően csak az egészségügyi ellátást nyújtó intézmény vonatkozásában beszélhetünk kezelésében lévő, valamint

tevékenységére vonatkozó közérdekű adatokról. Az egészségügyi ellátásra vonatkozó adatok körében közérdekű adat például a gyógyintézet neve, elérhetősége, az intézet egészségügyi szolgáltatásai, az egészségbiztosítási pénztárral való finanszírozási kapcsolata, a térítés mellett igénybe vehető egészségügyi szolgáltatások és azok díjai. A hálapénnzel összefüggő adatok nem az intézmény által ellátott közfeladathoz kapcsolódnak, hanem egy meghatározott, természetes személyhez – a kezelőorvoshoz, így ezek az adatok az orvos személyes adatainak minősülnek. Jogi értelemben a közérdeklődés nem minősít át egy személyes adatot közérdekű adattá. Az Avtv. hatálya alá tartozik minden személyes adat, annak tartalmára való tekintet nélkül.

A vizsgálat továbbá megállapította, hogy a hálapénnzel kapcsolatos adat nem tekinthető közérdekből nyilvános adatnak sem, mert hiányzik az a törvényi szabályozás, amely közérdekből elrendeli ezeknek az adatoknak a nyilvánosságra hozatalát vagy hozzáférhetővé tételét.

Tekintettel arra, hogy a honlapon „országos szülészorvos adatbázis” elnevezés szerepelt, szükségessé vált különbséget tenni egy adatbázisban és egy fórumon kezelt adatok között. A www.halapenz.hu portálon található fórum egyértelműen, és az üzemeltető szándéka szerint is adatbázisként funkcionált. A látogatói vélemények összegyűjtését, rendszerezését, tárolását és nyilvánosságra hozatalát abból a célból végezte az üzemeltető, hogy lehetővé tegye a kismamák számára az információcserét. Adatvédelmi szempontból irreleváns az adatok forrása, tehát hogy magánszemélyek fórumban elmondott véleményeiből állt össze az adatbázis és az is, hogy a személyes adat a vitatott hálapénnre vonatkozik.

Egy internetes fórumon (chat-en) bárki közzéteheti véleményét a szabad véleménynyilvánításhoz való alkotmányos alapjog keretein belül, de tisztában kell lennie annak polgári jogi és büntetőjogi következményeivel. Ha hozzájáruló a fórumon vagy chat-en véleményével sérti mások jóhírnevét, emberi méltóságát, becsületét, polgári jogi felelősségre vonható, míg a becsületsértés, rágalmozás Btk. szerinti tényállásának megvalósítása esetén büntetőjogi következményekkel is számolhat.

A honlapon a vélemények és az adatok kezelése kifejezetten egy adatbázis összerendezésének a szándékával történt, így a vizsgálat során az adatbázis adatvédelmi követelményekkel való összhangját tartottam szem előtt. Összegzésképp megállapítom, hogy a hálapénnre vonatkozó adat az orvossal kapcsolatba hozható személyes adat, melynek kezelése törvényi fel-

hatalmazás hiányában az érintett hozzájárulásához kötött. Az adatoknak a vizsgált adatbázisban való kezelése és nyilvánosságra hozatala a hozzájáruló nyilatkozatok hiányában jogellenesen történt. Ugyanakkor örömmel nyugtáztam az adatkezelő együttműködési készségét, mert a honlap szerverről történő eltávolításával még a vizsgálat befejezése előtt gondoskodott a jogsértő adatkezelés megszüntetéséről.

A vizsgálat lezárásával ismételen hangsúlyozom, hogy nem a hálapénz társadalmilag nem kívánatos gyakorlatának fenntartása mellett kívánok fellépni, hanem a széles vitát kiváltó internetes honlap működésével összefüggő adatvédelmi visszásságokra hívom fel a figyelmet. A hálapénz problémájának megoldása nem tartozik az adatvédelmi biztos hatáskörébe, azonban személyes adatok egy adatbázisban való kezelésének az Avtv. rendelkezéseivel való összhangja igen, még akkor is, ha a honlap működése és tartalma alkalmas a hálapénz intézményének a támadására és a nyilvánosság széleskörű tájékoztatására.

Budapest, 2004. március 10.

Dr. Péterfalvi Attila

(2/H/2004)

ÖSSZEGZÉS

Dr. Grespik László egy ügynevezett skinhead-per során a bíróhoz intézett kérdésének jogszerűségével kapcsolatos vizsgálatról

Ez év elején konzultációs beadvány érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodájához, melyben a beadványt tevő abban kérte az adatvédelmi biztos állásfoglalását, hogy dr. Grespik László egy büntető ügyben megtartott tárgyaláson elhangzott kérdése („védői kötelességemből adódóan, az ügy jellege miatt indítványozom, hogy az eljáró bíró nyilatkozzon, hogy zsidó vallású, illetőleg származású-e, valamint a zsidósághoz való egyéb viszonyára tekintettel elfogultnak érzi-e magát?”) a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) rendelkezéseit figyelembe véve a jogszabályok által megengedett, illetve esetleg tilalmazott volt-e.

A beadványozó kérdésére válaszolva az alábbi megállapításokat tettem:

A beadványhoz csatolt jegyzőkönyv tanúsága szerint adatvédelmi szempontból két vizsgálandó cselekmény történt: az egyik az ügyvéd fent idézett kérdése, a másik cselekmény pedig a bíró válasza: „az indítványozott kérdésre nem vagyok köteles válaszolni [...]” [...] „az ügy jellegére tekintettel, hogy ez később ne legyen probléma, válaszolok a feltett kérdésre: nem vagyok elfogult és nem vagyok zsidó, és úgy tudom, felmenőim között sincs ilyen”.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 2. § 1. pontja szerint személyes adat a bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. Az idézett definíció alapján megállapítható, hogy az ügyvéd kérdése személyes adatról szóló nyilatkozatra irányul. Az Avtv. 2. § 2. a) pontja szerint különleges adatnak minősül többek között a faji eredetre, a nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre vonatkozó személyes adat, tehát a kérdés a személyes adatok fokozott védelmet élvező csoportját érinti.

Az ügyvéd láthatóan azért tartotta fontosnak a szóban forgó személyes adatok ismeretét, mert álláspontja szerint a bíró származása, vallása, vagy a zsidósághoz való egyéb viszonya döntően befolyásolhatja az eljárás eredményét. Az Avtv. szabályai szerint az ügyvéd kérdése önmagában nem értékelhető adatkezelésként, hiszen annak 2. § 9. pontja szerint adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása. Adatkezelésnek számít a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (például ujj- vagy tenyérynymat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése is.

A kérdés elhangzásakor a megismerni kívánt személyes adatot a bíró még nem fedte fel. Személyes adat hiányában adatkezelés nem valósul meg, a kérdés feltétele, még ha az különleges adatokat is érint, az Avtv. fogalomrendszere alapján nem értékelhető adatkezelésként.

A második, az adatvédelem szempontjából vizsgálendő cselekmény a bíró válasza az ügyvéd által feltett kérdésre. Az Avtv. 3. § (2) bekezdése szerint különleges adat akkor kezelhető, ha az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul, vagy – a szóban forgó adatok esetében – az nemzetközi egyezményen alapul, vagy alkotmányban biztosított alapvető jog érvényesítése, továbbá a nemzetbiztonság, a bűnmegelőzés vagy a bűnüldözés érdekében törvény elrendeli. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 50. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „a védő a védelem érdekében az ügyben tájékozódhat, a jogszabályokban biztosított lehetőségek és feltételek keretei között adatokat szerezhet be és gyűjthet”, amelynek azonban álláspontom szerint indokolatlanul kiterjesztő értelmezését jelenti, ha valaki arra a következtetésre jut, hogy ezen felhatalmazás alapján jogosult megismerni az eljáró bíró származására és vallására vonatkozó adatokat, illetve arról a bíró köteles nyilatkozni a védőnek. Ebből következően, visszautalva az Avtv. 3. § (2) bekezdésére, az említett személyes adatok megismerésére kizárólag az érintett hozzájárulásának birtokában van lehetőség. A hozzájárulás fogalmát az Avtv. pontosan meghatározza, amikor az értelmező rendelkezések között a hozzájárulás fogalmát így rögzíti: az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiter-

védő – kezeléséhez. A vizsgált esetben a bíró önként tárta fel származására és vallására vonatkozó személyes adatait az ügyvéd, illetve a nyilvánosság előtt. A védő ilyen módon a bíró különleges adatainak birtokába került, az Avtv. fogalomrendszere alapján ezen adat kezelőjévé vált. Mivel a különleges adatokat a bíró megfelelő hozzájárulása birtokában ismerte meg, a védő adatkezelése nem jogellenes.

Mindazonáltal szükségesnek tartom megjegyezni, hogy az Avtv. rögzíti a célhoz kötöttség elvét, melyre minden adatkezelő köteles tekintettel lenni. Az Avtv. 5. § (1) bekezdése szerint „személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak”. Adatvédelmi biztosként eljárásjogi kérdésben nem foglalok állást, ugyanakkor megvizsgáltam a bíró kizárása, mint jogintézmény helyét a büntetőeljárásban, és a célhoz kötöttség elvének érvényesülését.

Áttekintve a Be. szabályozását, a Legfelsőbb Bíróság hasonló tárgyú ügyekben hozott határozatait, valamint az Alkotmánybíróság vonatkozó gyakorlatát, nem fogalmazható meg az a törvényes cél, amelyre tekintettel a védő az eljárás során a bíró származására és vallására vonatkozó adatát kezelheti. Amennyiben tehát a bíró a kérdésre pozitív választ ad, és ezáltal az ügyben eljáró védő különleges adatok kezelőjévé válik, a célhoz kötött adatkezelés követelménye nem valósul meg.

2004. március 20.

Dr. Péterfalvi Attila

(52/K/2004)

ÖSSZEZÉS

a Nagymaros Város Önkormányzata által kiírt jegyzői pályázattal kapcsolatos adatvédelmi biztosi vizsgálatról

Hivatalból, majd később állampolgári beadvány alapján indítottam vizsgálatot annak megállapítására, hogy a Nagymaros Város Önkormányzata által kiírt jegyzői pályázat megfelelt-e a személyes adatok védelmére vonatkozó törvényi előírásoknak. A vizsgálat során megkerestem a város polgármesterét, valamint azt a két gazdasági társaságot, amelyek grafológiai, illetve pszichológiai alkalmassági vizsgálat elvégzésével működtek közre a jegyző személyének kiválasztása során.

A vizsgálat a következő eredményre vezetett:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló módosított 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontja alapján személyes adat bármely meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés, tehát személyes adatnak minősül a pályázati eljárás során a pályázóval kapcsolatban kezelt valamennyi információ. Az Avtv. 3. §-a szerint személyes adat akkor kezelhető, ha az érintett ahhoz hozzájárul vagy az adatkezelést törvény elrendeli. Adatkezelés az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet, például személyes adatok felvétele, rögzítése, tárolása, felhasználása (Avtv. 2. § 9. pont).

A köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) 10. § (2) bekezdése szerint a köztisztviselői állás betöltésére kiírt pályázati felhívásnak tartalmaznia kell – többek között – a pályázat benyújtásának feltételeit, a pályázati eljárásra vonatkozó tájékoztatást és a képesség-, illetve alkalmassági vizsgálat lefolytatására vonatkozó szabályokat. A Ktv. 10. § (6) bekezdése szerint „*képesség-, illetve alkalmassági vizsgálat csak abban az esetben írható elő a pályázati eljárásban való részvétel feltételeként, ha az a közszolgálati jogviszony létesítése és a vezetői megbízás adása szempontjából lényeges tájékoztatást nyújthat, és ha ezt a pályázati felhívás tartalmazta.*” Ezzel összhangban a munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény is megerősíti, hogy a munkavállalóval szemben olyan alkalmassági vizsgálat alkalmazható, amely személyiségi jogait nem sérti, és a munkaviszony létesítése szempontjából lényeges tájékoztatást nyújthat.

Nagymaros önkormányzatánál a pályázati felhívásban nem adtak tájékoztatást arról, hogy a pályázati eljárás lefolytatása során a jelentkezők egy részétől grafológiai és alkalmassági vizsgálaton való részvételt kérnek. Az Avtv. 6. §-ában rögzíti a tájékoztatáshoz való jogot, mely szerint az érintettet egyértelműen és részletesen tájékoztatni kell az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről. A Ktv. 10. § (2) bekezdése a képesség- és alkalmassági vizsgálatnál kapcsolatban előzetes tájékoztatási kötelezettséget határoz meg.

Képesség-, illetve alkalmassági vizsgálat – törvényi felhatalmazás hiányában – csak a pályázó hozzájárulása alapján végezhető. A hozzájárulással szembeni követelmény, hogy az önkéntes, határozott legyen és megfelelő tájékoztatáson alapuljon [Avtv. 2. § (6)]. A pályázó a megfelelő tájékoztatás alapján szabadon mérlegelheti és eldöntheti, hogy az adatkezelő által kért vizsgálatokon és ezáltal a pályázati eljárásban részt vesz-e. A tájékoztatás során meg kell jelölni az adatkezelés célját, az adatkezelésre és adatfeldolgozásra jogosultat, és közölni kell, hogy kik ismerhetik meg az adatokat [Avtv. 6. § (2)], tehát az érintettnek pontosan tudnia kell, hogy mi az adatainak a sorsa. Az Alkotmánybíróság már korábban megállapította, hogy az alkotmány 59. §-ában biztosított személyes adatok védelméhez való jognak az a tartalma, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról. Személyes adatot felvenni és felhasználni általában csakis az érintett beleegyezésével szabad; mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni, ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatát. A tájékozott hozzájáruláshoz az szükséges, hogy a pályázó tudja, hogy hozzájárulását mely adatai vonatkozásában, milyen adatkezelési művelet végzéséhez kéri, mi történik az adataival.

Mindezek alapján a pályázónak el kell döntenie, hogy megadja-e hozzájárulását a vizsgálatok elvégzéséhez, vagyis rendelkezésre bocsátja-e adatait e célból a vizsgálatot végző szervnek.

A vizsgálat eredményeképpen azonban új adatok, információk, következtetések keletkeznek, ezért ezek ismeretében az érintettnek arról is kell döntenie, hogy a megbízó, a pályázatot kiíró szerv tudomására akarja-e hozni ezeket, vagyis ismét hozzájárulása szükséges az újabb adatkezeléshez, az adatok harmadik félnek való továbbításához. A különféle alkalmassági vizsgálatok elvégzése esetében az érintett hozzájárulhat ahhoz, hogy a vizsgálatot végző szerv a szakvélemény teljes terjedelmét közölje a harmadik féllel, vagy ahhoz, hogy csak a vizsgálat fő megállapításáról tájékoztassa a

megbízóját, vagyis arról, hogy a pályázó alkalmas-e az állás betöltésére vagy sem. Tehát a megbízó tájékoztatása a szakvéleményről csak akkor jogosult, ha a vizsgálat alanya a rá vonatkozó vizsgálati elemzés ismeretében ehhez kifejezetten, határozottan, előzetesen hozzájárul. Ha a munkáltatói adatkezelés jogalpijával szolgáló hozzájárulás nem felel meg a fenti követelményeknek, akkor az adatkezelés jogellenesnek minősül.

Ugyanezen szabályok vonatkoznak a grafológusi szakvélemény készítésére is, vagyis a pályázatot lebonyolító szerv csak a pályázó hozzájárulásával továbbíthatja annak írását, önéletrajzát grafológusnak, és a pályázó kifejezett, erre vonatkozó hozzájárulása alapján ismerheti meg a vizsgálat eredményén túl a teljes szakvéleményt. A grafológusi szakvéleménnyel szembeni további követelmény, hogy az érintett ennek elkészíttetéséhez írásban járuljon hozzá, ugyanis az írásminta grafológiai elemzése tartalmazhat különleges adatokat is (például egészségi állapotra, kóros szenvedélyre, szexuális életre vonatkozó megállapításokat). A különleges személyes adatok kezeléséhez az Avtv. 3. § (2) bekezdése szerint az érintett írásbeli hozzájárulására van szükség.

A grafológiai vizsgálatot végző gazdasági társaság tevékenysége esetében a jegyzői pályázatban részt vevő személyek ahhoz járultak hozzá, hogy őket megvizsgálják, és ennek alapján szakvéleményt készítsenek. Nem beszélhetünk az érintett tájékozott hozzájárulásáról, amikor az adatalany csak arról nyilatkozik, hogy kézírását megvizsgálják és annak alapján véleményt készítsenek, a szakvélemény tartalmát azonban már nem ismerheti meg. Az érintett nem rendelkezhet olyan személyes adatáról, amelyet nem ismer.

Megállapítottam, hogy jogellenes a vizsgált gazdasági társaság azon gyakorlata, mely szerint nem biztosítja az érintetteknek azt a lehetőséget, hogy a megbízónak történő átadás előtt megismerhessék a róluk készült véleményt. Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy az Avtv. 5. §-ában foglalt célhoz kötöttség követelménye alapján – melyre lentebb, más összefüggésben még ki fogok térni – a megbízó (pályázatot kiíró szerv) csak olyan személyes adatokat ismerhet meg, csak olyan adatoknak juthat birtokába, amelyek a végzendő munka szempontjából jelentőséggel bírnak, amelyek a leendő munkáltató racionális döntésének meghozatalához szükségesek. A célhoz kötöttség elve az adatkezelés olyan korlátját jelenti, amely kizárja annak lehetőségét, hogy a megbízó a pályázó személyről teljes személyiségképet kapjon, hiszen az túlmutatna azon a célon, amelynek megvalósítása érdekében a pályázatot kiírták.

A Ktv. 10. § (9) bekezdése alapján az eredménytelenül pályázóknak a teljes pályázati anyagukat vissza kell küldeni. Amennyiben a pályázó nem járult hozzá a szakvélemény munkáltató általi megismeréséhez, akkor az nem is lehet annak a birtokában, nem része a pályázati anyagnak. Ha a szakvélemény nem az adatvédelmi követelményeknek megfelelő hozzájárulás alapján van a pályázató szerv kezelésében, akkor ez jogellenes adatkezelés, melyet meg kell szüntetni. Ha a munkáltató megfelelő jogalap – tájékozott hozzájárulás – alapján végzi a szakvéleménnyel kapcsolatos adatkezelést, ez akkor is csak egy bizonyos időtartamig, a pályázati eljárás befejezéséig tarthat, ez után nem tarthatja nyilván, nem kezelheti az eredménytelenül pályázóra vonatkozó szakvéleményeket, függetlenül attól, hogy a jogszabály szövegének értelmezése során a pályázati anyagba beletartozónak tekintjük vagy sem. A célhoz kötöttség elve szerint: „személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.” (Avtv. 5. §) Ennek értelmében tehát az eredménytelenül pályázók személyes adatai (mind a pályázó által rendelkezésre bocsátott pályázati anyagban, mind a szakvéleményekben szereplő adatok) csak a pályázati eljárás végéig, a jegyző kiválasztásáig kezelhetők.

Felmerül a kérdés, hogy a pályázati eljárás befejeztével a különféle – alkalmazási, grafológiai – vizsgálatok anyagai megsemmisítendőek vagy a pályázó rendelkezésére bocsátandóak, illetve bocsáthatóak-e. Az álláspályázatot lebonyolító szerv természetesen megteheti, hogy az iratok megsemmisítése helyett visszaküldi az adott pályázó részére az eljárás során keletkezett valamennyi iratot, így a különféle szakvéleményeket is, hiszen ezekben a pályázó saját adatai szerepelnek. Annak eldöntésében, hogy ezen szakvéleményeket meg kell-e küldeni a pályázóknak, az Avtv. 11-13. §-ai adnak eligazítást az alábbiak szerint:

„Az érintett tájékoztatást kérhet személyes adatai kezeléséről, valamint kérheti személyes adatainak helyesbítését illetve – a jogszabályban elrendelt adatkezelések kivételével – törlését.” [Avtv. 11. § (1)]

Az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad – többek között – az általa kezelt, illetőleg az általa megbízott feldolgozó által feldolgozott adatairól [Avtv. 12. § (1)].

„Az adatkezelő köteles a kérelem benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 30 napon belül írásban, közérthető formában

megadni a tájékoztatást” [Avtv. 12. § (2)]. „A (2) bekezdésben foglalt tájékoztatás ingyenes, ha a tájékoztatást kérő a folyó évben azonos területre vonatkozó tájékoztatási kérelmet az adatkezelőhöz még nem nyújtott be, egyéb esetekben költségtérítés állapítható meg. A már megfizetett költségtérítést vissza kell téríteni, ha az adatokat jogellenesen kezelték vagy a tájékoztatás kérése helyesbítéshez vezetett” [Avtv. 12. § (3)].

Az érintett tájékoztatását az adatkezelő csak akkor tagadhatja meg, ha azt az Avtv. 16. §-a lehetővé teszi. Az adatkezelő köteles az érintettel a felvilágosítás megtagadásának indokát közölni és az elutasított kérelmekről az adatvédelmi biztost értesíteni. [Avtv. 13. §]

A tájékoztatás természetesen a betekintés engedésével is történhet, az érintett kifejezett kérésére azonban nem maradhat el az írásbeliség, vagyis az érintettet, ha kéri, olyan helyzetbe kell hozni, hogy írásos dokumentum álljon rendelkezésre személyes adatairól. Az adatvédelmi törvény rendelkezései szerint tehát a pályázó kérheti a pályázatot lebonyolító és a vizsgálatot végző szervtől is, hogy írásban és ingyenesen adjon tájékoztatást a szakvéleményről, az abban lévő valamennyi információról.

A sikeres pályázó, a kinevezendő jegyző esetében a Ktv. 61. § (1) bekezdése pontosan meghatározza, hogy a közigazgatási szerv a köztisztviselőről milyen személyes adatokat tarthat nyilván.

A hatáskörömbé nem tartozó kérdések megvizsgálása érdekében az ügy iratait megküldtem a Pest Megyei Közigazgatási Hivatal vezetőjének, a fent leírt jogellenes adatkezelési gyakorlatot kialakított gazdasági társaságot, pedig felszólítottam a szükséges intézkedések megtételére.

Osztom azt a véleményt, mely szerint a közösség alapvető érdeke, hogy az általa megbízott köztisztviselők feladataik ellátására alkalmasak legyenek, és hasznos lehet, ha a munkáltató szakértőket vesz igénybe a döntés meghozatala során. Ugyanakkor a mostani vizsgálat is rámutatott olyan visszásságokra, amelyek indokolják, hogy az adatvédelmi biztos időről időre vizsztatérően akár hivatalból, akár állampolgári panaszok alapján vizsgálja ezt a személyes adatok védelme szempontjából érzékeny területet.

Budapest, 2004. március 16.

Dr. Péterfalvi Attila

(549/K/2004)

A kormányzati alkalmazásban álló politikai tanácsadók, főtanácsadók személyére vonatkozó egyes adatok nyilvánossága

[...]

Tisztelt [...]!

A kormányzati alkalmazásban álló politikai tanácsadók, főtanácsadók személyére vonatkozó egyes adatok nyilvánosságával kapcsolatos panaszát kivizsgáltam és álláspontomról az alábbiakban tájékoztatom:

Miként az Ön előtt is ismert, a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (Ktv.) tartalmazza a politikai tanácsadók, illetőleg főtanácsadók jogállására vonatkozó szabályokat. A Ktv.-nek az ügygel összefüggő legfontosabb szabályai a következők:

A Ktv 3. § (1) bekezdés b) pontja szerint a politikai főtanácsadók, illetve tanácsadók köztisztviselők, akikre a Ktv. valamennyi, a jelen ügy szempontjából tekintetbe veendő szabálya vonatkozik.

E posztok létesítésével és illetményével kapcsolatban a Ktv. a következőket mondja:

„11/A. § (1) A Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter kormányfőtanácsadói, kormánytanácsadói munkakört politikai főtanácsadói, politikai tanácsadói munkakörre minősíthet a Miniszterelnöki Hivatalban a kormány döntéseinek előkészítéséhez, illetve a miniszterelnök tevékenységéhez közvetlenül kapcsolódó feladatok ellátására.

(2) A miniszter miniszteri főtanácsadói, miniszteri tanácsadói munkakört politikai főtanácsadói, politikai tanácsadói munkakörre minősíthet a miniszteri kabinetben, illetve – ennek hiányában – a miniszteri titkárságon a miniszter tevékenységéhez közvetlenül kapcsolódó feladatok ellátására.

(3) A képviselő-testület – a községi önkormányzat kivételével – önkormányzati főtanácsadói, önkormányzati tanácsadói (a továbbiakban: politikai főtanácsadó, politikai tanácsadó) munkaköröket hozhat létre a képviselő-testület hivatalában a képviselő-testület és bizottságai döntésének előkészítéséhez, illetve a polgármester, főpolgármester, megyei közgyűlés elnöke (a továbbiakban együtt: polgármester) tevékenységéhez közvetlenül kapcsolódó feladatok ellátására.

(4) Az (1)-(3) bekezdésekben meghatározott munkakörök száma nem haladhatja meg a közigazgatási szervnél foglalkoztatott köztisztviselők létszámának öt százalékát. Az (1)-(3) bekezdésekben foglaltak szerint megállapított munkaköröket a szervezeti és működési szabályzat (ügyrend) mellékletében kell feltüntetni.

(5) Politikai főtanácsadói, politikai tanácsadói munkakörbe az nevezhető ki, aki felsőfokú iskolai végzettséggel és a 7. § (1) bekezdésben előírt egyéb feltételekkel rendelkezik. A kinevezés a kormány, a miniszter, a képviselő-testület és bizottsága, illetve a polgármester megbízatásának idejére szól. A politikai főtanácsadó, politikai tanácsadó felett a munkáltatói jogokat

- az (1) bekezdés esetében a miniszterelnök kabinetfőnöke,
- a (2) bekezdés esetében a miniszter,
- a (3) bekezdés esetében a polgármester gyakorolja.

(6) A politikai főtanácsadó, politikai tanácsadó - tekintet nélkül a közszolgálati jogviszonyban eltöltött idejére -

- az (1) és (2) bekezdésben meghatározott esetben vezető-főtanácsos vagy főtanácsos,
- a (3) bekezdésben meghatározott esetben főtanácsos vagy vezető-tanácsos besorolást kap.

A politikai főtanácsadó, politikai tanácsadó illetményét a besorolásától függetlenül az (5) bekezdés a)-c) pontjában meghatározott munkáltatói jogkör gyakorlója állapítja meg.”

A Ktv. 2. számú melléklete tartalmazza a szóban forgó köztisztviselők illetményét:

Besorolási fokozat megnevezése	Fizetési fokozat	Közszolgálati jogviszony időtartama (év)	Szorószám
Főtanácsos	11	16-19	5,1
	12	19-22	5,2
	13	22-25	5,3
Vezető-főtanácsos	14	25-29	5,6
	15	29-33	5,7
	16	33-37	5,8
	17	37 év felett	6,0

Mint az Ön előtt valószínűleg ugyancsak ismert, a köztisztviselők úgynevezett illetményalapját a mindenkori költségvetési törvény határozza meg.

A Magyar Köztársaság 2004. évi költségvetéséről és az államháztartás hároméves kereteiről szóló 2003. évi CXVI. törvény 52. § (1) bekezdése szerint ez jelenleg 33 000 forint.

A politikai tanácsadókra, főtanácsadókra is érvényesek a Ktv.-nek a közszolgálati nyilvántartással kapcsolatos rendelkezései. Ezek szerint:

„61. § (1) A közigazgatási szerv a köztisztviselőről az e törvény 3. számú mellékletében meghatározott adatkörre kiterjedő nyilvántartást vezet (a továbbiakban: közszolgálati alapnyilvántartás). A 3. számú mellékletben nem szereplő körben – törvény eltérő rendelkezésének hiányában – adatszerzés nem végezhető, ilyen adatot nyilvántartani nem lehet.

(2) A közszolgálati alapnyilvántartás adatai közül a közigazgatási szerv megnevezése, a köztisztviselő neve, továbbá a besorolására vonatkozó adat nyilvános, ezeket az adatokat a köztisztviselő előzetes tudta és beleegyezése nélkül nyilvánosságra lehet hozni.”

A közfeladatot ellátó személyekkel kapcsolatosan a Ktv. előbb idézett rendelkezésein túl a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 19. § (2) bekezdése kimondja, hogy nevük, beosztásuk vagy besorolásuk és munkakörük bárki számára hozzáférhető, nyilvános adat.

Az idézett törvényi rendelkezésekből következően állásponthoz az, hogy bárki által megismerhető a kormányzati szerveknél alkalmazott politikai tanácsadók és főtanácsadók neve, munkaköre, fizetési besorolása. Ez utóbbi ismeretében pedig megállapítható az illetménye. Ugyanakkor a jelenleg hatályos törvények nem szólnak arról, hogy nyilvános-e az érintett illetménye, amennyiben azt a Ktv. 11/A. § (6) bekezdésének utolsó mondatában foglaltak szerint a munkáltató a besorolástól függetlenül, mintegy személyi fizetésként állapítja meg. E körben az Avtv.-nek azt az általános szabályát kell irányadónak tekintenünk, mely szerint személyes adatot nyilvánosságra hozni törvény rendelkezése vagy az érintett hozzájárulása esetén lehet [3. § (1) bekezdés]. A megkeresett kormányzati szerv ilyen esetekben sem tagadhatja meg az ebbe a körbe tartozó tanácsadók illetményére vonatkozó összesített adatok közlését.

Budapest, 2004. március 30.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(482/A/2004)

A Velencei Építészeti Biennálé pályázatának nyilvánossága

[...]

Tisztelt [...]!

A kilencedik Velencei Építészeti Biennálé miniszteri biztosa, a Műcsarnok igazgatója pályázatot írt ki a magyar pavilon koncepciótervének kialakítására, 2004. január 15-i határidővel. Ön egyike volt a pályázóknak, aki nem nyert. 2004 februárjában Ön és [...] panasszal fordult irodámhoz.

Az ügyben a vizsgálatot lezártam és álláspontom a következő:

1) Önök sérelmezték, hogy a pályázat bíráló bizottságának a névsora a pályázat kiírásakor nem volt megismerhető, azt csak az eredmény kihirdetésekor hozták nyilvánosságra. A zsűriben az építész szakma nem volt megfelelően reprezentálva.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 19. § (1) bekezdése értelmében az állami feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami költségvetésre és annak végrehajtására, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását. Az említett szervek hatáskörében eljáró személyek neve, beosztása vagy besorolása és munkaköre – ha törvény másként nem rendelkezik – bárki számára hozzáférhető, nyilvános adat. A tájékoztatás módját, a vonatkozó adatok körét jogszabály is megállapíthatja. [19. § (2)]

Az Avtv. 2. § 4. pontja szerint: közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső adat.

A zsűri tagjai közpénzek felhasználásáról, nyilvános pályáztatásról döntenek, közfeladatot látnak el, nevük és beosztásuk nyilvános adat. Dr. Fabényi Júlia főigazgató hozzám intézett válaszlevelében arról tájékoztatott, hogy a bírálóbizottság tagjait csak a pályázatok beérkezése után állította össze. A tagok névsora tehát korábban nem létezett, nem volt olyan „közérdekű

adat” amely a közfeladatot ellátó szerv kezelésében lehetett volna. Amennyiben egy adat még nem létezik, mert csupán terv vagy elképzelés, akkor az nincs is a szerv kezelésében, nem is köteles azt kiadni. Az információszabadság az állam, tágabb értelemben a közszféra átláthatóságát, a közpénzek felhasználásának ellenőrzését szolgálja. Az információszabadság parlamenti biztosaként nincs hatásköröm azt vizsgálni, hogy mennyiben felel meg az általános pályáztatási gyakorlatnak vagy a szakmai követelményeknek az olyan eljárás, ahol a pályamunkák beérkezése után jelölik csak ki a bírálóbizottság tagjait. Szintén nem az információszabadságot érintő kérdés, hogy a bírálóbizottságban a szakma képviselői mennyire voltak reprezentálva.

Egy korábbi ügyben (159/A/2000) a legfőbb ügyész lemondásának indokát firtató újságírói kérdésre az adatvédelmi biztos leszögezte:

„Az információszabadság (és adatvédelem) parlamenti biztosa munkáját a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény szerint végzi. Ezen törvényt csak úgy lehet értelmezni, hogy az adatkezelőtől olyan adat kérhető, amely rendelkezésre áll, dokumentum formájában létezik”.

2) Önök sérelmezték, hogy az eredményhirdetésről szóló levél nem tartalmaz információt arra vonatkozóan, hogy a zsűri milyen szempontok szerint döntött, milyen eljárás szerint hozta meg döntését.

Az első pontban elmondottakhoz hasonlóan, ha a közpénzek felhasználásáról a zsűri úgy döntött, hogy annak dokumentálható nyoma van, akkor ezt az adatot vagy dokumentumot ki kell adni. Az adat megismerésnek korlátja lehet a személyes adatok védelme. Azonban, ha a pályáztatás jellegéből adódóan ilyen adat nem létezik, akkor az nem is áll az Avtv. hatálya alatt. Például azért, mert indokolás nélkül, mindössze egy pontszámot ad minden zsűritag, és az a pályázó nyer, aki a legmagasabb pontszámot éri el.

3) Önök kifogásolták, hogy sem a Műcsarnok hivatalos honlapján, sem bármilyen egyéb hivatalos fórumon nem ismerhető meg sem a pályázatot beadók névsora, sem a beérkezett pályaművek koncepciója, sem a zsűri értékelése.

Az általam lefolytatott vizsgálat eredményeként megállapítom, hogy az eljárás során minden egyes pályázót írásban kérdeztek meg arról, hogy hozzá-

járul-e, hogy nevét és pályázatát nyilvánosságra hozzák. Álláspontom szerint a pályázaton való részvétel ténye csak az érintett hozzájárulásával hozható nyilvánosságra. (Természetesen a győztes pályázatra ez nem vonatkozik.) Jogszerűen járt el az igazgató, amikor a pályázat beadásakor megkérdezte a pályázót, hogy hozzájárul-e neve nyilvánosságra hozásához.

Levélben kértem tájékoztatás a Műcsarnok igazgatójától, akinek hozzám intézett válaszeleveléből kitűnik, hogy a pályázaton nyilvánosan szereplők névsorát bárki megismerhette, ilyen tárgyú kérelem érkezett is a zsűrihez, amelyet megválaszoltak. A zsűri értékelését nem titkolhatja el. Amennyiben ez az adat nem létezik, akkor az 1. pontban foglaltak értelmében, nem is hozható nyilvánosságra. Ismételten megjegyzem, hogy az információszabadság biztosaként nem feladatom egy pályázati eljárás általános véleményezése arra tekintettel, hogy elő kell-e írni a zsűri tagjainak indokolási kötelezettséget. A Műcsarnok igazgatója arról tájékoztatott engem, hogy a nyertes pályázatról – szokás szerint – májusban részletes sajtótájékoztatót fog tartani.

Ad 4) a zsűri a kiválasztás során készített jegyzőkönyvbe nem engedi betekinteni a pályázókat.

A Műcsarnok igazgatója által hozzám eljuttatott jegyzőkönyv nem tartalmaz semmilyen védendő adatot, ezért azt bárkinek kérésére hozzáférhetővé kell tenni.

Ad 5) a zsűri elutasította a személyes meghallgatást a döntés meghozatala előtt.

Ebben a kérdésben nincs hatásköröm vizsgálandni.

Ad 6) a pályázóknak nyilatkozniuk kellett a pályázat leadásakor, hogy hozzájárulnak-e ahhoz, hogy nevük és pályázatuk nyilvánosságra kerüljön. Az Önök álláspontja szerint mindkét adat kötelezően nyilvános, tehát a veszteseknek is viselniük kell a nyilvánosság következményeit, függetlenül attól, hogy ehhez korábban hozzájárultak-e.

A pályázat benyújtásakor minden egyes pályázó nyilatkozott arról, hogy kívánja-e vesztes pályázatát nyilvánosságra hozni. Az adatvédelmi biztos hasonló ügyekben már kifejtette álláspontját, mely szerint a pályázati eljárások során az állami döntések átláthatóságát az biztosítja, ha a pályázat kiírása és a meghozott döntés nyilvános. Az ilyen eljárások során a pályázat kiíró-

ja olyan adatokat is kezel, amelyek nyilvánosságához nem fűződik közérdek, illetve amelyek védendő személyes adatok. A vesztes pályázók nevének, illetve a vesztes pályázatnak a nyilvánosságra hozatala sértheti az érintettek személyhez fűződő jogait, adott esetben üzleti titkait, szerzői jogát.

Annak ugyanakkor természetesen nincsen semmilyen akadálya, hogy a vesztes pályázó, vagy pályázók saját koncepciójukat a nyilvánosság elé tárják, interneten közzétegyék vagy más módon terjesszék. Azonban a Műcsarnok helyesen járt el, amikor a vesztes munkákat csak az érintett beleegyezésével tette hozzáférhetővé.

Budapest, 2004. március 25.

Dr. Péterfalvi Attila

(266/A/2004)

A Magyar Távirati Iroda tájékoztatási gyakorlatáról

[...]

Tisztelt [...]!

A Magyar Távirati Iroda Rt. (MTI) tájékoztatási gyakorlatával kapcsolatos panaszát kivizsgáltam, és álláspontomról az alábbiakban tájékoztatom:

Beadványában Ön azt kifogásolta, hogy az MTI, annak ellenére, hogy a nemzeti hírügynökségről szóló 1996. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Htv.) szerint közszolgálati hírügynökségnek minősül, a korábbi gyakorlatától eltérően csak a hírek töredékét teszi ingyenesen hozzáférhetővé, és ezzel nemcsak az újságírók, hanem az állampolgárok tájékozódáshoz való jogát is sérti.

A beadványában felvetett kérdés több, egymással rokon alkotmányos jogot is érint, melyekkel kapcsolatban a magyar alkotmány kimondja:

„61. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze.

(2) A Magyar Köztársaság elismeri és védi a sajtó szabadságát.

(3) A közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény, valamint a sajtószabadságról szóló törvény elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

(4) A közszolgálati rádió, televízió és hírügynökség felügyeletéről, valamint vezetőinek kinevezéséről, továbbá a kereskedelmi rádió és televízió engedélyezéséről, illetőleg a tájékoztatási monopóliumok megakadályozásáról szóló törvény elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

A sajtószabadságot és a közérdekű adatok megismerésének jogát tehát az alkotmány egy paragrafusba foglalva szabályozza. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 24. és 27. §-a alapján azonban a két alkotmányos jog közül csupán a közérdekű adatok nyilvánosságával – röviden az információszabadsággal – kapcsolatos panaszok kivizsgálása tartozik feladataim közé.

Az információszabadság általánosságban az állam átláthatóságát jelenti, azt a jogot, hogy a közhatalom működését megismerhessük. Kétségtelen, hogy az Avtv. elfogadását megelőzően a közügyekben való tájékozódás úgyszólván egyetlen eszköze a sajtó volt, és a „tájékoztatáshoz való jogot” a sajtóról szóló 1986. évi II. törvény tartalmazta, mely ezen felül – illeszkedve az akkor uralkodó hatalomfelfogás logikájába – feladatokat is megfogalmazott a sajtó számára:

„2. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van arra, hogy tájékoztatást kapjon szűkebb környezetét, hazáját, a világot érintő kérdésekben. A sajtó feladata – a hírközlés más eszközeivel összhangban – a hiteles, pontos és gyors tájékoztatásról való gondoskodás.

(2) A sajtó nyújtson hiteles képet a Magyar Köztársaság politikai, gazdasági, tudományos és kulturális életéről, a nemzetközi élet eseményeiről, más országok és népek életéről, így különösen a béke és a biztonság megóvása, valamint a társadalmi haladás érdekében kifejtett erőfeszítésekről.

(3) A sajtó segítse elő a társadalmi jelenségek közötti összefüggések megértését, és mozgósítson a társadalmi cselekvésre.”

A sajtótörvény állami és nem állami szervek számára felvilágosítási kötelezettséget is előírt:

4. § (1) A hiteles, pontos és gyors tájékoztatást az állami szervek, a gazdálkodó szervezetek [Ptk. 685. § c) pont], a társadalmi szervezetek és az egyesületek a saját kezdeményezéseikkel, továbbá a szükséges felvilágosításoknak és adatoknak a sajtó rendelkezésére bocsátásával kötelesek elősegíteni. Meg kell tagadni a felvilágosítást, ha az a 3. § (1) bekezdésében foglalt tilalmakba ütközik, illetőleg ha az állami, szolgálati, üzemi (üzleti) vagy magántitkot sért, és a titoktartási kötelezettség alól az arra jogosult szerv vagy személy nem adott felmentést.

(2) A sajtó részére felvilágosítást adó személy a valóságnak megfelelő felvilágosítást köteles adni.

Az Avtv. 1993. júniusi hatálybalépésével a „tájékoztatáshoz való jog”, az Avtv. megfogalmazásában: a közérdekű adatok megismerésének joga, alanyi joggá vált. Az információszabadság törvénybe foglalásával megszűnt a sajtó információszerző és -közvetítő monopóliuma. Egy új „kommunikációs jog” született. S noha e jogok: a sajtószabadság, a véleménynyilvánítás szabadsága és az információszabadság rokon jogok, látnunk kell különbségeiket is.

Az Avtv. a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatban – egyebek mellett – kimondja:

„1. § (1) E törvény célja annak biztosítása, hogy – ha e törvényben meghatározott jogszabály kivételt nem tesz – személyes adatával mindenki maga rendelkezzen, és a közérdekű adatokat mindenki megismerhesse.

2. § E törvény alkalmazása során:

4. közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső adat;

19. § (1) Az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy (a továbbiakban együtt: szerv) a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.

(2) Az (1) bekezdésben említett szervek rendszeresen közzé- vagy más módon hozzáférhetővé teszik a tevékenységükkel kapcsolatos legfontosabb – így különösen a hatáskörükre, illetékességükre, szervezeti felépítésükre, szakmai tevékenységükre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésére, a birtokukban lévő adalfajtákra és a működésükről szóló jogszabályokra, valamint a gazdálkodásukra vonatkozó – adatokat. E szervek hatáskörében eljáró személyek neve, beosztása vagy besorolása és munkaköre – ha törvény másként nem rendelkezik – bárki számára hozzáférhető, nyilvános adat. A tájékoztatás módját, a vonatkozó adatok körét jogszabály is megállapíthatja.

(3) Az (1) bekezdésben említetteknek lehetővé kell tenniük, hogy a kezelésükben lévő közérdekű adatot bárki megismerhesse, kivéve, ha az adatot törvény alapján az arra jogosult szerv állam- vagy szolgálati titokká nyilvánította, illetve ha az nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség alapján minősített adat, továbbá, ha a közérdekű adatok nyilvánosságához való jogot – az adalfajták meghatározásával – törvény

a) honvédelmi;

b) nemzetbiztonsági;

c) bűnüldözési vagy bűnmegelőzési;

d) központi pénzügyi vagy devizapolitikai érdekből;

e) külügyi kapcsolatokra, nemzetközi szervezetekkel való kapcsolatokra;

f) bírósági eljárásra tekintettel korlátozza.”

A Htv. 2. §-a nem hagy kétséget afelől, hogy az MTI Rt. mint közszolgálati hírügynökség közfeladatot ellátó szerv, amelyre ennél fogva érvényesek az Avtv. idézett rendelkezései, azaz a kezelésében lévő valamennyi nem személyes adat közérdekű adatnak minősül. Az adatvédelmi biztos eddigi, közel kilenc éves tevékenysége során számos ügy kapcsán felmerült, hogy a törvény az információszabadsággal összefüggésben nem definiálja az „adat” fogalmát. Ennek értelmezése során nem lehetett más kiindulópont, mint a törvény egészének intenciója. Ez pedig az állami, önkormányzati és a jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervek működésével kapcsolatos lehető legnagyobb nyilvánosság biztosítása. Ebből következően és összhangban az információszabadsággal kapcsolatos nemzetközi gyakorlattal „közérdekű adatnak” tekintendők a közfeladatot ellátó szervek kezelésében lévő és személyes adatot nem tartalmazó dokumentumok, iratok, mégpedig a tárolás módjától függetlenül.

Az Avtv. 20. §-a szerint a közérdekű adat megismerésére irányuló kérelemnek az adatot kezelő szerv a kérelem tudomására jutását követő legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 15 napon belül, közérthető formában tesz eleget. Az adatokat tartalmazó dokumentumról vagy dokumentumrészről annak tárolási módjától függetlenül – költség térítés ellenében – a kérelmező másolatot kérhet. A kérelem megtagadásáról – annak indokaival együtt – 8 napon belül írásban értesíteni kell a kérelmezőt. A közérdekű adat közzéléseért az adatkezelő szerv vezetője – legfeljebb a közzéléssel kapcsolatban felmerült költség mértékéig – költség térítést állapíthat meg. A kérelmező kérésére a költség összegét előre közölni kell.

E törvényi rendelkezésekkel nincs összhangban a Htv. 2. § (3) bekezdése, amely kimondja, hogy – a választási időszakban, illetőleg a rendkívüli állapot, valamint szükségállapot idején előírt tájékoztatási kötelezettséget leszámítva – közszolgálati tevékenysége keretében az MTI ingyenes szolgáltatásra nem kötelezhető, és a szolgáltatásért járó díjazást vagy költség térítést az MTI Rt. Tulajdonosi Tanácsadó Testülete állapítja meg.

A vizsgálatom arra nem terjedhet ki, hogy az MTI Ön által kifogásolt gyakorlata sérti-e a sajtószabadságot, a hatályos sajtótörvény rendelkezéseit, csupán arra, hogy az MTI működése sérti-e az információszabadságot.

Az idézett törvényhelyek alapján megállapítható, hogy a jogalkotó a nemzeti hírügynökség jogállásának és működésének meghatározása során nem járt el kellő körültekintéssel. Míg ugyanis az 1992-ben megalkotott Avtv. szerint az MTI – közszolgálati hírügynökségként – közfeladatot ellátó szerv és

a kezelésében lévő minden – személyes adatot nem tartalmazó – adatot, dokumentumot köteles 15 napon belül bárki számára hozzáférhetővé tenni, melyért csak a közléssel (másolás, postázás) kapcsolatban felmerült költség-térítést kérhet, a Htv. szerint az MTI egy olyan részvénytársaság, amely hír-ügynökségi tevékenységet folytat, szolgáltatást nyújt, és amely ingyenes szolgáltatásra nem kötelezhető.

Az információszabadság szempontjából ez a törvényi ellentmondás azért is aggályos, mert ugyan nincs jogi akadály, hogy Magyarországon bárki más hírügynökségi tevékenységet folytasson, az MTI a hazai híryanagok szolgáltatása terén közel monopol helyzetben van, s jóllehet – ahogy az előbbieken utaltam rá –, az információszabadság 1992 óta alanyi jog, azaz a közérdekű adatok megismerésének joga mindenkit megillet, e téren a sajtónak nincsenek előjogai, a közérdekű adatok terjesztésében kiemelkedő szerepe van a nemzeti hírügynökségnek.

A fentiekre tekintettel úgy döntöttem, hogy élve az Avtv. 25. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazással („*az adatvédelmi biztos figyelemmel kíséri a személyes adatok védelmének és a közérdekű adatok nyilvánossága érvényesülésének feltételeit. Javaslatot tesz az adatkezelést és a közérdekű adatok nyilvánosságát érintő jogszabályok megalkotására, illetve módosítására*”), megkeresem az Országgyűlés elnökét, valamint az igazságügyi minisztert, és kezdeményem, hogy a jogalkotó a két törvény összhangjának megteremtése érdekében tegye meg a szükséges lépéseket. Az ügy további fejleményeiről pedig tájékoztatni fogom Önt.

Budapest, 2004. április 20.

Dr. Péterfalvi Attila

(352/A/2004)

A közszereplők információs önrendelkezéshez való jogát a törvény a magánszemélyekéhez képest mélyebben engedi korlátozni, amikor úgy rendelkezik, hogy bárkinek joga van anonimizálás nélkül megismerni és nyilvánosságra hozni a közszereplőket érintő adatokat

[...]

Tisztelt [...]!

Hozzám küldött levelében – annak kapcsán, hogy két rockzenész Önt „több nyilvános fórumon III/III-as ügynöknek” híresztelte – az után érdeklődik egyfelől, hogy közszereplőnek tekinthető-e, másfelől, hogy milyen adatvédelmi szabályok vonatkoznak erre az esetre.

Mindenekelőtt le kell szögezmem, hogy a levelében érintett kérdések egy része (például a társadalmi béke veszélyeztetettsége; a korábban tett „titoktartási vállalás”-ok érvényessége; az önbíráskodás lehetősége) nem adatvédelmi jellegű, így azokkal válaszomban nem foglalkozom.

Adatvédelmi szempontból elsősorban arról tudok véleményt formálni, illetve azt tudom vizsgálni, hogy jogszerűen kinek, milyen személyes adatait, ki, mikor, milyen célból és meddig kezelheti (például gyűjtheti, tárolhatja), és ezeket az adatokat ki és milyen célból használhatja fel (például továbbíthatja vagy hozhatja nyilvánosságra).

Az egyes ügyek – így például az Ön által jelzett – megítélése szempontjából alapvető, hogy hazánkban személyes adatokat csak az érintettek hozzájárulása, vagy törvényi felhatalmazás alapján, meghatározott célból lehet jogszerűen kezelni. Az adatkezelés valamennyi lényeges követelményét a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) határozza meg.

Az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárására, illetve a közéleti szerepet betöltő személyek állambiztonsági múltjának nyilvánosságra hozására két törvény is született a rendszerváltozás óta. Az egyes fontos, valamint közbizalmi és közvélemény-formáló tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről és a Történelmi Hivatalról szóló 1994. évi XXIII. törvény (Etv.) – amely egyébként ez év nyarán hatályát veszti – azt a célt szolgálja, hogy egyfelől a közbizalmat igénylő tisztségek betöltése előtt „átvilágít-

sák” a jelölteket, hogy „foglalkoztatták” -e őket a BM volt III/III. Csoportfőnökségnél és elődjeinél hivatásos vagy „szigorúan titkos” tiszti beosztásban, esetleg titkos tevékenységet végző, úgynevezett ügynökként, másfelől (az érintettek és a kutatók számára) hozzáférhetőséget biztosítsanak a III/III-as iratokhoz.

Az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény egyrészt kiterjeszti a megismerhető és nyilvánosságra hozható adatok körét a – hírszerzést és kémelhárítást is magába foglaló – teljes III. Főcsoportfőnökségre, másrészt pontosítja a törvény által érintett személyi kört.

E törvény kimondja, hogy:

- az érintett személy (a megfigyelt, a harmadik személy, a hivatásos alkalmazott, az operatív kapcsolat és a hálózati személy) megismerheti és nyilvánosságra hozhatja a Levéltárban kezelt iratban szereplő, kizárólag vele kapcsolatba hozható személyes adatokat;
- az állambiztonsági szervek által megfigyelt személy ezen túl „megismerheti a vele kapcsolatba hozható hálózati személyről, operatív kapcsolatról és hivatásos alkalmazotról az annak azonosításához szükséges adatokat;
- a megfigyelt és a harmadik személy megismerheti, és – a másik hozzájárulásával – nyilvánosságra hozhatja a saját személyes érintkezéseiket rögzítő vagy leíró adatokat, mivel ezen esetekben információs önrendelkezési jogukkal nem konkurál más jog vagy méltányolható érdek.”

Az ismertetett törvényi rendelkezésekből az következik, hogy a megfigyelt személy joga nem terjed ki arra, hogy mások (például egy vele kapcsolatba hozható operatív kapcsolat, vagy hálózati személy) személyes adataival korlátlanul rendelkezzenek, azokat – az érintett hozzájárulása nélkül – nyilvánosságra hozza. A törvény tehát az alkotmányossági követelményeknek megfelelően egyértelműen elkülöníti az adatok megismerését és az adatok nyilvánosságra hozását.

A közszereplők információs önrendelkezéshez való jogát a törvény a magánszemélyekéhez képest mélyebben engedi korlátozni, amikor úgy rendelkezik, hogy bárkinek joga van anonimizálás nélkül megismerni és nyilvánosságra hozni azokat az adatokat, „amelyek a közszereplő hivatásos alkalmazott, a közszereplő operatív kapcsolat és a közszereplő hálózati személyek azonosításához szükségesek”. A törvény szerint közszereplőnek minősül „az a személy, aki közhatalmat gyakorol, gyakorolt vagy közhatalom gyakorlá-

sával járó tisztségre jelölték, illetve aki a politikai közvéleményt feladatszerűen alakítja vagy alakította.”

A közszereplői minőség megállapításának eljárási rendjét a törvény részletesen szabályozza. Ennek megfelelően a levéltár az érintett hálózati személyt, hivatásos alkalmazottat vagy operatív kapcsolatot nyilatkozattételre hívja fel a tekintetben, hogy közszereplői minőségét elismeri-e. A nyilatkozat a levéltárat köti, az adat megismerését kérelmező személy azonban a Fővárosi Bírósághoz fordulhat, amely állást foglal az érintett közszereplői minőségéről. Ha a bíróság az érintettet közszereplőnek minősíti, a levéltár a megismerési kérelemnek eleget tesz.

A fentiekben ismertetett jogi szabályozások alapján, és figyelemmel a levélben leírtakra, úgy ítélem meg, hogy jogellenesen hoztak nyilvánosságra Önről – III/III.-as kapcsolatra utaló – személyes adatokat, mivel Ön nem tekinthető közszereplőnek, és adatai nyilvánosságra hozatalához nem járult hozzá. A személyes adatok védelméhez fűződő jogai megsértése miatt az Avtv. alapján bírósági jogérvényesítésre van lehetősége, sőt büntető feljelentést is tehet.

Budapest, 2004. május 24.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(741/A/2004)

**A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara adatigénylése
kamarai választási névjegyzék összeállításához
a BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó
és Választási Hivataltól**

Urbán György
hivatalvezető úrnak

Belügyminisztérium
Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és
Választási Hivatal
Budapest

Tisztelt Hivatalvezető Úr!

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (a továbbiakban: MKIK) által a választási névjegyzék összeállításához a BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivataltól (a továbbiakban: Hivatal) az egyéni vállalkozókkal kapcsolatban igényelt adatszolgáltatás teljesíthetősége tárgyában indított soron kívüli vizsgálatot lezártam, annak eredményéről az alábbiakban tájékoztatom.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontjának értelmezése alapján az egyéni vállalkozók adatai, mivel meghatározott természetes személy azonosítására alkalmasak, attól függetlenül személyes adatként kezelendők, hogy ugyanezen adatok egy gazdálkodó szervezet adatainak is minősülnek.

Az Avtv. 2. §-ának 8. pontja alapján adattovábbítás, ha az adatot meghatározott harmadik személy számára hozzáférhetővé teszik.

Az Avtv. ezt meghaladóan azonban a „*hozzáférhetővé tétel*” kifejezés fogalmát nem határozza meg, és nem tesz különbséget a „*hozzáférhetővé tétel*” és az „*adatszolgáltatás*” fogalmai között.

Megítélésem szerint e fenti kifejezések jelentéstartalma alapján mind a „*hozzáférhetővé tétel*” mind az „*adatszolgáltatás*”, mint tevékenységek egyaránt az Avtv.-ben szabályozott adattovábbításnak minősülnek.

Az Avtv. 8. §-ának (1) bekezdése alapján adattovábbításra akkor kerülhet sor, ha ahhoz az érintett hozzájárul vagy azt törvény elrendeli, feltéve hogy az adatkezelés feltételei minden egyes személyes adatra nézve teljesülnek.

Abban az esetben, ha az adattovábbítás Avtv. szerinti feltételei fennállnak, ezt az adatkezelő jogszerűen megteheti mind az adatokhoz való hozzáférés biztosításával, mind tényleges adatszolgáltatással.

Az Avtv. 8. §-a szerint az adattovábbításhoz szükséges törvény felhatalmazást a gazdasági kamaráról szóló 1999. évi CXXI. törvény (a továbbiakban: kamarai törvény) 11. § (4) bekezdése adja meg, mely szerint a választási névjegyzék vezetése érdekében a Hivatal – a hálózat használatával kapcsolatos kiadások megtérítése mellett – elektronikus úton hozzáférést biztosít az országos kamarák számára az egyéni vállalkozásról szóló 1990. évi V. törvényben meghatározott nyilvános adatokhoz.

Az Avtv. 8. § (1) bekezdése alapján az adattovábbításhoz az adatkezelőnek a törvényi felhatalmazás megléte esetén is meg kell győződnie arról, hogy az adatkezelés feltételei minden egyes személyes adatra nézve teljesülnek-e.

Az Avtv. 5. § (1) bekezdése alapján személyes adatot kezelni – és továbbítani is – csak meghatározott célból, jog gyakorlása vagy kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az Avtv. ezen rendelkezése az egyik legfontosabb adatkezelési követelményt, az adatkezelés célhoz kötöttségének elvét fogalmazza meg.

Az Avtv. fenti rendelkezései alapján álláspontom szerint a Hivatalnak a hozzáférés engedélyezése során vagy az adatszolgáltatáskor – az Avtv. 8. § (1) bekezdés utolsó fordulatában meghatározott törvényi követelmény teljesüléséhez – elegendő meggyőződnie arról, hogy az adatok megismerésére ténylegesen is a kamarai törvény 11. § (4) bekezdése szerinti célból, azaz a választási névjegyzék vezetése céljából került sor az MKIK részéről.

Ezt meghaladóan azonban a Hivatalnak nem kell megvizsgálnia, hogy az MKIK által megismert egyes vállalkozói adatok valóban szükségesek-e a kamarai választási névjegyzék vezetéséhez. Ilyen vizsgálat lefolytatása azért sem lehetséges, mivel a Hivatal az 1990. évi V. törvény szerint nem kezelheti az egyéni vállalkozók kamarai tagságával kapcsolatos adatokat.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a Hivatal – amennyiben meggyőződik arról, hogy az adatszolgáltatásra a kamarai választási névjegyzék ve-

zetése céljából kerül sor – nem sérti az Avtv. előírásait, ha eleget tesz az MKIK megkeresésének.

Természetesen az MKIK az érintettek felé felelősséggel tartozik azért, hogy a hozzáférési jogának gyakorlása során az adatkezelés céljának maradéktalanul megfelelően járjon el.

Mindezek azonban nem jelentik azt, hogy a Hivatal az MKIK adatszolgáltatási megkeresését köteles lenne teljesíteni, mivel a Hivatal a kamarai törvény 11. § (4) bekezdése alapján fennálló kötelezettségének az elektronikus hozzáférési jogosultság biztosításával is eleget tesz.

Kérem Önt, hogy a jövőben is forduljon bizalommal hivatalomhoz a személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos észrevételeivel.

Budapest, 2004. május 26

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(737/K/2004)

A MEOSZ új nyilvántartást vezetett be, mely egyfajta regisztrációs rendszerként funkcionál annak érdekében, hogy lehetetlenné tegye a mozgáskorlátozottak parkolási engedélyeivel való visszaéléseket, ám ez a nyilvántartás az adatvédelmi előírásoknak több szempontból sem felel meg

dr. Hegedűs Lajos
elnök

Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek
Országos Szövetsége
Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

2003 júniusában indítottam hivatalból vizsgálatot a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetségének (a továbbiakban MEOSZ) adatkezelésére nézve. A MEOSZ ugyanis új nyilvántartást vezetett be, mely egyfajta regisztrációs rendszerként funkcionál annak érdekében, hogy lehetetlenné tegye a mozgáskorlátozottak parkolási engedélyeivel való visszaéléseket. Az önkormányzatok által kiállított parkolási igazolványokat a MEOSZ számozott hologramos matricával látja el, amely a parkolási társaságokkal kötött megállapodás alapján megóvja az engedély tulajdonosát a „kellemtelenségetől”.

Az ügyben megkeresésemre adott válasza a következő:

A MEOSZ által meghirdetett akció a résztvevők számára önkéntes, alapvetően PR értékkel bíró együttműködés, melyet a parkolási lehetőségek jogosulatlan kihasználása miatt elsősorban Budapesten indítottak meg. Az akcióban való részvételnek nem feltétele a tagsági viszony, az érintettek a MEOSZ és a Mozgássérültek Budapesti Egyesületének irodáiban szóbeli tájékoztatást kapnak arról, hogy a részvétel önkéntes, és semmilyen hátránnyal nem jár az akcióból való kimaradás. A tájékoztatás után a mozgássérült személy nyilatkozatot ír alá, mellyel hozzájárul személyes adatainak rögzítéséhez és kezeléséhez. Az adatok rögzítése után egy automatikus ellenőrző program futtatása kezdődik, amelynek a lehetőségét az a nyilvántartás teremti meg, melyet a MEOSZ vezet az igényelt és az önkormányza-

tok által átvett engedélyek alapján. Az önkormányzatok a MEOSZ-tól rendelik meg az üres, sorszámozott nyomtatványokat, melyek gyártását a Szövetség végzi.

Az ellenőrző rendszer az igazolvány számának, az érintett nevének, lakcímének, a kiállítás keltének és a kiállító hatóság nevének a rögzítése után automatikusan ellenőrzi, hogy az igazolványt kiadó önkormányzat azonos-e azzal, amelyik az üres nyomtatványt átvette, valamint az igazolvány kiállításának dátuma későbbi-e, mint az átvétel dátuma. Majd ezek után következik az érvényesség, az igazolvány használatához fűződő jogosultság (saját jogon vagy szállítói jogon rendelkezik-e az igazolvánnyal) ellenőrzése. Mindezek célja annak kiszűrése, hogy a regisztrációban érvénytelen igazolvánnyal, elhunyt személy nevére szóló, lopott, elveszett vagy talált igazolvánnyal vegyen részt valaki.

Ha az igazolványról a fenti ellenőrzés alapján megállapítható, hogy érvényes és a használatára jogosult személy birtokában van, akkor egy fényviszszaverő, fémszálás, „MEOSZ” feliratú hologrammal ellátott matricát ragasztanak fel az akcióban résztvevő irodák, amelyen látható az igazolvány belső oldalán szereplő érvényességi dátum is.

A matrica egyfajta tájékoztatást ad a parkolási igazolvány ellenőrzéséről, annak érvényességéről, valamint a jogalkotás számára is hasznos információt nyújt a saját jogon használók és a mások által szállított mozgássérültek arányáról (ezeket ugyanis eltérő színű matricával jelzik).

A MEOSZ és a Hungaropark Parkolás Szövetség, valamint egyes parkolási társaságok között létrejött megállapodások alapján az „ellenőrzött igazolványokat” a parkolási társaság a parkolás helyszínén már nem ellenőrzi, és ezáltal több energiát fordíthatnak a matricával nem rendelkező igazolványok használóinak helyszíni ellenőrzésére.

Az érvényes igazolványát jogszerűen használó mozgássérülteknek semmilyen hátránya nem keletkezik abból, ha az akcióban nem kíván részt venni, a matrica hiánya az igazolványának érvényességére nincs hatással.

Válaszában hangsúlyozta, hogy ez önkéntes akció, mely átmeneti időre szól, és az új biztonsági szintű engedélyek 2004. július 1-jei bevezetésével értelmét veszti.

Az adatbázisban az alábbi adatok kerülnek tárolásra: kibocsátás időpontja, igazolvány (parkolási engedély) sorszáma, kibocsátó önkormányzat, ér-

vényesítő önkormányzat, meghosszabbítás, az érvényesség, státusz (normál, vagy letiltott), név, irányítószám, település, cím, születési időpont (év, hó, nap), telefon (nem kerül kitöltésre), megjegyzés (ide a jogosítvány száma kerül), matrica kiadás ideje, a bekerülés időpontja, matrica minősítése, matrica sorszáma, rögzítő személy neve és a rögzítő iroda neve. Az adatbázist a MEOSZ központban elhelyezett számítógépen tárolják. Az adat rögzítésében részt vevő személy a rendszerből csak az ellenőrzéshez alkalmas adatokat tudja lekérdezni, azaz az adott sorszámu igazolványt átvevő önkormányzat nevét és az igazolvány átvételének dátumát. Az egyéb tárolt személyes adatokhoz a rögzítést végző személynek nincs hozzáférési lehetősége. A program által rögzített adatokból a Hungaropark Parkolási Szövetség tagegyesületei csak a matricával ellátott parkolási engedélyek sorszámaikat és az egyes parkolási engedélyhez tartozó matrica sorszámaikat kapják meg, ezzel lényegében az engedély birtokosával kapcsolatba hozható személyes adatokat nem továbbítanak. Az adatokat a parkolási engedélyek felhasználhatóságáig tárolják, és utána megsemmisítésre kerülnek.

A csatolt melléklet tanúsága szerint az érintett hozzájárul ahhoz, hogy személyes és egyéb adatait a MEOSZ és tagegyesületei a parkolási engedélyek matricázása céljából kezelje és felhasználja. A hozzájáruló nyilatkozaton szerepel az érintett neve, személyi igazolvány száma és aláírása.

Az ügyben az alábbi állásfoglalást adom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) alapján adatkezelő az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely az adatok kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja. Adatkezelés az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, így például a gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, továbbítása, összehangolása, összekapcsolása és a megsemmisítése is [Avtv. 2. § 8., 9. pont]. Az Avtv. alapján tehát a MEOSZ adatkezelőnek minősül.

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése alapján személyes adat csak akkor kezelhető, ha az érintett ahhoz hozzájárul, vagy törvény elrendeli. A vizsgált ügyben törvény nem rendeli el az adatkezelést, ezért az csak az érintettek hozzájárulása alapján lehetséges. Az adatkezelésnek azonban az érintettek önkéntes hozzájárulásán túl meg kell felelnie a célhoz kötött adatkezelés elvének is, mely szerint személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog

gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, és csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig [Avtv. 5. § (1)-(2) bekezdés].

Az adatkezelés jogalapja az érintett hozzájárulása, míg az adatkezelési célok – a megkeresésre adott válaszelevele alapján – a következőkben jelölhetők meg: a parkolási igazolványok ellenőrzésével (érvényesség, jogosultság, kibocsátó) egyfajta hiteles nyilvántartás létrehozása, és a jogalkotás számára statisztikai adatok és információk nyújtása a parkolási kedvezmény használóira vonatkozóan. A tárolt adatokat ezeknek céloknak függvényében kell vizsgálni.

A MEOSZ egyik és az érintettekkel is kifejezetten közölt adatkezelési célja a matricás-nyilvántartás bevezetése, melynek lényege, hogy a parkolási kedvezményre való jogosultságot egy matrica igazolványra való ragasztásával jelzik. A nyilvántartásba való bekerülés deklaratív hatállyal bír, mert a matrica felragasztása azt tanúsítja, hogy az igazolvány birtokosa átesett a MEOSZ belső ellenőrzésén. A fenti célra tekintettel a nyilvántartásban csupán olyan adatok kezelhetők, amelyek alapján a parkolási kedvezmény igénybevételére való jogosultság ellenőrizhető. A MEOSZ az ellenőrzés lefolytatása során az önkormányzati igazolványigénylések alapján készített adminisztratív nyilvántartással összeveti a kérelmező parkolási engedélyén szereplő információkat. Az ellenőrző program a kibocsátó és érvényesítő önkormányzat nevét, a kibocsátás időpontját, a parkolási engedély sorszámát, érvényesség idejét, valamint a matrica kiadásával kapcsolatos adatokat kezeli. Ezeknek az adatoknak a kezelése megfelel a fent meghatározott célnak, hiszen ezek alapján minden kétséget kizáróan megállapítható az igazolvány érvényessége. Minden további személyes adat kezelése szükségtelen és a megjelölt céllal nincs összhangban.

A parkolási igazolványok ellenőrzésekor azonban olyan személyes adatokat is rögzítenek, mint az érintett neve, lakcíme, születési időpontja, telefonszáma, és jogosítvány száma. Megkeresésemre adott válaszában elmondta, hogy az adatok felvétele és kezelése az ellenőrzési cél eléréséhez elengedhetetlen, mert csak ezek alapján lehet megállapítani azt, hogy a bemutatott parkolási engedélyt ki és milyen célból használja és jogosult-e a használatára. Ezeknek az adatoknak a kezelése azonban a fent megjelölt célon túlterjeszkedik.

Őn azonban válaszlevelében az alábbiakra hivatkozik:

„Az elmúlt időszakban igen jelentős számú parkolási engedély került felhasználásra, amelyekről semmiféle egységes nyilvántartás nincs a felhasználó önkormányzatoknál.” Levelében elmondottak arra engednek következtetni, hogy a fenti adatok felvétele és rögzítése egy egységes parkolási engedély-nyilvántartás céljából történik, azonban erre vonatkozóan az érintettek nem kaptak megfelelő tájékoztatást. Tájékoztatom, hogy az érintett tájékoztatása az adatkezelés jogszerűségének egyik elengedhetetlen feltétele. Az Avtv. 2. § 6. pontja szerint a hozzájárulás az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok kezeléséhez. Az érintettet egyértelműen és részletesen tájékoztatni kell az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről, így különösen az adatkezelés céljáról és jogalapjáról, az adatkezelésre és adatfeldolgozásra jogosult személyről, az adatkezelés időtartamáról, illetve arról, hogy kik ismerhetik meg az adatokat [Avtv. 6. § (2)]. Másrészt felhívom figyelmét, hogy a MEOSZ társadalmi szervezet, amely tagjai vonatkozásában gyakorolhat ellenőrzési tevékenységet, de nem vindikálhat magának az igazolványok jogszerű használatának vizsgálatára hatósági ellenőrzési jogkört.

A hozzájáruló nyilatkozat szerint az érintettek az elsőként vizsgált adatkezelési cél érdekében járulnak hozzá személyes adataik kezeléséhez, ugyanakkor a cél megvalósulását szolgáló adatok körének pontos megjelölése is hiányzik. Továbbá az érintetteknek nyújtott tájékoztatás egyáltalán nem tartalmazza az egységes nyilvántartás létrehozatalára irányuló cél megjelölését, ezért ezeknek az adatoknak a kezelése felvet adatvédelmi aggályokat. A tájékoztatás alapján az adatkezelés jogszerűsége vitatható, mert az akció meghirdetésekor és az adatok rögzítésekor az egységes nyilvántartás létrehozatalának célja rejtve maradt az érintettek előtt, így hozzájárulásuk erre az adatkezelésre nem terjedhetett ki.

Továbbá megállapítom, hogy a hozzájáruló nyilatkozaton szereplő személyazonosító igazolvány szám kezelése meghatározott adatkezelési cél hiányában jogellenes.

A vizsgálat során külön kitérnék arra, hogy az adatkezelés során különböző színű matricával jelzik azt, hogy a mozgáskorlátozott személy-e az igazolvány tulajdonosa (saját jogú) vagy a szállítást végző személy rendelkezik-e az igazolvánnyal. Ennek az adatnak gyűjtése és kezelése a jogalkotás felé történő statisztikai adatszolgáltatás érdekében történik. A használatra való jogosultság ténye szintén személyes adat, melynek kezelésére az Avtv.

rendelkezései az irányadók. Ha csupán statisztikai kimutatások alapjául szolgálnak ezek az adatok, akkor a nyilvántartásban személyes adat jellegűktől megfosztva kell kezelni őket, azaz úgy, hogy természetes személlyel ne legyenek kapcsolatba hozhatók. Erre az adatkezelésre nézve is érvényesek a fenti megállapításaim: a MEOSZ nem tájékoztatja pontosan az érintetteket arról, hogy ezeknek az adatoknak a kezelése statisztikai célból történik, ezzel lényegében az adatkezelés jogalapja is megkérdőjelezhető. A nyilvántartás a jelenlegi állapotában nem reprezentatív, hanem személyazonosításra alkalmas állapotban tartalmazza ezeket az adatokat.

Az ügy vizsgálata során figyelembe kell venni, hogy 2004. július 1-jétől hatályba lép a mozgásában korlátozott személy parkolási igazolványáról szóló 218/2003. (XII. 11.) Korm. rendelet, amely a települési önkormányzat jegyzőjének hatáskörébe utalja a parkolási engedély kiadásával, meghosszabbításával, visszavonásával, cseréjével, pótlásával kapcsolatos feladatok ellátását és a nyilvántartásra irányuló eljárásban az első fokon való eljárást. A közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény 7. §-ának a kormányrendelettel egyidejűleg hatályba lépő módosítása szerint a közúti közlekedési nyilvántartás részévé válik a parkolási igazolvány nyilvántartás is. Tekintettel arra, hogy az adatkezelést elrendelő jogszabály július 1-jétől hatályba lép, ezzel létrejön egy törvényen alapuló egységes nyilvántartás, a MEOSZ ugyan önkéntességen alapuló, de az adatvédelmi előírásoknak több szempontból is elégtelen nyilvántartása célját veszti, így az adatok további kezelése szükségtelen.

Az Avtv. 25. § (2) bekezdése alapján felszólítom, hogy gondoskodjék a jogellenes adatkezelések megszüntetéséről – különös tekintettel a hatályba lépő rendelkezésekre és a megtett intézkedéseiről 30 napon belül tájékoztatni szíveskedjék.

Budapest, 2004. június 14.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(669/H/2003)

Kéretlen elektronikus levél küldése

[...]

Tisztelt [...]!

Ön számos beadvánnyal fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához, melyben az Önnek több magánszemély és jogi személy által Önhöz eljuttatott kéretlen elektronikus levél küldésének (spam) gyakorlatát kifogásolja. Ön beadványában megküldte az erre vonatkozó levelezésüket, melynek alapján állásfoglalásomat kérte. Tájékoztatom, hogy a beadványok tárgyazonosságára tekintettel azokat összevontan vizsgálom, melyekre vonatkozólag állásfoglalásom a következő:

2002 januárjában lépett hatályba az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (a továbbiakban: Ekt.), amely megteremtette a kéretlen üzleti célú levelek (spam-ek) jogi szabályozását.

Hivatkozva a fenti törvény 14. §-ának (1)–(4) bekezdéseire, a küldött reklámnak azonosíthatónak kell lennie, amint az hozzáférhetővé válik az igénybe vevő számára. Kiemelendő, hogy kizárólag az igénybe vevő egyértelmű, előzetes hozzájárulásával küldhető elektronikus úton reklám. A reklámhoz kapcsolódóan az elektronikus levél küldőjének tájékoztatni kellett volna Önt arról az elektronikus levelezési címről és egyéb elérhetőségről, ahol a reklám küldésének megtiltása iránti igényét bejelentheti. Továbbá a reklámozó köteles nyilvántartást vezetni azokról, akik számára írásban bejelentették, hogy kívánnak reklámot kapni. A nyilvántartás harmadik fél számára kizárólag az igénybe vevő előzetes hozzájárulásával adható át. Nem küldhető tehát reklám azoknak, akik az előbb említett nyilvántartásban nem szerepelnek.

Az igénybe vevők körét taglalva megállapítható, hogy az Ekt. mind a természetes, mind a jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkezők részére küldött reklámot megtiltja előzetes hozzájárulásuk nélkül. Amennyiben a reklámozók a reklám küldésével a fenti körbe tartozók, azaz bárkinek a jogát vagy jogos érdekét megsértik, ezen személyek kérelemre reklámfelügyeleti eljárás indulhat ellene. Az Ekt. szankcióit tekintve, ha az eljáró szerv az eljárás során megállapítja a reklám jogsértő voltát, elrendelheti a jogsér-

tő állapot megszüntetését, megtilthatja a jogsértő magatartás további folytatását. Az eljáró szerv határozatával bírságot is kiszabhat azzal szemben, aki a jogsértést elkövette. A bírság többszörös jogsértés esetén halmozottan is kiszabható. A bírság összegét az eset összes körülményeire – így különösen a fogyasztók érdekei sérelmének körére, súlyára, a jogsértő állapot időtartamára és a jogsértő magatartás ismételt tanúsítására – tekintettel kell meghatározni. A jogerősen kiszabott és be nem fizetett bírságot adók módjára és azokkal egy sorban kell behajtani.

Figyelembe véve a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvényt (továbbiakban Avtv.) a reklámozók kéretlen üzleti célú levélküldése adatvédelmi szempontból azért kifogásolható, mert az Ön, mint természetes személy e-mail címére küldték el reklámajánlatukat. Az Avtv. 2. §-ának 1. pontja szerint személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható.

Az előbbiek alapján az e-mail cím személyes adat, ezért az Avtv. 25. §. (2) bekezdésére hivatkozva felszólítottam [...]t a jogellenes adatkezelési tevékenysége megszüntetésére, valamint felhívtam a figyelmüket arra, hogy a szükséges intézkedéseket haladéktalanul köteles megtenni, és erről 30 napon belül írásban tájékoztatni kell az adatvédelmi biztost.

Továbbá tájékoztatom Önt arról, hogy az ügyben bírósági eljárást kezdeményezhet, így az Ekt. szankcióin túl az Avtv. és a polgári törvénykönyv szankciói is érvényesülhetnek, valamint büntetőjogi következményt is vonhat maga után a kéretlen levél (spam) elküldése (lásd a büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 177/A. §-t: Visszaélés személyes adattal).

Tekintettel az ilyen és más jellegű ügyek számosságára, valamint arra, hogy a jogellenes adatkezelés esetén az Avtv.-ben meghatározottakon túl a jogérvényesítés már bírói útra tartozik, kérem vegye igénybe az előbbiekben megemlített polgári és büntetőjogi jogérvényesítés eszközeit.

Budapest, 2004. június 17.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(770/A/2004)

Az MNB egyes tisztségviselőinek vagyonynyilatkozatára vonatkozó rendelkezésekről

Dr. Draskovics Tibor úr részére
pénzügyminiszter

Pénzügyminisztérium
Budapest

Tisztelt Miniszter Úr!

Tájékoztatom, hogy egy beadvány alapján, az információs önrendelkezési jog érvényesülése szempontjából vizsgáltam a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény (a továbbiakban: MNB törvény) 58/A. § rendelkezését.

A MNB törvény 58/A. §-át folyó év május 1-jei hatállyal a 2004. évi XXXI. törvény 15. §-a módosította. Az MNB törvény 58/A. §-a szerint:

„(1) Az MNB elnöke, alelnökei és a monetáris tanács további tagjai, valamint a felügyelő bizottság tagjai kinevezésükkor, majd azt követően kétévente a köztisztviselőkre vonatkozó szabályok szerint vagyonynyilatkozatot tesznek. A nyilatkozattételre kötelezett saját nyilatkozatához csatolni köteles a vele közös háztartásban élő házastársát, valamint gyermekének a melléklet szerinti nyilatkozatát.

(2) vagyonynyilatkozat elmulasztása esetén – annak benyújtásáig – MNB elnöke, alelnökei és a monetáris tanács további tagjai, valamint a felügyelő bizottság tagjai a jogszabályban meghatározott juttatásban nem részesülhet, megbízatásából eredő jogait nem gyakorolhatja. A megbízatás megszűnésekor a reá vonatkozó jogszabályban meghatározott juttatásra mindaddig nem jogosult, amíg a megbízatásának megszűnését követően esedékes vagyonynyilatkozat-tételi kötelezettségének eleget nem tesz.

(3) A vagyonynyilatkozatot az Országgyűlés Mentelmi, összeférhetetlenségi és mandátumvizsgáló bizottsága tartja nyilván és ellenőrzi. A vagyonynyilatkozatot – kivéve a hozzátartozó vagyonynyilatkozatát – a miniszterelnök, illetve a köztársasági elnök nyilvánosságra hozza.”

Az MNB törvény folyó év május 1. napjától hatályos rendelkezése jelentős változást hozott az érintettek vagyonynyilatkozat-tételi kötelezettségének sza-

bályai tekintetében. A korábban érvényben lévő rendelkezések szerint az MNB elnöke, alelnökei és a monetáris tanács tagjai, valamint a felügyelő bizottság tagjai a köztisztviselőkre vonatkozó szabályok szerint nem nyilvános vagyonyilatkozatot tettek. Az MNB törvény módosítása egyrészt a vagyonyilatkozattételi kötelezettséget kiterjesztette a közös háztartásban élő ház- vagy élettársra, gyermekekre, másrészt a hozzátartozók nyilatkozatai kivételével elrendelte a vagyonyilatkozatok nyilvánosságra hozatalát is. A nyilvánosságra hozatal feladatával a miniszterelnököt, illetve a köztársasági elnököt bízta meg.

Álláspontom szerint a hivatkozott rendelkezés alkotmányjogi aggályokat vet fel.

Sajnos az MNB törvény módosításáról szóló 2004. évi XXXI. törvény tervezetéről nem volt lehetőségem véleményt nyilvánítani, mert azt részemre nem küldték meg. Kifogásaimat így csak utólag, a törvénymódosítás hatályba lépése után áll módomban kinyilvánítani, és a jogszabálytervezet véleményezésének szakaszában megtehető, nyilvánvalóan hatékonyabb intézkedések helyett, immáron sokkal körülményesebb módját választhatom csak annak, hogy az információs önrendelkezési jog sérelmét megakadályozzam.

A hivatkozott jogszabályi rendelkezés értelmezésének kiindulópontja, hogy az érintettek személyes adatainak védelméhez fűződő joga alkotmányosan korlátozható. A személyes adatok meghatározott körének nyilvánosságát törvény lehetővé teheti, elő is írhatja. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 3. § (4) bekezdése úgy fogalmaz, hogy törvény közérdekből – az adatok körének kifejezett megjelölésével – elrendelheti a személyes adat nyilvánosságra hozatalát is. Mindamellet a nyilvánosságra hozatal az információs önrendelkezési jog legsúlyosabb korlátozását jelenti. Az alapjogok korlátozásának az Alkotmánybíróság által több ízben hangsúlyozott kritériuma a szükségesség és arányosság érvényesítése. Mellőzhetetlen tehát annak az alapjognak vagy alkotmányos elvnek, illetve intézménynek az azonosítása, amely a személyes adat nyilvánosságra hozását szükségessé teszi. Az alapjog korlátozásakor továbbá elengedhetetlen az is, hogy az adatvédelem alapjogának korlátozása a megjelölt célhoz viszonyítva arányos legyen. Az MNB törvénynek még az értelmező rendelkezései között sem található érdemi indoklás arra nézve, hogy miért szükséges az információs önrendelkezési jog, mint alkotmányos alapjog ilyen mértékű korlátozása.

Az MNB törvény korábbi – 2004. május 1-jéig hatályos – rendelkezéseinek az a kitétele, amely a vagyonyilatkozatokat nem tette nyilvánossá, össz-

hangban volt a köztisztviselőkre vonatkozó azon szabályokkal, melyekből a nyilatkozatok szigorúan elrendelt zárt kezelése következik. A köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (Ktv.) vonatkozó rendelkezései ugyanis kifejezetten tiltják, hogy a törvényben nevesített személyeken kívül a nyilatkozatok tartalmát – az érintettek hozzájárulása nélkül – harmadik személy megismerhesse. Ez a követelmény a Ktv. mellékletét képező vagyonynyilatkozati minta adattartalmából is adódik, hiszen a nyomtatványon apró részletességgel követelik meg az érintett ingó és ingatlan vagyonáról történő adatszolgáltatását. A Ktv. által megállapított vagyonynyilatkozatban az érintettnek többek között számot kell adnia az ingatlan(ok) pontos címéről, személygépkocsija rendszámáról, takarékbetétkönyvei számáról. Az érintett tehát – ha a Ktv. szabályai szerint teszi nyilatkozatát – tételesen, azonosító adatokkal ad számot vagyontárgyairól.

A különböző tisztségeket betöltő személyek vagyonynyilatkozat-tételi kötelezettségéről szóló egyes jogszabályokra jellemző, hogy abban az esetben, ha a jogalkotó az érintettek nyilatkozatának nyilvánosságát rendeli el, a nyilatkozat azonosító adatokat nem tartalmazhat. Az azonosító adatok mellőzése a Ktv.-től eltérő tartalmú nyilatkozatok eleve szűkebb körű adattartalmából következik, s egyes jogszabályok pedig kifejezetten szólnak arról, hogy a nyilvánosságra hozatal csak a szolgáltatott azonosító adatok kivételével megengedett.

A jogalkotó az MNB törvény módosításakor nem járt el kellő körültekintéssel. Az új megoldás szerint ugyanis az érintettek továbbra is a Ktv. szabályai szerinti tartalommal kötelesek nyilatkozatot tenni, miközben nyilatkozatuk immáron bárki számára hozzáférhető. Az állam átláthatóságának, a korrupció megelőzésének egyébként helyes célja nem indokolja, hogy közfeladatot ellátó személyek személyes adatainak ilyen széles köre (lakcím, születési idő, gépkocsi rendszám, pénzügyi számlaszám, ingóságok azonosító adatai, műalkotások nyilvántartási száma, ingatlanok címe, helyrajzi száma) nyilvános legyen.

Alkotmányosan kifogásolható az MNB törvény 58/A. § (3) bekezdés rendelkezése is, mely szerint a vagyonynyilatkozatok nyilvánosságra hozataláról a „*miniszterelnök, illetve a köztársasági elnök*” gondoskodik. A Magyar Köztársaságban a köztársasági elnök jogállására, feladataira, összeférhetlenségére vonatkozó valamennyi szabályt az alkotmány tartalmazza. Számára bármilyen kötelezettséget csak az alkotmány írhat elő. Jogbizonytalanságot eredményez, hogy az MNB törvény nem tartalmaz egyértelmű

szabályt arról, hogy kinek, milyen módon és formában kötelezettsége a szóban forgó vagyonyilatkozatok közzététele.

Tisztelt Miniszter Úr!

Az Avtv. 25. §-a kötelezettségemmé teszi, hogy a személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos jogszabály-tervezeteket véleményezzem. Erre csak akkor nyílik lehetőségem, ha az előkészítés során e tervezeteket megkapom. Az MNB törvény módosításáról szóló 2004. évi XXXI. törvény tervezetét a Pénzügyminisztérium elmulasztotta számomra megküldeni, pedig ezzel megelőzhető lett volna, hogy a jelen panasz által kifogásolt rendelkezés a törvénybe kerüljön.

Jelen helyzetben csak jogszabály módosítással lehet az MNB törvény hivatkozott rendelkezését összhangba hozni az Avtv.-vel. Az egyik, jogtechnikailag egyszerű megoldás szerint az MNB törvény 58. § (3) bekezdésébe be kell építeni az „azonosító adatok kivételével” passzust. Adatvédelmi szempontból azonban megnyugtatóbb lenne a jogszabály olyan tartalmú módosítása, hogy a jövőben az MNB érintett tisztviselői nem a köztisztviselőkre vonatkozó szabályok, hanem az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvény alapján tegyenek vagyonyilatkozatot.

Az Avtv. 25. § (1) bekezdésében szabályozott jogomnál fogva felkérem Miniszter Urat, hogy a kifogásolt törvényi rendelkezés korrekciója érdekében a szükséges intézkedéseket mielőbb megtenni szíveskedjék, különös tekintettel arra, hogy a felügyelő bizottsági tagok vagyonyilatkozatát – a hatályos rendelkezések szerint – már ez év őszén nyilvánosságra kell hozni.

Értesítem továbbá, hogy az ügyben kialakított álláspontomról Mádl Ferenc köztársasági elnök urat és Medgyessy Péter miniszterelnök urat is tájékoztatom, jelen állásfoglalás másolati példányát pedig az Országgyűlés elnökének és az Országgyűlés Mentelmi, Összeférhetetlenségi és Mandátumvizsgáló Bizottsága elnökének, valamint a panaszosnak is megküldöm.

Budapest, 2004. július 22.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(981/K/2004)

A Népszava munkatársainak államtitoksértési „ügye”

Németh Péter úrnak,
főszerkesztő

Népszava Szerkesztőség
Budapest

Tisztelt Főszerkesztő Úr!

Hozzám küldött levelében aziránt érdeklődik, hogy teljesítenie kell-e a Fővárosi Ügyészségi Nyomozó Hivatal hivatalvezetőjének megkeresését, amelyben – egy „államtitoksértés bűntette miatt” indult bűnügyre hivatkozva – a Népszava egy adott számának készítésében részt vevő személyek megnevezését, illetve munkaköri leírásuk megküldését igényelte. Levelében arra is utal, hogy a gépirónók, a korrektorok, a beosztott szerkesztők, tördelők adatai iránti érdeklődés megítélése szerint nem szolgál más célt, mint „a Népszava, a sajtó munkatársainak megfélemlítését”.

Mielőtt az érdemi kérdésre válaszolnék, engedje meg, hogy megemlítssem: az országgyűlési biztosok, köztük az adatvédelmi biztos intézményét egyebek mellett azért hozta létre az Országgyűlés, hogy megvédje a polgárokat, köztük a sajtó munkatársait is az állami szervezetek esetleges jogsértéseivel, túlkapásaival szemben. Talán nem felesleges felidézni, hogy elődöm, Majtényi László fellépése is jelentősen közrejátszott abban, hogy két – a jelenlegihez hasonló – ügyben államtitoksértés miatt nem kerültek újságírók elítélésre.

Az ügyészségi megkeresés teljesíthetőségével kapcsolatban mindenekelőtt azt kell leszögezmem, hogy – a vonatkozó törvényi előírások alapján – egy folyamatban lévő büntetőügyben a nyomozó hatóságok széleskörű jogosítványokkal rendelkeznek a szükséges információk megszerzéséhez. Az adatvédelmi biztos az elmúlt években többször találkozott azzal, hogy – szakmai felkészületlenség, rossz beidegződés, az ügy befejezésének kilátástalansága, vagy egyéb okok miatt – egyes nyomozók a szükségesnél jóval több információt, adatot gyűjtenek össze, abban bízva, hogy azok elemzésével, értékelésével az ügy szempontjából releváns információkhoz juthatnak.

Az indokolatlan adatgyűjtés megakadályozása érdekében a jogalkotó több garanciát is beépített a büntetőeljárás menetébe, azzal például, hogy előírja: mikor, milyen célból, milyen módon lehet személyes adatokat gyűjteni, tá-

rolni, felhasználni, A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) például előírja, hogy a „bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság állami és helyi önkormányzati szervet, hatóságot, köztestületet, gazdálkodó szervezetet, alapítványt, közalapítványt és társadalmi szervezetet kereshet meg tájékoztatás adása, adatok közlése, átadása, illetőleg iratok rendelkezésre bocsátása végett, és ennek a teljesítésére legalább nyolc, legfeljebb harminc napos határidőt állapíthat meg”. E törvény ugyanakkor azt is előírja, hogy amennyiben „a megkeresés személyes adatok közlésére vonatkozik, az csak annyi és olyan személyes adatra vonatkozhat, amely a megkeresés céljának megvalósításához elengedhetetlenül szükséges. A megkeresésben az adatkezelés pontos célját és a kért adatok körét meg kell jelölni”.

A Fővárosi Ügyészségi Nyomozó Hivatal Önnek küldött leveléből – miután a megkeresés célja pontosan nincs meghatározva – nehezen állapítható meg, hogy valóban csak annyi és olyan adatra vonatkozik a kérelem, amely a megkeresés céljának megvalósításához elengedhetetlenül szükséges. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) szerint személyes adatot kezelni (például továbbítani) – az érintett hozzájárulása hiányában – csak akkor lehet, ha azt törvény (az adatkezelő és az adatfajták megjelölésével) elrendeli. Jelen esetben az egyértelmű törvényi felhatalmazás hiánya, illetve a megkeresés pontatlansága miatt az újság munkatársaira vonatkozó adatok továbbításának jogszerűsége megkérdőjelezhető.

Ennek megfelelően – és figyelemmel arra, hogy a Be. 71. §-a szerint a „megkeresett a megállapított határidő alatt – ha törvény másképp nem rendelkezik – köteles a megkeresést teljesíteni, vagy a teljesítés akadályát közölni” – célszerű közölni a nyomozó hatósággal, hogy az Avtv., illetve a Be. fent említett rendelkezéseire figyelemmel a kérelmet nem teljesíthetik.

A beadványával kapcsolatos eljárásom során – az Avtv. 26. §-ában biztosított felhatalmazással élve – azt is vizsgáltam, hogy a Hajdú-Bihar megyei rendőrfőkapitány levele jogszerűen volt-e minősítve.

Az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény (Ttv.) az államtitokká minősítéshez négy egyenrangú feltételt határoz meg:

- az adatnak a Ttv. mellékletében szereplő államtitokkörü jegyzékben meghatározott adatfajta körébe kell tartoznia;
- csak a törvényben erre felhatalmazott személy lehet a minősítő;
- a Ttv.-ben meghatározott minősítési eljárás előírásait – köztük a minősítés formai követelményeit – betartva történhet a minősítés;

- a minősítőnek kétséget kizáróan meg kell állapítania, hogy az adatnak az érvényességi idő lejártá előtti nyilvánosságra hozatala, jogosulatlan megszerzése vagy felhasználása, illetéktelen személy tudomására hozása, továbbá az arra jogosult részére hozzáférhetetlenné tétele közvetlenül sértené vagy veszélyeztetné a Magyar Köztársaság törvényben meghatározott honvédelmi, nemzetbiztonsági, bűnüldözési vagy bűnmegelőzési, központi pénzügyi, külügyi vagy nemzetközi kapcsolataival összefüggő, valamint igazságszolgáltatási érdekeit.

A Népszavában megjelent levél tartalmát összevetve a fenti feltételekkel, arra a megállapításra jutottam, hogy a főkapitányi levélben szerepelnek olyan adatok, amelyek megalapozhatták az államtitokká minősítést. Ugyanakkor az eredeti levél minősítésének jogszerűsége – elsősorban formai okok miatt – kifogásolható. Nem szerepel ugyanis az iraton a minősítő neve és beosztása, és az sem derül ki a kezelési jelzésekből, hogy a levélben szereplő adatok minősítése miképpen történt.

A vizsgálat során megállapítottam, hogy a főkapitányi levélben szereplő adatok minősítésére külön nem készült minősítési javaslat; a minősítés tulajdonképpen „átvett minősítés”, azaz a minősítési jelzések az adott ügy nyomozása kezdetén készített javaslat alapján kerültek a levélre.

Figyelemmel arra, hogy a Ttv. előírásai alapján nem ügyeket, iratokat, hanem adatokat lehet minősíteni, tehát az adott esetben szükség lett volna egy minősítési javaslatra, amelyben meg kellett volna jelölni a minősítés alapjául szolgáló államtitokkört és a minősítés érvényességi idejét. A javaslat indokolása tartalmazhatta volna azokat a tényeket és körülményeket, amelyek a minősítést szükségessé tették.

A fenti megállapítások nyomán – az Avtv. felhatalmazása alapján – fel kellene szólítanom a minősítőt a minősítés megváltoztatására, de miután a minősítést az országos rendőrfőkapitány már megszüntette, csak az eljáró nyomozó hatóságot, a Fővárosi Ügyészségi Nyomozó Hivatalt tudom álláspontról tájékoztatni.

Budapest, 2004. augusztus 11.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1224/K/2004)

A kormány által a kettős állampolgárságról tartandó népszavazás lehetséges következményeiről készített hatásvizsgálatok közérdekű adatainak megítéléséről

Dr. Répássy Róbert
országgyűlési képviselő részére

Magyar Köztársaság Országgyűlése
Budapest

Tisztelt Képviselő Úr!

E hónap 19-én kelt megkeresésében – a 2004. december 5-ére kitűzött népszavazással összefüggésben – három kérdésben kérte állásfoglalásom. Az egyes kérdésekre adandó válaszaim előtt emlékeztetni kívánom az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 5. §-ának (4) bekezdésére, amely szerint *„az országgyűlési biztos a hatásköréből adódó feladatokon túlmenően politikai tevékenységet nem folytathat, politikai nyilatkozatot nem tehet”*. Válaszaimban erre figyelemmel fogalmazom meg jogi álláspontomat.

1. *„Közérdekű adatnak minősülnek-e a Magyar Köztársaság Kormánya által 2004. november 17-én több napilapban 'Felelősséggel a nemzetért' címmel közzétett hirdetésben szereplő adatok, amelyek a december 5-i népszavazás második kérdésével kapcsolatosak.”*

Az Ön által is becsatolt politikai hirdetés szerint a hirdetés *„a minisztériumok szakemberei által összeállított hatásvizsgálatok eredményét”* összegzi. Ezek a hatásvizsgálatok – minisztériumként külön-külön, és összegzett formában is – a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. §-ának 4. pontja értelmében közérdekű adatot tartalmaznak, nyilvánosságra hozatalukra, megismerhetőségükre az Avtv. 19-20. §-ai vonatkoznak.

2. *„Ki a felelős – jogi értelemben – a Magyar Köztársaság Kormánya aláírással közzétett közérdekű adatok valóságáért?”*

Az előzőekben írtak alapján a minisztériumok által összeállított hatásvizsgálatok esetén az egyes minisztériumok, az azokból készített összegzés esetén pedig annak összeállítója minősül adatkezelőnek. *„A Magyar Köztársaság*

Kormány” aláírás valószínűsíti, de nem jelenti egyértelműen, hogy a hirdetésben szereplő adatok esetén (a Miniszterelnöki Hivatalról szóló 148/2002. (VII. 1.) Korm. rendelet 1. §-ára is figyelemmel) a Miniszterelnöki Hivatal lenne az adatkezelő (Avtv. 19-20. §).

3. „Álláspontja szerint milyen esetben valósulhat meg a büntető törvénykönyv 177/B. § (1) bekezdés c) pontjába ütköző hamis vagy hamisított közérdekű adat közzétételével elkövetett közérdekű adattal visszaélés vétsége?”

a) Egy cselekmény büntetőjogi minősítése a büntetőeljárásban részt vevő szervek hatásköre. Kérdésére csak elméleti jellegű választ tudok adni, mivel nincs tudomásom arról, hogy a büntető törvénykönyv 177/B. §-ába ütköző magatartás miatt valaha indult volna büntetőeljárás. Ennek az eszköznek az igénybevételére – a büntetőjog ultima ratio jellegéből fakadóan is – csak a legvégső esetben kerülhet sor. Hivatali elődöm 2001-ben hasonló megfontolásból kezdeményezte a Btk. módosítását.

b) Az Ön által hivatkozott törvényi tényállás szerint visszaélés közérdekű adattal vétségét az követi el, aki a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvényi rendelkezések megszegésével hamis vagy hamisított közérdekű adatot hozzáférhetővé vagy közzé tesz.

A büntető törvénykönyv kommentárja szerint hamis az az adat, amely egészében vagy részben nem felel meg a valóságnak; hamisítottnak pedig az az adat minősül, amelyen olyan változtatást végeztek, melynek következtében az a továbbiakban nem egyezik a valósággal.

A visszaélés közérdekű adattal szándékos bűncselekmény. A büntetőjogi dogmatika szerint a szándékosságnak valamennyi tényállási elemre ki kell terjednie, az elkövető tudatának továbbá a cselekmény társadalomra veszélyességének voltát is át kell fognia.

Az Ön által hivatkozott hirdetés „a minisztériumok szakemberei által összeállított hatásvizsgálatok eredményét” összegzi. A hatásvizsgálat – jelen esetben – egy jövőbeni esemény következményeinek prognózisa. Mivel a jövőbeni esemény (az eredményes népszavazás következményeként állampolgárságot szerző személyek áttelepülésének mértéke) bizonytalan, maga a hirdetés (és nyilvánvalóan minden egyes minisztérium hatásvizsgálata is) becsléseken alapuló számokat tartalmaz, feltételezésekkel él (erre a hirdetés is utal). A becslések, feltételezések – és az ezen alapuló számadatok – lehetnek túlzóak, alábecsültek, vitathatóak, tartalmazhatnak tévedéseket is, de lehetnek többé-kevésbé alátámasztottak is. Ezek a minősítések maguk is

a vitázó felek közötti véleménykülönbségre utalnak, s a becslések, feltételezések helyessége körüli polémia eredményei.

A becslések, feltételezések helyessége – a dolgok természetéből fakadóan – csak a jövőben derül ki. A bűncselekmény elkövetési magatartása – álláspontom szerint – azonban csak a jelenben már meglévő adatokra valósítható meg. Ellenkező esetben minden törvényjavaslat (köztük például a mindenkori állami költségvetési törvényjavaslat), állami cselekvési program lehetséges következményeinek felmérésénél felvethető lenne a döntéshozatalban résztvevők – így akár az országgyűlési képviselők – büntetőjogi felelőssége is. Ez nyilvánvalóan ellentétes lenne a büntetőjogi fenyegetettség céljával és értelmével is.

Az előzőekben kifejtett álláspontom nem jelent hivatalos állásfoglalást a büntetőjogi felelősség kérdésében. Erre a büntetőeljárásban részt vevő szervek hivatottak.

Budapest, 2004. november 24.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1814/K/2004)

Politikai kampány e-mailen a kettős állampolgárságról

[...]

Tisztelt [...]!

Ön állampolgári beadvánnyal fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához, melyben az info@kettosallampolgarsag.hu e-mail címmel rendelkező személy elektronikus levélküldési gyakorlatát kifogásolja. Leveléhez mellékelte a fenti e-mail címről küldött – a 2004. december 5-én tartandó népszavazáshoz kapcsolódó – a kettős állampolgárságra vonatkozó politikai hirdetést. Mivel Ön sérelmesnek tartja, hogy a levél küldője az Ön személyes adataival visszaélve juttatta el Önnek a politikai üzenetet, ezért az ügyben vizsgálat lefolytatását kéri.

Tájékoztatom Önt arról, hogy megvizsgáltam a www.kettosallampolgarsag.hu internetes oldalt, amelyen a következőkről tájékoztatták az oldalra látogatókat (lásd az oldal legalján): „Spamterjesztők igyekeznek lejáratni az ügyet! Több bejelentés érkezett hogy az info@kettosallampolgarsag.hu -címről spam levelek érkeztek. Ezúton tájékoztatunk mindenkit hogy a www.kettosallampolgarsag.hu üzemeltetőinek nincs tulajdonában ilyen emailcím”.

A fentiekre tekintettel az alábbiakban foglalom állást:

Tekintettel a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) személyi hatályára (lásd Avtv. 1/A. §) az adatkezelő levélküldése adatvédelmi szempontból azért kifogásolható, mert az Ön, mint természetes személy e-mail címére küldte el a küldeményt.

Az Avtv. 2. §-ának 1. pontja szerint „1. személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet”.

Az Avtv. 3. § (1) bekezdés szerint „személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása

alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli”.

A fenti rendelkezések alapján megállapítható, hogy a természetes személy elektronikus postaládájának címe, az e-mail cím személyes adatnak tekintendő. Mivel Ön az e-mail címének kezeléséhez nem járult hozzá, így a panaszolt tevékenysége jogellenes adatkezelésnek minősül.

Hasonló következtetésre jutunk, ha a küldeményt politikai reklámnak tekintjük és az adatkezelést az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. CVIII. törvény (Ekt.) alapján ítéljük meg, hiszen e törvény szerint elektronikus úton reklámot küldeni csak azoknak lehet akik bejelentették, hogy ilyen szolgáltatást igénybe kívánnak venni. Figyelembe véve a www.kettosallampolgarsag.hu oldal tájékoztatását, valamint azon tényt, hogy nyomozati jogkörrel nem rendelkezem, így az állevelet küldő adatkezelő kilétét megállapítani nem áll módomban, ezért nincs lehetőségem az Avtv. 25. § (2) bekezdése alapján felszólítani az adatkezelőt a jogellenes adatkezelési tevékenység megszüntetésére, valamint arra, hogy törölje adatbázisából az Ön e-mail címét és az esetlegesen nyilvántartott egyéb személyes adatait.

Tájékoztatatom arról, hogy az ügyben az Avtv. szankcióin kívül a polgári jog és a büntetőjog szankciói is érvényesülhetnek. Ennek megfelelően Ön polgári eljárás keretében az adatkezelő ellen bírósághoz fordulhat (lásd Avtv. 17. §), illetve amennyiben megalapozottnak találja a jelentős érdeksérelmet, az illetékes rendőri szerveknél büntető feljelentést tehet, személyes adataival való visszaélésre hivatkozva (1978. évi IV. törvény a büntető törvénykönyvről 177/A. §).

Felhívom a figyelmét arra is, hogy a fenti politikai tartalmú hirdetést – hivatkozva a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény 40-41. §§-ra – tilos a népszavazást megelőző nap 0 órától a népszavazás befejezéséig a választói akarat befolyásolására elektronikus úton felhasználni, megküldeni, mert az a kampánycsend megsértésének minősül.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdéseivel továbbra is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2004. november 25.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1719/A/2004)

5. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásai

A. Személyes adatok védelmével kapcsolatos esetek

[Állásfoglalás: a kezelőkarton minden adatot tartalmazó másolatát a biztosító nem kérheti, hiszen azon olyan, a biztosítási esemény bizonyításához szükségtelen személyes adatok is szerepelhetnek, amelyek megismerésére a biztosítónak nincsen felhatalmazása]

[...]

Tisztelt [...]!

Ön beadvánnyal fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához melyben az útlemondási biztosítással kapcsolatban a QBE Atlasz Biztosító Rt. (a továbbiakban: QBE) által igényelt adatok körét kifogásolta. A beadvány nyomán vizsgálatot indítottam, melynek eredményéről a következőkben tájékoztatom:

Panasza nyomán megkerestem a QBE vezérigazgatóját, akitől arról kértem felvilágosítást, hogy az ügyintézéshez megfelelőnek tartja-e a QBE a kezelőkarton olyan, kivonatos másolatát, amelyen az utazásképtelenséget előidéző állapotról szóló orvosi megállapítás, a kezelés ideje, a beteg személy (biztosított) neve, valamint a kezelőorvos neve és bélyegzőlenyomata kivételével a többi adat felismerhetetlen? Amennyiben igen, úgy tájékoztatják-e ügyfeleiket arról, hogy a kezelési karton kivonatos másolata is elegendő az ügyintézéshez?

Álláspontom szerint a QBE eljárása során nem szereztek érvényt a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 5. §-ában foglaltaknak, mely szerint „személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig”. A célhoz kötöttség elve azt a követelményt támasztja az adatkezelő felé, hogy a szükséges személyes adatokon túli adatokat nem kezelhet. Jelen esetben a célhoz kötöttség követelményének akkor felel meg az adatkezelés, ha a QBE a biztosítási esemény kétséget kizáró igazolásához szükséges adatokon túl nem kezel adatokat.

A QBE a fentiekből következően nem kezelhet olyan személyes adatot, amely a biztosítási esemény bizonyításához nem elengedhetetlen. Mindezek alapján indokolatlannak találom, hogy a kezelőkarton (ambuláns lap) minden adatot tartalmazó másolatát kérjék a biztosítottól, hiszen azon olyan, a biztosítási esemény bizonyításához szükségtelen személyes adatok is szerepelhetnek (például gyógyszerérzékenység, vérzékenység, transzfúzió, korábbi műtétek, abortusz, a beteg HIV pozitív-e), amelyek megismerésére a biztosítónak nincsen felhatalmazása, hiszen a célhoz kötöttség követelménye ebben az esetben nem teljesülne. Álláspontom szerint a QBE eljárása akkor jogszerű, ha az „**ÚTLEMONDÁSI KÁRBEJELENTŐ**” lapon feltüntetett adatkörön túl nem igényel személyes adatokat, a cél eléréséhez nem szükséges személyes (különleges) adatok szolgáltatásától nem teszi függővé a kártérítési összeg megtérítését.

A levélváltás során véleménykülönbség alakult ki az adatvédelmi biztos és a QBE között, ezért a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jog érvényesítése érdekében éltem az Avtv. 25. § (2) bekezdésében rögzített jogommal, és felszólítottam a vezérigazgatót, hogy a QBE útlemondási biztosítással kapcsolatos ügyintézés olyan gyakorlatát alakítsa ki, melynek során a kezelőkarton megismerésének szükségessé válásakor felhívják ügyfeleik figyelmét arra, hogy a kezelési karton olyan adatait, amelyek nincsenek összefüggésben a biztosítási eseménnyel, a másolaton felismerhetetlenné tehetik, és ez nem befolyásolja igényük elbírálását.

A QBE eleget tett az adatvédelmi biztos felszólításának, és kárrendezési igazgatói utasításban intézkedett a vezérigazgató arra vonatkozóan, hogy amennyiben a biztosítási esemény bekövetkeztének megállapításához feltétlenül szükséges a kezelőkarton másolatának bekérése, a társaság munkatársai tájékoztassák ügyfeleiket arról, hogy a karton olyan adatait, amelyek nincsenek összefüggésben a biztosítási eseménnyel, a másolaton felismerhetetlenné tehetik, és ez kárigényük elbírálását nem befolyásolja.

A vizsgálatot eredményére tekintettel lezártam.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2004. január 27.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1194/A/2003)

[Állásfoglalás: a minősített adatok büntetőeljárásokban történő felhasználásáról, a jogszerű titkolódzás határaitól, az indokolatlan titkosítási, illetve „titokfeloldási” eljárások és egyes alkotmányos alapjogok egymáshoz való viszonyáról]

[...]

Tisztelt [...]!

Megkaptam levelét, amelyben arra kér: hozzak elvi ajánlást arról, hogy válasszák szét S. István, „volt felderítő nyomozó büntetőügyében keletkezett adatokat nem titkosra és titkosra”. Kérését – egyebek mellett – azzal indokolja, hogy „a közérdek, a nyilvánosság érdeke előbbre való véleményem szerint ez esetben, mint az a kényelem, amellyel a hatóságok kezelik a hozzánk titkosított formában érkező adatokat. [...] A közérdek, az igazságszolgáltatás átláthatósága sérül, ha teljes eljárások kerülnek homályba [...]”. Azt is jelezte, hogy az olvasói visszajelzések abszurdnak tartják a majd egy évszázados homályt, és „a sajtótól várnak lépést az ügyben”. Levele végén kéreusként fogalmazza meg, hogy „beadványomat tekintse a sajtó képviselőjének, mint ‘beavatkozó félnek’ a lépését, ha már maga az érintett annak idején nem járhatott sikerrel sajtó ügyében.”

Engedje meg, hogy felidézzem: adatvédelmi biztosként – M. Csaba „ügyének” 45 évre történt titkosítása kapcsán – több nyilatkozatban is kifejtettem, hogy államtitokká csak adatokat lehet minősíteni, teljes eljárásokat nem. E nyilatkozataimban elrettentő példaként utaltam a „Papa”-ügyre, amelynek iratait még 2001-ben 85 évre titkosították. Egyes interjúkban arra is lehetőségem volt, hogy részletesebben bemutassam: abban az időben az adatvédelmi biztosi tisztség nem volt betöltve, így az állampolgári jogok biztosának általános helyettese próbált az ügyben eljárni. A Fővárosi Főügyészség – annak ellenére, hogy elviekben egyetértett a biztos javaslatával – technikai nehézségekre hivatkozva nem volt hajlandó szétválasztani a minősített és a nem minősített iratokat.

Mielőtt azonban határozottabb lépés megtételére – például annak kimondására, hogy a nyomozati iratok többsége nem tartalmaz államtitkot – sor kerülhetett volna, az ügy bírósági szakba került, amikor a vonatkozó törvény előírása szerint az országgyűlési biztos már nem járhatott el.

E törvényi korlát miatt jelenleg sem tudok eljárni S. István ügyében. A büntetőeljárás jogerős befejezését követően azonban sor kerülhet arra, hogy az esetleges jogellenes minősítések ellen fellépjek. Az adatvédelmi törvény ugyanis lehetővé teszi, hogy amennyiben „az adatvédelmi biztos eljárása során az adat minősítését [...] indokolatlannak tartja, a minősítőt annak megváltoztatására vagy a minősítés megszüntetésére szólítja fel. A felszólítás megalapozatlanságának megállapítása iránt a minősítő 30 napon belül a Fővárosi Bírósághoz fordulhat.”

Persze abban is bízhatunk, hogy az ügyben – az adatvédelmi biztos hivatalos fellépése nélkül is – történik valami. Mint Ön előtt ismert, a belügyminiszter asszony – valószínűleg a közvélemény reagálásának, a sajtó fellépésének hatására – felkérte az ORFK és a Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálatának (RSZVSZ) vezetőjét, vizsgálják meg, hogy továbbra is indokolt-e fenntartani az S. István alezredes, a volt Központi Bűnüldözési Parancsnokság (KBI) főnyomozója elleni büntetőeljáráshoz kapcsolódó adatok titkosságát.

A 2001-ben – az állampolgári jogok országgyűlési biztosának általános helyettese által – folytatott vizsgálat adatai alapján úgy vélem: kevés olyan adatot fognak találni e felülvizsgálat során a minősítők, amely megfelelné az államtitokká minősítés szigorú követelményeinek. És nagyon remélem, hogy megtalálják azt a technikai megoldást, amellyel az iratok szétválogathatók, és megszűnhet – a valamennyi iratra kiterjedő – általános minősítés.

Az államtitokról és szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény (Ttv.) előírásai alapján, de az Alkotmánybíróság témával összefüggő határozatainak indoklásai szerint sem tekinthető jogszerűnek, hogy egy – 85 évre – államtitokká minősített adat miatt valamennyi, az adott irategyüttesben felelhető irat (köztük olyanok, amelyek minősítésére nincs törvényi lehetőség) ugyanilyen érvényességű minősített irattá váljon. A Ttv. 14. §-a szerint: „a minősített adatot tartalmazó irat egyéb adatainak, illetve önállóan kezelhető iratrészeinek megismerése nem korlátozható, amennyiben az ilyen adatok, illetve iratrészek a minősített adattól a minősített adat felismerésének veszélye nélkül, arányos munkaráfordítással technikailag elkülöníthetők.”

Annak ellenére, hogy jelenleg nincs lehetőségem a szóban forgó ügyben titokfelügyeleti jogkörömet gyakorolni, az állampolgári jogok országgyűlési biztosának általános helyettesével eldöntöttük, hogy közös állásfoglalásban (esetleg ajánlásban) fogalmazzuk meg véleményünket a minősített adatok büntetőeljárásokban történő felhasználásáról, a jogszerű titkolódzás határa-

iról, az indokolatlan titkosítási, illetve „titokfeloldási” eljárások és egyes alkotmányos alapjogok (például a védelemhez, a tárgyalások nyilvánosságához, a közérdekű adatok megismerhetőségéhez vagy a személyes adatok védelméhez való jogok) egymáshoz való viszonyáról.

Budapest, 2004. február 9.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(196/K/2004)

[Állásfoglalás: a Magyar Nemzeti Bank humánbiztonságáról szóló utasításnak elsősorban azt a célt kell szolgálnia, hogy – a részletszabályok meghatározásával – segítse az említett törvényben rögzített előírások gyakorlati végrehajtását]

Király Szilárd úrnak
ügyvezető igazgató

Magyar Nemzeti Bank
Budapest

Tisztelt Ügyvezető Igazgató Úr!

Kérésének megfelelően áttanulmányoztam a Magyar Nemzeti Bank humánbiztonságáról szóló ügyvezető igazgatói utasítástervezetet.

Mindenekelőtt le kell szögeznem: az adatvédelmi biztos általában nem kifogásolja, ha egyes munkahelyeken, illetve egyes munkakörökben a humánkockázatra az átlagosnál nagyobb figyelem fordul, azaz az arra hivatott állami vagy magánszervezetek – az érintettek személyes adatainak felhasználásával – megvizsgálják bizonyos kockázati tényezőket. Az adatvédelmi biztos azzal is egyetért, hogy megfelelő törvényi felhatalmazással vagy az érintett munkavállalók hozzájárulása alapján egyes fontos és bizalmas munkakört betöltő személyek előéletét, körülményeit ellenőrizték, a biztonsági kockázatra utaló információkat felderítsék. És természetesen tartja azt is, hogy bizonyos beosztásokat, munkaköröket betölteni szándékozó személyek esetében – általában törvényben – összeférhetlenségi szabályok kerüljenek meghatározásra.

Számomra elfogadható, hogy a Magyar Nemzeti Bank humánbiztonságának megteremtését, fenntartását, javítását szolgáló intézkedések irányának, módszerének kijelölését, a munkáltatóra és a (leendő) munkavállalókra vonatkozó rendelkezések összefoglalását adó belső utasítás kiadásra kerüljön. Ugyanakkor figyelemmel kell arra lenni, hogy az MNB alkalmazottaira, illetve az alkalmazottak egyes csoportjaira jelenleg több törvény olyan – személyes adataik feltárásával együtt járó – kötelezettségeket ró, amelyek elsődleges célja e személyek tevékenysége jogellenes befolyásolhatóságá-

nak, illetve támadhatóságának kivédése, a visszaélésekre lehetőséget adó tényezők kiszűrése.

A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény hosszan sorolja az alkalmazottakra, illetve a vezető tisztségviselőkre vonatkozó összeférhetetlenségi szabályokat, és előírja a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettséget, továbbá a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény alapján az MNB fontos és bizalmas munkakörbe jelölt, illetve ilyen munkakörben lévő munkatársai – biztonsági kockázati tényezőket feltáró – nemzetbiztonsági ellenőrzés alá kerülnek. Úgy gondolom, hogy e törvények előírásainak betartásával biztosítható, hogy az MNB jelenlegi és leendő – fontos és bizalmas munkakört betöltő – munkatársai megfeleljenek az állami élet és a nemzetgazdaság jogszerű működéséhez szükséges, valamint – amennyiben szükséges – a nemzetközi kötelezettségvállalásokból fakadó biztonsági feltételeknek.

Mindezekre figyelemmel tehát úgy vélem, hogy a humánbiztonságról szóló utasításnak elsősorban azt a célt kell szolgálnia, hogy – részletszabályok meghatározásával – segítse az említett törvényben rögzített előírások gyakorlati végrehajtását. A folyamatosan végzett humánkockázati elemzéseknek, pedig az lehet a céljuk, hogy lehetőség szerint naprakész legyen a fontos és bizalmas munkakört betöltők listája, és ennek megfelelően időben sorra kerüljenek a nemzetbiztonsági ellenőrzések.

Természetesen adatvédelmi szempontból az is elfogadható, ha az MNB-hez jelentkező személyek erkölcsi bizonyítványt mutatnak be, továbbá az általuk közölt személyes adatokat, a benyújtott okmányaik adatait és a referenciaanyagok hitelességét – írásbeli hozzájárulásuk alapján – az erre feljogosított szervezet ellenőrzi. Az utasítás erre vonatkozó előírásaival tehát egyetértek.

Ugyanakkor adatvédelmi szempontból elfogadhatatlan a mellékletben bemutatott biztonsági kérdőív, hiszen a jelentkezőknek olyan különleges adataikról kellene írásban nyilatkozniuk, amelyek ellenőrzésére nincs joga, sem lehetősége az MNB-nek, és amely „szigorúbb”, de mindenképpen használhatatlanabb a nemzetbiztonsági szolgálat „C” típusú kérdőívénél. (Csak zárójelben jegyzem meg, hogy egy jól megtervezett, célirányos felvételi beszélgetés során – megfelelő szakember közreműködésével – a kérdőívvel feltárni szándékozott biztonsági kockázatok is feltárhatók.)

A 3. számú melléklet 3/ pontjára figyelemmel nyomatékosan fel kell hívnom a figyelmet, hogy felvételt készítő kamerák használatára csak akkor van lehetőség a munkahelyeken, ha azok működtetéséhez – az üzemelés céljá-

nak, a felvételek tárolási idejének, a felvételek felhasználhatóságának pontos ismeretében – az érintettek hozzájárultak. (A videokamerák használatának adatvédelmi előírásairól 2000. decemberben az adatvédelmi biztos ajánlást adott ki, amely az interneten, a www.obh.hu/adatved/magyar/video.htm címen érhető el.)

Végezetül jelzem: amennyiben úgy gondolja a Magyar Nemzeti Bank vezetése, hogy a rendelkezésre álló törvényi előírások, illetve néhány – adatvédelmi szempontból nem kifogásolható – intézkedés bevezetése (a jelentkezők adatainak – hozzájárulásukkal történő – ellenőrzése, az összeférhetlenségi szabályok, egyes beosztásokban a nemzetbiztonsági ellenőrzés) sem elégségesek a kockázati tényezők kiszűréséhez, esetleg szükségesnek tartják az úgynevezett „feddhetlenségi” vizsgálat bevezetését az alkalmazottaknál, akkor kezdeményezni kell a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény módosítását.

Budapest, 2004. február 12.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(45/K/2004)

[Állásfoglalás: a nagy állami adatkezelő rendszerek vagy más nyilvántartások adatainak jogszerű felhasználása az adózók ellenőrzésére]

Dr. Király László György úrnak,
elnök

Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal
Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

Érdeklődéssel olvastam levelét, amelyben – figyelemmel az adózás rendjét szabályozó új törvényi előírásokra, és „felmelegítve” egy korábbi, az APEH elnöke és az adatvédelmi biztos között folytatott szakmai vitát – az után érdeklődik, hogy miképpen lehetne jogszerűen, az eddigieknél szélesebb körben felhasználni a nagy állami adatkezelő rendszerek vagy más nyilvántartások adatait az adózók ellenőrzésére. (Jelzem, hogy a véleményemet csak a személyes adatokra vonatkozóan fejtém ki; a vállalkozásokra, gazdasági társaságokra vonatkozó adatkezelés ugyanis nem tartozik a hatáskörömbé.)

Az ellenőrzésre történő kiválasztás új módszereinek keresése közben – a több európai országban bevett és jól működő rendszerre hivatkozva – egyebek mellett rátaláltak „az automatikus egyedi döntés” lehetőségére, amelynek segítségével az adóhatóság célzottan és rendszeresen adatot kérne az ingóságok és ingatlanok tulajdonosaira vonatkozó nyilvántartásokból. És leveléből az is kitűnik, hogy az adóhatóság továbbra is élni kíván azzal a lehetőséggel, hogy „konkrét adózót nyilatkoztasson a vele szerződéses kapcsolatban álló vagy állt adózókról annak érdekében, hogy a vizsgálattal érintett adózó ellenőrzése minden szempontból szabályszerűen folyjon le.” Ez utóbbi helyességét, törvényszerűségét levelében azzal indokolja, hogy az ilyen ügy a bírósági szakaszban „is megállta a helyét”.

A konzultációs kérdéseket tartalmazó levele kellemetlen helyzetbe hozott, mivel – miközben az adóhatóság levelében ismertetett céljaival, törekvéseivel egyetérttek – elképzeléseinek többségét adatvédelmi szempontból elutasítani, illetve kifogásolni vagyok kénytelen. Egyrészt, mert az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (Art.) hivatkozott rendelkezései a tervezett lépésekre nem adnak egyértelmű felhatalmazást, másrészt, mert egyes el-

képzeléseik megvalósításához szükséges – az adatkezelésre vonatkozó – törvényi előírások hiányoznak.

Levelével visszatértünk a „nyilatkozattétel”-*lel* kapcsolatban az elmúlt év elején az Országgyűlés egyes bizottságai előtt is zajló vitánkra. Már akkor is úgy véltem, és ez a véleményem tovább erősödött, hogy a nyilatkozattételi kötelezettség nem az adózónál rendelkezésre álló valamennyi adatra vonatkozik, hanem csak azokra, amelyek a „szerződéses kapcsolatban állt vagy álló adózók adókötelezettségének, adóalapjának, adókedvezményének, adójának vagy költségvetési támogatásának megállapítása, illetve ellenőrzése érdekében”, és „az adóhatóság törvényben meghatározott eljárásának lefolytatásához” szükségesek.

Véleményem szerint tehát továbbra sem lehet olyan adatokra nyilatkoztatni valakit, amelyeket – tételes törvényi felhatalmazás hiányában – nem kezelhet az APEH, és olyan adatokra sem, amelyek nem kapcsolódnak az adóhatóság pontosan meghatározható eljárásához. Így például a jövőben sem gyűjthet és tárolhat általában arra vonatkozó adatokat, hogy kik vásároltak értékes autókat, repülőket vagy műkincseket, vagy kik fizettek be drága utakat. Már csak azért sem, mert ez olyan „készletező” adatgyűjtés lenne, amelynek a célja nem egyértelmű, másrészt, mert csak olyan adatok kezelhetők jogszerűen, amelyeket az adatkezelést elrendelő törvény adatfajtákra vonatkozóan tételesen meghatároz. (Ilyenek adatkezeléseket egyébként szép számmal lehetővé tesz az Art. 3. számú melléklete.)

Kedvezőbb álláspontot azzal az elképzeléssel kapcsolatban sem foglalhatok el, amelynek lényege, hogy az egyes „tulajdonosok”-ról a különféle állami és magánnyilvántartásokból automatikusan és rendszeresen beszerzett adatok alapján határozzák meg az adóellenőrzésre kiválasztott személyi kört. Az Art. 90. § (6) bekezdés e) pontjára hivatkozással Ön úgy véli, hogy az adóhatóság célzott kiválasztási rendszere segítségével, „*automatizált egyedi döntéssel*” választja ki az adózókat ellenőrzésre. (Mióttán az ötlettel összefüggésben jelzi, hogy több európai országban milyen bevett és jól működő gyakorlat alakult ki, jómagam pedig arra utalnék, hogy nekem – mint azt az elmúlt év elején zajló vitáinkban, megbeszéléseinken említettem – a magyar adatvédelmi követelmények érvényesítésén kell munkálkodnom.)

A hivatkozott törvényi előírás azonban nem általánosságban teszi lehetővé a célzott kiválasztás ezen módszerének alkalmazását, hanem azt írja elő, hogy „*más hatóságoktól, más adózóktól szerzett adatok feldolgozásával és egybevetésével választja ki az adózót ellenőrzésre*”. Nyilvánvalóan a „más

hatóságtól, más adózóktól” jogszerűen megszerzett adatokról lehet itt csak szó, és ezen adatok „feldolgozása és egybevetése” – a törvény szövegével ellentétben – nem jelenthet „automatizált egyedi döntés”-t.

Az adatvédelmi törvény uniós jogharmonizációjával (2003. évi XLVIII. törvény) új elemként kerül bevezetésre a magyar jogba az automatizált egyedi döntés, amely az érintett személyes jellemzőinek olyan értékelését jelenti, amikor adatait kizárólag számítástechnikai eszközzel végrehajtott, automatizált módszerrel dolgozzák fel. *„Kizárólag számítástechnikai eszközzel végrehajtott automatizált adatfeldolgozással az érintett személyes jellemzőinek értékelésére csak akkor kerülhet sor, ha ahhoz kifejezetten hozzájárult, vagy azt törvény lehetővé teszi.”* – mondja a törvény.

Miután az Art. hivatkozott rendelkezése [90. § (6) bekezdés e) pontja] nem jelenti az érintettek személyes jellemzőinek kizárólag számítástechnikai eszközzel történő értékelését, továbbá az Art. hivatkozott rendelkezése sem felel meg annak a követelménynek, hogy legyenek megjelölve azok az adatfajták, amelyeket az adóhatóság szóban forgó feladata (az ellenőrzésre kiválasztás) ellátása során kezelhetne, megítélésem szerint a tervezett elképzelések a jelenlegi jogi szabályozás közepette jogszerűen nem hajthatók végre.

Végezetül engedje meg, hogy elhárítsam a szükséges jogszabályi változtatások megjelölésére irányuló kérelmét. Furcsa lenne ugyanis, ha adatvédelmi biztosként átgondolnám, majd javaslatot tennék arra, hogy a polgárok információs önrendelkezési jogának korlátozását jelentő kötelező adatkezeléseket hol és hogyan írjanak elő törvények. Hozzám küldött törvénymódosítási javaslatokat pedig – az adatvédelmi törvény előírása alapján, az adatvédelem alkotmányos követelményeire figyelemmel – véleményezni fogom.

Budapest, 2004. február 23.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(292/K/2004)

[Állásfoglalás: az érdekképviseleti tagságra vonatkozó, illetve a tisztségviselésre utaló különleges adatok kezeléséről]

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) módosításáról szóló 2003. évi XLVIII. törvény új rendelkezésként a különleges adatok sorába emelte az „*érdekképviseleti szervezeti tagságra*” vonatkozó adatokat.

E módosításra az Európai Unióhoz történő csatlakozásunkhoz szükséges jogharmonizációs feladatok körében, az Európai Parlament és a Tanács „*az egyénnek a személyes adatok feldolgozásával kapcsolatos védelméről és ezeknek az adatoknak a szabad áramlásáról*” szóló 95/46/EK. irányelvéhez való teljes összhang megteremtése érdekében volt szükség. A „*különleges adatok*” közé tehát fel kellett venni a szakszervezeti tagságra vonatkozó adatot, azonban – tekintettel a magyar jogi szóhasználatra – a szakszervezeti tagság helyett az „*érdekképviseleti tagság*” kifejezés került a törvénybe.

Az adatvédelmi törvény a különleges adatokat szigorúan védi, például azal, hogy előírja: „*különleges adat akkor kezelhető, ha [...] az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul*”, vagy azt törvény meghatározott célra elrendeli.

Közbevetőleg kell megjegyezni, hogy a munkavállalói érdekképviseleti tagdíjfizetés önkéntességéről szóló 1991. évi XXIX. törvény azon rendelkezése, amely szerint a munkáltató köteles „*évenként egy alkalommal – az érdekképviselet kérésére – a kérelmező munkavállalók nevét és a levont tagdíj mértékét tartalmazó jegyzéket az eltelt időszakra vonatkozóan összeállítani és az érdekképviselet rendelkezésére bocsátani*”, január elseje után már nem tekinthető olyan előírásnak, amely alapján a szóban forgó jegyzék elkészíthető lenne. Az érdekképviseleti szervezeti tagságra utaló adat ugyanis január elsejétől olyan különleges adat, amely az Avtv. 3. § (2) b) pontja szerint csak akkor kezelhető, ha az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul, vagy az „*nemzetközi egyezményen alapul, vagy Alkotmányban biztosított alapvető jog érvényesítése, továbbá a nemzetbiztonság, a bűnmegelőzés vagy a bűnüldözés érdekében törvény elrendeli*”. Ennek a követelménynek a 1991. évi XXIX. törvény nem felel meg.

Miután olyan törvényi előírás nincs, amely az érdekképviseleti szervezeti tagságra vonatkozó adatok kezelését elrendelné, azaz például a munkáltató számára lehetővé tenné ezen adatok nyilvántartását, egyértelmű, hogy csak

az érintettek írásos hozzájárulása alapján lehet jogszerűnek tekinteni a szóban forgó adatok gyűjtését, felvételét, rögzítését, rendszerezését, tárolását, megváltoztatását, felhasználását, továbbítását, nyilvánosságra hozatalát, stb.

Az elmúlt hetekben az adatvédelmi biztos megvizsgálta, hogy megfelelnek-e a január elsejétől hatályba lépett törvényi előírásoknak azok a nyilatkozatok, amelyeket a különféle érdekképviseleti szervek a tagjaik rendelkezésre bocsátanak, és amelyekkel a tagok ez idáig megbízták a munkáltatót azzal, hogy az érdekképviseleti (szakszervezeti) tagdíj összegét a fizetésükből levonja, és azt az érdekképviseleti szervek részére átutalja.

A megismert, jelenleg használt nyilatkozatok általában tartalmazzák:

- a kitöltő személy azonosításához szükséges adatfajtaikat (név, anyja neve, lakcím);
- azt a kijelentést, miszerint a nyilatkozó személy egy megnevezett érdekképviseleti szervezet tagjaként bízza meg a - nyilatkozatban névvel azonosított - munkáltatót az érdekképviseleti tagdíj levonásával, elkülönítésével és az érdekképviselet részére történő átutalással;
- a megbízás érvényességének idejét (általában: visszavonásig);
- az érdekképviselet számlaszámát, ahová az átutalást teljesíteni kell.

Meg kell említeni, hogy a megismert érdekképviseleti belépési nyilatkozatok szerint a tagoknak lehetőségük volt, illetve van választaniuk a fentiekben ismertetett megbízási nyilatkozat kitöltése, vagy a tagdíj készpénzben történő befizetése között, így a munkáltató megbízására vonatkozó nyilatkozat kitöltésének önkéntessége nem vitatható.

Egyértelmű tehát, hogy mindazok a nyilatkozatok, amelyek a fentiekben ismertetett adattartalmúak, megfelelnek a január elsején hatályba lépett új követelményeknek is. Az ilyen nyilatkozatok tartalmuk alapján adatkezelési rendelkezésnek tekintendők, hiszen egyfelől a tagdíj átutalására vonatkozó - törvényi előíráson alapuló - megbízás csak a közölt adatok felhasználásával teljesíthető, másfelől az Avtv. előírása szerint „*az érintett kérelmére indított eljárásban a szükséges adatainak kezeléséhez való hozzájárulását vélelmezni kell. Erre a tényre az érintett figyelmét fel kell hívni.*” [3. § (6) bekezdés.].

A fentiek szerinti adattartalmú nyilatkozatok esetében az Avtv. egyéb követelményei is érvényesülnek, hiszen - a cél eléréséhez elengedhetetlenül szükséges és elégséges személyes adatokat tartalmazó, - a különleges adatra utaló nyilatkozatokat önkéntesen, megfelelő tájékoztatás alapján és írásban tették meg az érintettek, továbbá a tagdíjlevonásra vonatkozó megbízások visszavonásig érvényesek.

A január elsejétől megváltozott jogszabály annyiban mindenképpen új helyzetet teremtett, hogy az érdekképviseleti tagságra vonatkozó adatokat tartalmazó – meghatározott céllal és adattartalommal elkészített – nyilatkozatokat kizárólag a bérszámfejtéssel foglalkozók kezelhetik (gyűjthetik, tárolhatják, használhatják fel, stb.), és nekik kell arról gondoskodniuk, hogy ezen adatokat mások (például a vezetők) ne ismerhessék meg.

Új helyzetet jelent továbbá az is, hogy az érdekképviseleti tisztségviselésre vonatkozó adatok kezeléséhez az érintetteknek kell írásbeli nyilatkozatot tenniük, tehát nem felel meg a törvényi követelményeknek, ha az érdekképviseleti szerv ad tájékoztatást a munkáltatónak (esetleg lista formájában) a tisztségviselőiről.

Az érdekképviseleti tisztségviselőkre utaló különleges adatok munkáltatók általi kezelésénél – amelyre a jogvédelem érvényesítése miatt van szükség – arra kell figyelmet fordítani, hogy:

- az adatkezeléshez szükséges írásbeli hozzájárulási nyilatkozatok csak a legszükségesebb adatokat tartalmazzák;
- az elengedhetetlenül szükséges adatok kezelésének menetéről, módjáról és felhasználhatóságáról (gyűjtéséről, tárolásáról, megismerhetőségéről, törléséről) a munkáltatók és az érdekképviseleti szervek írásban egyezzenek meg.

Adatvédelmi biztосként végezetül fontosnak tartom leszögezni, hogy a szóban forgó törvénymódosítással az adatalanyok védelme érdekében került az érdekképviseleti tagságra vonatkozó szenzitív adatfajta a különleges védelmet élvező adatok közé az adatvédelmi törvénybe. Felhívom arra is az érintettek figyelmét, hogy a szigorúbb adatvédelmi követelmények mellé szigorúbb büntetőjogi védelem is tartozik: ha valaki különleges személyes adataira követ el visszaélést, akkor őt – ha egyéb feltételek is fennállnak – büntett miatt akár három évig terjedő szabadságvesztéssel sújthatja a bíróság.

Budapest, 2004. február 26.

Dr. Péterfalvi Attila

(314/H/2004)

[Állásfoglalás: az érintett pályázókat az adatkezelőnek tájékoztatnia kell az adatok tárolásának időtartamáról, törlésük idejéről]

Dr. Kovács Árpád
elnök

Állami Számvevőszék
Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségéért Közalapítvány (a továbbiakban: MNEKK) elmúlt négyévi gazdálkodását érintő soron kívüli ellenőrzésük adatvédelmi vonatkozásait tartalmazó megkeresésével kapcsolatban a következőkről tájékoztatom:

Megkeresésében közölte, hogy a MNEKK igazgatója – hivatkozva Dr. Majtényi László, korábbi adatvédelmi biztos 1997. január 14-én kelt állásfoglalására – a Közalapítvány által kisebbségi tanulóknak nyújtott ösztöndíj támogatások dokumentációjában szereplő különleges személyes adatok átadását nem tette lehetővé.

A korábbi adatvédelmi biztos állásfoglalásában foglaltakkal egyetértve osztom a MNEKK igazgatójának véleményét abban, hogy a kisebbségi hovatartozásra utaló személyes adat olyan különleges adatnak minősül, amely kezeléséhez vagy törvényi felhatalmazás vagy az érintett írásbeli hozzájárulása szükséges. Az ilyen adatokat érzékeny voltukra tekintettel különös védelemben részesíti a jogalkotó, s ez a jogalkalmazóknak is kötelességük.

Elnök úr első kérdése az volt, hogy az ellenőrzés során a személyes adatokat tartalmazó dokumentumokba, nyilvántartásokba történő betekintés során adatkezelővé válik-e az Állami Számvevőszék?

A legutóbb a 2003. évi XLVIII. törvénnyel módosított személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2.§ 9. pontja szerint adatkezelés:

„az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása

lása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása. Adatkezelésnek számít a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérynymat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése is;

Az adatkezelés tehát az adatokkal végzett műveleteket jelenti.

Általánosságban a különféle dokumentumokba, nyilvántartásokba történő betekintés akkor minősül adatkezelésnek, ha a vizsgálatot lefolytató szerv olyan meghatározott természetes személlyel kapcsolatban kíván információt megismerni, akinek bizonyos adatait már kezeli, s a cél az adatokkal való valamilyen művelet elvégzése (pl. ellenőrzés, kiegészítés, stb.).

Amennyiben a betekintésnek célja nem az érintettek azonosítása, ellenőrzése, hanem az adatkezelő – jelen esetben a MNEKK – törvényes működésének, a kifizetési jogszerűségének ellenőrzése, ebben az esetben az olyan betekintés, amely nem jár együtt a megismerő oldaláról más adatkezelési művelettel (például ennek során felvétellel, tárolással), ekkor a betekintő nem válik adatkezelővé. Utóbbi esetben – harmadik kérdésére válaszolva – elmondható, hogy nem kell bejelentkezni az adatvédelmi nyilvántartásba.

Második kérdése az volt, hogy mivel az Állami Számvevőszék tekintetében konkrét törvényi felhatalmazás a vonatkozó jogszabályokban nem található a MNEKK ellenőrzése során a támogatásban részesült személyek különleges személyes adatainak megismerésére, az ÁSZ ellenőrzési kötelezettségét, illetve jogosultságát biztosító törvényi rendelkezések megalapozzák-e a személyes adatok kezelését. Az Avtv. 1.§ (1) bekezdése szerint e törvény célja annak biztosítása, hogy személyes adatával mindenki maga rendelkezzen, az Alkotmánybíróság ezt nevezi információs önrendelkezési jognak. A személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos alapjog nem abszolút jog, bizonyos esetekben korlátozható, de csak akkor, ha megfelel az alkotmányosság és az Avtv. követelményeinek. Ennek megfelelően a nem az érintett hozzájárulásán alapuló adatkezelést törvényben kell elrendelni [Avtv. 3.§ (1) bekezdés], továbbá azt „csak meghatározott adatfajtára és adatkezelőre együttesen lehet megállapítani” [1.§ (3) bekezdés]. Az Állami Számvevőszéknek nincs törvényi felhatalmazása nemzeti és etnikai kisebbségi hovatartozásra vonatkozó különleges személyes adatok kezelésére. Amennyiben Elnök úr úgy ítéli meg, hogy az Állami Számvevőszék megnö-

vekvő hatásköre indokolttá teszi a jövőben különleges személyes adatok kezelését, javaslom, hogy kezdeményezzen ilyen irányú törvénymódosítást.

Elnök úr negyedik kérdése a pályázati anyagok teljes mértékű megsemmisítésének jogszerűségét érinti. Hivatali elődöm hivatkozott állásfoglalásában arra hívta fel a figyelmet, hogy az érintett pályázókat az adatkezelőnek tájékoztatnia kell az adatok tárolásának időtartamáról, törlésük idejéről. A hivatalos dokumentumok megőrzésének, tárolásának időtartamára, körülményeire – jellegüktől függően – különféle jogszabályi, törvényi előírások vonatkoznak. Amennyiben Önök úgy ítélik meg, hogy a MNEKK megsértette a dokumentációk korábbi – de a pályázati tájékoztatóban szereplő időpontban történt – törlésével a számviteli törvényben foglalt 8, illetve 10 éves megőrzési időre vonatkozó előírást, álláspontom szerint ez nem adatvédelmi probléma, ezért erről nincs hatásköröm állást foglalni.

Kérem, hogy a jövőben is forduljon bizalommal hivatalomhoz a személyes adatok védelmét és a közérdekű adatok nyilvánosságát érintő megkeresésével.

Budapest, 2004. március 3.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(175/K/2004)

[Állásfoglalás: kamarai tag orvosokkal szemben lefolytatott etikai eljárás során az elfogadható eljárás az, ha a panasz esetén a beteg egy teljes bizonyító erejű magánokiratban hatalmazza fel az orvost a titoktartási kötelezettség alóli mentesülésre]

Dr. Horváth Fedorina elnök asszony részére

Somogy Megyei Orvosi Kamara Etikai Bizottsága
Marcali

Tisztelt Elnök Asszony!

Ön beadvánnyal fordult hozzám, melyben a Magyar Orvosi Kamaráról szóló 1994. évi XXVIII. törvény VII. fejezetében rögzített felhatalmazás alapján a kamarai tag orvosokkal szemben lefolytatott etikai eljárás (a továbbiakban: eljárás) során felmerülő adatvédelmi problémákkal kapcsolatban fogalmazott meg kérdéseket. Levelében előadta, hogy értelmezési probléma merült fel az eljárások lefolytatása során az orvosi titoktartás alóli felmentéshez kapcsolódó hozzájárulás megadásával kapcsolatban. A beadványában megfogalmazott kérdésekre válaszolva az alábbiak szerint foglalkok állást:

Kérdés merült fel annak értelmezésében, hogy amennyiben a panaszos maga a beteg, a panasz bejelentését tekinthetik-e egyúttal a titoktartás alóli felmentésnek is, vagy e körben külön nyilatkozat szükséges? A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § (2) bekezdés b) pontja többek között kimondja, hogy különleges adat az egészségi állapotra vonatkozó adat.

Az Avtv. 3. § (2) bekezdése alapján „különleges adat akkor kezelhető, ha a) az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul, vagy b) a 2. § 2. a) pontjában foglalt adatok esetében, az nemzetközi egyezményen alapul, vagy alkotmányban biztosított alapvető jog érvényesítése, továbbá a nemzetbiztonság, a bűnmegelőzés vagy a bűnüldözés érdekében törvény elrendeli; c) egyéb esetekben azt törvény elrendeli.” A fenti paragrafus (6) bekez-

dése kimondja, hogy *„az érintett kérelmére indult eljárásban a szükséges adatainak kezeléséhez való hozzájárulását vélelmezni kell. Erre a tényre az érintett figyelmét fel kell hívni.”*

Fenti jogszabályok alapján a kérdés tehát annak a problémának a tisztázására vezethető vissza, hogy az adatkezeléshez való hozzájárulás értelmezhető-e egyben az orvosi titoktartás alóli felmentésnek. Tekintettel arra, hogy orvosi titok alatt a beteg egészségügyi ellátásában résztvevő személynek a beteg ellátásával kapcsolatban tudomására jutott egészségügyi és személyes adatait kell érteni, az adatkezeléshez való hozzájárulás – amennyiben az önkéntes, határozott és tájékozott – egyben az orvosi titoktartás alóli felmentésnek is tekinthető.

Fenti állásponantomat támasztja alá az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 138. § (2) bekezdése, mely kimondja, hogy *„a titoktartási kötelezettség nem vonatkozik arra az esetre, ha az alól a beteg felmentést adott vagy jogszabály az adat szolgáltatásának kötelezettségét írja elő.”* Hasonló tartalmú rendelkezés a Magyar Orvosi Kamara Etikai Kódexének orvosi titoktartásra vonatkozó rendelkezései között is található.

Összefoglalva tehát elmondható, hogy adatvédelmi szempontból a panaszos bejelentése – ellenkező tartalmú nyilatkozat hiányában – egyrészt az adatkezeléshez való hozzájárulásként, másrészt az orvosi titoktartás alóli felmentésként is értelmezhető. A beteg feltehető szándéka ugyanis az, hogy kérelmének benyújtását követően ügyét minél hamarabb kivizsgálják, így az orvosi titoktartás alóli felmentését vélelmezni kell. Fontos azonban kihangsúlyozni, hogy a felmentést ez esetben egy megdönthető vélelemnek tekinthetjük, a felmentés kizárólag a beteg által indított eljárás időtartamára korlátozódik, és az adatkezelés célhoz kötöttségének az eljárás minden szakaszában érvényesülnie kell.

Az előző kérdéshez kapcsolódva levelében megfogalmazott egy olyan kiterjesztő értelmezést is, miszerint *„amennyiben a panasz egyben titoktartás alóli felmentésként is értelmezhető, az minden bevonandó orvosra érvényes vagy csak a panaszoltra”?*

Nem tartozik az adatvédelem körébe annak eldöntése, hogy a vizsgálat során kiket vonnak be az eljárásba. Amennyiben eljárásjogilag alátámasztható és az objektivitást jobban elősegíti egy újabb orvos-szakértő bevonása, az adatvédelmi szempontból önmagában nem vet fel aggályokat. A kérdés pontos megválaszolásához – vagyis ahhoz, hogy Önök mit értenek bevonandó orvoson (például egy újabb szakértő-orvost vagy a beteg ellátásá-

ban résztvevő másik orvost) – szükségesnek tartom a kérdés pontosabb és részletesebb megfogalmazását.

Nem tekinthető az orvosi titoktartás alóli felmentés megadottnak a levelében szereplő harmadik kérdés esetében, miszerint *„amennyiben a panaszt nem a beteg, hanem a hozzátartozója jelenti be (ide nem értve az elhunyt beteg örökösét és kiskorú beteg törvényes képviselőjét), szükséges-e a beteg kifejezett nyilatkozata a titoktartás alóli felmentésre”?*

Amíg tehát a felmentés a panaszos kérelmére indított eljárás esetében – a panaszos megfelelő tájékoztatása mellett – megadottnak tekinthető, más a helyzet a hozzátartozók esetében, mert az általuk indított eljárás nem vonja maga után a panaszolt, illetve bevont orvosra vonatkozóan a titoktartás alóli felmentést.

Adatvédelmi szempontból az minősül ilyen esetekben elfogadható eljárásnak, ha a hozzátartozó által indítandó panasz esetén a beteg egy teljes bizonyító erejű magánokiratban hatalmazza fel az orvost a titoktartási kötelezettség alóli mentesülésre.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2004. március 17.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(349/A/2004)

[Állásfoglalás: a normatív támogatás igénybevevőinek „összeírása” nem megfelelő jogalap az általános iskola adatgyűjtéséhez]

[...]

Tisztelt [...]!

185/A/2003-3. számú megkeresésemre adott válaszát megkaptam, az abban foglaltakkal kapcsolatos álláspontom a következő:

Az Ön által megküldött iratokból, illetve a panaszos beadványához mellékelt iratokból az állapítható meg, hogy az adatokra a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben (Gyvt.) meghatározott „gyermekek napközbeni ellátása” intézményi térítési díj kedvezményének megállapítása érdekében volt szükség.

1.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) alapján személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. A Gyvt. 139. §-a alapján a személyes gondoskodásban részesülő személyekről az ellátó intézmény vezetője nyilvántartást vezet, mely tartalmazza az ellátásra jogosult adatait, a szülő vagy más törvényes képviselő adatait, illetve az ellátással kapcsolatos adatokat. Tekintettel arra, hogy a gyermekek napközbeni ellátása, ezen belül a gyermekétkeztetés személyes gondoskodásnak minősül, az ezzel összefüggésben nyújtott intézményi térítési díjkedvezmény igénybevételevel kapcsolatos adatokat az ellátó intézmény jogszerűen kezelheti.

A Gyvt. ugyanakkor kimondja, hogy a személyes gondoskodás igénybevétele önkéntes, az ellátást az arra jogosult kérelme alapján lehet nyújtani; a törvény kivételes lehetőségként szabályozza a kötelező igénybevételt, akkor, ha a gyermek védelme az önkéntes igénybevétellel nem biztosított. Ebből kifolyólag az adatok kezelése csak akkor jogszerű, ha az ellátást a jogosult kérte, az intézmény nem tarthatja nyilván azon személyek jogosultságra vonatkozó adatait, akik ilyen kérelmet nem nyújtottak be.

Nem jogellenes ugyanakkor az, ha az ellátást nyújtó intézmény veszi fel a kapcsolatot az esetleges igénybevevőkkel, és tájékoztatást ad az ellátásról, egyúttal nyilatkoztatja őket az igénybevétel szándékáról. Ebben az esetben az Avtv. 6. §-a alapján az adatok felvételét megelőzően tájékoztatni kell az érintetteket az adataik kezelésével kapcsolatos minden tényről, ezen belül az adatkezelés céljáról.

2.

Az Ön által megjelölt cél – normatív támogatás igénybevevőinek „összeírása” – nem megfelelő jogalap az adatgyűjtéshez. Az érintettek nyilatkozatának ugyanis semmilyen joghatása nincs (például valótlán nyilatkozat tevőjét nem lehet felelősségre vonni, vagy a nyilatkozattól eltérő igénylés is megalapozza a jogosultságot); emellett a nyújtott támogatás csak azon személyek után használható fel, akik az ellátást igénybe vették. Amennyiben a nyújtott normatív támogatás eltér az igénybevevők számától, az eltérést utólag korigálni kell. Mindezek alapján a TÁH összesítőjének kitöltéséhez elegendő lett volna a névtelen felmérés is.

Az Avtv. 5. §-a alapján személyes adatot kezelni csak meghatározott célból lehet, és csak olyan adat kezelhető, amely a cél eléréséhez szükséges, és arra alkalmas. Mivel az Ön által végzett adatgyűjtés a cél elérésére nem „alkalmasabb”, mint a névtelen kérdőívek kitöltése, a személyes adatok gyűjtése sértette az Avtv. előbb hivatkozott 5. §-át.

Jogellenes volt az adatgyűjtés azért is, mert az érintetteket nem tájékoztatták az adatkezelés körülményeiről (Avtv. 6. §). A kérdőíven szereplő mondat („A 2003. évi normatív támogatás igényléséhez kérem”) nem tekinthető elegendő tájékoztatásnak.

3.

A panaszos arról is tájékoztattott, hogy a kérdőíveket Önök múlt év február 6-án adták át a tanulóknak azzal, hogy másnapra kitöltve hozzák vissza. Ha másnap valamelyik tanuló nem jelent meg, a hiányzó tanulók lakóhelyére elküldték néhány osztálytársát a lapok összegyűjtése céljából.

Az Avtv. 7. §-a rögzíti az adatminőség követelményét, amely szerint a személyes adatok felvételének tisztességesnek kell lennie. Ez magában foglalja az érintett megfelelő tájékoztatásán kívül azt is, hogy az adat felvételére irányuló eljárás során az érintettet nem teszik ki szükségtelen megpróbálta-

tásoknak. Az adatok ilyen módon történő gyűjtése a tisztességes adatfeldolgozás követelményét sérti.

A fentieknek megfelelően az Avtv. 25. § (2) bekezdése alapján felszólítom Önt arra, hogy a kérdéses nyomtatványokat törölje, és a jövőben az adatokat csak a Gyvt.-ben meghatározottak szerint kezelje. Felhívom figyelmét arra is, hogy a jövőben az adatok kezelése során fokozottan ügyeljen az érintettek jogaira, így különösen a megfelelő tájékoztatásra.

Megtett intézkedéseiről 30 napon belül írásban tájékoztasson.

Budapest, 2004. április 30.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(185/A/2003)

[Állásfoglalás: fegyelmi határozat borítékba helyezés nélküli kézbesítése nem megfelelő eljárás a személyes adatok védelmére]

[...]

Tisztelt [...]!

Ön beadvánnyal fordult hozzám, melyben egy fegyelmi határozat kézbesítésével kapcsolatban fogalmazott meg panaszt. Beadványában leírta, hogy a BRFK a kérdéses határozatot borítékba helyezés nélkül adta át egy rendőrnek, akinek személyesen kellett azt kézbesítenie az Ön részére. Tekintettel a boríték hiányára a határozatot kézbesítő rendőr illetéktelenül megismerhette az Ön személyes, valamint a fegyelmi eljárásra vonatkozó adatait.

Személyes adatainak nem megfelelő kezelése miatt – az Ön panasa nyomán – a Fővárosi Ügyészségi Nyomozó Hivatal nyomozást rendelt el a Btk. 177/A. § (1) bekezdésébe ütköző visszaélés személyes adattal vétsége miatt, azonban azt később a Be. 190. § (1) bekezdés b) pontja alapján – mivel nem volt megállapítható a bűncselekmény elkövetése – megszüntették. A nyomozást megszüntető határozat ellen benyújtott panaszát a Legfőbb Ügyészség, mint alaptalant, elutasította. Az ügygel kapcsolatban az alábbiakról kívánom tájékoztatni.

A beadványához mellékelte ügyészségi határozatokkal kapcsolatosan két észrevételem is lenne. Az első, hogy a nyomozás sajnálatos módon csak arra terjedt ki, hogy [...] r.ftzls illetéktelenül megismerte-e az Ön személyes adatait, és ezáltal megvalósította-e a szóban forgó bűncselekményt. Véleményem szerint az Ön esetében a személyes adattal visszaélés büntetettét elsődlegesen nem [...] r.ftzls valósította volna meg, hanem az a személy, aki a BRFK-nál elmulasztotta borítékba helyezni az Önnek címzett fegyelmi határozatot és ezáltal nem tette meg az Ön személyes adatainak biztonságát szolgáló szükséges intézkedéseket.

Másik észrevételem, hogy mind az Ügyészségi Nyomozó Hivatal, mind pedig a Legfőbb Ügyészség a Btk. 177/A. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés szerint minősülő különleges személyes adattal visszaélés büntetével kapcsolatban szünteti meg a nyomozást. A határozatokból az tűnik

ki, hogy azt követően, hogy megállapították, hogy a fegyelemi határozat nem különleges személyes adat, azzal nem is foglalkoztak, hogy ez a határozat illetve az abban foglaltak esetleg minősülhetnek „egyszerű” személyes adatnak, így ha a (3) bekezdés szerinti bűncselekmény nem is, de az (1) bekezdés c) pontjába ütköző személyes adattal visszaélés vétsége megvalósulhatott. Habár részben utalnak a jelentős érdeksérelem hiányára is, amely szintén szükséges lenne a bűncselekmény megvalósulásához, alapvető megszüntető okként, mégis a (3) bekezdés szerinti büntett hiányát tűntetik fel.

A fentiekben kifejtettek szerint tehát az ügyészégi határozatok több pontban is megkérdőjelezhetők, azonban abban egyet kell értenem velük, hogy a „jelentős érdeksérelem” és ezzel a bűncselekmény elkövetésének megállapítása az Ön esetében igen nehézkesnek tűnik.

Jelen helyzetben, függetlenül attól, hogy az Ön személyes adatait kétséget kizáróan helytelenül kezelték, további büntetőjogi lépések megtételét nem tartom szerencsésnek, tekintettel az ügy várható elhúzódására, eredményességének kétségességére és legfőképpen a „jelentős érdeksérelem” bizonyíthatóságának nehézségeire. Személyhez fűződő jogainak megsértése miatt azonban bírósághoz fordulhat. A bíróság előtt a polgári törvénykönyv 84. §-a alapján a következő igényeket támaszthatja: a) követelheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását; b) követelheti a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől; c) követelheti, hogy a jogsértő nyilatkozattal vagy más megfelelő módon adjon elégtételt, és hogy szükség esetén a jogsértő részéről vagy költségén az elégtételnek megfelelő nyilvánosságot biztosítsanak; d) követelheti a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását a jogsértő részéről vagy költségén, továbbá a jogsértéssel előállott dolog megsemmisítését, illetőleg jogsértő mivoltától megfosztását; e) kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint.

Végezetül felhívnom a figyelmét, hogy amennyiben óhajtja, megkeresem Gergényi Péter r. dandártábornok urat, hogy tájékoztassam az Önt ért, a rendőrségen belül folyó jogsértésekről és az ezzel kapcsolatos jogi álláspontomról. A megkereséshez azonban szükségem lenne az Ön hozzájárulására, tekintettel arra, hogy annak eredményességéhez – véleményem szerint – szükséges volna konkrét nevekre és ügyszámokra hivatkozni. Kérem tehát tájékoztasson arról, hogy kívánja-e, hogy megkeresést intézzek ebben a formában Gergényi úrhoz. Amennyiben esetleg úgy érzi, hogy egy nem

azonosítható szereplőkkel írt megkereséssel is kellő hatást lehetne elérni és az az Ön számára kedvezőbb lenne, úgy ebben is állok rendelkezésére.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2004. április 30.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(557/A/2004)

[Állásfoglalás: a kamera „szándékosan feltűnő elhelyezése” a tájékoztatást nem helyettesíti]

Dr. Hárskuti János vezérigazgató
Budapest Airport Rt.

Budapest

Tisztelt Vezérigazgató Úr!

1487/A/2003-2. számú megkeresésemre adott válaszát megkaptam, az ügygel kapcsolatos álláspontom a következő:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) alapján személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény – vagy törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben önkormányzati rendelet – elrendeli. A képmás, hangfelvétel személyes adatnak, ezek rögzítése pedig adatkezelésnek minősül. Mivel a munkahelyen tartott állománygyűlésen, illetve a munkáltató egyéb, munkaviszonnyal összefüggő gyűlésein, rendezvényein felvételek készítésére törvény felhatalmazást nem ad, az kizárólag az érintettek hozzájárulásával történhet.

Az önkéntes hozzájáruláson alapuló adatkezelések esetén is figyelemmel kell lenni a célhoz kötöttség követelményére. Az Avtv. 5. §-a alapján személyes adatot kezelni csak meghatározott célból lehet, és az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak, illetve csak olyan személyes adat kezelhető, amely a cél elérésére alkalmas. Mindezekon túlmenően – az Alkotmánybíróság határozatait is figyelembe véve – a cél elérésére alkalmas eszközök közül azt kell kiválasztani, amely a legkevésbé korlátozza a személyes adatok védelméhez való jogot.

A konkrét esetben, mind a munkáltatónak, mind a munkavállalóknak – illetve képviselőiknek – méltányolható érdekük fűződik ahhoz, hogy a gyűlésen elhangzottakat hitelesen dokumentálják. A dokumentációnak a személyes adatok védelméhez való jogot legkevésbé korlátozó eszköze az írott jegyzőkönyv. A kép-, és hangfelvétel ugyanis olyan jellemzőket, adatokat is rögzít – például részt vevők hangulata, a tárgyhoz nem kapcsolódó kijelentése-

ik, megnyilvánulásaik –, melyek rögzítése a cél elérése szempontjából szükséges.

A szóban forgó esetben kérdésessé tehető a hozzájárulás megléte is. A hozzájárulás – az Avtv. értelmezése szerint – az érintett önkéntes és tájékozott nyilatkozata, vagyis a hozzájárulás akkor jogszerű, ha az érintett megadásakor tisztában volt azzal, hogy milyen adatkezeléshez adja hozzájárulását, és a hozzájárulás megadásában semmilyen külső kényszer nem játszott szerepet. Az érintettek előzetesen semmilyen tájékoztatást nem kaptak a rögzítésről, sem arról, hogy a felvételekkel a későbbiekben mi fog történni. A kamera jelenlétének „szándékosan feltűnő elhelyezéséből” adódó felismerhető ténye a tájékoztatást nem helyettesíti. Kérdéses az önkéntesség is, tekintettel arra, hogy amennyiben a munkavállalók, illetve képviselőik jelen kívántak lenni a gyűlésen – annak érdekében, hogy a munkaviszonyból eredő jogukat gyakorolhassák –, nem volt választási lehetőségük.

A fentiekből adódóan a felvételek készítése csak akkor volt jogszerű, ha az írott jegyzőkönyv készítése a körülményekre tekintettel nem volt lehetséges, és az érintetteket a felvételek készítéséről, azok későbbi kezeléséről tájékoztatták. Ebben az esetben is szükségtelen azonban a felvételek későbbi tárolása, hiszen utólag a releváns eseményekről minden nehézség nélkül készülhetett volna írásos jegyzőkönyv.

Az Avtv. alapján az érintetteknek jogukban áll tájékoztatást kérni adataik kezeléséről, és kérhetik a róluk jogellenesen nyilvántartott adatok törlését. Amennyiben az adatkezelő ezen kötelezettségének nem tesz eleget, az érintettek bírósághoz fordulhatnak az Avtv., illetve a polgári törvénykönyv alapján. A jogellenes adatkezelésnek mindezek mellett büntetőjogi következményei is lehetnek.

Az Avtv. 25. § (2) alapján felszólítom Önt arra, hogy a felvételeket – az írásos jegyzőkönyv szükség szerinti elkészítését követően – törölje, és erről tájékoztassa az érintetteket. Megtett intézkedéseiről 30 napon belül írásban tájékoztasson.

Budapest, 2004. április 30.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1487/A/2004)

[Állásfoglalás: Az Art. 16. § (3) bekezdése előírja, hogy az állami adóhatósághoz be kell jelenteni az adózó könyvvizsgálójának nevét, lakcímét, adóazonosítóját holott ez az adatkezelés céljához nem elengedhetetlen]

Font Sándor
frakcióvezető-helyettes

Magyar Demokrata Fórum
Országgyűlési Képviselőcsoportja
Budapest

Tisztelt Frakcióvezető-helyettes Úr!

Kérésének megfelelően tájékoztatom a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 2003. évi CXXVII. törvény (továbbiakban: Jöt.) egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 8/2004. (III. 10.) PM rendelet (továbbiakban: R.) szabályairól kialakított véleményemről:

A R.-ben többször használt „személyi igazolvány” kifejezés pontos elnevezése az 1992. évi LXVI. törvény szerint személyazonosító igazolvány.

Aggályosnak tartom, hogy a R. 2. § n/ pontja szerint az adóraktári engedély iránti kérelemhez csatolni kell a jövedéki ügyintéző megbízási szerződésének eredeti példányát, mert ezáltal a vámhatóság olyan személyes adatokat (például megbízási díj) is kezel, melyre nincs felhatalmazva.

A Jöt. 66. § (1) bekezdése szerint a bérfőzető a szeszfőzdeinek nyilatkozatot ad az általa, illetve a vele egy háztartásban élő más bérfőzető által együttesen főzetett pálinka mennyiségéről, azonban a R. 55. §-a és 31. sz. melléklete előírja a bérfőzetővel egy háztartásban élők természetes személyazonosító adatainak és adószámának (tehát nem csak a bérfőzetők, hanem valamennyi családtag adatainak) megadását, tehát kiterjeszti a kezelendő adatok körét.

A R. több mellékletében a különféle tevékenységek engedélyezésére szolgáló kérelmekben fel kell tüntetni – többek között – a kísérő okmányok aláírására jogosultak, a felelős üzemvezető és a jövedéki ügyinté-

ző adóazonosító jelét, azonban nem látok megfelelő jogalapot ezen személyek vonatkozásában az adóazonosító jel kezelésére és a vámhatóságok általi nyilvántartására. A Jöt. nem ad felhatalmazást erre az adatkezelésre, mert például az adóraktári engedélyhez szükségessé teszi a termékkísérő okmány aláírására jogosultak körének megnevezését, jövedéki ügyintéző szakképesítéssel rendelkező személy foglalkoztatását, de ezen adatokon túl egyéb személyes adat, így az adóazonosító jel használatára nem ad felhatalmazást. Az Avtv. 3. § (3) bekezdése előírja, hogy kötelező adatkezelés esetén az adatkezelés feltételeit, a kezelendő adatok körét az adatkezelést elrendelő törvény határozza meg. A Jöt. és végrehajtási rendelete által kialakított szabályozás nem tesz eleget ennek a követelménynek, mivel a kezelendő adatok számos esetben a törvény helyett a rendeletben vannak meghatározva.

Az engedélyköteles tevékenységet végzők munkavállalóinak, ügyintézőinek esetében egy esetleges törvényi rendelkezés esetén sem tartom elfogadhatónak az adóazonosító jel kezelését, mert ezt méltányolható adatkezelési cél nem támasztja alá, így ez a szabályozás ellentétben áll az Avtv. 5. §-ában meghatározott célhoz kötöttség elvével, továbbá az 1996. évi XX. törvény adóazonosító jelre vonatkozó szabályaival. E törvény 5. § (2) bekezdése szerint az azonosító kód (ezen belül az adóazonosító jel) személyes adat, ezért azt kezelni és továbbítani csak törvényben meghatározott szabályok szerint lehet. A törvény 18. § (2) bekezdése alapján az adóhatóság (így a vámhatóság) az adózással kapcsolatos nyilvántartás vezetéséhez jogosult felhasználni az adóazonosító jelet, és a 20. § (2) k/ pont szerinti felhatalmazás (a Vám- és Pénzügyőrség törvényben meghatározott feladat- és hatáskörébe tartozó ügyekben a természetes személyek azonosításával összefüggésben az adóazonosító jel kezelésére jogosult) is csak az adózó természetes személyre, a vele kapcsolatos nyilvántartás vezetésére vonatkozhat. Ezt erősíti meg az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (továbbiakban Art.) 10. § (2) bekezdése is, mely szerint az adóhatóság feladatkörében nyilvántartja az adózókat és azokat az adózónak nem minősülő személyeket, akiknek, amelyeknek jogát, kötelezettségét e törvény vagy adót, költségvetési támogatást megállapító törvény írja elő. Tehát az adóhatóság csak azoknak a személyeknek az adóazonosító számát kezelheti, akiknek az adott jogviszonyban valamely adózással összefüggő joga vagy kötelezettsége áll fenn, vagyis egy adózó alkalmazásában vagy megbízásában álló magánszemély adóazonosítóját nem.

Természetesen elfogadható, hogy a vámhatóság kéri a más személy nevében eljáró képviselő ezen jogosultságának igazolását, személy-

azonosságának megállapítását (amint azt a Közösségi Vámkódex 5. cikke is tartalmazza), de ha természetes személy képviseli azt a szervezet, amelynek alkalmazásában, megbízásában áll, akkor az adózó képviseletére a Ptk.-ban, illetve az Art.-ban meghatározott szabályok az irányadók, és ez nem alapozza meg a munkavállaló/alkalmazott személyének adóazonosító jellel történő azonosítását.

Hasonló probléma vetődik fel a jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet esetében a szervezet vezetője, annak adóazonosító jele vonatkozásában, továbbá a Jöt. nem szól az adóazonosító jel bérfőzetés során való kezeléséről, de a R. 57. § (4) bekezdése alapján a bérfőzetőnek a származási igazolvány és a pálinka átvételét aláírásával és adóazonosító jelének feltüntetésével kell igazolnia. Az adatkezelés ezekben az esetekben az előzőekben leírtak alapján szintén kifogásolható.

A fentiek alapján felmerül az a kérdés, hogy az adóhatóságok mely egyéb esetekben használják fel az adóazonosító jelet az adózói nyilvántartás vezetésén túl természetes személyek azonosítása céljából. Az Art. 16. § (3) bekezdése például előírja, hogy az állami adóhatósághoz be kell jelenteni az adózó könyvvizsgálójának nevét, lakcímét, adóazonosítóját. Ezért felkértem a pénzügyminisztert, fejtse ki álláspontját arról, hogy a fenti és hasonló adatszolgáltatások milyen adatkezelési céllal támaszthatók alá, és mennyiben tartja indokoltnak e szabályozás fenntartását.

Felkértem a pénzügyminisztert továbbá arra is, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket az adatvédelmi követelmények érvényesülése érdekében, és gondoskodjon a kifogásolt jogszabályi rendelkezések módosításáról.

Az ügy esetleges további fejleményeiről értesíteni fogom Önt.

Budapest, 2004. május 24.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(484/J/2004)

[Állásfoglalás: MÁV Rt. a „menetjegyrendelés” elnevezésű formanyomtatványon jogellenesen kezel olyan adatokat, melyek a jegy igényléséhez és kiállításához nem szükségesek, valamint cél nélkül, „készletre” gyűjt személyes adatokat „az utólagos viták elkerülése érdekében” az igénylőlapok jegyváltást követő tárolásával]

[...]

Tisztelt [...]!

2004 januárjában érkezett beadványa irodámhoz, melyben a nemzetközi vonatjegyek megrendelése során kitöltendő adatlap tartalmát sérelmezi. A nyomtatványon személyes adatok szerepelnek, kérdése, hogy joga van-e a MÁV Rt.-nek például az utas munkáltatójára vonatkozó adatokat kezelni.

Az ügyben megkereséssel fordultam a MÁV Rt. vezérigazgatójához, Mándoki Zoltánhoz, aki az alábbi tájékoztatást adta:

A nemzetközi vasúti menetjegy igénylésekor az utasnak az utólagos viták elkerülése érdekében a menetjegyigénylés elnevezésű formanyomtatványt kell kitöltenie. A megrendelőlapon a MÁV Rt. az ott feltüntetett és a nemzetközi vasúti menetjegyigényléshez és kiállításához, valamint a további ügyintézéshez szükséges adatok megadását kéri. A formanyomtatvány átdolgozása jelenleg folyamatban van (addig is a munkahely rovat kitöltése ma már nem szükséges). Az új formanyomtatvány hátoldalán kívánják majd felhívni az utasok figyelmét arra, hogy a megrendelőlap pontos kitöltése egyben az ő érdekeit is szolgálja az esetleges visszatérítési, kártérítési igény felmerülésekor.

Az adatok kezelésének célja, hogy a nemzetközi vasúti társaságok által biztosított kedvezmények (például életkor, állampolgárság) igénybevételére való jogosultság megállapítható legyen. Továbbá az utas érdekét szolgálja egyes adatainak megadása, mert menetjegyének eltulajdonítása esetén jegyének letiltását kérheti, valamint visszatérítési, megtérítési igényének érvényesítésekor is szükséges a beazonosíthatóság.

A MÁV Rt. adatkezelése tekintetében a vasúti személyszállítási szerződések-ről szóló 10/1997. (I. 28.) kormányrendelet (a továbbiakban R.), az 1986.

évi 2. törvényerejű rendelettel kihirdetett, Bernben 1980. május 9. napján kelt Nemzetközi Vasúti Fuvarozási Egyezmény (COTIF) rendelkezései (a továbbiakban Tvr.), valamint a Személyszállítási Üzletszabályzat (a továbbiakban SzÜSz) az irányadó.

Jelenleg a MÁV Rt. a nemzetközi menetjegyeket manuálisan kiállítva szolgáltatja ki, számítógépes nyilvántartás nem történik. Tekintettel arra, hogy a visszatérítések és megtérítések nemzetközi érvényesítésével kapcsolatos eljárások meglehetősen hosszasan elnyúlhatnak, a MÁV Rt. a számviteli törvénynek a számlák megőrzésére vonatkozóan általánosan előírt 8 év időtartamú megőrzési kötelezettséget alkalmazza.

Az ügyben az alábbi állásfoglalást adom:

A „menetjegyrendelés” elnevezésű formanyomtatvány az alábbi adatokat tartalmazza: utas neve, állampolgársága, lakcíme, munkahelye neve, címe, útlevél száma. Az utazással kapcsolatban feltüntetett adatok a következők: kiindulási és célállomás, útirány, kocsiosztály, a helybiztosítással kapcsolatos adatok, a kedvezmény alapja, valamint a fizetés módjára (forintban, vagy valutában) vonatkozó információk.

El kell különíteni egymástól a megrendelőlapmal kapcsolatos adatkezelést és a nemzetközi menetjegyek adattartalmának vizsgálatát. Jelen vizsgálat a megrendelőlap kiállítása során felvett személyes adatok kezelésére, a kezelt személyes adatok körére, az adatkezelés céljára és időtartamára terjedt ki.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 2. § 1. pontja alapján személyes adat, bármely meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. Az utas nevére, lakcímére, munkahelyére vonatkozó adatok értelemszerűen személyes adatok, míg az utazással összefüggő adatok – úgymint célállomás, kiindulási állomás – önmagukban nem minősülnek személyes adatoknak. A megrendelőlap kitöltésével azonban a vasúttársaság egy természetes személyt rendel mindezen adatokhoz, ezzel létrehozza a kapcsolatot az utazáshoz szükséges információk és az utas között. Ennek következtében a formanyomtatványon szereplő adatok az utas személyes adatai, melynek kezelésére az Avtv. rendelkezései az irányadók.

Személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli. Az adatkezelésnek továbbá meg kell felelnie a célhoz kötöttség alapelvének is, mely szerint személyes adatot kezelni csak

meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely a cél megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, és csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig [Avtv. 3. § (1) bekezdés; 5. § (1)-(2) bekezdés].

A nemzetközi menetjegyek vonatkozásában elmondható, hogy a vasúti forgalomban egyaránt használatos a névre és nem névre szóló menetjegy, továbbá csak a menetjegyek egy adott csoportjánál szükséges az előzetes helybiztosítás. Egyes nemzetközi menetjegyek kiadását pedig csak az utassal előre egyeztetett határidőre vállalja a vasút [SzÜSz. 7. § (1) bekezdés d) pont]. A vasúttársaságok által nyújtott utazási kedvezmények tovább tarkítják a felvett és a kezelendő adatok körét. A vonatkozó jogszabályi háttér alapján a menetjegyeken minimálisan feltüntetendő adatkör a következő:

„Tvr. 11. cikk 2. § A nemzetközi díjszabások vagy a vasutak közötti megállapodások határozzák meg a menetjegy alakját és tartalmát, valamint azt a nyelvet és írást, amelyet a menetjegy nyomtatásánál és kitöltésénél használni kell.

3. § A menetjegyeknek, ha nemzetközi díjszabások kivétel nem állapítanak meg, a következő adatokat kell tartalmazniok:

- a) a kiindulási és célállomás nevét;*
- b) az útirányt, ha különböző útirányok, vagy közlekedési eszközök használata engedélyezett, ezt fel kell tüntetni;*
- c) a vonatnemet és a kocsiosztályt;*
- d) a menetdíjat;*
- e) az érvényesség első napját;*
- f) az érvényesség időtartamát. (...)*

5. § A menetjegy, ha nemzetközi díjszabások kivétel nem állapítanak meg, csak abban az esetben ruházható át, ha nem névre szóló, és ha az utazást még nem kezdték meg.

6. § Az utasnak a menetjegy átvétele alkalmával meg kell győződnie arról, hogy az megegyezik-e az általa közölt adatokkal.”

„R. 7. § (1) Az utasnak az utazás megkezdésekor érvényes menetjeggyel vagy utazásra jogosító igazolvánnyal (a továbbiakban együtt: menetjegy) kell rendelkeznie.

(2) A menetjegyen fel kell tüntetni:

- a) az indulási állomás nevét,*

- b) a célállomás nevét és az útírányt, vagy az indulási állomástól mért kilométer-övezet távolságát,
- c) a fizetett menetdíj összegét és annak adótartamát,
- d) az elszámolásnál alkalmazott kedvezmény mértékét,
- e) a vonatnemét és az igénybe vehető különleges szolgáltatásokat,
- f) a kocsiosztályt,
- g) a menetjegy érvényességének első napját,
- h) a menetjegy érvényességének tartamát vagy az érvényesség utolsó napját,
- i) a több személy részére kiadott menetjegynél az utasok számát,
- j) a többszöri utazásra kiadott menetjegynél az utazási lehetőségek jellegét, számát vagy időtartamát,
- k) a felhasználás különleges szabályait. (...)

(9) A névre szóló menetjeggyel csak az arra jogosult utazhat. A nem névre szóló menetjegy mindaddig másra átruházható, ameddig azzal az utazást nem kezdték meg vagy útipoggyászt nem adtak fel.”

A megrendelőlapon tehát indokolt a kiindulási és célállomás nevének, az útíránynak, a vonatnemnek és kocsiosztálynak, valamint az érvényességre vonatkozó információknak a feltüntetése, hiszen ezek az adatok elengedhetetlenek a menetjegy megfelelő kiállításához. Ezzel összhangban a SzÜSz. 7. § (9) bekezdéséhez tartozó 78. számú kiegészítő feltétel szerint a nemzetközi menetjegy váltásakor „az utólagos viták elkerülése érdekében” az utasnak az igényelt menetjegy adatairól menetjegyigénylés nyomtatványt kell kitöltenie.

Tekintettel arra, hogy nem találtam olyan hatályos jogszabályt, amely feljogosítja a MÁV Rt.-t a megrendelőlapon szereplő személyes adatok kezelésére, az adatkezelésre az Avtv. általános rendelkezései az irányadók: személyes adatot felvenni és kezelni csak az utas előzetes tájékoztatása és hozzájárulása alapján lehetséges, valamint csak olyan és annyi adat felvétele jogszerű, amennyi a cél megvalósulása érdekében szükséges.

Az információs önrendelkezési jog legfontosabb garanciája az Avtv. célhoz kötött adatkezelés alapelveinek érvényesülése, ahogy ezt az Alkotmánybíróság 15/1991. (IV. 13.) határozatában megállapította. „Ez azt jelenti, hogy személyes adatot feldolgozni csak pontosan meghatározott és jogszerű célra szabad. [...] A célhoz kötöttség elvéből következik, hogy a meghatározott, cél nélküli, «készletre», előre nem meghatározott jövőbeni felhasználásra való adatgyűjtés és -tárolás alkotmányellenes.” A célhoz kötöttséget tehát minden egyes adatkezelés és adatfajta tekintetében vizsgálnunk kell, tovább-

bá az adatvédelem olyan alapelvének kell tekintenünk, amely hiányában még a megfelelő jogalappal bíró adatkezelés is jogellenessé válik.

A megrendelőlap – elnevezéséből is kitűnik – nemzetközi menetjegy előzetes igényléséhez, a díj megállapításához (kedvezmények figyelembevételével), valamint a helyfoglaláshoz szükséges. A formanyomtatvány kitöltése és az adatok felvétele mindazon esetekben indokolt, amikor a menetjegyet előzetesen kell igényelni a vasúttársaságtól, vagy az utazási jogosultság egy meghatározott természetes személyhez köthető (például névre szóló jegyek esetében). A jogosultság megfelelő érvényesítéséhez indokolt személyes adatok kezelése, de csak a jogosultsághoz szükséges mértékben. Ha a menetjegyen a kötelező információkon kívül [R. 7. § (2) bekezdés; Tvr. 11. cikk 3. §], más, az utassal kapcsolatba hozható személyes adatok nem szerepelnek, és az előzetes helybiztosítás sem szükséges az adott utazási viszonylatban, a megrendelőlap kitöltése szükségtelen, ezzel együtt az adatok tárolása alkotmányellenes, mert hiányzik az az adatkezelési cél, melynek érdekében a személyes adatok felvétele megtörténik.

Más a megítélése azoknak az eseteknek, ahol a menetjegy névre szól, esetleg valamely kedvezményt vesz igénybe az utas, vagy a helyfoglalásról, jegyigénylésről előzetesen gondoskodni kell, ilyen esetekben indokolt a menetjegyigénylő adatlap kitöltése. Az adatok felvételének és kezelésének a célja a nemzetközi menetjegy kiállításához szükséges adatok beszerzése. Ennek a célnak a megvalósításához elegendő az utas nevének, útlevélszámának és egy esetleges értesítési címnek, telefonszámának a felvétele. Az adatlapon jelenleg szereplő állampolgárságra, munkahelyre és a jegyfizetésre vonatkozó adatok kezelése azonban jogellenes, mert a célhoz kötöttség elvének nem felel meg.

A menetjegy megváltásával és a vételár teljes kiegyenlítésével azonban megszűnik az adatkezelés célja, a továbbiakban a jegyen szerepel mindazon adat, amely az utazásra való jogosultságot igazolja. A Tvr. 11. cikkének 6. §-a szerint az utasnak a menetjegy átvételkor meg kell győződnie arról, hogy az megegyezik-e az általa közölt adatokkal. Ha a jegy kiállítása megfelelően történt, akkor minden egyéb kedvezmény és igény érvényesítésére a jegy szolgál. A hatályos díjszabás alapján kifizetett menetjegyről számla állítható ki, mely alapján az utas esetlegesen felmerülő visszatérítési, megtérítési igényeit érvényesítheti a jegy és a számla birtokában. Az Avtv. 14. § (2) bekezdése szerint a személyes adatot törölni kell, ha az adatkezelés célja megszűnt. A cél megszűnésével tehát nemcsak a megrendelőlapon szereplő személyes adatoknak, hanem magának a megrendelőlapnak is jogellenes a ke-

zelése. Legcélszerűbb a formanyomtatványt a jegy átvételével az utasnak átadni, így szabadon rendelkezhet annak további sorsáról, esetleg felhasználhatja megtérítési, visszatérítési igényének érvényesítése során.

A MÁV Rt. által megjelölt adatkezelési célok, úgymint visszatérítési és megtérítési igény, a letiltás joga tehát nem elégségesek a menetjegy megváltása után a megrendelőlap további kezelésére, mert ezek az igények a fent elmondottak alapján a jegy és a számla birtokában tökéletesen érvényesíthetők.

Összegzésképp megállapítom, hogy a „menetjegyrendelés” elnevezésű formanyomtatvány alkalmazása több szempontból sem felel meg az Avtv. rendelkezéseinek. Jogellenesen kezel olyan adatokat a MÁV Rt., melyek a jegy igényléséhez és kiállításához nem szükségesek, valamint cél nélkül, „készletre” gyűjt személyes adatokat „az utólagos viták elkerülése érdekében” az igénylőlapok jegyváltást követő tárolásával.

Tájékoztatom, hogy állásfoglalásomat eljuttatom a MÁV Rt. vezérigazgatójának is, melyben felszólítom, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a nemzetközi menetjegyek vásárlásával összefüggő adatkezelés megfeleljen az adatvédelem követelményeinek.

Személyes adatok védelmével és közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos beadványával forduljon a jövőben is hozzám bizalommal.

Budapest, 2004. május 26.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(15/A/2004)

[Állásfoglalás: az ügyintéző és az ügyfél közötti telefonbeszélgetésekbe történő tetszőleges belehallgatás aggályos, a személyes adatok megismerése nem lehet indok egy alkotmányos alapjog korlátozására, még akkor sem, ha ahhoz az érintett előzőleg hozzájárulását adta]

[...]

Tisztelt [...]!

Az Ön részére megküldött állásfoglalásomhoz fűzött válaszát megkaptam. A válaszlevelében Ön ismételten állásfoglalásomat kérte a tekintetben, hogy az Önök cégénél a közeljövőben alkalmazni kívánt eljárás megfelel-e az adatvédelem szabályainak.

Az [...] által alkalmazni kívánt eljárás egyik, adatvédelmet érintő pontja az, hogy a cégnél dolgozó telefonos ügyintéző közvetlen felettese a munkavállalónak az ügyféllel folytatott beszélgetésébe jogszerűen hallgathat-e bele, a munkavégzés minőségének ellenőrzése végett, konkrétan abból a célból, hogy ellenőrizze a munkavállaló kommunikációs stílusát, illetve azt, hogy az ügyfél által előadott panaszt megfelelően oldja-e meg.

A telefonos belehallgatással egy időben a vezető saját monitorán megtekintetné azt a képet is, amelyet az ügyintéző az ügyféllel folytatott telefonbeszélgetés során a saját képernyőjén lát, így ellenőrizve azt, hogy az ügyintéző megfelelően rögzíti-e a panaszt a számítógépen.

A fenti eljárással kapcsolatban az Ön válaszlevele az első állásfoglalást kérő levélben szereplő adatokon túl további adatokkal szolgált az [...] tervezett ellenőrzési folyamatával kapcsolatban. E szerint a megfigyelés célja az, hogy ha valamilyen bejelentést nem megfelelően rögzít a munkavállaló, vagy esetleg több munkatárs is hasonló hibát követ el, akkor azt megfelelő képzéssel, a munka koordinálásával kiküszöbölhessék a jövőben. A megfigyelés, telefonbeszélgetésbe történő belehallgatás mindig valós idejű, semmilyen módon nem történik ezeknek az adatoknak a rögzítése. A munkavállalókat, illetve a betelefonálókat egyaránt előzetesen tájékoztatják a megfigyelésről, illetve a telefonbeszélgetések esetenkénti belehallgatásáról.

Az Ön által előadottak alapján az [...] tervezett gyakorlatának jogszerűségéről az állásfoglalásom a következő:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 3. § (1) bekezdése szerint személyes adatot akkor lehet kezelni, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy ha arra törvény felhatalmazást ad.

Az Avtv. 2. § 1. pontja szerint személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható.

Az Avtv. 2. § 9. pontja szerint adatkezelés az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése, és megsemmisítése, valamint a további felhasználásának megakadályozása.

A fenti rendelkezések szerint a munkáltató – az előzetes tájékoztatást követően – jogszerűen figyelheti meg a munkavállalójának a monitorán megjelenő adatokat a célból, hogy ezáltal a munkavégzést hatékonyabban ellenőrizhesse, illetve a célból, hogy a munka során előforduló hibákat kiküszöbölhessék.

Az az eljárás viszont, hogy az ügyféllel folytatott telefonbeszélgetésbe egy harmadik személy tetszése szerint belehallgasson, az Avtv. rendelkezéseibe, illetve az alkotmány 59. § (1) bekezdésének tartalmába ütközik.

Eltekintve attól a kérdéstől, hogy a munkavállaló által az ügyféllel lefolytatott telefonbeszélgetésbe történő eseti jellegű belehallgatás az Ön által megjelölt cél elérésére alkalmas-e, pusztán a cél, melyet Ön megjelölt a személyes adatok megismerésének alapjául, nem lehet indok egy alkotmányos alapjog korlátozására, még akkor sem, ha ahhoz az érintett előzőleg hozzájárulását adta. Az érintettnek ugyanis joga van tudni, hogy mely adatait, ki, miért, mikor használja fel, az eseti lehallgatások során pedig ezt a jogát az érintett nem tudja megfelelően érvényesíteni.

Az Ön által ismertetett eljárás, tehát az ügyintéző és az ügyfél közötti telefonbeszélgetésekbe történő tetszőleges belehallgatás, az adatvédelem

rendszere alapján aggályos, ezért felszólítom az [...]t, hogy ezt az eljárást ne építsék be a gyakorlatukba.

Budapest, 2004. május 26.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(429/K/2004)

[Állásfoglalás: az SMS, illetve az azzal összefüggő egyéb adat (küldő és címzett száma, küldés ideje) akkor minősül személyes adatnak, amennyiben meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható]

[...]

Tisztelt [...]!

Levelében feltett kérdéseire az alábbiakban válaszolok:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) alapján az SMS (Short Message Service – „rövid szöveges üzenet szolgáltatás”), illetve az azzal összefüggő egyéb adatok (küldő és címzett száma, küldés ideje) akkor minősül személyes adatnak, amennyiben meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható. Ebben az esetben mind az adatok tárolása, mind azok továbbítása adatkezelésnek minősül, és csak akkor jogszerű, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli. Ha az adatok természetes személlyel nem hozhatók kapcsolatba (ez előfordulhat például jogi személy előfizető esetében), az adatok nem tartoznak az Avtv. hatálya alá. Bár adatvédelmi biztосként csak a személyes adatok védelmével kapcsolatos kérdésekben foglalhatok állást, fontosnak tartom leszögezni, hogy a kérdéses adatok kezelését szabályozó jogszabályok általában nem tesznek különbséget az előfizetők között, így a természetes személyek adataira ugyanolyan szabályok vonatkoznak, mint az egyéb előfizetők adataira.

A kérdései alapjául szolgáló cikk tükrében annak eldöntése is szükséges, hogy az SMS küldésével kapcsolatos műszaki, illetve számlázási adatokról (küldő és címzett előfizetői száma, a küldés ideje, stb.), vagy magáról az SMS tartalmának a tárolásáról, illetve kiadhatóságáról van-e szó. Mindkét esetben az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (a továbbiakban: Eht.) XVII. fejezetét kell vizsgálni. Az Eht. 155. § (3) bekezdése értelmében „a szolgáltató a továbbított közlések tartalmát csak olyan mértékben ismerheti meg és tárolhatja, amely a szolgáltatás nyújtásához műszakilag elengedhetetlenül szükséges”. A hivatkozott jogszabályhely alapján tehát magának a közlésnek a tárolására csak addig van lehetőség, amíg az

a szolgáltatás teljesítéséhez szükséges. Az időtartam tekintetében a törvény közelebbi eligazítást nem tartalmaz, tekintettel arra, hogy az elektronikus hírközlés ennél nagyobb mélységű szabályozását a gyorsan változó technológiai háttér nem teszi lehetővé. Arról, hogy jelenleg ez milyen időtartamot jelent, nincsenek információim, ez elsősorban a szolgáltatók által használt technológiától függ.

A nyomozó hatóságok az SMS tartalmát a rájuk vonatkozó törvények (például a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény), illetve a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény rendelkezései szerint ismerhetik meg. Általában elmondható, hogy az SMS – mint „*telefonvezetéken vagy más hírközlési rendszer útján továbbított közlés*” – megismerése, rögzítése csak törvényben meghatározott bűncselekmények esetében, bírói engedély alapján lehetséges. A vonatkozó törvények az ezzel kapcsolatos eljárást is részletesen szabályozzák. A bírói engedély alapján a hatóságok mind a jövőben küldésre kerülő SMS-ek, mind a korábban elküldött, és a szolgáltatók által az Eht. 155. § (3) bekezdés alapján jogszerűen tárolt SMS-ek tartalmát csak az engedély keretein belül ismerhetik meg. A nyomozó hatóságok információgyűjtése ugyanakkor nem érinti a szolgáltatók köteleességét: ők a „*műszakilag elengedhetetlenül szükséges*” időtartamot követően kötelesek a tartalmat törölni.

Más a helyzet akkor, ha nem magát az SMS-t, hanem az azzal összefüggő egyéb adatokat vizsgáljuk [például adott telefonról küldtek-e, és ha igen, mikor és kinek (milyen számra) SMS-t, stb.]. Az Eht. 157. § (2) bekezdése értelmében az „*elektronikus hírközlési szolgáltató az előfizetők és a felhasználók részére történő számlázás és a kapcsolódó díjak beszedése, valamint az előfizetői szerződések figyelemmel kísérése céljából a következő adatokat kezelheti:*

...

- e) a hívó és a hívott előfizetői számok;
- f) a hívás vagy egyéb szolgáltatás típusa, iránya, kezdő időpontja és a lefolytatott beszélgetés időtartama, illetőleg a továbbított adat terjedelme, mobil rádiótelefon szolgáltatásnál a szolgáltatást nyújtó hálózat és cella, valamint a szolgáltatás igénybevételekor használt készülék egyedi azonosítója (IMEI), IP hálózatok esetén az alkalmazott azonosítók;
- g) a hívás vagy egyéb szolgáltatás dátuma”.

A fenti adatok az Eht. 157. § (3) bekezdése szerint „*az előfizetői szerződésből eredő igények [...] elévüléséig kezelhetők, kivéve, ha más törvény az adatkezelésre eltérő határidőt ír elő*”. A szolgáltató a – fent hivatkozott – f)

pont szerinti adatokat tartalmazó, a rendszerében keletkezett fájlokat (CDR) az annak alapján kiállított számlára vonatkozó, a 143. § (2) bekezdése szerinti elévülést követő 1 év után, 30 napon belül törölni köteles (ez alapesetben, ha az elévülést semmi sem szakítja meg, 25 hónap). A CDR-ek (Calling Data Records) rendszerint minden olyan adatot tartalmaznak, amelyek az adott szolgáltatás díjazását lehetővé teszik (ügyfél-azonosító, hívott és hívó előfizetői számok, szolgáltatásazonosító, stb.). Fontos hangsúlyozni, hogy ebből az adatbázisból azonban a továbbított közlés tartalma nem ismerhető meg.

Az előzőekben felsorolt adatokra kiterjedő adatkezelések és az – alapesetben 25 hónapos – adatkezelési (tárolási) határidő kizárólag az előfizetők és a felhasználók részére történő számlázás és a kapcsolódó díjak beszedése, valamint az előfizetői szerződések figyelemmel kísérése céljából értelmezhető, minden más adatkezelési cél (például harmadik személyek részére történő továbbítás) szempontjából nem bír jelentőséggel.

Ez utóbbi esetről rendelkezik az Eht. 157. § (7) bekezdése, mely szerint a fenti adatokat (157. § (2) bekezdés b)-j) pontok) a nemzetbiztonság, a honvédelem és a közbiztonság védelme, a közvadás büncselekmények, valamint az elektronikus hírközlési rendszer jogosulatlan vagy jogsértő felhasználásának üldözése céljából az arra hatáskörrel rendelkező nemzetbiztonsági szerveknek, nyomozó hatóságoknak, az ügyészeknek, valamint a bíróságnak történő adatátadás teljesítése céljából a szolgáltatók kötelesek a keletkezéstől számított három évig megőrizni. Természetesen ezen adatátadás esetén is érvényesül az adatkezelés célhoz kötöttségének az elve (Avtv. 5. §), vagyis csak azon adatoknak az átadása jogszerű, amelyek az adatkezelés céljához (a nyomozáshoz vagy a bizonyítási eljárás lefolytatásához) szükségesek. Az adatok megismerésére és felhasználására a nyomozó hatóságokra, illetve a büntetőeljárásra vonatkozó törvények további rendelkezéseket tartalmaznak, így például ezen adatok igénylése előzetes ügyészi jóváhagyáshoz kötött.

Összefoglalva megállapítható, hogy a közlést (magát az SMS tartalmát) a szolgáltatók csak a szolgáltatás teljesítésének időtartamáig kezelhetik (tárolhatják), ezt követően minden rendszerükből a továbbított üzenet törölni kell. Eltérő a helyzet jogi megítélése az adott SMS szolgáltatás küldésének és díjazásának a körülményeit illetően, ez utóbbi esetben a küldés időpontját, a hívó és a hívott előfizetői számokat az SMS díjazása, a díjak beszedése és az előfizetői szerződés figyelemmel kísérése céljából az SMS küldésétől számított minimum 25 hónapig, a fent hivatkozott hatóságok részére történő

esetleges adatátadás céljából 3 évig tárolhatják a szolgáltatók.

Abban az esetben, ha a fent ismertetett jogszabályi előírásokat a szolgáltató megszegi, az alábbi jogkövetkezményekkel számolhat.

Egyrészt az érintett bírósághoz fordulhat az Avtv. és a polgári törvénykönyv alapján. Amennyiben az adatkezelés valakinek az érdekeit jelentősen sérti, a büntető törvénykönyv 177/A. §-ban foglalt „Visszaélés személyes adattal” tényállása is megvalósulhat, ebben az esetben büntetőeljárásnak van helye. Az előzőeken túl az Eht. alapján a jogsértést megvalósító szolgáltatóval szemben bírság is kiszabható, a jogsértés ténye nyilvánosságára hozható, illetve ha a fokozatosság elve alapján alkalmazott szankciók nem vezetnek eredményre, a Nemzeti Hírközlési Tanács jogosult az elektronikus hírközlési tevékenység végzését felfüggeszteni, vagy adott esetben megtiltani. Szintén jogosult az illetékes fogyasztóvédelmi hatóság is a szolgáltatóval szemben jogsértés esetén bírságot kiszabni, azonban csak abban az esetben, ha más hatóság azonos tényállás mellett bírságot még nem szabott ki.

Az adatok büntetőeljárásban való felhasználása elsősorban eljárásjogi, és nem adatvédelmi kérdés. Megjegyzem, hogy a hazai jogrendszerben a szabad bizonyítás elve érvényesül, vagyis minden olyan tény, információ felhasználható, ami az adott ügy megítélésében segítséget nyújthat. Alapvető fontosságú ugyanakkor a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 78. § (4) bekezdése, miszerint „nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők eljárásai jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg”.

Budapest, 2004. június 16.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(966/K/2004)

[Állásfoglalás: személyes adat az országból harmadik országban lévő adatkezelő vagy adatfeldolgozó részére csak akkor továbbítható, ha ahhoz az érintett hozzájárul, ha azt törvény lehetővé teszi, vagy ha arról nemzetközi szerződés rendelkezik, feltéve, hogy a harmadik ország joga – az Európai Unió által meghatározott – megfelelő védelmet biztosít az átadott adatok kezelése során]

Hernádi Zsolt elnök-vezérigazgató
Magyar Olaj és Gépipari Rt.

Budapest

Tisztelt Elnök-vezérigazgató Úr!

A megkeresésemre küldött válaszlevelüket megkaptam, és az abban foglalt választ figyelembe véve az alábbi álláspontomról tájékoztatom Önt:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 3. § (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

Az Avtv. 2. § 1. pontja szerint személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható.

Az Avtv. 9. § (1) bekezdése rendelkezik a személyes adatok külföldre történő továbbításának feltételeiről. E szerint személyes adat (beleértve a különleges adatot is) az országból – az adathordozótól vagy az adatátvitel módjától függetlenül – harmadik országban lévő adatkezelő vagy adatfeldolgozó részére csak akkor továbbítható, ha ahhoz az érintett hozzájárul, ha azt törvény lehetővé teszi, vagy ha arról nemzetközi szerződés rendelkezik, feltéve, hogy a harmadik ország joga – az Európai Unió által meghatározott – megfelelő védelmet biztosít az átadott adatok kezelése során.

A május 1-jén hatályba lépő Avtv. 9. § (2) bekezdése szerint az Európai Unió tagállamaiba irányuló adattovábbítást úgy kell tekinteni, mintha a Magyar Köztársaság területén belüli adattovábbításra kerülne sor. Így a Szlovák Köztársaságba történő adatküldés május 1-től belföldön történő adattovábbításnak minősül.

Az Avtv. 8. § (1) bekezdése szerint adatok akkor továbbíthatók, valamint a különböző adatkezelések akkor kapcsolhatók össze, ha az érintett ahhoz hozzájárult, vagy törvény azt megengedi, és ha az adatkezelés feltételei minden egyes személyes adatra nézve teljesülnek.

Az Avtv. 5. § (1) bekezdése szerint személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Az Avtv. 5. § (2) bekezdése szerint csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

Az Avtv. 2. § 6. pontja szerint a hozzájárulás az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez.

A személyes adatok külföldre, illetve belföldön történő továbbításának a fentiek értelmében közös előfeltétele, hogy az érintett hozzájárulását előzetesen, lehetőleg írásos formában, tájékozottan, és önkéntesen adja meg. A tájékoztatásnak minden olyan információt tartalmaznia kell, amelyet az adatkezelés szempontjából az érintettnek ismernie kell. Így:

- az adatkezelés célját, feltételeit,
- a kezelendő adatok körét és megismerhetőségét,
- az adatkezelés időtartalmát, illetve
- az adatkezelő személyét.

A fent felsorolt adatok ismeretében, az érintett személy adattovábbításhoz való hozzájárulása akkor önkéntes, ha az érintett saját maga döntheti el azt, hogy az adattovábbításhoz hozzájárul-e vagy sem. Az érintett személy számára ennek megfelelően legalább két választási lehetőségnek kell nyitva állnia, melyek közül bármelyikhez is tartozzon valamilyen szintű és fajtájú hátrány, az nem lehet olyan jellegű, mely a szabad választás lehetőségét érdemben befolyásolná.

A munkaviszony fennállása alatt, a munkáltató és a munkavállaló között leggyakrabban olyan jellegű alá-fölé rendeltségi viszony áll fenn, mely eleve két-

ségessé teszi a munkavállaló mérlegelési képességének meglétét a tekintetben, hogy a munkáltatótól érkező, nem kötelezően teljesítendő kérésnek eleget tesz-e vagy sem. Ekkor ugyanis a munkavállaló előtt nincs, vagy igen korlátozott csak a választási lehetőség, vagy megadja azt, amit a munkáltató kért tőle, vagy annak megtagadása olyan változásokat eredményezhet az egzisztenciális életében, melynek veszélyét igyekszik minden eszközzel, így a kért és teljesíthető – ugyanakkor viszont a jogait sértő vagy korlátozó – kérések megadásával is elkerülni.

Az Mt. 3. § (4) bekezdése szerint a munkáltató a munkavállalóra vonatkozó tény, adatot, véleményt harmadik személlyel csak törvényben meghatározott esetben vagy a munkavállaló hozzájárulásával közölhet. A munkáltató tehát jogszerűen kérheti a munkavállalótól személyes adatainak továbbításához a hozzájárulás megadását, de annak megadása az érintett önálló döntésétől kell, hogy függjön.

A fentiek alapján, a panasz tárgyát képező konkrét ügy részleteit vizsgálva megállapítható, hogy a Mol. Rt. által, adattovábbításhoz kért hozzájárulás megadásának önkéntessége nem volt megállapítható. Az általam vizsgált iratok tartalma szerint hiányzott az önkéntességnek a lényegi tartalma, nevesen az, hogy az érintett saját maga dönthesse el azt, hogy az adattovábbításhoz hozzájárul-e vagy sem. A nyilatkozat, illetve az ahhoz csatolt tájékoztató nem ad ugyanis alternatívát az érintettnek, ehelyett felszólítja arra, hogy az aláírt hozzájárulását meghatározott határidőn belül az illetékes szerveknek juttassa el. Ez okból a hozzájárulás oldaláról vizsgálva az adattovábbítás adatvédelmileg aggályosnak tekintendő.

A Mol. Rt. által a munkavállalók részére eljuttatott, a munkavállalók részéről megadandó hozzájárulást képező formanyomtatvány három pontban összegezzi az adattovábbítás célját, vagyis azokat az okokat, melyeknek az elvégzése céljából a személyes adatok továbbítását az érintettől kérik. E tájékoztató szerint az adattovábbítás, valamint az adatkezelés célja:

a munkautasítás kiadására felhatalmazott személy a munkavégzésre és a munkavégzéshez kapcsolódó személyzetfejlesztési feladatait teljesítse,

a HR szervezet Slovaftos és TVK-s munkatársai a bérfejlesztési, bér-gazdálkodási, besorolási, képzésfejlesztési, kiválasztási feladataikat elvégezhesék, és

a Tervezés-Kontrolling szervezet az adó, járulék és egyéb juttatásokra vonatkozóan a személyi jellegű költségek tervezését és elemzését elvégezhesse.

Az adattovábbítás során továbbított személyes adatok körét ugyanakkor külön sorolja fel a formanyomtatvány, tíz nagyobb egységbe rendezve azokat:

Személyes adatok (név, születési hely és idő, anyanyelv)

Címek (lakcím, levelezési cím, értesítési cím)

Végzettség, szakképesítés, szakképzettség

Dátum meghatározások (munkaviszonnal kapcsolatos dátumok)

Kiegészítő személyi adatok (leánykori név, anyja neve, igazolványok azonosítói)

Nyelvismeret adatok

Alapbérrel, bérjellegű és béren kívüli juttatásokkal kapcsolatos adatok, adó és járulék adatok

Kompetencia adatok (az adott pozícióhoz elvárt és a munkavállaló tényleges kompetencia értékei)

Teljesítmény Menedzsment Rendszer célkitűzés és értékelés adatai

Tanulmányi szerződés adatai

Ez a tájékoztatás, vagyis az adatkezelési céloknak, illetve az azokhoz szükséges személyes adatoknak a formanyomtatványban szereplő szétválasztása nem felel meg az Avtv.-ben szabályozott tájékoztatási kötelezettségnek. Az Avtv.-ben szabályozott tájékozott hozzájárulás előfeltétele a megfelelő, vagyis teljes tájékoztatás, mely szerint az egyes adatkezelési célokhoz társítani kell az ahhoz szükséges személyes adatok körét. Csak így dönthető el ugyanis az, hogy a megjelölt célhoz valóban szükséges-e az összes, továbbítani és kezelni kívánt személyes adat vagy sem.

A jogszerű tájékoztatásban tehát külön kell választani:

a pusztán csak adatfeldolgozás végett átadott személyes adatok körét, melyeknek a továbbításához az érintett személy hozzájárulását nem kell megkérni.

harmadik személy részére megküldött személyes adatok körét, melyeknél minden egyes adatátadásnál meg kell pontosan jelölni az átadott személyes adatok körét, az adatkezelés célját, valamint az adatkezelés időtartamát.

A fentiek alapján felszólítom Önt, hogy a jogellenesen továbbított személyes adatok kezelését a külföldi adatkezelőnél szüntessék be, illetve az adatvédelmi jogszabályoknak megfelelő adatkezelési gyakorlatot alakítsanak ki.

Budapest, 2004. június 16.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1587/A/2003)

[Állásfoglalás: az anyakönyvvezető a férj hibás anyakönyvi kivonatának javítása után írta át a feleség házassági anyakönyvi kivonatát is, az eljárás adatvédelmi szempontból nem kifogásolható]

[...]

Tisztelt [...]!

Ön állampolgári beadvánnyal fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához, melyben a Nyíregyházi Anyakönyvi Hivatal adatkezelési gyakorlatát kifogásolta. Ön levelében előadta, hogy néhai férjét, mind a születési, mind a halotti anyakönyvi kivonatában [...]ként anyakönyvezték, férje azonban a [...], mint 2. utónevet soha nem használta. Tájékoztattott arról is, hogy 1956-ban kelt házassági anyakönyvükben férje – eltérően a születési anyakönyvi kivonattól – [...] néven szerepelt, Önt – jelen ügy panaszosát – a házasságkötés után [...]né néven anyakönyvezték. Elmondása szerint Ön minden hivatalos nyilvántartásban, hatósági igazolványain, személyazonosító igazolványán, útlevelén is, így került feltüntetésre. Levelében azt is előadta, hogy a tudósításra Önt [...] néven értesítették, ezért a névviselés tisztázása végett a nyíregyházi önkormányzat Népeség-nyilvántartójához fordult, ahol azt a felvilágosítást kapta, hogy az adatot az Anyakönyvi Hivataltól kapták. Mivel Ön ragaszkodik a házassági anyakönyvi kivonatban szereplő eddig használt nevéhez az ügyben vizsgálatomat és ennek alapján teendő állásfoglalásomat kérte. Az ügyben írásban kerestem meg a nyíregyházi Polgármesteri Hivatal Anyakönyv-vezetési Csoportjának csoportvezető anyakönyvvezetőjét. Állásfoglalásomat – figyelembe véve az anyakönyvvezető tájékoztató válaszelevelét, valamint a hatályos törvényi rendelkezéseket – az alábbiakban adom elő.

Az anyakönyvvezető válaszelevelében arról tájékoztattott, hogy 1956-ban a házasulók a házassági szándék bejelentésekor személyes adataikat érvényes személyi igazolvánnyal igazolták. Amennyiben azzal nem rendelkeztek, akkor anyakönyvi és állampolgársági okmányokkal, lakbizonylattal voltak kötelesek azt igazolni. Önök házasságuk alkalmával személyi igazolványukat mutatták be, férje születési anyakönyvi kivonatának bemutatására azonban nem került sor. Ez okozhatta, okozta a születési és a házassági

anyakönyvi kivonatok közötti tartalmi eltérést, ugyanis férje személyi igazolványában a házassági szándék bejelentésekor csak az [...] utónév szerepelt, mely nem kerülhetett ellentmondásba a születési anyakönyvi kivonattal, hiszen azt a törvény szerint nem is kellett bemutatni. Ez a gyakorlat 1991. április 15-től megváltozott, mert a házasulóknak a házassági szándék bejelentésekor be kell mutatniuk a születési anyakönyvi kivonatukat is.

Az ügyben annak tisztázása nem áll módomban, hogy férje személyazonosító igazolványából milyen okból maradt ki a második utónév, azonban megjegyzendő az, hogy aggályosak a személyi igazolványba bejegyzett adatok, ha azok elmosódottak, javítás látszik rajtuk, vagy hiányosan vannak kitöltve.

Az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 6/2003. (III.7.) BM rendelet 33. §-a szerint „*az anyakönyvvezető az ugyanarra a személyre vonatkozó adatokat a korábbi bejegyzés adataival összehasonlítja, az esetleges eltéréseket helyesbíti, illetőleg kijavítja*”. Az ügyben férje születési és házassági anyakönyvi kivonatában található nevek között volt eltérés, és ilyen esetben a korábbi bejegyzés az irányadó, ezért a halotti anyakönyvi kivonatba a születési anyakönyvi kivonatban szereplő nevét kellett feltüntetni, melynek kijavítása az Ön házassági nevét is módosította. Eltérés esetén az anyakönyvvezetőnek hivatalból kell a kijavítást megtenni, ezért a Népeesség-nyilvántartó és a tüdőszűrő szolgálat is automatikusan ezeket az adatokat használja.

Az anyakönyvvezető arról is tájékoztatott, hogy belügyminisztériumi névváltoztatásra azért nincs lehetőség – melyben Ön a néhai férje 2. utónévét elhagyná – mert Ön férje születési nevét nem változtathatja meg.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban Avtv.) 2. § 1. pontja szerint „*személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.*” Az előbbieket alapján megállapítható, hogy a feleség házassági anyakönyvben szereplő házasságkötés utáni neve személyes adat. Ezzel kapcsolatban azonban ki-

emelendő, hogy a jog az eredeti alapbejegyzéseknek megfelelő névhez köti a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jogot, így Önt a névváltoztatáshoz való jog illette volna meg még férje életében.

Álláspontomat összefoglalva és a fenti rendelkezést figyelembe véve az a következtetés vonható le, hogy adatvédelmi szempontból nem kifogásolható, hogy az anyakönyvezető férje anyakönyvi kivonatai közötti eltérés észrevételét követően hivatalból javította ki az Ön házassági anyakönyvi kivonát is, majd ennek megfelelően továbbította az Ön adatait az illetékes hatóságoknak.

Megértem az Ön problémáját, azonban a törvényes keretek között nem áll módomban az adatkezelő jogellenes adatkezelését megállapítani.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdéseivel forduljon továbbra is hozzám bizalommal.

Budapest, 2004. június 17.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(395/A/2004)

**[Állásfoglalás: a hivatalos helyről érkező
küldeményeket a 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet
szabályai szerinti jegyzőkönyv felvétele mellett,
a fogvatartott jelenlétében lehet felbontani]**

Dr. Markó Attila
kerületi rendőrkapitány részére

BRFK III. kerületi Rendőrkapitányság
Budapest

Tisztelt Rendőrkapitány Úr!

A III. kerületi Rendőrkapitányság fogdájára érkező levelek kézbesítésével kapcsolatos megkeresésemre adott – 2004. március 22. napján kelt – válaszával kapcsolatban az alábbiakat kívánom elmondani.

Amint az leveléből kiderül, a Rendőrkapitányság kiválóan ismeri a levelek fogvatartottaknak történő szabályszerű kézbesítésének elméleti szabályait.

A panaszos beadványából azonban az derül ki, hogy a fogvatartottak rendszeresen felbontott állapotban kapták meg leveleiket, az eredeti boríték nélkül. A panaszos említést sem tesz arról, hogy a levelek felbontása – amint azt Ön is írta – az ilyenkor kötelező jegyzőkönyv felvétele mellett történne, a fogvatartott jelenlétében, hanem a címzettek egyszerűen csak kézhez kapják a már felbontott leveleket.

A válaszában szereplő azon megállapítással kapcsolatban, mely szerint az elmúlt időszakban azért fordult elő a levelek felbontása, mivel a borítékon levő címzés alapján a címzett nem volt megállapítható, megjegyezni kívánom, hogy ez magyarázatul szolgálhat ugyan egyes levelek felbontására, a panaszos beadványa alapján azonban úgy tűnik, hogy a fogdán rendszeres a levelek felbontott állapotban történő kézbesítése.

A fentiek alapján tehát felszólítom a fogdára érkező levelek kézbesítésére vonatkozó jogszabályok maradéktalan betartására, különös tekintettel arra, hogy a hivatalos helyről érkező küldeményeket a továbbiakban csak a 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet szabályai szerinti jegyzőkönyv felvétele mellett, a fogvatartott jelenlétében szíveskedjenek felbontani. Ha a későbbiekben

is előfordulna, hogy a borítékon levő címzés alapján a címzett nem egyértelműen azonosítható, úgy kérem, hogy ezt a tényt jegyezzék fel a borítékra, amelyet pedig felnyitást követően mindenképpen csatoljanak a levélhez, az esetleges további viták elkerülése, illetve egyszerűbb rendezése végett.

Felhívom továbbá a figyelmét, hogy amennyiben a jövőben ismételt panasz érkezne hivatalomhoz a kerületi rendőrkapitányság „kézbesítési eljárásával” kapcsolatban, úgy a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 26. § (1) és (2) bekezdései alapján a helyszínen fogom megvizsgálni a sérelmezett gyakorlatot.

Budapest, 2004. június 17.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(529/A/2004)

[Állásfoglalás: a pozitív listás, központi, lakossági adósnilyvántartás a személyes adatok védelme szempontjából azért igen aggályos, mert egy olyan központi nyilvántartás létrehozásával járna, amely a hitelkérelmezők vagyoni viszonyait is nagy mértékben átláthatóvá tenné a hitelkérelmet elbíráló hitelintézet számára]

Jánócsik Béla
ügyvezető igazgató

GOLD Communications Kft.

Tisztelt Igazgató Úr!

2004. június 14-én kelt levelére válaszolva az alábbiakról tájékoztatom:

Az elmúlt években már több ízben is kifejtettem álláspontomat a pozitív adólista felállításával kapcsolatban, melyet továbbra is fenntartok.

Személyes adatok törvényben elrendelt, kötelező kezelése a személyes adatok védelméhez való alapvető jog korlátozása. Az alapjogi korlátozás feltételeit az alkotmány 8. §-ának (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata dolgozta ki. Az alkotmányos alapjogok – lényeges tartalmukat kivéve – csak törvényben, a szükségesség és arányosság követelményének megfelelően korlátozhatók. Az alapjog korlátozása kizárólag akkor alkotmányos, ha az kényszerítő okból történik és az elérni kívánt cél fontossága összhangban van az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlyával.

A pozitív listás, központi, lakossági adósnilyvántartás a személyes adatok védelme szempontjából azért igen aggályos, mert egy olyan központi nyilvántartás létrehozásával járna, amely az olyan hitelkérelmezők vagyoni viszonyait is nagy mértékben átláthatóvá tenné a hitelkérelmet elbíráló hitelintézet számára, akik korábban eleget tettek és eleget tesznek a hitelviszonyból rájuk háruló kötelezettségeknek. Az adatvédelmi biztos korábban, hasonló tárgyú jogszabálytervezet véleményezésekor kifejtette, hogy „indokolatlanul széles egy olyan felhatalmazás, amely valamennyi – a nem fizető és a megbízhatóan törlesztő – hiteladós adatainak begyűjtésére és kezelésére vonatkozik.” (703/J/1997.) Az előterjesztő akkor az észrevételt elfogadta.

Az elmúlt években a kötelező pozitív listás lakossági adósnnyilvántartás bevezetése mellett az előterjesztők többféleképpen is érveltek. Szükségességét egyrészt azzal indokolták, hogy a fejlett országokkal ellentétben hazánkban az elmúlt évtizedekben a háztartások nem szereztek kellő tapasztalatokat a lakossági hitelek kezelésében piacgazdasági körülmények között, és kevésbé vannak tisztában adósságviselő képességükkel, mint a fejlett országok lakossága. Ha ezt tényként elfogadjuk (bár ez is bizonyításra szorulna), akkor a hitelezési kockázatok csökkentése érdekében a pozitív listás lakossági adósnnyilvántartás helyett bizonyára elég lenne a hitelek kezelésének követelményeiről szóló, megfelelő tájékoztatás is.

Érvként hangzott el az is, hogy ezáltal a banki ügyfélkör minél kisebb bürokráciával szolgálható ki. Ezzel kapcsolatban kifejtettem, hogy a bankok és az ügyfelek ügyintézésének egyszerűsítése önmagában nyilvánvalóan nem lehet elégséges indok a kötelezően vezetendő, pozitív listás adósnnyilvántartásra.

Az Európai Unió pénzügyi rendszerére vonatkozó szabályozás adaptációjára való hivatkozás ugyancsak nem fogadható el, mert nem minden EU tagállamban működik pozitív listás adósnnyilvántartás és egyelőre nincs is olyan EU jogszabály, amely szükségessé tenné későbbi bevezetését. Sok országban éppen a pozitív listás adósnnyilvántartási rendszer működése váltott ki olyan reflexeket az állampolgárokból, hogy szükség van személyes adataik törvényi védelmére.

A francia adatvédelmi biztos 2000. évi beszámolójában külön fejezetben foglalkozott a pozitív adóslista kérdésével. Ebben arra a megállapításra jutott, hogy a „pozitív” nyilvántartás minden hitelígénylő adataival alárendelté teszi a magánéletet. Megkérdőjelezte továbbá a „pozitív” nyilvántartás hatékonyságát: a nagyobb mértékben eladósodottak is törleszthetik tartozásaikat, ugyanakkor a kevésbé eladósodottak törlesztésével is lehetnek gondok. A francia adatvédelmi biztos kifejtette azt is, hogy a „pozitív” lista nagyobb teret enged a célhoz kötött adatkezelés elve megsértésének, mivel a benne lévő információk nagy száma és gazdagsága komoly kísértés a más célra történő felhasználásra.

Budapest, 2004. június 23.

Üdvözzel:

Dr. Péterfalvi Attila

(974/K/2004)

[Állásfoglalás: az állami horgászjegyek értékesítése egyesületenként és szövetségenként eltérő adatkezelési gyakorlatot hívott életre, mely sok esetben ellentétes az adatvédelmi előírásokkal]

Dr. Szabó Imre

elnök

Magyar Országos Horgász Szövetség

Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

Az elmúlt időszakban már több beadvány érkezett irodámhoz, melyben a beadványozók az állami horgászjegy kiadásával kapcsolatos adatkezelési problémákra hívták fel figyelmemet. A horgászjegy kiadása és meghosszabbítása ugyanis bizonyos, törvényben meghatározott személyi feltételek meglétéhez kötött, melynek ellenőrzése a bizományosi értékesítés során nem lehetséges. A beadványok alapján az eddig kialakított álláspontom a következő:

A halászatról és a horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény (a továbbiakban Hhtv.) 18. §-a szerint halászati tevékenység csak a halászati hatóság által kiadott érvényes horgászati engedéllyel (horgászjegy) folytatható. A horgászathoz azonban az adott halászati vízterületen, halastavon a halászati jog jogosultjának területi engedélye is szükséges.

A Hhtv. szerint a horgászjegyek kiadása a halászati felügyelő hatáskörébe tartozik, a Hhtv. végrehajtásáról szóló 78/1997. (XI. 4.) FM rendelet (a továbbiakban Vhr.) azonban feloldja ezt a kötöttséget. A Vhr. 10. § szerint ugyanis közvetlenül a halászati hatóság, vagy nevében, az általa megbízott szervezet adja ki az állami horgászjegyet, vagy hosszabbítja meg annak érvényességét a következő évre. Az állami horgászjegy kiadása és meghosszabbítása bizonyos törvényben előírt feltételekhez kötött. Állami horgászjegyet csak az a személy kaphat, aki rendelkezik a halászati hatóság által igazolt horgászvizsgával, vagy az előző évi horgászjegyet bemutatja, horgász szervezeti tagságát igazolja, és fogási naplóját leadja [Hhtv. 20. § (2) bekezdés)], valamint horgászati tevékenysége nem esik a Hhtv. 21. §-ában foglaltak alá, mely szerint:

„(1) Állami halászszejg vagy horgászszejg nem adható ki annak a személynek,

a) akit a hal fogásával (gyűjtésével) összefüggésben elkövetett szabálysértés vagy bűncselekmény miatt jogerősen elmarasztaltak,

b) akivel szemben halvédelmi bírságot szabtak ki a kiadás iránti kérelem időpontjától visszamenőleg egy éven belül.

(2) Megtagadható az állami halászszejg vagy horgászszejg kiadása, annak a személynek, akit a hal fogásával (gyűjtésével) összefüggésben elkövetett bűncselekmény miatt a kiadás iránti kérelem időpontjától visszamenőleg három éven belül jogerősen felelősségre vontak.”

A már kiadott horgászszejget a halászati hatóság egy év időtartamra visszavonja, visszatartja attól a személytől, aki a fenti cselekmények bármelyikét elköveti [Hhvt. 21. § (3) bekezdés].

A horgászszejgek kiadására a halászati hatóság bizományosi értékesítési szerződést köthet azzal a szervezettel, akinél biztosítható a Hhvt. 20. § (2) bekezdésében meghatározott személyi feltételek betartása.

A törvény indoklása szerint azzal, hogy az állami horgászszejg kiadása és a halvédelmi bírság kiszabása egyaránt az első fokú halászati hatóság hatáskörébe kerül, a gyakorlatban is érvényesíthetővé válik annak előírása, hogy a sejeg nem adható ki – a kérelem időpontjából egy éven belül – annak a személynek, akit szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen felelősségre vontak, illetve halvédelmi bírság kiszabásával sújtottak. A Vhr. szerint az értékesítéssel kapcsolatos jogosítványok delegálhatók harmadik szervekre (egyesület, szövetség), ugyanakkor a feladat ellátásához szükséges hatósági jogosítványok alapításáról törvény nem rendelkezik. A törvényben előírt és a halászathoz, horgászathoz szükséges személyi feltételek ellenőrzése kivitelezhetlenné válik, mert ezzel a hatósági feladatok ellátása különböző szervek között oszlik meg.

A horgászszejgek értékesítése azonban bizonyos személyes adatok megismerését és kezelését teszi szükségessé. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) alapján személyes adat bármely természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, érintettre vonatkozó következtetés. Az Avtv. alapján személyes adat csak akkor kezelhető, ha az érintett ahhoz hozzájárult, vagy törvény az adatkezelést elrendeli. A szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetése miatti felelősségre vonás, valamint a halvédelmi bírság fizetésére kötelezés egyaránt a jogellenesen hor-

gászó személy személyes adata, melynek kezelésére a Hhtv. alapján csak a halászati hatóság jogosult. Törvényi felhatalmazás hiányában minden egyéb szerv, vagy személy adatkezelésének az érintett hozzájárulásán kell alapulnia.

A jelenleg hatályos szabályozás alapján a halászati hatóság megbízottjaként (bizományosaként) a horgászjegyet értékesítő, illetve meghosszabbító szervezet csak a Hhtv. 20. § (2) bekezdésében előírt feltételek (horgászvizsga, előző évi horgászjegy kiváltása, egyesületi tagság, fogási napló leadása) vizsgálatára és ellenőrzésére, és az ezzel kapcsolatos adatok kezelésére jogosult. A törvényben előírt, és horgászati tevékenység végzését kizáró „méltatlanság” vizsgálatára nincs megfelelő törvényen alapuló hatásköre, így az ezzel kapcsolatos személyes adatok kezelésére – az érintett hozzájárulása nélkül – nem jogosult.

Az egyik megoldási lehetőségként az utólagos kontroll bevezetése kínálkozik, amely az adatvédelmi előírásokkal és a Hhtv. rendelkezéseivel összhangban alkalmazható. A Hhtv. 48. §-a alapján a halászati felügyelő nyilvántartást vezet az általa kiadott állami horgászjegyekről. Ez a nyilvántartás tehát azoknak a horgászoknak a személyes adatait tartalmazza, akik az állami horgászjegy kiadását, illetve meghosszabbítását a halászati felügyelő előtti hatósági eljárásban kérelmezték. A Vhr. felhatalmazása alapján a megbízott szervezet (bizományos) a jegyek értékesítését végzi, és negyedévente elszámol a díjbevételekkel a hatóság felé [Vhr. 12. § (4) bekezdés]. A horgászjegy birtokosának személyes adatait – akárcsak az értékesítésből származó díjbevételt – célszerű a megbízottnak a jogosultság ellenőrzése céljából az illetékes halászati hatóság felé továbbítani. Az adatkezelés és az adattovábbítás feltétele az érintett önkéntes, tájékozott és határozott hozzájárulása. Ezzel biztosítható, hogy a halászati felügyelő által a horgászjegyekről vezetett nyilvántartás pontos és teljes körű legyen, másrészt lehetővé teszi az engedélyre való jogosultság ellenőrzését is. A törvényben előírt feltételeknek az igénylőnél való fennállásáról ugyanis a halászati hatóságnak van tudomása, mert a halvédelmi bírság kiszabásával kapcsolatos eljárást a Hhtv. 44. §-a szerint a hatóság folytatja le, valamint a szabálysértési hatóság, a bíróság, az egyéb halászati hatóság köteles szabálysértéssel, bűncselekménnyel összefüggő felelősség megállapításáról értesíteni az elkövető lakóhelye szerinti illetékes halászati hatóságot [Hhtv. 21. § (3) bekezdés].

Amennyiben a horgászjegyet a tulajdonosa jogosulatlanul vásárolta vagy hosszabbította meg, a Hhtv. 44. § (1) szerint a halászati felügyelő – mint halászati igazgatásban első fokon hatáskörrel rendelkező szerv – hatósági

eljárás keretében visszavonja a jogosulatlanul kiadott vagy meghosszabbított állami horgászengedélyt.

A Hhtv. csak a halászati hatóság számára teszi lehetővé a személyes adatok kezelését. A jegyek értékesítésével és hosszabbításával kapcsolatos és törvényen alapuló hatósági feladatokat ugyan a Vhr. szerint egyéb megbízott szervezetek (bizományos) is elláthatnak, az Avtv. rendelkezései alapján megfelelő törvényi felhatalmazás hiányában ezek a szervezetek nem jogosultak a halvédelmi bírsággal, és a hal fogásával kapcsolatos szabálysértés és bűncselekmény elkövetésével összefüggő adatok kezelésére. A horgászjegy kiadásával és meghosszabbításával összefüggésben azonban az érintettek önkéntes és tájékozott hozzájárulása alapján létrehozható egy olyan kimutatás, amely a kiadott horgászjegyek birtokosainak adatait tartalmazza abból a célból, hogy azokat a bizományos továbbítsa ellenőrzés végett a halászati felügyelőség számára. A célhoz kötött adatkezelés elvének megfelelően, ha olyan személyes adatokat, mint név, lakcím, születési hely és idő, az érintett hozzájárulása alapján kezel a bizományos. Fontos megjegyezni, hogy az adatkezelés célja az ellenőrzés céljából történő továbbítás, az Avtv. 14. § (2) bekezdésének d) pontja alapján, ha az adatkezelés célja megszűnt – az adatok a felügyelőség felé továbbításra kerültek – az adatokat a bizományos törölni köteles.

Másik megoldási lehetőség, hogy a horgász az államigazgatási eljárásról szóló 1957. évi IV. törvény 50. §-a alapján a lakóhelye szerinti illetékes halászati hatósághoz fordul, hogy számára állítson ki hatósági bizonyítványt annak igazolására, hogy vele szemben halvédelmi bírságot a kérelemtől számított egy éven belül nem szabtak ki, illetve hal fogásával kapcsolatban felelősségre nem vonták. A közigazgatási szerv a tény, állapot, vagy egyéb adat igazolására szolgáló hatósági bizonyítványt írásban, 8 napon belül köteles kiadni. A bizonyítvány továbbá tartalmazza azt is, hogy kinek, milyen célból és milyen bizonyítékok alapján állították ki. A bizonyítvány birtokában a kérelmező minden kétséget kizáróan igazolja horgászatra való jogosultságát, ezzel számára állami horgászjegy kiadható, illetve meghosszabbítható. A hatósági bizonyítványt azonban a halászati hatóság megbízza (bizományos) csak az érintett hozzájárulásával kezelheti, tárolhatja, akár annak eredeti, akár másolati példányát.

Állásfoglalásomról tájékoztattam a földművelésügyi és vidékfejlesztési minisztert, egyúttal jogszabály-módosításra hívtam fel. Az állami horgászjegyek értékesítése azonban egyesületenként és szövetségenként eltérő adatkezelési gyakorlatot hívott életre, melyek sok esetben ellentétesek az adat-

védelmi előírásokkal. A MOHOSZ feladata az Alapszabálya szerint állandó kapcsolat fenntartása a tagszervezetekkel, a horgászattal kapcsolatos jogszabályok érvényesülésének előmozdítása, kezdeményező szerep felvállalása a jogszabályok előkészítő munkálataiban. A tagszervezetek tájékoztatásával, valamint a jogalkotási folyamatban való részvételével szíves együttműködését kérem az adatvédelmi előírásokkal harmonizáló, egységes gyakorlat kialakítása érdekében.

Budapest, 2004. június 25.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(841/K/2004)

[Állásfoglalás: az önkormányzat nem kérhet személyes adatokat a honlapon való regisztrálás feltételeként]

Dr. Szabó Katalin
jegyző

Székesfehérvár Megyei Jogú Város
Polgármesteri Hivatal
Székesfehérvár

Tisztelt Jegyző Asszony!

2004 januárjában több beadványozó fordult irodámhoz Székesfehérvár Megyei Jogú Város www.fehervar.hu URL címen elérhető hivatalos honlapjával kapcsolatban. A honlapon az önkormányzat fórumot üzemeltet, ahol a látogatók különböző témákban (közügyek, kultúra, sport, stb.) mondhatják el véleményüket. A hozzászólásnak feltétele a regisztráció, így különböző személyes adatokat az önkormányzat rendelkezésére kell bocsátani. A látogató kétféle módon regisztrálhatja magát: kötelezően meg kell adnia nevét, felhasználónevét, e-mail címét és választania kell egy jelszót, ezzel azonban hozzászólása előzetes moderáláson esik át. A személyazonosító igazolványa számának és a bejelentett lakcímének megadása fakultatív, de ez az adatszolgáltatás az előmoderálás alóli mentességet biztosítja a látogató számára. Az adatkezeléssel kapcsolatban a tájékoztatás meglehetősen szükséges: „A portál üzemeltetője (Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata) nyilatkozik, hogy az adatokkal nem él vissza, harmadik személynek nem adja ki, és az adatvédelmi törvénynek megfelelően kezeli azokat.”)

Az ügyben megkeresésemre adott válasza a következő volt:

2003 novemberében indította el megújult honlapját az önkormányzat, mely induláskor tartalmazott egy fórumot, melyen bárki, előzetes moderálás nélkül elmondhatta véleményét. Még ebben a hónapban megkereste az önkormányzatot egy sportszövetség, mert a nyitott fórumon valaki valós személyek nevével visszaélve a szövetség és egyes személyek lejáratására törekedett. Az „incidens” után döntöttek úgy, hogy megszüntetik a regisztráció nélküli hozzászólások lehetőségét. A regisztráció során kért adatok megadása önkéntes, nem kötelező jellegű a véleménynyilvánításhoz.

A Hivatal a személyazonosító igazolvány számra és a bejelentett lakcímre vonatkozó adatokat a fórumon hozzászólók személyazonosságának ellenőrzése céljából kezeli. Jelenleg az adatok lekérdezése nem történik meg, amíg adatvédelmi szempontú vizsgálat nem zárul le. A Hivatal a későbbiekben szeretne élni ezzel a lehetőséggel.

Az előmoderálással olyan hozzászólások megjelenítését szeretnék megelőzni, melyek például sértik a jó ízlést, hatályos jogszabályokba ütköznek, bárki valós, személyes adatait tartalmazza (kivéve ha az érintett maga hozta nyilvánosságra), valós személy nevével visszaélő, jó ízlést, erkölcsöt, személyiséget sértő tartalommal rendelkeznek.

Az adatok kezelője a Székesfehérvár Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala, az adatfeldolgozást a Hivatal köztisztviselői végzik. A regisztráció során megadott adatok ellenőrzés után azonnal törlődnek, ezáltal nem jön létre olyan adatbázis, mely folyamatosan bővülve személyes adatokat tartalmaz. Az ellenőrzésig eltelt időszakban senki és semmilyen célból nem kaphatja meg azokat.

Az ügyben az alábbi állásfoglalást adom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) szerint személyes adat minden olyan adat, amely egy meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható. Az adat mindaddig megtartja ezt a minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható [Avtv. 2. § 1. pont]. Az internetes fórumon használt becenév, az e-mail cím és a fórumon tett hozzászólások személyes adatok lehetnek, ha természetes személyhez kapcsolódnak, míg a hozzászóló lakcíme és személyazonosító igazolvány száma egyértelműen személyes adat.

Személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli [Avtv. 3. § (1) bekezdés].

Az internetes portál felkeresésével, és az ott közzétett moderálási szabályok elfogadásával lényegében az érintett hozzájárul személyes adatai kezeléséhez. A hozzájárulás az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok kezeléséhez. A vizsgált fórum – az internet sajátos jellegéből adódóan – értelem-szerűen biztosítja az önkéntességet, a hozzászóló tudatában van annak,

hogy véleménynyilvánításával egyidejűleg személyes adatait (például nick-név, e-mail cím, véleménye, IP címe) a honlap üzemeltetőjének rendelkezésére bocsátja.

A jogalap mellett az adatkezelés jogszerűségéhez elengedhetetlen a célhoz kötött adatkezelés követelményének való megfelelés is. *„Személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.”* (Avtv. 5. §)

A vizsgált ügyben adatvédelmi szempontból a regisztráció kifogásolható. A Hivatal ugyanis a hozzászóló lakcímét és személyazonosító igazolvány számát kívánja kezelni abból a célból, hogy az érintett személyazonosságát ellenőrizze. Az ellenőrzést azért tartja az önkormányzat szükségesnek, mert a jogsértő tartalmakat és hozzászólásokat ezzel a módszerrel kívánja kiszűrni: aki hozzájárul adatai előzetes kontrollálásához, arról vélelmezhető, hogy véleményéért vállalja a büntetőjogi és polgári jogi felelősséget is. Az előzetes moderálás így szükségtelenné válik.

Elsőként vizsgálnunk kell azt a célt, melynek érdekében az adatok kezelését szükségesnek tartja az önkormányzat. Egy fórumot üzemeltet, ahol bárki, bármikor szabadon elmondhatja véleményét különböző témakörökben. Az interneten kialakult „szokásjog” alapján tartalomszolgáltató felelőssége korlátlan az általa szerkesztett és fizetett tartalmak, míg korlátozott a felhasználói tartalmak tekintetében. Így például az általa szerkesztett hírekért és a közzétett önkormányzati rendeletekért való felelőssége korlátlan. A felhasználói tartalmakért nem vállalhat korlátlan felelősséget, mivel ezeknek az információknak csupán webes felület biztosít, azokat a felhasználók jelenítik meg. A felhasználói tartalmakért való felelősségén nem változtat az a tény sem, hogy a tartalomszolgáltató fenntartja magának az utólagos – vizsgált ügyben előzetes – moderálás jogát. A felhasználók által megjelenített tartalmak tipikus közege az internetes fórum vagy – amennyiben a tartalomszolgáltató csak a technológiát biztosítja – a szabad tárhelyszolgáltatás.

A kialakult gyakorlat alapján az önkormányzatnak, mint tartalomszolgáltatónak nem kötelessége felelősséget vállalni a szabad véleménynyilvánításhoz való jog gyakorlásával elkövetett jogsértésekért, így a felhasználók sze-

mélyazonosságának megállapítása sem tartozik az ő tartalomszolgáltatói feladatkörébe. Amennyiben a fórumon olyan hozzászólás jelenik meg, amely sérti bárkinek a személyiségi jogait, vagy jogszabályba ütközik, a tartalomszolgáltató köteles azt a tartalmat eltávolítani. A jogsértő személyének a megállapítása a nyomozhatóság feladatkörébe tartozik, a tartalomszolgáltatótól csupán a regisztrálással kezelt adatok szolgáltatása várható el, a hozzászóló valós kilétének felfedése nem az önkormányzat, és nem a tartalomszolgáltató feladata.

Az önkormányzat által meghatározott cél megvalósulását egyébként sem szolgálják az olyan személyes adatok kezelése, mint lakcím és személyazonosító igazolvány szám, mert az internetes közegben ezen adatok alapján nem lehetséges a hozzászóló személyazonosságát minden kétséget kizáróan megállapítani. A személyazonosító igazolvány használatának célja, hogy a polgár különböző ügyletekben ennek bemutatásával igazolja személyazonosságát. Az igazolvánnyal történő személyazonosításnak elengedhetetlen feltétele a személyes jelenlét. Ezzel szemben az interneten kizárt az igazolványszám alapján történő azonosítás, másrészt a regisztráció során valós, de más személy adatainak megadásával bárki áteshet az előzetes ellenőrzésen. Ezután pedig korlátlanul, a felelősséget áthárítva közzéteheti – akár mások személyiségi jogait is sértő – véleményét.

Az önkormányzat ezzel az eljárással egyéb vonatkozásban is sérti a célhoz kötött adatkezelés követelményét. Azt a nyilvántartást használja fel az internetezők adatainak az ellenőrzésére, melyet a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvényben (a továbbiakban Nytv.) meghatározott célok érdekében vezet. A települési önkormányzat jegyzője az Nytv. alapján a nyilvántartással kapcsolatos feladatokat látja el, azaz gyűjti és kezeli a törvényben meghatározott adatokat, átvezeti az adatokon bekövetkezett változásokat, okiratok kiadását végzi, valamint a törvényben meghatározott feltételekkel a nyilvántartásból adatot szolgáltat. A fórumon hozzászólók személyazonosságának ellenőrzésével azonban ettől a céltól eltérő adatkezelést folytat.

Megállapítom, hogy az önkormányzat adatkezelése ellentétes az Avtv. 5. §-ának rendelkezéseivel, ezért az Avtv. 25. § (2) bekezdése alapján felhívom, hogy a jogellenes adatkezelést szüntesse meg, valamint törölje a már regisztrált felhasználók lakcímeire és személyazonosító igazolvány számára vonatkozó adatokat. Kérem továbbá, hogy nagyobb körülmek-

téssel járjanak el a nyilvántartásból történő adatszolgáltatások során, az adatkezelés az Nytv. IV. fejezetében meghatározott szabályoknak megfelelően történjék.

Megtett intézkedéseiről kérem, haladéktalanul tájékoztasson.

Budapest, 2004. június 28.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(253/A/2004)

[Állásfoglalás: az egyházi intézmény alkalmazottainak vallásos meggyőzésére vonatkozó különleges adatok kötelező szolgáltatására törvényes úton az érintett alkalmazottak nem kényszeríthetők]

Dr. Seregély István, egri érsek
Magyar Katolikus Püspöki Konferencia

Budapest

Tisztelt Érsek Úr!

Egy katolikus egyházi oktatási intézmény alkalmazottja vizsgálatot kezdeményezett az Adatvédelmi Biztos Irodájánál az intézményvezető által elrendelt kötelező adatszolgáltatás ügyében. A vizsgálat eredményéről az alábbiakban tájékoztatom Önt:

A panaszos által mellékelt iratok szerint az intézmény igazgatója a fenntartó utasítására és a következő jogszabályokra hivatkozva határozta meg az alkalmazottak által kötelezően szolgáltatandó adatok körét:

a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (Kjt.) 5. sz. melléklete alapján

- 3 hónapnál nem régebbi hatósági erkölcsi bizonyítvány
- családi állapota
- gyermekeinek születési ideje
- egyéb eltartottak száma, az eltartás kezdete
- iskolarendszeren kívüli oktatás keretében szerzett szakképesítése
- idegennyelv-ismerete

az Egyházi Tvk. (CIC,1983) 83. kánon 2. § és a

II. Vatikáni Zsinat (1965) „*Gravissimum educationis momentum*” 8. pontja alapján

- 3 hónapnál nem régebbi keresztlevel feljegyzésekkel kiegészítve.

A Kjt. 5. számú melléklete meghatározza a közalkalmazotti alapnyilvántartás adatkörét, ez alapján az alapnyilvántartásban többek között szerepel a közalkalmazott

- családi állapota

- gyermekeinek születési ideje
- egyéb eltartottak száma, az eltartás kezdete
- iskolarendszeren kívüli oktatás keretében szerzett szakképesítése(i), valamint meghatározott munkakör betöltésére jogosító okiratok adatai
- idegennyelv-ismerete.

Az alapnyilvántartás ezen kívül tartalmazza a közalkalmazotti jogviszony létesítéséhez szükséges erkölcsi bizonyítvány számát és keltét.

Az első adatszoportnál tehát a hivatkozott közalkalmazotti törvény az adatkezeléshez a kellő törvényi felhatalmazást megadja azzal a különbséggel, hogy a közalkalmazotti alapnyilvántartás adatkörénél a „jogviszony létesítéséhez szükséges, az erkölcsi bizonyítvány száma, kelte” van csak feltüntetve.

- Kifejezetten problémásak viszont a keresztlevél adatai.

Az érintett vallási hovatartozására vonatkozó különleges adatain kívül szerepelnek a szülők, keresztszülők vallása és foglalkozása, valamint a keresztelő pap neve és hivatala.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (közoktatási törvény) 40. § (4) pontja alapján a 2. sz. melléklet pontosan meghatározza a közoktatási intézményekben e törvény alapján nyilvántartott adatok körét, a többi adat csak az érintett hozzájárulásával kezelhető.

81. § (1) Ha a nevelési-oktatási intézményt nem helyi önkormányzat, illetve nem állami szerv tartja fenn

a) a nevelési-oktatási intézmény vallási, illetve világnézeti tekintetben elkötelezett intézményként is működhet, és ennek megfelelően a gyermekek vagy a tanulók felvételének előfeltételeként kikötheti valamely vallás, világnézet elfogadását, a nevelési, illetve pedagógiai programjába beépítheti a vallási, világnézeti elkötelezettségnek megfelelő filozófiai, etikai, kulturális ismereteket, és korlátozhatja, kizárhatja az e törvény 19. § (1) bekezdés d) pontjában szabályozott jog gyakorlását [miszerint 19. § (1) A pedagógust munkakörével összefüggésben megilleti az a jog, hogy d) a 4. § (2) bekezdésében foglaltak megtartásával saját világnézete és értékrendje szerint végezze nevelő, illetve nevelő és oktató munkáját, anélkül, hogy annak elfogadására kényszerítené vagy készítené a gyermeket, tanulót,], a házirendben a gyermekekre, a tanulókra a vallásgyakorlással összefüggésben jogokat és kötelezettségeket állapíthat meg.

- Az előző adatvédelmi biztos egy 1997-ben lefolytatott vizsgálat során megállapította, hogy

„A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény 3. § (1) bekezdése alapelveként szögezi le, hogy vallása, meggyőződése és azok kinyilvánítása, illetőleg gyakorlása miatt senkit semmilyen hátrány nem érhet és semmiféle előny nem illethet meg.

A 3. § (2) bekezdése alapján állami (hatósági) nyilvántartásba vallási és más meggyőződésre vonatkozó adatot felvenni nem szabad.

Az 5. § szerint a szülőnek, gyámnak joga van ahhoz, hogy a kiskorú gyermek erkölcsi és vallási neveléséről döntsön, és arról megfelelően gondoskodjék.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló LXIII. törvény (Avtv.) 2. § (2) pontja alapján a vallásos vagy más meggyőződésre vonatkozó személyes adat különleges adatnak minősül, a 3. § (2) bekezdése pedig előírja az adatkezelés feltételeként a megfelelő törvényi felhatalmazást vagy az érintett írásos beleegyezését.

A vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapján megállapítható, hogy az egyházak nem kötelesek híveikről nyilvántartást vezetni, de belső autonómiájuk ezt lehetővé teszi. A hívek ebben az esetben szabadon mérlegelve döntik el, hogy az egyház felhívásának milyen mértékben és formában tesznek eleget, az adatszolgáltatás azonban állami erővel nem kényszeríthető ki és közjogi úton nem lehet kötelezővé tenni (kánonjogi értelemben természetesen már más lehet a helyzet, de ez a közösség belső normája, melynek hatálya kizárólag a közösséghez tartozókra terjed ki).“

- Az Avtv. különleges adatokra vonatkozó szigorú szabályozása alapján egyértelműen megállapítható, hogy a keresztlevélen a szülőkre, keresztszülőkre és a keresztelő papra vonatkozó különleges adatokat az intézmény, illetve fenntartója az érintettek írásos beleegyezésének hiányában nem kezelheti.

Az alkalmazottak vallásos meggyőződésére vonatkozó különleges adatok kötelező szolgáltatására törvényes úton véleményem szerint az érintett alkalmazottak nem kényszeríthetők.

Egy egyházi intézmény alkalmazottai vélelmezhetően önkéntes alapon a fenntartó egyház normáit és belső szabályrendszerét magukra nézve kötelezőnek ismerik el. A törvény a vallási meggyőződésre vonatkozó különleges adatok nyilvántartását egyházi oktatási intézményekben a tanulók vonatkozásában közvetett módon megengedi, de ugyanez a konkrét felhatalmazás az alkalmazottak viszonylatában már hiányzik.

A szenzitív adatok kezeléséhez szükséges törvényi garanciák kizárólag az érintett önkéntes, tájékozott és írásos beleegyezése alapján érvényesülhetnek.

Természetesen adatvédelmi szempontból nem kifogásolható az a megoldás sem, ha egyházi fenntartású intézményeknél a vonatkozó törvényekbe a közoktatási törvény 81. § (a) bekezdésében foglaltak analógiája szerint beépül az alkalmazottak világnézetére vonatkozó, az általánostól eltérő különös szabályozás. Ehhez azonban a megfelelő egyeztetést követően törvénymódosítás szükséges.

Tájékoztatom Érsek Urat, hogy álláspontról egyidejűleg értesítem Dr. Gulyás Kálmán egyházi kapcsolatokért felelős államtitkár urat is.

Kérem Érsek Urat, hogy az ügyel kapcsolatban kialakított álláspontjáról, illetve az esetleges intézkedéseiről tájékoztasson.

Budapest, 2004. július 22.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1007/A/2004)

[Állásfoglalás: a Simon Wiesenthal Központ „Utolsó Esély Művelet” elnevezésű magyarországi akciójának adatvédelmi kérdéseiről]

Az adatvédelmi biztos állampolgári kezdeményezés alapján foglalt állást az „Utolsó Esély Művelet” adatvédelmet érintő kérdéseiről.

Az interneten kikeresett információk alapján az amerikai székhelyű Wiesenthal Központ jeruzsálemi irodájának vezetője, Dr. Efraim Zuroff és az amerikai zsidó karitatív Targum Shlishi Alapítvány vezetője, Aryeh Rubin közös akciójáról van szó.

Ennek lényege, hogy hét országban (Litvánia, Lettország, Észtország, Horvátország, Ausztria, Lengyelország, Románia), valamint Magyarország (július), Argentína (augusztus), Németország (szeptember), Ukrajna (ez évben) területén a sajtón keresztül felhívást intéznek a lakossághoz, melyben komoly pénzjutalmat ígérnek minden olyan információért, melynek segítségével felelősségre vonhatók még élő „nácik”, akik zsidók ellen a Holocaust idején atrocitásokat követtek el.

A bejelentők számára ingyenes „zöld” vonalat hoznak létre. Bárki anonim módon is információt szolgáltathat a Wiesenthal Központnak Izraelben, a helyi zsidó közösségeknek vagy az ügyészségnek.

A beérkező információkat nem nyilvánosan kezelik, hanem a már meglévő adatokkal vetik össze, mint egy mozaikot. Amennyiben a feldolgozás alapján ez indokolt, az információkat büntetőeljárás lefolytatása céljából átadják a helyi igazságszolgáltatási szerveknek.

A hatályos jogi szabályozás értelmében a Holocausttal összefüggő, emberiség elleni bűncselekmények el nem évülő bűncselekményi kategóriába tartoznak, melyek miatt bárki tehet feljelentést formai kötöttség nélkül, de a feljelentés kizárólag ügyésznél, nyomozó hatóságnál, bíróságnál, illetve más hatóságnál terjeszthető elő.

A helyi vagy társadalmi érdekekkel összefüggő panaszokat és közérdekű bejelentéseket pedig állami és helyi önkormányzati szervek intézik.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 2. §. szerint személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az

érintettre vonatkozó következtetés, különleges adat a faji eredetre, a nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozásra, a politikai véleményre vagy pártállásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre, az érdek-képviseleti szervezeti tagságra, bűnügyi személyes adat a büntetőeljárás során vagy azt megelőzően a bűncselekménnyel vagy a büntetőeljárással összefüggésben, a büntetőeljárás lefolytatására, illetőleg a bűncselekmények felderítésére jogosult szerveknél, továbbá a büntetés-végrehajtás szervezeténél keletkezett, az érintettel kapcsolatba hozható, valamint a büntetett előéletre vonatkozó személyes adat.

Az Avtv. szigorú szabályokat állapít meg az adatkezelésre vonatkozóan:

Személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul vagy azt törvény elrendeli. Különleges adat akkor kezelhető, ha az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul, vagy egyéb esetekben azt törvény elrendeli.

Kizárólag állami vagy önkormányzati szerv kezelheti az állam bűnüldözési és bűnmegelőzési, valamint közigazgatási és igazságszolgáltatási feladatainak ellátása céljából kezelt bűnügyi személyes adatokat.

Az Avtv. hatálya alá tartozik valamennyi Magyarországon folytatott adatkezelés, adatfeldolgozás, így a magánszemélyek adatkezelése is, kivéve *„a természetes személynek a kizárólag saját személyes céljait szolgáló”* adatkezelése.

E törvényben foglaltakat kell alkalmazni, ha az Európai Unió területén kívül személyes adatok kezelését folytató adatkezelő az adatfeldolgozással a Magyar Köztársaság területén székhellyel, telephellyel (fiókteleppel) vagy lakóhellyel (tartózkodási helyel) rendelkező adatfeldolgozót bíz meg, vagy itt lévő eszközt használ fel, kivéve, ha ez az eszköz csak az Európai Unió területén átmenő adatforgalom célját szolgálja. Az ilyen adatkezelőnek ki kell jelölnie egy képviselőt a Magyar Köztársaság területén.

Személyes adat (beleértve a különleges adatot is) az országból – az adathordozótól vagy az adatátvitel módjától függetlenül – harmadik országban lévő adatkezelő vagy adatfeldolgozó részére csak akkor továbbítható, ha ahhoz az érintett hozzájárul, ha azt törvény lehetővé teszi, vagy ha arról nemzetközi szerződés rendelkezik, feltéve, hogy a harmadik ország joga – az Európai Unió által meghatározott – megfelelő védelmet biztosít az átadott adatok kezelése során. Az Európai Unió tagállamaiba irányuló adattovábbítást úgy kell tekinteni, mintha a Magyar Köztársaság területén belüli adattovábbításra kerülne sor.

A fentiek alapján a Wiesenthal Központ, illetve a Központ képviselőjében Magyarországon eljáró szerv vagy személy nem rendelkezik törvényes felhatalmazással arra, hogy a gyanúba került személyek azonosítható adatait (név, lakcím, vészkorszak idején feltételezhető tevékenység, esetleges tanúk adatai) kezelje, azokat gyűjtse, tárolja, feldolgozza vagy továbbítsa.

Különösen aggályos az összegyűjtött adatok külföldre – Izraelbe – történő esetleges továbbítása, hiszen a személyes adatok határátlépő áramlásának hiányoznak azok a törvényes feltételei, melyek ezen alkotmányos jog gyakorlásának megfelelő garanciáit jelentenék.

Az adatvédelmi biztos sajtóban nyilvánosságra hozott véleményének hatására a Wiesenthal Központ magyarországi koordinátora bejelentette, hogy ideiglenesen felfüggesztik az akció magyarországi végrehajtását.

Budapest, 2004. augusztus 2.

Dr. Péterfalvi Attila

(1113/H/2004)

[Állásfoglalás: ha valaki az interneten üzemeltetett fórumon (chaten) személyes adatokat hoz nyilvánosságra az érintett hozzájárulása nélkül, akkor az, az adatvédelmi törvény aspektusából személyes adatok jogellenes nyilvánosságra hozatalának minősül]

[...]

[...]

Tisztelt [...]!

Ön május 7-én konzultációs beadvánnyal fordult az Adatvédelmi Biztos Hivatalához, melyben arra a kérdésre vár választ, hogy az Ön által üzemeltetett honlapon található internetes fórumban megjelenő vélemények sértik-e az adatvédelmi előírásokat. Az Ön által megjelölt internetes oldalakat megvizsgáltam, álláspontomat az alábbiakban adom elő.

A kérdés megválaszolását lényegében két alkotmányban deklarált alapvető jog önálló vizsgálatával szükséges kezdeni. Ez a két alapvető jog az információs önrendelkezés, valamint a szabad véleménynyilvánítás joga.

Az alkotmány 59. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jó hírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog. Ennek az információs önrendelkezési jognak az érvényesülését a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) biztosítja, melynek célja annak biztosítása, hogy személyes adatával mindenki maga rendelkezzen. Az információs önrendelkezési jog alkotmányos alapjogként megillet minden természetes személyt, így mindenki szabadon dönt arról, hogy személyes adatait ki, milyen célból, hol és milyen körülmények között kezelheti. Ezt a jogot az Alkotmánybíróság azonban nem tekinti abszolút, minden körülmények közt feltétlenül érvényesülő jognak, mert az kivételesen és törvény által – illetve törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben, helyi önkormányzat rendelete által – korlátozható.

Az alkotmány 61. § (1) bekezdésében deklarálja, hogy mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze. A 30/1992. (V. 26.) AB határozat a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepet biztosít az alkotmányos alapjogok között, és hangsúlyozza, hogy tulajdonképpen „*anyajoga*” ez többféle kommunikációs alapjognak (úgy mint például sajtó- és szólásszabadság). A szabad véleménynyilvánításhoz való jog a véleményt annak érték- és igazságtartalmára tekintet nélkül védi, a szabad kommunikációban helye van minden véleménynek, jónak és károsnak, kellemesnek és sértőnek egyaránt. Az Alkotmánybíróság továbbá hangsúlyozza:

„(...) A szabad véleménynyilvánítás jogának kitüntetett szerepe ugyan nem vezet arra, hogy ez a jog – az élethez vagy az emberi méltósághoz való joghoz hasonlóan – korlátozhatatlan lenne, de mindenképpen azzal jár, hogy a szabad véleménynyilvánításhoz való jognak valójában igen kevés joggal szemben kell csak engednie, azaz a véleményszabadságot korlátozó törvényeket megszorítóan kell értelmezni. A vélemény szabadságával szemben mérlegelendő korlátozó törvénynek nagyobb a súlya, ha közvetlenül másik alanyi alapjog érvényesítésére és védelmére szolgál, kisebb, ha ilyen jogokat csakis mögöttesen, valamely „intézmény” közvetítésével véd, s legkisebb, ha csupán valamely elvont érték önmagában a tárgya. [...]”

Az alkotmány az általános rendelkezései között törvényi szinten biztosítja az alapvető jogokra és köteleességekre vonatkozó szabályok megállapítását, azzal a garanciális szabállyal, hogy az alapvető jog lényeges tartalmát törvény sem korlátozhatja [Alk. 8. § (2) bekezdés]. A korlátozást minden esetben úgynevezett szükségességi-arányossági tesztnek kell alávetni, azaz az állam csak akkor korlátozhat valamely alapjogot, ha egy másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással.

Beadványában tehát az a jogi kérdés fogalmazódik meg, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága mennyiben korlátozhatja az információs önrendelkezés jogát, amely egyébként az internet szabályozásának egyik tipikus kérdése. Korábbi állásfoglalásaimban is amellett foglaltam állást, hogy az internet nem jogmentes terület, az adatvédelmi jogelveknek és az Avtv. által

biztosított további garanciáknak itt is érvényesülniük kell, így a véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos joga csak ezek figyelembevételével gyakorolható jogszerűen.

A konkrét esetre vonatkoztatva a fentieket egy – Ön által üzemeltetett – internetes fórumon természetesen bárki közzéteheti a szabad véleménynyilvánításhoz való alkotmányos alapjog keretein belül véleményét, mely vélemény személyes adatot is tartalmazhat. Az Avtv. 2. § szerint: személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.

Adatkezelőnek az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet tekinthető, aki vagy amely a személyes adatok kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja.

Lényeges kérdés annak tisztázása, hogy a honlap létrehozója, üzemben tartójának tevékenysége adatkezelésnek minősül-e. Az Avtv. 2. § 9. pontja szerint *„az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása. Adatkezelésnek számít a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (például ujj- vagy tenyérnyomat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése is”*.

Az Ön által beadványában hivatkozott halapenz.hu problémája abban különbözik a konkrét esettől, hogy különbséget teszünk aközött, hogy az információk egy adatbázisban vagy egy fórumban jelennek meg. Ugyanis az adatbázis meghatározott személyes adatok, strukturált, funkcionálisan centralizált, meghatározott célból létrehozott állománya, amely meghatározott ismérvek alapján hozzáférhető, ezért – adatkezelési szempontból – túlmu-

tat egy internetes fórumban spontán közölt adatok halmazán. Azon információhalmaz, mely egy fórumon elhangzó vélemények szintézisével áll elő, adatkezelők „sokaságára” esik szét, hiszen minden egyes személyes adatot tartalmazó hozzászólás önálló adatkezelésnek (nyilvánosságra hozatalnak) minősül, azonban ennek jogi megítélése már a polgári jog és a büntetőjog körébe vezeti át a problémát. A személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani, azok a törvény védelme alatt állnak. Személyiségi jogának megsértése miatt bárki bírósághoz fordulhat, ha a fórumon vagy chaten elhangzó vélemény sérti a jó hírnevét. Amennyiben pedig a becsületsértés vagy rágalmazás tényállása megvalósul, akkor lehetőség van a „véleménynyilvánító” büntetőjogi felelősségre vonására is. Fontos hangsúlyozni, hogy egy-egy sérelem egyaránt jelentheti az adatvédelmi törvény, a Ptk. vagy a Btk. rendelkezéseinek a megszegését, az érintett belátásán múlik, hogy melyik jogvédelmi eszközzel kíván fellépni a jogsértővel szemben, melyiket tarja hatékonyabbnak.

A fentiek alapján, ha valaki az Ön által üzemeltetett fórumon (chaten) személyes adatokat hoz nyilvánosságra az érintett hozzájárulása nélkül, akkor az, az adatvédelmi törvény aspektusából személyes adatok jogellenes nyilvánosságra hozatalának minősül, ugyanez a polgári jog szempontjából jó hírnév sérelmét jelentheti, büntetőjogi oldalról pedig rágalmazás, becsületsértés vagy visszaélés személyes adattal törvényi tényállását is kimerítheti. A fő kérdés azonban az internet jellegére tekintettel az, hogy a tényleges hozzászóló felelősségre vonható-e, hiszen az esetek többségében a felhasználók nickét, e-mail címet használnak, mellyel a tökéletes anonimitásba burkolózva – és egyúttal felelősség alól is kibújva – mondhatják el véleményüket. A személyiségi jogok sérelmét elkerülendő és visszaszorítandó a legüdvözítőbb megoldás, ha a honlapok üzemeltetői a fórumon való hozzászólást és a chat-használatot csak regisztráció ellenében teszik lehetővé. Sajnálatos módon még ez sem nyújt magas szintű védelmet a magánszféra elleni támadások ellen, azonban a kulturált kommunikáció elterjedését elősegítheti. Fontos kiemelni azonban, hogy a honlap üzemeltetője nem felel a website-on elhangzó véleményekért.

A jegyző asszonyra tett megjegyzésekre vonatkozólag fontosnak tartom megemlíteni, hogy az Alkotmánybíróság egy határozata szerint – például az állami és önkormányzati intézmények szabad bírálata során megfogalmazott értékítéletek kapcsán – nem büntethető a hatósággal vagy hivatalos személlyel, valamint közszereplő politikussal szemben kifejtett túlzó, felfokozott, gyalázkodó véleménynyilvánítás, de a mindenkit megillető büntetőjogi

védelem ezekre a személyekre is kiterjed, ha a vélemény nem az érintett személy hivatalos minőségére vonatkozik.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdéseivel továbbra is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2004. augusztus 10.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(754/K/2004)

[Állásfoglalás: a kártérítésre jogosultak, az érintettek önkéntességét nem csorbitja az a tény, hogy anonimitásukat nem megőrizve élhetnek igényükkel, ha az adatkezelő az adatvédelmi előírásoknak megfelelően részletesen és egyértelműen tájékoztatja őket az adatkezeléssel kapcsolatos minden körülményről]

[...]

Tisztelt [...]!

2004. július 27-én elektronikus levéllel fordult irodámhoz, mert a Movies and Fashion Kft. közleményt adott ki, mely szerint az elmaradt Liza Minnelli-koncert jegyeinek visszaváltását írásban kell kérni, ahol meg kell adni az igénylő nevét, címét és a belépőjegy sorszámát. A Kft. azért választotta a visszatérítésnek ezt a módját, mert ezzel elkerülhető, hogy az ingyenesen kiadott tiszteletjegyeket bárki visszaváltsa, illetőleg elkerüljék a „sorba állást”. A visszaváltási igényeket folyamatosan feldolgozzák, majd időpontot egyeztetve váltják vissza a koncertjegyeket.

Az ügyben az álláspontom a következő:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 3. § (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha az érintett ahhoz hozzájárult, vagy az adatkezelést törvény elrendeli. Az Avtv. 2. § 6. pontja szerint az érintett hozzájárulása kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és mellyel félreérthetetlen beleegyezését adja személyes adatai kezeléséhez. Az adatkezelésnek a megfelelő jogalap mellett meg kell felelnie a célhoz kötöttség követelményének is. Személyes adatot kezelni ugyanis csak meghatározott cél érdekében, jog gyakorlása vagy kötelezettség teljesítése érdekében lehet [Avtv. 5. § (1) bekezdés].

A Kft. a jegybirtokosok személyes adatainak gyűjtését és kezelését azért végzi, hogy a felmerült kártérítési igényeket az esetleges visszaélések kiszűrésével orvosolja, valamint a visszafizetések leghatékonyabb módját választva jogosultakkal való kapcsolatfelvétel útján. Az adatkezelési cél tehát egyértelműen egy kártérítésből fakadó kötelelem teljesítését szolgálja. Az azon-

ban a visszatérítési igényre jogosult személy érdekkörébe esik, hogy a visszatérítésre irányuló eljárást megindítsa, azaz a jegyár visszaváltásához fűződő igényét a Kft. felé jelezze. Az adatkezelő részéről méltányolható érdekek, hogy a tömeghisztériát elkerülve a kapcsolatfelvételnek ezt a módját választja a jegyek visszaváltására. A kártérítésre jogosultak, az érintettek önkéntességén nem csorbit az a tény, hogy nem anonimitásukat megőrizve élhetnek igényükkel, ha az adatkezelő az adatvédelmi előírásoknak megfelelően részletesen és egyértelműen tájékoztatja őket az adatkezeléssel kapcsolatos minden körülményről.

Az Avtv. 11-12. §-ai továbbá biztosítják az érintettnek a jogot, hogy tájékozódjon személyes adatai kezeléséről. Az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad az általa kezelt adatairól, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, időtartamáról és az adatkezeléssel összefüggő tevékenységéről, valamint arról, hogy kik és milyen célból kapják meg az adatokat. Az érintettet továbbá megilleti a jog, hogy amennyiben az adatkezelés célja megszűnt, személyes adatainak törlésére szólítsa fel az adatkezelőt.

Tájékoztatatom továbbá, hogy felszólítottam a Movies and Fashion Kft. ügyvezetőjét, hogy tegyen eleget az Avtv.-ben foglalt tájékoztatási kötelezettségének, és a visszaváltási igényekhez szükséges személyes adatok kezelésével kapcsolatos minden tényről, így különösen az adatkezelés céljáról, időtartamáról, valamint arról, hogy kik ismerhetik meg az adatokat, egyértelműen informálja a jegybirtokosokat.

Személyes adatok védelmével és közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos beadványával forduljon hozzám a jövőben is bizalommal.

Budapest, 2004. augusztus 10.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1226/A/2004)

**[Állásfoglalás: a spammerek adatbázisa
adatvédelmi szempontból kizárólag az érintettek
hozzájárulása nélkül nyilvánosságra hozott
személyes adatok kapcsán kifogásolható]**

[...]

Tisztelt [...]!

2004 májusában fordult irodámhoz, hogy adatvédelmi szempontból vizsgáljam meg annak a weboldalnak a jogszerűségét, amely a hazai spammerek leveleit tartalmazná. A weboldal egyfajta szégyentáblája lenne mindazoknak a cégeknek, intézményeknek, magánszemélyeknek, amelyek, illetve akik kéretlen levelekkel bosszantják az internetezőket. Kérdése az, hogy a kéretlen levelek küldői feltüntethetők-e a weboldalon, bár a spam reklámjellegéből adódóan elsősorban vállalatok szolgáltatásait hirdeti, a küldők a legtöbb esetben magánszemélyek. Van, ahol saját egyszemélyes vállalkozását hirdeti a feladó, és van, ahol egy vállalat ügyvezetőjeként jegyzi a levelet. A honlapon a kéretlen levél küldőjének a nevét, esetleg a cég nevét, illetve magát a levelet jelentetnék meg. Ha az illető a spamben megadja egyéb elérhetőségét – címét, telefonszámát –, az is láthatóvá válna.

Az Önök értelmezése szerint a kéretlen levél, és benne mindaz, amit a küldő a nyilvánosság elé tár (neve, címe, telefonszáma, e-mail címe), újraközölhető. A levél küldőjének és a weboldalnak a célja egybevág, hiszen – még ha jelentősen eltérő kontextusban is – mindkettő célja az, hogy a levél és annak tartalma minél szélesebb körben elterjedjen.

A beadványában feltett kérdésekre az alábbiakban válaszolok:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) hatálya olyan adatkezelésre és adatfeldolgozásra terjed ki, amely természetes személy adataira vonatkozik. Személyes adatok védelme alatt tehát azoknak az adatoknak a védelmét értjük, melyek bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel kapcsolatba hozható adatnak, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetésnek tekinthetők. A személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos alapjog természetes személyeket illet meg, jogi személyeket és jogi személyiséggel nem rendelkező szerveze-

teket nem. Az Avtv. személyi hatálya azonban kiterjed az egyéni vállalkozók adataira is. Hatáskörömbé tehát csak az Avtv. hatálya alá tartozó természetes személyek (egyéni vállalkozók) személyes adatainak kezelésével kapcsolatos kérdések megválaszolása tartozik. Felhívom azonban figyelmét, hogy a személyhez fűződő joggal nemcsak a magánszemélyek, hanem a jogi személyek is rendelkeznek. Természetesen a személyhez fűződő jogok védelmére vonatkozó szabályok alkalmazásának jogi személyek esetében csak a jogsértés és az eset jellegére figyelemmel van helye (például jó hírnév sérelme). Jogsértés esetében a Ptk. 84. §-ában foglalt polgári jogi eszközökkel élhet a sérelmet szenvedő jogi személy, ha pedig az eset körülményei alapján valamilyen hátránya keletkezett, akkor kártérítési igénnyel is felléphet a jogsértővel szemben.

A fentiek alapján az állásfoglalásomban tett megállapításaim csupán az olyan spamekre vonatkoznak, melyekben az elektronikus mail küldőjeként vagy aláírójaként természetes személyek vagy egyéni vállalkozók szerepelnek. Az Avtv. 3. § (1) bekezdése alapján személyes adat akkor kezelhető, ha az érintett ahhoz hozzájárult vagy törvény az adatkezelést elrendeli. Adatkezelés az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, nyilvánosságra hozatala, továbbítása (Avtv. 2. § 9. pont). Az adatkezelésnek továbbá meg kell felelnie a célhoz kötött adatkezelés elvének is, azaz személyes adat csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében kezelhető [Avtv. 5. (1) bekezdés]. A célhoz kötött adatkezelés elvének megfelelően a korábban jogszerűen nyilvánosságra hozott személyes adatok korlátok és cél nélküli, szabad felhasználása az Avtv. rendelkezéseivel ellentétes.

Beadványában felvetette a problémát, hogy mennyiben tekinthetők már nyilvánosságra hozott adatoknak a spammal kapcsolatos személyes adatok. Nyilvánosságra hozatal azt a műveletet jelenti, mellyel az adatokat bárki számára hozzáférhetővé teszi, míg az adattovábbítással csak meghatározott harmadik személyek számára válnak hozzáférhetővé az adatok. A spammeléssel a feladó saját e-mail címét, elérhetőségét és üzleti ajánlatát juttatja el a címzettekhez. Álláspontom szerint ezzel – noha célja termékének, szolgáltatásának népszerűsítése és minél szélesebb körben való ismertetése – valójában adattovábbítást folytat és nem nyilvánosságra hozatalt. Kéretlen megkeresését egy meghatározott körnek, az „*ügyféllistáján*” szereplő címzetteknek továbbítja, így adatait jól körülhatárolható harmadik személyek számára teszi hozzáférhetővé. Az elektronikus levelekben található

és természetes személyekhez köthető adatok nyilvánosságra hozatala a hozzájárulásuk nélkül az Avtv. rendelkezéseibe ütközik.

A honlapon szerepeltetnék azt az e-mail címet, amelyről a kéretlen ajánlat érkezett. Az e-mail címek vonatkozásában a kialakított álláspontom a következő: személyes adatnak minősül, ha a cím és természetes személy birtokosa között kapcsolat helyreállítható. A reklámajánlatok elküldéséhez használt e-mail cím tekintetében jelentősége van annak, hogy a munkavállaló, alkalmazott személyéhez kötött-e (nevét vagy nevének töredékét tartalmazza), vagy csupán a cég ügyeinek intézését szolgáló címről (például: info@xxx.hu) van-e szó. Ez utóbbira nem vonatkoznak az adatvédelmi előírások, mert nem egy-egy alkalmazott személyéhez kötöttek.

Összességében véve elmondható, hogy minden egyes személyes adatnak (küldő személy neve, e-mail címe, telefonszáma, a vállalkozással, társasággal való munkaviszonyának vagy egyéb jogviszonyának a ténye, beosztása) a honlapon történő közzétételéhez az érintett hozzájárulása szükséges. A spammerek adatbázisa azonban adatvédelmi szempontból kizárólag az érintettek hozzájárulása nélkül nyilvánosságra hozott személyes adatok kapcsán kifogásolható. Ha a honlapon olyan adatokat tüntetnek fel, amelyek vagy nem minősülnek személyes adatnak, ezért az Avtv. hatályán kívül esnek, vagy törvény a nyilvánosságra hozatalukat lehetővé teszi, a közzététel nem sérti az érintett személyes adatok védelméhez fűződő jogát. Tájékoztatom azonban, hogy a honlap tartalomszolgáltatója ekkor is polgári és büntetőjogi felelősséggel tartozik az általa szerkesztett és a honlapon közzétett tartalomért.

Személyes adatok védelmével és közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos beadványával forduljon hozzám a jövőben is bizalommal.

Budapest, 2004. augusztus 10.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(750/A/2004)

[Állásfoglalás: az információszabadságot, és ezzel összefüggésben a tudományos kutatás szabadságát a személyes adatok védelmét biztosító alkotmányos alapjog – mind az adatok megismerését, mind a nyilvánosságra hozatalát illetően – korlátozhatja ugyan, a korlátozásnak azonban meg kell felelnie az alapjogi korlátozásokkal szemben általában támasztott alkotmányos követelményeknek]

Szakolczai Attila

1956-os Intézet
Budapest

Tisztelt Szakolczai Attila Úr!

Ön az 1956-os Intézet Közalapítvány tudományos munkatársaként konzultációs kérelemmel fordult az adatvédelmi biztoshoz az 1956-os megtorlás során a forradalomban való részvételükért halálra ítélték és kivégeztek névsora ügyében.

A legalitás, moralitás és a történelmi tisztánlátás nevében Ön indokoltnak tartja a névsor tudományos alapú feldolgozásának megtörténtét követően a névsor „átvilágítását” tekintettel arra, hogy tudomása szerint olyan személyek is szerepelnek benne, akiket:

- a két világháború között, illetve a második világháború alatt elkövetett emberiség elleni bűncselekményekért ítélték el,
- 1956 után vontak felelősségre kémkedés és hazaárulás címén,
- 1956-61 között elkövetett súlyos köztörvényes bűncselekményért ítélték halálra.

Másik kérdése, hogy – mivel az Ön véleménye szerint – egy történész kollégája hamisan 1956-os elítéltnak mondja magát, milyen lehetőség van a nyilvános cáfolatra anélkül, hogy ezzel személyiségi jogi jogsértés történne?

- A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) csak az élő természetes személyek adatainak védelméhez tűződő alkotmányos jogát ismeri el. Bár a halál pillanatá-

ban elenyészik az érintett információs önrendelkezési joga is, ez mégsem eredményezheti, hogy az elhunyt adataival az adatkezelő szabadon rendelkezék és a védelem alól kikerült adathalmazt önkényesen felhasználja, mivel az adott személy halála után is tiszteletben kell tartani magánéletét. Az elhunyt személyéhez fűződő emlék sérthetetlenségét a polgári jog intézménye, a kegyeleti jog védi. A halálesettel összefüggésben keletkezett adatok megismerését más méltányolható érdekre tekintettel törvény korlátozhatja. Ilyen méltányolható érdek lehet a halotthoz fűződő rokon kapcsolat is, ami a kegyeleti jogon túl a háborítatlan magánélethez való jogot is magában foglalja.

- A köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény 24. § (1) szerint ha törvény másként nem rendelkezik, a személyes adatot tartalmazó levéltári anyag az érintett halálzási évét követő harminc év után válik bárki számára kutathatóvá.

(4) A kutatónak írásos nyilatkozatban vállalnia kell, hogy a megismert és gyűjtött személyes adatokat az Avtv. 32. §-ában meghatározott módon kezeli és használja fel, továbbá az írásos nyilatkozatban meg kell jelölnie az adatkezelés helyét.

A levéltári törvény alapján nem lehet kétséges, hogy az 1956-ban, illetve az 1956-ot követő években kivégzett személyek anyaga kutatható.

Kérdés, hogy a kutatás eredménye publikálható-e?

- Az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény definíciója alapján közszereplő az a személy, aki közhatalmat gyakorol, gyakorolt vagy közhatalom gyakorlásával járó tisztségre jelölték, illetve aki a politikai közvéleményt feladatszerűen alakítja vagy alakította.

Azon személyek, akiknél a kutatás eredményeképp megállapítható, hogy eddig „tévedésből” szerepeltek a forradalom mártírjai között, a törvény alapján nem feltétlenül minősülnek közszereplőnek. Egyedi vizsgálat alapján az egyes ügyekben eldönthető ez a kérdés.

Közszereplők esetében nincs akadálya annak, hogy a „cáfolat” bizonyítékát Önök nyilvánosságra hozzák, vagyis tényekkel alátámasztva publikálják, hogy az adott személy miért nem szerepelhet az 1956-os cselekményükért kivégzettek listáján.

Nem közszereplők esetében viszont véleményem szerint méltánytalan lenne ennyi évvel a haláluk után „pellengérre” állítani őket, vagyis részletesen a

nyilvánosság elé tární, hogy miért kell nevüket eltávolítani a mártírok listájáról. Az ő esetükben elegendő lenne egy rövid utalás arra vonatkozóan, hogy X.Y. neve adminisztratív tévedés folytán szerepelt mostanáig ebben a körben.

- A 34/1994. (VI. 24.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kimondta, hogy az alkotmány 70/G. §-a a tudományos élet szabadságának tiszteletben tartása és támogatása kimondásával, és annak deklarálásával, hogy tudományos igazságok kérdésében állást foglalni csak maga a tudomány lehet kompetens, nemcsak alapvető jogállami és alkotmányos értéket nyilvánít ki, hanem szubjektív jogként fogalmazza meg a tudományos alkotás szabadságát, továbbá a tudományos ismeretek megszerzésének – magának a kutatásnak – és tanításának szabadságát, mint az úgynevezett kommunikációs alapjogok egyik aspektusát. A tudományos élet szabadsága tehát magába foglalja a tudományos kutatáshoz és a tudományos igazságok és ismeretek terjesztéséhez való szabadságjogot, amely tágabb értelemben a véleménynyilvánítási szabadsághoz kapcsolódik, egyúttal tartalmazza az államnak azt a kötelezettségét, hogy tartsa tiszteletben és biztosítsa a tudományos élet teljes függetlenségét, a tudomány tisztaságát, elfogulatlanságát és pártatlanságát. A tudományos élet szabadságához fűződő jog elvileg ugyan mindenkit megillet, a szabadságjog tényleges jogosultjai azonban csak a tudomány művelői. Ebben a kérdésben viszont, tudniillik a tudományos minőség meghatározásában – a tudomány autonómiája folytán – ugyancsak egyedül a tudomány művelői jogosultak dönteni. Minden tudomány alapvető célja az igazság keresése, a megismerés, a tudomány épülése. Az államnak tudományos igazságok kérdésében semlegesnek kell lennie, viszont alkotmányos követelményként feltétlenül garantálnia kell, hogy a tudomány művelői a tudományos kutatások és a tudományos ismeretek terjesztésének szabadságjogát – alkotmányos keretek között – gyakorolhassák. Ezért az állam a tudományos alkotás és ismeretszerzés, továbbá a tudományos tanítás szabadságát csak olyan korlátozásoknak vetheti alá, amely a kommunikációs szabadságjogok korlátozásával szemben támasztott alkotmányos követelményeknek megfelel. Mivel tágabb értelemben a tudomány szabadsága általánosságban is a véleménynyilvánítási szabadsághoz tartozik, az a véleménynyilvánítás szabadságából eredő külön nevesített alanyi jogokkal azonos alkotmányos védelemben részesül az állami beavatkozások és korlátozások ellen.

Mindannyiszor, amikor a történelem során az állam a tudomány szabadságát politikai, ideológiai, vallási vagy egyéb korlátozásnak vetette alá, az az egész társadalom fejlődésének béklyójává vált. Történelmi tapasztalaton nyugvó igazság, hogy a tudomány szabadsága a haladás alapvető bizto-

sítéka, és az az egyéni autonómiával is szorosan összefügg. A tudományos tételek, megállapítások és igazságok szabad keresése, továbbá a tudományos eszmék és nézetek szabad áramlása, így az egész társadalom, az emberiség fejlődésének alapfeltétele és az individuum szabad kibontakozásának is egyik biztosítéka.

Mivel a tudományos élet szabadsága a szabad véleménynyilvánításhoz való alkotmányos alapjog egyik megnyilvánulása, az Alkotmánybíróságnak a 30/1992. (V. 26.) AB határozatában tett, a szabad kommunikációt kitüntetett szerepére vonatkozó megállapításai az alkotmány 70/G. §-ában biztosított szabadságjoggal kapcsolatban is irányadók (ABH 1992., 178.). Így általában a tudomány, a tudományos ismeretszerzés és a tudományos tanítás szabadsága noha nem korlátozhatatlan, de mindenképpen olyan szabadságjog, amelynek csak kivételes korlátozó rendelkezésekkel szemben kell engednie, olyanokkal, amelyek közvetlenül valamely alapjog érvényesítésére és védelmére szolgálnak, vagy amelyek valamely elvont alkotmányos érték (például törvényen alapuló titokvédelem) feltétlen érvényesülését hivatottak biztosítani. Ilyen szóba jöhető korlátozás különösen a személyes adatok védelméhez fűződő alapjog, továbbá az egyes, nem személyes adatnak minősülő adatokhoz való hozzáférhetőséget tiltó, közérdekű - törvénybe foglalt - titoktartási rendelkezések.

Az alkotmány 59. § (1) bekezdése a személyes adatok védelméhez való jogot alkotmányos alapjogként fogalmazza meg. Az Alkotmánybíróság a személyes adatok védelméhez való jogot állandó gyakorlata szerint nem hagyományos védelmi jogként, hanem annak aktív oldalát is figyelembe véve, információs önrendelkezési jogként értelmezi és alkalmazza [15/1991. (IV. 13.) AB határozat (ABH 1991., 41-42.)]. Az alkotmány 59. §-ában biztosított jognak eszerint az a tartalma, hogy mindenki maga rendelkezhet személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról.

Az információszabadságot, és ezzel összefüggésben a tudományos kutatás szabadságát a személyes adatok védelmét biztosító alkotmányos alapjog - mind az adatok megismerését, mind pedig nyilvánosságra hozatalát illetően - korlátozhatja ugyan, a korlátozásnak azonban meg kell felelnie az alapjogi korlátozásokkal szemben általában támasztott alkotmányos követelményeknek. Az egymással versengő alapjogok körében az Avtv. 32. §-a úgy rendelkezik, hogy tudományos kutatás céljára felvett vagy tárolt személyes adat csak tudományos célra használható fel. A személyes adatot - mihelyt a tudományos cél megengedi - anonimizálni kell. Addig is külön kell tárolni azokat az adatokat, amelyek meghatározott vagy meghatározható

természetes személy azonosítására alkalmasak. Ezek az adatok egyéb adatokkal csak akkor kapcsolhatók össze, ha az a kutatás céljára szükséges. A tudományos kutatást végző szerv vagy személy személyes adatot csak akkor hozhat nyilvánosságra a törvény rendelkezése szerint, ha az érintett abba beleegyezett, vagy az a történelmi eseményekről folytatott kutatások eredményeinek bemutatásához szükséges.

E törvényi rendelkezés a kutatás szabadságát tehát akkor korlátozza, ha a kutatás a tudomány körén kívül áll, illetőleg annyiban, hogy a kutatás szakaszában ismertté vált személyes adat – kivéve az érintett beleegyezését és a történelmi folyamat bemutatásához feltétlenül szükséges kört – nem válhat bárki számára hozzáférhetővé, azaz nem hozható nyilvánosságra.

Koherens kapcsolat áll fenn az információszabadság és a tudományos megismerés, a tudományos kutatás és tanítás szabadsága között. Az információ megszerzhetősége, megismerhetősége gyakran – különösen a levéltári anyagok és dokumentumok körében – kutatások, többnyire tudományos kutatások keretében történik meg, így az alkotmány a szabad információszerezés garantálásával közvetve már az ebbe beletartozó tudományos megismerés szabadságát is biztosítja és védelemben részesíti.

– A fentiek alapján – különös tekintettel az 1992. évi LXIII. törvény 32. § (3) b) pontjában szereplő felhatalmazásra, a névsor „átvilágításának” és tudományosan megalapozott korrekciójának nyilvánosságra hozatala ellen adatvédelmi kifogás nem támasztható azzal a kitételrel, hogy a nem közszereplő érintettek esetében egy indokolt önkorlátozás szükséges és elvárható.

Második kérdésével kapcsolatban, melynek tárgya egy kortárs történész múltjának tisztázása, véleményem szerint – a fentiek analógiájára – a tényekkel indokolt (például: az ítélet száma, stb.) cáfolat publikálható. Az eset összes körülményének (szexuális élet, stb.) egyoldalú nyilvánosságra hozatala azonban – az adatkezelés célhoz kötöttségének elvére is tekintettel – jogellenes.

Természetesen az érintett hozzátartozók, illetve maga az érintett nincsenek elzárva a rendelkezésére álló jogorvoslati eszközök igénybevételétől, amennyiben véleményük vagy meggyőződésük szerint saját vagy hozzátartozójuk személyiségi jogai a kutatási eredmények publikálása során sérültek. Ennek a lehetőségére fel kell készülni.

Budapest, 2004. augusztus 11.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1238/K/2004)

[Állásfoglalás: adatvédelmi szempontból kifogástalan a Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány gyakorlata, mely szerint a Holocaust magyarországi túlélőit a sajtóban közzétett felhívás útján értesítik jogaikról és így – az érintett által kezdeményezett eljárás során – a személyes és különleges adatok kezeléséhez szükséges hozzájárulást közvetlen módon szerzi be az adatkezelő az érintettektől]

Dr. Gulyás Kálmán
Egyházi Kapcsolatok Címzetes Államtikára

Miniszterelnöki Hivatal
Budapest

Tisztelt Államtitkár Úr!

Ön 2004. június 15-én kelt levelében a következő ügyben kezdeményezett konzultációt:

Az 1947. évi XVIII. törvénnyel beiktatott Párizsi Békeszerződés 27. cikkének végrehajtásáról szóló 1997. évi X. törvény alapján a Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány gondoskodik az örökös nélkül elhalt zsidó származású, vallású, sérelmet szenvedett személyek után a zsidó közösségek kárpótlásáról, a közösség életben maradt tagjai javára és érdekében faji, vallási, illetve fasiszta rendszabályok folytán kárt szenvedett magyar zsidók kárpótlásáról, a túlélők kártalanításáról, illetve a közalapítványi vagyon gondozásáról.

Ezen feladatok ellátására, valamint a közösségi kárpótlási igények rendezésére konzultatív testület állt fel, melynek elsődleges feladata a fennálló további igények vizsgálata és az egyes vagyonelemek feltárása.

A kutatási tevékenység – különös tekintettel az összefüggésbe hozható szenzitív adatokra – adatvédelmi szempontból problémásnak minősül. Nem véletlen, hogy több érintett felháborodottan tiltakozott a Magyar Zsidó Örökség Közalapítványnál 1998-ban, mikor felmerült annak a gyanúja, hogy az Europa-Ost International iroda jogosulatlanul jutott hozzá cím- és névlistákhoz.

Az előző adatvédelmi biztos 1996-ban folytatott egy vizsgálatot, melynek tárgya a magyar zsidó Holocausttal összefüggő, zömében 1938–1945 között keletkezett iratanyag volt, amely az ország számos iratórzó helyén, jellemzően levéltári kezelésben található. Ha a zsidó származás vagy vallásos meggyőződés kétséget kizáróan nem is állapítható meg az iratokban szereplő áldozatok, üldözöttek, illetve hátrányt szenvedettek mindegyikénél (az iratokban szereplők között lehetnek egyes, lelkiismereti alapon a zsidókkal szolidaritást vállaló, az üldözötteket mentő, sőt egyszerűen tévedés áldozatul eső emberek, akik osztoztak az áldozatok sorsában), mégis a zsidóüldözésekkel összefüggésben az üldözöttekre vonatkozó legtöbb adat vagy következtetés szenzitív adatnak tekinthető. A szenzitív adatok körét bővítik az egészségi állapotra vonatkozó (például a mentesítési kérelmekhez csatolt igazolásokban található) adatok is. Ezen túlmenően az iratok mások (például az atrocitások résztvevői vagy a mentesítési kérelmeket támogatók) személyes adatait is tartalmazzák.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 2. § 4. értelmében adatkezelésnek minősül az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatok felvétele és tárolása, feldolgozása, „hasznosítása” (ideértve a továbbítást és a nyilvánosságra hozatalt) is. A Holocaust-vonatkozású iratokat gyűjtő és feldolgozó, mikrofilmre vetető, a dokumentumokat másnak továbbító vagy publikáló kutató tehát maga is adatkezelő, aki személyes (különleges) adatokat kezel.

Az Avtv. szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli; különleges adat pedig akkor kezelhető, ha az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul, vagy – megszorításokkal – törvény elrendeli.

Ha a szóban forgó személyes (és különleges) adatokat tartalmazó dokumentumok meghatározott célra történő felhasználásához, külföldre továbbításához vagy nyilvánosságra hozatalához az érintett – illetve halálát követően bármely örököse vagy hozzátartozója – hozzájárul, a rá vonatkozó dokumentumok kiadása elől eleve elhárulnak az akadályok. Ez nemcsak a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény (Ltv.) kutatási szabályaiból, hanem az információs önrendelkezés jogából is következik.

Az önrendelkezés azonban aktív jog, és csak személyesen érvényesíthető, ezért csak élő személyek esetében értelmezhető. A elhalálózással ugyanakkor a személyiség és a „személyesség” nem szűnik meg azonnal, s védelmét

egyfajta – a polgári törvénykönyv által elismert – kegyeleti jogi „csóva” van hivatva átvenni, amely az idő múlásával fokozatosan elenyészik (Ptk. 85. §). E kegyeleti joggal összhangban állapít meg az Ltv. olyan szabályt, amely szerint elhunyt adatalany esetében az általános kutatási időhatárok lejárta előtt a kutatási hozzájárulást az örökös vagy a hozzátartozó adhatja meg [Ltv. 24. § (2) b)].

Emellett azt is figyelembe kell venni, hogy a szóban forgó dokumentumokban nemcsak az abban nevesített személyekre, hanem azonosítható hozzátartozóikra, családjukra, túlélő rokonaikra, leszármazottaikra is vonatkozó adatok találhatóak, illetve következtetések vonhatók le.

Az Ltv. szabályai szerint a közlevéltárakban „a személyes adatot tartalmazó levéltári anyag az érintett halálozási évét követő harminc év után válik bárki számára kutathatóvá. A védelmi idő, ha a halálozás éve nem ismert, az érintett születésétől számított kilencven év, ha pedig a születés és a halálozás időpontja sem ismert, a levéltári anyag keletkezésétől számított hatvan év” [24. § (1)]. A nyilvános magánlevéltárak kutatási szabályai az Ltv. alapján lényegében megegyeznek a közlevéltárakéival, azzal a különbséggel, hogy az iratanyag birtokosának módjában áll az iratok hozzáférhetőségét korlátozni: az iratok egy részét meghatározott időtartamra zárolhatja, s csak azután bocsátja a levéltár rendelkezésére. Ezzel az Ltv. 32. § (2) bekezdésében foglaltakhoz hasonló eset áll elő, amikor a közlevéltárnak átadott iratok kutathatóságát az ajándékozó, illetőleg a letétbe adó meghatározott időtartamra korlátozza.

A Holocaust eseményei során életüket vesztek esetében az érintettek halálától számított harminc év már letelt. Vélhetően az érintettek további jelentős része sem él már, esetükben azonban – haláluk tényének és időpontjának ismerete nélkül – nem vehető bizonyítottan a fenti védelmi idő lejárta.

Ha megállapítható is, hogy az érintettek túlnyomó többsége tekintetében a kutathatóság törvényi feltételei megvalósultak, ez önmagában nem jelenti az iratanyag egészének korlátozás nélküli felhasználhatóságát.

Számos esetben nem ismert a dokumentumokban szereplők születési ideje sem, így védelmi időnek az irat keletkezésétől számított hatvan év tekintendő. Ez a védelmi idő – tekintve, hogy a szóban forgó iratok zöme 1938 és 1945 között keletkezett – még nem járt le: ezek az iratok 1998 és 2005 között válnak bárki számára kutathatóvá.

A dokumentumokban szereplő személyek egy része azonban feltehetően él, és él a leszármazottak, hozzátartozók széles köre is.

A fentiek alapján véleményem szerint adatvédelmi szempontból kifogástalan a Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány gyakorlata, mely szerint a Holocaust magyarországi túlélőit a sajtóban közzétett felhívás útján értesítik jogaikról és így – az érintett által kezdeményezett eljárás során – a személyes és különleges adatok kezeléséhez szükséges hozzájárulást közvetlen módon szerzi be az adatkezelő az érintettektől.

Megnyugtató módon lehetne rendezni a kérdést úgy is, ha – a tiltakozási jog garantálása mellett – a személyes és különleges adatok kezeléséhez szükséges felhatalmazást a jogalkotó beépítené az 1997. évi X. törvénybe. Amennyiben az ügygel kapcsolatban további kérdése van, készséggel állok Államtitkár Úr rendelkezésére.

Budapest, 2004. augusztus 13.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1065/K/2004)

[Állásfoglalás: az alvállalkozó adatainak továbbítása a többi alvállalkozó felé nem jogellenes]

[...]

Tisztelt [...]!

Ön 2004. március 30-án beadvánnyal fordult hozzám, melyben a [...] Kft. által lefolytatott eljárást találta sérelmesnek.

A beadvány szerint Ön 2003. január 31-ig a [...] Kft.-vel mint alvállalkozó volt jogviszonyban, amikor is közölték Önnel, hogy az Ön által képviselt [...] Kereskedelmi és Szolg. Bt. munkájára (melynek Ön beltagja) a továbbiakban nem tartanak igényt, mert olyan adatokkal rendelkeznek, amelyek ezt nem teszik lehetővé.

2003. március 5-én a [...] Rt. (melynek a [...] Kft. a leányvállalata) egy kör e-mailt tett fel a szakmai internetre, mely szerint Ön csalást követett el, és úgy az Rt.-nél, mint a leányvállalatoknál nemkívánatos személlyé minősült.

Ezt követően Ön kérte a [...] Kft.-t, hogy az alkalmazási jogviszonyára vonatkozó dokumentumokat az Ön részére adják ki, mely dokumentumok nélkül Ön nem tud elégtételt venni polgári peres eljárásban az Önt ért sérelmekért.

Beadványa révén megindult vizsgálat során megkereséssel fordultam [...] ügyvezető igazgató felé, felvilágosítást kérve tőle az ügy részleteit illetően. [...] nevében jogi képviselője azt a felvilágosítást adta, hogy Ön és a [...] Rt. között személyiségi jogok megsértése miatt polgári jogi per folyt le (19. P. 27.221/2003/8. szám alatt), melynek eredményeként a bíróság az Ön kérését elutasította.

A bíróság által lefolytatott bizonyítási eljárás során a bíróság megállapította, hogy a [...] Rt. egy kör e-mailt küldött az alperes szerződéses partnereinek a következő szöveggel:

„Tisztelt Partnerünk!

Tájékoztatjuk arról, hogy a tárgyban nevezett személy ([...] Bt.) a [...] Rt. [...] telepein nemkívánatos személlyé vált. Ennek az oka a következő: Több alkalommal volt a portaszolgáltatnak vele gondja a nem teljesen tiszta ügyei miatt, de a pontot ez év január 28-a tette az ügyek végére. Ekkor a [...] Kft. beszállítójaként a papírhulladék szállítmány mellett vasanyagot is hozott a gép-

kocsin, amit kifelé menet nem méretett vissza. Ezzel a [...] Kft-nek tudatosan kárt okozott, aki ezért kitiltotta a szállítói közül. Most ezen a héten [...] szállítójaként jelentkezett [...] -en az [...] rendszámú gépkocsival, közvetlenül a Csomagoló-papírgyár részére szállított hulladékot. Felhívjuk a partnereink figyelmét, hogy ezt a gépkocsit mindkét területről a mai nappal kitiltottuk. Kérem megértésüket és tegyék meg a szükséges intézkedést.”

A kör e-mail tárgya, vagyis címe az Ön neve volt.

Az ügy vizsgálata során megismert adatok alapján az állásfoglalásom a következő:

A személyes adatok védelméhez való alkotmányos jognak a törvényi szintű védelmét a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) biztosítja.

E törvény különbséget tesz személyes adat és közérdekből nyilvános személyes adat között.

Az Avtv. 2. § 1. pontja szerint személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.

Az Avtv. 2. § 5. pontja szerint közérdekből nyilvános adat minden olyan, természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet kezelésében lévő vagy rá vonatkozó, a közérdekű adat fogalma alá nem tartozó adat, amelynek nyilvánosságra hozatalát vagy hozzáférhetővé tételét törvény közérdekből elrendeli.

Míg a személyes adatok körét a törvény teljes körű védelemben részesíti, addig a közérdekből nyilvánosságra került személyes adatok esetében a védelem nem azonos a személyes adatok védelmével. Egyes törvények által elrendelt kötelező nyilvántartások esetében ugyanis az adat szigorú védelme, megismerhetőségének korlátozása a közérdeket sértené.

A cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (továbbiakban: Ctv.) 3. § (2) bekezdése szerint:

„(2) A cégjegyzék fennálló, illetve törölt adatai, valamint a cégiratok teljes körűen nyilvánosak, azokat – ideértve a törvényességi felügyeleti eljárás során keletkezett iratokat is, amennyiben a cégbíróság az 54. § (1) bekezdésében meghatározott intézkedést hozott – bárki megtekintheti és azokról feljegyzést készíthet. Teljeskörűen nyilvános a benyújtott, de még el nem bírált bejegyzési kérelem és mellékletei is azzal, hogy a bejegyzési (változásbejegyzési) kérelem elbírálásának folyamatban létére a cégnyilvántartásnak utalnia kell.”

A Ctv. 12. §-a szerint:

„(1) A cégre vonatkozó – e törvényben meghatározott – adatok nyilvántartása a cégjegyzékben történik. A cégjegyzék valamennyi cég esetében tartalmazza

[...]

i) a cég képviselőjére jogosultak nevét (cégét) és lakóhelyét (székhelyét), valamint tisztségét, e jogviszonyuk keletkezésének időpontját, határozott időre szóló képviselet esetében a jogviszony megszűnésének időpontját is.”

A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény által szabályozott betéti társaság, sajátos társasági forma olyan értelemben, hogy ennél a társasági formánál nincs meghatározva a társaság alapításához szükséges tőke, ugyanakkor a társaság beltagjainak felelőssége korlátlan. A bt.-nél igen gyakori továbbá az, hogy a beltag, egyszersmind a társaság vezető tisztségviselője is – vagyis a társaságot gyakorlatilag vele azonosítják – ilyen formán pedig a Ctv. 12. §-ának (1) bekezdésének i) pontja alapján neve, lakóhelye, valamint tisztsége közérdekből nyilvános adatnak számít.

A személyes adatok megsértésekor az Avtv. lehetőséget biztosít az érintett személynek arra, hogy bíróság előtt érvényesítse jogát, és abban az esetben, ha a jogainak megsértésekor kár keletkezett, azt a bíróság részére megítélheti.

A személyes adatok megsértése, illetve a közérdekből nyilvános személyes adatok megsértése esetében hatékony védelmet nyújthat a polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvénynek a személyhez fűződő jogok védelméről szóló rendelkezései, melyek többek között a becsületet, az emberi méltóságot és a jó hírnevet védik.

Ez a védelem azonban nem az Avtv. rendszere alapján – vagyis nem tiszta alkotmányos alapokon – vizsgálja a tényállás jogszerűségét vagy jogellenességét, hanem elsősorban polgári jogi alapokból kiindulva. E szerint a jó

hírnév megsértésénél nem azt kell vizsgálat alá vonni, hogy a személyes adat átadása jogszerű volt-e vagy sem, hanem azt, hogy az adat – amelyet továbbítottak – megfelel-e a valóságnak vagy sem.

Adatvédelem oldaláról kétségtelen, hogy aggályos az, hogy a kör e-mail címzése az Ön neve volt, az viszont, hogy Önt az [...] Társasággal kapcsolatba hozták nem aggályos, mivel az az adat, hogy Ön a bt. képviselőre jogosult tagja, vagyis a bt. vezető tisztségviselője, az a Ctv. alapján közérdekből nyilvános adatnak számít, s mint ilyen adat, a bt. megnevezése alapján (ami az Avtv. szabályaival nem ellentétes) a cégnyilvántartásból is megállapítható.

Abban az esetben, ha Ön továbbra is úgy véli, hogy személyes adatai védelméhez való jogát megsértették, akkor az Avtv. 17. §-a alapján bírósághoz fordulhat.

17. § (1) Az érintett a jogainak megsértése esetén, valamint a 16/A. § (4) bekezdésében meghatározott személy, az adatkezelő ellen bírósághoz fordulhat. A bíróság az ügyben soron kívül jár el.

(2) Azt, hogy az adatkezelés a jogszabályban foglaltaknak megfelel, az adatkezelő köteles bizonyítani.

(3) A perre az adatkezelő székhelye (lakóhelye) szerinti bíróság az illetékes. A per – az érintett választása szerint – az érintett lakóhelye (tartózkodási helye) szerinti bíróság előtt is megindítható. A perben fél lehet az is, akinek egyébként nincs perbeli jogképessége.

(4) Ha a bíróság a kérelemnek helyt ad, az adatkezelőt a tájékoztatás megadására, az adat helyesbítésére, törlésére, az automatizált egyedi döntés megsemmisítésére, az érintett tiltakozási jogának figyelembevételére, illetve a 16/A. § (4) bekezdésében meghatározott személy által kért adat kiadására kötelezi.

(5) A bíróság elrendelheti ítéletének – az adatkezelő azonosító adatainak közzétételével történő – nyilvánosságra hozatalát, ha azt az adatvédelem érdekei és nagyobb számú érintett e törvényben védett jogai megkövetelik.

Budapest, 2004. szeptember 21.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(540/A/2004)

[Állásfoglalás: egységesen, valamennyi fekvőbeteg az ellátás teljes időtartamára vonatkozóan, de önkéntes jelleggel viselné az azonosításra szolgáló karszalagot, melyen a következő azonosító adatok szerepelnének: név, születés ideje és taj-szám]

Dr. Szolnoki Andrea
főpolgármester-helyettes

Budapest

Tisztelt Főpolgármester-helyettes Asszony!

Ön 2004. augusztus 17-én kelt levelében tájékoztatott a betegek személyi azonosítását szolgáló karszalagok budapesti fekvőbeteg intézményekben történő bevezetésének feltételeiről. Eszerint egységesen, valamennyi fekvőbeteg az ellátás teljes időtartamára vonatkozóan, de önkéntes jelleggel viselné az azonosításra szolgáló karszalagot, melyen a következő azonosító adatok szerepelnének: név, születés ideje és taj-szám. Az adatok fél-egy méteres távolságból olvashatók lennének, a technikai megoldások mintáit sajnos levelében nem mellékelte.

Tisztelt Főpolgármester-helyettes Asszony! Tájékoztatom Önt, hogy „karszalag-ügyben” 2004. augusztus 9-én írásban megkerestem Dr. Kökény Mihály miniszter urat – feltételezve, hogy a megfelelő jogszabály-előkészítés a tárcánál már folyamatban van. A minisztérium válasza szerint az anyag előkészítés alatt áll, feltételezhetően szeptember folyamán küldik meg majd hivatalomnak jogszabály-véleményezésre.

Mindenképpen érdemes tehát megvárni, míg az adatkezelésre való felhatalmazás jogszabályi alapja elkészül, nem utolsósorban annak érdekében, hogy egy egységes, az egész országban elfogadott szabályozás érvényesülhessen a későbbiekben.

Ezt megelőzően azonban engedje meg, hogy általánosan felhívjam a figyelmét néhány, egy ilyen jellegű betegazonosító bevezetésénél különösen fontos adatvédelmi szempontra.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról

szóló 1992. évi LXIII. törvény 5. § (2) bekezdése szerint csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, s az adatkezelésre csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig kerülhet sor. A jogalkotó a személyes adatok kezelését tehát csak akkor rendelheti el, ha az adatkezelés lehetővé tételével egyidejűleg meghatározza az adatkezelés pontos feltételeit is.

A személyes adatok védelméhez való alkotmányos alapjog érvényesülését szolgálják az egészségügyi adatkezelésre vonatkozó speciális adatvédelmi rendelkezések.

A célhoz kötöttség elvének gyakorlati vizsgálatánál felmerül a kérdés, hogy önmaguk azonosítására tökéletesen alkalmas betegek esetében miért van szükség egy külső, a testen viselendő karszalagra? Teljesen cselekvőképes, tiszta tudatállapotú személyek önmagukat a kezelés és ellátás során szóban, illetve a taj-kártya bemutatásával probléma nélkül képesek identifikálni. Ebben az esetben a „betegcsere” esélye nem valószínűsíthető nagyobb százalékban, mint a karszalagon szereplő adatok leolvasásánál.

Az „önkéntes beleegyezés”, mint az adatkezelésre való felhatalmazás formailag természetesen megfelelő jogtechnikai megoldást jelent. Az alapjogok – így a személyes/különleges adatok védelméhez való jog – érvényesülése azonban nemcsak formai, hanem tartalmi szempontból is kifogástalan kell, hogy legyen.

A fentiek figyelembevételével kérem türelmét végleges állásfoglalásom kialakításáig, melyről Főpolgármester-helyettes Asszonyt haladéktalanul tájékoztatni fogom.

Budapest, 2004. szeptember 24.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1206/K/2004)

[Állásfoglalás: a fizetési kedvezmény engedélyezéséhez kidolgozott adatlapon az adóhatóság a kérelmező személyes adatain túl a vele közös háztartásban élő személyekről is kér adatokat, e személyekről személyes adatok csak önkéntes, tájékozott és határozott hozzájárulásukkal, gyermekek esetén pedig törvényes képviselőik hozzájárulásával szolgáltatathatók]

Dr. Király László György
elnök

Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal
Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

Tájékoztatom, hogy Hivatalomhoz több panaszbeadvány érkezett az APEH fizetési kedvezményekre irányuló kérelmekkel kapcsolatos eljárását kifogásolva. Az egyik panaszos kisebb jelentőségű formai hiba miatt kiszabott mulasztási bírság elengedését kérte, az adóhatóság pedig erre a kérelmet felbezárásnak tekintve felszólította, hogy a „Magánszemély fizetési könnyítésre és mérséklésre irányuló kérelmének elbírálásához” megnevezésű adatlapot töltsse ki, és adja meg az abban megjelölt, az ő és családtagjai jövedelmi, vagyoni viszonyaira vonatkozó adatait. Álláspontomról az alábbiakban tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló módosított 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban : Avtv.) 2. § (1) pontja szerint „személyes adat: bármely meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés”, eszerint valamennyi, az adózással kapcsolatos adat személyes adatnak minősül. Az Avtv. 3. § (2) bekezdése alapján személyes adat akkor kezelhető, ha az adatkezeléshez az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli.

Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (továbbiakban: Art.) 1. § (6) bekezdése alapján az adóhatóság köteles méltányosan eljárni, ha

ennek jogszabályi feltételei fennállnak. Az Art. 134 §-a értelmében az adóhatóság a magánszemély kérelmére egyebek mellett a korábban kiszabott bírságot is mérsékelheti vagy elengedheti, ha azok megfizetése az adózó és a vele együtt élő közeli hozzátartozók megélhetését súlyosan veszélyezteti. Az Art. nem nevesít egyéb okot (a mulasztás csekély jelentősége, formai hiba), mely miatt az adóhatóság mérsékelheti vagy elengedheti a kiszabott bírságot. Viszont az eset összes körülményét (adózói magatartás, mulasztás jellege, súlya) a szankciók alkalmazásánál, a határozat meghozatalánál figyelembe kell venni, ez következik a tényállás felderítésére és tisztázására vonatkozó követelményből. Amint ezt a méltányossági jogkör gyakorlásáról szóló 7004/2000. /AEÉ 8./ APEH irányelv tartalmazza, az első fokú határozatban sor kerülhet a körülményekhez igazodó, csökkentett mértékű bírság kiszabására, és a jogorvoslati kérelem elbírálója is csökkentheti a bírság mértékét. Amennyiben az adózó arra hivatkozik, hogy mulasztásának súlyához képest a szankció túlzott mértékű, a beadványt először a szankciót megállapító határozat elleni jogorvoslati kérelemként kell elbírálni.

Ebben az esetben azonban nincs szükség arra, hogy az adózó a jövedelmi és vagyoni viszonyairól nyilatkozzon, mert nem kell vizsgálni a megélhetés veszélyeztetettségét. Amennyiben az adóhatóság e célból is igényli a jövedelmi, vagyoni viszonyokra vonatkozó adatok igénylését, akkor ez ellenkezik az Avtv. 5. §-ában megfogalmazott célhoz kötöttség elvével, mely szerint *„személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.”*

Az Art. 134. § szerinti fizetési könnyítés kérelmezésénél a fizetési nehézségekre való hivatkozás esetén az adóhatóság méltányossági jogkörében az adózó vagyoni viszonyainak mérlegelése után hozza meg az érdemi döntést. Csak akkor mentesítheti az adózót a bírság megfizetése alól, ha kérelme indokoltságát bizonyítottan látja. Az adóhatóság ebben az esetben tehát a fizetési nehézség vizsgálata céljából, kérelme teljesíthetősége érdekében kér adatokat a jövedelmi viszonyokról és a vagyoni helyzetről. Az adóhatóság által használt formanyomtatványból illetve a vizsgált esetekben az adóhatóság tájékoztatásából azonban nem derül ki egyértelműen az, hogy a bírság mérséklésére vagy elengedésére, illetve az erre irányuló kérelem

elbírálásához szükséges formanyomtatvány kitöltésére csak akkor van szükség, ha az adózó a megélhetés súlyos veszélyeztetése miatt nyújtotta be kérelmét, mivel egyéb esetekben a bírság csökkentésére, törlésére – kivéve a fent részletezett jogorvoslati eljárást – nincs mód.

Az Avtv. 3. § (6) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az érintett kérelmére indult eljárásban a szükséges adatainak kezeléséhez való hozzájárulását vélelmezni kell, és erre a tényre a figyelmét fel kell hívni. A hozzájárulás az Avtv. 2. § 6. pontja szerint az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja személyes adatainak kezeléséhez. A hivatkozott adatlapon az adózó önként, egy bizonyos kedvezmény igénybevétele érdekében, saját akarat-elhatározása alapján szolgáltatja az adatokat. Azonban az adatlapból nem tűnik ki, hogy nem kötelező adatszolgáltatásról van szó, hanem az adatok rendelkezésre bocsátása önkéntes. Érthető az érintettek felháborodása amiatt, ha a bírság nagyságának vitatása miatt az adóhatóság az egész család vagyoni helyzetének részletezését igényli. Természetesen az adózónak lehetősége van arra, hogy személyes adatairól ne nyilatkozzon, ebben az esetben azonban az adóhatóság az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény 27. § (1) bekezdése szerint kérelmét a rendelkezésre álló adatok alapján bírálja el. Célszerűnek tartom, hogy az adóhatóság mindezekről megfelelően tájékoztassa az adózókat.

A fizetési kedvezmény engedélyezéséhez kidolgozott adatlapon az adóhatóság a kérelmező személyes adatain túl a vele közös háztartásban élő személyekről is adatokat kér. E személyekről személyes adatok csak önkéntes, tájékozott és határozott hozzájárulásukkal, gyermekek esetén pedig törvényes képviselőiknek hozzájárulásával szolgáltatathatók, erre vonatkozó információt azonban az adatlap nem tartalmaz, és nem kéri az érintettek hozzájárulását az adatkezeléshez. Az adatkérés álláspontom szerint ebben a vonatkozásban is kifogásolható, és szükségesnek tartom valamennyi érintett hozzájárulásának kérését.

Az Avtv. 24-26. §-a alapján kérem szíveskedjék áttekinteni az adóhatóság tevékenységét abból a szempontból, hogy általános gyakorlatnak tekinthető-e a bírság elengedése, csökkentése iránti kérelmek esetén az, hogy az eljáró adóhatóság a fent megjelölt adatlap kitöltését kéri, illetve nem ad megfelelő tájékoztatást ezzel kapcsolatban.

Kezdeményezem a vonatkozó adatlap módosítását, kiegészítését, és kérem

intézkedését annak érdekében, hogy e vonatkozásban is megfelelően érvényesüljön a célhoz kötöttség elve, továbbá az adóhatóság megfelelő jogalap, az érintettek tájékozott és önkéntes hozzájárulása alapján kezelje a szükséges adatokat.

Álláspontjáról és a megtett intézkedéseiről kérem, szíveskedjen értesíteni.

Budapest, 2004. szeptember 24.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(856/A/2004)

[Állásfoglalás: ha a zaklató személy a telefont nemcsak kicsengetné, hanem fenyegetne is, akkor elkövetné a kényszerítés büntetettét és indulhatna büntetőeljárás, amelyek alapján jogszerűen megtörténhetne a telefonszám átadása]

[...]

Tisztelt [...]!

Sajnos, az Ön problémája a hivatalom számára nem ismeretlen. A hívószámkielzés leltíthatóságának a bevezetése óta az Ön által is említett, úgynevezett „rosszakaratú” hívások beazonosítása visszatérő probléma a hivatalom és a távközlési szolgáltatók mindennapi működésében.

Karakteresen jelenik meg az érdekellentét a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos alapjog, valamint az előfizetők azon természetes igénye között, hogy a telefont a hívó csak rendeltetésszerűen, ne zaklató jelleggel használja. Mint adatvédelmi biztos kötelességem figyelemmel kísérni a személyes adatok védelméhez fűződő jog érvényesülését, ennek keretében kényesen ügyelni arra, hogy ezen jog védelme ne vezessen más – szintén alkotmányos – alapjogok indokolatlan, illetve aránytalan sérelméhez, más-képpen mondva, a személyes adatok védelméhez fűződő jogra hivatkozással bűncselekmények, illetve szabálysértések ne maradjanak felderítetlenül.

A fentiek mellett arra is fel kell hívnom a figyelmet, hogy ezen munkámat a mindenkor hatályos jogszabályok bizonyos keretek közé szorítják; a jogállamiság intézményrendszere működésének elengedhetetlen feltétele a jogszabályok maradéktalan betartása. Ezeket csak azért kívántam a konkrét ügyre vonatkozó részletes álláspontom kifejtése előtt rögzíteni, mert a jelen ügy jogi megítélése sajnos nem teszi lehetővé a zaklató személy azonosítását, mindamellett, hogy személyes álláspontom is az, hogy az ilyen zaklató személyek felderítéséhez, valamint a magánszemélyek nyugalamához fűződő társadalmi érdek alapvető jelentőségű.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 3. §-a értelmében személyes adatot vagy az érintett előzetes hozzájárulása, vagy törvény felhatalmazó rendelkezése alapján lehet jogszerűen kezelni. Tekintettel arra, hogy az Avtv. 2. § 9. pontja értelmében az adat továbbítása is adatkezelésnek minő-

sül, a kérdés az, hogy a hívó személy hozzájárulásának a hiányában milyen törvényes jogcímen adhatóak át a letiltott hívószám, valamint a hívószám mögötti személy azonosító adatai (a telefonszám személyes adatnak minősül).

Bár az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (a továbbiakban: Eht.) 157. § (5) bekezdése értelmében a hívó telefonszáma a nyomozó hatóságoknak átadható, azonban a nyomozóhatóság is csak akkor minősülhet e törvényhely alapján adatkezelőnek, ha az adatátadás nyomozási cselekmény lefolytatásához szükséges, azaz valamely bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja miatt a nyomozó hatóság a nyomozást elrendeli. Ellenkező esetben az Avtv. 5. §-ában rögzített, az adatkezelés célhoz kötöttségének elve sérülne, amelynek a lényege az, hogy személyes adatot kezelni kizárólag valamilyen célból, meghatározott jog gyakorlása vagy kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Hasonlóképpen rendelkezik a hatályos büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 71. §-a, melynek értelmében: *„a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság állami és helyi önkormányzati szervet, hatóságot, közttestületet, gazdálkodó szervezetet, alapítványt, közalapítványt és társadalmi szervezetet kereshet meg tájékoztatás adása, adatok közzlése, átadása, illetőleg iratok rendelkezésre bocsátása végett, és ennek a teljesítésére legalább nyolc, legfeljebb harminc napos határidőt állapíthat meg [...] A megkeresett a megállapított határidő alatt – ha törvény másképp nem rendelkezik – köteles a megkeresést teljesíteni, vagy a teljesítés akadályát közölni”.*

A Be. 178/A. §-a is biztosítja a nyomozóhatóságok felderítési tevékenységéhez szükséges adatkezelési jogcímet: *„a nyomozás elrendelését követően az ügyész, illetőleg az ügyész jóváhagyásával a nyomozó hatóság a megkeresésre vonatkozó szabályok szerint – ha ez az ügy jellege miatt szükséges – a gyanúsítottól (feljelentettől, illetőleg az elkövetéssel gyanúsítható személyről) a tényállás felderítése érdekében adatok szolgáltatását igényelheti az adóhatóságtól, a hírközlési szolgáltatást nyújtó szervezettől, az egészségügyi és a hozzá kapcsolódó adatot kezelő szervtől, továbbá a banktitoknak, értékpapírtitoknak, pénztártitoknak és egyéb üzleti titoknak minősülő adatot kezelő szervtől [...] .Az adatszolgáltatás nem tagadható meg”.*

Fontos hangsúlyoznom, hogy a fentiek azonban csak abban az esetben minősülnek megfelelő adatkezelési jogcímenek, amennyiben valamilyen bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja miatt a büntetőeljárás megindul. A eljárás megindulása előtt, azaz, amikor a feljelentés alapján még a nyomozást sem rendelik el, a fenti jogcímenek nem „élesednek”, a konkrét ügyben nem bírnak jelentőséggel.

Az Ön által leírt cselekmény (éjszakai többszöri telefonos csengetés) a büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényben (a továbbiakban: Btk.) rögzített tényállások ismeretében nem valósít meg bűncselekményt; a Btk-ban nem szerepel olyan tényállás, amelyet a leírt magatartás megvalósítana, és ami miatt a nyomozó hatóság a büntetőeljárást a feljelentés alapján megindítaná. Talán a legközelebb a Btk. 174. §-ában leírt tényállás áll az Ön által leírtakhoz:

„Aki mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűrjön, és ezzel jelentős érdeksérelmet okoz, amennyiben más bűncselekmény nem valósul meg, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Ez a bűncselekmény azonban csak akkor valósul meg, ha az Ön által leírtakhoz képest további tényálláselemek is megvalósulnak, úgymint az erőszak, vagy fenyegetés alkalmazása, amely jelentős érdeksérelmet is megvalósít egyúttal. Amennyiben tehát a zaklató személy a telefont nemcsak kicsegetné, hanem fenyegetéssel valaminek a tevésére/nem tevésére/eltűrésére kényszeríteni Önt, már indulhatna büntetőeljárás, ami alapján a levél elején hivatkozott jogcímenek jogszerűen megtörténhetne az adatátadás.

Hasonlóan közeli magatartást ír le a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (a továbbiakban: Szabs. törvény) 151. §-a (Veszélyes fenyegetés):

„Aki

a) mást félelemkeltés céljából olyan bűncselekmény elkövetésével komolyan megfenyeget, amely a megfenyegetett személy vagy annak hozzátartozója élete, testi épsége vagy egészsége ellen irányul,

b) mást félelemkeltés céljából a megfenyegetett személyre vagy annak hozzátartozójára vonatkozó, a becsület csorbítására alkalmas tény nagy nyilvánosság elé tárásával komolyan megfenyeget, elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható[...].”

A Szabs. törvény fenti rendelkezése azon túl, hogy további tényálláselemeket is tartalmaz (tényleges fenyegetés) más oldalról sem alkalmas a zaklató személy beazonosítására. Ennek lényege abban áll, hogy – mint azt levél elején már írtam – az adatátadáshoz az érintett előzetes hozzájárulásának a hiányában megfelelő törvényes jogcím szükséges, azonban a Szabs. törvény ilyen felhatalmazást nem tartalmaz. A kérdést illetően elődöm, dr. Majtényi László megkereste a belügyminisztert, és véleményét kér-

te a kérdéssel kapcsolatban. Levelében leírta: „Véleményem szerint ilyen esetekben indokolt lenne a bíróság megkeresésére főszabály szerinti válaszadási kötelezettség előírása oly módon, ahogy a büntetőeljárásban történik. Az adatkérés indokoltsága – és így jogszerűsége – tekintetében megfelelő garanciát jelentene az adatszolgáltatási kötelezettség alóli kivételek meghatározása, illetőleg az, hogy a megkeresést a bíróság intézi a megkeresett szervezethez.”

Dr. Pintér Sándor belügyminiszter válaszában kifejtette, hogy egyetért a válaszadási kötelezettség előírására vonatkozó javaslattal, és ígéretet tett arra, hogy az Sztv. módosításának előkészítése során megvizsgálják az Sztv. kiegészítésének módját a – válaszadáskor hatályos – büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény 118. §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezésekhez hasonló szabállyal. Mindazonáltal az elmúlt közel három évben erre nem került sor.

Ebben a körben – a tisztánlátás végett – érdemes még megemlítenem 226/2003. (XII. 13.) Korm. rendelet 6. § (3) bekezdését is, amely rögzíti, hogy „a szolgáltató az Eht. 155. § (7) bekezdésében meghatározott hatóságokkal történő közreműködés keretében, az ott meghatározott eljárásban jogosult figyelmen kívül hagyni ideiglenes jelleggel a hívó vonal azonosításának letiltását, amennyiben egy előfizető olyan rosszakaratú vagy zaklató jellegű hívások nyomon követése érdekében kéri ezt, amelyek esetén az Eht. 155. § (7) bekezdésében meghatározott bűncselekmények alapos gyanúja merül fel. Ebben az esetben a hívó előfizető azonosítását tartalmazó hívásadatokat a szolgáltató tárolja és az arra feljogosítottak részére hozzáférhetővé teszi”. Mivel az Eht. 155. § (7) bekezdése az életet, a testi épséget, a vagyont veszélyeztető fenyegetés, zsarolás alapos gyanúja esetére teszi lehetővé az idézett intézkedési lehetőséget, az Ön által leírt esetben (éjszakai telefonos csengetés) a hívószámkielzés letiltásának feloldására szolgáltatói oldalon nincs jogszerű lehetőség.

Természetesen a megfelelő jogalkotási procedura keretein belül lehetőség van a hatályos joganyag érintett rendelkezéseinek a módosítására, azonban egy büntető tényállás olyan irányú kiegészítése, amely az elkövetési magatartás kereteit lényegesen kitérít (például pusztán erőszak és fenyegetés nélkül is megvalósulna a kényszerítés), a nyomozóhatóságok és bíróságok leterheltségének aránytalan megnövekedésével járna, – ezen keresztül – éppen az elérni kívánt jogpolitikai cél ellen hatna.

Végül - a fentiekén túl - fontosnak tartom felhívni figyelmét a már hivatkozott kormányrendelet 6. § (1) bekezdés e) pontja értelmében „a szolgáltatónak ingyenesen biztosítania kell az előfizető írásbeli kérelme alapján a hívott előfizetőnek, hogy megtagadja azon hívások fogadását, amelyek esetében a hívó az azonosítója kijelzését letiltotta.”

Budapest, 2004. szeptember 27.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1367/A/2004)

[Állásfoglalás: a gyógyszerek forgalmát, nyilvántartását ellenőrizendő a vényen nemcsak az orvos, hanem a beteg személyes adatait is fel kell tüntetni, függetlenül attól, hogy az adott gyógyszer tb-támogatással rendelkezik-e vagy sem]

[...]

Tisztelt [...]!

Ön 2004. szeptember 27-én kelt e-mailjében felvetette, hogy a receptköteles, de tb-támogatást nem élvező gyógyszerek esetében jogellenes a páciens személyes adatainak (név, lakcím, életkor, taj-szám) orvosi vényen való szerepeltetése.

A gyógyszertárak létesítéséről és működésük egyes szabályairól szóló 1994. évi LIV. törvény definíciója alapján gyógyszer: a gyógyszerként törzskönyvbe bejegyzett készítmények, a hatályos Magyar Gyógyszerkönyvben és a Formulae Normales-ben (szabványos vényminták) meghatározott gyógyszerek, egyedi összetételű gyógyszerkészítmények (magisztrális gyógyszerek), sebészeti kötözőszerek és varróanyagok, immunbiológiai készítmények, drogok, gyógytápszerek, gyógyszeralapanyagok, galenikumok, állatgyógyászati készítmények és jogszabály által gyógyszerhez hasonló elbírálás alá vont készítmények.

A gyógyszerek rendeléséről és kiadásáról szóló 3/1995. (II. 8.) NM rendelet sorolja fel a vényvel, illetve a vény nélkül is kiadható gyógyszereket. A 4. § (1) alapján az orvos a gyógyszert főszabályként vényen rendeli.

A saját nyilvántartásban az orvosnak fel kell tüntetnie a beteg diagnózisát, a rendelt gyógyszert, annak mennyiségét és a rendelés keltét, továbbá – amennyiben a gyógyszerrendelés társadalombiztosítási támogatással történt – a beteg társadalombiztosítási azonosítási jelét, illetőleg betegbiztosítási igazolványának számát.

5. § (1) Egy vényen csak egy gyógyszer rendelhető, illetőleg egy vényre csak egy gyógyszer adható ki.

(2) A vényen az orvos feltünteti a beteg nevét, lakáscímét, életkorát – a „Megrendelő lap”-on a jogosult nevét, címét, telefonszámát – és a rendelés keltét. Az orvos a vényt aláírja és bélyegzőjének olvasható lenyomatával ellátja.

(4) Vényköteles gyógyszer csak olyan vényre adható ki, amely megfelel az e rendeletben meghatározott feltételeknek.

150. § (1) Az egészségügyi, szociális és családügyi miniszter az e törvényben foglaltaknak, valamint a kormány egészségpolitikai döntéseinek megfelelően ellátja az egészségügy ágazati irányítását. Így különösen meghatározza és összehangolja a gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök előállításával, forgalmazásával és rendelésével kapcsolatos tevékenységeket.

Az egészségügyi adatok kezeléséről szóló 1997. évi XLVII. törvény meghatározása alapján a gyógyszerek kiszolgálása a gyógykezelés kategóriájába tartozó tevékenység, ahogy betegellátó az érintett gyógykezelésével kapcsolatos tevékenységet végző gyógyszerész is. A vény pedig az egészségügyi dokumentáció része, melyet főszabályként a gyógyszerész 3 évig köteles megőrizni.

A jogalkotó – véleményem szerint – indokoltan döntött úgy, hogy a gyógyszerek forgalmát, nyilvántartását ellenőrizendő a vényen nemcsak az orvos, hanem a beteg személyes adatait is fel kell tüntetni, függetlenül attól, hogy az adott gyógyszer tb-támogatással rendelkezik-e vagy sem.

Adatvédelemmel kapcsolatos kérdéseit, felvetéseit a jövőben is örömmel fogadom.

Budapest, 2004. október 7.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1535/K/2004)

[Állásfoglalás: a bank a szerződések eredeti példányának pótlását kívánta összekapcsolni a Pmt. által előírt azonosítással anélkül, hogy az ügyfeleknek írt levélben az adatkérés céljáról és okáról egyértelmű tájékoztatást adott volna]

[...]

Tisztelt [...]!

Az Ön indítványa alapján vizsgálat indult hivatalomban a Citibank Rt. adatkezelésével összefüggésben. Ön levelében a Citibank Rt. által rendszeresített, a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvény (továbbiakban: Pmt.) rendelkezéseinek végrehajtását célzó formanyomtatvány adattartalmát sérelmezi.

A vizsgálat során megállapítottam, hogy az adatszolgáltatásra felhívó levél és az adatlap adattartalma nem felel meg a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban Avtv.) rendelkezéseinek.

A Pmt. 3. § (1) bekezdése értelmében a szolgáltató az ügyféllel történő üzleti kapcsolat létesítésekor köteles az ügyfél, annak meghatalmazottja, a rendelkezésre jogosult, továbbá a képviselő azonosítását elvégezni. A Pmt. 5. § (1) bekezdése szerint természetes személy esetében a szolgáltató az azonosítás során az alábbi adatokat köteles rögzíteni:

1. családi és utónevét (születési név), amennyiben van, házassági nevét,
2. lakcímét,
3. születési helyét, idejét,
4. állampolgárságát,
5. anyja születési nevét,
6. az azonosító okmányának típusát és számát,
7. külföldi természetes személy esetében az 1-6. pontban meghatározott adatok közül az azonosító okmány alapján megállapítható adatokat, valamint a magyarországi tartózkodási helyet;

A bank az adatszolgáltatásra felhívó levelében – a fenti törvényi szakaszt idézve – tájékoztatja ügyfeleit, hogy a bank nyilvántartásaiban ügyfeleit a törvénynek megfelelő adattartalommal kell azonosítania. A levélhez mellé-

kelt formanyomtatványon („Szerződés bankszámla megnyitására és lakossági banki szolgáltatások nyújtására”) azonban olyan személyes adatok is megtalálhatók (például adóazonosító jel, munkahely, foglalkozás, munkaviszony kezdete, családi állapot, eltartottak száma, telefonszámok, iskolai végzettség), amelyek nem szerepelnek sem a fenti tájékoztatóban, sem pedig a Pmt. 5. §-ában. Ezen adatok vonatkozásában a bank levele nem ad semmilyen tájékoztatást az adatkezelés céljáról, és ezen adatkör kitöltése tekintetében az önkéntességre sem hívja fel ügyfelei figyelmét [Avtv. 6. §]. A bank csak a kérdőív teljes kitöltését fogadta el az adatszolgáltatás teljesítéseként, mely megkérdőjelezi annak tényleges önkéntességét.

Az Avtv. 3. §-a szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. Az Avtv. értelmező rendelkezései szerint a hozzájárulás nem más, mint az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez. A hozzájárulás tehát akkor minősíthető jogszerűnek, ha az adatszolgáltatás az érintettek részéről valóban önkéntesen történt. Az önkéntesség megállapításának feltétele viszont az, hogy az adatkezelő az adatkezelés célját, és a szolgáltatandó adatok körét pontosan meghatározva oly módon tájékoztassa az érintetteket, hogy azok szabadon mérlegelhessék, rendelkezésre bocsátják-e a kért adatokat vagy sem. Az ügyfelek információs önrendelkezési jogát sérti, ha a hitelintézet az adatszolgáltatás önkéntességére nem hívja fel ügyfelei figyelmét, és az adatkezelés céljáról sem ad tájékoztatást. Álláspontom szerint a fenti adatkör szerepeltetése teljes mértékben indokolatlan a Pmt. végrehajtását célzó nyomtatványon. Tekintettel arra, hogy a Pmt.-ben meghatározott azonosítási kötelezettség végrehajtását szolgáló adatlapon olyan adatok is szerepelnek, melyek nem a fenti kötelezettséghez kapcsolódnak és ezen adatok vonatkozásában az ügyfelek nem kaptak tájékoztatást az adatkezelés céljáról, valamint az adatszolgáltatás önkéntességéről, az ügyfél hozzájárulása nem tekinthető az adatkezelés jogalapjának.

2003. december 17-én kelt levelemben felszólítottam a Citibank Rt. elnöke vezérigazgatóját, hogy a már kitöltött és bankhoz eljuttatott adatlapok kifogásolt rovataiban szereplő ügyféladatokat mind a nyomtatványon, mind pedig elektronikus adatbázisukból töröljék. Tájékoztattam továbbá, hogy azon ügyfelek esetében, akik ezen időpont után keresik fel a bankfiókot szerencsés megoldásnak azt tartanám, ha a kifogásolt adatlapokat a hitelintézet

már nem fogadná be, s a Pmt. 5. §-ában megjelölt adatokat egyéb módon rögzítené (új adatlap kitöltése, mely a Pmt. 5. §-ában szereplő adatkörre szorítkozik, illetve az adatok elektronikus adatbázisban való rögzítése).

Ön beadványában azt is közölte, hogy a bank az azonosításnál az adóazonosító jelről kiállított hatósági igazolványának bemutatására szólította fel.

A Pmt. 4. § (1) bekezdése szerint az azonosítás során a szolgáltató köteles megkövetelni természetes személy esetén az alábbi azonosságot igazoló okiratok (okmányok) bemutatását:

1. belföldi természetes személy személyazonosító igazolványa (személyi igazolványa) és lakcímet igazoló hatósági igazolványa, vagy útlevéle és lakcímet igazoló hatósági igazolványa, (a jelenleg hatályos Pmt. szerint a kártyaformátumú vezetői engedély és a lakcímet igazoló hatósági igazolvány is alkalmas az azonosításra)
2. külföldi természetes személy útlevéle, személyi azonosító igazolványa, feltéve, hogy az magyarországi tartózkodásra jogosít, vagy érvényes tartózkodási engedélye,
3. 14. életévét be nem töltött természetes személy személyi azonosítót igazoló hatósági igazolványa vagy útlevéle, diákigazolványa.

Álláspontom szerint ezen adatkezelési gyakorlat is ellentétes a Pmt. 4. §-ával.

A Citibank Rt. vezetése 2004. január 9-én kelt levelében arról tájékoztatott, hogy adatkezelési gyakorlatukat „minden szempontból jogszerűnek” tartják, és nem látják indokoltnak annak módosítását.

Tekintettel arra, hogy a Citibank Rt. nem értett egyet jogi álláspontommal, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének elnökéhez fordultam és kértem, hogy felügyeleti jogkörében eljárva tegye meg a szükséges intézkedéseket. A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete megkeresésem alapján a banknál célvizsgálatot folytatott le. A célvizsgálatra 2004. július 22-23.-án került sor, amelyet végül határozattal zárt le a Felügyelet. A vizsgálat során a Felügyelet feltárta, hogy 418 ügyféllel kötött szerződés eredeti példánya nem található meg a bank számára irattári tevékenységet végző cég irattárában. A bank ezen szerződések pótlását kívánta összekapcsolni a Pmt. által előírt azonosítással anélkül, hogy az ügyfeleknek írt levélben az adatkérés céljáról és okáról egyértelmű tájékoztatást adott volna. Mivel a bank ügyfelei szerződéseinek eredeti példányát nem találta meg, a bank nem tett eleget az Avtv. 10. §-ában foglalt adatbiztonsági előírásoknak.

Tájékoztatom Önt, hogy az Avtv. 17. §-a alapján jogainak megsértése miatt az adatkezelő ellen bírósághoz fordulhat. A perre az adatkezelő székhelye szerinti bíróság az illetékes. A per – az érintett választása szerint – az érintett lakóhelye (tartózkodási helye) szerinti bíróság előtt is megindítható. Ha a bíróság a kérelemnek helyt ad, az adatkezelőt a tájékoztatás megadására, az adat helyesbítésére, törlésére kötelezi. A bíróság elrendelheti ítéletnek – az adatkezelő azonosító adatainak közzétételével történő – nyilvánosságra hozatalát, ha azt az adatvédelem érdekei és nagyobb számú érintett e törvényben védett jogai megkövetelik.

Az adatkezelő az érintett adatainak jogellenes kezelésével vagy a technikai adatvédelem követelményeinek megszegésével másnak okozott kárt (vagyonosi és nemvagyonosi kár) köteles megtéríteni. Az érintettel szemben az adatkezelő felel az adatfeldolgozó által okozott kárért is. Tájékoztatom Önt, hogy a kár bekövetkezésének tényét, valamint összecszerűségét a károsultnak kell bizonyítania.

Adatvédelmi problémáival forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2004. október 22.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1536/A/2003)

[Állásfoglalás: kétség esetén vélelmezni kell, hogy az érintett nem járult hozzá a levélben foglalt adatainak nyilvánosságra hozásához; az újságíró akkor járt volna el helyesen, ha a levélíró egyértelmű hozzájárulását kéri a levél anonimizált vagy kivonatos közléséhez is]

[...]

Tisztelt [...]!

Ön [...] képviseletében eljárva arról kérte állásfoglalásomat, hogy a [...] című újság illetve újságírója, [...] megsértette-e nevezett személyes adatok védelméhez fűződő jogát, amikor az újságban közzétették [...] magánlevelét, aki nem engedélyezte, hogy a levél megjelenjen. Álláspontomról az alábbiakban tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló módosított 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 2. § (1) pontja szerint „személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. [...] A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.” Tehát a levélben felsorolt információk személyes adatnak minősülnek, amennyiben azok a levélíróval kapcsolatba hozhatóak. A széles olvasóközönség számára ez a kapcsolat nem jön létre, mivel a panaszos nevét, személyazonosító adatait, illetve e-mail címét az újság nem közölte. Az érintett szűkebb környezetében azonban a közölt adatok, információk alkalmasak arra, hogy a levélíró személyére ráismerjenek, létrejöjjön a kapcsolat a közölt adatok és az „adatgazda” között. A levélben sokkal több információt kellett volna megváltoztatni ahhoz, hogy a történet váza megmaradjon, de az érintett ne legyen felismerhető.

A szexuális életre vonatkozó adat különleges adatnak, szenzitív információnak tekintendő, ezért még inkább védendő (Avtv. 2. § 2. b/ pont), és az adatkezelés, nyilvánosságra hozatal során még körültekintőbben kell eljárni.

Az Avtv. 2. § 9. pontja alapján adatkezelésnek minősül az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, így például személyes adat felvétele, felhasználása, nyilvánosságra hozatala.

Személyes adatok kezelésére akkor van lehetőség, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli, különleges adat esetében pedig ha az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul vagy törvény elrendeli [Avtv. 3. § (1)]. A törvény a nyilvánosságra hozatalra külön szabályokat is tartalmaz, mivel 3. § (4) bekezdésében mindezeket megerősíti és kimondja, hogy *„kétség esetén azt kell vélelmezni, hogy az érintett a hozzájárulását nem adta meg”*. E szakasz (5) bekezdése viszont úgy rendelkezik, hogy az érintett hozzájárulását megadottnak kell tekinteni *„nyilvánosságra hozatal céljából általa átadott adatok tekintetében”*.

Az Avtv. a 2. § 6. pontjában meghatározza a hozzájárulás fogalmát: *„az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez”*.

Álláspontom szerint [...] az újságíróhoz írt leveléből kiderül, hogy nem nyilvánosságra hozatal céljából írta meg azt, sőt nyilvánvaló a leírtak titokban maradásához fűződő érdeke. Az újság mindezekre tekintettel volt annyiban, hogy nem közölte a nevet, címet és kisebb változtatásokat vezetett át a szövegben. Nem egyértelmű, hogy az újságíró munkahelyi e-mail címére írt levél olvasói levélnek vagy magánlevélnek tekintendő-e. Bár a fenti esetben a levélíró szándéka magánlevél írására irányult, azonban ez az újságíró számára nem feltétlenül derült ki. Az újságírói munka gyakorlatában az ilyen levelek olvasói levélnek minősülnek, melyeknél számolni kell azzal a lehetőséggel, hogy azt közlik. Nem egyértelmű továbbá az sem, hogy olvasói levél küldése esetén eleve feltételezni kell-e a nyilvánosságra hozatal lehetőségét, vagyis az olvasó annak ismeretében küldi-e a levelet, hogy az az újságban megjelenhet. Adatvédelmi szempontból az adatkezeléshez, a nyilvánosságra hozáshoz való hozzájárulásnak határozottnak és tájékozottnak kell lennie. Az újság viszont sem a szóban forgó cikkben, sem impresszumában nem ad tájékoztatást arra vonatkozóan, hogy egyes, az újságíróknak címzett postai vagy e-mail leveleket felhasználhatnak a szerkesztés során, ez csak az újságcikkek környezetéből, utalásokból, az adott újságnál alkalmazott újságírói gyakorlatból derülhet ki.

Tehát nem tisztázott, hogy a panaszos határozott és megfelelő tájékoztatáson alapuló hozzájárulásának tekintendő-e az, hogy az olvasó saját maga közölte az újsággal az élettörténetével kapcsolatos adatait. Mivel kétség esetén vélelmezni kell, hogy az érintett nem járult hozzá a levelében foglalt adatainak nyilvánosságra hozásához, véleményem szerint az újságíró akkor járt volna el helyesen, ha – különösen ilyen kényes téma feldolgozásánál – a levélíró egyértelmű hozzájárulását kéri a levél anonimizált vagy kivonatos közléséhez is.

Budapest, 2004. október 25.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1017/K/2004)

**[Állásfoglalás: a bankok áruvásárlási
kölcsönszerződéséhez kért személyes adatok
kezelésével kapcsolatos vizsgálatokról]**

Dr. Lendvai János vezérigazgató részére

Magyar Cetelem Bank Rt.
Budapest

Tisztelt Vezérigazgató Úr!

A 2004. június 23-án kelt válaszlevelét, és az azokhoz csatolt mellékleteket megkaptam. A jelen vizsgálatot eredményező állampolgári beadvány a Magyar Cetelem Bank Rt. (továbbiakban: Bank) áruvásárlási kölcsönszerződéséhez kért és a továbbiakban kezelni kívánt személyes adatok kezelését találta sérelmesnek. A részemre eljuttatott dokumentumok alapján azonban szükségesnek tartottam a Bank Általános Üzletszabályzatának az adatkezeléssel kapcsolatos rendelkezéseit is vizsgálat alá vonni.

A megindult eljárás során további állampolgári beadványok is érkeztek a Bank adatkezelésével kapcsolatban. A beadványozók azt találták sérelmesnek, hogy a Bankhoz betelefonáló személyeknek a személyazonosításhoz szükséges adatok – így többek között, az ügyfél nevének, születési helyének és időpontjának – megadása után tájékoztatás kapható az ügyfél folyószámlájának adatairól.

Az egyesített vizsgálat az alábbi kérdésköröket érintette:

- jogszerű-e a Bank által használt hiteligenylő adatlapon kért személyes adatok kezelése az adatvédelmi jogszabályok alapján, így többek között,
- jogszerűen kezelheti-e a Bank a hiteligenylő házastársának, élettársának adatait az érintett hozzájárulása nélkül,
- kezelheti-e negatív elbírálás után a Bank a megadott személyes adatokat arra a jogalapra hivatkozva, hogy az érintett ahhoz a hitelelbírálás előtt – mintegy a hitelelbírálás előfeltételeként – hozzájárul,
- kérheti-e a Bank az olyan adatok megadását az érintettől, mint az érintett

- egészségállapotára vonatkozó adatok, vagy az, hogy milyen jogcímen kap nyugdíjat,
- jogszerű-e a bank által megjelölt adatkezelési rendelkezés, mely szerint *„az adatok tárolására a szerződésben felsorolt adatkezelési célok eléréséhez feltétlenül szükséges időtartamig, de legalább 10 évig kerül sor”,*
 - megfelelnek-e az adatvédelem szabályainak a Bank Általános Üzletszabályzatában előírt rendelkezései, így többek között az, hogy:
 - nem jelenti a banktitok sérelmét az, ha a Bank a Cetelem csoport, így különösen a Le Cetelem S.A. (75116 Párizs, Avenue Kléber 5., Franciaország) külföldi pénzügyi intézmény részére adatokat továbbít,
 - ha az ügyfél kifejezett rendelkezéssel nem tiltotta meg, a Bank az Ügyfél fizetőképességének általános banki megítéléséről jogosult bankinformációt adni,
 - a Banknak jogában áll a szerződéskötéssel, megbízások megadásával kapcsolatos telefonbeszélgetéseket rögzíteni. A hangfelvételeket a Bank a banktitok megtartásával, illetve a személyiségi jogok tiszteletben tartásával, szigorúan bizalmasan kezeli, és kizárólag a Bank és az ügyfél közötti szerződésből származó félreértések, illetőleg viták esetén – a két fél közötti vita tisztázása során – használhatja fel bizonyítékként.
 - milyen feltételekkel juthatnak hozzá az ügyfelek bankszámlájuk adataihoz telefonos ügyintézésen keresztül.

A vizsgálatot eredményező beadvány, az Ön által megküldött válaszlevelek, továbbá az utolsó válaszlevél mellékletét képező hiteligénylő adatlap, az áruvásárlási kölcsönszerződés egy-egy mintapéldánya, az általános üzletszabályzat, illetve a hitel üzletszabályzat átvizsgálása alapján az állásfoglalásom a következő:

1.1. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 3. § (1) bekezdése szerint *„személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.”*

A Bank adatkezelésével kapcsolatban már korábban folyt adatvédelmi biztosi vizsgálat (129/A/2003. számú ügy, a Banknál V-422/2002. hiv. számú ügy). Ennek a vizsgálatnak az eredményeként az adatvédelmi biztos jelezte Önnek, hogy a Bank nem kezelhet olyan személyes adatot, amelyhez az érintett nem járult hozzá; így a házastárs, illetve az élettárs adatait csak akkor kezelhetik, ha ahhoz az érintett hozzájárult. Ön a 2002. június 4-én

kelt válaszlevelében az adatvédelmi biztos aggályát elismerte és válaszlevelével szerint: „elfogadva az ajánlásban leírtakat a személyi kölcsönigénylő adatlapot úgy kívánjuk módosítani, hogy a házastárs, illetve az élettárs minden esetben írásban járuljon hozzá személyes adatainak kezeléséhez.”

A jelenlegi vizsgálat során, a hiteligénylő adatlap vizsgálatkor ismételtén megállapítottam, hogy a hiteligénylő házastársának, élettársának adatait továbbra is kéri a Bank úgy, hogy nincs semmilyen nyoma – így az érintettek az adatai kezeléséhez történő hozzájárulást igazoló aláírása – annak, hogy az érintett a személyes adatainak kezeléséhez hozzájárult volna. Megállapítható tehát, hogy az Ön által is jogellenesnek elismert helyzetet, melynek kiküszöbölésére Ön ígéretet tett, az elmúlt két év alatt nem módosították az adatvédelmi jogszabályoknak megfelelően.

Az Avtv. 5. §-a írja elő a személyes adatok célhoz kötött adatkezelésének követelményeit. Eszerint: „(1) személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. (2) Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.”

A jelenlegi vizsgálat során megállapítottam, hogy:

a Bank a hiteligénylő lapon jogellenesen kéri a hiteligénylő nem adóstárs házastársának, élettársának nevét, születési helyét és időpontját, anyja nevét,

a hiteligénylő házastársának vagy élettársának a munkaviszonyával kapcsolatos adatait, így a foglalkozását, munkahelyének megnevezését, munkahelyének címét, telefonszámát, a munkaviszony keletkezésének dátumát, annak határozott vagy határozatlan idejű mivoltát, a hitelebírlás-kori beosztását, illetve a fizetésének, nyugdíjának összegét.

a hiteligénylő személyes adataként kéri a háztartási kiadásainak összegszerű megadását, többek között a lakbért, a rezsiköltségeket, melyek a hitelkérővel egy háztartásban élő személyek személyes adatainak is minősülnek, s mint ilyeneknek a kezeléséhez nem csak a hiteligénylő, hanem a többi érintett hozzájárulása is kell.

1.2. Annak a kérdésnek az eldöntésénél, miszerint kezelheti-e a Bank a negatív elbírálást követően az érintett által megadott személyes adatokat azon a jogalapon, hogy az érintett azok kezeléséhez a hiteligénylő lap aláírásával egyúttal hozzájárult, vizsgálni kell a személyes adatok védelméhez való

alkotmányos alapjog kapcsán az Alkotmánybíróság által megfogalmazott információs önrendelkezési jog tartalmi elemeit, illetve az Avtv. által megfogalmazott tisztességes adatfelvétel elvének kritériumait is.

Az információs önrendelkezési jog tartalma az Alkotmánybíróság 15/1991. (IV. 13.) határozata szerint az, hogy az érintett teljes egészében ura a személyes adatainak, mely jogát csak közérdekből és csak törvény korlátozhatja. Ebből következően szabadon dönthet arról, hogy a személyes adatait ki, milyen feltételek fennállta esetén és meddig kezelhesse. Az érintett információs önrendelkezési jogának sérelmét jelenti az, ha ezt a jogát bármilyen módon is korlátozzák.

A Bank által használt hiteligénylő lapon történő adatok kezelésének a jogalapját, a Bank tájékoztatása szerint a hitelkérelem pozitív elbírálása esetén a Bank és az ügyfél közötti jogviszony képezi, a negatív elbírálás esetén pedig – mivel ilyenkor szerződéses jogviszony a felek között nem áll fenn – az érintett hozzájárulása alapozza meg a jogszerű adatkezelést. Két különböző jogalappal bíró adatkezelésről beszélünk tehát, melyek alapvetően eltérő jogokkal ruházzák fel a feleket, vagyis a Bankot és az érintett személyt.

Jogkorlátozó az az eljárás, mely szerint az érintett két teljesen eltérő adatkezeléshez egy egységes nyilatkozatban kénytelen megadni a hozzájárulását úgy, hogy a hitelkérelem elbírálása előtt kénytelen személyes adatainak a hitelkérelem negatív elbírálását követő kezeléséhez is hozzájárulni, és csak az akarata ellenére megadott hozzájárulása után vonhatja azt vissza. Ez az érintett információs önrendelkezési jogának a sérelmével jár, mivel a szerződés nem ad lehetőséget tehát az információs jog közvetlen használatára.

Természetesen a Banknak jogában áll azt kérnie a hiteligénylőtől, hogy a negatív elbírálás utáni adatkezeléshez is járuljon hozzá. Ezt a hozzájárulást azonban a fentiekből következően csak egy külön hozzájárulás keretében adhatja meg. A hiteligénylő előtt egyértelműnek és világosnak kell lennie annak, hogy mihez adja a hozzájárulását.

Az Avtv. 2. § 6. pontja szerint a hozzájárulás *„az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez.”*

Az Avtv. 7. § (1) bekezdése szerint a kezelt személyes adatok *„felvételük és kezelésük tisztességes és törvényes, pontosak, teljesek és ha szükséges idő-*

szerűek, tárolásuk módja alkalmas arra, hogy az érintettet csak a tárolás céljához szükséges ideig lehessen azonosítani.”

Az Avtv. idézett rendelkezései szerint a tisztességes adatfelvétel elvének tartalmi kritériuma többek között az, hogy az érintett az adatkezelés feltételeiről, körülményeiről megfelelő módon és teljes körűen kapjon felvilágosítást. A Bank által használt általános szerződési feltételeket leíró melléklet áttanulmányozásakor megállapítottam, hogy a mellékletben adott adatkezelésről szóló tájékoztatás nem felel meg a tisztességes adatkezelés elvének, mivel az igen kis betűméretben, nehezen olvasható és nehezen átlátható formában tájékoztatja az érintettet jogairól és kötelezettségeiről.

1.3. Az Avtv. 5. § (2) bekezdése előírja, hogy csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, nélkülözhetetlen.

A hitelgénylő lapon kért adatok közül azok a kérdések, melyek szerint a hitelgénylő:

az elmúlt 12 hónapban volt-e 30 napot meghaladóan beteg, áll-e rendszeres orvosi kezelés alatt, illetőleg az, hogy milyen jogcímen kapja a nyugdíjat, öregségi vagy rokkantsági jogalpból, nem felel meg az Alkotmánybíróság, illetve az Avtv. által megfogalmazott célhoz kötöttség elvének, mivel ezek az adatok nem minden esetben szükségesek a hitelebírálás elvégzéséhez, vagyis a kezelésük jogellenes.

1.4. A vizsgálat során megállapítható volt, hogy a Bank egyes adatkezeléseket – így az adattárolás idejét – a Bank Általános Üzletszabályzatában, illetve az Áruvásárlási Kölcsönszerződés mellékletét képező Általános Szerződéskötési Feltételek rendelkezéseiben eltérően rendezi. A Bank Általános Üzletszabályzatának rendelkezése szerint: „a Banknak jogában áll – az ügyfél kifejezett írásbeli eltérő rendelkezése hiányában – az Ügyfél által a kérelemben önként megadott, az ahhoz kapcsolódó dokumentumokban és okiratokban szereplő személyes adatait – a szerződés létrejöttének elmara-dása esetén is – nyilvántartani, kockázatelemzési és értékelési célokra a személyiségi jogok tiszteletben tartásával, valamint a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény rendelkezései-nek megfelelően kezelni és feldolgozni.”

A Bank Általános Üzletszabályzatának azon kitétele, mely szerint az ügyfél kifejezett írásbeli rendelkezései hiányában jogosult kezelni a megadott adatokat, sérti az érintett információs önrendelkezési jogát, mivel ez az adatkeze-

lés készletre történő adatkezelésnek tekintendő. A Bank által megjelölt adatkezelésnek ugyanis nincs konkrétan meghatározott időtartalma, illetve a megnevezett célja, a jövőben történő valamikori kockázatelemzés, mint megnevezett cél megkérdőjelezhető, mivel semmi nem indokolja azt a feltevést, hogy az egyszer a Bankhoz fordult hitelkérő a későbbiekben a Bankhoz fog fordulni újabb hitelkérelemmel. A megjelölt cél tehát előre nem látható, eseti jellegű.

A hozzájárulás ilyen módja tájékoztatásnak sem tekinthető, mivel az ügyfél az adatkezelés körülményeivel nincs tisztában. Az Avtv. 3. § (7) bekezdése szerint „az érintett a hozzájárulását az adatkezelővel írásban kötött szerződés keretében is megadhatja a szerződésben foglaltak teljesítése céljából. Ebben az esetben a szerződésnek tartalmaznia kell minden olyan információt, amelyet a személyes adatok kezelése szempontjából – e törvény alapján – az érintettnek ismernie kell, így különösen a kezelendő adatok meghatározását, az adatkezelés időtartamát, a felhasználás célját, az adatok továbbítását, adatfeldolgozó igénybevételét. A szerződésnek félreérthetetlen módon tartalmaznia kell, hogy az érintett aláírásával hozzájárul adatainak a szerződésben meghatározottak szerinti kezeléséhez.”

A Bank az Általános Üzletszabályzatának rendelkezéseitől eltérően szabályozza az adatkezelés feltételeit az Általános Szerződési Feltételek között, amikor kimondja, hogy: „az Adós(ok) továbbá hozzájárul(nak) ahhoz, hogy a Bank a kölcsönkérelemben, az ahhoz kapcsolódó egyéb dokumentumokban, okiratokban, valamint a kölcsönszerződésben foglalt szerződésben foglalt személyes adataikat, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról valamint a Hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló törvények rendelkezései szerint... a jelen szerződéses jogviszony szerinti elszámolás, kötelezettségek és jogosultságok teljesítésének igazolása, kockázatelemzési és értékelési célokra, e célok eléréséhez feltétlenül szükséges időtartamban, de legalább a szerződés megkötésétől számított 10 évig nyilvántartsa, feldolgozza és kezeli.”

A Bank Általános Szerződési Feltételekben előírt rendelkezése szintén nem felel meg az Avtv. által előírt megfelelő tájékoztatás követelményének, illetve aggályos abból a szempontból is, hogy az Avtv. rendelkezései szerint az egyes célokhoz külön-külön kell megjelölni azokat az adatokat, amelyeket a megjelölt célból kezelni kívánnak, továbbá azt, hogy az egyes adatkezelések meddig fognak tartani. Az összevont célokhoz adott együttes hozzájárulás kérése tehát sérti az érintett információs önrendelkezési jogát, ezért jogellenes.

2.1. A Bank Általános Üzletszabályzatában előírt rendelkezés, szerint „nem jelenti a banktitok sérelmét különösen: a Cetelem csoport, így különösen a Le Cetelem S.A. (75116 Párizs, Avenue Kléber 5., Franciaország) külföldi pénzügyi intézmény részére történő adattovábbítás.”

A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 54. § (1) bekezdésének h) pontja szerint „a pénzügyi intézmény által a külföldi pénzügyi intézmény számára történő adattovábbítás, abban az esetben, ha a pénzügyi intézmény ügyfele (adatalany) ahhoz írásban hozzájárult és a külföldi pénzügyi intézménynél (adatkezelőnél) a magyar jogszabályok által támasztott követelményeket kielégítő adatkezelés feltételei minden egyes adatra nézve teljesülnek, valamint a külföldi pénzügyi intézmény székhelye szerinti állam rendelkezik a magyar jogszabályok által támasztott követelményeket kielégítő adatvédelmi jogszabállyal.”

A Hpt. fent idézett rendelkezése az Avtv. 9. §-ban foglalt rendelkezéseket követi, melyek szerint személyes adatot harmadik országba továbbítani csak akkor szabad, ha ahhoz az érintett hozzájárult, törvény, illetve nemzetközi szerződés elrendeli, feltéve, hogy a harmadik ország joga az Európai Unió által előírt megfelelő védelmet biztosítja.

Szükséges továbbá hangsúlyoznom azt, hogy a bankcsoport részét képező, de különálló bankok nyilvántartásai nem tekinthetők és nem is kezelhetők egy egységes nyilvántartásként. Ebből pedig az következik, hogy a bankcsoportok tagjai az Avtv. szabályainak megfelelő felhatalmazás nélkül nem továbbíthatnak harmadik személyek részére személyes adatokat.

A Bank Általános Üzletszabályzatában megfogalmazott kitétel ellentétben áll az Avtv. 9. §-ban, illetve a Hpt. 54. §-ban megfogalmazott rendelkezésekkel, ezért jogellenes.

2.2 A Bank Általános Üzletszabályzatának rendelkezése szerint, „ha az Ügyfél kifejezett rendelkezéssel nem tiltotta meg, a bank az Ügyfél fizetőképességének általános banki megítéléséről jogosult bankinformációt adni” – sérti az érintett információs önrendelkezési jogát, illetve ellentétes a Hpt. rendelkezéseivel is.

Mivel a Hpt. nem jogosítja fel a Bankot az Általános Üzletszabályzatában leírt adatkezelésre, az érintett önrendelkezési jogosultságából az következik – a fentiek alapján –, hogy csak az egyértelmű és megfelelő tájékoztatás megléte után megadott hozzájárulása adhatja meg a jogalapot a személyes adatainak kezeléshez.

2.3. A Bank Általános Üzletszabályzatának azon rendelkezésével kapcsolatban, amely feljogosítja magát a Bankot a telefonos hívások rögzítésére, fel kell hívnom a figyelmét a telefonon történő ügyintézésrel kapcsolatos adatvédelmi követelményekre. Ezek szerint a telefonos ügyintézés során elhangzott beszélgetéseket csak akkor lehet rögzíteni, ha az érintett figyelmét előzőleg felhívták arra, hogy a telefonon történő ügyintézés rögzítésre kerül, illetve amennyiben az érintett ügyfél nem szeretné azt, hogy a beszélgetés rögzítésre kerüljön, akkor mely ügyfélirodán tehet személyes bejelentést.

Az érintettnek lehetőséget kell tehát biztosítani ahhoz, hogy eldönthesse, kíván-e telefonos bejelentéssel élni a Bank felé, mely esetben a telefonon történő beszélgetés rögzítésre kerül, vagy pedig személyesen kívánja ügyeit egy ügyfélirodában intézni. Erre a választási lehetőségre az érintett figyelmét előzőleg fel kell hívni. Abban az esetben, ha az ügyfél számára nem tudnak személyes beszélgetésre lehetőséget biztosítani, a telefonon történő hívásokat nem lehet rögzíteni.

3. A telefonos ügyintézés során a betelefonáló részére adott, a bankszámlával kapcsolatos tájékoztatásra vonatkozóan az Avtv. 10. §-át kell figyelembe venni, mely az adatkezelésekkel kapcsolatos adatbiztonsági kérdésekről rendelkezik. Eszerint:

„(1) Az adatkezelő, illetőleg tevékenységi körében az adatfeldolgozó köteles gondoskodni az adatok biztonságáról, köteles továbbá megtenni azokat a technikai és szervezési intézkedéseket és kialakítani azokat az eljárási szabályokat, amelyek e törvény, valamint az egyéb adat- és titokvédelmi szabályok érvényre juttatásához szükségesek.

(2) Az adatokat védeni kell különösen a jogosulatlan hozzáférés, megváltoztatás, továbbítás, nyilvánosságra hozatal, törlés vagy megsemmisítés, valamint a véletlen megsemmisülés és sérülés ellen. A személyes adatok technikai védelmének biztosítása érdekében külön védelmi intézkedéseket kell tennie az adatkezelőnek, az adatfeldolgozónak, illetőleg a távközlési vagy informatikai eszköz üzemeltetőjének, ha a személyes adatok továbbítása hálózaton vagy egyéb informatikai eszköz útján történik.”

Az Avtv. idézett rendelkezései szerint az adatkezelőnek a kezelt adatokat többek között védenie kell a tekintetben, hogy azok jogosulatlan személy birtokába ne juthassanak.

Ha ügyfél vagy más személy telefonon kér információt egy adott bankszámlával kapcsolatban, akkor nem elegendő a személyes adatok jogszerű továbbításához az, hogy a betelefonáló az adott bankszámla tulajdonosának

személyes adatait, így nevét, lakcímét, anyja nevét, születésének dátumát és helyét megadja. Olyan azonosító rendszert kell kiépíteni, amely egyértelműen kizárja a visszaélés lehetőségét. Megfelelő mód lehet az, ha a betelefonáló egy személyazonosító számsort üt be a telefonon, vagy közöl az ügyintézővel, vagy az ügyfél személyes kódjával – melyet csak a jogosult személy ismerhet – azonosítja magát.

A fentiek alapján felszólítom Önt, hogy az ismertetett követelményeknek megfelelően a lehető legrövidebb határidőn belül módosítsák a belső adatkezelési szabályzatot és a megfelelő banki gyakorlatot. A módosításokról és a megtett intézkedésekről haladéktalanul tájékoztassanak.

Budapest, 2004. október 25.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(65/A/2004)

[Állásfoglalás: az adatvédelmi biztosnak nincs hatásköre arra nézve, hogy a bíróságnak olyan adatkezelésével kapcsolatban foglaljon állást, amely annak eljárásához, ítélkező tevékenységéhez kapcsolódik]

[...]

Tisztelt [...]!

A beadványában foglaltak szerint megbízója ellen a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt folytatott magánvádas eljárásban ügyfele orvosszakértői vizsgálatát rendelte el a bíróság. Megítélése szerint az eljárásban a bíróság nem szabályszerűen járt el, és ügyfele személyes adatainak védelméhez fűződő joga is sérült egészségügyi adatainak kezelése során. Beadványában a bejelentés kivizsgálását és intézkedések meghozatalát kérte tőlem.

Tájékoztatom, hogy a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 27. § (1) bekezdése alapján a bíróság előtt folyamatban lévő ügyben az adatvédelmi biztos nem járhat el. Az adatvédelmi biztosnak nincs hatásköre arra nézve sem, hogy a bíróságnak olyan adatkezelésével kapcsolatban foglaljon állást, amely annak eljárásához, ítélkező tevékenységéhez kapcsolódik.

A hatályos jogszabályok alapján az egészségügyi adatok kezelése tárgyában az alábbi általános tájékoztatást adom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 3. § (2) szerint egészségi állapotra vonatkozó különleges adat akkor kezelhető, ha az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul vagy törvény elrendeli. Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről szóló 1997. évi XLVII. törvény (a továbbiakban Eüak.) 4. § (2) bekezdése alapján egészségügyi és személyes adat – egyéb esetek mellett – bírósági eljárás céljából is kezelhető. Az Eüak. 23. § (1) bekezdése szerint a büntetőügyben eljáró a bíróság, illetve az igazságügyi orvosszakértő írásbeli megkeresésére a kezelést végző orvos egészségügyi adatokat szolgáltat. E jogszabályi rendelkezés értelmében az egészségügyi ellátóhálózat köteles átadni az érintettre vonatkozó egészségügyi és személyes adatokat, ha azokra büntető és

polgári ügyben a rendőrségnek, az ügyészségnek, a bíróságnak vagy az igazságügyi szakértőnek van szüksége.

Az Avtv. 5. § (1)-(2) bekezdéseiben rögzített alapvető adatvédelmi elv, hogy személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél eléréséhez szükséges mértékben és ideig. Az Avtv. célhoz kötöttségi elvét az egészségügyi adatok kezelése során, a bírósági eljárásokhoz kapcsolódó adatkezelésekben is érvényesíteni kell. Az Eüak. 1. §-a is hangsúlyozza, hogy a személyes adatot csak törvényes cél eléréséhez szükséges esetekben és mértékben lehet kezelni.

Az igazságügyi szakértőről szóló 2/1988. (V.19.) IM rendelet 38. § (1) bekezdése alapján a szakértőt a tevékenysége során tudomására jutott tényekre és adatokra nézve titoktartási kötelezettség terheli. Ezekről a tényekről és adatokról csak az ügyben eljáró hatóságokat, továbbá a jogszabályban meghatározott szervet (személyt) tájékoztathatja.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 108. §-a értelmében a szakértő a szakvéleményt szóban előadja, vagy a kitűzött határidőn belül írásban terjeszti elő. Még abban az esetben is, ha a tanács elnöke az iratok felolvasásáról rendelkezik, a Be. lehetőséget teremt arra, hogy a tárgyaláson az okirat felolvasása helyett csak a lényegi tartalom ismertetésére kerüljön sor.

Tájékoztatom továbbá, hogy a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII.1.) IM rendelet 10. § (2) bekezdésében más iratoknál szigorúbb feltételekkel engedélyezi az egészségügyi intézet által a bíróság megkeresésére megküldött iratokba való betekintést, illetve az ilyen iratokról felvilágosítás adását.

Kérem tájékoztatásom szíves tudomásulvételét.

Budapest, 2004. november 9.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1603/A/2004)

[Állásfoglalás: egy alapítvány népszerűsítéséhez, megismertetéséhez nem alkalmas és nem megengedhető eszköz a kiskorúak különlegesen védett személyes adatainak nyilvánosságra hozatala]

[...]

Tisztelt [...]!

Azzal az indítvánnyal fordult hivatalomhoz, hogy az alapítványukkal kapcsolatban álló kiskorúak törvényes képviselőitől a gyermekek személyes és ezen belül különleges adatainak, valamint arcképének nyilvánosságra hozatalához való hozzájáruló nyilatkozatot véleményezzem.

A fentiekkel kapcsolatban tájékoztatom arról, hogy az emberi jogokat tiszteletben tartó jogállam gyakorlata a személyes adatok védelmét mint alkotmányos alapjogot az emberi méltóság védelméből eredezteti. Ez azt is jelenti, hogy noha a szülő a kiskorú törvényes képviselője, nem tekinthetjük a kiskorú sorsa feletti rendelkezési jogát korlátlanak: az nem lépheti át az emberi méltóság védelmének határait. Az Alkotmánybíróság több határozatában kifejtette az emberi méltóság védelmének koncepcióját. Ennek lényege, hogy van egy abszolút határ, amelyen sem az állam, sem más emberek kényszerítő hatalma nem terjedhet túl, vagyis az autonómiának, az egyéni önrendelkezésnek egy mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva – a klasszikus megfogalmazás szerint – az ember alany maradhat, és nem válik eszközzé vagy tárggyá.

Annak a célnak a jogi jelentősége, melynek eléréséhez az Ön indítványából kitűnően a törvényes képviselő hozzájárulását kéri, az emberi méltóság védelmével szembeállítva elenyésző.

Mindezek miatt, tekintettel arra is, hogy a személyes adat nyilvánosságra hozatala a személyes adatok kezelésének különböző módjai közül az információs önrendelkezési jog gyakorlását tekintve a legnagyobb veszélyt jelenti, mivel az önrendelkezési jog lényeges elemei a nyilvánosságra hozatalt követően már aligha gyakorolhatók, nem tartom egy alapítvány népsze-

rűsítéséhez, megismertetéséhez alkalmas és megengedhető eszköznek különlegesen védett személyes adatok nyilvánosságra hozatalát.

Felkérem, szíveskedjenek céljaik elérése érdekében más eszközt igénybe venni.

Budapest, 2004. november 15.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1715/K/2004)

**[Állásfoglalás: a nyomozó hatóság
adatszolgáltatását az eljárás megszüntetése esetén,
a határozat jogerőre emelkedésétől számított
három napon belül köteles teljesíteni]**

Dr. Kató Miklós
hivatalvezető

Fejér Megyei Ügyészségi Nyomozó Hivatal
Székesfehérvár

Tisztelt Hivatalvezető Úr!

Hivataluk által, a [...] számon folytatott büntetőügyben [...] ügyvéd megke-
resséssel fordult hozzám, melyben arról tájékoztatott, hogy ügyfelét, [...]t ujj-
és tenyérynymat vétel céljából beidéztek, holott az ellene hamis vád büntett-
ének megalapozott gyanúja miatt folytatott eljárást a hivatal 2004. szept-
ember 17. napján kelt határozatával megszüntette. Az ügyvédnö állásfog-
lalásomat kérte abban a kérdésben, hogy az ügyben elrendelt adatigény-
lés jogszerű-e.

Az ügyben kialakított álláspontom, melyről a kérelmezőt is tájékoztatom, a
következő:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról
szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 3. §-a alapján személyes adat akkor
kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy - törvény
felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben - helyi önkor-
mányzat rendelete elrendeli. Az Avtv. 5. § (2) bekezdése értelmében csak
olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósu-
lásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulá-
sához szükséges mértékben és ideig.

A bűnügyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló
1999. évi LXXXV. törvény (Bnytv.) 31. §-a értelmében a daktiloszkópiái és
fényképnnyilvántartásban kell nyilvántartani annak az adatait, ujj- és tenyér-
nyomatát, továbbá arcképét, akit szándékos bűncselekmény elkövetésének
alapos gyanúja miatt - a magánvádas eljárások kivételével - büntetőeljá-
rás alá vontak. A Bnytv. 36. § b) pontja értelmében ugyanakkor a felvett
adatokat a nyomozás, illetve a büntetőeljárás megszüntetése esetén a hatá-

rozat jogerőre emelkedéséig kell nyilvántartani. A törvény 48. § (1) bekezdésében foglaltak szerint meg kell szüntetni annak a nyilvántartását, akire vonatkozóan a nyilvántartási idő letelt.

Az adatkezelésre fő szabályként akkor van felhatalmazása az adatkezelőnek, ha az érintettel szemben szándékos bűncselekmény megalapozott gyanúja miatt büntetőeljárást folytatnak, vagy a terheltet jogerősen elítélték. A büntetőeljárás megszüntetésével a nyilvántartás jogalapja is megszűnik, az adatokat a Bnyt. 48. § (2) bekezdése szerint törlik a számítógép adatbázisából, az egyéb adathordozók, pedig fizikailag is megsemmisítésre kerülnek. Az adattörlés foganatosítása érdekében a nyomozó hatóság a daktiloszkópai és fényképanyilvántartás részére a 7/2000. (II.16.) BM-IM együttes rendelet 18. § (2) bekezdésében foglaltak szerinti adatszolgáltatást köteles teljesíteni. A szolgáltatandó adatkörbe az érintett ujj- és tenyérnyomata és fényképe nem tartozik bele. A nyomozó hatóság ujj- és tenyérnyomat vételre vonatkozó ismételt adatigénylését nem alapozhatja meg, hogy a korábbi mintavétel technikailag nem sikerült és ily módon alkalmatlan arra, hogy azt a Bűnügyi Szakértői- és Kutatóintézet Daktiloszkópai Szakértő Osztálya (BSZKI) feldolgozza, hiszen az adatok nyilvántartására már nem kerülhet sor, azokat a nyilvántartásból a 7. számú adatlap tartalma alapján a BSZKI-nak már törölnie kellett. A BSZKI természetesen csak akkor tud eleget tenni törvényi kötelezettségének, ha a nyomozó hatóság intézkedéséről értesül. A nyomozó hatóság adatszolgáltatását az eljárás megszüntetése esetén, a határozat jogerőre emelkedésétől számított 3 napon belül köteles teljesíteni [Bnyt. 35. § (2) bekezdés].

Fentiek alapján [...] érintett ujj- és tenyérnyomatának ismételt felvétele ellentétes lenne a Bnyt. és az Avtv. rendelkezéseivel.

Budapest, 2004. november 17.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1747/A/2004)

[Állásfoglalás: a bíróságok adatkezelésének szabályait minden szereplő jogaira és kötelezettségeire kiterjedően törvényben indokolt szabályozni]

Dr. Gatter László
elnök

Fővárosi Bíróság
Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

A Fővárosi Bíróság sajtószabályzatának elkészítése kapcsán adatvédelmi szempontú kérdésekben kérte állásfoglalásomat. A szabályzat készítése során kérem, hogy következetesen érvényesítsék azt a szempontot, hogy a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) hatálya alól a sajtó szervei nem tekinthetők kivételnek.

Előre kívánom bocsátani, hogy a bíróságok adatkezelésének szabályait minden szereplő jogaira és kötelezettségeire kiterjedően törvényben tartom indokoltnak szabályozni. A Fővárosi Bíróság sajtószabályzata és jelen állásfoglalásom sem pótolhatja a személyes adatok védelméhez, a közérdekű adatok nyilvánosságához fűződő jog, az eljárásjogi garanciák érvényesüléséhez, valamint a kutatás szabadságához fűződő jog érvényesülését együttesen, egymásra tekintettel garantáló jogforrás hiányát.

Feltett kérdéseinek megválaszolása előtt általánosságban a következőket tartom szükségesnek megállapítani: a bírósági eljárások menete felosztható a tárgyalás, valamint a tárgyaláson kívüli szakaszra, ezeken belül pedig nyilvános, és nem nyilvános cselekményeket, dokumentumokat, adatokat különböztethetünk meg. A tárgyalás szakaszában a tárgyalási jegyzék, a tárgyaláson elhangzottak, az ítélethirdetés és annak szóbeli indokolása nyilvános. A nem nyilvános tárgyaláson azonban csak a tárgyalási jegyzék, valamint az ítélethirdetés tekinthető publikusnak. A tárgyaláson kívüli szakaszban a dokumentumokban fellelhető személyes, valamint közérdekből nyilvános adatnak nem tekinthető adatok csak meghatározott feltételek fennállása esetén ismerhetőek meg bárki számára, míg a közérdekű, és közérdekből nyilvános adatok korlátozás nélkül.

Az általános megállapítások után levelének szerkezetét követve álláspontomat az alábbiakban foglalom össze:

1. A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVII. törvény 29. § (2) bekezdése szerint a bíróság előtt folyamatban lévő vagy befejezett ügyről a sajtó, a rádió és a televízió részére a bíróság elnöke vagy az általa megbízott személy adhat tájékoztatást. E szabály alapján a vádirat, keresetlevél pontos tartalmáról, valamint annak benyújtásának körülményeiről tájékoztatás adható a sajtó képviselőinek. Ez az értelmezés azonban indokolatlanul kiterjesztő lenne, amennyiben általános felhatalmazásként kezelnék. Kiindulópont az Avtv. azon szabálya kell, hogy legyen, mely szerint személyes adat akkor kezelhető (többek között továbbítható, hozható nyilvánosságra), ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli [3. § (1) bekezdés]. A két jogszabályhely együttes értelmezéseként az általános, Avtv.-ben rögzített szabály alól kivételnek tekinthetők azok a vádiratok, amelyek olyan ügyekben születtek, amelyeket az elkövetéstől kezdődően a közvélemény élénk érdeklődése övezett, és a rendőrség, valamint az ügyészség az ügy részleteiről jogszerűen tájékoztatta a közvéleményt.

A bíróság elnökének tájékoztatási joga többféle értelmezésnek is utat nyithat, ugyanakkor a teljes aktanyilvánosság nem tarthat az elfogadható értelmezések közé.

2. Büntetőügyben az ügyész nevének nyilvánosságra kerülését adatvédelmi szempontból nem tartom aggályosnak, ahogyan az eljáró bíró nevének nyilvánosságra hozását sem, tekintettel az Avtv. 19. § (2) bekezdésének második mondatára is, mely szerint „[...] e szervek hatáskörében eljáró személyek neve, beosztása vagy besorolása és munkaköre – ha törvény másként nem rendelkezik – bárki számára hozzáférhető, nyilvános adat”.

A jogi képviselő nevének és elérhetőségének nyilvánosságra hozása csak az érintett előzetes hozzájárulásának birtokában fogadható el.

3. A tárgyalási jegyzék nyilvánosságával kapcsolatban, ahogyan arról 1259/A/2004-2-es ügyiratszámú levelemben tájékoztattam, álláspontom szerint szükség volna egy olyan szabályozásra, amely alapján egyértelmű, hogy meghatározott ügycsoportok, amelyek közérdekű információt tartalmaznak, törvényi garanciák mellett névvel együtt is nyilvánosságra kerülhetnek. Ilyen ügyek lehetnek – a saját joggyakorlatomból vett példa szerint – a közfeladatot ellátó szervek, a közpénzek felhasználásával kapcsolatos perek, vagy a közszereplők feladatkörével összefüggő egyes ügyek.

Mindenképpen egy olyan rendszer bevezetésére van szükség, amely a folya-

matban lévő ügyekben egyszerre biztosítja a tájékoztatás magas színvonalát, a közérdekű adatokról való tájékoztatást és az érintettek személyiségi jogainak a védelmét. Garantálnia kell a bíróságnak, hogy az újságírók (nyilvánosság) tájékoztatása nem történhet korábban, mint az érintett tájékoztatása.

4. A szakértő kirendelésének okáról, valamint időpontjáról, amennyiben az személyes adatok nyilvánosságra hozatalával nem jár, álláspontom szerint korlátozás nélkül adható felvilágosítás.

A tanúk idézéséről szóló döntések bárki által történő megismerhetősége csak az érintett előzetes hozzájárulása után engedhető meg.

5. Ennek a kérdésnek a felvetése jól mutatja, hogy a gyakorlati problémák azonnali megoldást igényelnek, ugyanakkor a jelenleg hatályos jogszabályok nem rendezik megnyugtatóan az ítéletek nyilvánosságának kérdését. Erre a jogszabályi környezetre tekintettel úgy foglalom állást, hogy az ítélet kihirdetése nyilvános tárgyaláson történik ugyan, a leírt ítéletet azonban a bíróság nem hozhatja korlátlanul nyilvánosságra. Ennek megfelelően nem támogatom, hogy minden ítélet elérhető legyen az interneten a sajtó képviselői számára.

6. Mind a polgári eljárásról, mind a büntetőeljárásról szóló törvényi szabályok alapelveként rögzítik a tárgyalás nyilvánosságát. A bíróság határozatát nyilvánosan hirdeti ki. Az írásba foglalt ítélet, valamint az abban található személyes, illetve magánadatok ilyen jellegüket a jogerőssé válással sem vesztik el. Ezen kérdéssel összefüggésben következetesen arra az álláspontra helyezkedtem, hogy a nyilvános tárgyaláson való részvétel lehetősége csak a törvényben meghatározott esetekben korlátozható, így az ott megismerhető (elhangzó) személyes adatok védelme ilyen értelemben korlátozott. A leírt ítélet bárki által hozzáférhetővé válása túlmutatna ugyanakkor az eljárásjogi garanciák érvényesülésén, ezért annak a sajtó munkatársai által történő megismerését csak anonimizált formában tartom elfogadhatónak.

A bíróságok joggyakorlatának megismerését az érdeklődők számára lehetővé kell tenni. Ennek megfelelően például a kártérítés összegének megállapítása elvei, a büntetés kiszabásának gyakorlata olyan közérdekű adatoknak tekintendők, amelyek megismeréséhez közérdek fűződik.

Mind az ötös, mind a hatos ponthoz kapcsolódnak azok a szempontok, amelyek még öt évvel ezelőtt merültek fel dr. Papácsy Edit, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács hivatalvezetője titkárságának vezetője és elődöm között létrejött személyes találkozáson. Engedje meg, hogy ezeket a bírósági iratok nyilvánosságához kapcsolódóan összefoglaljam.

A bírósági ügyek irataiba való betekintést az adott bíróság elnöke engedélyezheti. E jog gyakorlása függ azonban az ügyben érintettek személyétől, az ügy tárgyától, a bizonyítási eljárásban felhasznált iratok, igazságügyi szakértői vélemények tartalmától.

Az igazságszolgáltatáson belül az eljárások funkcióját tekintve lényeges különbség van a polgári és a büntető eljárások között. A tájékoztatáshoz fűződő joggal összefüggésben ez ügy jelentkezik, hogy az előbbi esetekben a magánszemélyek jogvitái főszabályként nem publikusak, míg a bűnelkövetőkkel szemben az állam büntető igénye indokolhatja a nyilvánosságot, hiszen ilyenkor az állam az egész társadalom igényét érvényesíti. Ebből ered az is, hogy a terheltnek nincs joga az eljárás nyilvánosságának kizárására.

Minden olyan ügyben, amelyben kiskorú vagy fiatalkorú akár közvetve is érintett, az ő védelme érdekében is indokolt lehet a tájékoztatás korlátozása a sajtó képviselői számára. Ilyen eljárások lehetnek a házassági perek, melyek esetében a peres felek kérelme alapján sor kerülhet a nyilvánosság kizárására nem csak a tárgyalásról, hanem a határozat kihirdetéséről is, ahogyan a fiatalkorúak büntetőügyeinél, ahol ezt a mérlegelési jogát az eljáró bíró hivatalból, nem pedig az érintett kérelmére gyakorolja.

Azt, hogy a nyilvánosság korlátozásának indokául szolgáló magánérdek meghaladja-e a tájékoztatáshoz és az eljárás nyilvánosságához fűződő közérdeket, nem a bíróság elnöke, hanem a konkrét ügyben eljáró bíró döntheti el, ő van ugyanis mindazon információ birtokában, amelyek segítségével ezt méltányosan meg lehet ítélni. Az ilyen döntések bizonytalanságait mindaddig nem lehet elkerülni, amíg az ezzel kapcsolatos eljárási szabályok hiányosak.

A bizonyítási eljárás során ismertetett, sok esetben különleges adatokat tartalmazó szakvélemény, illetve a tárgyaláson meghallgatott szakértő állításai osztják az ügyiratok sorsát. Ha a tárgyalásnak erről a részéről kizárják a nyilvánosságot, az egyértelmű helyzetet teremt, mert ilyenkor csak annyiban válik megismerhetővé a kérdéses irat, amennyiben az ügydöntő határozat meghozatala során bizonyítékként jelentőséggel bír.

Az ítéletek „fejrésze” olyan személyes azonosító adatokat tartalmaz, melyeknek nyilvánosságra hozatala az ügy ismertetése szempontjából felesleges, és az érintett ehhez való kifejezett hozzájárulása nélkül közzététele jogszerűtlen. Ez alól kivételnek tekinthetők az első pontban meghatározott ügyekben hozott határozatok.

7. Amennyiben a kényszerintézkedés kapcsán a tényállásról, a döntésről, valamint annak indoklásáról közleményt ad ki a bíróság, álláspontom szerint a sajtó szervei – törvényi hivatkozási alap hiányában – további tájékoztatást nem követelhetnek.

8. A bűnügyi személyes adatot az Avtv. kiemelten is védeni rendeli. Álláspontom az, hogy egy konkrét személy ellen az adatkérés időpontjában, illetve korábban folyamatban volt, valamint lezárt ügyekről csak annyi adat kerülhet nyilvánosságra, amennyiben azt a nyilvánosan kihirdetett bírósági határozat (annak indoklása) érinti.

9. Az ebben a pontban említett személyes adatok továbbítása a sajtó képviselői számára, mivel arra vonatkozóan törvényi rendelkezés nem lelhető fel, nem lenne jogszerű.

10. A statisztikai adatoknak az újságírók számára való hozzáférhetővé tételére a személyes adatok védelme szempontjából nem vet fel aggályokat. Az Ön által említett, meghatározott szempontok szerint csoportosítható adatok (például óvadéokra, bizonyos cselekménytípusok előfordulási gyakorisága) az Avtv. 2. § 4. pontja szerint közérdekű adatnak tekintendők, így ezek megismerését a törvény 20. §-ában leírt eljárás szerint lehetővé kell tenni. Az olyan adatokat, amelyek nem állnak rendelkezésre, és „előállításukra” jogszabályi kötelezettség sincsen, annyiban köteles az adatkezelő az annak megismerésre irányuló kérelemnek eleget tennie, amennyi ésszerűen elvárható erőfeszítéssel előkereshető.

11. Az, hogy a nyilvános, bárki által megtekinthető, alapítványokkal összefüggésben álló dokumentumokba az érdeklődő újságírók betekintheznek, adatvédelmi szempontból nem kifogásolható, ugyanakkor a nem nyilvános iratokba való betekintés lehetővé tételét nem tartom elfogadhatónak.

Végül engedje meg, hogy utaljak arra, hogy ez év januárjában, az OIT által szervezett, a bírósági iratok nyilvánosságáról szóló megbeszélésen elhangzott, az OIT hivatalának vezetője olyan előterjesztés elkészítését szorgalmazza, amely jogalkotást javasol a tárgyaló témában. Adatvédelmi biztosként én magam is támogatom az OIT és a jogalkotó ilyen irányú törekvését.

Budapest, 2004. november 17.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1300/K/2004)

[Állásfoglalás: a jelenlegi törvényi szabályozás szerint a Versenyhivatalnak nincs felhatalmazása arra, hogy kezelje – tehát tárolja – a személyes adatokat, főleg pedig olyanokat nem, amelyek nem is állnak összefüggésben a vizsgálat tárgyával]

[...]

Tisztelt [...]!

Ön a [...] nevében panasszal fordult hozzám, melyben azt kifogásolta, hogy a Versenyhivatal munkatársai a rajtaütésszerű házkutatások során teljes körű, válogatás nélküli másolatokat készítenek a vizsgálat alá vont cégnél található számítógépeken levő adatokról. Ezzel az eljárással a Versenyhivatal igen nagy mennyiségű olyan személyes adatnak kerül a birtokába, amelyek egyáltalán nem kapcsolódnak a vizsgált gazdasági tevékenységhez. Az ügygel kapcsolatos álláspontomról az alábbiakban kívánom tájékoztatni.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. Adatkezelés pedig – amint azt Ön is írta beadványában – az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása.

A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. Törvény (a továbbiakban: versenytörvény) 65. § (4) bekezdése kizárólag a vizsgált gazdasági tevékenységgel összefüggésben biztosít a versenyhivatal munkatársainak jogot arra, hogy megismerjék az ügyfélnek és az eljárás más résztvevőinek a személyi adatait. Ez a felhatalmazás a megismerésre azonban nem jelent felhatalmazást az adatok Avtv. szerinti kezelésére, például tárolására vagy továbbítására.

Sok esetben a Versenyhivatal eljárása során igen komoly nehézségekbe ütközhet, hogy a gazdasági tevékenységgel összefüggő adatoktól elválasz-
szák a személyes adatokat valamint, az eljárások teljes „megbénításához”
vezetne, ha a hivatal nem tárolhatna személyes adatokat. A jelenlegi törvé-
nyi szabályozás szerint azonban a Versenyhivatalnak nincs felhatalmazása
arra, hogy kezelje – tehát tárolja – a személyes adatokat, főleg pedig olya-
nokat nem, amelyek nem is állnak összefüggésben a vizsgálat tárgyával.

Felkértem tehát Dr. Nagy Zoltánt, a Versenyhivatal elnökét, hogy kezdemé-
nyezzék a verseny törvény oly módon történő módosítását, hogy abban sza-
bályozásra kerüljön, hogy a szükségszerűen és elkerülhetetlenül a Verseny-
hivatal birtokába került, a gazdasági tevékenységgel esetleg össze nem füg-
gő személyes adatokat a hivatal milyen módon és meddig kezelheti, törvé-
nyes kereteket biztosítva ezzel az általuk jelenleg is folytatott, de ma még jo-
gi szempontból erősen aggályosnak nevezhető gyakorlatnak.

Felszólítottam továbbá az elnök urat, hogy a [...]tól 2004. április 7. napján
lefoglalt adatok közül azokat, amelyek személyes adatok és nem állnak ösz-
szefüggésben a vizsgálat tárgyával, szolgáltatassák vissza a [...] részére, illet-
ve gondoskodjanak azok végleges törléséről a Versenyhivatal adatbázisai-
ból.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával
kapcsolatos kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2004. november 24.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1602/A/2004)

kapják vagy kapták meg az adatokat. Az adattovábbításra vonatkozó nyilvántartás – és ennek alapján a tájékoztatási kötelezettség – időtartamát az adatkezelést szabályozó jogszabály korlátozhatja. A korlátozás időtartama személyes adatok esetében öt évnél, különleges adatok esetében pedig húsz évnél rövidebb nem lehet”.

A fenti jogszabályhely értelmében az adatátadásról nyilvántartást kell vezetni, amelynek minimálisan tartalmaznia kell azt, hogy mely adatokat, milyen megkeresés alapján, mikor és pontosan kinek továbbítottak. A nyilvántartás alapján a szolgáltatók az átadott adatok vonatkozásában kizárólag az érintett tájékoztatása céljából kötelesek a személyes adatokat megőrizni. Hangsúlyozom, ez esetben az adattárolás célja kizárólag az, hogy az érintettek az adatkezelés körülményeiről tájékozódhassanak. Lényeges körülmény, hogy az adattovábbítási nyilvántartásnak az illető azonosító adatait is tartalmaznia kell, tudniillik ezek hiányában a későbbi tájékozódás alkalmával az ügyfél nem volna azonosítható, mely esetben a személyes adatokkal történő visszaélés elleni elemi védekezés is kizárt.

Tekintettel arra, hogy az idézett jogszabályhely értelmében a nyilvántartás időtartamát jogszabály korlátozhatja (mely a személyes adatok esetében öt évnél, különleges adatok esetében pedig húsz évnél rövidebb nem lehet), azt kell eldöntenünk, hogy az elektronikus hírközlési szolgáltató vonatkozásában állapít-e meg ilyen korlátozást valamely, az adatkezelést érintő jogszabály. Az Avtv. 12. §-ának értelmezése során megállapítható, hogy amennyiben ilyen, a nyilvántartás időtartamára vonatkozó jogszabály az adatkezelési határidőt korlátozza (ez a korlátozás személyes adatok esetében 5 évnél nem lehet rövidebb), azaz amennyiben ennél hosszabb megőrzési időtartamra vonatkozó előírást jogszabály nem tartalmaz, a nyilvántartás megőrzésére vonatkozó határidő 5 év.

Mivel ilyen, az átadott adatokat tartalmazó nyilvántartás megőrzési határidejére vonatkozó pozitív jogszabályi rendelkezést az ágazati adatkezelést szabályozó Eht. (és a végrehajtási rendeletei) nem tartalmaz(nak), a szolgáltatók az adatátadási nyilvántartásban szereplő adatokat az adatátadást követő 5 évig kötelesek megőrizni. (Végül utalni kívánok arra, hogy a büntető – és polgári jogi elévülési szabályok és az Avtv. együttes értelmezése is ugyanezen eredményre vezet.)

Budapest, 2004. november 24.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1322/K/2004)

[Állásfoglalás: egy eltűnt személy felkutatása során az érintett fizikai cselekvőképtelensége esetén akkor van lehetőség az adatok kezelésére, ha az érintett, vagy más személy létfontosságú érdekeinek a védelme érdekében vagy szükséghelyzet/ katasztrófa elhárításához szükséges, és csak az elhárításhoz szükséges mértékben]

Dr. Czintula György
igazgatóhelyettes

T-Mobile Magyarország Távközlési Rt.
Budapest

Tisztelt Igazgatóhelyettes Úr!

Beadványában a mobilszolgáltató cégek által kezelt (tárolt) előfizetői személyes adatok kiadhatóságával kapcsolatban fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához. A felvetett probléma lényege annyiban összegezzhető, hogy azokban az esetekben, amikor a Rendőrség nem mint nyomozóhatóság jár el (például eltűnt személyek felkutatása), a törvényes feladatuk teljesítése során igényelt adatszolgáltatási megkeresést a mobilszolgáltatók kötelesek-e jogszabály szerint teljesíteni, az adatátadáshoz – az érintett előzetes hozzájárulásának a hiányában -rendelkezésre áll-e megfelelő törvényes jogcím (a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. tv (a továbbiakban: Avtv.) 3. § (1) bekezdés).

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 24. §-a értelmében köteleességem elősegíteni a személyes adatok kezelésére és a közérdekű adatok nyilvánosságára vonatkozó törvényi rendelkezések egységes alkalmazását, ennek keretében a felvetett problémára vonatkozó állásfoglalásomat az alábbiakban ismertetem.

Mint azt a levelében felsorolt példák is mutatják, a kérdés igen életszerű. Adatvédelmi érzékenységet a kérdésnek az adja, hogy olyan élethelyzetekről van szó, amikor az ismeretlen helyen tartózkodó, önmagáról életjelt nem adó személlyel kapcsolatban nem lehet egyértelműen megállapítani, hogy az információs önrendelkezési jogával élve nem szolgáltat magáról semmilyen adatot, vagy valamilyen oknál fogva nem képes élni az információs önrendelkezési jogával (fizikai értelemben cselekvőképtelen).

Fontos hangsúlyoznom, hogy amennyiben a felkutatni kívánt személy eltűnése szándékolt (az érintett fizikai értelemben cselekvőképés ugyan, csak a hollétét nem kívánja felfedni), nem a büntetőeljárás lefolytatásának az ellehetetlenítéséről vagy megakadályozásáról van szó, tudniillik ez esetben az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (a továbbiakban Eht.), valamint büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény megfelelő jogcímekeket tartalmaz a jogoszerű adatátadáshoz.

A kérdés éppen az, hogy ezen jogszabályokban rögzített adatátadási jogcímeken kívül létezik-e olyan törvényes jogcím, amely alapján a büntetőeljárás megindítása nélkül is lehetséges az előfizetői személyes adatok (cellainformációk) átadása a Rendőrségnek.

A vizsgált körben feltétlenül szükséges megemlíteni az Avtv. 2004. január 1-től hatályos 3. § (8) bekezdésében foglalt azon – az Európai Unió adatvédelmi irányelvével összhangban álló – rendelkezést, amelynek értelmében:

„Ha az érintett fizikai cselekvőképtelensége folytán nem képes hozzájárulását adni adatai kezeléséhez, akkor a saját vagy más személy létfontosságú érdekeinek védelméhez, valamint katasztrófa- vagy sürgősségi helyzet elhárításához vagy megelőzéséhez szükséges mértékben sor kerülhet személyes adatainak, beleértve különleges adatait is, kezelésére.”

A hivatkozott jogszabály az érintett fizikai cselekvőképtelenségét, mint feltélt tényként rögzíti, azaz csak abban az esetben lehetséges e törvényhely alapján az adatok átadása, ha az érintett – akár csak átmenetileg ugyan, de – ténylegesen fizikailag cselekvőképtelen, és csak meghatározott célból (ha az átadás *„saját vagy más személy létfontosságú érdekeinek védelméhez, valamint katasztrófa- vagy sürgősségi helyzet elhárításához vagy megelőzéséhez szükséges”*).

Előfordulhat olyan eset, hogy az illető felkutatásához szükséges helymeghatározási adatokat a mobilszolgáltató úgy bocsátja a Rendőrség rendelkezésére, hogy az érintett személy valójában cselekvőképés állapotban van; az eltűnése nem rajta kívül álló okokra vezethető vissza, éppen az érintett az, aki a tartózkodási helyét nem kívánja felfedni. Ez utóbbi esetben az adatátadás jogellenesnek minősül, ha ezen alkotmányos alapjog sérelme nem valamely más alkotmányos alapjog arányos védelme érdekében történik. Azonban a vázolt élethelyzeteknek éppen az a legfőbb jellegzetessége – adatvédelmi oldalról legalábbis –, hogy az adatkérés és átadás pillanatában ezen alapjogok sérelme, illetve az alapjogok sérelme veszélyének a fennállása nem egyértelmű; a Rendőrség az eltűnt személyek felkutatásakor

egy sor feltételezésből indul ki (ismerősök, rokonok előadásai, korábbi lakóhely/tartózkodási helyek vizsgálata), amely alapján az illető cselekvőképtelen állapotára következhet. Ezen a ponton érdemes hivatkozni a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 36/A. §-ára, amely rögzíti:

36/A. § (1) A Rendőrség a más törvényben meghatározott eseteken kívül körözését rendelheti, illetve – eltűnt személy esetén – rendeli el

a) a tartózkodási hely megállapítása érdekében annak az ismeretlen helyen lévő személynek,

aa) akinek eltűnését a Rendőrségen bejelentették [...]

(2) E törvény alkalmazásában, valamint a körözés elrendelése szempontjából eltűntnek kell tekinteni az ismeretlen helyen lévő személyt, ha [...]

c) az életvitelére, személyi körülményeire, foglalkozására tekintettel az eltűnésére ésszerű magyarázat nem adható;

d) az eltűnés balesettel, természeti katasztrófával, öngyilkossággal van összefüggésben.

A Rendőrség azokban az esetekben, amikor az eltűnés körülményeinek az ismeretében joggal feltételezhető, hogy az illető a fizikai cselekvőképtelenség állapotában van (ilyen lehet tipikusan az, amikor például egy hegymászó bizonyos időtartam elteltével nem ad magáról életjelet, vagy egy olyan 14 év alatti személy tűnik el, akinek a korábbi életvitele, szüleivel fennálló kapcsolata, illetve életkörülményei ismeretében alapos okkal feltételezhető, hogy az eltűnése valamilyen rajta kívül álló okra vezethető vissza, azaz fizikai értelemben – ha átmenetileg is, de – cselekvőképtelen), köteles elrendelni az illető körözését.

Amennyiben a Rendőrség az előzőekre hivatkozva keresi meg az elektronikus hírközlési szolgáltatót a rendelkezésre álló cellainformációk megismerése érdekében, a szolgáltató számára megfelelő garanciát jelenthetnek a Rendőrség rendelkezésére álló azon információk, amelyek alapján az eltűnt személy körözését a Rendőrség hivatalból elrendelte. Fontosnak tartom azonban hangsúlyozni, hogy amennyiben a Rendőrség a megkeresésében – az eltűnés körülményeinek az ismeretében – az Avtv. 3. § (8) bekezdésére hivatkozik adatátadási jogcímként, és az adatátadást követően kiderül, hogy az érintett (eltűnt) személy mégis – fizikai értelemben – cselekvőképes volt, egy esetleges felelősségre vonás alól a szolgáltatót a rendőrségi adatkérés nem mentesíti, tudniillik az Avtv. hivatkozott paragrafusa a szolgáltatót az adatok átadására nem kötelezi. Ezzel mindössze arra kívántam felhívni

a figyelmet, hogy jogi garancia az adatátadás jogszerűségére vonatkozóan nincs, minden egyes megkeresés alkalmával a szolgáltatónak kell mérlegelnie, hogy a Rendőrség által felderített/megismert eltűnési körülmények a vizsgált jogcím használatát lehetővé teszik-e.

A Rendőrségen kívül természetesen más személy érdekében is állhat egy eltűnt személy felkutatása: így különösen az érintett hozzátartozóinak. A már feljebb idézett Avtv. 3. § (8) bekezdés értelmében az érintett fizikai cselekvőképzetlensége esetén akkor van lehetőség az adatok kezelésére, ha az az érintett vagy más személy létfontosságú érdekeinek a védelme érdekében vagy sürgősségi helyzet/katasztrófa elhárításához szükséges és csak az elhárításhoz szükséges mértékben. Ebből következően amennyiben az érintett hozzátartozója, vagy más személy hitelt érdemlően képes megdönteni az érintett személy fizikai értelemben vett cselekvőképességéhez fűzött vélelmet, az elektronikus hírközlési szolgáltató – hasonlóan az elrendelt közzététel alapján történt adatkéréshez – az Avtv. 3. § (8) bekezdésében rögzített jogcím alapján jogosult átadni a vonatkozó személyes adatokat. Ez esetben is szeretném hangsúlyozni azonban, hogy az Avtv. hivatkozott rendelkezése egy esetleges felelősségre vonás alól a szolgáltatót nem mentesíti. Az adatok átadásáról a szolgáltatónak a körülmények együttes mérlegelése alapján kell döntenie.

Budapest, 2004. november 24.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1321/K/2004)

[Állásfoglalás: csak a rendeletben meghatározott adatok körét lehet kezelni, a Nemzeti Hírközlési Hatóság részére továbbított kérelmekről és mellékleteiről fénymásolatot nem lehet készíteni és nem lehet tárolni]

[...]

Tisztelt [...]!

Ön 2004 augusztusában fordult panaszával irodámhoz, mert sérelmezi, hogy az Invitel Távközlési Szolgáltató Rt. az új kedvezményes szolgáltatás igénylésének feltételeként előírja, hogy a kedvezményre jogosító dokumentumokat – melyek az Ön rokkantságát igazolják – a távközlési szolgáltatónak kell átadni, amely az igény jogosságának eldöntése végett azokat közvetlenül továbbítja az Informatikai és Hírközlési Minisztériumnak.

Az ügyben az álláspontom a következő:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) szerint személyes adat akkor kezelhető, ha az érintett ahhoz hozzájárult, vagy az adatkezelést törvény elrendeli. Az információs önrendelkezési jog alkotmányos alapjog, mely csak kivételesen és törvényben korlátozható. A megengedett kivételt csak meghatározott adatfajtára és adatkezelőre együttesen lehet megállapítani. Ilyen kivételt tartalmaz az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 182. §-a (8) bekezdésében foglalt felhatalmazás is. A felhatalmazás alapján ugyanis a jogalkotó a 19/2004. (VI. 12.) IHM rendeletben (a továbbiakban R.) meghatározta a meghatározott társadalmi csoporthoz tartozó előfizetők részére az egyetemes elektronikus hírközlési szolgáltatás igénybevételéhez nyújtható támogatásra vonatkozó szabályokat. Ezzel összefüggésben részletesen szabályozza a szociálisan rászorult előfizetők részére nyújtható támogatás feltételeit és a támogatással kapcsolatos adatkezelés szabályait is.

A támogatásra – amely az Informatikai és Hírközlési Minisztérium által nyújtott természetbeni juttatásnak minősül – a R. 4. §-a alapján azok a személyek jogosultak, akik a támogatás iránti kérelem benyújtásának időpontjában és a támogatás teljes időtartama alatt egyetemes elektronikus hírközlési szolgáltatás egyéni előfizetői, és fogyatékosági támogatásban vagy ma-

gasabb összegű családi pótlékban vagy rendszeres szociális segélyben vagy időskorúak járadékában vagy alanyi jogon ápolási díjban részesülnek, és a támogatás iránt a R. 4. §-a szerint kérelmet nyújtanak be.

Az előfizetők a támogatás iránti kérelmüket a rendelet melléklete szerinti nyomtatványon a részükre egyetemes hírközlési szolgáltatást nyújtó szolgáltatóhoz nyújthatják be. A kérelemhez csatolni kell a szociális ellátásnak a kérelem benyújtását megelőző hónapban történt átutalását bizonyító értesítés vagy bankszámlakivonat másolatát és a szociális ellátásról rendelkező határozat másolatát.

A távközlési szolgáltató – a kérelem és az ahhoz csatolt mellékletek tartalmi vizsgálata nélkül – a kérelmet benyújtó előfizető részére a számlázott díjat a hatályos előírás szerint 1000,- forinttal, de legfeljebb az előfizetői díj mértékéig köteles csökkenteni. Továbbá a R. 6. § (1) bekezdése alapján a támogatott előfizetőkről kimutatást készít, melyet az előfizetők által benyújtott kérelmekkel és az azokhoz csatolt mellékletekkel együtt a rendeletben előírt határidőben megküld a Nemzeti Hírközlési Hatóságnak. A kimutatás csak a támogatott előfizetők számát, nevét és lakcímét, telefonszámát és előfizetői ügyfélszámát tartalmazza.

A R. alapján a támogatás az egyetemes távközlési szolgáltatókon keresztül kérelmezhető. A rendelet mellékletében található adatvédelmi nyilatkozat alapján az érintett adatszolgáltatása önkéntes. A kérelem benyújtásával egyidejűleg az előfizető hozzájárul ahhoz, hogy támogatás igényléséhez szükséges adatait az egyetemes szolgáltató és a Nemzeti Hírközlési Hatóság, illetve a szociális ellátást folyósító hatóságok a kérelem feldolgozása, a támogatás jóváírása, valamint a jogosultság és az egyetemes szolgáltató ezzel kapcsolatos feladatainak ellenőrzése céljából, az ehhez szükséges mértékben öt évig kezeljék, és azt követően megsemmisítsék.

Az Avtv. 5. §-a és a R. 4. § (5) bekezdése alapján az egyetemes hírközlési szolgáltató a rendelkezésére bocsátott adatokat (a csatolt dokumentumokat és határozatokat) csak a rendeletben meghatározott feladatainak ellátásához szükséges mértékben kezelheti. A rendelet alapján megállapítható, hogy a hírközlési szolgáltató adatfeldolgozóként jár el a támogatással összefüggő adatkezelések során. Ennek következtében eljárása akkor jogszerű, ha a támogatás igényléséhez szükséges személyes adatokat összegyűjti, majd az adatokat tartalmazó dokumentumokat – a kimutatás kivételével – tárolás nélkül továbbítja a Nemzeti Hírközlési Hatóság mint adatkezelő felé. A célhoz kötött adatkezelés elvéből kiindulva a szolgáltató rendeletben meghatározott feladatainak ellátása (kérelem és mellékletek átvétele és to-

vábbítása a hatóság felé, valamint a támogatás megelőlegezése) céljából elégséges a R. 6. § (2) bekezdésében meghatározott kimutatásban szereplő adatok kezelése.

Munkatársam megkeresésére adott válaszában az Invitel Rt. részéről Vidos Tibor vezérigazgató-helyettes és dr. Halász Gábor jogi igazgató megerősítették, hogy csak a rendeletben meghatározott adatok körét kezelik, és a Nemzeti Hírközlési Hatóság részére továbbított kérelmekről és mellékleteiről fénymásolatot nem készít és nem tárol, a támogatott előfizetők által kitöltött és becsatolt iratokat továbbítja a Nemzeti Hírközlési Hatóság részére a jogosultság megállapítása céljából.

Az Invitel Rt. eljárása adatvédelmi szempontból nem kifogásolható.

Személyes adatok védelmével és közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos beadványával forduljon hozzám a jövőben is bizalommal.

Budapest, 2004. november 25.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1407/A/2004)

[Állásfoglalás: a hívást bonyolító operátor az ügyfélszám utolsó három számjegyének a beolvasásával bizonyítja a szolgáltatói minőségét, az ügyfélszám ugyanis tipikusan olyan információ, amelyet kizárólag az előfizető és a távközlési szolgáltató ismerhet]

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványában a MATÁV Rt. adategyeztetési eljárását kifogásolta. Az eljárásra vonatkozóan több panasz is érkezett, ezért az adatkezelőnél a tárgyban vizsgálatot folytattam. A MATÁV Rt. álláspontját is megismerve a vonatkozó jogszabályi háttér alapján az alábbiakról tájékoztatom.

Személyes adatot kezelni a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 3. §-a alapján csak az érintett előzetes hozzájárulása, vagy törvény felhatalmazó rendelkezése (törvényes jogcím) alapján lehet. A MATÁV Rt. tevékenységére vonatkozóan speciális adatkezelési szabályokat rögzítő elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi. C. törvény (a továbbiakban Eht.) 129. § (6) bekezdés c.) pontja értelmében a MATÁV Rt. jogszerűen (törvényes jogcímen) kezelheti a természetes személy előfizetők nevét (leánykori nevét), anyja nevét, születési helyét és idejét. (Ezen adatkorre vonatkozó adatkezelési jogcímet az Eht. hatályba lépése előtt érvényes a hírközlésről szóló 2001. évi XL. törvény is tartalmazta.)

A fenti adatok kezelésének a címváltozás bejelentésének esetleges elmulasztása, illetve a díjtartozás behajtása miatt van jelentősége, ugyanis a lakcímnylvántartás rendszere ezekre az adatokra épül, így abból az adatkérés teljesítése is csak ezeknek az adatoknak a megadásával lehetséges.

Teljes mértékben egyetérték Önnel azzal kapcsolatban, hogy ezen személyes adatok bekérése telefonon – a megfelelő ellenőrzési pontok mellőzése esetén – vitatható, a telefonáló személyének az ismerete nélkül valós az adatokkal történő visszaélés kockázata. Az Avtv. 7. és 10. §-ai is világosan rögzítik, hogy a szolgáltatót adatkezelőként az adatok minőségéért és biztonságáért teljes felelősség terheli.

A fenti körülményekre a MATÁV Rt. figyelmét a vizsgálat során felhívtam, aminek eredményeként tájékoztattak, hogy a telefonos adategyeztető kampányuk során alkalmazott eljárásukat felülvizsgálták. Ennek keretében a hívást bonyolító operátoruk az ügyfélszám utolsó három számjegyének a beolvasásával bizonyítja a szolgáltatói minőségét. Az ügyfélszám tipikusan olyan információ, amelyet kizárólag az előfizető és a távközlési szolgáltató ismerhet. Amennyiben az ügyfélnek további kétségei maradnak a hívó kitére vonatkozóan, a szolgáltató - kérésre - az ügyféllel további, a nyilván tartásából kinyerhető olyan adatokat is közöl, amelyeknek az ismerete a hívó szolgáltatói minőségét igazolja (műszaki adatok, esetleges korábbi áthelyezési igények, választott díjcsomagok).

A vizsgálatom keretében a szolgáltató vonatkozó reklámanyagait (Hírmondó) és a belső ügyfélszolgálatos tájékoztató anyagait is áttanulmányoztam, amelyek kellő pontossággal utaltak arra a körülményre, hogy a nyereségakcióban történő részvétel esetében az adatkezelésre csak az előfizető önkéntes hozzájárulása alapján kerül sor, míg az adategyeztetésben kért adatok kezelésének jogalapja az Eht.

Budapest, 2004. november 25.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1251/K/2004)

[Állásfoglalás: az SMS-ek mobilszolgáltatók általi megőrzéséről]

[...]

Tisztelt [...]!

Levelében azzal kapcsolatban kérte állásfoglalásomat, hogy egy mobil szolgáltató cég jogosult-e, és ha igen, mennyi ideig, megőrizni az SMS tartalmát és az elküldés pontos körülményeire utaló adatokat, valamint ezen adatok a címzettnek (Önnek) kiadhatóak-e, és egy polgári peres eljárásban bizonyítékként mennyiben használhatóak fel. Ahogy azt levelében írta bírósági eljárás van folyamatban, amelyre utalva szükségesnek tartom megjegyezni, hogy a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 27. § (1) bekezdése értelmében:

„Bárki az adatvédelmi biztoshoz fordulhat, ha véleménye szerint személyes adatainak kezelésével vagy a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jogainak gyakorlásával kapcsolatban jogsérelem érte, vagy annak közvetlen veszélye fennáll, kivéve ha az adott ügyben bírósági eljárás van folyamatban.”

Bár a folyó polgári eljárás tárgyát nem ismerem, hangsúlyozni kívánom, hogy az alábbi állásfoglalásom a hírközlési szolgáltatók adatkezelésének jogi hátterét mutatja be, az adatkezelés törvényes kereteiről ad tájékoztatást.

A mobilszolgáltatók adatkezelésének jogi kereteit elsősorban az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (a továbbiakban: Eht.) XVII. fejezetében foglalt adatkezelési szabályok, valamint az előbbi speciális, ágazati szabályozáshoz képest általános rendelkezéseket tartalmazó Avtv. határozzák meg.

Mielőtt a jogi vizsgálódás részleteire rátérnék, fontosnak tartom idézni az Avtv. 12. §-át:

„Az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad az általa kezelt, illetőleg az általa megbízott feldolgozó által feldolgozott adatairól, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról időtartamáról, az adatfeldolgozó nevéről, címéről

(székhelyéről) és az adatkezeléssel összefüggő tevékenységéről, továbbá arról, hogy kik és milyen célból kapják vagy kapták meg az adatokat[...].”

Amennyiben a szóban forgó SMS személyes adatokat is tartalmaz(ott) [az Avtv. értelmében személyes adatnak minősül bármely meghatározott - azonosított vagy azonosítható - természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés], a fenti jogszabályhely alapján Ön mint érintett az adatkezelő távközlési szolgáltatóhoz fordulhat. A kérdés az, hogy a szolgáltató az SMS tartalmát és az elküldés körülményeire utaló adatokat mennyi ideig köteles megőrizni, azaz mennyi idő áll az Ön rendelkezésére a tájékoztatás-kérésre.

Az Avtv. 3. §-a értelmében személyes adatot kezelni vagy az érintett előzetes hozzájárulása vagy törvény felhatalmazó rendelkezése alapján lehet. Esetünkben a távközlési szolgáltatók számára - az előfizetők eseti hozzájárulásának a hiányában - a szükséges adatkezelési jogcímet az Eht. tartalmazza.

Jogi megközelítésben lényeges különbséget kell tennünk az SMS tartalmának (az SMS szövege), valamint az elküldés körülményeinek (időpont, küldő telefonszáma, cellainformációk stb.) az adatvédelmi megítélése között. Az Eht. 155. § (3) bekezdése értelmében „a szolgáltató a továbbított közlések tartalmát csak olyan mértékben ismerheti meg és tárolhatja, amely a szolgáltatás nyújtásához műszakilag elengedhetetlenül szükséges”. A hivatkozott jogszabályhely alapján tehát magának a közlésnek a tárolására csak addig van lehetőség, amíg az a szolgáltatás teljesítéséhez szükséges. Az időtartam tekintetében a törvény közelebbi eligazítást nem tartalmaz, tekintettel arra, hogy az elektronikus hírközlés ennél nagyobb mélységű szabályozását a gyorsan változó technológiai háttér nem teszi lehetővé. Arról, hogy jelenleg ez milyen időtartamot jelent, nincsenek információim, ez első sorban a szolgáltatók által használt technológia függvénye.

Az SMS szövegének a tárolásához képest eltérő megítélés alá esnek az Eht. szerint az SMS elküldésének a körülményei. A forgalmi és számlázási adatok kezelésének részletes szabályait rögzítő 157. § rendelkezés értelmében:

„157. § (1) Az elektronikus hírközlési szolgáltatóknak a szolgáltatás teljesítése után - a (2) és a (7) bekezdésben foglaltak kivételével - törölniük (ideértve az anonimizálást is) kell az előfizetőkre és a felhasználókra vonatkozó személyes adatokat, amelyeket a hívások létrehozása céljából feldolgoznak. (2) Az elektronikus hírközlési szolgáltató az előfizetők és a felhasználók ré-

szére történő számlázás és a kapcsolódó díjak beszedése, valamint az előfizetői szerződések figyelemmel kísérése céljából a következő adatokat kezelheti:

- a) a 129. § (7) bekezdés b)-d) pontjában foglalt adatok;
- b) az előfizetői állomás száma vagy egyéb azonosítója;
- c) az előfizető címe és az állomás típusa;
- d) az elszámolási időszakban elszámolható összes egység száma;
- e) a hívó és a hívott előfizetői számok;
- f) a hívás vagy egyéb szolgáltatás típusa, iránya, kezdő időpontja és a lefolytatott beszélgetés időtartama, illetőleg a továbbított adat terjedelme, mobil rádiótelefon szolgáltatásnál a szolgáltatást nyújtó hálózat és cella, valamint a szolgáltatás igénybevételekor használt készülék egyedi azonosítója (IMEI), IP hálózatok esetén az alkalmazott azonosítók;
- g) a hívás vagy egyéb szolgáltatás dátuma;
- h) a díjfizetéssel és a díjtarozással összefüggő adatok;
- i) tartozás hátrahagyása esetén az előfizetői szerződés felmondásának eseményei;
- j) távbeszélő szolgáltatás esetén az előfizetők és felhasználók részéről igénybe vehető egyéb, nem elektronikus hírközlési szolgáltatásra, különösen annak számlázására vonatkozó adatok.

(Az Eht. 188. § 72. pontja értelmében a rádiótelefon szolgáltatás részét képezi az SMS küldés is.)

A fentiek alapján megállapítható, hogy a mobilszolgáltatók a hívás/cella-információkat a számlázás céljából jogszerűen kezelik. Fontos kiemelni, hogy az idézett rendelkezés kizárólag a számlázásra, a díjak beszedésére és a szerződés figyelemmel kísérésére (összességében: a szerződés teljesítése) teremti meg az adatkezeléshez szükséges törvényes jogcímet, minden egyéb adatkezelési célhoz már vagy további törvényes jogcímre, vagy az érintett (az SMS-t küldő személy) előzetes hozzájárulására van szükség.

Az adatkezelési határidők tekintetében ugyanezen szakasz (3) bekezdése rendelkezik:

„(3) A (2) bekezdés a) pontja szerinti adatok a szerződés megszűnéséig, a b)-j) pont szerinti adatok az előfizetői szerződésből eredő igények 143. § (2) bekezdése szerinti elévüléséig kezelhetők, kivéve, ha más törvény az adatkezelésre eltérő határidőt ír elő. A szolgáltató a (2) bekezdés f) pontja szerinti adatokat tartalmazó, a rendszerében keletkezett fájlokat (CDR) az annak alapján kiállított számlára vonatkozó, a 143. § (2) bekezdése szerin-

ti elévülést követő 1 év után, 30 napon belül törölni köteles. Külön törvény ilyen előírása esetén a szolgáltató az adatokat csak e külön törvény előírása szerinti célból kezelheti, az e törvény szerinti adatkezelést a jelen bekezdés szerint haladéktalanul meg kell szüntetnie.”

A fentiek alapján a hívásrekord alapesetben 1+1 év + 30 napig, azaz két év + harminc napig kezelhető, ha nem következik be valamilyen, az elévülést megszakító esemény. Az adatkezelési határidők vonatkozásában fontos még megemlítenem az Eht 157. § (5) és (7) bekezdéseit is:

„(5) A (2) bekezdés szerinti adatok közül azok, amelyek az adatkezelés céljához szükségesek, átadhatók:

- a) azoknak, akik az elektronikus hírközlési cég megbízása alapján a számlázást, a követelések kezelését, a forgalmazás kezelését, illetőleg az ügyfél-tájékoztatást végzik;
- b) a számlázási és forgalmazási jogviták rendezésére jogszabály alapján jogosult szervek részére;
- c) a nemzetbiztonság, a honvédelem és a közbiztonság védelme, a közvédas bűncselekmények, valamint az elektronikus hírközlési rendszer jogosulatlan vagy jogsértő felhasználásának üldözése céljából az arra hatáskörrel rendelkező nemzetbiztonsági szervezeteknek, nyomozó hatóságoknak, az ügyésznek, valamint a bíróságnak;
- d) a bírósági végrehajtásról szóló törvény előírásai szerint a végrehajtónak.

[...]

(7) Az elektronikus hírközlési szolgáltató az (5) bekezdés c) pontjában meghatározott adatszolgáltatás biztosítása céljából köteles

- a) a (2) bekezdés a) pontja szerinti adatokat a szerződés megszűnéséig,
- b) a (2) bekezdés b)-j) pontja szerinti adatokat három évig megőrizni.”

E szabály alapján a korábban rögzített 2 év 30 napos adatkezelési (tárolási) határidő annyiban módosul, hogy kizárólag az 157. § (5) bekezdés c) pontjában meghatározott adatszolgáltatás céljából az adatokat hosszabb ideig köteles kezelni (tárolni) a szolgáltató. Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy alapesetben a 2 év 30 napos határidő elteltét követően a hívásrekordokat tartalmazó adatbázisból csak a 157. § (7) bekezdésében rögzített adatkezelési célból történhet lekérdezés (ez alól persze kivételt képez az, amikor az előfizető nyilatkozatban járul hozzá a hívásadatainak bármilyen eltérő célból is időtartamra történő kezeléséhez – például direkt marketing célú adatkezelés).

Az adatátadásra vonatkozó szabályokkal kapcsolatban azonban szeretném felhívni a figyelmét, hogy a felsorolt személyes adatokat a hivatkozott jogcímek alapján polgári bíróságnak az elektronikus hírközlési szervezet nem jogosult átadni (kizárólag a 157. § (5) bekezdése szerinti közzéadás bűncselekmények esetén nyílik meg a jogcím használatának a lehetősége a távközlési szolgáltató számára).

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 164. § (1) bekezdése értelmében:

„ A per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valónak fogadja el. ”

A Pp.-ben rögzített néhány törvényes kivételt leszámítva, a polgári perben a bíróság bizonyítékok megszerzése érdekében nem jogosult megkeresni az érintett távközlési szolgáltatót. A peres felek feladata az igazuk bizonyítása. A Pp. 206. § (1) bekezdése alapján:

„A bíróság a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak egybevetése alapján állapítja meg; a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli, és meggyőződése szerint bírálja el. ”

A Pp. hivatkozott rendelkezése értelmében a bíróság az Ön telefonján tárolt SMS-t bizonyítékként jogosult felhasználni, azonban amennyiben az ellenérdekű fél indítványa alapján – vagy ilyen indítvány nélkül, a bizonyítékok mérlegelésekor – a bíróság arra a következtetésre jut, hogy a készüléken tárolt SMS önmagában nem bizonyítja minden kétséget kizáróan annak a – rögzített számról történt – elküldését, további bizonyítást rendelhet el, vagy szakértő kirendeléséről dönthet.

Összefoglalva megállapítható, hogy a közlést (magát az SMS tartalmát) a szolgáltatók csak a szolgáltatás teljesítésének időtartamáig kezelhetik (tárolhatják), ezt követően minden rendszerükből a továbbított üzenet törölni kell. Azaz – mivel egy közel másfél éves SMS-ről van szó, – jogszabály szerint – nehezen elképzelhető, hogy a távközlési cég az SMS szövegét még tárolná. Amennyiben valamilyen oknál fogva mégis a szolgáltató rendelkezésére állna a kérdéses szöveg, Ön az Avtv. 12. §-a alapján jogosan igényelhetné a távközlési szolgáltatótól, hogy az elküldött SMS tartalmáról és az elküldés körülményeiről Önt – mint érintettet – megfelelően tájékoztassa.

Némileg eltérő a helyzet jogi megítélése az adott SMS szolgáltatás küldésének és díjazásának a körülményeit illetően, ez utóbbi esetben a küldés

időpontját, a hívó és a hívott előfizetői számokat stb. az SMS díjazása, a díjak beszedése és az előfizetői szerződés figyelemmel kísérése céljából az SMS küldésétől számított minimum 25 hónapig tárolhatják a szolgáltatók. Azaz, ezen adatok vonatkozásában (itt az SMS tartalmának a megőrzése a vizsgálódás hatókörén kívül esik) relatíve hosszabb idő áll az Ön rendelkezésére, hogy mint érintett az adatkezelés körülményeiről a távközlési szolgáltatótól hitelt érdemlő tájékoztatást kapjon.

Budapest, 2004. november 25.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1649/K/2004)

[Állásfoglalás: a külső adatheldolgozó igénybevételenél olyan megoldást kell találni, amely az adatheldolgozást, vagyis a menetlevelek kitöltését követően a beteghez kapcsolható szenzitiv adatokat kizárólag az Országos Mentőszolgálat kezelésében „tartja” és a külső vállalkozó saját nyilvántartásában már csak anonimizált nyilvántartásokat kezel]

Dr. Tóth Edina
osztályvezető

Országos Mentőszolgálat Főigazgatósága
Budapest

Tisztelt Osztályvezető Asszony!

Az Ön által kezdeményezett konzultációs kérdésben kialakított állásfoglalásomról az alábbiakban tájékoztatom:

Az eddigi gyakorlat szerint az Országos Mentőszolgálat adminisztrációs feladatai közé tartozott a menetlevelek és esetlapminták kitöltése, de felvetődött, hogy az ellátás során felvett menetlevelek vállalkozás keretében kerüljenek kitöltésre, illetve feldolgozásra. Az Önök véleménye szerint ez a megoldás adatvédelmi szempontból aggályos.

Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény ismeri az adatheldolgozás fogalmát, illetve lehetőségét:

adatheldolgozó: az a természetes vagy jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely az adatkezelő megbízásából az egészségügyi és személyazonosító adatok feldolgozását végzi.

7. § (1) Az adatkezelő - a (2) bekezdésben foglalt kivétellel -, továbbá az adatheldolgozó az orvosi titkot köteles megtartani.

10. § (1) A 4. § (1) bekezdése szerinti célból (vagyis a gyógykezelő, illetve gyógykezelt érdekében) történő adatkezelés és adatheldolgozás esetén az egészségügyi ellátóhálózaton belül az egészségügyi és személyazonosító adatok továbbíthatók, illetve összekapcsolhatók. A különböző forrásból származó egészségügyi és személyazonosító adatokat csak addig az időpontig és olyan mértékig lehet összekapcsolni, ameddig az a megelőzés, a

gyógykezelés, a közegészségügyi-járványügyi intézkedések megtétele érdekében feltétlenül szükséges.

(2) A 4. § (1) bekezdése szerinti adatkezelés és adatfeldolgozás esetén az érintett betegségével kapcsolatba hozható minden olyan egészségügyi adat továbbítható, amely a gyógykezelés érdekében fontos, kivéve, ha ezt az érintett írásban kifejezetten megtiltja. Ennek lehetőségéről a továbbítás előtt az érintettet tájékoztatni kell. A 13. § szerinti esetekben az érintett tiltása ellenére is továbbítani kell az egészségügyi és személyazonosító adatot.

32. § (1) Az egészségügyi intézményen belül az egészségügyi és személyazonosító adatok védelméért, a nyilvántartás megőrzéséért az adatot kezelő intézmény vezetője felelős.

(2) b) Az intézményvezető tevékenysége során ellenőrzi az adatkezelők és adatfeldolgozók adatkezeléssel, illetve adatfeldolgozással összefüggő tevékenységét,

d) biztosítja az adatkezeléssel és adatfeldolgozással foglalkozó személyek adatkezelési oktatását.

33. § (1) Az egészségügyi ellátóhálózaton kívüli intézmény, illetve szerv vagy személy (a továbbiakban: nem egészségügyi intézmény) a feladatai ellátásához szükséges mértékben a 4. § szerinti célból kezelhet egészségügyi és személyazonosító adatot.

34. § (1) Nem egészségügyi intézmény esetén – a betegellátón kívül – adatkezelő az intézményvezető által adatkezeléssel megbízott, továbbá a külön jogszabály szerint hatósági jogkört gyakorló személy lehet.

35. § A nem egészségügyi intézményben az adatkezelő a működése során tudomására jutott orvosi titkot köteles megtartani. Az adatkezelő mentesül a titoktartási kötelezettség alól a 7. § (2) bekezdése szerinti esetekben.

A fentiek alapján megállapítható, hogy az 1997. évi XLVII. törvény 33-35. §-ai alapján elvileg van lehetőség a menetlevelek vállalkozásban történő rögzítésére az érintett kifejezett tiltakozásának hiányában, azonban a különleges adatnak minősülő egészségügyi adatok kezelésének kérdéskörénél az Adatvédelmi Biztos Irodájának eddigi gyakorlata szerint az érintett örendelkezési joga, illetve az adatkezelés célhoz kötöttségének elve fontosabb az adatkezeléshez fűződő más érdeknél. Esetleges adminisztrációs, illetve gazdasági megfontolások – amennyiben egyáltalán ilyenek fennállnak – sem eredményezhetik a betegek szenzitív adatainak kezelésére való totális felhatalmazást.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 4/A. § (1) alapján az adatfeldolgozó

nak a személyes adatok feldolgozásával kapcsolatos jogait és kötelezettségeit e törvény, valamint az adatkezelésre vonatkozó külön törvények keretei között az adatkezelő határozza meg. Az adatkezelési műveletekre vonatkozó utasítások jogszerűségéért az adatkezelő felel.

(2) Az adatfeldolgozó tevékenységi körén belül, illetőleg az adatkezelő által meghatározott keretek között felelős a személyes adatok feldolgozásáért, megváltoztatásáért, törléséért, továbbításáért és nyilvánosságra hozataláért. Az adatfeldolgozó tevékenységének ellátása során más adatfeldolgozót nem vehet igénybe.

Álláspontom szerint adatvédelmi szempontból megnyugtató megoldás az lenne, ha a menetleveleket továbbra is az egészségügyi ellátóhálózaton belüli adatkezelő kezelné. Amennyiben a külső adatfeldolgozó igénybevétele nélkülözhetetlen, olyan megoldást kell találni, amely az adatfeldolgozást, vagyis a menetlevelek kitöltését követően a beteghez kapcsolható személyes és szenzitív adatokat kizárólag az Országos Mentőszolgálat kezelésében „tartja”, és a külső vállalkozó saját nyilvántartásában már csak anonimizált nyilvántartásokat kezel.

Felhívom továbbá Osztályvezető Asszony figyelmét, hogy az Avtv. 28. § (1) g) alapján az adatkezelő köteles az adatvédelmi nyilvántartásba bejelentkezni.

Adatvédelemmel kapcsolatos felvetéseit, megkereséseit a jövőben is örömmel fogadom!

Budapest, 2004. december 6.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1531/K/2004)

[Állásfoglalás: a Liga csupán az általa szervezett sportrendezvények tekintetében jogosult a nézők egyedi azonosítására alkalmas biztonsági beléptetési és ellenőrzési rendszert működtetni]

Dr. Király Gabriella
főosztályvezető-helyettes

Nemzeti Sporthivatal
Intézmény-felügyeleti és Fejlesztési Osztály
Budapest

Tisztelt Főosztályvezető-helyettes Asszony!

2004 októberében érkezett konzultációs beadványa irodámhoz, melyben állásfoglalásomat várja az országos jegyértékesítő hálózattal és beléptető rendszerrel összefüggő személyes adatok kezelése tárgyában. Beadványához csatolta a Minisztérium, a Szerencsejáték Rt., a Magyar Labdarúgó Liga és a Sportfolió Kht. között létrejött együttműködési megállapodást (a továbbiakban: Együttműködési Megállapodás), a szurkolói kártya igényléséhez szükséges tájékoztatót, adatlapot, valamint a szurkolói kártya használatáról és a jegyértékesítésről szóló szerződést.

1. Az együttműködési megállapodásban részes felek egy országos jegyértékesítő hálózatot és ahhoz kapcsolódóan, meghatározott sportrendezvényekre való részvételt biztosító beléptető rendszert kívánnak létrehozni, hogy ezek működtetésével elősegítsék a hazai sportmérkőzésekre látogatók biztonságának és rendezvények biztosításának a megoldását.

a) A szurkolói kártya bevezetésével úgy kívánnák ezt a célt megvalósítani, hogy egyes, a Magyar Labdarúgó Szövetség (a továbbiakban: MLSZ), illetve a Magyar Labdarúgó Liga (a továbbiakban: MLL) által meghatározott sporteseményekre a jegyvásárlás csak szurkolói kártya birtokában lehetséges. A kártya bevezetése, pontosabban a köré felépülő informatikai és igazgatási rendszer ugyanis lehetővé tenné annak a központi adatbázisnak a létrehozatalát, melynek segítségével kiszűrhetők a mérkőzés látogatásától el- és kitiltott nézők. A csatolt dokumentumok alapján a kártya és a jegyek értékesítését a Szerencsejáték Rt. (a továbbiakban SzRt.) végezné, szurkolói kártyát igényelni az SzRt. termékeit forgalmazó értékesítő helyeken a megfelelő adatlap és nyilatkozat kitöltésével lehetne. A kitöltött igénylőlapon

szereplő adatokat az új kártya kibocsátása előtt, a már kiadott szurkolói kártya adatait pedig a jegyek értékesítése során a jegyigénylő mérkőzés látogatására való jogosultságának ellenőrzése végett vetnék össze az MLL által eltiltott szurkolók névsorával.

Az adatlap alapján a szurkolói kártya kibocsátója, és a kártyával összefüggésben kezelt személyes adatok kezelője az MLL lenne, adatfeldolgozói minőségben pedig az SzRt. járna el.

b) Az MLL szurkolói kártyával kapcsolatos feladatait a csatolt dokumentumok alapján az alábbiak szerint vázolhatjuk fel:

- A szurkolói kártya használatáról és a jegyértékesítésről szóló szerződés alapján a tulajdonos hozzájárulna ahhoz, hogy az MLL, az SzRt., a szurkoló kártya előállítója, a mérkőzések jegyeit értékesítők, valamint a beléptetést és a jegyellenőrzést végző rendezők személyes adatait az NBI-es és egyes NBI B-s mérkőzéseken, továbbá az MLSZ, az MLL, valamint az UEFA által szervezett hivatalos és barátságos labdarúgó találkozókra a nézők egyedi azonosítására alkalmas biztonsági beléptetési rendszer alkalmazásához, a szurkolói kártya előállításához, kezeléséhez, a belépőjegy és bérlet névre szóló értékesítéséhez kezeljék. A szerződés 6. pontja szerint az MLL a szurkolói kártya érvényességét felfüggeszthetné, és meghatározott esetekben a mérkőzések látogatásától eltilthatná a szurkolókat.
- Az együttműködési megállapodás 4.3 b) pontjában az MLL kijelenti, hogy a sportról szóló 2004. évi I. törvény (a továbbiakban Stv.) szerint szervezőnek minősül. Az n) pont alapján vállalja, hogy a kártyaeltiltásokat hivatalosan az SzRt. és a közreműködő nyomda tudomására hozza, továbbá azonosításra alkalmas módon megjelöli azokat a személyeket, akik számára szurkolói kártya nem adható ki, illetve akiknek a kártyáját érvényteleníteni kell.
- Az MLSZ Alapszabályának 13. §-a tartalmazza az MLSZ által az MLL hatáskörébe utalt feladatokat, így példának okáért a vegyes-nyílt versenyrendszerben működő férfi nagypályás bajnoki osztályok, a versenyrendszerében szereplő sportszervezetek számára kiírt teremlabdarúgó bajnokságok és a ligaválogatott szervezése és működtetése, az ezekben résztvevő sportszervezetek tevékenységének összehangolása, valamint az Alapszabály 13. § a) pontjában meghatározott bajnoki osztályokban szereplő sportszervezetek részére egyéb olyan versenyek szervezése és működtetése, amely nem tartozik az MLSZ által közvetlenül működtetett versenyek közé. Ezt megerősíti a tájékoztató a

szurkolói kártya igényléséhez elnevezésű nyomtatvány is, mely szerint az MLL a MLSZ megbízásából szervezi az NBI és NBI B osztályban a labdarúgó bajnokságot.

2. Az ügy adatvédelmi szempontú vizsgálatához releváns jogszabályok:

a) Az Stv. II. és III. fejezetében foglaltak a sportszervezetek jogállásáról és a sportszövetségekről:

„15. § (1) Sportszervezetek a sportegyesületek és a sportvállalkozások.

(2) A sportszervezetekre vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell:

a) a nemzeti válogatott sportolók, illetve válogatott csapatok (keretek) működése kapcsán a nemzeti válogatottakat működtető sportszövetségekre [...]”

„16. § (1) Sportegyesület – az e törvényben megállapított eltérésekkel – az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény (a továbbiakban: Et.), illetve a Ptk. szabályai szerint működő olyan társadalmi szervezet, amelynek alaptevékenysége a sporttevékenység szervezése, valamint a sporttevékenység feltételeinek megteremtése. [...]”

„18. § (1) Sportvállalkozásnak minősül az a gazdasági társaság, amelynek a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény alapján a cégjegyzékbe bejegyzett főtevékenysége sporttevékenység, továbbá a gazdasági társaság célja sporttevékenység szervezése, valamint a sporttevékenység feltételeinek megteremtése egy vagy több sportágban. [...]”

„19. § (1) A sportszövetségek meghatározott sporttevékenységek körében a sportversenyek szervezésére, a tagok érdekvédelmére és a részükre való szolgáltatásokra, valamint a nemzetközi kapcsolatok lebonyolítására létrehozott, jogi személyiséggel és önkormányzattal rendelkező társadalmi szervezetek.”

„22. § (1) A szakszövetség alapvető feladata:

(...)

b) a sportág nemzetközi szabályaival összhangban kialakítani a sportág versenyrendszerét, e versenyrendszer alapján szervezni a sportág versenyeit (pl. megrendezni az országos bajnokságot, a magyar kupát stb.), meghatározni a sportág hazai versenynaptárát és nemzetközi versenyeken, mérkőzéseken való részvételét, [...]”

d) *működtetni a nemzeti válogatott kereteket, elősegíteni a sportágához tartozó sportolók részvételét a nemzetközi sporteseményeken. [...]*

(2) *A szakszövetség ellátja az alapszabályában, a sportága nemzetközi szövetségének szabályzataiban, illetve a jogszabályokban meghatározott feladatokat. Ennek keretében különösen:*

[...]

c) *a versenyszabályzatot, illetve a sportág egyéb szabályzatait megszegő versenyzőkkel, sportszakemberekkel és sportszervezetekkel szemben az e törvényben és a külön jogszabályban meghatározottak szerint sportfegyelmi jogkört gyakorol,*

e) *meghatározza a sportlétesítmények használatával, illetve a sporteseményekkel kapcsolatos sportági követelményeket."*

b) *A sportrendezvények szervezéséről szóló X. fejezet 65-73. §§-ai alapján csak a szervező jogosult a beléptetés során a nézők egyedi azonosítására alkalmas biztonsági beléptető és ellenőrző rendszert működtetni, ennek során - a rendező közreműködésével - a néző személyazonosságát a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvánnyal megállapítani és ellenőrizni (Stv. 72. §). Jogosult továbbá az általa szervezett minden sportrendezvényről vagy meghatározott sportlétesítménytől a nézőt eltiltani. Az eltiltott személy természetes személyazonosító adatait, valamint lakcímét az eltiltás végrehajtása és az újabb eltiltásra okot adó cselekmények elkövetésének megakadályozása érdekében nyilvántarthatja. A nyilvántartásából adatot - a külön jogszabályban meghatározott bűnüldözési, szabálysértési, illetőleg igazságügyi feladatai ellátása céljából - a rendőrség, a szabálysértési hatóság, az ügyészség és a bíróság, valamint az érintett személy igényelhet (Stv. 73. §).*

3. *A fenti szabályok alapján megállapítható, hogy csak a labdarúgó mérkőzés szervezője rendelkezik az Stv.-ben meghatározott jogosítványokkal a sportrendezvény biztonságos lebonyolítása érdekében. A szurkolói kártya bevezetésével kapcsolatban tehát alapvető kérdés, ki minősül szervezőnek, és - ebből következően - ki lesz az adatkezelő.*

A hatályos Stv. alapján az MLL szervezői jogállása a nemzeti labdarúgó bajnokság egyes mérkőzései tekintetében erősen vitatható: a Ligának csak a bajnokságok (férfi nagypályás, junior vagy tartalék, kiemelt ifjúsági osztályok, és a versenyrendszeréhez tartozó sportszervezetek teremlabdarúgó-bajnoksága) és a ligaválogatott szervezése és működtetése tartozik a feladatkörébe. A bajnokság egyes fordulóiban játszott mérkőzések lebonyolításával, szervezésével kapcsolatos feladatokat a versenyrendszerben részt ve-

vő sportszervezetek látják el. Ezt különösen a sportrendezvények biztonságáról szóló 54/2004. (III. 31.) Korm. rendelet teszi egyértelművé, amikor világos különbséget tesz a szakszövetség és a szervező feladatai, jogai között (vö. a szakszövetség tagja a rendeletben meghatározott Bizottságnak, amely a szervezőre kötelező döntést hozhat; a szervező köteles a szakszövetségnek, illetve a rendőrségnek bejelenteni a sportrendezvény szervezésével kapcsolatos egyes tényeket, körülményeket; a szakszövetség ugyanezen rendelet alapján megtilthatja egyes mérkőzések megtartását a szervezőnek, illetve különböző szankciókat alkalmazhat a sportszervezettel szemben, stb.). Hasonlóképpen rendelkezik az MLSZ elnökségének 77/2004. június 8. számú határozatával jóváhagyott „Pályarendszabályok” is, különösen annak 14. §-a.

A fentiek alapján tehát az NBI és NBI B bajnokságban szereplő sportegyesület, sportvállalkozás felelős a szakszövetség szabályzatában előírtaknak megfelelő rendezvény lebonyolításáért. Ez a sportszervezet (és csak ez) jogosult gyakorolni azokat a jogokat, amelyeket az Stv. 72-73. §§-ai, illetve más jogszabályok a szervezőknek biztosítanak. Ilyen további jogszabály például a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény kitiltás intézkedésének nyilvántartásáról és ellenőrzéséről szóló 32/2001. (III. 5.) Korm. rendelet 1. §-a, amelynek alapján a kitiltás intézkedéssel sújtott személyekről az Ifjúsági és Sportminisztérium vezet központi nyilvántartást. A kitiltott szurkolók adatait az eljáró szabálysértési hatóság a jogerős határozattal küldi meg. *„A nyilvántartásból a sportrendezvénynek az Stv. 27. §-ának (3) bekezdése szerint személyes adatkezelőnek minősülő szervezője (a továbbiakban: szervező) a kitiltás hatálya alatt a kitiltott nevének, anyja nevének, születési idejének kiadását kérelmezheti. A szervező adatot csak a kitiltottnak a sportrendezvényen való részvétele megakadályozása érdekében szükséges ellenőrzéshez igényelhet.”* [32/2001. (III.5.) Korm. r. 1. § (4) bek.]

Természetesen a Ligát is megilletik ezek a szervezéshez kötődő jogosítványok, amennyiben egy-egy sportesemény kapcsán szervezőnek minősül; a Liga azonban alapvetően a bajnokságot szervezi csak.

4. Az Stv.-be ütközik tehát az Együttműködési Megállapodás 4.3. pont a) alpontja, mert a Liga csak a mérkőzések igen kis hányadában minősülhet szervezőnek. Ebből következően az Stv.-be ütközik Együttműködési Megállapodás 4.3. pont k) alpontja is, ugyanis a Liga szervezői, és ebből következő adatkezelői jogállás hiányában adatkezelőt (helyesebben adatfeldolgozót) sem bízhat meg.

A Liga – az általa esetenként megszervezett egyes mérkőzésektől eltekintve – senkit sem tilthat el a mérkőzések látogatásától, illetve az általa eltiltottak

csak a Liga által szervezett további mérkőzéseket nem látogathatják, a bajnokság más mérkőzéseit azonban igen. E mérkőzések tekintetében a Liga természetesen nyilvántarthatja az általa tiltottakat, arra azonban nincs törvényes lehetősége, hogy központi adatbázist hozzon létre az egyes sportszervezetek által tiltottakról (vö. Együttműködési Megállapodás 2.1. pont, 4.3. pont n) alpont). Ilyen adatbázis létrehozását az Stv. nem rendelte el, az Stv. szabályozási logikájába nem is fér bele.

Az egyes sportszervezetek által tiltott szurkolók nyilvántartásából adatok a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 8. §-a alapján csak akkor továbbíthatók, illetve ezek a nyilvántartások csak akkor kapcsolhatók össze, ha az érintett ahhoz hozzájárult, vagy törvény azt megengedi. Ennek értelmében az egyes szervezők által tiltott személyek adatbázisa, valamint a szabálysértési hatóság által jogerős határozattal a mérkőzés látogatásától kitiltott személyek minisztériumi kezelésben lévő adatállománya csak az Avtv. 8. §-ának szabálya alapján kapcsolható össze.

A szurkolói kártya bevezetése továbbá lehetőséget teremtene központi szurkolói adatállomány létrehozatalára – az MLL adatkezelői „státusza” mellett –, melynek segítségével a szabálysértési határozattal kitiltott, valamint az egyes szervezők által tiltott nézők sportrendezvényre történő belépése kizárható a szervezőre való tekintet nélkül, az összes sporteseményre és összes sportlétesítményre vetítve.

A jelenleg irányadó jogszabályok alapján a Liga csupán az általa szervezett sportrendezvények tekintetében jogosult a nézők egyedi azonosítására alkalmas biztonsági beléptetési és ellenőrzési rendszert működtetni, valamint a nézők ellenőrzése útján a rendezvény biztonsága érdekében a minisztériumi nyilvántartásból a kitiltott személyek után érdeklődni, az általa már tiltott szurkolók nyilvántartását használni, továbbá saját hatáskörben a rendezvény megtartását, mások személy- és vagyonbiztonságát veszélyeztető és sértő személyeket a mérkőzés látogatásától tiltani.

A Ligát e szurkolói adatbázis létrehozatalára irányuló törekvésében a hatályos jogszabályok nem támogatják, továbbá az Avtv. generális szabályai alapján az érintettek hozzájárulása nélkül az MLL nem jogosult más sportszervezetek, szövetségek által tiltott személyek adatainak kezelésére sem.

5. Továbbra is fenntartom korábban [214/H/2003-13.] már kifejtett álláspontomat, miszerint „mivel a szurkolói kártya nem szükséges a névre szóló

jegyeladáshoz, sérti az önkéntes hozzájárulás követelményét az, hogy egy szolgáltatás igénybe vételéhez kötelezően írják elő annak használatát.

A szurkolói kártya – funkcióját tekintve – gyakorlatilag nem más, mint a személyazonosító igazolvány egy „magán” változata. Szeretném emlékeztetni a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény rendelkezéseire, amelyek szerint a személyazonosító igazolvány olyan hatósági igazolvány, amely a polgár személyazonosságát és az e törvényben meghatározott adatait közhitelűen igazolja. 'A hatósági igazolványt a bejegyzett adatok és jogok igazolására – az ellenkező bizonyításig – mindenki köteles elfogadni, ezekre nézve az ügyfél más bizonyításra nem kötelezhető' [1957. évi IV. törvény 52. § (3) bekezdése]."

Tisztelt Főosztályvezető-helyettes Asszony!

A fentieket összefoglalva álláspontom az, hogy az Együttműködési Megállapodás sem az Stv.-nek, sem pedig az Avtv.-nek nem felel meg, és a hatályos jogszabályok keretei között nem is feleltethető meg annak.

Álláspontomról tájékoztattam a Magyar Labdarúgó Ligát, a Sportfolió Kht.-t és a Szerencsejáték Rt.-t is.

Budapest, 2004. december 21.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1610/K/2004)

[Állásfoglalás: a kijelzőn megjelenő adatokat az érintett taxis is csak a szerződés teljesítéséhez, azaz a személyszállításához használhatja fel, ennek megfelelően a már teljesített személyszállításokra vonatkozó adatokat az érintett taxis birtokában levő kijelző készülék csak annyiban tárolhatja, amennyiben ez az esetleges későbbi utas panaszok, bejelentések megfelelő kezelhetősége érdekében elengedhetetlenül szükséges]

[...]

Tisztelt [...]!

A budapesti taxitársaságok által alkalmazott címkiadó rendszer továbbfejlesztésének adatvédelmi kérdéseivel kapcsolatos beadványa tekintetében indult vizsgálatot lezártam, annak eredményéről az alábbiakban tájékoztatom.

Jelen állásfoglalásom alapjául a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) következő rendelkezései szolgáltak.

Az Avtv. 5. § (1) bekezdése alapján személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak.

Az Avtv. 5. § (2) bekezdése alapján pedig csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

Ugyanezen törvényhely (4) bekezdése kimondja azt is, hogy személyes adatot – akár az érintett hozzájárulásával, akár jogszabály alapján – különösen akkor lehet kezelni, ha ez közérdekű feladat vagy az adatkezelő törvényi kötelezettségének teljesítéséhez, az adatkezelő vagy az adatátvevő harmadik személy hivatalos feladatának gyakorlásához, az érintett létfontosságú érdekeinek védelméhez, az érintett és az adatkezelő között létrejött szerződés teljesítéséhez, az adatkezelő vagy harmadik személy jogos érdekének érvényesítéséhez, társadalmi szervezetek jogszerű működéséhez szükséges.

Korábbi megkeresésemben már kifejtettem, és az Öntől kapott kiegészítő tájékoztatást követően is változatlanul fenntartom, hogy az adatkezelés célhoz kötöttségének elvét a taxi társaságok által alkalmazott eddigi gyakorlattal szemben jobban kielégíti, ha a címkiadás során az utasok adatait kizárólag a személyszállítást ténylegesen végző taxis ismerheti meg, hiszen az utasok adatait esetlegesen megismerő más személyek – taxisok, és a taxikban ülő egyéb utasok – a címkiadás során megjelenő adatok megismerésére nem rendelkeznek az Avtv. 5. § (1) bekezdése szerint elfogadható céllal.

Az adatkezelés célhoz kötöttségének érvényesülése szempontjából álláspontom szerint megfelelő az a technikai megoldás, mely során az utas adatait digitálisan rögzítő hanganyagból dekódolt írásbeli üzenet kizárólag az érintett taxis által láthatóan jelenik meg kijelzőn.

A célhoz kötöttség elvének teljes körű érvényre jutásához azonban álláspontom szerint az is szükséges, hogy a kijelzőn megjelenő adatokat az érintett taxis is csak a szerződés teljesítéséhez, azaz a személyszállításhoz használhassa fel. Ennek megfelelően az Avtv. 5. § (2) bekezdése alapján a már teljesített személyszállításokra vonatkozó adatokat az érintett taxis birtokában levő kijelző készülék csak annyiban tárolhatja, amennyiben ez az esetleges későbbi utaspanaszok, bejelentések megfelelő kezelhetősége érdekében elengedhetetlenül szükséges. Ezért az érintett taxis birtokában levő kijelző készüléken megjelenő személyes adatokat a személyszállítást követően annyiban kell törölni, hogy a kijelző készülék legfeljebb egy olyan belső azonosító adatot rögzítsen, amely alapján az utas azonosítására az érintett taxisnak a későbbiekben ne legyen lehetősége, de amely alapján visszakereshető, hogy a bejelentéssel, panasszal élő utast mely taxis szállította.

E körben szükségesnek tartom megjegyezni azt is, hogy a taxi társaság és a személyszállítást végző taxis közötti szerződésnek egy olyan kötelezettséget is elő kell írnia a taxis számára, amely biztosítja, hogy a taxis az utasok adatait céltól eltérően ne használhassa fel.

Az Avtv. 6. § (2) bekezdése alapján az érintettet – egyértelműen és részletesen – tájékoztatni kell az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről, így különösen az adatkezelés céljáról és jogalapjáról, az adatkezelésre és az adatfeldolgozásra jogosult személyéről, az adatkezelés időtartamáról, illetve arról, hogy kik ismerhetik meg az adatokat. A tájékoztatásnak ki kell terjednie az érintett adatkezeléssel kapcsolatos jogaira és jogorvoslati lehetőségeire is.

Az Avtv. ezen rendelkezése alapján a digitális hangrögzítést megelőzően az utasokat tájékoztatni kell a hangrögzítés tényéről, időtartamáról, az adatkezelést végző taxi társaság nevééről, valamint az adatkezelés leglényegesebb további jellemzőiről.

Mindezek alapján adatvédelmi szempontból támogathatónak tartom az Ön beadványaiban ismertetett technikai megoldást, amennyiben az a megvalósítását követően kielégíti a fenti adatvédelmi követelményeket.

Kérem Önt, hogy a jövőben is forduljon bizalommal hivatalomhoz a személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos észrevételeivel.

Budapest, 2005. január 7.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1240/K/2004)

**B. Közérdekű adatok nyilvánosságával,
valamint az információs jogok
ütközésével kapcsolatos esetek**

[Állásfoglalás: nincs akadálya annak, hogy a honlapon megjelenítsék a képviselő-testületi, bizottsági ülések nyilvános részén tárgyalt/tárgyalandó ügyek előterjesztéseit valamennyi mellékletével, függelékével együtt már a testületi ülést megelőzően is, valamint a nyilvános képviselő-testületi, bizottsági ülések jegyzőkönyveit]

Dr. Neszteli István
jegyző

Budapest Kőbányai Önkormányzat
Budapest

Tisztelt Jegyző Úr!

E hónap 4-én kelt megkeresésében két kérdésben kérte állásfoglalásomat, amelyekre – mivel a válasz mindkét kérdésre azonos tartalmú – az alábbi választ adom:

1. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvénynek (a továbbiakban: Avtv.) 2. §-ának 4. pontja szerint „közérdekű adat: az állami vagy a helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső adat”. A képviselő-testület elé kerülő előterjesztések, valamint jegyzőkönyvek, egyéb dokumentumok egyaránt tartalmazhatnak személyes adatokat, valamint közérdekű adatokat.

A nyilvánosságra hozhatóság kérdésében a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 12. § (4) bekezdésében foglalt szabályokból kiindulva lehet választ adni.

2. Az Avtv. 19. §-ának (5) bekezdése nem definiálja a „döntéshozzávalóval összefüggő adat” fogalmát. Az eddigi esetek alapján kialakult adatvédelmi biztosi gyakorlat az Avtv. 19. §-a (5) bekezdésének alkalmazási körét a közfeladatot ellátó szervek – sokszor még kimunkálatlan, egymásnak ellentmondó – szakmai alternatívákat, személyes véleményeket tartalmazó irataira korlátozza. Ehhez hasonló ítéletet hozott a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság is a 4.Pf.22149/2001/2. sz. ügyben: „az állami, önkormány-

zati szerv saját belső eljárása során keletkezett iratokat kell döntéselőkészítő adatnak tekinteni.” Az ítélet különbséget tesz a „döntéselőkészítő” és a „döntés meghozatalához igénybe vett adat” között. Ez utóbbiak jellemző vonása – az ítélet indokolása alapján –, hogy egy másik szerv eljárásában keletkeztek (annak aktusai vagy eljárásának más, végső produktumai), és amelyeket a közfeladatot ellátó szerv a saját eljárásában „csak” felhasznál. A polgármesternek (az előterjesztőnek) és a döntés meghozására jogosult testületnek az önkormányzat döntési mechanizmusában betöltött, világosan elhatárolható funkcióira figyelemmel egy előterjesztés (valamint az ahhoz kapcsolt melléklet, függelék, stb.) legfeljebb az előterjesztő általi kiadmányozásig tekinthető döntéselőkészítő iratnak. Más értelmezés ugyanis nyilvánvaló ellentmondásba kerülne a nyílt ülésre vonatkozó szabályokkal: a nyílt ülés elvesztené értelmét.

Mivel a bizottságok egyik feladatköre a képviselő-testület döntéseinek előkészítése [Ötv. 23. § (1) bekezdés], felmerülhet a kérdés, hogy e feladatkörében eljárva a bizottság jegyzőkönyvei, egyéb dokumentumai döntéselőkészítő iratnak minősülnek-e? Tekintettel azonban arra, hogy a bizottsági ülések nyilvánosságára is az Ötv. 12. § (4) bekezdését kell alkalmazni, az az értelmezés, amely az említett iratokat az Avtv. 19. § (5) bekezdése hatálya alá vonná, ellentmondásba kerülne a nyilvánosságra vonatkozó szabályokkal. Álláspontom szerint tehát a bizottság dokumentumait sem lehet belső használatra készült vagy döntéselőkészítő iratnak tekinteni.

3. Álláspontom tehát az, hogy az Ön által felvetett kérdésekre a választ nem az Avtv. 19. § (5) bekezdése alapján, hanem az Ötv.-nek a képviselő-testület ülése nyilvánosságát szabályozó rendelkezései alapján lehet megadni. Ennek alapján dönthető el, hogy egy-egy előterjesztés, illetve az előterjesztés tárgyalásához kapcsolódó egyéb dokumentumok (jegyzőkönyv, határozat) nyilvánosak-e, és ha igen, mikortól.

Az Ötv. 12. § (4) bekezdése alapján a képviselőtestület elé kerülő ügyeket négy kategóriába lehet sorolni, amihez különböző jogkövetkezmények kapcsolódnak:

- a) az önkormányzati hatósági, összeférhetetlenségi, kitüntetési ügyek, valamint vagyonyilatkozattal kapcsolatos eljárás;
- b) választás, kinevezés, felmentés, vezetői megbízatás adása, illetőleg visszavonása, fegyelmi eljárás megindítása, fegyelmi büntetés kiszabása és állásfoglalást igénylő személyi ügyek;

- c) az önkormányzati vagyonnal való rendelkezés és a képviselő-testület által kiírt pályázat elbírálásával kapcsolatos ügyek;
- d) az előző csoportokba nem tartozó ügyek, amelyek azonban mennyiségileg a legnagyobb csoportot alkotják.

ad a) Az önkormányzati hatósági, összeférhetlenségi, kitüntetési ügyek, valamint vagyonnyilatkozattal kapcsolatos eljárás esetében a képviselő-testület mérlegelés nélkül köteles zárt ülést tartani. Ebből következően – összhangban az Ötv. 17. §-ának (3) bekezdésével – a választópolgárok (általában a közvélemény) sem az említett ügyekben készült előterjesztéseket, sem az ülés jegyzőkönyvét sem a képviselő-testület ülése előtt, sem azt követően nem ismerheti meg.

Az említett ügyekben született határozatok megítélése azonban differenciált megközelítést igényel. Az Ötv. 17. §-ának (3) bekezdése ugyanis kimondja, hogy a „közérdekű adat és közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét zárt ülés tartása esetén is biztosítani kell”. A személyes adatok védelme okán a természetes személyek önkormányzati hatósági ügyeiben született határozatok nem, a kitüntetési ügyekben hozott – értelemszerűen pozitív – határozatok pedig formálisan az érintett hozzájárulásával hozhatók nyilvánosságra. Az önkormányzati képviselők vagy a polgármester összeférhetlenségi ügyében és/vagy vagyonnyilatkozatával kapcsolatos eljárás során hozott határozatok közül mindenképpen nyilvánosságot kell biztosítani azoknak, amelyek a képviselő mandátumára kihatással vannak.

ad b) A képviselő-testület hatáskörébe tartozó választás, kinevezés, felmentés, vezetői megbízatás adása, illetőleg visszavonása, fegyelmi eljárás megindítása, fegyelmi büntetés kiszabása és állásfoglalást igénylő személyi ügy esetében az érintettnek nyilatkozattételi joga van a tekintetben, hogy ügye tárgyalását nyilvános vagy zárt ülés keretében kéri-e. Az érintett nyilatkozata hiányában, illetve a nyilvános tárgyaláshoz hozzájáruló nyilatkozata beérkezéséig az előterjesztést, az ülés jegyzőkönyvét a zárt ülésre vonatkozó szabályok szerint kell kezelni. Amennyiben az érintett a nyilvános ülésen történő tárgyaláshoz hozzájárul, vagy a zárt ülést követően a nyilvános üléshez való hozzájáruló nyilatkozatát pótolja, avagy a zárt ülés tartását kérő nyilatkozatát visszavonja, akkor a zárt képviselő-testületi ülés öt érintő része a továbbiakban nyilvános ülésnek tekintendő, az előterjesztést és az ülés jegyzőkönyvét bármely választópolgár kérésére rendelkezésre kell bocsátani ugyanúgy, mint minden más nyilvános ülés anyagát.

A nyilvános vagy nyilvánosnak minősülő ülésen hozott határozatok nyilvánossága nem korlátozott. A zárt ülésen hozott határozatokra pedig ugyancsak vonatkozik az Ötv. 17. §-a (3) bekezdésének korábban már hivatkozott szabálya. Ennél fogva nyilvánosak azok a zárt ülésen hozott határozatok, amelyek a köztisztviselők, közalkalmazottak e jogviszonyával függnek össze, és a Ktv. vagy a Kjt. alapján nyilvános adatokra vonatkoznak (kinevezés, felmentés, vezetői megbízás vagy visszavonásának ténye, stb.). Hasonlóképpen nyilvánosságra hozhatók a más jogviszonyra vonatkozó szabály szerint nyilvános adatot tartalmazó – például választási bizottsági tagok, ülnökök, nem képviselő bizottsági tagok, stb. megválasztásáról szóló – határozatok.

ad c) Az önkormányzati vagyonnal való rendelkezés és a képviselő-testület által kiírt pályázat elbírálásával kapcsolatos ügyekben a képviselő-testület mérlegelheti, hogy nyílt vagy zárt ülést tart. Tekintettel arra, hogy e döntést a testülettől nem lehet elvonni, a képviselő-testület üléséig az előterjesztéseket a zárt ülésre vonatkozó szabályok szerint kell kezelni. Amennyiben a képviselő-testület úgy dönt, hogy az ügyet nyilvános ülésen tárgyalja, ez kihat az előterjesztés minősítésére is.

Az adatvédelmi biztos töretlen gyakorlata, valamint az Avtv., illetve a Ptk. üzleti titokra vonatkozó szabályainak 2003. évi módosítása alapján nyilvánosságot kell biztosítani azoknak a döntéseknek, amelyek a közpénzek felhasználására vonatkoznak. Figyelembe kell venni azokat a szabályokat is, amelyek az államháztartási információk kötelező nyilvánosságra hozásáról szólnak. Ebből következően mindazon határozatok nyilvánosságra hozandók, amelyek az előbb említett körbe eső adatokat tartalmaznak.

ad d) Az olyan ügyekben, amelyek esetében nem lehet zárt ülést tartani, minden dokumentum (előterjesztés, jegyzőkönyv, határozat) nyilvános, az előterjesztések esetén már a képviselő-testület ülését megelőzően is.

4. A fentiekre figyelemmel nincs akadálya annak, hogy a honlapon megjelenítsék

- a képviselő-testületi, bizottsági ülések nyilvános részén tárgyalt/tárgyalandó ügyek előterjesztéseit valamennyi mellékletével, függelékével, stb. együtt már a testületi ülést megelőzően is,
- a nyilvános (vagy nyilvánosnak tekintendő) képviselő-testületi, bizottsági ülések jegyzőkönyveit.

Az előterjesztéseknek az interneten a képviselő-testület ülését megelőzően történő megjelentetése a lakossági véleménynyilvánításra is lehetőséget nyújt. Engedje meg, hogy e tekintetben szíves figyelmébe ajánljam Szeged (www.szegedcity.hu) vagy Veszprém (www.adatbank.veszprem.hu) honlapját, ahol a közgyűlés ülését megelőzően a polgárok is „szavazhatnak” az előterjesztésekről.

Budapest, 2004. február 16.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(200/K/2004)

[Állásfoglalás: az önkormányzati képviselők és polgármesterek vagyonyilatkozatának nyilvánossága nem jelenti azt, hogy ingatlanjaik tulajdoni lap szerinti adatai csoportosítva is közzétehetők]

[...]

Tisztelt [...]!

A beadványában hozzám intézett két kérdésre az alábbiakat válaszolom:

„1. Az újságban megjelentethető-e a helyi önkormányzati képviselők és a polgármester vagyonyilatkozata (figyelemmel ennek nyilvános és közérdeklő minősítésére) – melyek egyébként hivatali időben megtekinthetők az érintett képviselők hozzájárulása nélkül is – avagy ehhez már kell az engedélyük?”

A helyi önkormányzati képviselők jogállásának egyes kérdéseiről szóló 2000. évi XCVI. törvény 10/A. § (3) bekezdése kimondja, hogy az önkormányzati képviselő vagyonyilatkozata – az ellenőrzéshez szolgáltatott azonosító adatok kivételével – nyilvános.

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 33/B. §-a szerint a polgármester megválasztásakor, majd azt követően évente vagyonyilatkozatot köteles tenni a helyi önkormányzati képviselők vagyonyilatkozatára vonatkozó szabályok szerint.

Az idézett két törvény egyike sem határozza meg, mit jelent a vagyonyilatkozatok nyilvánossága. Emiatt 2002-ben és 2003-ban hasonló kérdésekkel többen is hivatalomhoz fordultak. A polgármesterek és az önkormányzati képviselők vagyonyilatkozatának nyilvánosságával kapcsolatban számos aggályt fogalmaztam meg (ezzel kapcsolatos állásfoglalásomat megküldöm Önnek), és kezdeményeztem a jogszabály módosítását is. E kezdeményezésem mindezidáig eredménytelen maradt. Tekintve, hogy az idézett rendelkezések azt a törvényhozói szándékot fejezik ki, hogy a szóban forgó vagyonyilatkozatokat bárki érdeklődő megismerhesse, törvényi rendelkezésekkel aligha támasztható alá egy olyan érvelés, hogy e vagyonyilatkozatok közlése a sajtó számára megtiltható volna.

„2. Az önkormányzati képviselők és a polgármester, illetve ezek Ptk. szerinti hozzátartozói tekintetében közölhető-e hozzájárulásuk nélkül a helyi újság-

ban azoknak az ingatlanoknak a tulajdoni lap szerinti adatai (melyek nyilvánosak és közhitelesek), melyek nevezettek tulajdonát képezik vagy képezték?

Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (Inytv.) 70. §-a kimondja: a számítógéppel vezetett ingatlan-nyilvántartás adatbázisából történő lekérdezés során a természetes személyazonosító adatok, illetőleg a személyi azonosító nem használható fel abból a célból, hogy annak alapján a lekérdező a tulajdonos valamennyi ingatlanát az ingatlan-nyilvántartásból megállapítsa, vagy arról adatszolgáltatást teljesítsen. E rendelkezés nem vonatkozik arra az esetre, ha az adatszolgáltatást vagy lekérdezést a tulajdonos valamennyi ingatlanáról:

- a) a bíróság, a bírósági végrehajtó, a nemzetbiztonsági szolgálat vagy a nyomozó hatóság törvényben meghatározott feladatai ellátása céljából,
- b) az ügyészség a magánjogi és közigazgatási jogi ügyészi tevékenység ellátásához,
- c) a közjegyző a hagyatéki eljárás lefolytatásához igényli, illetve
- d) ha arról törvény másként rendelkezik.

A törvény – annak indokolása szerint – abból indul ki, hogy az ingatlan-nyilvántartási adatoknak az érdekeltek részére való szolgáltatása a földhivatalnak a nyilvánosság elvéből folyó kötelezettsége. A törvény az adatszolgáltatásra vonatkozó szabályok meghatározásánál figyelembe veszi a számítógépesítés által kínált lehetőségeket. Az ingatlan-nyilvántartás megtekintése céljából a tulajdoni lap tartalmát az azt kezelő számítástechnikai eszköz képernyőjén olvasható formában kell megjeleníteni. A törvény lehetővé teszi, hogy az ügyfelek az ingatlan-nyilvántartás tartalmát a földhivatalnál erre a célra rendszeresített számítástechnikai eszközzel maguk is lekérdezhessék.

A törvény az ingatlan-nyilvántartási adatok szolgáltatása során csak korlátozott mértékben teszi lehetővé a természetes személyazonosító adatok és a személyi azonosító felhasználását. Ezek az azonosítók nem használhatók fel arra a célra, hogy azok alapján a számítógépes rendszerből adott tulajdonos valamennyi ingatlana lekérdezhető legyen.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 5. § (1) bekezdése szerint személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. A sajtóban való közzététel pedig adatkezelésnek számít, hiszen az Avtv. 2. § 9. pontja szerint „adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összes-

sége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása.”

Az ingatlan-nyilvántartás nyilvánossága az ingatlanforgalom biztonságát szolgáló intézmény. E nyilvánosság azonban nem jelenti azt, hogy a nyilvántartás adatai – csoportosítva – az adatkezelés eredeti céljától eltérő célból is nyilvánosságra hozhatók. Jóllehet az Inyvt. idézett rendelkezése az ingatlan-nyilvántartás adatainak számítógépes lekérdezéséről szól, a jogalkotói szándék nyilvánvalóan arra irányult, hogy az Ön által felvetett adatgyűjtést és közzétételt megtiltsa.

Budapest, 2004. február 16.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(164/K/2004)

[Állásfoglalás: az Országgyűlés tevékenységének átláthatósága biztosított, az információs szabadságnak nem feltétele, hogy az üléseket valamennyi televíziós csatorna saját kamerával közvetíthesse]

Weyer Balázs úrnak
felelős szerkesztő

RTL KLUB Országház
Budapest

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Panaszát, amelyben az RTL KLUB-nak az országgyűlési tudósításokkal kapcsolatos korlátozását kifogásolja, megkaptam. Ön azt kéri, vizsgáljam meg, hogyan érvényesül a sajtó szabadsága és a közérdekű adatok nyilvánosságához, azok megvitatásához fűződő alkotmányos jog az Országgyűlés üléseiről való tudósítások technikai feltételeinek biztosításában. A felvetett kérdésekkel kapcsolatban engedje meg, hogy az alábbiakról tájékoztassam.

A magyar alkotmány a sajtószabadságot és a közérdekű adatok megismerésének jogát egy paragrafusba foglalva szabályozza. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 24. és 27. §-a alapján azonban a két alkotmányos jog közül csupán a közérdekű adatok nyilvánosságával – röviden az információs szabadsággal – kapcsolatos panaszok kivizsgálása tartozik feladataim közé.

Az információs szabadság általánosságban az állam átláthatóságát jelenti, azt a jogot, hogy a közhatalom működését megismerhessük. Kétségtelen, hogy az Avtv. elfogadását megelőzően a közügyekben való tájékozódás úgyszólván egyetlen eszköze a sajtó volt, és a „tájékozódáshoz való jogot” a sajtóról szóló 1986. évi II. törvény tartalmazta, mely ezen felül – illeszkedve az akkor uralkodó hatalomfelfogás logikájába – feladatokat is megfogalmazott a sajtó számára:

„2. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van arra, hogy tájékoztatást kapjon szűkebb környezetét, hazáját, a világot érintő kérdésekben. A sajtó feladata – a hírközlés más eszközeivel összhangban – a hiteles, pontos és gyors tájékoztatásról való gondoskodás.

(2) A sajtó nyújtson hiteles képet a Magyar Köztársaság politikai, gazdasági, tudományos és kulturális életéről, a nemzetközi élet eseményeiről, más országok és népek életéről, így különösen a béke és a biztonság megóvása, valamint a társadalmi haladás érdekében kifejtett erőfeszítésekről.

(3) A sajtó segítse elő a társadalmi jelenségek közötti összefüggések megértését, és mozgósítson a társadalmi cselekvésre.”

A sajtótörvény állami és nem állami szervek számára felvilágosítási kötelezettséget is előírt:

4. § (1) A hiteles, pontos és gyors tájékoztatást az állami szervek, a gazdálkodó szervezetek [Ptk. 685. § c) pont], a társadalmi szervezetek és az egyesületek a sajtó kezdeményezéseikkel, továbbá a szükséges felvilágosításoknak és adatoknak a sajtó rendelkezésére bocsátásával kötelesek elősegíteni. Meg kell tagadni a felvilágosítást, ha az a 3. § (1) bekezdésében foglalt tilalmakba ütközik, illetőleg ha az állami, szolgálati, üzemi (üzleti) vagy magántitkot sért, és a titoktartási kötelezettség alól az arra jogosult szerv vagy személy nem adott felmentést.

(2) A sajtó részére felvilágosítást adó személy a valóságnak megfelelő felvilágosítást köteles adni.

(3) A felvilágosítást adó személyt a közérdekű bejelentést, illetőleg javaslatot tevő védelmére vonatkozó jogszabályokban meghatározott védelem illeti meg.

5. § A sajtó – az érdekeltek hozzájárulása nélkül is – tájékoztatást adhat az állami szervek, a gazdálkodó szervezetek, a társadalmi szervezetek és az egyesületek, valamint ezek bizottságai nyilvános üléséről, továbbá a bíróságok nyilvános tárgyalásairól.

Az Avtv. hatálybalépésével a „tájékoztatáshoz való jog”, az Avtv. megfogalmazásában: a közérdekű adatok megismerésének joga, alanyi joggá vált. Az információszabadság törvénybe foglalásával megszűnt a sajtó információszerző és -közvetítő monopóliuma. Egy új alkotmányos jog született. S noha a kommunikációs jogok: a sajtószabadság, a véleménynyilvánítás szabadsága és az információszabadság rokon jogok, látnunk kell különbségeiket is.

Az Avtv. a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatban – egyebek mellett – kimondja:

„1. § (1) E törvény célja annak biztosítása, hogy – ha e törvényben meghatározott jogszabály kivételt nem tesz – személyes adatával mindenki maga rendelkezzen, és a közérdekű adatokat mindenki megismerhesse.

2. § E törvény alkalmazása során:

4. közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső adat;

19. § (1) Az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy (a továbbiakban együtt: szerv) a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.

(2) Az (1) bekezdésben említett szervek rendszeresen közzé- vagy más módon hozzáférhetővé teszik a tevékenységükkel kapcsolatos legfontosabb – így különösen a hatáskörükre, illetékességükre, szervezeti felépítésükre, szakmai tevékenységükre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésre, a birtokukban lévő adatfajtákra és a működésükről szóló jogszabályokra, valamint a gazdálkodásukra vonatkozó – adatokat. E szervek hatáskörében eljáró személyek neve, beosztása vagy besorolása és munkaköre – ha törvény másként nem rendelkezik – bárki számára hozzáférhető, nyilvános adat. A tájékoztatás módját, a vonatkozó adatok körét jogszabály is megálapíthatja.

(3) Az (1) bekezdésben említetteknek lehetővé kell tenniük, hogy a kezelésükben lévő közérdekű adatot bárki megismerhesse, kivéve, ha az adatot törvény alapján az arra jogosult szerv állam- vagy szolgálati titokká nyilvánította, illetve ha az nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség alapján minősített adat, továbbá, ha a közérdekű adatok nyilvánosságához való jogot – az adatfajták meghatározásával – törvény

- a) honvédelmi;
- b) nemzetbiztonsági;
- c) bűnüldözési vagy bűnmegelőzési;
- d) központi pénzügyi vagy devizapolitikai érdekből;
- e) külügyi kapcsolatokra, nemzetközi szervezetekkel való kapcsolatokra;
- f) bírósági eljárásra tekintettel korlátozza.”

Az alkotmány 23. §-a előírja, hogy a Parlament ülései nyilvánosak. Kétségtelen, hogy az Országgyűlés, alkotmányos státuszából, nyilvános működéséből fakadóan az információs jogokat, ezen belül a közérdekű adatok kezelését illetően számos sajátos vonással is bír.

A parlamentek nyilvános működésének követelését akár az információs szabadság egyik legtávolabbi gyökerének is tekinthetjük. Ez az igény a XIX. században a sajtószabadság és a parlamenti ülések nyilvánosságának követelésében öltött testet. Az államügyek nyilvánosságát sokáig a parlamenti vitákról tudósító sajtó szabadsága határozta meg.

Az Országgyűlés alkotmányos pozíciójából adódóan valóban közérdek fűződik ahhoz, hogy a testület és az egyes képviselők ténykedését bárki érdeklődő figyelemmel kísérhesse.

Az Országgyűlésre is kiterjed az Avtv. hatálya. A feladatkörével összefüggő ügyekben köteles elősegíteni a közvélemény gyors és pontos tájékoztatását és kérelemre köteles a kezelésében lévő közérdekű adatokat bárki számára megismerhetővé tenni. Az Avtv.-vel összhangban a Magyar Köztársaság Országgyűlésének Házszabályáról szóló 46/1994. (IX. 30.) OGY határozat a következő rendelkezéseket tartalmazza:

„41. § (1) Az Országgyűlés ülései – a 42. § (1) bekezdésében meghatározottak kivételével – nyilvánosak. Az Országgyűlés nyilvános üléseinek hiteles jegyzőkönyvei az Országgyűlési Könyvtárban, azok irattárban elhelyezett mellékletei és a számítógépes szavazási lista az Országgyűlési Könyvtár útján a nyilvánosság számára hozzáférhetőek. Az Országgyűlés nyilvános ülésének jegyzőkönyveit és a nyilvános ülésen tárgyalt irományokat, továbbá az ezzel összefüggő szavazási listát az internet hálózaton is hozzáférhetővé kell tenni. Az Országgyűlés nyilvános üléseiről készült videofelvételek megtekintését az Országgyűlési Könyvtár biztosítja.

(2) A nyilvános ülésen a hallgatóság – ideértve a tömegtájékoztatási szervek képviselőit is – csak a kijelölt helyen foglalhat helyet, és a véleménynyilvánítás bármely formájától tartózkodni köteles.

68. § (1) A bizottságok ülései a sajtó számára nyilvánosak.

78. § (1) A nyilvános bizottsági ülésről szó szerinti jegyzőkönyv készül, amelyet az elnök hitelesít.

(2) A jegyzőkönyv elkészítésére és kezelésére a 65. és 66. §-t kell megfelelően alkalmazni a következő eltérésekkel:

a) a jegyzőkönyvbe felvett felszólalás téves szövegének kiigazítására – a közszemlét követő ülésen – az elnök tesz javaslatot, amiről a bizottság vita nélkül határoz;

b) a szó szerinti jegyzőkönyv hitelesített, eredeti példányát el kell helyezni az irattárban, valamint egy másolatát az Országgyűlési Könyvtárban.”

A személyes hallgatói részvételen és a plenáris, valamint a bizottsági ülések dokumentumainak megismerhetőségén kívül az Avtv.-ben előírt tájékoztatást szolgálja a nyilvános plenáris üléseknek az internet útján történő folyamatos közvetítése.

A felsoroltakon túlmenően a rádiózásról és a televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény (médiatörvény) 138. §-a kimondja, hogy „az Országgyűlés ülései egésze, a kinevezésekkel és jelölésekkel kapcsolatos nyilvános országgyűlési bizottsági meghallgatásoknak, valamint szükség szerint az országgyűlési bizottságok üléseinek közvetítésére e törvény hatálybalépésétől számított egy éven belül zártláncú televíziós rendszert kell létesíteni. A zártláncú rendszerből kimenő jelet valamennyi műsorszolgáltató számára hozzáférhetővé kell tenni. A rendszerhez való csatlakozás költségei a műsorszolgáltatót terhelik”, továbbá, hogy „a kimenő jelről egy-egy rögzített, bárki számára hozzáférhető példányt az Országgyűlési Könyvtárban és az Országos Széchényi Könyvtárban kell elhelyezni. Az Országgyűlési Könyvtár biztosítja a rögzített anyag megtekinthetőségét és költségtérítés ellenében arról bárki által szabadon felhasználható másolatot készít. Egy-egy példányt a Magyar Televízió, illetve a Magyar Rádió (hanganyag) archívumában is el kell helyezni. Az országgyűlési tevékenység közvetítésének pártatlanságát biztosító közvetítési rendet az Országgyűlés Házsabályának mellékleteként a törvény hatálybalépésétől számított egy éven belül kell meghatározni.”

Az Országgyűlés működésével összefüggő közérdekű adatok nyilvánosságát – megítélésem szerint – az idézett jogszabályok, illetőleg a jogi előírás nélkül is követett gyakorlat (pl.: az internet útján való közvetítés) megfelelően biztosítják. A médiatörvényben előírt zártláncú televíziós közvetítési rendszer az Országgyűlés működésével kapcsolatos közérdekű adatokat továbbít, illetőleg rögzít. E közvetítő rendszer működtetésével kapcsolatos, a médiatörvény idézett rendelkezése szerinti szabályoknak ezért tekintettel kell lenniük az Avtv. 19. § (1) bekezdésére, azaz garantálniuk kell a közvélemény pontos tájékoztatását.

Álláspontom szerint az Országgyűlés üléseiről való sajtótudósítások technikai feltételeinek meghatározása, valamint az a kérdés, hogy a plenáris és

bizottsági ülések eseményeiről egy televíziós társaság milyen módon tájékozathat, a sajtószabadság körébe esik.

Adatvédelmi biztosként nincs felhatalmazásom, hogy állást foglaljak arról, vajon a médiatörvény ezen, az Országgyűlés üléseinek televíziós közvetítésére vonatkozó rendelkezései sértik-e a sajtószabadságot, mint ahogy arra sem, hogy alkotmányos mulasztást követett-e el az Országgyűlés, hogy a Házszabály mellékletét mind a mai napig nem alkotta meg, illetőleg, hogy alkotmányos-e egyáltalán az a felhatalmazás, mely az Országgyűlés Házszabályának mellékletébe utalja a sajtószabadság e fontos kérdésének szabályozását. Ezért panaszát hatásköröm hiánya miatt megküldtem Dr. Takács Albertnek, az állampolgári jogok országgyűlési biztosa általános helyettesének, aki az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 25. §-a alapján ha azt állapítja meg, hogy az alkotmányos jogokkal kapcsolatos visszásság – jelen esetben a sajtószabadság sérelme – valamely jogszabály nem megfelelő rendelkezésére vezethető vissza, a visszásság jövőbeni elkerülése érdekében javasolhatja a jogalkotásra jogosult szervnél a jogszabály módosítását. Ugyanezen törvény 22. §-a alapján kezdeményezheti ezen felül az alkotmánybíróságnál a médiatörvény utólagos alkotmányossági vizsgálatát, vagy indítványozhatja a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetését.

Budapest, 2004. február 26.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(215/K/2004)

[Állásfoglalás: az önkormányzati képviselőnek a nyilvános ülésen leadott szavazata az érintett közszereplése során általa közölt személyes adatnak tekintendő, melyet bárki megismerhet]

Dr. Kun József
hivatalvezető

Tolna Megyei Közigazgatási Hivatal
Szekszárd

Tisztelt Hivatalvezető Úr!

Fenti hivatkozási számú megkeresésében – a megyei önkormányzat egyik ülése okán – arról kérte állásfoglalásomat, hogy az önkormányzati képviselők „nyílt ülésen leadott szavazatait személyes adatnak minősülnek-e, és mint ilyenek nem hozhatók nyilvánosságra, avagy a képviselők által leadott szavazatok – tekintettel arra, hogy a tevékenységüket a köz érdekében végzik – közérdekű adatnak minősülnek-e, és mint ilyenek bárki által hozzáférhetők.”

1. Az önkormányzati képviselő nyilvános ülésen leadott szavazatának a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) szerinti minősítését megelőzően szükségesnek tartom az alábbiakat is megemlíteni:

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) célja, hogy az önkormányzat széles körű nyilvánosságot teremtve fejezze ki a helyi közakaratot. E célból szerepelnek a képviselő-testület (közgyűlés) ülésének nyilvánosságára, illetve annak korlátozására vonatkozó szabályok. Az önkormányzati képviselők – vitán felül állóan – közszereplők, akik sem a Ptk., sem az Avtv. alapján nem kifogásolhatják, ha képviselői minőségükben kifejtett tevékenységük részletei, arra vonatkozó adatok a nyilvánosság előtt ismertté válnak. A nyilvánosság alatt nem csak a jelenlévők, hanem „bárki”, akár az üléstől távollévő személyek is értendők.

Az Ötv. értelmében a szavazás – főszabályként – nyílt (ezen belül egy esetben név szerinti), kivételes esetekben pedig titkos. A nyílt szavazás módjait a törvény nem részletezi, általánosnak mondható, hogy kézfelemeléssel, szavazatszámológép alkalmazásával vagy név szerint történik. A nyílt szavazás lényege a szavazat és a képviselő személyének egymáshoz rendelése, összekapcsolhatósága (a titkos szavazásé, pedig ennek kizárása). Ez az

összefüggés a nyilvános ülés lényegéből következően mindenki számára „látható”, ha a szavazás kézfelemeléssel vagy név szerint történik. Olyan következtetés, amely szerint a szavazatszámoló gép alkalmazásával történő szavazás esetén ez a kapcsolat nem tárható fel, a szavazást de facto titkossá teszi, ami ellentmond az Ötv. szabályainak.

2. Az önkormányzati képviselőnek a nyilvános ülésen leadott szavazata tehát az Avtv. szerint „az érintett közszereplése során általa közölt” személyes adatnak tekintendő, amihez a törvény azt a jogkövetkezményt fűzi, hogy ezt az adatot bárki megismerheti, mert „[a]z érintett hozzájárulását megadottnak kell tekinteni” [Avtv. 3. § (5) bekezdés].

„A személyes adat nyilvánosságra hozatalát az Avtv. 3. § (3) bekezdése szerint 'törvény közérdekből – az adatok körének kifejezett megjelölésével – elrendelheti'. Ekkor a személyes adat is a közérdekű adatokéhoz hasonló jogi elbírálás alá esik, amelynek a szabályait az adatvédelmi törvény III. fejezete tartalmazza.” [60/1994. (XII. 24.) AB határozat IV. 2. b) pont, ABH 1994, 354.] A törvény engedélye jelen esetben az Avtv. 3. § (5) bekezdése, az Alkotmánybíróság megállapítása tehát jelen esetben is alkalmazandó: az, hogy az önkormányzati képviselő nyilvános ülésen egy adott ügyben milyen szavazatot adott le, bárki számára megismerhető.

Nem mellékesen emlékeztetni szeretnék az Alkotmánybíróság említett határozatának egy másik megállapítására is: „Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata, hogy a demokratikus államélet és közvélemény érdekében az állami tisztségviselők és más közszereplő politikusok alkotmányosan védett magánszférája másokénál szűkebb; különösen ki kell tenniük magukat mások kritikájának [legutóbb 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABK 1994. június, 277.]. Ehhez azonban személyes adataik ismeretére is szükség lehet, amennyiben azok funkciójukkal vagy közszereplésükkel összefüggenek. A közhatalmat gyakorlók vagy a politikai közszereplést vállalók esetében a személyeknek – különösen a választópolgároknak – a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő joga elsőbbséget élvez az előbbieket olyan személyes adatainak védelméhez képest, amelyek köztevékenységük és annak megítélése szempontjából jelentősek lehetnek.

Az e körbe eső személyes adatok megismerhetőségére nem csupán az állami és a politikai közélet informált megvitatása érdekében van szükség, hanem az állami szervek helyes megítéléséhez és a működésükbe vetett bizalom megalapozásához is.”

3. Végezetül megjegyezni kívánom, hogy számos önkormányzat olyan szavatszámoló gépet alkalmaz, amely mindenki számára láthatóvá teszi, hogy az egyes képviselők hogyan szavaztak. Utalnék az Országgyűlés gyakorlatára, ahol a honlapon is nyomon követhető, hogy az egyes képviselők adott kérdésben hogyan szavaztak. Hasonlóképpen jár el például Székesfehérvár önkormányzata is, ahol havonta a helyi újságban jelentetik meg az említett adatokat. Mindezek nem hogy nem jogellenesek, hanem a demokratikus (helyi) közvélemény kialakítása érdekében üdvözlendő lépések.

Budapest, 2004. április 1.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(423/K/2004)

**[Állásfoglalás: az Országgyűlés Mentelmi Bizottsága
kezdeményezze a vagyonyilatkozatokkal
kapcsolatos törvények átfogó felülvizsgálatát]**

Dr. Géczi József Alajos
elnök

az Országgyűlés Mentelmi, összeférhetetlenségi
és mandátumvizsgáló bizottsága
Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

A közpénzek felhasználásával, a köztulajdon használatának nyilvánosságával, átláthatóbbá tételével és ellenőrzésének bővítésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi XXIV. törvény országgyűlési vitája során számos észrevételt tettem a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettséggel kapcsolatosan. Ezeket akkor a Mentelmi bizottság is megtárgyalta.

Aggályaim nyomán 2003. február 26-án kelt levelében (ügyiratszám: Möb. 35-1/2003) Elnök Úr azt a szándékot jelezte, hogy a bizottság áttekinti a vagyonyilatkozatokkal kapcsolatos egész kérdéskört, különös tekintettel az országgyűlési képviselők és velük azonos módon nyilatkozó személyek vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségére.

Tájékoztatom Elnök Urat, hogy levelét követően is számos a vagyonyilatkozatokkal kapcsolatos panaszbeadványt kaptam, valamint arról is, hogy az Országgyűlés az elmúlt év decemberében – két országgyűlési képviselő javaslatára alapján – anélkül fogadta el a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségre vonatkozó egyes szabályok módosításáról szóló 2003. évi CXXIV. törvényt, hogy annak véleményezésére módomban lett volna, jóllehet ez törvényi kötelezettségem. Szeretném Önt emlékeztetni, hogy 2003 novemberében levélben fordultam az Országgyűlés bizottságainak elnökeihez a következő kéréssel:

„Mint az bizonyára Ön előtt is ismert, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 25. § (1) bekezdése kötelességemmé teszi, hogy véleményezzem a személyes adatok kezelésével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos jogszabályok tervezetét. E jogszabály-veleményező munkának egy mára többé-kevésbé olajozott eljárása alakult ki az előkészítő tárcák és hivatalom között.

Vissza-visszatérő gond azonban, hogy az Országgyűlés úgy szavaz meg törvényeket, hogy az országgyűlési képviselők, illetőleg bizottságok által benyújtott módosító javaslatokat nincs módomban megismerni, és esetleg utólag derül ki azok aggályos volta. Elődöm gyakorlatában egy ilyen eset miatt kellett alkotmánybíróági normakontrollt indítványozni. Az Országgyűlés törvényalkotó tevékenységének hathatósabb segítése érdekében kérem Elnök Urat, tegye meg a megfelelő intézkedéseket, hogy az adatvédelmet és az információszabadságot érintő képviselői módosító indítványokat számomra (akár rövid úton: faxon vagy e-mailben) megküldjék, hogy azokról – elkerülendő az utólagos kifogásokat – állást foglalni módom legyen.”

Kérem Elnök Urat, hogy a korábbi elhatározásnak megfelelően – esetlegesen az Országgyűlés más bizottságaival együttműködve – kezdeményezze a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettséggel kapcsolatos hatályos törvényi szabályozás felülvizsgálatát. Ehhez az Országgyűlés biztosaként minden szakmai segítséget felajánlok.

Budapest, 2004. április 7.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(569/H/2004)

**[Állásfoglalás: a közbeszerzési eljárás egyik
alapelve a nyilvánosság, ezért a törvény
a döntéshozatali eljárás számos dokumentumát is
nyilvánossá teszi]**

Dr. Deli Betty
elnök asszony

Közbeszerzések Tanácsa
Közbeszerzési Döntőbizottság
Budapest

Tisztelt Elnök Asszony!

A közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény (Kbt.) egyes rendelkezéseinek értelmezését kérő beadványára a kérdések sorrendjében az alábbiakat válaszolom:

1. A Közbeszerzések Tanácsa mellett működő Közbeszerzési Döntőbizottság, mely a jogvitákat bírálja el, olyan szervezetnek minősül-e, ahol belső adatvédelmi felelős kinevezése, illetve megbízása kötelező?

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) új, 31/A. §-a a személyes adatok hatékonyabb védelme érdekében vezette be az adatvédelmi felelős intézményét, melyet – ahogy erre a törvényhez fűzött indokolás megállapítja –, a személyes adatokat tartalmazó nagy adatállományokat kezelő szervezeteknél indokolt létesíteni. A Közbeszerzési Döntőbizottság törvényben előírt feladatainak teljesítése nem jár személyes adatok tömeges kezelésével, ezért önálló adatvédelmi felelőst nem kell kineveznie.

2. A közbeszerzési eljárásban benyújtott részvételi jelentkezés vagy ajánlat teljes egészében minősül-e közérdekű adatnak vagy közérdekből nyilvános adatnak?

A Kbt. preambuluma szerint a törvény célja – egyebek mellett –, hogy biztosítsa a közpénzek ésszerű felhasználásának átláthatóságát és széleskörű ellenőrizhetőségét. Ennek érdekében a közbeszerzési eljárás minden szakaszában igyekszik a nyilvánosságot biztosító garanciákat megteremteni. A Kbt. 73. § (2) bekezdése, valamint 106. § (2) bekezdése, ha indirekt módon is, de kimondja, hogy a közbeszerzési eljárásban benyújtott ajánlat, il-

letve részvételi jelentkezés bárki számára nyilvános. A szöveg nem mondja ki, hogy ezek közérdekű adatnak minősülnek.

Ugyanakkor az Avtv. 2. § 3. pontja szerint „közérdekű adat: az állami vagy a helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv, illetve személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső adat”. Az a tény, hogy egy adatfajta közérdekű adatnak minősül, nem jelenti egyúttal azt is, hogy nyilvános. Amennyiben ugyanis államtitoknak, szolgálati titoknak, az Avtv. szerint belső használatra készült vagy döntéselőkészítéssel összefüggő adatnak vagy pedig üzleti titoknak minősül, úgy nyilvános ságára korlátozott, illetőleg korlátozható.

Az államtitok és a szolgálati titok védelme érdekében a Kbt. 404. § h) pontja felhatalmazza a kormányt, hogy megállapítsa a közbeszerzési eljárás speciális szabályait. Az ajánlat, illetőleg a részvételre jelentkezés elvileg minősülhetne belső használatra készült vagy döntés-előkészítéssel összefüggő adatnak. Az Avtv. 19. § (5) bekezdése ugyanis kimondja, hogy „ha törvény másként nem rendelkezik, a belső használatra készült, valamint a döntés-előkészítéssel összefüggő adat a kezelését követő húsz éven belül nem nyilvános.” A Kbt. 73. § (2) bekezdése, valamint 106. § (2) bekezdése azonban úgy rendelkezik, hogy az ajánlat és a részvételi jelentkezés – melyek a döntéselőkészítés dokumentumai – nyilvánosak.

Az ajánlat, illetve a részvételi jelentkezés nyilvánossága csak abban a szűk körben korlátozható, melyre a Kbt. 73. § (1) bekezdése, valamint 106. § (1) bekezdése lehetőséget ad, azaz akkor, ha az ajánlattevő és a részvételre jelentkező kifejezetten és elkülönített módon, mellékletben az általa közölt üzleti titok nyilvánosságra hozatalát megtiltja. E tilalom nem vonatkozhat olyan adatra, amely közérdekű adatnak vagy közérdekből nyilvános adatnak minősül.

3. Van-e valamilyen kötelezettsége a jogorvoslatot elbíráló hatóságnak az üzleti titok védelme tekintetében akkor, ha az ajánlattevő vagy a részvételre jelentkező erről külön nem rendelkezett, de észlelhető, hogy a Ptk. 81. § (2) – (3) bekezdése szerint az ajánlat vagy részvételi jelentkezés tartalmazhat üzleti titkot?

Ilyen kötelezettséget a Kbt. nem tartalmaz. Az üzleti információknak üzleti titokká „minősítéséről” az érintettnek kell döntenie. A Ptk. 81. § (2) bekezdése pedig kifejezetten előírja, hogy a jogosult az ilyen adatok titokban tartása érdekében a szükséges intézkedéseket tegye meg.

4. A közbeszerzési törvény 337. § (3) bekezdése szerint a közbeszerzési ügy érintettjein kívüli személyek akkor tekinthetnek be a közbeszerzési eljárás, illetőleg a jogorvoslati eljárás során keletkezett iratokba, ha az iratok ismeretéhez jogos érdekük fűződik, és az iratbetekintés nem ütközik titokvédelmi szabályokba. Amennyiben a közbeszerzési eljárás során keletkezett iratok – az üzleti titok és a minősített adatok kivételével – közérdekű adatnak minősülnek, azaz bárki által megismerhetőek, akkor hogyan értelmezhető a közbeszerzési törvény 337. § (3) bekezdése?

a) A Kbt. a közbeszerzési eljárás nyilvánosságával összefüggésben számos előírást tartalmaz. Ilyen az előbbieken tárgyalt 73. § (2) bekezdés (ajánlat) és a 106. § (2) bekezdés (részvételi jelentkezés). A 98. § szól a közbeszerzési eljárás eredményének közzétételéről, a 99. § pedig a közbeszerzési eljárás eredményeképpen megkötött szerződés nyilvánosságáról.

Jóllehet a Kbt. egyik legfontosabb szabályozási elve a nyilvánosság, a közbeszerzési eljárás során keletkezett iratok nem mindegyike tekinthető nyilvános közérdekű adatnak.

Az Avtv. már idézett 19. § (5) bekezdése szerint „ha törvény másként nem rendelkezik, a belső használatra készült, valamint a döntés-előkészítéssel összefüggő adat a kezelését követő húsz éven belül nem nyilvános. Kérelemre az adatok megismerését a szerv vezetője e határidőn belül is engedélyezheti.”

b) Ami a közbeszerzéssel kapcsolatos jogorvoslati eljárás dokumentumainak nyilvánosságát illeti, a Kbt. 317. §-a kimondja, hogy a Közbeszerzési Döntőbizottság eljárására – ha e törvény másként nem rendelkezik – az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény (Áe.) rendelkezéseit kell alkalmazni.

A Kbt. ilyen, az Áe.-től eltérő, speciális szabálya a 336. § (2) bekezdése, mely szerint a tárgyalás nyilvános, valamint a 343. § (1) bekezdése, mely szerint a Közbeszerzési Döntőbizottság a jogorvoslati eljárás során hozott határozatát a Közbeszerzési Értesítőben közzéteszi.

A Kbt. 317. §-a ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a Közbeszerzési Döntőbizottság eljárása esetén az Avtv. figyelmen kívül hagyható volna, hiszen ez utóbbi 1/A. § (1) bekezdése szerint az Avtv. hatálya a Magyar Köztársaság területén folytatott minden olyan adatkezelésre és adatfeldolgozásra kiterjed, amely természetes személy adataira vonatkozik, valamint amely közérdekű adatot vagy közérdekből nyilvános adatot tartalmaz, az 1. § (3) be-

kezdése pedig kimondja, hogy „e törvény szerint megengedett kivételt csak meghatározott adatfajtára és adatkezelőre együttesen lehet megállapítani”.

Ez azt jelenti, hogy a Közbeszerzési Döntőbizottság által lefolytatott jogorvoslati eljárás dokumentumainak nyilvánosságával kapcsolatban a két törvény: az Áe. és az Avtv. együttes értelmezése alapján foglalhatunk állást. Álláspontom szerint a jogorvoslati eljárásnak azon dokumentumai, amelyek a döntéshozatali eljárással függnek össze, és amelyek nyilvánosságra kerülése a Döntőbizottság befolyásmentes működését veszélyeztetné, az Avtv. 19. § (5) bekezdése alapján elzárhatók a nyilvánosságtól. A jogorvoslati eljárás során felmerülő üzleti titkokat – figyelemmel a Kbt. 73. § (1) bekezdésére, valamint 106. § (1) bekezdésére – ugyancsak óvni kell. A Kbt. 337. § (3) bekezdése az ügy érintettjei számára, valamint azoknak, akiknek ehhez jogos érdeke fűződik, lehetővé teszi, hogy az Avtv. 19. § (5) bekezdés alapján mások elől elzárt dokumentumokat is megismerjék.

A válaszom késedelméért szíves elnézését kérem.

Budapest, 2004. május 28.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(318/K/2004)

[Állásfoglalás: a képviselő-testület akkor tarthat zárt ülést állásfoglalást igénylő személyi ügy tárgyalásakor, ha az érintett a nyilvános tárgyalásba nem egyezik bele]

[...]

Tisztelt [...]!

Tájékoztatom, hogy befejeztem az Ön által az állampolgári jogok országgyűlési biztosánál kezdeményezett, de hozzám áttett ügyének vizsgálatát. Az önkormányzat által rendelkezésre bocsátott dokumentumok megvizsgálása után az alábbiakat állapítottam meg:

1. Álláspontom szerint a polgármester a képviselő-testület 2003. február 17-i ülésén a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvénnyel (a továbbiakban: Ötv.) ellentétesen rendelt el zárt ülést, pontosabban a zárt ülés elrendelésének feltételei nem álltak fenn.

A képviselő-testület 2003. február 17-i ülésének nyílt részéről készült jegyzőkönyv 1. és 26. oldalán fellelhető információ szerint a képviselő-testület az Ötv. 12. §-a (4) bekezdése a) pontjának „*állásfoglalást igénylő személyi ügy*” fordulatára hivatkozva tartott zárt ülést. (Megjegyezni kívánom, hogy a testület a zárt ülést „*a 4. napirendi ponttól*” kezdve rendelte el, majd a 4. napirendi pont egyik felét, és az 5. napirendi pontot nyílt ülésen tárgyalta, egyébként az Ötv.-nek megfelelően.)

Az Ötv. 12. §-a (4) bekezdésének a) pontja értelmében a képviselő-testület akkor tarthat zárt ülést állásfoglalást igénylő személyi ügy tárgyalásakor, „*ha az érintett a nyilvános tárgyalásba nem egyezik bele*”. Az Ötv. kommentárja és az ezzel egyező, a 2003. évi beszámolómban is közzétett álláspontom szerint ilyen esetekben az érintettet nyilatkoztatni kell, és az érintett nyilatkozatától függ, hogy az ülés nyilvános vagy zárt lesz. Ilyen nyilatkozatokra – legalábbis a jegyzőkönyv szerint – nem került sor (vö. az Ötv. kommentárjával: „*A[z érintett] hozzájáruló nyilatkozatát a jegyzőkönyvben szerepeltetni kell.*”)

2. Álláspontom szerint azonban a képviselő-testület zártnak minősített részén tárgyalt ügy, nevezetesen az Ön azon indítványa, hogy az önkormányzati képviselők vagyony nyilatkozatát a Vattai Hírnökben hozzák nyilvánosságra, nem állásfoglalást igénylő személyi ügy.

A helyi önkormányzati képviselők jogállásának egyes kérdéseiről szóló 2000. évi XCVI. törvény 10/A. §-ának (3) bekezdése szerint „a vagyonyilatkozatot a szervezeti és működési szabályzatban erre kijelölt bizottság tartja nyilván és ellenőrzi. A képviselő vagyonyilatkozata – az ellenőrzéshez szolgáltatott azonosító adatok kivételével – nyilvános. A képviselő hozzártatózójának nyilatkozata nem nyilvános, abba csak az ellenőrző bizottság tagjai tekinthetnek be az ellenőrzés céljából.”

Noha magam is aggályosnak tartom az önkormányzati képviselők vagyonyilatkozatának ilyen szabályok szerinti nyilvánosságát (ennek korrigálását eredménytelenül kértem a törvényalkotótól), a hatályos szabályok szerint az említett vagyonyilatkozatok nyilvánosak.

Az Alkotmánybíróság állásfoglalása szerint „a személyes adat nyilvánosságra hozatalát az Avtv. 3. § (3) bekezdése szerint ‘törvény közérdekből – az adatok körének kifejezett megjelölésével – elrendelheti’. Ekkor a személyes adat is a közérdekű adatokéhoz hasonló jogi elbírálás alá esik, amelynek a szabályait az adatvédelmi törvény III. fejezete tartalmazza.” [60/1994. (XII. 24.) AB határozat IV. 2. b) pont, ABH 1994, 354.]

Ön a beadványában a nyilvánosság egyik lehetséges módjának igénybevételeire kérte az önkormányzatot, személytől függetlenül. Mivel a képviselő-testületnek nincs döntési kompetenciája abban, hogy egyik vagy másik képviselő vagyonyilatkozatát nyilvánosságra hozza-e, emiatt nincs is „személyi ügy”: a vagyonyilatkozatoknak a Vattai Hírnökben való közzététele (a „nagy nyilvánosság”) egyik képviselő jogi helyzetére sem hatott volna ki, azt nem is befolyásolta volna, de még ennek lehetősége sem volt, illetve most sincs meg (a „nyilvánosság” és a „nagy nyilvánosság” minőségileg nem különbözik egymástól). Ennek hiányában pedig személyi ügyről nem beszélhetünk, fel sem merülhet tehát az ülés nyilvánosságának korlátozása.

A fentiekre figyelemmel felkértem a polgármestert, hogy levelem kézhezvételétől számított 15 napon belül küldje meg Önnek a 2003. február 17-i ülés zártnak minősített része jegyzőkönyvének 1-7. oldalát.

Egyben tájékoztatom azonban arról is, hogy önmagában az a körülmény, hogy egy állampolgár indítvánnyal él a képviselő-testület felé, nem jelent feltétlen jogot arra, hogy annak az indítványnak a tárgyalásán részt is vehet. Az indítvány tárgya alapján kell ugyanis dönteni abban a kérdésben, hogy az ügyet nyílt vagy zárt ülésen kell-e tárgyalni. Amennyiben az ügyet zárt

ülésem kell tárgyalni, de az indítványozót személyesen nem érinti az ügy, a képviselő-testület ülésének adott részén nem lehet jelen [vö. Ötv. 12. § (5) bekezdés].

Budapest, 2004. július 1.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(146/A/2004)

[Állásfoglalás: a közterületeken felszerelt megfigyelőrendszerek működésével kapcsolatos közérdekű adatok megismerését a lehető legszélesebb körben indokolt biztosítani]

Dr. Barta Erika
hivatalvezető

Budapesti Rendőr-főkapitányság Hivatala
Budapest

Tisztelt Hivatalvezető Asszony!

Ön állásfoglalást kér tőlem, hogy megválaszolhatók-e azok a kérdések, amelyeket a Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) elnevezésű civil szervezet rendőrséghez intézett kérdőívén szerepelnek. A kérdőív a Budapesten működő kamerás térfigyelőrendszerekről kér információt, területi bontásban.

Hivatali elődöm és jómagam is tucatnyi olyan ügyet vizsgáltam, ahol a panasz tárgya kamerák, megfigyelőrendszerek üzemeltetése volt. Ezekben az ügyekben hatáskörömet tágan értelmeztem, tehát nemcsak klasszikus panaszügyekkel foglalkoztam, hanem minden esetben megválaszoltam a konzultációs kérdéseket is. Világjelenség a térfigyelő rendszerek, a kamerák ugrásszerű elterjedése, amit adatvédelmi biztосként egyre növekvő aggodalommal vagyok kénytelen figyelni. A tengerentúli és európai civil szervezetek rendszeresen figyelik e rendszerek térhódítását, javaslatot tesznek ezek visszaszorítására. Az Európai Unió adatvédelemmel foglalkozó ügynevezett 29. Munkacsoportja ajánlást dolgozott ki ez év elején a videomegfigyelési rendszerek alkalmazásáról. (Opinion 4/2004 on the Processing of Personal Data by means of Video Surveillance). Ebben – egyebek mellett – felhívja a figyelmet, hogy merőben új helyzetet teremtenek az újonnan kidolgozott arcfelismerési rendszerek és a piacon tapasztalható, videokamerákat érintő szoftverfejlődés. Az ajánlás hangsúlyozza az adatvédelem elveinek következetes alkalmazását, különösen a célhozkötöttség, a szükségesség és arányosság követelményének betartását, valamint a törvényi szintű szabályozást.

A megfigyelés, adatgyűjtés céljából üzemeltetett képfelvevő, -rögzítő berendezésekkel kapcsolatos adatvédelmi biztosi ajánlás 2000-ben egyebek mellett kimondta: „Korábbi ajánlásomban (1996) jogszerűnek azt a megol-

dást találtam, amelynek lényege, hogy a közterületeken – az állampolgárok tudtával és általuk észlelhető módon – működtetett képfelvevő berendezések képeit a rendőrök folyamatosan figyelik, és a felvételeket csak akkor rögzítik, ha rendőri intézkedés, vagy arra okot adó esemény történik a megfigyelt területen.”

„A rendőrség által közterületen – közbiztonsági célból – működtetett, megfigyelő feladatot ellátó videokamera-rendszerekkel kapcsolatban egyebek mellett arra hívtam fel a figyelmet, hogy a kamerák az állampolgárok számára nyilvánvalóan észlelhető módon helyezhetők el.”

„A rögzítést nem végző berendezések elhelyezése, és a közvetített kép közvetlen megfigyelése hasonlít a megfigyelést végző személy (például a rendőr, a biztonsági őr, a munkahelyi vezető stb.) helyszíni jelenlétéhez, bár bizonyos fokig el is tér attól. A technika segítségével (például a ráközelítéssel) ugyanis valamelyest szélesebb körű megfigyelésre van lehetőség, mint a személyes jelenlétkor, így a közvetített képek megfigyelése részletesebb ellenőrzést tesz lehetővé. [...] biztosítani kell, hogy a képfelvevők valóban ne titkos megfigyelési eszközként, hanem az ellenőrzésre jogosult jelenlétének helyettesítőjeként szolgáljanak, így minden esetben jól látható módon kell elhelyezni azokat, és egyéb úton is fel kell hívni a polgárok figyelmét jelenlétükre.”

A közterületi kamerák működése ma Magyarországon törvényben szabályozott, a térfigyelő-rendszerek léte olyan napi valósággá vált, amely visszaszorításáért ugyan az adatvédelmi biztos felelhet a szavát, azonban megszüntetésére semmi esély. Ha már elkerülhetetlen ilyen eszközök használata, akkor fokozott gondot kell fordítani arra, hogy az alkotmány keretei között tartsuk ezt az intézményt. A közterületeken működő megfigyelőrendszerek esetében különösen fontosnak tartom, hogy a közérdekű adatok megismerését a lehető legtágabb alapokra helyezzük, csökkentve ezzel a magánszférát ért jogkorlátozást. Az alkotmány 59. §-a garantálja a személyes adatok védelmén túl a magánszféra (magántitok) tiszteletben tartását. A kamerás megfigyelőrendszerek az állampolgárok alkotmányos jogát korlátozzák. Másrészt az adatkezelés jellege preventív. Nem arról van szó, hogy a büntetőeljárás sikere érdekében meghatározott alanyi kör jogait korlátozni kell (erre számos példa van, a körözéstől, a hatósági erkölcsi bizonyítványig), hanem arról, hogy bármelyik jogkövető állampolgár az ellenőrzés alanya lehet. A kamerás megfigyelés korlátlan számú embert érinthet, akik nemhogy bűncselekményt nem követtek el, de semmilyen módon nem érintettek egyetlen büntetőeljárásban sem.

A tényt, hogy a köztéri megfigyelés alapjogokat korlátoz, a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) is elismeri azzal, hogy összhangban a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 3. §-ával alapjogot törvényben korlátoz. Az Rtv. 1999-es módosítása igyekszik garanciákat beépíteni azáltal, hogy kimondja: *„A rendőrség közterületen, közbiztonsági célból képfelvevőt helyezhet el olyan módon, hogy annak jelenléte az állampolgárok számára nyilvánvalóan észlelhető legyen. A felszerelt képfelvevő elhelyezéséről, működtetéséről tájékoztatni kell a lakosságot. A rendőrség által készített kép- és hangfelvételek, illetőleg az abban szereplő személyes adatok csak az esemény helyszínén elkövetett bűncselekmény vagy szabálysértés miatt kezdeményezett eljárás során, valamint körözött személy azonosítása céljából használhatók fel. Ha az esemény helyszínén kép- és hangfelvételen rögzített cselekmény miatt büntető- vagy szabálysértési eljárás nem indult, továbbá, ha az abban levő adatok nem képeznek maradandó értéket, a kép- és hangfelvételt legkésőbb az esemény időpontjától számított hat hónap elteltével meg kell semmisíteni.”* [42. § (1) (2)]

A Rendőrség számára a közterületi kamerák működésével kapcsolatos lehető legszélesebb körű tájékoztatás azzal az előnnyel jár, hogy mód nyílik a személy- és vagyonvédelem érdekében tett intézkedések, valamint azok eredményeinek a bemutatására. Egy ilyen tájékoztató, nyilvánosságpárti hozzáállás csökkenti a tárfelügyelőrendszerekkel szembeni idegenkedést, és hozzájárulhat a rendőrség számára nélkülözhetetlen demokratikus konszenzus kialakításához, amely növeli a szervezet intézkedései iránti rokonszenvet.

Ön által felvetett kérdéssel összefüggésben engedje meg, hogy utaljak arra, hogy az Avtv. a közérdekű adatok megismerését részletesen szabályozza:

Az Avtv. 2. § 4. pontja szerint közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső adat. Az Avtv. 19. § (3) bekezdése szerint a közfeladatot ellátó szervezetnek lehetővé kell tenniük, hogy a kezelésükben lévő közérdekű adatot bárki megismerhesse, kivéve, ha az adatot törvény alapján az arra jogosult szerv állam- vagy szolgálati titokká nyilvánította, illetve, ha az nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség alapján minősített adat, továbbá, ha a közérdekű adatok nyilvánosságához való jogot – az adatfajta meghatározásával – törvény korlátozza.

Az Avtv. 20. §-a szerint a közérdekű adat megismerésére irányuló kérelemnek az adatot kezelő szerv a kérelem tudomására jutását követő legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 15 napon belül, közérthető formában tesz eleget. A kérelem megtagadásáról – annak indokaival együtt – 8 napon belül írásban értesíteni kell a kérelmezőt.

Előfordulhat, hogy a kérdőíveken szereplő egyes kérdések ugyan közérdekű adatok, de a kért adat nem áll a rendőrkapitányság kezelésében, mert a térfigyelő kamerát a rendőrséggel történt megállapodás alapján az önkormányzat kezeli. Ebben az esetben javasolom az adatkérő tájékoztatását arról, hogy az adatot kitől kérheti.

Budapest, 2004. július 17.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(917/K/2004)

[Állásfoglalás: a fogyasztói panaszok számával és a bírságokkal kapcsolatos adatok közérdekű adatok, melyek megismerését a felügyelőség az egyesület kérelmére köteles biztosítani]

Dr. Bobál Pál
igazgató

Pest Megyei Közigazgatási Hivatal
Fogyasztóvédelmi Felügyelőség
Budapest

Tisztelt Igazgató Úr!

A Tudatos Vásárlók Egyesülete azzal a panasszal fordult hozzám, hogy eredménytelenül kérte Önöktől az 1998-2003. között kiszabott bírságokkal, valamint a felügyelőséghez érkezett minőségi kifogások, fogyasztói panaszok számával kapcsolatos adatokat. Az Egyesület beadványához mellékelte az Önöknek írt kérelmét és az arra küldött, 2004. február 4-én kelt választ is.

A panaszt kivizsgáltam, és álláspontom a következő:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 2. § 4. pontja szerint „közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső adat.”

Az Avtv. a közérdekű adatok közlésével kapcsolatban kimondja:

„19. § (1) Az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy (a továbbiakban együtt: szerv) a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.

(2) Az (1) bekezdésben említett szervek rendszeresen közzé- vagy más módon hozzáférhetővé teszik a tevékenységükkel kapcsolatos legfontosabb – így különösen a hatáskörükre, illetékességükre, szervezeti felépítésükre, szakmai tevékenységükre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésére, a birtokukban lévő adatfajtákra és a működésükről szóló jogszabályokra, valamint a gazdálkodásukra vonatkozó – adatokat. E szervek hatáskörében eljáró személyek neve, beosztása vagy besorolása és munkaköre – ha törvény másként nem rendelkezik – bárki számára hozzáférhető, nyilvános adat. A tájékoztatás módját, a vonatkozó adatok körét jogszabály is megállapíthatja.

(3) Az (1) bekezdésben említetteknek lehetővé kell tenniük, hogy a kezelésükben lévő közérdekű adatot bárki megismerhesse, kivéve, ha az adatot törvény alapján az arra jogosult szerv állam- vagy szolgálati titokká nyilvánította, illetve ha az nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség alapján minősített adat, továbbá, ha a közérdekű adatok nyilvánosságához való jogot – az adatfajták meghatározásával – törvény

- a) honvédelmi;
- b) nemzetbiztonsági;
- c) bűnüldözési vagy bűnmegelőzési;
- d) központi pénzügyi vagy devizapolitikai érdekből;
- e) külügyi kapcsolatokra, nemzetközi szervezetekkel való kapcsolatokra;
- f) bírósági eljárásra tekintettel korlátozza.”

Ön az egyesületnek írt válaszlevelében arra utalt, hogy állásfoglalást kértek a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőségtől. Az egyesület azonban mindezidáig nem kapott érdemi választ.

A szóban forgó adatok az Avtv. – idézett – 2. § 4. pontja szerint közérdekű adatok, melyek megismerését a 19. § (3) bekezdése alapján köteles a felügyelőség az egyesület kérelmére biztosítani. Az adatkérés teljesítésével kapcsolatosan az Avtv. a következőket írja elő:

„20. § (1) A közérdekű adat megismerésére irányuló kérelemnek az adatot kezelő szerv a kérelem tudomására jutását követő legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 15 napon belül, közérthető formában tesz eleget. Az adatokat tartalmazó dokumentumról vagy dokumentumrészről annak tárolási módjától függetlenül – költségtérítés ellenében – a kérelmező másolatot kérhet.

(2) A kérelem megtagadásáról – annak indokaival együtt – 8 napon belül írásban értesíteni kell a kérelmezőt.

(3) A közérdekű adat közléséért az adatkezelő szerv vezetője – legfeljebb a közléssel kapcsolatban felmerült költség mértékéig – költségtérítést állapíthat meg. A kérelmező kérésére a költség összegét előre közölni kell.

21. § (1) Ha a közérdekű adatra vonatkozó kérését nem teljesítik, a kérelmező a bírósághoz fordulhat.

(2) A megtagadás jogszerűségét és megalapozottságát az adatot kezelő szerv köteles bizonyítani.

(6) A bíróság soron kívül jár el.”

Felkérem tehát Igazgató Urat, hogy az adatkérés teljesítése érdekében a szükséges intézkedéseket megtenni és erről engem tájékoztatni szíveskedjék.

Tájékoztatom, hogy jelen állásfoglalásom másolatát a panaszos számára is megküldtem.

Budapest, 2004. július 21.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1119/A/2004)

[Állásfoglalás: a környezetvédelmi felülvizsgálati dokumentáció védett adatokat nem tartalmazó része közérdekű adat]

Kling István
igazgató

Közép-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség
Székesfehérvár

Tisztelt Igazgató Úr!

Fenti hivatkozási számú válaszlevelét áttanulmányoztam, azzal kapcsolatban az alábbi észrevételeket teszem:

1. Az Ön álláspontja szerint a Nitrokémia Rt. által a részleges környezetvédelmi felülvizsgálatra kötelezés eredményeként elkészített dokumentáció sem teljes terjedelmében, sem részleteiben azért nem másolható, mert az szerzői jogi védelem alá esik.

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kt.) 73. és 74. §-ában írtak alapján elrendelt környezetvédelmi felülvizsgálat dokumentációja valóban tartalmazhat olyan információkat, amelyek szellemi alkotásnak minősülnek. Ezek nyilvánosságra kerülése korlátozható.

Álláspontom szerint ennek formáját – a környezetvédelmi felülvizsgálati dokumentáció tekintetében – a 12/1996. (VII. 4.) KTM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 7. §-ának (3) bekezdése szabja meg: a környezeti felülvizsgálati dokumentáció készítésére kötelezett érdekelt az üzleti titkának minősülő (benne a szerzői jogi védelemben részesíthető műre vonatkozó) információkat a dokumentáció nyilvánosságra kerülő részétől elkülönítve köteles csatolni, a nyilvánosságra kerülő dokumentációban pedig olyan információkkal helyettesítenie, amelyek a tevékenység környezeti hatásainak megítélését lehetővé teszik.

Önmagában azonban a környezetvédelmi felülvizsgálati dokumentáció nem esik szerzői jogi védelem alá, hiszen annak tartalma jelentős részben nem „egyéni, eredeti” jellegű, hanem – a Rendelet melléklete szerinti részletezettségben – környezethasználatra, annak következményre vonatkozó tényeket, elemzéseket tartalmaz. Ezen túlmenően „valamely ötlet, elv, elgon-

dolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek." [1999:LXXVI. törvény 1. § (6) bekezdés]

2. A környezetvédelmi felülvizsgálati dokumentáció – a Rendelet 7. §-ának (3) bekezdésén kívüli körben – a környezet állapotára, a környezetterhelésre és a környezethasználatra, az esetleges környezetszennyezettség mértékére vonatkozó adatokat tartalmaz (Kt. 12. §). Ezeket az információkat bárki megismerheti ügyféli jogállás hiányában is. Erre utal a Rendelet 7. §-ának (3) bekezdése is, amely „nyilvánosságra kerülő dokumentációról” beszél. A nyilvánosságra kerülés módját, eseteit maga a Rendelet nem tartalmazza. Arra figyelemmel, hogy a dokumentum nyilvános, a Kt.-re és a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvényre (a továbbiakban: Avtv.) hivatkozással a dokumentum kérelemre bárki által megismerhető.

Figyelemmel arra, hogy a környezetvédelmi felülvizsgálat a környezeti hatástanulmányhoz hasonló intézmény, annak sem látom akadályát, hogy a felülvizsgálati dokumentáció a 20/2001. (II. 14.) Korm. rendelethez hasonló módon – a hatóság kezdeményezésére – kerüljön nyilvánosságra.

Álláspontom szerint tehát nincs szükség a környezetvédelmi szervezet ügyfélként történő bevonására ahhoz, hogy a Rendelet 7. §-ának (3) bekezdésében említett adatokat nem tartalmazó dokumentációt megismerje. Az ügyféli jogállás ennél többet, az 1957. évi IV. törvényben és a Kt.-ben biztosított jogok gyakorlását is lehetővé teszi.

Tisztelt Igazgató Úr!

Álláspontom szerint tehát a Hulladék Munkaszövetség ügyféli jogállás hiányában is jogosult megismerni – a Kt. 12. és az Avtv. 20. §-a alapján – a Nitrokémia Rt. tevékenységére vonatkozó környezeti felülvizsgálati dokumentációnak a Rendelet 7. §-ának (3) bekezdése szerinti védett adatokat nem tartalmazó részét. A munkaszövetség 2004. január 12-én kelt levele erre irányuló kérelmet tartalmaz. Kérem, hogy az említett jogszabályok alapján levelem kézhezvételétől számított 15 napon belül szíveskedjék gondoskodni arról, hogy a Munkaszövetség a kért dokumentumot megkapja.

Álláspontomról a Hulladék Munkaszövetséget is tájékoztattam.

Budapest, 2004. július 21.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(504/A/2004)

[Állásfoglalás: a Paksi Atomerőmű 2. blokkjának újraindításával kapcsolatos egyes adatok a környezettel kapcsolatos adatnak, és így közérdekű adatnak minősülnek, a 2. blokk újraindításának engedélyezése azonban nem környezetvédelmi hatósági ügy]

[...]

*Energia Klub Környezetvédelmi Egyesület
Budapest*

Tisztelt [...]!

A Paksi Atomerőmű 2. blokkjának újraindításával kapcsolatos megkeresésével kapcsolatban az alábbiakról tájékoztatom:

A Paksi Atomerőmű 2. blokkjának újraindításával kapcsolatos egyes adatok a környezettel kapcsolatos adatnak és így közérdekű adatnak minősülnek. A 2. blokkjának újraindításának engedélyezése azonban nem környezetvédelmi hatósági ügy.

A környezettel kapcsolatos adatok nyilvánosságát mind a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 12. §-a és a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 20. §-a, mind pedig a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott, és a 2001. évi LXXXI. törvénnyel kihirdetett Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) biztosítja.

A hatályos jog azonban biztosítja a közérdekű adatokkal kapcsolatban az üzleti titok, illetve a szellemi tulajdon védelmét is. Maga az Avtv., a Ptk. és az Egyezmény is, továbbá a környezeti információkhoz való hozzáférés szabadságáról szóló 90/313/EGK irányelv is így rendelkezik.

A környezeti adatokkal összefüggésben az üzleti titkok (benne a szellemi tulajdon) védelmét biztosítja továbbá például a környezeti hatásvizsgálatról szóló 20/2001. (II. 14.) Korm. rendelet, valamint a környezetvédelmi felül-

vizsgálat végzéséhez szükséges szakmai feltételekről és a feljogosítás módjáról, valamint a felülvizsgálat dokumentációjának tartalmi követelményeiről szóló 12/1996. (VII. 4.) KTM rendelet is.

Az üzleti titok maga nem közérdekű adat, de nem is jelenti a közérdekű adatok megismerésének abszolút korlátját. Az Egyezmény 4. Cikk 4. d) pontja is kimondja, hogy az üzleti titok nem járhat a „releváns kibocsátási adatok” nyilvánosságának korlátozásával.

Önmagában tehát nem tartom jogellenesnek, hogy az Országos Atomenergia Hivatal – a Paksi Atomerőmű Rt. jelzése alapján – egyes iratokba nem engedélyezte a betekintést, illetve azokról másolat készítését. Az Avtv. 19. §-ának (6) bekezdésére, illetve a Ptk. 81. §-ának (2) bekezdésére figyelemmel az üzleti titok körének meghatározása a gazdálkodó szervezet kompetenciája, azt az Országos Atomenergia Hivatal – az előbb említett kivétellel – nem bírálhatja felül. Annak megállapítása, hogy az adott ügyben valóban helytálló-e az üzleti titokra hivatkozás, az Avtv. 21. §-a szerinti perben tisztázható.

Budapest, 2004. július 23.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1122/A/2004)

[Állásfoglalás: az önkormányzat pénzügyeiről bárki tájékozódhat az önkormányzatnál, az önkormányzat pénztárkönyvének bevételi/kiadási adatai, illetve bizonylatai nincsenek elzárva a nyilvánosság elől]

Hajdu Márta
önkormányzati képviselő

Hejőpapi

Tisztelt Képviselő Asszony!

Tájékoztatom, hogy befejeztem az Ön által kezdeményezett ügy vizsgálatát, amelyben azt kifogásolta, hogy a polgármester nem tette lehetővé az Ön számára, hogy megismerje az önkormányzat bevételi/kiadási adatait, valamint pénztárbizonylatait a 2002. január 1. és 2003. február 28. közötti időszakra vonatkozóan.

A polgármestert tájékoztattam arról, hogy a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) és a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) rendelkezéseinek együttes alkalmazása több esetben is okozott már jogértelmezési nehézséget. A képviselő jogait illetően csak annyiban foglalkozok állást, amennyiben a képviselő jogai a személyes adatok védelmét, illetőleg a közérdekű adatok nyilvánosságát érintik.

Tájékoztattam továbbá a polgármestert arról is, hogy a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. §-ának 4. pontja értelmében „közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső adat”. Ezen túl az Avtv. 19. §-ának (1)-(2) bekezdése is arra kötelezi az önkormányzatokat (mint közfeladatot ellátó szerveket), hogy biztosítsák különösen az önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását, illetve ezeket az adatokat közzé- vagy más módon hozzáférhetővé tegyék.

Az önkormányzat pénzügyeiről tehát bárki tájékozódhat az önkormányzatnál, akár olyan mélységben is, ahogyan azt a képviselő kérte. Az önkormányzat pénztárcönyvének bevételi/kiadási adatai, illetve bizonylatai közül nincsenek elzárva a nyilvánosság elől az önkormányzattal gazdasági tevékenységük keretében üzleti vagy pénzügyi kapcsolatot létesítő természetes, illetve jogi személyek, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok részére történő kifizetések, illetve az általuk teljesített befizetések adatai sem.

A közérdekű adatok megismerése előtt csak olyan korlátok állhatnak, amelyeket az Avtv. 19. § (3) bekezdése tartalmaz, illetve azok a személyes adatok (természetes személyekre vonatkozó adatok) nem ismerhetők meg, amelyek olyan személyekre vonatkoznak, akik nem gazdasági tevékenységük keretében kerülnek pénzügyi kapcsolatba az önkormányzattal (például szociális segélyezés, munkabér-kifizetés, munkavégzéshez kapcsolódó egyéb juttatás kifizetése, önkormányzati bérlakás bérének megfizetése, stb.)”

Válaszában a polgármester – hivatkozva a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Főügyészség álláspontjára is – arról tájékoztattott, hogy a kérelme azért nem teljesíthető, mert egyrészt nem önkormányzati ügyre vonatkozik, másrészt „iratbetekintési jogot” kíván gyakorolni, holott az Ötv. csak felvilágosítás-kérési jogot biztosít. A polgármester válaszában arra is hivatkozott, hogy az önkormányzat gazdálkodásának ellenőrzésére csak az Állami Számvevőszék, az adóhatóság és a belső ellenőr ellenőrizheti, illetve az önkormányzat könyveibe csak a könyvvizsgáló tekinthet be. A polgármester kérte az Ön beadványának megküldését is.

A polgármester levelére reagálva tájékoztattam őt arról, hogy a korábban kifejtett álláspontomat változatlanul fenntartom: az önkormányzati képviselő – mint bárki más is – tájékozódhat az önkormányzat pénzügyeiről, akár olyan mélységben is, ahogyan azt Ön kérte.

A polgármestert emlékeztettem az alábbiakra is:

„1. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 1. §-ának (6) bekezdése értelmében az önkormányzat az önként vállalt és a kötelező önkormányzati feladatok ellátásáról egységes költségvetéséből gondoskodik. Ez a költségvetés biztosítja tehát az önkormányzat hatáskörébe tartozó ügyek (önkormányzati ügyek) ellátásának fedezetét, így az önkormányzati ügyekkel való kapcsolata vitathatatlan. [Megjegyezni kívánom, hogy ha az önkormányzat a költségvetéséből nem önkormányzati ügyek (illetve az államigazgatási ügyek) megoldását finanszírozza, az okkal

ébreszthet gyanút a tekintetben, hogy nem jogellenesen használják-e fel a költségvetési forrásokat.]

Téves tehát az Ön álláspontja, hogy a pénztárkönyvek bevételi/kiadási adatainak, illetve a pénztárbizonylatok megtekintése „nem minősül önkormányzati ügynek”, amelyben felvilágosítás kérhető.

2. Figyelmen kívül hagyja Polgármester Úr az Ötv. 90. §-ának (1) bekezdését is, amely szerint „a helyi önkormányzat gazdálkodásának biztonságáért a képviselő-testület, a gazdálkodás szabályszerűségéért a polgármester felelős.” Ha elfogadnánk az Ön érvelését, miszerint a képviselő csak az előterjesztések és jegyzőkönyvek útján tájékozódhatna az önkormányzat ügyeiben, e szabály értelmét veszthetné: lehetővé tenné, hogy a polgármester erre hivatkozva egyoldalúan, egyes tényeknek a képviselők elé tárásának elmulasztásával meghatározza a képviselő-testület döntését. A képviselő informálódási joga nem korlátozódik az előterjesztésekre, képviselői jogain túl természetesen igénybe veheti azokat a lehetőségeket is, amelyek bárki számára nyitva állnak, tehát a közérdekű adatokhoz való hozzáférés (benne a másolat kérésének) lehetőségét is az Avtv. alapján. A képviselők informálódásának korlátozása összemosná az említett funkciókat (ezzel a képviselő-testület hatáskörét csorbítaná), és ezáltal sérti az említett funkciók szétválasztása mögött rejlő garanciális szempontokat, sérti továbbá azt az elvet, miszerint a helyi önkormányzat helyi közügyekben demokratikus módon, széles körű nyilvánosságot teremtve kifejezi és megvalósítja a helyi közakaratot.

3. Téves az Ön álláspontja az önkormányzat pénzügyei ellenőrzésével kapcsolatos megállapításait illetően is. Azoknak a szabályoknak, miszerint az önkormányzat gazdálkodását csak az Állami Számvevőszék, az adóhatóság és a belső ellenőr ellenőrizheti, illetve az önkormányzat könyveibe csak a könyvvizsgáló tekinthet be, annyiban van jelentősége, hogy az ellenőrzési joggal felruházott személyek bizonyos intézkedési joggal rendelkeznek (például az Állami Számvevőszék nevében vizsgálatot végző személy államtitkot is megismerhet, pénzeszközöket zárolhat, stb.; a könyvvizsgáló kezdeményezésére kötelező összehívni a képviselő-testület ülését, stb.), míg más személyek ezen jogosultságokkal nem élhetnek. Ez azonban nem jelenti az Avtv. szerinti tájékozódás lehetőségének kizárását. Másrészt az említett szervek, személyek az önkormányzat szervezetén kívül állnak, a rájuk vonatkozó szabályoknak az önkormányzat belső viszonyaira való alkalmazása a korábban már jelzett anomáliához vezet.

Levelében kérte, hogy küldjem meg Önnek a képviselő beadványát. Tájékoztatom, hogy a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyil-

vánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 27. §-ának (2) bekezdése alapján „az adatvédelmi biztoshoz tett bejelentése miatt senkit sem érhet hátrány. A bejelentőt a közérdekű bejelentővel azonos védelem illeti meg.” Kérelme tehát – figyelemmel az európai uniós csatlakozással összefüggő egyes törvénymódosításokról, törvényi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról szóló 2004. évi XXIX. törvény 143. § (3) bekezdésére is – nem teljesíthető.”

A fentiek alapján felszólítottam a polgármestert, hogy az Ön kérésének levelem kézhezvételétől számított 15 napon belül tegyen eleget, és erről engem is tájékoztasson.

Álláspontomról – kérésükre – az Állami Számvevőszéket is tájékoztattam. Leveletem megküldtem továbbá a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Főügyészségnek is.

Budapest, 2004. július 28.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(27/K/2004)

[Állásfoglalás: a Dél-Alföldi Regionális Ifjúsági Tanács nyilvános működése azt is jelenti, hogy mindazok az iratok, tervezetek, javaslatok, amelyek a napirenden szereplő témák tárgyalásához készültek, szintén nyilvánosak, ebbe a körbe tartoznak a szakértői vélemények is]

[...]

Tisztelt [...]!

Tájékoztatom, hogy befejeztem az Ön által kezdeményezett ügy vizsgálatát. Álláspontjának kifejtése érdekében megkerestem Vajda Árpádot, a Mobilitás Dél-Alföldi Regionális Ifjúsági Szolgáltató Iroda vezetőjét, aki válaszában a Dél-Alföldi Regionális Ifjúsági Tanács (a továbbiakban: Tanács) működésének nyilvánosságát az alábbi szabályokkal jellemezte:

- a Tanács döntései és ülése nyilvános,
- a Tanács üléséről készített szó szerinti jegyzőkönyv csak a tagok számára nyilvános,
- a döntéselőkészítő szakértői vélemények nem nyilvánosak, azok megismerését a Tanács vezetője engedélyezheti.

Az ügygel kapcsolatban az alábbiakról tájékoztattam az irodavezető urat:

„1. A Gyermek és Ifjúsági Alapprogram és a Regionális Ifjúsági Irodák működéséről szóló 2/1999. (IX. 24.) ISM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 11. §-ának (5) bekezdése az ülések nyilvánosságát főszabályként rögzíti. Ebből következően azon bárki részt vehet, olyan is, aki a tárgyalt ügyekben nem érintett. Részt vehetnek továbbá a sajtó munkatársai, és arról akár ők, akár mások is kép- és hangfelvételt készíthetnek, vagy más módon rögzíthetik az ott elhangzottakat [vö. Avtv. 3. § (5) bekezdés, Ptk. 82. § (3) bekezdés, 19/1995. (III. 28.) AB határozat]. E lehetőségekben őket korlátozni a nyilvánosság korlátozását jelenteni, és emiatt egyértelműen a Rendelet megsértését jelentené.

A Dél-Alföldi Regionális Ifjúsági Tanács (a továbbiakban: Tanács) üléséről készített jegyzőkönyv is a Tanács ülésén elhangzottaknak, vagyis mindannak rögzítése, amelyet bárki megismerhet. A jegyzőkönyv ki nem adása azzal egyenértékű, mintha az ülésen részt venni szándékozót e jogában megaka-

dályozná; más szavakkal: a jegyzőkönyv ki nem adása az ülés de facto zárttá nyilvánításával egyenértékű. A nyilvánosság, a bárki általi megismerhetőség tér- és időbeli korlátok nélküli teszi lehetővé a jogok gyakorlását. Ön – a Tanács ügyrendjére hivatkozva – azt állítja, hogy a jegyzőkönyvek megismerésének lehetősége csak a Tanács tagjai számára áll nyitva. Ebből következően Önnek azt is kellett volna állítani, hogy a Tanács ülésén is csak a Tanács tagjai vehetnének részt. Ez nyilvánvalóan ellentmond a Rendelet 11. §-a (5) bekezdésének. (Amennyiben elfogadnánk az Ön érvelését, egyetlen média sem tudósíthatna nyilvános rendezvényekről, csak azoknak, akik azon ténylegesen részt is vettek.)

Ahogy korábbi levelemben is jeleztem, az Ön álláspontjával ellentétes gyakorlatot folytat a Gyermekek és Ifjúsági Alap Tanácsa is, amelynek üléseiről készült jegyzőkönyvek és emlékeztetők mind a mai napig letölthetők a www.mobilitas.hu oldalról. (Hasonlóképpen az Országgyűlésben elhangzottakat is letöltheti a www.mkogy.hu oldalról, stb.)

2. A Gyermekek és Ifjúsági Alapról, a Nemzeti Gyermekek és Ifjúsági Közalapítványról, valamint az ifjúsággal összefüggő egyes állami feladatok ellátásának szervezeti rendjéről szóló 1995. évi LXIV. törvény 10. §-ának (2) bekezdésében a gyermek-, ifjúsági és sportminiszter arra kapott felhatalmazást, hogy az Alaprogram működésével, a Tanács összetételével, a döntéshozatali rendjével és a döntések nyilvánosságával összefüggő szabályokat rendeletben megállapítsa. A közfeladatot ellátó szervnek minősülő Tanács ülései nyilvánosságának korlátozására nem; erre nem is kaphatott volna felhatalmazást. Sérti tehát mind a Rendelet, mind pedig az Avtv. szabályait az olyan jogértelmezés, és ezen alapuló gyakorlat, amely a nyilvános ülés dokumentumait el kívánja zárni a nyilvánosság elől. A Tanács Ügyrendjének 20. c) pontjának tehát csak jogszabálysértően lehet olyan értelmezést adni, hogy a hangfelvételek meghallgatása, jegyzőkönyvek megtekintése csak és kizárólag a tagok számára áll fenn.

3. A Tanács közfeladatot ellátó szerv, az állami költségvetésben szereplő források felhasználásáról dönt. Az említett forrásokra pályázók, illetve az abból részesülők az államháztartással kapcsolatba kerülő, illetve kapcsolatba kerülni szándékozó személyek. Azok a pályázók, akik támogatásban részesülnek, eleve kötelesek eltérni nemcsak e tény, hanem más tények nyilvánosságra kerülését is [Avtv. 19. § (1) bekezdés, Ptk. 81. § (4) bekezdés, 1992:XXXVIII. törvény 15/A. §]. A támogatásban nem részesülők esetén ugyan felmerülhetne adataik védelmének igénye, azonban őket a Rendelet nyilvánosságra vonatkozó szabályai ebben korlátozzák [vö. még Ptk. 83. § (1) bekezdés].

4. A NAGYÍTÓ Alapítvány pályázatához kapcsolódó „döntéselőkészítő” szakértői véleménnyel kapcsolatban emlékeztetni szeretném az adatvédelmi biztos egy 1999-ben kelt állásfoglalására (222/K/1999.), amely az Országgyűlés és bizottságai működésének nyilvánosságra vonatkozó szabályokat értelmezve a következőket állapította meg: a nyilvános működés azt is jelenti, hogy ‘mindazok az iratok, tervezetek, javaslatok, amelyek a napirenden szereplő témák tárgyalásához készültek, szintén nyilvánosak. Ebbe a körbe tartoznak a szakértői vélemények is. [...] Egy országgyűlési bizottság felkérésére írt szakértői véleménnyel a szerző vállalja a nyilvánosságot, a nyilvános megvitatás lehetőségét is, hiszen semmilyen jogi akadály nincs annak, hogy a nyilvános ülésen a szakvélemény egyes részleteit vagy egészét felolvassák.’ A szakértői vélemény jegyzőkönyvezésével pedig értelmetlenné válik ezen adatok megismerésének korlátozása.”

Tisztelt [...]!

A fentiek alapján felkértem az Iroda vezetőjét, hogy az Ön kérelmeinek levelem kézhezvételét követő 15 napon belül tegyen eleget, és arról engem is tájékoztasson.

Amennyiben az Iroda vezetője nem tenne eleget a kérelemnek, javasolom, hogy kérését ismételje meg, és annak eredménytelensége esetén éljen az Avtv. 21. §-a szerinti perindítás lehetőségével. A per tárgyi illetékmentes.

Tájékoztatom, hogy a Tanács ügyrendjével, illetve alkalmazásával kapcsolatban dr. Gyurcsány Ferenc gyermek-, ifjúsági és sportminiszter intézkedését kértem, beleértve szükség esetén az ügyrend felülvizsgálását is.

Budapest, 2004. augusztus 9.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(465/A/2004)

[Állásfoglalás: a bírósági iratok nyilvánosságát és interneten való közzétételét indokolt külön törvényben szabályozni]

Dr. Gatter László
elnök

Fővárosi Bíróság
Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

Ön konzultációs kérdésében arra kér, hogy véleményezzem a tárgyalási jegyzékek internetes közzétételi rendszerét. A 79/A/2002. ügyszámon kiadott állásfoglalásomban hangsúlyoztam, hogy a bírósági eljárásban részt vevő személyek tájékoztatása fontos közérdek, ugyanakkor ezt az érintettek személyiségi jogainak tiszteletben tartásával kell biztosítani. Ennek érvényesítésére néhány javaslatot tettem.

Elnök Úr mostani beadványa szerint a sajtó képviselőinek személyes jelszó alapján hozzáférést szeretnének biztosítani a „fontosabb sajtóérdeklődésre számot tartó tárgyalások” időpontjáról, a felek nevééről és a vád tartalmáról.

Munkatársam 2004. augusztus 25-én telefonon egyeztetett a Fővárosi Bíróság Sajtótitkárságának munkatársával, akitől megtudta, hogy 2002-ben az internetes keresési rendszer átalakítására nem került sor, azt levették a honlapról és helyette vezették be 2004. április 29-i hatállyal a sajtó képviselőinek szánt információs rendszert.

Mint azt már korábban is kifejtettem, a bírósági iratok megismerése, a bírósági ítéletek nyilvánossága és a tárgyalási jegyzékek közzététele részét jelentik egy kérdéskörnek. A személyes adatok védelme, a közérdekű adatok nyilvánossága, a sajtószabadság, valamint a tárgyalás nyilvánosságának alapelve ugyanis négy olyan alkotmányos jog, illetőleg elv, amelyek csak együtt, egymásra tekintettel értelmezhetők.

Jelen ügyben a nehézséget álláspontom szerint nem csak az jelenti, hogy egyes esetekben a személyes adatok (például név) szerepelni fog a tárgyalási naptárban (illetve már szerepel is), hanem az, hogy miként lehet értelmezni a „fontosabb sajtóérdeklődésre számot tartó” ügyeket. Ugyanis a sajtó érdeklődésére számot tartanak olyan, az érintettek magánszféráját sértő

ügyek, amelyek nem segítik a közérdekű adatok nyilvánosságát. A bírósági jegyzékek nyilvánosságánál és sajtó számára hozzáférhetővé tételénél nem látom azt a szabályozási elvet, amely a közérdekű adatokat és a személyes adatokat elkülöníti. Nem lenne szerencsés ezt eseti mérlegeléssel eldönteni.

Szükség van tehát egy olyan szabályozás bevezetésére, amely alapján egyértelmű, hogy meghatározott ügycsoportok, amelyek közérdekű információt tartalmaznak, törvényi garanciák mellett, esetleg névvel együtt is nyilvánosságra kerülhetnek. Ilyen ügyek lehetnek – a sajtó joggyakorlatomból vett példa szerint – jogi személyek peres ügyei, a közpénzek felhasználásával kapcsolatos perek vagy a közszereplők feladatkörükkel összefüggő egyes ügyei. Mindenképpen egy olyan rendszer bevezetésére van szükség, amely egyszerre biztosítja a tájékoztatás magas színvonalát, a közérdekű adatok nyilvánosságát és az érintettek személyiségi jogainak a védelmét. Ennek részletes kidolgozása szakmai egyeztetést igényel és mint máskor is, most is szívesen állok Elnök Úr rendelkezésre.

Álláspontom az, hogy a bírósági iratok nyilvánosságát, és interneten való közzétételét indokolt külön törvényben szabályozni. Egy ilyen törvény egyszerre szolgálná a magyar igazságszolgáltatás és az információs jogok biztosításának érdekét.

Budapest, 2004. szeptember 2.

*Az adatvédelmi biztos távollétében,
üdvözlettel:*

*Dr. Lenkovics Barnabás
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(1259/A/2004)

**[Állásfoglalás: egy beruházás engedélyezése
és törvényességi felülvizsgálati eljárása során
keletkezett adatok megismerése]**

Dr. Horváth Zsolt
alpolgármester részére

Polgármesteri Hivatal
Kecskemét

Tisztelt Alpolgármester Úr!

Önkormányzati képviselői minőségében hozzám intézett megkeresésében – az előzmények ismertetése, illetve a közgyűlés 2004. május 5-i ülésére, több képviselőtársával egyetemben benyújtott kérdései, és az arra adott válaszok megküldésével – alapvetően két kérdésben kérte állásfoglalásom, illetve intézkedésem:

1. A polgármester, illetve a jegyző válaszai összhangban vannak-e a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.), illetve a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) rendelkezéseivel; illetve

2. Tegyem lehetővé a „Malom Center néven elhíresült városközponti beruházás” államigazgatási (építési, környezetvédelmi, földhivatali stb.) eljárása során és mindezekkel kapcsolatos törvényességi felülvizsgálati (főügyészégi, legfőbb ügyészégi) eljárás során keletkezett közérdekű adatok megismerését.

Megkeresésére az alábbi választ tudom adni.

[...]

II.

Az államigazgatási eljárás nyilvánossága

1. Ez évben – hasonló tárgyú megkeresésre válaszolva – az alábbi álláspontot foglaltam el: „Államigazgatási ügyekben az iratokba való betekintést főszabályként az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény 41. §-a alapján kell elbírálni, azaz az ügyfélen és képviselő-

jén kívül más személynek (szerv képviselőjének) akkor engedhető meg az iratokba való betekintés vagy másolat készítése, ha igazolja, hogy az iratok tartalmának ismerete jogának érvényesítése vagy feladatának teljesítése céljából szükséges. Nincs szükség az érdekeltség igazolására olyan adatok esetén, amelyek közérdekű adatnak (pl. környezettel kapcsolatos adat) vagy közérdekből nyilvános adatnak minősülnek. Ezek az adatok az irat többi részétől elválasztva, azonosításra alkalmas módon is kiadhatók. [...]

Amennyiben a kért iratok kizárólag, vagy túlnyomórészt közérdekű adatot, közérdekből nyilvános adatot vagy az érintett hozzájárulása alapján nyilvános személyes adatot tartalmaznak, az esetleges anonimizálást követően a kérelmező rendelkezésére bocsáthatók az Avtv. szerinti eljárási rendben.”

a) Álláspontom alapja egyrészt a „közérdekből nyilvános adat” fogalmának az Avtv.-be 2004. január 1-jén történt beiktatása. A törvény értelmében e fogalom alá a természetes személyek, a jogi személyek vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek kezelésében lévő vagy rájuk vonatkozó, a közérdekű adat fogalma alá nem tartozó olyan adatok tartoznak, amelynek nyilvánosságra hozatalát vagy hozzáférhetővé tételét törvény közérdekből elrendeli.

E fogalom bevezetésének indoka – a 2003. évi XLVIII. törvény indokolása szerint –, hogy ezáltal „egyértelműen el lehet határolni a közszféra főszabályként és természeténél fogva nyilvános adatait és a magánszféra kivételesen, valamely az adatok bizalmas kezelésénél fontosabb közérdekből nyilvánossá tett adatainak kezelését”.

A jogi személyek, jogi személyiség nélküli szervezetek adatai nem válnak tehát közérdekű adattá pusztán amiatt, mert bekerülnek egy közfeladatot ellátó szerv kezelésébe. Közfeladatot ellátó szervnek, személynek nem minősülő természetes személyre, jogi személyre, illetve jogi személyiség nélküli szervezetre vonatkozóan törvénynek kell kimondania valamely adat nyilvánosságát, megjelölve a nyilvánosságra hozandó adatkört is.

b) Az államigazgatási hatósági eljárás az ügyfél és a közigazgatási szerv közötti viszony, ahol a közigazgatási szerv a jogszabályban megtestesülő közérdeket érvényesíti a név szerint megnevezett magánfelekre kötelező érvényű döntéseivel.

„A közérdekű információkhoz való szabad hozzáférés lehetővé teszi a választott népképviselői testületek, a végrehajtó hatalom, a közigazgatás jogszerűségének és hatékonyságának ellenőrzését, serkenti azok demokratikus

működését. A közügyek bonyolultsága miatt a közhatalmi döntésalkotásra, az ügyek intézésére gyakorolt állampolgári ellenőrzés és befolyás csak akkor lehet hatékony, ha az illetékes szervek felfedik a szükséges információkat.” – mondta ki az Alkotmánybíróság a 32/1992. (V. 29.) AB határozatában (ABH 1992. 183-184).

Ezt az elvet azonban több más – nem kevésbé fontos – elvvel, szabállyal együtt kell érvényre juttatni. Az adatvédelmi biztos 2001. évi tevékenységéről szóló beszámolóban is történt erre utalás: „Számos esetben – különösen akkor, amikor az állam szervei korlátozott mennyiségben rendelkezésre álló erőforrások elosztásáról, felhasználásáról döntenek – indokolt a minél szélesebb társadalmi kontroll. Az államigazgatási ügyek túlnyomó többségében azonban erre nincs szükség. Nehezíti továbbá e kérdés megítélését, hogy az eljárási jogok egyik legfontosabbikát, a felek, ügyfelek egyenlőségét sértheti, ha ugyanazon típusú ügyekben más-más szabályok vonatkoznak a természetes, illetve a jogi személyekre.” (Az adatvédelmi biztos beszámolója 2001, 143. oldal)

Az államigazgatási hatósági ügyekre általában nem jellemző a nyilvánosság, és még ritkább az actio popularis, a közérdeklő kereset indítása. A jogalkotó egyes ügytípusokban külön-külön rendelkezik arról, hogy mely körben rendeli el egyes magánszervezetekre vagy természetes személyekre vonatkozóan az őket érintő (közigazgatási vagy egyéb hatósági) döntések nyilvánosságra hozását. Az is tipikusnak tekinthető ugyanis, hogy csak a döntés minősül nyilvánosnak, az eljárás iratanyaga nem (vö. még 59/E/1994. AB határozat, ABH 1995, 853-854.). Ilyen szabályt tartalmaz például

- a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 70. §-ának (3) bekezdése, 80. §-a;
- a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény 3. §-a a jogsértést megállapító cégbírósági határozatok tekintetében;
- a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény 36. §-ának (2) bekezdése, 51. §-a;
- a villamos energiáról szóló 2001. évi CX. törvény 9. § (4) bekezdése, 96. §-a;
- a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény 337. §, 343. §;
- a környezetvédelem területén az alább ismertetendő szabályok, stb.

2. A továbbiakban tehát azt szükséges vizsgálni, hogy a tágabb értelemben vett építésügy területén a nyilvánosságot milyen szabályok biztosítják, avagy zárják ki esetlegesen.

[...]

4. Az a körülmény, hogy egy közigazgatási szerv tevékenységével kapcsolatban ügyészégi óvásra került sor, a közfeladatot ellátó szerv szakmai tevékenységére, illetve annak eredményességére vonatkozó „adat”, közérdekű adat. Nyilvánossága tehát biztosítandó, ami nem jelenti azonban azt, hogy a törvény értelmében nem nyilvános adatokat is a nyilvánosság elé lehet tární. Azoknak az információknak kell nyilvánosságot biztosítani, amelyek a közfeladatot ellátó szerv tevékenységével közvetlen kapcsolatban vannak. Az Avtv. sem kívánja meg a teljes dokumentum nyilvánosságát.

[...]

Az Országgyűlés már tárgyalja a T/10527. számú törvényjavaslatot, illetve a kormány 2004. II. félévi munkatervében szerepel az Étv. módosítása. Erre figyelemmel a törvényjavaslat módosítása érdekében az Országgyűlés Alkotmány- és Igazságügyi Bizottságához, az Étv. és egyéb építésügyi jogszabályok módosítását kezdeményezve, pedig a belügyminiszterhez fordultam.

Budapest, 2004. szeptember 17.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1027/A/2004)

**[Állásfoglalás: építésügyi hatósági
ügyben csak az ügyfelek hozzájárulása
után adható felvilágosítás]**

Hámori Zoltán
főszerkesztő

Petőfi Lap- és Könyvkiadó Kft.
Kecskemét

Tisztelt Főszerkesztő Úr!

A kecskeméti Malom Center építési engedélyezési eljárásával kapcsolatos megkeresésében több kérdésben kérte állásfoglalásomat.

ad 1. és 3. „Kecskemét város jegyzője [...] a konkrét esetben jogszerűen kötötte-e az építetők előzetes hozzájárulásához az információ kiadását?”
„Közigazgatási eljárásra vonatkozóan az Áe. nyilvánosságra és titoktartásra vonatkozó rendelkezései valóban megelőzik-e az Avtv. [...] rendelkezéseit?”

a) Az egyik, ez évben kelt állásfoglalásom szerint: „Államigazgatási ügyekben az iratokba való betekintést főszabályként az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény 41. §-a alapján kell elbírálni, azaz az ügyfélen és képviselőjén kívül más személynek (szerv képviselőjének) akkor engedhető meg az iratokba való betekintés vagy másolat készítése, ha igazolja, hogy az iratok tartalmának ismerete jogának érvényesítése vagy feladatának teljesítése céljából szükséges. Nincs szükség az érdekeltség igazolására olyan adatok esetén, amelyek közérdekű adatnak (például környezettel kapcsolatos adat) vagy közérdekből nyilvános adatnak minősülnek. Ezek az adatok az irat többi részétől elválasztva, azonosításra alkalmas módon is kiadhatók. [...]

Amennyiben a kért iratok kizárólag, vagy túlnyomórészt közérdekű adatot, közérdekből nyilvános adatot vagy az érintett hozzájárulása alapján nyilvános személyes adatot tartalmaznak, az esetleges anonimizálást követően a kérelmező rendelkezésére bocsáthatók az Avtv. szerinti eljárási rendben.”

Álláspontom alapja egyrészt a „közérdekből nyilvános adat” fogalmának a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szó-

ló 1992. évi LXIII. törvénybe (a továbbiakban: Avtv.) 2004. január 1-jén történt beiktatása. A törvény értelmében e fogalom alá a természetes személyek, a jogi személyek vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek kezelésében lévő vagy rájuk vonatkozó, a közérdekű adat fogalma alá nem tartozó olyan adatok tartoznak, amelynek nyilvánosságra hozatalát vagy hozzáférhetővé tételét törvény közérdekből elrendeli.

E fogalom bevezetésének indoka – a 2003. évi XLVIII. törvény indokolása szerint –, hogy ezáltal *„egyértelműen el lehet határolni a közszféra főszabályként és természeténél fogva nyilvános adatait és a magánszféra kivételesen, valamely az adatok bizalmas kezelésénél fontosabb közérdekből nyilvánossá tett adatainak kezelését”*.

A jogi személyek, jogi személyiség nélküli szervezetek adatai nem válnak tehát közérdekű adattá pusztán amiatt, mert bekerülnek egy közfeladatot ellátó szerv kezelésébe. Közfeladatot ellátó szervnek, személynek nem minősülő természetes személyre, jogi személyre, illetve jogi személyiség nélküli szervezetre vonatkozóan törvénynek kell kimondania valamely adat nyilvánosságát, megjelölve a nyilvánosságra hozandó adatkört is.

Noha a *„városképi, városszerkezeti jelentőség”* nem része a közérdekű adat, illetve a közérdekből nyilvános adat fogalmának (tehát pusztán ezekre hivatkozás nem elégséges indok valamely információ, adat nyilvánosságra hozásához), az államigazgatási ügyekkel érintett társadalmi viszonyokban lehetnek olyan érdekek, amelyek a nyilvánosságot indokolják. A közérdeket azonban jogszabálynak kell megfogalmaznia és ez alapján elrendelnie egyes határozatok, egyéb dokumentumok nyilvánosságát.

b) Az államigazgatási hatósági eljárás az ügyfél és a közigazgatási szerv közötti viszony, ahol a közigazgatási szerv a jogszabályban megtestesülő közérdeket érvényesíti a név szerint megnevezett magánfelekre kötelező érvényű döntéseivel.

„A közérdekű információkhoz való szabad hozzáférés lehetővé teszi a választott népképviselői testületek, a végrehajtó hatalom, a közigazgatás jogszerűségének és hatékonyságának ellenőrzését, serkenti azok demokratikus működését. A közügyek bonyolultsága miatt a közhatalmi döntéshozatalra, az ügyek intézésére gyakorolt állampolgári ellenőrzés és befolyás csak akkor lehet hatékony, ha az illetékes szervek felfedik a szükséges információkat.” – mondta ki az Alkotmánybíróság a 32/1992. (V. 29.) AB határozatában (ABH 1992. 183-184).

Ezt az elvet azonban több más – nem kevésbé fontos – elvvel, szabállyal együtt kell érvényre juttatni. Az adatvédelmi biztos 2001. évi tevékenységé-

ről szóló beszámolóban is történt erre utalás: „Számos esetben – különösen akkor, amikor az állam szervei korlátozott mennyiségben rendelkezésre álló erőforrások elosztásáról, felhasználásáról döntenek – indokolt a minél szélesebb társadalmi kontroll. Az államigazgatási ügyek túlnyomó többségében azonban erre nincs szükség. Nehezíti továbbá e kérdés megítélését, hogy az eljárási jogok egyik legfontosabbikát, a felek, ügyfelek egyenlőségét sértheti, ha ugyanazon típusú ügyekben más-más szabályok vonatkoznak a természetes, illetve a jogi személyekre.” (Az adatvédelmi biztos beszámolója 2001, 143. oldal)

Az államigazgatási hatósági ügyekre általában nem jellemző a nyilvánosság, és még ritkább az actio popularis, a közérdekű kereset indítása. A jogalkotó egyes ügytípusokban külön-külön rendelkezik arról, hogy mely körben rendeli el egyes magánszervezetekre vagy természetes személyekre vonatkozóan az őket érintő (közigazgatási vagy egyéb hatósági) döntések nyilvánosságra hozását. Az is tipikusnak tekinthető ugyanis, hogy csak a döntés minősül nyilvánosnak, az eljárás iratanyaga nem (vö. még 59/E/1994. AB határozat, ABH 1995, 853-854.).

c) Az építésügyi hatósági engedélyezés folyamatáról számos jogszabály rendelkezik, ezek közül egyesek [pl. a környezeti hatásvizsgálatról szóló 20/2001. (II. 14.) Korm. rendelet] rendelkeznek egyes adatok, dokumentumok nyilvánosságáról, mások [pl. a tervpályázati eljárások részletes szabályairól szóló 137/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet] kifejezetten rendelkezési jogot biztosít egyes adatok nyilvánosságra hozatalának megtiltására, stb.

Az építésügyi hatóság előtt folyó engedélyezési eljárás legfontosabb szabályai [az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény (a továbbiakban: Áe.), az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.), illetve az egyes építményekkel, építési munkákkal és építési tevékenységekkel kapcsolatos építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokról szóló 46/1997. (XII. 29.) KTM rendelet] nem rendelkeznek az államigazgatási ügy részleteinek feltárásáról.

d) Ahogy az Alkotmánybíróság a 1586/B/1990. AB határozatában megállapította: a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 1. §-a „a jogforrások hierarchiájáról rendelkezik, de nem tesz különbséget a minősített többséget és az egyszerű szavazattöbbséget igénylő törvények között. Az alkotmány megjelöli azokat a tárgyköröket, amelyekben minősített szavazattöbbséggel alkotható törvény, de nem állapít meg a törvények között hierarchiát.” [ABH 1992. 609.]

Összefoglalva: álláspontom szerint dr. Peredi Katalin jegyző eljárása – a hatályos jogszabályok alapján – nem sértette sem az Avtv., sem az Áe. rendelkezéseit, amikor a konkrét építésügyi hatósági ügyben csak az ügyfelek hozzájárulása után adott felvilágosítást az Önök kérdéseire.

ad 2. *„Az információszabadság tekintetében azonosítható-e az adat és az információ fogalma, s helyese-e, vagy miért hibás az az álláspontunk, miszerint 'adat: az információ közlésének formája ld. jogi informatika'?”*

Az Avtv. nem definiálja az „adat” fogalmát, sem a személyes adatokkal, sem a közérdekű adatokkal összefüggésben (ami, természetesen okozott már máskor is értelmezési nehézséget). Számos jogszabály használja akár külön-külön, akár egyidejűleg is az „adat” és az „információ” kifejezéseket, anélkül azonban, hogy ezeket definiálnák. [Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény 2. §-ának e) pontja szerint *„információ: bármely, elektronikus úton feldolgozható, tárolható, továbbítható adat, jel, kép tekintet nélkül arra, hogy annak tartalma jogi védelemben részesül-e”*; ami az információnak – az Önök definíciójával ellentétben – *„tartalmat”* ad, azonban továbbra is tisztázatlan, mit jelent az „adat”.]

Az Avtv. egy esetben [3. § (7) bekezdés] maga is tartalmazza az „információ” szót: *„az érintett a hozzájárulását az adatkezelővel írásban kötött szerződés keretében is megadhatja a szerződésben foglaltak teljesítése céljából. Ebben az esetben a szerződésnek tartalmaznia kell minden olyan információt, amelyet a személyes adatok kezelése szempontjából [...] az érintettnek ismernie kell”*. Erre a szabályra pedig az Önök definíciója alkalmazhatatlan. Egyébként se tudom igazán értelmezni az Önök definícióját, hiszen ez azt jelentené, hogy az adatot közlésének módjával azonosítjuk. Márpedig egy adatot többféle (egymással ekvivalens) módon lehet közölni, aminek következtében a közlés módjához kapcsolódó különbségtevés eleve értelmét veszti, tehát az „adat” fogalma egyenlővé válna az „információ” fogalmával.

Ha pedig csak magát az Avtv. III. fejezetét nézzük, abban ugyan többekévesébe következetesen alkalmazza az „adat” kifejezést (pl. a közfeladatot ellátó szerv tevékenységével kapcsolatos adat, az adatot tartalmazó dokumentum), viszont – éppen a közfeladatot ellátó szerv tevékenységével kapcsolatban – sokszor inkább az értékeléseknek, esetleg ki nem mondott, de felismerhető összefüggéseknek van jelentősége (vö. a szakmai tevékenység

eredményességének értékelése, de akár csak egy közgyűlésen elhangzottak), amelyekre az Önök definíciója ismételten alkalmazhatatlan.

ad 4. „Egy gazdasági társaságnak egy városközponti területre szerzett építési engedélye magánszervezet vagy magánszemély által szerzett különleges v. kizárólagos jognak tekinthető-e, s alkalmazható-e rá az Avtv. 19. § (1) bekezdés?”

Ahogy az 1. pontban utaltam rá, „az államigazgatási hatósági eljárás az ügyfél és a közigazgatási szerv közötti viszony, ahol a közigazgatási szerv a jogszabályban megtestesülő közérdeket érvényesíti a név szerint megnevezett magánfelekre kötelező érvényű döntéseivel.”

Amennyiben elfogadnánk az Önök álláspontját, minden államigazgatási ügyet be lehetne sorolni a „különleges vagy kizárólagos jog” kategóriájába, vagyis közérdekű adatként kellene kezelni. Korábban már kifejtettem, hogy ez miért lenne jogsértő.

A „különleges vagy kizárólagos jog” fogalmába – álláspontom szerint – olyan jogosultságok tartoznak, amelyeknek anyagi jogosultja, illetve egy feladat ellátásának kötelezettje a közfeladatot ellátó szerv, amely jog gyakorlását, a feladat ellátását másnak átengedi. (Az államigazgatási ügyek már ez okból sem vonhatók e körbe, hiszen azokban a közigazgatási szerv és az ügyfél között szinte sosem jön létre anyagi jogviszony, csak eljárási.)

Az Avtv. 19. §-ának (1) bekezdésében említett „különleges vagy kizárólagos jog” fogalmába – álláspontom szerint – egyrészt a koncessziós, illetve olyan jogok gyakorlásának átengedése tartozik, amelyet egy földrajzi egységen belül tipikusan egy szervezet lát(hat) el. Ide tartoznak továbbá a közbeszerzés révén beszerzett szolgáltatások, valamint az államháztartási szervek és a közvállalkozások közötti pénzügyi kapcsolatok átláthatóságáról, valamint az egyes vállalkozásokon belüli pénzügyi átláthatóságról szóló 105/2003. (VII. 18.) Korm. rendeletben 1. §-ának 6. és 8. pontjában definiáltak.

Tisztelt Főszerkesztő Úr!

A „Malom Center” ügye számos ponton a hatályos jogszabályok hiányosságaira mutatott rá. Ezeknek a hiányosságoknak a megszüntetése, a nyilvánosság indokolt körben történő biztosítása azonban törvényhozási kérdés.

Álláspontom szerint a törvényhozó előtt két lehetséges megoldás áll.

1. Az Áe. olyan tartalmú kiegészítése, amely általában (absztrakt módon) vagy legalábbis a tipikus esetek felvázolásával lehetővé/kötelezővé teszi egyes, a lakosság széles körét érintő vagy más okból jelentős határozat nyilvánosságra hozatalát, illetve ezt megelőzően az ilyen eljárások megindításának nyilvánosságra hozását. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló, T/10527. számú törvényjavaslat 29. §-ának (6) bekezdése, illetve 81. §-ának (8) bekezdése tartalmaz erre utaló rendelkezést, azonban korlátozott mértékben.

Ebben az esetben különös gondot kell fordítani arra, hogy olyan határozatokról van, illetve lehet szó, amelyek természetes személy ügyfeleket is érinthetnek.

2. Az előzőektől függetlenül, illetve azzal párhuzamosan az egyes különös eljárási szabályokban teremti meg a jogalkotó egyes közigazgatási döntések, illetve más dokumentumok nyilvánosságát. Az építésügy területén ilyen dokumentumok lehetnek:

- a közhasználatú építményekre [Étv. 2: § 9. pont], azoknak a település-szerkezetre, közlekedésre gyakorolt hatására vonatkozó (szak)hatósági döntések, elemzések, koncepciók, stb. akkor is, ha az építető nem közfeladatot ellátó szerv, illetve a dokumentum esetleg jogi oltalomban részesülő szellemi terméket is tartalmaz;
- a területrendezési, a településrendezési és az építészeti-műszaki tervtanácsokról szóló 40/1999. (IV. 23.) FVM rendelet 3. §-a (1) bekezdésének ad, bd), be), bf), dc) pontjaiban, illetve a (2) bekezdés a) pontjában meghatározott építmények építészeti-műszaki tervéről kialakított tervtanács állásfoglalás, amennyiben a terveket engedélyeztetésre benyújtják.

Az Országgyűlés már tárgyalja a T/10527. számú törvényjavaslatot, illetve a Kormány 2004. II. félévi munkatervében szerepel az Étv. módosítása. Erre figyelemmel a törvényjavaslat módosítása érdekében az Országgyűlés Alkotmány- és Igazságügyi Bizottságához, az Étv. és egyéb építésügyi jogszabályok módosítását kezdeményezve pedig a belügyminiszterhez fordultam.

Budapest, 2004. szeptember 21.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1051/A/2004)

[Állásfoglalás: összegző kimutatást a rendőrség nem köteles készíteni, a rendelkezésükre álló napi statisztikákat – az eltulajdonított gépjárművek rendszámait leszámítva – az újságírók rendelkezésére kell bocsátani]

Horváth Zsolt
főszerkesztő

Havaria Press Hírügynökség
Budapest

Tisztelt Főszerkesztő Úr!

Ez év május 24-én kelt levelében, abban kérte állásfoglalásomat, hogy „*megtagadhatja-e a rendőrség [az eltulajdonított gépjárművek naponkénti számára, típusára, illetve a lopással okozott kár mértékére vonatkozóan] az újságíró számára történő információszolgáltatást, a gépjármű-gyártók, illetve -forgalmazók üzleti érdekének sérelmére hivatkozva.*” Tájékoztatom, hogy ügyét egy másik, hasonló tartalmú panasszal együtt vizsgáltam, válaszem megadása ezért húzódott el eddig.

Az említett vizsgálat során munkatársaim helyszíni vizsgálatot tartottak az Országos Rendőr-főkapitányság Ügyeleti Főosztályán, ahol megállapították, hogy az Országos Rendőr-főkapitányság Ügyeleti Főosztályának napi jelentései külön táblázatokban kimutatásokat tartalmaznak

- „*az elmúlt 24 órában eltulajdonított gépjárművekről*” megye, illetve típus (Audi, BMW, Fiat, Ford, Lada, Mercedes, Opel, Egyéb) szerint,
- az eltulajdonított gépjárművek darabszámáról a 2004. évben a napi jelentés napjáig göngyölítve, illetve a 2001., a 2002., a 2003. év hasonló időszakának adatairól,
- „*az elmúlt 24 órában eltulajdonított gépjárművekkel kapcsolatos adatokról*” megye (Budapesten kerület), típus, rendszám és gépjármű színe szerint.

A napi jelentések összesített adatokat tartalmaznak a lopással okozott kár mértékéről. A napi jelentések a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságok jelentéseinek adatai alapján készül.

2. A márkakereskedők kifogásával kapcsolatban álláspontom a következő: A jog csak az üzleti titkot védi. Üzleti titok pedig „a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek nyilvánosságra hozatala, illetéktelenek által történő megszerzése vagy felhasználása a jogosult jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekeit sértené vagy veszélyeztetné, és amelynek titokban tartása érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket megtette.” Különösebb bizonyítást nem igényel, hogy az autólopás egyik márkakereskedő gazdasági tevékenységéhez sem kapcsolódik. (Ha esetleg igen, akkor pedig az biztos, hogy nem a „jogszerű érdek” kategóriájába tartozik.) A közérdekű adatok nyilvánosságának tehát nem lehet korlátja, hogy az egyes autómárkák képviselői üzleti hátrányként aposztrofálják-e vagy sem az autólopásokról készült kimutatásokat. A közfeladatot ellátó szerv erre hivatkozással nem tagadhatja meg a közérdekű adatok kiadását.

Tisztelt Főszerkesztő Úr!

Az adatvédelmi biztos egyik korábbi állásfoglalása szerint (453/K/1997) „az adatok kivonatolására, összesítésére, feldolgozására, aggregátumok készítésére – ha az nem tartozik az adatkezelő alapfeladatához vagy nem áll eleve rendelkezésére – az adatkezelő nem kötelezhető. Az adatkezelőnek ugyanakkor törekednie kell arra, hogy a rendelkezésére álló adatokat közérthető módon, felhasználásra alkalmas formában közölje a kérelmezővel.” Ennek alapján az Önök igénye szerinti, összegző kimutatást a rendőrség valóban nem köteles teljesíteni. Annak azonban semmilyen jogi akadály nincs, hogy a rendelkezésükre álló napi statisztikákat, kimutatásokat – az eltulajdonított gépjárművek rendszámait leszámítva – Önöknek átadják és abból Önök készítsék el a maguk igényei szerinti összegzéseket.

Budapest, 2004. október 4.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(862/A/2004)

**[Állásfoglalás: a Magyar Nemzeti Bank vezetőinek
vagyonnyilatkozatával kapcsolatos jelenlegi
szabályokat módosítani szükséges]**

Dr. Géczi József Alajos
elnök

Magyar Országgyűlés
Mentelmi, összeférhetetlenségi és mandátumvizsgáló bizottság
Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény (a továbbiakban: MNB tv.) módosításáról készült törvényjavaslat tárgyában az alábbi észrevételt teszem.

Az MNB törvény vagyonnyilatkozat-tételi szabályainak változtatása irányuló törekvéssel, a törvényjavaslatban megmutatkozó irányú változtatásával alapvetően egyetértek.

Mindamellett úgy vélem, hogy a tervezet 5. §-ában javasolt rendelkezés jelenlegi szövegezésében nem egyértelmű. A javaslat szerint a jövőben az MNB vezetői a nem képviselő kormánytag és politikai államtitkár számára előírt szabályok szerint, a kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról és felelősségéről szóló 1997. évi LXXIX. törvény 5/A § (1)-(4) szabályai alapján tennének vagyonnyilatkozatot. E jogszabályhely értelmében az érintettek a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (Ktv.) mellékletében szereplő vagyonnyilatkozatot kötelesek tenni. Az MNB törvény szerint vagyonnyilatkozat-tételre kötelezettek tehát nyilatkozatukban továbbra is feltüntetik vagyontárgyaik azonosító adatait, de ezen adatokat az alkalmazni rendelt 1997. évi LXXIX. törvény 5/A § (3) bekezdésére tekintettel az országgyűlés elnöke nem hozhatja nyilvánosságra. A nyilvánosságra hozatal előtt a nyilatkozatokban szereplő azonosító adatokat – a közzétételi példányból – törölni kell.

A többszörös jogszabályi visszautalás – álláspontom szerint – megnehezítheti a jogértelmezést és így lényegében a változtatás eredeti – állásfoglalásomban is megfogalmazott – célja és szándéka, az azonosító adatok közzétételének tilalma, a jogszabályból nem tűnik ki egyértelműen.

A jogalkalmazót nehéz feladat elé állítja továbbá, hogy a javasolt új törvényi rendelkezés alkalmazni rendeli az 1997. évi LXXIX törvény 5/A §-ának (4) bekezdését, mivel e rendelkezés az MNB vezetői esetében nem alkalmazható, hiszen a vagyonynyilatkozatokat nem a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter őrzi és kezeli, hanem az Országgyűlés Mentelmi, összeférhetlenségi és mandátumvizsgáló bizottsága. A 1997. évi LXXIX. törvény (4) bekezdése értelmében a vagyonynyilatkozattal kapcsolatos eljárásra a törvény 1. számú mellékletének rendelkezéseit kell alkalmazni. A melléklet a vagyonynyilatkozattal kapcsolatos eljárás pontos szabályait rögzíti, melyben a Miniszterelnöki Hivatal is lényeges szerephez jut. E szabályok az MNB vezetőivel kapcsolatban szintén nem alkalmazhatók.

Az egyértelmű szabályozás érdekében javaslom az MNB törvény módosításáról szóló törvényjavaslat 5. § (1) és (3) bekezdésében foglaltak alábbiak szerinti megfogalmazását.

5. §

„(1) Az MNB elnöke, alelnökei és a monetáris tanács 49. § (4) bekezdésének c) pontjában meghatározott tagjai, illetve az MNB felügyelő bizottsági tagjai kinevezésüket követő harminc napon belül, majd azt követően évente a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény 6. számú mellékletében szereplő adattartalommal vagyonynyilatkozatot tesznek. A nyilatkozattételre kötelezett saját nyilatkozatához csatolni köteles a vele közös háztartásban élő ház- vagy élettársának, valamint gyermekeinek vagyonynyilatkozatát.”

„(3) A vagyonynyilatkozatot az Országgyűlés Mentelmi, összeférhetlenségi és mandátumvizsgáló bizottsága tartja nyilván és ellenőrzi. A vagyonynyilatkozatot – kivéve a hozzátartozó vagyonynyilatkozatát – az MNB elnöke, alelnökei, a monetáris tanács 49. § (4) bekezdésének c) pontjában meghatározott tagjai, illetve az MNB felügyelő bizottsági tagjai esetében az országgyűlés elnöke hozza nyilvánosságra. A nyilvánosságra hozott vagyonynyilatkozatok azonosító adatokat nem tartalmazhatnak.”

Tekintettel arra, hogy a vagyonynyilatkozatokkal kapcsolatos jelenleg hatályos eljárási szabályok egyike sem alkalmazható maradéktalanul az MNB vezetői esetében, javaslom, hogy a vagyonynyilatkozattal kapcsolatos eljárás konkrét rendelkezései az MNB törvényben önálló, új szabályként kerüljenek meghatározásra. A szabályozásba egyaránt átvehető az 1997. évi

LXXIX. törvény 1. számú mellékletében és az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvény 20-23. §-aiban meghatározott eljárási rend több eleme.

Budapest, 2004. október 31.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(981/K/2004)

**[Állásfoglalás: a pályázat meghirdetése
és a támogatások odaítélése nyilvános, a bizottság
e döntéseket előkészítő munkájára vonatkozó
adatok viszont nem]**

Dr. Gyenesei István

Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács alelnöke
Regionális Programértékelő Bizottság elnöke
Pécs

Tisztelt Elnök Úr!

Ön levélben fordult hozzám a Kapos Televízió azon tudósítása miatt, amelyben a televízió a regionális pályázatokkal kapcsolatos eljárással és közérdekű adatokról való tájékoztatással szemben fogalmazott meg kifogásokat. Az újságíró kérdésére általánosságban válaszolva nyilatkoztam, hogy a regionális pályázatok értékelése közérdekű adat, és hivatalos szerv ezt nem mérlegelheti, mivel közpénzek felhasználásáról van szó. Mivel a közérdekű adatok nyilvánosságát a sajtó tudósítása és Ön eltérően értelmezik, ezért a probléma rendezésének elősegítése érdekében az alábbi állásfoglalást adom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló módosított 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 2. § 4. pontja határozza meg a közérdekű adat fogalmát, eszerint: „*az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső adat*”. A közfeladatot ellátó szervek kötelesek elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását, továbbá lehetővé kell tenniük, hogy a kezelésükben lévő közérdekű adatot bárki megismerhesse [Avtv. 19. § (1), (3)]. Azonban nem minden közérdekű adat nyilvános, a nyilvánosság alóli kivételt az Avtv. 19. §-ának (3), (5) és (7) bekezdése tartalmazza. A pályázati eljárás nyilvánosságának vizsgálatához szükség van ezen rendelkezések értelmezésére és ennek érdekében a területfejlesztés rendszerének rövid áttekintésére.

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény az önkormányzati társulások, megyei területfejlesztési tanácsok, regionális terü-

letfejlesztési tanácsok és az Országos Területfejlesztési Tanács létrehozásával megteremtette a területfejlesztési feladatok végrehajtásának intézményi rendszerét. A megyei önkormányzatnak is vannak területfejlesztési feladatai, azonban a fenti kérdésekben nem az önkormányzat, hanem a regionális fejlesztési tanács, ebben az esetben a Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács (továbbiakban: Tanács) az érintett. A Tanács az állam területfejlesztési feladatainak ellátásában részt vevő, tehát közfeladatot ellátó szerv.

A területfejlesztés egyik pénzügyi eszköze a terület- és régiófejlesztési cél-előirányzat (továbbiakban: Trfc.), melynek felhasználása pályázati úton történik. Az előirányzatok kezelésének általános szabályait a 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet (továbbiakban: Ámr.), a Trfc. felhasználásának részletes szabályait a 90/2004. (IV. 25.) Korm. rendelet (továbbiakban: Rendelet) tartalmazza. A Trfc.-t kezelő miniszter regionális, decentralizált keretet különíthet el a Trfc. pályázati rendszerben felhasználható részből, és ezt a keretet osztják el a régiók között. A támogatások odaítélésének eljárása három szakaszra tagolódik: a pályázatok meghirdetése, a beérkezett pályázatok értékelése, végül a döntés.

A Rendelet 2. § (3) bekezdése a regionális fejlesztési tanácsokat hatalmazza fel, hogy a Trfc. régiók rendelkezésére álló részből pályázati rendszer keretében adható támogatásról döntsön (egyéb esetekben a területfejlesztésért felelős miniszter a döntéshozó a Rendelet 18. §-a szerint). Ez a döntés közpénzek felhasználására vonatkozik, és közfeladatot ellátó szerv kezelésében lévő közérdekű adatnak tekintendő, melyet bárki megismerhet. A közfeladatot ellátó szervnek különösen *„az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan”* [Avtv. 19. § (1)] kell tájékoztatást adnia. Ennek megfelelően rendelkezik úgy a Rendelet 18. § (5) bekezdése, hogy a támogatási döntéseket a Magyar Közlöny Hivatalos Értesítőben és az érintett megyei önkormányzatok hivatalos lapjaiban nyilvánosságra kell hozni. A Tanács ennek a kötelezettségnek eleget tesz, és döntését megyei lapokban, kiadványokban és a honlapján is közzéteszi.

Nemcsak a támogatásról való döntés, hanem a pályázati eljárás során kezelt egyéb adatok, valamint a regionális tanácsok feladatkörébe tartozó egyéb tevékenységek adatai – ide nem értve természetesen a személyes adatokat – is közérdekű adatok. (A Rendelet 22. §-a például a pályázati felhívások és a pályázatokat elbíráló értékelő rendszer közzétételéről ren-

delkezik.) Azonban egy adat, információ közérdekűsége nem jelenti egyúttal azt is, hogy az adat nyilvános, ugyanis az Avtv. a közérdekű adatok nyilvánosságához való jogot állami titok, szolgálati titok, belső használatú adat és döntéselőkészítő adat vonatkozásában korlátozza, továbbá e jogot bizonyos esetekben törvény vagy az Európai Unió jogszabálya is korlátozhatja.

A pályázati eljárás adatainak nyilvánossága szempontjából az Avtv. 19. § (5) bekezdése vizsgálendő, eszerint a belső használatra készült valamint a döntéselőkészítéssel összefüggő adat nem nyilvános. Az e rendelkezésre vonatkozó adatvédelmi biztosi jogértelmező gyakorlat azon alapul, hogy az ilyen adatok visszatartásának indoka: a közigazgatás illetéktelen befolyástól mentes működésének, pártatlanságának, jogszerűségének védelme, de olyan adatkörre vonatkozóan, amelynek szolgálati titokká minősítése indokolatlanul szigorú volna. E szabály tartalmát – törvényi definíció hiányában – esetről esetre lehet pontosítani. Eddigi gyakorlatomban ennek alkalmazási körét a közfeladatot ellátó szervek – sokszor még kimunkálatlan, egymásnak ellentmondó – szakmai alternatívákat, személyes véleményeket tartalmazó irataira korlátoztam (például testületi hatáskörbe tartozó döntések esetén a tanácskozásról, szavazásról készített jegyzőkönyvek). A Trfc. esetében a döntéselőkészítés értelmezéséhez figyelembe veendő a Rendelet 18. § (2) bekezdése, az 1996. évi XXI. törvény 16. § (9) bekezdése, valamint az Ámr. 85. §-a. Mindezek alapján a regionális fejlesztési tanács döntéseinek előkészítése érdekében a szervezeti és működési szabályzatban meghatározott bizottságokat hozhat létre, de döntési jogkört nem ruházhat át bizottságára. A döntés előkészítését dokumentálni kell, rögzíteni kell az elbírálás során tett észrevételeket, a pályázatok értékelését és a véleményezésre jogosultak javaslatait. A Tanács ebből a célból létrehozott egy regionális programértékelő bizottságot. Megállapítható, hogy e bizottság által végzett döntéselőkészítés illetve az ennek során tett észrevételek, javaslatok, munkaanyagok nem nyilvánosak. Tájékoztatást kell azonban adni a Tanács és bizottságai hatáskörére, szervezeti felépítésére, szakmai tevékenységére, a működésükről szóló jogszabályokra vonatkozó, nem döntéselőkészítéssel kapcsolatos információkról. Nem nyilvánosak továbbá a beküldött pályázatok, illetve azok adattartalma, mert ez magánszemélyek és egyéni vállalkozók vonatkozásában személyes adat, egyéb gazdasági szervezet vonatkozásában pedig üzleti titok. Az Avtv. szabályai értelmében azonban nyilvánosságra hozandóak a nyertes pályázatokra vonatkozó adatok.

Mindezek alapján összefoglalóan megállapítható, hogy mind a Tanács, mind bizottsága kezelésében lévő, a pályázati eljárásra vonatkozó adatok

közérdekű adatok, és ezen adatkörön belül a Tanács támogatási döntései nyilvánosak, a regionális programértékelő bizottság e döntéseket előkészítő munkájára vonatkozó adatok viszont nem.

Annak vizsgálata nem tartozik hatáskörömbe, hogy egy szerv milyen módon tart kapcsolatot a sajtószervekkel, milyen eseményekről kell a sajtót értesítenie, és hogyan érvényesülnek a sajtótörvény és a médiatörvény előírásai. Fontosnak tartom azonban, hogy a közfeladatot ellátó szerv valóban segítse elő a közvélemény közérdekű adatokról való tájékoztatását, és érvényesüljön az Avtv. 19. § (1) bekezdésében meghatározott követelmény, különös tekintettel olyan kérdésekre, mint a területfejlesztés, amelyre vonatkozó szabályozás – egy jogi ismeretekkel nem rendelkező személy számára különösen – túlságosan bonyolult, és amely intézményrendszerének működése nehezen áttekinthető. A Tanácsnak is megfelelő tájékoztatást kell adnia a kért adatok, információk közérdekűségéről, nyilvánosságáról, ezek indokáról és a testületek működésére vonatkozó szabályokról. Felhívom a figyelmet az Avtv. 20-21. §-ára, mely szerint a közérdekű adat megismerésére irányuló kérelemnek az adatot kezelő szerv a kérelem tudomására jutását követő legrövidebb idő alatt – legfeljebb 15 napon belül – közérthető formában kell eleget tennie. A kérelem megtagadásáról – annak indokaival együtt – 8 napon belül írásban értesíteni kell a kérelmezőt. Ha a közérdekű adatra vonatkozó kérését nem teljesítik, a kérelmező bírósághoz fordulhat.

Megjegyzem, hogy a területfejlesztési feladatokról, az egyes szervek működéséről adott információ elégtelenségére utal az, hogy a televízió a megyei önkormányzat eljárását kifogásolta, és Ön is a megyei közgyűlés elnökeként fordult hozzám levelével, holott a Trfc. pályázati rendszerével kapcsolatban a jogszabályok a megyei önkormányzat részére nem állapítanak meg feladatot. A fenti ügy megítélésében feltehetően az okozott ellentmondást, és az információk keveredésére, pontatlanságára mutat rá az, hogy egyes fogalmaknak (például pályázatok értékelése) az érintettek eltérő tartalmat tulajdonítanak: Önök döntéselőkészítésként, az újságírók viszont pályázati döntésként értelmezik, és ilyen értelemben használják. Ezúton is szeretném egyértelművé tenni, hogy az információs szabadság biztosaként a közpénzek felhasználásának átláthatóságát, a költségvetési pénzeszközökből történő támogatások nyújtásának megfelelő nyilvánosságát kívánom elősegíteni.

Levelében közölt nézetére hivatkozva tájékoztatom, hogy az országgyűlési biztos sajtónyilatkozatához nincs szükség a megyei önkormányzat vélemény kikérésére. Az érintett szerv álláspontjának kifejtését akkor kérem, ha

vizsgálat lefolytatásához az adott szerv gyakorlati tevékenységének ismerete szükséges.

Állásfoglalásom remélhetőleg segítséget nyújt az információszabadság érvényesüléséhez, a kialakult helyi problémák rendezéséhez. Levelében felvetett egyéb kérdések megítélése nem tartozik feladatkörömbe.

Állásfoglalásomról tájékoztatom Szabó Kingát, a Kapos Televízió főszerkesztőjét is.

Budapest, 2004. november 17.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1659/A/2004)

[Állásfoglalás: az ORTT döntéseinek felülvizsgálata során hozott bírósági határozatok hozzáférhetővé tétele az ORTT-nek nemcsak joga, de kötelessége is]

Dr. Weiszenbergerné dr. Dobos Márta
főigazgató

Országos Rádió és Televízió Testület
Budapest

Tisztelt Főigazgató Asszony!

Ön azzal a kérdéssel fordul hozzám, hogy abban az esetben, ha az ORTT határozatát a műsorszolgáltató a bíróság előtt megtámadta, és az ügyben jogerős bírósági ítélet született, ezen ítéletet az ORTT a honlapján közzéteheti-e.

Parlamenti biztосként támogatok minden olyan kezdeményezést, amely az igazságszolgáltatás átlátható működését segíti.

Az alkotmány 61. §-a szerint a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze. Az Alkotmánybíróság 32/1992. (V. 29.) számú határozatában így fogalmaz: „a közérdekű adatok nyilvánossága és megismerhetősége az alkotmányban biztosított, az alaptörvényből közvetlenül is fakadó alapvető jog. A közérdekű információkhoz való szabad hozzáférés lehetővé teszi a választott népképviselői testületek, a végrehajtó hatalom, a közigazgatás jogszerűségének és hatékonyságának ellenőrzését, serkenti azok demokratikus működését a közügyek bonyolultsága miatt a közhatalmi döntéshozatalra, az ügyek intézésére gyakorolt állampolgári ellenőrzés és befolyás csak akkor lehet hatékony, ha az illetékes szervek felfedik a szükséges információkat.”

Hasonlóan fogalmaz a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban Avtv.) 19. §-a: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy (a továbbiakban együtt: szerv) a feladatkörébe tartozó ügyekben köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását. Az említett szer-

vek rendszeresen közzé- vagy más módon hozzáférhetővé teszik a tevékenységükkel kapcsolatos legfontosabb – így különösen a hatáskörükre, illetékességükre, szervezeti felépítésükre, szakmai tevékenységükre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésére, a birtokukban lévő adatfajtákra és a működésükről szóló jogszabályokra, valamint a gazdálkodásukra vonatkozó – adatokat.

A jelen ügyben nemcsak azt kell figyelembe venni, hogy az ORTT közigazgatási jogkörrel rendelkező országos hatáskörű szerv, hanem azt is, hogy mint közvetlenül az Országgyűlés felügyelete alatt álló szerv kiemelkedő szerepe van a sajtószabadság és a szólásszabadság garanciáinak védelmében. Tevékenységével a demokratikus nyilvánosság ügyét kell segítenie. Az 1996. évi I. törvény a rádiózásról és televíziózásról így szól: az Országos Rádió és Televízió Testület védi és előmozdítja a szólásszabadságot a műsorszolgáltatók piacra lépésének elősegítésével, a tájékoztatási monopóliumok lebontásával és újak létrejöttének megakadályozásával, a műsorszolgáltatók függetlenségének védelmével, figyelemmel kíséri a sajtószabadság alkotmányos elveinek érvényesülését, erről tájékoztatást ad az Országgyűlésnek. [31. § (1) bekezdés]

Egyetértek Önnel abban, hogy a bírósági határozatok nemcsak az ORTT számára adnak iránymutatást, hanem a műsorszolgáltatóknak, sőt minden tájékozódni kívánó állampolgárnak.

Az adatvédelmi biztos már egy 1997-ben kiadott ajánlásában (778/A/1997 számon) megállapította, hogy a környezetvédelmi felügyelőségek és a Környezetvédelmi Főfelügyelőség köteles rendszeresen közzé tenni az általuk bírságolt szervezetek nevét. A jogsértő szervezetek nevének a nyilvánosságra hozatala nem sérti a jóhírnévhez fűződő jogot.

Az akkori állásfoglalás kimondta, hogy a Polgári Törvénykönyvnek a jóhírnév védelméről szóló rendelkezése szerint a jóhírnév sérelmét jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó, azt sértő, valótlan tényről állít, híresztel, vagy valós tény hamis színben tüntet fel. E jogi védelmet nem lehet úgy értelmezni, hogy tilos volna mindennemű olyan tényállítás vagy adatközlés, amely a jogi személy társadalmi, piaci stb. megítélését hátrányosan befolyásolná, például egy közigazgatási határozat elmarasztaló döntése okán.

Ezt az érvelést a jelen ügyben is érvényesnek tartom. Álláspontom tehát, hogy az ORTT határozatainak bírósági felülvizsgálata során hozott határo-

zatok hozzáférhetővé tétele az ORTT-nek nemcsak joga, de kötelessége is. Azt pedig örvendetesnek tartom, hogy a dokumentumokat a testület – külön kérés nélkül is – közzéteszi.

Budapest, 2004. november 22.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1037/K/2004)

[Állásfoglalás: egy kisebbségi önkormányzat működésével kapcsolatos valamennyi közérdekű információ elektronikusan is megismerhetővé tehető]

Fancsali G. János
elnök

Budaörsi Örmény Kisebbségi Önkormányzat
Budaörs

Tisztelt Elnök Úr!

Ön Budaörs Örmény Kisebbségi Önkormányzata képviselő-testületi ülésének nyilvánossága ügyében két kérdést intéz hozzám, melyekre válaszom a következő.

1. „A helyi kisebbségi Önkormányzat képviselőtestülete felett van-e olyan közigazgatási szerv, mely tekintet nélkül a képviselőtestület döntésére, önhatárolással internet-hálózaton közölheti az érintett testület jegyzőkönyveit?”

Több korábbi állásfoglalásomban kifejtettem, hogy nincs hatásköröm annak megállapítására, hogy államigazgatási ügyben az önkormányzatot milyen jogok és köteleességek illetik meg. Álláspontom szerint azonban itt nem államigazgatási ügyben kell döntenem, hanem az alkotmány 61. §-ban meghatározott alapjog érvényesülését kell biztosítani. Az alkotmány 61. §-a szerint a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze.

A közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban Avtv.) 19. §-a szerint az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy (a továbbiakban együtt: szerv) a feladatkörébe tartozó ügyekben köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását. Az említett szervek rendszeresen közzé- vagy más módon hozzáférhetővé teszik a tevékenységükkel kapcsolatos legfontosabb – így különösen a hatáskörükre, illetékességükre, szervezeti felépítésükre, szakmai tevékenységükre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésre, a birtokukban lévő adatfajtákra és a működésükről szóló jogszabályokra, valamint a gazdálkodásukra vonatkozó – adatokat.

Az Avtv. 2. § 4. pontja kimondja: közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső adat.

A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény 27. § (2) bekezdés a) pontja szerint a helyi kisebbségi önkormányzat saját hatáskörében határozza meg szervezeti és működési rendjét. A települési önkormányzat által létrehozott polgármesteri hivatal – a szervezeti és működési szabályzatban meghatározott módon – köteles a helyi kisebbségi önkormányzatok munkáját segíteni. (Nektv. 28. §)

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 17. § bekezdése szerint a képviselő-testület üléséről jegyzőkönyvet kell készíteni, amely a megjelent képviselők és meghívottak nevét, a tárgyalt napirendi pontokat, a tanácskozás lényegét, a szavazás számszerű eredményét és a hozott döntéseket tartalmazza. A választópolgárok – a zárt ülés kivételével – betekinthetnek a képviselő-testület előterjesztésébe és ülésének jegyzőkönyvébe. A zárt ülésről külön jegyzőkönyvet kell készíteni. A külön törvény szerinti közérdekű adat és közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét zárt ülés tartása esetén is biztosítani kell.

Az elmondottakból következik, hogy a képviselőtestület jegyzőkönyvei közérdekű adatok, a zárt ülés kivételével azok tartalmát bárki megismerheti, arról másolatot kérhet, és azt szabadon – akár az internet segítségével is – terjesztheti. A jegyző tehát nem követ el törvénysértést a közzététellel. Mégis kívánatosabb volna, ha a nyilvánosságra hozatalról a két szerv együttesen döntene.

2. Az ülések „nyilvánosságának” kötelező feltétele a meghirdetés és a nyílt ülésstartás. Ezekon felül kötelezhető-e a testület további „nyitásra”?

Engedje meg, hogy utaljak a munkatársammal folytatott ez év augusztusi telefonbeszélgetés tartalmára. Itt megvitatták az elektronikus információszabadság értelmét: az állampolgárok – és jelen esetben a közel tízezer fős örmény kisebbség – minél szélesebb tájékoztatását az őket érdeklő kérdésekről.

Az Avtv. szabályai jelenleg a hozzáférhetővé tételről rendelkeznek. Ez magában foglalja a betekintési jogot és a másolatkérést. Olyan szabály, amely az önkormányzatok, kisebbségi önkormányzatok számára az internetes közzétételt előírja, nincsen.

A kívánatos azonban az, hogy egy önkormányzat vagy egy kisebbségi önkormányzat – ha ennek anyagi és technikai feltételei adottak – a működésével kapcsolatos valamennyi közérdekű információt elektronikusan is megismerhetővé tegye.

Ahogy munkatársam telefonon is felajánlotta, minden információszabadságot érintő kérdésben továbbra is szívesen állok az örmény kisebbségi önkormányzat rendelkezésére.

Budapest, 2004. november 23.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1273/A/2004)

[Állásfoglalás: meg kell teremteni a meteorológiai adatok nyilvánosságának finanszírozási feltételeit]

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványát, melyben az Országos Meteorológiai Szolgálat (OMSZ) közérdekű adatkezelési gyakorlatát kifogásolta, kivizsgáltam, és az alábbiakról tájékoztatom:

1. Beadványának első részében Ön azt kifogásolta, hogy az OMSZ a meteorológiai radar- és műholdképeket csupán hat óránként teszi közzé internetes honlapján, és még azt is 1-2 órás késéssel. Álláspontja szerint a közérdekű adatokat a „legrövidebb időn belül elérhetővé kell tenni mindenki számára. Ennek eszköze napjainkban az internet.”

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) a közérdekű adatok nyilvánosságának biztosítására kétféle eljárást tesz lehetővé. Az egyik, amikor a megkeresett szerv kérelemre szolgáltatja az adatokat, a másik, amikor egyedi adatkérés nélkül az adatkezelő szerv szóban, írásban, elektronikus úton közzéteszi azokat. Ez utóbbival kapcsolatban az Avtv. csupán a következőt tartalmazza:

„19. § (1) Az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy (a továbbiakban együtt: szerv) a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.

(2) Az (1) bekezdésben említett szervek rendszeresen közzé- vagy más módon hozzáférhetővé teszik a tevékenységükkel kapcsolatos legfontosabb – így különösen a hatáskörükre, illetékességükre, szervezeti felépítésükre, szakmai tevékenységükre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésre, a birtokukban lévő adalfajtákra és a működésükről szóló jogszabályokra, valamint a gazdálkodásukra vonatkozó – adatokat. E szervek hatáskör-

ében eljáró személyek neve, beosztása vagy besorolása és munkaköre – ha törvény másként nem rendelkezik – bárki számára hozzáférhető, nyilvános adat. A tájékoztatás módját, a vonatkozó adatok körét jogszabály is megál-
lapíthatja.”

Az Avtv. ezen általános szabályán túl számos jogszabály ír elő közérdekű adatokat kezelő szervek számára – kérelem nélküli – közzétételi kötelezettséget. Az Országos Meteorológiai Szolgálat, valamint elnöke feladat- és hatásköréről szóló 12/1992. (IV. 23.) KTM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 2. § (1) bekezdés b) pontjának 3. francia bekezdése értelmében a Szolgálat „tájékoztatást ad a légköri folyamatok állandó nyomon követéséről, az élet- és vagyonbiztonságot, valamint a mezőgazdaságot szolgáló intézkedések meghozatalához, különös tekintettel a szélsőséges időjárás okozta szükséghelyzetekre és környezeti katasztrófákra.” A rendelet azonban a tájékoztatás módjáról és gyakoriságáról nem szól. Nem kétséges, hogy e tájékoztatás során törekedni kell arra, hogy a lehető legtöbb, folyamatosan aktualizált adat nyilvánosságra kerüljön. Az Ön által kifogásolt gyakorlat azonban jogszabályt nem sért.

2. Beadványában Ön felveti azt a kérdést, hogy az OMSZ adatkezelési gyakorlata általánosságban megfelel-e a törvényeknek.

Az ügyben tájékoztatást kértem Merschich Ivántól, az OMSZ elnökétől, és dr. Erdey Györgytől, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium helyettes államtitkárától, akik egyetértettek abban, hogy az OMSZ feladat- és hatáskörét szabályozó Rendelet több, hatályos törvénnyel is ellentétes. Az Avtv. 2. § 4. pontja szerint „közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső adat”.

Az Avtv. a közérdekű adatok közlésével kapcsolatban az előbbieken idézetteken túl kimondja:

„20. § (1) A közérdekű adat megismerésére irányuló kérelemnek az adatot kezelő szerv a kérelem tudomására jutását követő legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 15 napon belül, közérthető formában tesz eleget. Az adatokat tartalmazó dokumentumról vagy dokumentumrészről annak tárolási módjától függetlenül – költségtérítés ellenében – a kérelmező másolatot kérhet.

(2) A kérelem megtagadásáról – annak indokaival együtt – 8 napon belül írásban értesíteni kell a kérelmezőt.

(3) A közérdekű adat közléséért az adatkezelő szerv vezetője – legfeljebb a közléssel kapcsolatban felmerült költség mértékéig – költségtérítést állapíthat meg. A kérelmező kérésére a költség összegét előre közölni kell.”

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (Kötv.) 12. § (1) bekezdése szerint „mindenkinek joga van a környezetre vonatkozó tényeknek, adatoknak, így különösen a környezet állapotának, a környezetterhelés és a környezethasználat, a környezetszennyezés mértékének, a környezetvédelmi tevékenységnek, terveknek és programoknak, valamint a környezet emberi egészségre gyakorolt hatásainak megismerésére.”

A környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény kihirdetéséről szóló 2001. évi LXXXI. törvény ugyancsak előírja a környezeti adatok nyilvánosságát, a környezeti adatok széles körének kérelem nélküli folyamatos közzétételét. Az Egyezmény néhány rendelkezése ugyan eltér a környezeti információk nyilvánosságát érintő, előbb idézett hazai törvényektől, ugyanakkor a 3. Cikk 6. pontja kimondja, hogy „ezen Egyezmény nem írja elő a környezeti ügyekben az információ hozzáférhetőségére, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban való részvételére és az igazságszolgáltatás igénybevételére vonatkozó, már létező jogosultságok csökkentését.”

A Rendeletet sem az Avtv., sem a Kötv. elfogadását követően nem módosították, 3. §-ának (2) bekezdése ma is úgy szól, hogy „a Szolgálat által gyűjtött és nyilvánosságra nem hozott meteorológiai adatokba való betekintés rendjét elnöke határozza meg”; a 6. § (4) bekezdése kimondja továbbá, hogy „a Szolgálat elnöke a Minisztériummal egyeztetve évente határozza meg a Szolgálat adatainak továbbfelhasználásáért fizetendő díjteleket”.

Az OMSZ adatközlési gyakorlatának vizsgálata ismét felveti azt a kérdést, hogy a jogalkotó sem az Avtv. elfogadásakor, sem azóta nem készített számítást arról, hogy az információszabadság milyen költségekkel jár. A közfeladatot ellátó, ennél fogva az Avtv. hatálya alá tartozó hazai szervezetek közül nem az OMSZ az egyetlen, amelynek működését a költségvetés csupán részben biztosítja. Az OMSZ Rendeletben meghatározott állami feladatainak ellátásáról jelenleg – mintegy felerészben – saját bevételből kénytelen gondoskodni. Ez a helyzet kényszeríti arra, hogy figyelmen kívül hagyva az idézett törvényeket, a kezelésében lévő környezeti adatok közléséért a külön díjszabás alapján megállapított díjat kérje.

Részben e helyzet tarthatatlansága készítette a Minisztériumot és az OMSZ elnökét, hogy 2004-ben elkészítse a meteorológiai tevékenységet átfogóan szabályozó törvény koncepcióját, melynek egyik fontos célja a meglévő szabályok összhangjának megteremtése, és hozzáigazítása az új törvényi rendelkezésekhez. A Minisztérium tájékoztatása szerint a tervezetet 2005 első felében kívánja a tárca az Országgyűlés elé terjeszteni.

A meteorológiai tevékenység és ezen belül a meteorológiai adatok nyilvánosságának az Avtv.-vel, a Kötv.-vel és az Aarhusi Egyezményrel összhangban történő szabályozásakor elengedhetetlennek tartom az OMSZ finanszírozására vonatkozó szabályok olyan módosítását, amely garantálja az információszabadság érvényesülését. Ennek érdekében javaslattal fordulok a pénzügyminiszterhez, hogy az új szabályozás kialakításakor legyen tekintettel arra, hogy az OMSZ finanszírozása nem csupán pénzügytechnikai kérdés, és támogasson egy olyan megoldást, amely világosan elhatárolja az OMSZ közfeladatait a külön vállalkozás keretében végzett egyéb tevékenységétől, és gondoskodjék e közfeladatok ellátásának költségvetési finanszírozásáról.

Az ügy további fejleményeiről természetesen tájékoztatni fogom.

Budapest, 2004. december 20.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1584/A/2004)

[Állásfoglalás: a zárt ülés dokumentumainak kezelése során megfelelő eljárást kell biztosítani a védendő adatok megóvása érdekében]

I.

Az adatvédelmi biztos gyakorlatának tapasztalatai, valamint a jogalkalmazóktól származó jelzések szerint a helyi önkormányzat képviselő-testületének zárt ülésén szereplő ügyek előterjesztéseinek kezelése több esetben aggályokat vet fel. Ennek egyik oka, hogy az önkormányzat szervei egyes esetekben helytelenül értelmezik, illetve alkalmazzák a helyi önkormányzatról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.), illetve a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) szabályait, másrészt nem alakították ki azokat a technikai és szervezési intézkedéseket, amelyek az említett törvények betartását biztosíthatják.

Az adatvédelmi biztos gyakorlatában felmerült ügyekben kifejtett álláspontomat – az Avtv. 24. § d) pontjában foglalt jogkörömben eljárva – az alábbiakban foglalom össze.

II.

Az Ötv. 12. §-ának (4)-(5) bekezdése szerint:

„(4) A képviselő-testület

a) zárt ülést tart választás, kinevezés, felmentés, vezetői megbízatás adása, illetőleg visszavonása, fegyelmi eljárás megindítása, fegyelmi büntetés kiszabása és állásfoglalást igénylő személyi ügy tárgyalásakor, ha az érintett a nyilvános tárgyalásba nem egyezik bele; továbbá önkormányzati hatósági, összeférhetlenségi és kitüntetési ügy, valamint vagyonyilatkozattal kapcsolatos eljárás tárgyalásakor;

b) zárt ülést rendelhet el a vagyonával való rendelkezés és az általa kiírt pályázat tárgyalásakor, ha a nyilvános tárgyalás üzleti érdeket sértene.

(5) A zárt ülésen a képviselő-testület tagjai, a kisebbségi szószóló és a jegyző, továbbá meghívása esetén az érintett és a szakértő vesz részt. Törvény előírhatja, mely esetben kötelező az érintett meghívása.”

Az Ötv. 17. §-ának (3) bekezdése szerint „a választópolgárok – a zárt ülés kivételével – betekintheznek a képviselő-testület előterjesztésébe és ülésének jegyzőkönyvébe. A zárt ülésről külön jegyzőkönyvet kell készíteni. A külön törvény szerinti közérdekű adat és közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét zárt ülés tartása esetén is biztosítani kell.”

III.

Az eddigi gyakorlatomban számos esetben kellett állást foglalnom az említett szabályoknak – Avtv.-vel összhangban álló – értelmezéséről. A zárt képviselő-testületi ülés indoka a személyes adatok (önkormányzati hatósági ügyben az ügyfelek adatainak) védelméhez fűződő jog, illetve az üzleti titkok védelmének érvényre juttatása, amelyek azonban különböző megközelítést igényelnek a zárt ülés egyes eseteiben.

Az Ötv. 12. §-ának (4) bekezdése szerint a képviselő-testület háromféleképpen tart zárt ülést:

- választás, kinevezés, felmentés, vezetői megbízatás adása, illetőleg visszavonása, fegyelmi eljárás megindítása, fegyelmi büntetés kiszabása és állásfoglalást igénylő személyi ügy tárgyalásakor, ha az érintett a nyilvános tárgyalásba nem egyezik bele;
- önkormányzati hatósági, összeférhetlenségi és kiténtetési ügy, valamint vagyonyilatkozattal kapcsolatos eljárás tárgyalásakor, az érintett esetleges beleegyezésétől függetlenül;
- vagyonával való rendelkezés és az általa kiírt pályázat tárgyalásakor, ha a nyilvános tárgyalás üzleti érdeket sértene.

1. Zárt ülés tartása az érintett nyilatkozata alapján

a) Az Avtv. és a személyes adatok védelmével összefüggő alkotmánybírószági határozatok szerint az információs önrendelkezési jog tartalma, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról. E jogot az Ötv. 12. §-a (4) bekezdésének a) pontjának első fordulata azáltal biztosítja, hogy nyilatkozattételi lehetőséget ad az érintettnek a zárt ülés kérdésében. E nyilatkozat megtételéhez azonban az érintettnek tudnia kell, milyen ügyben milyen személyes adatai feltárására kerülhet sor. Az információs önrendelkezési jogból következően a képviselő-testület kötve van az érintett nyilatkozatához, azt nem bírálhatja felül, az érintett rendelkezési jogát

nem vonhatja el. Amennyiben az érintett nyilatkoztatására nem kerül sor, illetve nem nyilatkozik, a képviselő-testületnek zárt ülést kell tartania.

A képviselő-testületi ülés zárttá minősítése nem tekinthető abszolút érvényűnek, nem vezethet az érintett információs önrendelkezési jogának csorbításához sem. Amennyiben tehát az érintett a zárt ülést követően a nyilvános üléshez való hozzájáruló nyilatkozatát pótolja, avagy a zárt ülés tartását kérő nyilatkozatát visszavonja, akkor a zárt képviselő-testületi ülés őt érintő része a továbbiakban nyilvános ülésnek tekintendő. Abban az esetben, ha az érintett nem kapott meghívást az ülésre, vagy meghívása ellenére azon nem vett részt, az Avtv. 11. §-ára hivatkozva a zárt ülés jegyzőkönyvének a rá vonatkozó részét megismerheti, amennyiben törvény másként nem rendelkezik [például önkormányzati hatósági ügyekben az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény 41. § (3) bekezdése, illetve a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2003. évi CXL. törvény 68. §-a].

A későbbi viták elkerülése érdekében célszerű, ha akár az előterjesztéshez, akár a jegyzőkönyvhöz csatolják az érintett nyilatkozatát, amely alapján megállapítható, hogy az ülés nyíltnak vagy zárttak tekintendő-e (a nyilatkozat elmulasztása esetén e tényt célszerű az előterjesztő által a jegyzőkönyvben rögzíteni). Amennyiben az ülés jellege megváltozik, ezt a jegyzőkönyv megfelelő részénél záradék formájában ugyancsak célszerű feltüntetni.

b) A képviselő-testület hatáskörébe tartozó választás, kinevezés esetén a képviselő-testület több jelölt közül is választhat. Minden érintettet önállóan, a többi jelölttől függetlenül megilleti a nyilatkozattétel joga. Egyértelmű a helyzet, ha valamennyi érintett azonosan nyilatkozik, tehát mindannyian nyílt vagy mindannyian zárt ülés tartását kérik. Amennyiben az érintettek eltérően nyilatkoznak (vagyis van legalább egy olyan személy, aki zárt ülés tartását kéri), akkor is zárt ülést kell elrendelni valamennyi érintett vonatkozásában, ugyanis az Ötv. hivatkozott szabálya szerint nem az egyes pályázatokat, hanem egy adott személyi ügyet (például egy intézmény vezetőjének kiválasztása) lehet zárt vagy nyílt ülésen tárgyalni.

Amennyiben azonban a személyi ügyek egymástól különválaszthatóak, a képviselő-testület akkor jár el helyesen, ha az egyes személyekre vonatkozó ügyeket külön napirend keretében tárgyalja.

2. Zárt ülés tartása mérlegelés nélkül

Önkormányzati hatósági, összeférhetlenségi és kitüntetési ügy, valamint

vagyonnyilatkozattal kapcsolatos eljárás tárgyalásakor a képviselőtestületnek az érintett esetleges beleegyezésétől függetlenül zárt ülést kell tartania. Ezen ügycsoportok egy része az önkormányzati képviselőket érinti, mások a képviselőtestület tagjain kívüli személyeket.

Nem tartozik az adatvédelmi törvény hatálya alá, ha az érintett a kizárólag saját magára vonatkozó olyan információt tár a nyilvánosság elé, amely a zárt ülésen hangzott el. Más személyre vonatkozó adatok esetében azonban már figyelemmel kell lennie az Avtv., illetve az Ötv. szabályaira.

3. Zárt ülés tartása az önkormányzat vagyonával való rendelkezés és az általa kiírt pályázat tárgyalásakor

Az önkormányzat vagyonával való rendelkezés és az általa kiírt pályázat tárgyalásakor a zárt tárgyalás elrendelésének két feltétele van:

- a nyilvános tárgyalás üzleti érdeket sértene,
- a képviselő-testület minősített többséggel dönt a zárt tárgyalásról.

A közérdekű adatok nyilvánosságához fűződő jogot sérti, ha a képviselőtestület az említett feltételek bármelyikének hiányában zárt ülést rendel el. Másik oldalról, ha a képviselő-testület a zárt ülés kérdésében a szavazást elmulasztja, az ülés adott része nem tekinthető zárt ülésnek, és azt utólag sem lehet annak minősíteni.

Különösen erre az esetre, de az 1. pontban tárgyalt esetre is vonatkozik az Ötv. 17. §-a (3) bekezdésének utolsó mondata, miszerint „a külön törvény szerinti közérdekű adat és közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét zárt ülés tartása esetén is biztosítani kell.” Az adatvédelmi biztos töretlen gyakorlata szerint a zárt tárgyalás tartása nem jelenthet hivatkozási alapot arra, hogy a tárgyaláson meghozott döntést is elzárják a nyilvánosság elől. A törvény hivatkozott szabálya ezt teszi egyértelművé.

A közérdekű adatok és a közérdekből nyilvános adatok elhatárolása érdekében fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy az Avtv. 2. §-ának 4. és 5. pontja alapján a jogi személyek, jogi személyiség nélküli szervezetek adatai nem válnak közérdekű adattá pusztán amiatt, mert bekerülnek egy közfeladatot ellátó szerv kezelésébe. Közfeladatot ellátó szervnek, személynek nem minősülő természetes személyre, jogi személyre, illetve jogi személyiség nélküli szervezetre vonatkozóan törvénynek kell kimondania valamely adat nyilvánosságát, megjelölve a nyilvánosságra hozandó adatkört is.

A teljesség igénye nélkül: biztosítani kell a nyilvánosságot az önkormányzati képviselők, a polgármester összeférhetlenségi ügyében, a vagyonnyilat-

kozatával kapcsolatos eljárás során hozott határozatok közül azoknak, amelyek a képviselő mandátumára kihatással vannak. Hasonlóképpen nyilvánosak azok a határozatok, amelyek a képviselő-testület kinevezési, választási jogkörébe tartozó személyek – külön törvény szerinti – nyilvános adatait tartalmazzák. A vagyonnal történő gazdálkodás, a pályázatok elbírálása során az Ötv.-n kívül figyelembe kell venni egyéb törvényeket is.

Az Avtv. 19. § (1) bekezdése ezzel kapcsolatban kimondja: „Az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy (a továbbiakban együtt: szerv) a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.”

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 81. § (2)-(3) bekezdései szerint:

„(2) Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek nyilvánosságra hozatala, illetéktelenek által történő megszerzése vagy felhasználása a jogosult jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekeit sértené vagy veszélyeztetné, és amelynek titokban tartása érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket megtette.

(3) Nem minősül üzleti titoknak az állami és a helyi önkormányzati költségvetés, illetve az európai közösségi támogatás felhasználásával, költségvetést érintő juttatással, kedvezménnyel, az állami és önkormányzati vagyon kezelésével, birtoklásával, használatával, hasznosításával, az azzal való rendelkezéssel, annak megterhelésével, az ilyen vagyont érintő bármilyen jog megszerzésével kapcsolatos adat, valamint az az adat, amelynek megismerését vagy nyilvánosságra hozatalát külön törvény közérdekből elrendeli. A nyilvánosságra hozatal azonban nem eredményezheti az olyan adatokhoz – így különösen a technológiai eljárásokra, a műszaki megoldásokra, a gyártási folyamatokra, a munkaszervezési és logisztikai módszerekre, továbbá a know-how-ra vonatkozó adatokhoz – való hozzáférést, amelyek megismerése az üzleti tevékenység végzése szempontjából aránytalan sérelmet okozna, feltéve, hogy ez nem akadályozza meg a közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét.”

A képviselő-testület bizottságainak működésére a képviselő-testület működésére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Amennyiben azonban a képviselő-testület az Ötv. 12. § (4) bekezdés b) pontjában foglalt esetben nem rendel el zárt ülést, ez a döntés kihat az előterjesztés és a bizottsági ülések jegyzőkönyveinek minősítésére is.

IV.

Az Ötv. 17. §-ának (3) bekezdése szerint a választópolgárok nem tekinthetnek be a zárt ülésen szereplő ügyek előterjesztéseibe, illetve a zárt ülés jegyzőkönyvébe. Az önkormányzat szerveinek azonban nemcsak ezt kell megakadályozniuk, hanem azt is, hogy – a személyes adatok tekintetében az Avtv. 5. és 10. §-ával összhangban – az önkormányzat szervei maguk se sértsék meg a személyes adatok védelméhez fűződő, illetve egyéb más védett érdekeket.

A célhoz kötöttség elve szerint *„csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig”* [Avtv. 5. § (2) bekezdés].

Az adatbiztonság (Avtv. 10. §) követelménye, pedig a szükséges technikai és szervezési intézkedéseket követeli meg az adatkezelőktől.

1. A képviselő-testület zárt ülésére elkészítendő előterjesztések száma

Az Ötv. 12. §-ának (5) bekezdése értelmében *„a zárt ülésen a képviselő-testület tagjai, a kisebbségi szószóló és a jegyző, továbbá meghívása esetén az érintett és a szakértő vesz részt”*. Az ülés résztvevői értelemszerűen megismerhetik a zárt ülésen szereplő előterjesztéseket, illetve – amennyiben csak egyes napirendi pontok tárgyalásánál lehetnek jelen – az adott napirend előterjesztéseit, valamint jegyzőkönyvét. Az Ötv. különböző rendelkezései alapján a képviselő-testületi ülés résztvevői, továbbá a képviselő-testület bizottságainak tagjai, a polgármesteri hivatalnak az előterjesztés és a jegyzőkönyv elkészítésében részt vevő dolgozói, valamint – a képviselő-testület (bizottság) ülését követően – a törvényességi ellenőrzést végző közigazgatási hivatal vezetője jogosult a zárt ülés előterjesztései, illetve a jegyzőkönyvének tartalmát megismerni. E személyek esetén a *„szükséges mérték”* túllépéséről nem lehet beszélni.

A célhoz kötöttség elvére figyelemmel tehát a zárt ülésekre beterjesztendő iratokat – az irattári példányon felül – annyi példányban célszerű elkészíte-

ni, ahány példány a döntésben résztvevők (a képviselő-testület és a bizottságok tagjai, az ülésre, illetve az adott napirendhez tanácskozási joggal meghívottak, stb.), valamint a közigazgatási hivatal tájékoztatásához elengedhetetlen. Az Avtv.-vel összhangban van az a megoldás is, amely szerint az egyes másolati példányokat számozással látják el és regisztrálják, ki kapta az egyes példányokat.

2. A zárt ülés előterjesztéseinek sorsa a zárt ülést követően

A zárt ülés tartásának indokaira figyelemmel a zárt ülés dokumentumainak megismerésére jogosultak illetékteleneknek nem adhatnak felvilágosítást azok tartalmáról, számukra azokat nem továbbíthatják, annak megtekintését nem tehetik lehetővé. Az előterjesztéssel érintettek is illetéktelennek minősülhetnek, amennyiben jogaikat törvény korlátozza (önkormányzati hatósági ügyben például az ügyfelek nem ismerhetik meg a tanácskozásról és szavazásról készült jegyzőkönyvet).

Adatvédelmi szempontból öröndetes, ha a zárt ülésre készült előterjesztéseket a képviselő-testületi, illetve a bizottsági ülés résztvevői az érdemi döntést követően visszaszolgáltattják. Erre azonban nem kötelezhetőek, szabadon mérlegelhetik, hogy a kérésnek eleget tesznek-e. Helyesnek tartom, ha a polgármester figyelmezteti az ülés résztvevőit az ügyben elhangzott információk bizalmas kezelésére, az azzal kapcsolatos titoktartási kötelezettségre.

Arról, hogy a zárt ülést követően a zárt ülés előterjesztéseit, illetve az ahhoz kapcsolódó egyéb dokumentumokat meddig lehet, illetve kell megőrizni (azaz mennyi az Avtv. 5. §-ában meghatározott „szükséges idő”), nem az egyes előterjesztések esetén külön-külön, hanem az önkormányzat és szervei iratkezelési szabályzatában, illetve irattári tervében kell ügýtípusonként rendelkezni. Az egyes ügycsoportokra érvényes selejtezési határidőt a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény, valamint a helyi önkormányzatok iratkezelési mintaszabályzatáról szóló 38/1998. (IX. 4.) BM rendelet szabályaira figyelemmel kell meghatározni.

V.

Önmagában a szigorú adatvédelmi, iratkezelési előírások érvényesítése nem nyújthat garanciát arra, hogy az érintettek jogait tiszteletben tartsák. Bízom abban, hogy az önkormányzati képviselők és az önkormányzatok köztisztviselői egyaránt hűek esküjükhöz, és megtartják hazánk alkotmányos jogszabályait. Ezt a jogkövető magatartást előmozdíthatja, ha az önkor-

mányzat tisztségviselői részletesen tájékoztatják az önkormányzati képviselőket, köztisztviselőket a személyes adatok és az üzleti titok védelmét szolgáló jogszabályi előírásokról, a jogsértéssel kapcsolatos (adatvédelmi, polgári jogi, büntetőjogi) szankciókról, az adatkezelési szabályok megsértése esetén pedig a – törvényekben előírt módon – felelősségre vonást kezdeményeznek.

Budapest, 2005. január 17.

Dr. Péterfalvi Attila

(1926/H/2004)

FÜGGELÉK

Az iroda szervezete és gazdálkodása

A 2003. évi beszámoló parlamenti fogadtatása

Az Országgyűlés az adatvédelmi biztos 2003. évi beszámolóját 333 igen szavazattal – ellenszavazat és tartózkodás nélkül – elfogadta.

Az iroda szervezete és gazdálkodása

Az Adatvédelmi Biztos Irodájánál – a 2004. december 31-i állapot szerint – 45 főállású és 1 részfoglalkozású munkatárs dolgozik. Betöltetlen álláshely nincs. Az alábbiakban a 2004. év kiadásait mutatjuk be a hivatal egészére vonatkozó beruházási kiadások, üzemeltetési költségek és áfa nélkül. A közölt összegek ezer forintban értendők.

Személyi kiadások:

illetmények (153 913)

jutalom (30 044)

napidíj (1 871)

megbízási díj (1 442)

egyéb juttatások (13 463)

Személyi kiadások összesen:

200 733

Munkáltatót terhelő járulékok összege:

60 041

Dologi kiadások:

külföldi kiküldetés (9 609)

nyomda (2 606)

fordítás, lektorálás, megbízás (1 194)

irodaszer, telefon, gépkocsi üzemeltetés (3 302)

reprezentáció (896)

egyéb kiadások (9 401)

Dologi kiadások összesen:

27 008

Az összes kiadás:

287 782

Peter Schaar a Német Szövetségi Köztársaság adatvédelmi biztosának levele

Tisztelt Dr. Péterfalvi Attila!

2004. május 1-én a polgárok Európa-szerte lelkesen ünnepelték az Európai Unió bővítését, a tíz új tagállam belépését. Az Önök országa az Európai Unió felnőtt tagjává vált. Többéves előkészület és fáradságos munka zárult most le véglegesen, és az Önök törekvése, hogy az európai nemzetek családjának egyenjogú tagjai legyenek, beérett.

Mint a 29. cikk munkacsoport elnöke és alelnöke ebből a valóban történelmi alkalomból őszintén gratulálunk Önnek, és osztozunk örömeiben ebben a megható pillanatban. Reméljük, hogy országuk utóbbi években dédelgetett vágyai a jövőben valóra válnak.

Nagy öröm számunkra, hogy e csoport tagjaként szívből üdvözölhetjük Önöket. Munkacsoportunk feladatai sokfélék és nagyratörőek. A minket érintő feladatok száma nő, amelyek ugyanakkor egyre összetettebbé válnak. Meggyőződésünk, hogy az új tagállamok lendületet adnak a munkacsoportnak, és tevékenységünket friss ötletekkel, és új elképzelésekkel gazdagítják. Már megfigyelőként is sikeresen hozzájárultak munkánkhoz, most azonban még aktívabb részvételükre számítunk a munkacsoportban. Érdeklődve várjuk az EU-irányelv végrehajtásával kapcsolatos tapasztalataikat, de meghallgatjuk problémáikat és panaszait is.

Közös erőfeszítéssel és az európai együttműködés szellemében együttes erővel látjuk majd el jövőbeni feladatainkat, melynek során polgáraink érdekében a legjobb megoldás felkutatására törekszünk.

Nagyon örülünk, hogy folytathatjuk Önnel a munkát, és a jövőre nézve minden jót kívánunk!

2004. május 12.

*Maradunk tisztelettel:
Peter Schaar
a 29-es Munkacsoport elnöke*

Az adatvédelmi biztos az elektronikus médiában és a nyomtatott sajtóban 2004. január 1. és december 31. között

A 2004-es évre vonatkozó sajtófigyelés eredményeinek összegzéseként 117 alkalommal jelent meg olyan hír, ahol az adatvédelmi biztost említették az általa vizsgált ügyek kapcsán.

2004 év során a biztos 127 alkalommal nyilatkozott a különböző televízió csatornákon, a rádió adókon 93 nyilatkozat hangzott el.

A mellékelt táblázatok a biztos nyilatkozatait és szerepléseit tartalmazzák témák szerinti bontásban.

Dr. Péterfalvi Attila nyilatkozatai az elektronikus és a nyomtatott médiában 2004. 01. 01. és 12. 31. között

Összesen:	343	100,00%
Rádió	93	27,11%
Televízió	127	37,03%
Nyomtatott sajtó	123	35,86%

Témák szerinti felbontásban	Nyilatkozatok száma
Adatvédelem általában	57
Hálapénz	33
Személyes adatok általában	31
Közérdekű adatok nyilvánossága általában	25
Holocaust	23
Adólista	16
Keller-ügy	14
Bekamerázás	14
Malév	10
Biometrikus azonosítás	10
VPOP - Cukorimport	10
Egészségügyi adatok	10
Fidesz-petíció	9
Hivatal általában / Éves beszámoló	9
Nagy Testvér Díj	9
Grespik-ügy	8

Témák szerinti felbontásban	Nyilatkozatok száma
Parlamenti nyilvánosság	8
Ügynöktörvény	8
BKV adatkezelése	7
Postai adatfeldolgozás	6
Titokvédelem	6
Beléptetőrendszer	5
Csuklópánt / Betegcsere	4
Lehallgatás / Munkahelyi levelezés ellenőrzése	4
Petesejt adományozás	3
HIV-szűrés	2
Sutka-levél	1
Mobiltelefonos ellenőrzés	1

Dr. Péterfalvi Attila említése a médiumokban

TÉMÁK	Napilap	Hetilap	Regionális lapok
Hálapénz	17	4	2
Adatvédelem általában	18	5	4
Malév	13	4	
Titokvédelem	4		1
Biometrikus azonosítás	4		
Csuklópánt / Betegcsere	5		
HIV-szűrés	2	1	
Holocaust	21	12	2
Bekamerázás	5	3	
Nagy Testvér Díj	5	3	
Sutka-levél	10		
Inkubátor	2		
Közérdekű adatok nyilvánossága általában	19	1	1
Adóslista	4	1	3
VPOP - Cukorimport	4	1	
Keller-ügy	31	6	6
Egészségügyi adatok	5		3
Személyes adatok általában	6		2
Lehallgatás / Munkahelyi levelezés ellenőrzése	3	1	

TÉMÁK	Napilap	Hetilap	Regionális lapok
Grespik-ügy	5		
Fidesz-petíció	7		2
Parlamenti nyilvánosság	3	1	
Hivatal általában / Éves beszámoló	3		
BKV adatkezelése	10		
Postai adatfeldolgozás	7		1
Mobiltelefonos ellenőrzés	3		
RTL Klub - Anyacsavar	2		
Petesejt adományozás	1	1	
Beléptetőrendszer	2		
Ügynöktörvény	4		
Összesen:	225	44	27

A Nagy Testvér Díj jelöléssel kapcsolatos körülmények, a díj elnyerése

2004. október 19-én érkezett levelében a – díjat létrehozó – Privacy International nemzetközi vezetőbizottságának tagja arról értesítette az adatvédelmi biztost, hogy szerepel a hazai Nagy Testvér Díjra jelöltek listáján, *„mivel egy interjúban azt nyilatkozta, hogy az áruházi próbafülkék bekamerázása – amennyiben erre tábla hívja fel a figyelmet – adatvédelmi szempontból nem kifogásolható eljárás, hiszen ebben az esetben magánterületről van szó, és a vásárlók ráutaló magatartással hozzájárulnak adataik kezeléséhez, ha bemennek a próbafülkébe”*.

2004. október 21-én az adatvédelmi biztos – élve a szervezők által felajánlott „ellenvetés” lehetőségével – válaszlevelében az alábbiak szerint kifogásolta a jelölését: *„jelölésemnek semmi köze sincs a Nagy Testvér Díj deklarált céljához, [...] a jelölést nem ezzel az egy mondatral ‘érdemeltem ki’*. Az adatvédelmi biztos e kifogásával arra kívánt rávilágítani, hogy a *„zsúri – megismételve a 2002. évi díjátadás körüli hibájukat, például figyelmetlenségüket, elfogultságukat – ismét eltért a nemzetközi díj eredeti célkitűzésétől, veszélyeztetve ezzel a kezdeményezés komolyságát”*.

2004. november 11-én a díj honlapján már úgy szerepel, hogy az adatvédelmi biztos jelölt *„az öltözőfülkék bekamerázásával kapcsolatos és egyéb, a hazai privacy-kultúrára rombolóan ható nyilatkozataiért”*. Indoklásként az szerepel, hogy *„Péterfalvi Attila adatvédelmi biztosként azt nyilatkozta, hogy adatvédelmi szempontból az áruházi próbafülkék bekamerázása – amennyiben erre tábla hívja fel a figyelmet – megfelelő eljárás, hiszen ebben az esetben magánterületről van szó, és a vásárlók ráutaló magatartással hozzájárulnak adataik kezeléséhez, ha bemennek a próbafülkébe. Péterfalvi Attila ilyen és hasonló nyilatkozatai rombolóan hatnak a hazai privacy-kultúrára, az adatvédelem megbecsültségére”*.

2004. november 15-én a díj zsűrijének egy tagja a Pont című újságban már úgy *„adja el”* az adatvédelmi biztos jelölését, hogy arra azért kerül sor, mert a biztos szerint a kamerák élő – rögzítés nélküli – képe nem minősül adatkezelésnek, holott az ezzel ellentétes álláspont *„az adatvédelmi törvényből levezethető”*.

2004. november 25-én került sor a Nagy Testvér Díj átadó rendezvényre, amelyen az – internetezőik szavazatai alapján – elnyert közönségdíjat az adatvédelmi biztos személyesen vette át. A díj honlapja szerint *„[...] a 2342 szavazat közül 917-et kapott meg, míg az utána következő csupán 658-at.”*

Az adatvédelmi biztos által 2004-ben véleményezett jogszabálytervezetek

Törvények

- 2004. évi XXIII. törvény az Európa-tervvel és az európai uniós csatlakozással kapcsolatos, a belügyi ágazatba tartozó egyes törvények módosításáról (81/J/2004)
- 2004. évi XXXV. törvény az elektronikus pénzt kibocsátó szakosított hitelintézetéről (180/J/2004)
- 2004. évi XXIX. törvény az európai uniós csatlakozással összefüggő egyes törvénymódosításokról, törvényi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról (181/J/2004)
- 2004. évi XLVI. törvény az Állami Számvevőszékről szóló 1989. évi XXXVIII. törvény módosításáról (228/J/2004)
- 2004. évi XXVI. törvény az egyes szociális és egészségügyi tárgyú törvények módosításáról (236/J/2004)
- 2004. évi XLV. törvény az európai részvénytársaságról (247/J/2004)
- 2004. évi XXXVII. törvény a polgári repülés biztonsága elleni jogellenes cselekmények leküzdéséről szóló, 1971. szeptember 23-án, Montrealban elfogadott Egyezményt kiegészítő, a nemzetközi polgári repülést szolgáló repülőterek elleni jogellenes és erőszakos cselekmények visszaszorításáról szóló, 1988. február 24-én, Montrealban aláírt Jegyzőkönyv kihirdetéséről (302/J/2004)
- 2004. évi LV. törvény az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény módosításáról (310/J/2004)
- 2004. évi LXX. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosításáról (321/J/2004)
- 2004. évi XLVIII. törvény a pénzügyi szolgáltatásokhoz kapcsolódó egyes törvények módosításáról (338/J/2004)
- 2004. évi LXXVI. törvény a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény módosításáról (339/J/2004)

- 2004. évi XXVII. törvény egyes pénzügyi tárgyú törvények jogharmonizációs célú módosításáról [11. §. (2)] (364/J/2004)
- 2004. évi XL. törvény a büntető jogszabályok módosításáról (417/J/2004)
- 2004. évi LXVII. törvény a Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett térség terület- és vidékfejlesztését szolgáló program (a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése) közérdekűségéről és megvalósításáról (486/J/2004)
- 2004. évi LXV. törvény a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó szabályokat tartalmazó egyes törvények módosításáról, illetve a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról (588/J/2004)
- 2004. évi LXXIX. törvény az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23-án kelt Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezményének kihirdetéséről (723/J/2004)
- 2004. évi CXXXVII. törvény a Nemzeti Audiovizuális Archívumról (990/J/2004)
- 2004. évi LV. törvény az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény módosításáról (1013/J/2004)
- 2004. évi LXXXIV. törvény a pénzügyi konglomerátumok kiegészítő felügyelete tekintetében egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról (1071/J/2004)
- 2004. évi CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról (1147/J/2004)
- 2004. évi CX. törvény a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Általános Konferenciája 85. ülészakán elfogadott, a magán-munkaközvetítő ügynökségekről szóló 181. számú Egyezmény kihirdetéséről (1189/J/2004)
- 2004. évi XCVII. törvény a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény, valamint a közbeszerzéssel összefüggésben egyes törvények módosításáról (1311/J/2004)
- 2004. évi LXXXVII. törvény a polgári szolgálatról szóló 1997. évi XXI. törvény módosításáról (1347/J/2004)
- 2004. évi CXXXVII. törvény a Nemzeti Audiovizuális Archívumról (1384/J/2004)
- 2004. évi CXXXII. törvény a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról (1606/J/2004)

- A környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (25/J/2004)
- Az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelme érdekében az Európai Csalásellenes Hivatallal (OLAF) kapcsolatos együttműködésről, továbbá az OLAF Koordinációs Irodáról szóló törvény tervezete (117/J/2004)
- Az állam által kötött egyes nemzetközi szerződésekből származó tulajdoni sérelmek részleges kárpótlásáról szóló törvény tervezete (137/J/2004)
- Egyes választási törvények módosításáról szóló törvény tervezete (147/J/2004)
- A családon belüli erőszak miatt alkalmazandó távoltartó rendelkezésről szóló törvény tervezete (206/J/2004)
- Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (217/J/2004)
- A bűncselekményekből származó javak külföldre való visszajuttatásáról szóló törvény tervezete (224/J/2004)
- A többletkészlet adóról szóló törvény tervezete (229/J/2004)
- A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény, a magánnyugdíjról és magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény, valamint az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (256/J/2004)
- Az egységes közszolgálati törvény tervezete (259/J/2004)
- A biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (299/J/2004)
- A pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (357/J/2004)
- Az árapasztó tározókhoz tartozó területek biztosításáról szóló törvény tervezete (404/J/2004)
- A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás szabályairól szóló törvény tervezete (431/J/2004)
- Az egységes közszolgálati törvény általános részéről, a társadalmi és költségvetési hatásokról, különös tekintettel a foglalkoztatásban és

- az illetményrendszerben bekövetkező változásokra, valamint a közszolgálati hivatal létrehozásáról szóló törvény tervezete (477/J/2004)
- A Humán Genetikai Bizottság által készített – a személyes genetikai adatok védelméről, a genetikai kutatásokról, teszt- és szűrővizsgálatokról, valamint a biobankokról - szóló törvény tervezete (523/J/2004)
 - Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (742/J/2004)
 - A honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló törvény tervezete (946/J/2004)
 - A nemzeti akkreditálásról szóló törvény tervezete (947/J/2004)
 - Az ifjúsággal kapcsolatos közfeladatokról, az ifjúság társadalmi részvételéről és az ifjúsági intézményrendszerről szóló törvény szakmai koncepciójának tervezete (948/J/2004)
 - A büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet felváltását célzó, a büntetés-végrehajtási joganyagot újraszabályozó törvény tervezete (1188/J/2004)
 - Egyes törvények választásokkal összefüggő módosításáról szóló törvény tervezete (1190/J/2004)
 - Az elektronikus információszabadságról szóló törvény tervezete (1212/J/2004)
 - A felsőoktatási törvény tervezete (1213/J/2004)
 - A pénzmosás elleni III. irányelvről szóló törvény tervezete (1264/J/2004)
 - Az adókról, járulékokról és egyéb költségvetési befizetésekről szóló törvények 2005. évre vonatkozó módosításáról szóló törvény tervezete (1290/J/2004)
 - A regisztrációs adóról szóló törvény tervezete (1308/J/2004)
 - A bennfentes kereskedelemről és a piacbefolyásolásról szóló törvény tervezete (1318/J/2004)
 - A környezetvédelmi termékdíjakról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény módosításáról készült törvény tervezete (1361/J/2004)
 - A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (1383/J/2004)
 - A népesség személyi, családi és lakásviszonyainak képviseleti minta alapján történő 2005. évi felméréséről szóló törvény tervezete (1391/J/2004)

- A távhőszolgáltatásról szóló törvény tervezete (1398/J/2004)
- A büntető jogszabályok módosításáról szóló törvény tervezete (1471/J/2004)
- A fegyveres és rendvédelmi szervekkel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló törvény tervezete (1475/J/2004)
- A vállalkozás keretében végzett személy- és vagyoni védelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyoni védelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló 1998. évi IV. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (1481/J/2004)
- A bűnügyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló 1999. évi LXXXV. törvény tervezete (1522/J/2004)
- A Magyar Köztársaság gyorsforgalmi közúthálózatának közérdekűségéről és fejlesztéséről szóló 2003. évi CXXVIII. törvény, és az azzal összefüggő egyes törvények módosításáról szóló törvény tervezete (1546/J/2004)
- Az Európai Szociális Charta kihirdetéséről szóló 1999. évi C. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (1562/J/2004)
- A határőrizetről és a Határőrségről szóló 1997. évi XXXII. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (1572/J/2004)
- A vasúti közlekedésről szóló törvény tervezete (1573/J/2004)
- A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (1593/J/2004)
- A Magyar Köztársaság 2005. évi költségvetéséről szóló törvény tervezete (1605/J/2004)
- A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 2. sz. mellékletének módosításáról szóló törvény tervezete (1605/J/2004)
- A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (1607/J/2004)
- A mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről és az ezzel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2003. évi LXXIII. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (1619/J/2004)
- A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (1628/J/2004)
- Egyes pénz- és tőkepiaci tárgyú törvények módosításáról szóló 2002. évi LXIV. törvény tervezete (1660/J/2004)

- Az üvegházhatású gázok kibocsátási egységeinek kereskedelméről szóló törvény tervezete (1709/J/2004)
- A csődről szóló törvény tervezete (1774/J/2004)
- A humángenetikai adatok védelméről, valamint a genetikai vizsgálatok és kutatások szabályairól szóló törvény átdolgozott tervezete (1956/J/2004)
- A távértékesítés keretében kötött pénzügyi ágazati szolgáltatási szerződésekről szóló törvény tervezete (1986/J/2004)
- A közúti közlekedésről szóló 1988 évi I. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (1987/J/2004)
- A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény, a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény és más törvények módosításáról szóló törvény tervezete (1887/J/2004)
- A növényvédelemről szóló 2000. évi XXXV. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (1905/J/2004)
- A közéleti szerepet betöltő személyek állambiztonsági múltjának nyilvánosságra hozataláról szóló törvény tervezete (1910/J/2004)
- Az egyes nem peres eljárásokról és a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (1911/J/2004)
- A T/8985. sz. alatt benyújtott – polgárőrségről szóló – képviselői önálló indítvány (361/J/2004)
- A magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény módosításáról szóló T/10731. számú képviselői önálló indítványról készült kormány-előterjesztés tervezete (1339/J/2004)

Kormányrendeletek

- 22/2004. (II. 16.) Korm. rendelet a felnőttképzést folytató intézmények és a felnőttképzési programok akkreditációjának szabályairól (11/J/2004)
- 190/2004. (VI. 8.) Korm. rendelet a gépjármű üzemtartójának kötelező felelősségbiztosításáról (61/J/2004)
- 25/2004. (II. 26.) Korm. rendelet az egészségügyi szolgáltatás általános feltételeiről, valamint a működési engedélyezési eljárásról szóló 96/2003. (VII. 15.) Korm. rendelet módosításáról (82/J/2004)

- 55/2004. (III. 31.) Korm. rendelet a doppingellenes tevékenység szabályairól (188/J/2004)
- 46/2004. (III. 18.) Korm. rendelet a számhordozhatóság szabályairól (218/J/2004)
- 127/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmény és a falugondnoki szolgálat működésének engedélyezéséről, továbbá a szociális vállalkozás engedélyezéséről szóló 188/1999. (XII. 16.) Korm. rendelet módosításáról (231/J/2004)
- 41/2004. (III. 12.) Korm. rendelet az olimpiai járadékról (237/J/2004)
- 215/2004. (VII. 13.) Korm. rendelet a sportorvoslás szabályairól és a sportegészségügyi hálózatról (238/J/2004)
- 40/2004. (III. 12.) Korm. rendelet a Nemzet Sportolója címről (239/J/2004)
- 54/2004. (III. 31.) Korm. rendelet a sportrendezvények biztonságáról (254/J/2004)
- 87/2004. (IV. 20.) Korm. rendelet a kábítószeres és pszichotrop anyagok tiltott előállításához, gyártásához is használt vegyi anyagokkal végezhető egyes tevékenységek szabályozásáról szóló 272/2001. (XII. 21.) Korm. rendelet módosításáról (320/J/2004)
- 133/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap kezeléséről és felhasználásáról (323/J/2004)
- 130/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet a gyógyszerek és gyógyászati segédeszközök közbeszerzésének részletes és sajátos szabályairól (325/J/2004)
- 91/2004. (IV. 26.) Korm. rendelet a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtásáról rendelkező 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet módosításáról (334/J/2004)
- 86/2004. (IV. 20.) Korm. rendelet az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerek gyártásának személyi és tárgyi feltételeiről szóló 37/2000. (III. 23.) Korm. rendelet módosításáról (377/J/2004)
- 134/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet az Egyetemes Elektronikus Hírközlési Támogatási Kassza működésére, felügyeletére, felhasználására, megszüntetésére és forrásaira vonatkozó részletes szabályokról (406/J/2004)
- 72/2004. (IV. 15.) Korm. rendelet az elektronikus hírközlő hálózatok azonosítóinak felosztási tervéről (442/J/2004)

- 73/2004. (IV. 15.) Korm. rendelet az elektronikus hírközlési szolgáltatás igénybevétele során alkalmazható közvetítőválasztásról (443/J/2004)
- 88/2004. (IV. 20.) Korm. rendelet az önkormányzat által szervezett közcélú foglalkoztatás 2004. évi előirányzatának módosítási rendjéről és a többlettámogatás igényléséről (454/J/2004)
- 152/2004. (V. 14.) Korm. rendelet a könyvviteli szolgáltatást végzők nyilvántartásba vételéről szóló 93/2002. (V. 5.) Korm. rendelet módosításáról (457/J/2004)
- 166/2004. (V. 21.) Korm. rendelet az állami sportinformációs rendszerről (459/J/2004)
- 112/2004. (IV. 28.) Korm. rendelet az egészségügyi szolgáltatások Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozásának részletes szabályairól szóló 43/1999. (III. 3.) Korm. rendelet módosításáról (480/J/2004)
- 212/2004. (VII. 13.) Korm. rendelet az egészségügyi szolgáltatások Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozásának részletes szabályairól szóló 43/1999. (III. 3.) Korm. rendelet módosításáról (480/J/2004)
- 276/2004. (X. 8.) Korm. rendelet a természet védelmét szolgáló egyes támogatásokra, valamint kártalanításra vonatkozó részletes szabályokról (521/J/2004)
- 167/2004. (V. 25.) Korm. rendelet a közbeszerzési eljárásokban elektronikusan gyakorolható eljárási cselekmények szabályairól és az Elektronikus Közbeszerzési Rendszerről (524/J/2004)
- 168/2004. (V. 25.) Korm. rendelet a központosított közbeszerzési rendszerről, valamint a központi beszerző szervezet feladat- és hatásköréről (525/J/2004)
- 192/2004. (VI. 12.) Korm. rendelet a gyermek-, ifjúsági és sportminiszter feladat- és hatásköréről szóló 157/2002. (VII. 11.) Korm. rendelet módosításáról (559/J/2004)
- 163/2004. (V. 21.) Korm. rendelet a Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programról szóló 25/2002. (II. 27.) Korm. rendelet módosításáról (563/J/2004)
- 93/2004. (IV. 27.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság által az Európai Unióhoz történő csatlakozását követően alkalmazandó munkaerőpiaci viszonyosság és védintézkedés szabályairól (564/J/2004)
- 120/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet az Európai Közösségen belüli, az

- oda irányuló és az onnan kifelé történő hulladékszállítás felügyeletéről és ellenőrzéséről (573/J/2004)
- 104/2004. (IV. 27.) Korm. rendelet a polgári légi közlekedés védelmének szabályairól és a Légiközlekedés Védelmi Bizottság jogköréről, feladatairól és működésének rendjéről (575/J/2004)
 - 164/2004. (V. 21.) Korm. rendelet a Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programmal összefüggő szennyvízelvezetési agglomerációk lehatárolásáról szóló 26/2002. (II. 27.) Korm. rendelet módosításáról (583/J/2004)
 - 165/2004. (V. 21.) Korm. rendelet a Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és -tisztítási Megvalósítási Program végrehajtásával összefüggő nyilvántartásról és jelentési kötelezettségről szóló 27/2002. (II. 27.) Korm. rendelet módosításáról (584/J/2004)
 - 111/2004. (IV. 28.) Korm. rendelet a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet módosításáról (612/J/2004)
 - 131/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet az Országos Fogyatékosügyi Tanács szervezetének és működésének részletes szabályairól szóló 67/2001. (IV. 20.) Korm. rendelet, valamint a Karitatív Tanács megalkotásáról és működésének részletes szabályairól szóló 65/2000. (V. 9.) Korm. rendelet módosításáról (613/J/2004)
 - 127/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmény és a falugondnoki szolgálat működésének engedélyezéséről, továbbá a szociális vállalkozás engedélyezéséről szóló 188/1999. (XII. 16.) Korm. rendelet és a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenység engedélyezéséről, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi vállalkozói engedélyről szóló 259/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet módosításáról (613/J/2004)
 - 125/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet egyes szociális tárgyú Korm. rendeletek módosításáról (613 /J/2004)
 - 191/2004. (VI. 12.) Korm. rendelet a külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2001. évi XXXIX. törvény végrehajtásáról szóló 170/2001. (IX. 26.) Korm. rendelet, valamint a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény végrehajtásáról szóló 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet és a személyazonosító igazolvány kiadásáról és nyilvántartásáról szóló 168/1999. (XI. 24.) Korm. rendelet módosításáról (674/J/2004)

- 177/2004. (V. 26.) Korm. rendelet a Nemzeti Egészségügyi Tanács feladatokról, szervezetéről és működéséről szóló 229/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet módosításáról (714/J/2004)
- 189/2004. (VI. 8.) Korm. rendelet a Nemzet Sportolója címről szóló 40/2004. (III. 12.) Korm. rendelet módosításáról (744/J/2004)
- 221/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól (762/J/2004)
- 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól (762/J/2004)
- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről (762/J/2004)
- 283/2004. (X. 20.) Korm. rendelet a Washingtonban, 1973. március 3. napján elfogadott, a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló Egyezmény végrehajtásáról szóló 271/2002. (XII. 20.) Korm. rendelet módosításáról (800/J/2004)
- 236/2004. (VIII. 13.) Korm. rendelet a távirat-szolgáltatás ellátásának részletes szabályairól (904/J/2004)
- 212/2004. (VII. 13.) Korm. rendelet az egészségügyi szolgáltatások Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozásának részletes szabályairól szóló 43/1999. (III. 3.) Korm. rendelet módosításáról (967/J/2004)
- 213/2004. (VII. 13.) Korm. rendelet a környezetvédelmi termékdíj-mentesség, a termékdíj visszaigénylésének és átvállalásának, valamint a használt gumiabroncs behozatalának feltételeiről szóló 53/2003. (IV. 11.) Korm. rendelet módosításáról (975/J/2004)
- 252/2004. (VIII. 30.) Korm. rendelet a többciklusú, lineáris felsőoktatási képzési szerkezet bevezetésének egyes szabályairól és az első képzési ciklus indításának feltételeiről (991/J/2004)
- 267/2004. (IX. 23.) Korm. rendelet a hulladékká vált gépjárművekről (1005/J/2004)
- 230/2004. (VII. 31.) Korm. rendelet a munkába járással összefüggő terhek csökkentését célzó támogatásokról, valamint a munkaerő-toborzás támogatásáról szóló 39/1998. (III. 4.) Korm. rendelet módosításáról (1070/J/2004)
- 250/2004. (VIII. 27.) Korm. rendelet a végrehajtói kézbesítés részletes eljárási szabályairól (1103/J/2004)

- 264/2004. (IX. 23.) Korm. rendelet az elektromos és elektronikai berendezések hulladékainak visszavételéről (1107/J/2004)
- 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet a környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről (1178/J/2004)
- 261/2004. (IX. 22.) Korm. rendelet az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet módosításáról (1187/J/2004)
- 258/2004. (IX. 16.) Korm. rendelet a megyei (fővárosi) közigazgatási hivataloknak a kistérségi fejlesztési tanácsok és a Budapesti Agglomerációs Fejlesztési Tanács létrehozásával és a térségi fejlesztési tanács átalakulásával kapcsolatos feladatairól, a megalakulással és átalakulással kapcsolatos eljárás rendjéről, továbbá az egyeztető fórumok létrejöttének és működésének szabályairól (1289/J/2004)
- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről (1310/J/2004)
- 276/2004. (X. 8.) Korm. rendelet a természet védelmét szolgáló egyes támogatásokra, valamint kártalanításra vonatkozó részletes szabályokról (1310/J/2004)
- 266/2004. (IX. 23.) Korm. rendelet a nemzetközi kereskedelemben forgalmazott egyes veszélyes vegyi anyagok és peszticidek előzetes tájékoztatáson alapuló jóváhagyási eljárásáról szóló Rotterdami Egyezmény kihirdetéséről (1313/J/2004)
- 235/2004. (VIII. 13.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és az Oroszországi Föderáció Kormánya között Moszkvában, 2002. december 20-án aláírt légiközlekedési megállapodás kihirdetéséről (1335/J/2004)
- 342/2004. (XII. 22.) Korm. rendelet a környezetvédelmi termékdíj-mentesség, a termékdíj visszaigénylésének és átvállalásának, valamint a használt gumiabroncs behozatalának feltételeiről szóló 53/2003. (IV. 11.) Korm. rendelet módosításáról (1362/J/2004)
- 310/2004. (XI. 13.) Korm. rendelet a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról rendelkező 20/1997. (II. 13.) Korm. rendelet módosításáról (1412/J/2004)
- 338/2004. (XII. 18.) Korm. rendelet az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról (1412/J/2004)
- 311/2004. (XI. 13.) Korm. rendelet a járművezető gyakorlati szakoktatók saját jármű üzemeltetésének költségterítéséről szóló 124/1994. (IX. 15.) Korm. rendelet módosításáról (1437/J/2004)

- 299/2004. (X. 30.) Korm. rendelet az egészségügyi szolgáltatások Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozásának részletes szabályairól szóló 43/1999. (III. 3.) Korm. rendelet módosításáról (1456/J/2004)
- 345/2004. (XII. 22.) Korm. rendelet az elektronikus hírközlési szolgáltatás minőségének a fogyasztók védelmével összefüggő követelményeiről (1560/J/2004)
- 362/2004. (XII. 26.) Korm. rendelet az Egyenlő Bánásmód Hatóságról és eljárásának részletes szabályairól (1574/J/2004)
- 308/2004. (XI. 13.) Korm. rendelet az európai zászló és az európai lobogó használatának részletes szabályairól (1575/J/2004)
- 344/2004. (XII. 22.) Korm. rendelet az egészségügyi szolgáltatások Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozásának részletes szabályairól szóló 43/1999. (III. 3.) Korm. rendelet és az egészségügyi szakellátási kapacitásmódosítások szakmai feltételeiről, eljárási rendjének és az új szolgáltatók befogadásának szabályairól szóló 50/2002. (III. 26.) Korm. rendelet módosításáról (1811/J/2004)
- Az elektronikus hírközlési szolgáltatók és a titkos információgyűjtésre, illetve titkos adatszerzésre felhatalmazott szervezetek együttműködésének rendjéről szóló Korm. rendelet tervezete (10/J/2004)
- A környezetvédelmi termékdíjmentesség, a termékdíj visszaigénylésének és átvállalásának, valamint a használt gumibroncs behozatalának feltételeiről szóló 53/2003. (IV. 1.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (26/J/2004)
- Egyes Kormányrendeleteknek Magyarországnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásával összefüggésben szükséges hatályon kívül helyezéséről szóló Korm. rendelet tervezete (136/J/2004)
- A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény kilitás intézkedésének nyilvántartásáról és ellenőrzéséről szóló Korm. rendelet tervezete (190/J/2004)
- Az Egészségügyi Fejlesztési Hítelprogramból tulajdonszerzésre felvehető kedvezményes hitelek feltételeiről szóló Korm. rendelet tervezete (232/J/2004)
- Az elektronikus közigazgatási szolgáltatások létrehozásáról és működéséről szóló Korm. rendelet tervezete (493/J/2004)
- A Natura 2000 területek kijelölésének előkészítésére vonatkozó szabályokról szóló Korm. rendelet tervezete (522/J/2004)

- A Natura 2000 területekre vonatkozó szabályokról szóló Korm. rendelet tervezete (658/J/2004)
- Az egyes tervek és programok környezetre való hatásainak vizsgálatáról szóló EU 2001/42/EK irányelvről szóló Korm. rendelet tervezete (715/J/2004)
- A Szociálpolitikai Tanács összetételéről, szervezetéről és működéséről szóló Korm. rendelet tervezete (724/J/2004)
- A pszichiátriai betegekkel szemben alkalmazandó korlátozó intézkedések szabályairól szóló Korm. rendelet tervezete (738/J/2004)
- A felsőoktatási intézmények felvételi eljárásainak általános szabályairól szóló 269/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (777/J/2004)
- A belső ellenőrzési tevékenységet végzők nyilvántartásba vételéről szóló Korm. rendelet tervezete (811/J/2004)
- Az egyetemi és főiskolai hallgatók által fizetendő díjakról és térítésekről, valamint a részükre nyújtható egyes támogatásokról szóló 51/2002. (III. 26.) Korm. rendelet befektetői kollégiumokkal összefüggő módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (832/J/2004)
- A közfeladatot ellátó szervek egységes iratkezeléséről szóló Korm. rendelet tervezete (928/J/2004)
- Az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (929/J/2004)
- A gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról szóló 235/1997. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1006/J/2004)
- Az orvosi rehabilitáció céljából társadalombiztosítási támogatással igénybe vehető gyógyászati ellátásokról szóló miniszteri rendelet, valamint az egyes egészségügyi tárgyú Korm. rendeletek módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1041/J/2004)
- Az elektronikus dokumentumok archiválásának szabályairól, az elektronikus archiválás szolgáltatás részletes szabályairól, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokkal kapcsolatos elektronikus archiválás szabályairól szóló Korm. rendelet tervezete (1042/J/2004)
- Az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatról szóló Korm. rendelet tervezete (1062/J/2004)

- A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1072/J/2004)
- Az elektronikus jogsértések miatt indított eljárások szabályairól szóló Korm. rendelet tervezete (1110/J/2004)
- Az egészségügyi szolgáltatók kötelező felelősségbiztosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1117/J/2004)
- A vagyoni jellegű intézkedések mentesítéssel kapcsolatos hatósági feladatokról készült Korm. rendelet tervezete (1169/J/2004)
- Az Európai Unió által elrendelt, vagyoni jellegű korlátozó intézkedések alóli mentesítéssel kapcsolatos hatósági feladatokról szóló Korm. rendelet tervezete (1288/J/2004)
- Az egyes egészségügyi tárgyú Korm. rendeletek módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1348/J/2004)
- A postai szolgáltatók, a postai közreműködők és a titkos információgyűjtésre, illetve titkos adatszerzésre felhatalmazott szervezetek együttműködésének részletes szabályairól szóló Korm. rendelet tervezete (1382/J/2004)
- A hazai katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásai elleni védekezésben, valamint a nemzetközi segítségnyújtásban közreműködő önkéntes (különleges) mentőszervezetek tevékenységének, védekezésbe történő bevonásának szabályairól szóló Korm. rendelet tervezete (1422/J/2004)
- Az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1438/J/2004)
- A temetőkről és temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény és a temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény végrehajtásáról szóló 145/1999. (X. 1.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1474/J/2004)
- A közalkalmazotti tanácsi választás eredményei összesítésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló Korm. rendelet tervezete (1483/J/2004)
- A 2005. évre szóló Országos Statisztikai Adatgyűjtési Programról szóló Korm. rendelet tervezete (1538/J/2004)
- A távollévők közötti pénzügyi szolgáltatásokra irányuló szerződésekről szóló Korm. rendelet tervezete (1545/J/2004)

- A kisajátításról szóló 1976. évi 24. törvényerejű rendelet végrehajtásáról szóló 33/1976. (IX. 5.) MT rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1547/J/2004)
- A gyorsforgalmi utak építésével összefüggő elővásárlási jog gyakorlásának részletes szabályairól szóló Korm. rendelet tervezete (1548/J/2004)
- A kisajátításról szóló 1976. évi 24. törvényerejű rendelet végrehajtásáról szóló 33/1976. (IX. 5.) MT rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1549/J/2004)
- A közúti járművezetők és a közúti közlekedési szakemberek képzésének és vizsgáztatásának általános szabályairól szóló Korm. rendelet tervezete (1695/J/2004)
- Egyes lakáscélú kölcsönökből eredő adósságok rendezéséről szóló Korm. rendelet tervezete (1704/J/2004)
- A Magyar Élelmiszer-biztonsági Hivatal létrehozásáról szóló 66/2003. (V. 15.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1763/J/2004)
- A számviteli törvény szerinti egyes egyéb szervezetek beszámolóképzési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 224/2000. (XII. 19.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1779/J/2004)
- A kincstári elszámolások beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 240/2003. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1780/J/2004)
- A hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások, a befektetési vállalkozások, valamint a biztosítók éves beszámolóképzési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló Korm. rendeletek módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1781/J/2004)
- A tőzsdék és elszámolóházi tevékenységet végző szervezetek éves beszámolóképzési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló Korm. rendeletek módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1782/J/2004)
- Az államháztartás szervezetei beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 249/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1793/J/2004)
- A környezeti hatásvizsgálatról szóló 20/2001. (II. 14.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1794/J/2004)

- A pénztárakat érintő számviteli Korm. rendeletek módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1795/J/2004)
- A környezetvédelmi és vízügyi miniszter irányítása alá tartozó szervezetek feladat- és hatáskörének felülvizsgálatáról szóló Korm. rendelet tervezete (1822/J/2004)
- Az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség, az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főigazgatóság és a környezetvédelmi és vízügyi miniszter irányítása alá tartozó területi szervezetek feladat- és hatásköréről szóló Korm. rendelet tervezete (1823/J/2004)
- A települési hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 213/2001. (XI. 14.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1826/J/2004)
- A települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szakmai szabályairól szóló 242/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1827/J/2004)
- A környezetvédelmi termékdíjmentesség, a termékdíj visszaigénylésének és átvállalásának, valamint a használt gumiabroncs behozatalának feltételeiről szóló 53/2003. (IV. 11.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1829/J/2004)
- Az egyes egészségügyi tárgyú és az egészségügyi miniszter feladat- és hatáskörével összefüggő kormányrendeletek módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1983/J/2004.)
- Az egészségügyi szolgáltatások Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozásának részletes szabályairól szóló 43/1999. (III. 3.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet tervezete (1984/J/2004)

Miniszteri rendeletek

- 3/2004. (I. 15.) ESZCSM rendelet az egészségügyi szakellátás társadalombiztosítási finanszírozásának egyes kérdéseiről szóló 9/1993. (IV. 2.) NM rendelet módosításáról (19/J/2004)
- 48/2004. (V. 11.) ESZCSM rendelet az egészségügyi szakellátás társadalombiztosítási finanszírozásának egyes kérdéseiről szóló 9/1993. (IV. 2.) NM rendelet módosításáról (19/J/2004)

- 15/2004. (III. 8.) ESZCSM rendelet az egészségügyi szolgáltatás nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételekről szóló 60/2003. (X. 20.) ESZCSM rendelet módosításáról (40/J/2004)
- 16/2004. (III. 23.) ESZCSM rendelet az egészségügyi szolgáltatás nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételekről szóló 60/2003. (X. 20.) ESZCSM rendelet módosításáról (40/J/2004)
- 54/2004. (VI. 9.) ESZCSM rendelet az egészségügyi szolgáltatás nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételekről szóló 60/2003. (X. 20.) ESZCSM rendelet módosításáról (40/J/2004)
- 20/2004. (II. 27.) GKM rendelet a kőolaj- és kőolajtermékekre vonatkozó nemzetközi adatszolgáltatásról GKM rendelet tervezete (105/J/2004)
- 11/2004. (III. 30.) IM rendelet a jogi segítő díjazásról (156/J/2004)
- 10/2004. (III. 30.) IM rendelet a jogi segítségnyújtás igénybe vételének részletes szabályairól (157/J/2004)
- 12/2004. (III. 30.) IM rendelet Igazságügyi Minisztérium Pártfogó Felügyelői Szolgálat egységes iratkezeléséről szóló 18/2003.(VI. 24.) IM rendelet módosításáról (158/J/2004)
- 9/2004. (II. 20.) ESZCSM rendelet az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium Gyógyító Ellátás Információs Központjának megszüntetésével összefüggésben egyes miniszteri rendeletek módosításáról (160/J/2004)
- 13/2004. (VIII. 6.) TNM rendelet a terület- és regionális fejlesztési szakterületen kifejtett szakértői tevékenység szabályozásáról (172/J/2004)
- 3/2004. (III. 23.) GyISM rendelet az egyes sportcélú ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséről szóló 1996. évi LXV. törvény szerinti méltányossági hozzájárulás eljárási szabályairól (189/J/2004)
- 10/2004. (II. 26.) ESzCsM rendelet a szülésznőképzés szakmai követelményeiről szóló 20/1994.(XI. 15.) NM rendelet módosításáról (193/J/2004)
- 12/2004. (III. 3.) ESzCsM rendelet az orvosi rehabilitációs ellátás keretében történő gyógyfürdőellátások rendeléséről, a társadalombiztosítás által támogatott gyógyfürdőellátások kiszolgáltatásának szakmai követelményeiről, valamint az ellátásokhoz nyújtott társadalombiztosítási támogatás elszámolásának rendjéről szóló 17/1997.(VI. 30.) NM rendelet módosításának (233/J/2004)

- 11/2004. (III. 24.) OM rendelet a 2004/2005. tanév rendjéről (246/J/2004)
- 22/2004. (VI. 8.) FMM-OM együttes rendelet az Oktatási Minisztérium Alapkezelési Igazgatósága és az Európai Szociális Alap Nemzeti Programiroda Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság közreműködő szervezetté történő kijelöléséről, valamint a 2004-2006. évi Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program közoktatási, szakképzési és felsőoktatási intézkedéseinek végrehajtásáról (248/J/2004)
- 10/2004. (IV. 7.) FMM-ESzCsM együttes rendelet az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium szervezeti egységének a 2004-2006. évi Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program egészségügyi és szociális intézkedései végrehajtásában közreműködő szervezetté történő kijelöléséről és feladatairól (249/J/2004)
- 11/2004. (IV. 7.) FMM-PM együttes rendelet a 2004-2006. évi Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program, valamint az EQUAL Közösségi Kezdeményezés pénzügyi végrehajtásáról (250/J/2004)
- 9/2004. (IV. 7.) FMM rendelet a Foglalkoztatási Hivatalnak a 2004-2006. évi Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program végrehajtása során ellátandó feladatairól és közreműködő szervezetté történő kijelöléséről, valamint az Országos Foglalkoztatási Közalapítványnak a 2004-2006. évi EQUAL Közösségi Kezdeményezés végrehajtásába közreműködőként történő bevonásáról (251/J/2004)
- 55/2004. (VI. 12.) ESzCsM rendelet az egészségügyi szolgáltatók és működési engedélyük nyilvántartásáról, valamint az egészségügyi szakmai jegyzékről szóló 32/1997. (X. 28.) NM rendelet, továbbá a kizárólag előzetes betegbesorolás (várólista) alapján nyújtható egészségügyi ellátásokról szóló 61/2003. (X. 27.) ESzCsM rendelet módosításáról (283/J/2004)
- 5/2004. (IV. 23.) KvVM rendelet a mosó- és tisztítószeres felületaktív hatóanyagainak biológiai bonthatóságának egyes szabályairól szóló 6/2001. (II. 28.) KöM rendelet módosításáról (315/J/2004)
- 32/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet a törzskönyvezett gyógyszerek és a különleges táplálkozási igényt kielégítő tápszerek társadalombiztosítási támogatásba való befogadásának szempontjairól és a befogadás vagy a támogatás megváltoztatásáról (335/J/2004)
- 16/2004. (III. 23.) ESzCsM rendelet az egészségügyi szolgáltatások nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételekről szóló 60/2003. (X. 20.) ESzCsM rendelet módosításáról (344/J/2004)

- 49/2004. (IV. 21.) FVM rendelet az egyes, a számítógépes adatbázisból történő lekérdezés útján szolgáltatható ingatlan-nyilvántartási adatok igazgatási szolgáltatási díjáról és az adatátviteli vonalon történő adatszolgáltatásról szóló 41/2002. (V. 14.) FVM rendelet módosításáról (353/J/2004)
- 13/2004. (IV. 27.) OM rendelet a szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról szóló 2003. évi LXXXVI. törvény végrehajtásáról (354/J/2004)
- 46/2004. (IV. 16.) GKM rendelet a földgáz hatósági áraival kapcsolatos árfelülvizsgálati eljárásban kötelezően benyújtandó adatok köréről (360/J/2004)
- 15/2004. (IV. 19.) FMM rendelet a munkahelyen alkalmazandó biztonsági és egészségvédelmi jelzésekről szóló 2/1998. (I. 16.) MüM rendelet módosításáról (390/J/2004)
- 14/2004. (IV. 19.) FMM rendelet a munkaeszközök és használatuk biztonsági és egészségügyi követelményeinek minimális szintjéről (391/J/2004)
- 13/2004. (IV. 19.) FMM rendelet az egyéni védőeszközök megfelelőségét vizsgáló, tanúsító, ellenőrző szervezetek kijelölésének részletes szabályairól és az Európai Bizottságnak, illetőleg az Európai Unió tagállamainak való bejelentéséről, valamint a kijelölési eljárásért fizetendő igazgatási szolgáltatási díjról (392/J/2004)
- 20/2004. (IV. 25.) FMM rendelet az egyéni védőeszközök követelményeiről és megfelelőségének tanúsításáról szóló 2/2002. (II. 7.) SzCsM rendelet módosításáról (393/J/2004)
- 22/2004. (V. 18.) IM rendelet a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet, valamint a bíróságokon és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalában foglalkoztatott egyes igazságügyi alkalmazottak munkakörének és képesítési feltételének meghatározásáról, ügyviteli vizsgájáról szóló 5/2001. (III. 13.) IM rendelet módosításáról (396/J/2004)
- 41/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet az egészségügyi felsőfokú szakirányú szakképzésről és továbbképzésről szóló 11/1998. (XII. 11.) EüM rendelet módosításáról (405/J/2004)
- 21/2004. (III. 31.) ESzCsM rendelet az Egészségügyi Szakképzési és Továbbképzési Tanács szervezetéről és működéséről szóló 10/1998. (XII. 11.) EüM rendelet módosításáról (405/J/2004)

- 74/2004. (VIII. 13.) ESzCsM rendelet az Egészségügyi Szakképzési és Továbbképzési Tanács szervezetéről és működéséről szóló 10/1998. (XII. 11.) EüM rendelet módosításáról (405/J/2004)
- 31/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet az egészségügyi, szociális és gyermekvédelmi tevékenység végzéséhez szükséges oklevelek, bizonyítványok és a képesítés megszerzéséről szóló egyéb tanúsítványok elismeréséről, továbbá az ideiglenes működési nyilvántartásba vétel, valamint az oklevelek, bizonyítványok és egyéb tanúsítványok külföldi elismertetéséhez szükséges igazolások kiadásának egyes eljárási szabályairól (433/J/2004)
- 30/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet az Európai Közösségi irányelvek hatálya alá tartozó, feltétel nélkül elismerésre kerülő, egyes egészségügyi oklevelek, bizonyítványok és a képesítés megszerzéséről szóló egyéb tanúsítványok megnevezéséről (434/J/2004)
- 8/2004. (IV. 28.) KvVM-ESzCsM együttes rendelet a vegyi anyagok kockázatának becsléséről és a kockázat csökkentéséről szóló 12/2001. (V. 4.) KöM-EüM együttes rendelet módosításáról (435/J/2004)
- 23/2004. (IV. 1.) ESzCsM rendelet a betegszállításról szóló 19/1998. (VI. 3.) NM rendelet módosításáról (436/J/2004)
- 8/2004. (IV. 20.) IHM rendelet az egyetemes elektronikus hírközlési szolgáltatás részletes feltételeiről és műszaki követelményeiről (440/J/2004)
- 24/2004. (VI. 22.) FMM rendelet az akkreditációs eljárás és követelményrendszer részletes szabályairól (441/J/2004)
- 7/2004. (IV. 20.) IHM rendelet az egyetemes elektronikus hírközlési szolgáltatás nettó elkerülhető költségei számításának alapelveiről és meghatározásának módjáról (452/J/2004)
- 24/2004. (IV. 16.) ESzCsM rendelet a közvetlen lakossági fogyasztásra szánt hagyományos gyógynövény-drogokról és azok kiskereskedelemben szokásos kiszerezési egységeiről szóló 81/2003. (XII. 23.) ESzCsM rendelet módosításáról (453/J/2004)
- 20/2004. (III. 31.) ESzCsM rendelet a szakmai kollégiumokról (455/J/2004)
- 15/2004. (IV. 24.) IHM rendelet a felügyeleti díj mértékéről és a felügyeleti díjjal kapcsolatos adatszolgáltatásról és hatósági feladatokról (456/J/2004)
- 15/2004. (IV. 5.) PM rendelet a közösségi vámjog végrehajtásának részletes szabályairól (458/J/2004)

- 8/2004. (III. 10.) PM rendelet a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 2003. évi CXXVII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról (484/J/2004)
- 25/2004. (VII. 7.) IM rendelet a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága részére történő egyes belső ellenőrzési jogosítványok átruházásáról (492/J/2004)
- 16/2004. (IV. 24.) IHM rendelet a piacmeghatározás, a piacelemzés és a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása, valamint a rájuk vonatkozó kötelezettségek előírása során alkalmazandó alapelvekről (494/J/2004)
- 34/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet az állati eredetű élelmiszerekben található peszticidmaradék megengedhető mértékéről (538/J/2004)
- 35/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet a csecsemők és kisgyermekek számára készült feldolgozott gabona alapú élelmiszerekről és bébiételekről (541/J/2004)
- 10/2004. (VI. 12.) KvVM rendelet a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításához szükséges kisajátítások ütemezéséről szóló 12/1997. (IV. 25.) KTM rendelet módosításáról (548/J/2004)
- 18/2004. (IV. 25.) FMM rendelet az Egységes Munkaügyi Nyilvántartás keretében használt azonosító kódok képzésére, kiadására és alkalmazására vonatkozó szabályokról (558/J/2004)
- 36/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet a különleges táplálkozási célú élelmiszerekről (561/J/2004)
- 19/2004. (VI. 12.) IHM rendelet a szociálisan rászorult előfizetők részére az egyetemes elektronikus hírközlési szolgáltatás igénybevételéhez nyújtható támogatásra vonatkozó szabályokról (562/J/2004)
- 26/2004. (IV. 21.) ESzCsM rendelet a rendkívüli állapot idején szükséges munkaerő meghagyásáról (572/J/2004)
- 27/2004. (IV. 24.) ESzCsM rendelet a testtömegcsökkentés céljára szolgáló, csökkentett energiatartalmú étrendben felhasználásra szánt élelmiszerekről (574/J/2004)
- 6/2004. (IV. 27.) KvVM rendelet a motorbenzinek tárolásakor, töltésekor, szállításakor és áttöltésekor keletkező szénhidrogén-emisszió korlátozásáról szóló 9/1995. (VIII. 31.) KTM rendelet módosításáról (578/J/2004)
- 9/2004. (V. 25.) KvVM rendelet a környezetbarát, környezetkímélő megkülönböztető jelzés használatának feltételrendszeréről szóló 29/1997. (VIII. 29.) KTM rendelet módosításáról (579/J/2004)

- 12/2004. (IV. 22.) IHM rendelet a postai piac szereplőinek a hírközlési hatóság részére történő adatszolgáltatási kötelezettségéről és az adatkezelés szabályairól (580/J/2004)
- 47/2004. (V. 11.) ESzCsM rendelet az egészségügyi ellátás folyamatos működtetésének egyes szervezési kérdéseiről (587/J/2004)
- 29/2004. (IV. 24.) ESzCsM rendelet a foglalkozási eredetű rákkeltő anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzéséről szóló 26/2000. (IX. 30.) EüM rendelet módosításáról (595/J/2004)
- 43/2004. (IV. 26.) ESzCsM-KvVM együttes rendelet az egyes veszélyes anyagokkal, illetve veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes tevékenységek korlátozásáról szóló 41/2000. (XII. 20.) EüM-KöM együttes rendelet módosításáról (596/J/2004)
- 37/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet az étrend-kiegészítőkről (600/J/2004)
- 34/2004. (VI. 28.) BM rendelet a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 35/2000. (XI. 30.) BM rendelet módosításáról (602/J/2004)
- 7/2004. (IV. 27.) KvVM rendelet a légszennyezettség és a helyhez kötött légszennyező források kibocsátásának vizsgálatával, ellenőrzésével, értékelésével kapcsolatos szabályokról szóló 17/2001. (VIII. 3.) KöM rendelet módosításáról (611/J/2004)
- 40/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet az egészségügyi tevékenység végzéséhez szükséges egészségi alkalmasság vizsgálatáról és minősítéséről (620/J/2004)
- 65/2004. (VII. 29.) ESzCsM rendelet az egészségügyi tevékenység végzéséhez szükséges egészségi alkalmasság vizsgálatáról és minősítéséről szóló 40/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet módosításáról (620/J/2004)
- 61/2004. (VII. 12.) ESzCsM rendelet a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások, illetve tevékenységek részletes szabályairól szóló 44/2000. (XII. 27.) EüM rendelet módosításáról (621/J/2004)
- 73/2004. (VIII. 11.) ESzCsM rendelet a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások, illetve tevékenységek részletes szabályairól szóló 44/2000. (XII. 27.) EüM rendelet módosításáról (621/J/2004)

- 50/2004. (V. 21.) ESzCsM rendelet az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerek és tápszerek társadalombiztosítási támogatásának 2003. november és 2003. december hónapra történő elszámolásakor alkalmazandó korrekciós hányados értékéről (629/J/2004)
- 28/2004. (IV. 24.) ESzCsM rendelet egyes sugáregészségügyi tárgyú rendeletek módosításáról (630/J/2004)
- 38/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet a kizárólag gyógyszerészi oklevéllel végezhető tevékenységekről (634/J/2004)
- 44/2004. (IV. 28.) ESzCsM rendelet az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerek rendeléséről és kiadásáról (635/J/2004)
- 46/2004. (IV. 29.) ESzCsM rendelet a kémiai biztonsággal kapcsolatos nemzeti hatóság kijelöléséről, valamint a hatóság nemzetközi kapcsolattartásának rendjéről (636/J/2004)
- 53/2004. (VI. 2.) ESzCsM rendelet a gyógyszerekkel folytatott nagykereskedelmi és párhuzamos import tevékenységről (637/J/2004)
- 18/2004. (IV. 29.) IHM rendelet az Egyetemes Elektronikus Hírközlési Támogatási Kasszába fizetendő hozzájárulás, valamint a teljesíthető támogatás mértékéről, illetőleg meghatározásuk módjáról (638/J/2004)
- 42/2004. (IV. 26.) ESzCsM-FVM együttes rendelet a növényekben, a növényi termékekben és a felületükön megengedhető növényvédőszer-maradék mértékéről szóló 5/2002. (II. 22.) EüM-FVM együttes rendelet módosításáról (644/J/2004)
- 39/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet a gyógyszerek minőségbiztosítása érdekében meghatalmazott személy képzési feltételeiről (657/J/2004)
- 52/2004. (VI. 2.) ESzCsM rendelet egyes állati eredetű szövetek felhasználásával gyártott orvostechnikai eszközökről (675/J/2004)
- 20/2004. (X. 28.) KvVM rendelet a vízügyi építményfajtáknál kizárólagosan használt építési termékek megfelelőségét vizsgáló, ellenőrző és tanúsító szervezetek kijelölésének részletes szabályairól (691/J/2004)
- 56/2004. (VI. 12.) ESzCsM rendelet az Országos Vérellátó Szolgálatról szóló 44/1999. (IX. 30.) EüM rendelet módosításáról (763/J/2004)
- 57/2004. (VI. 16.) ESzCsM rendelet a kötelező egészségbiztosítás keretében igénybe vehető betegségek megelőzését és korai felismerését szolgáló egészségügyi szolgáltatásokról és a szűrővizsgálatok igazolásáról szóló 51/1997. (XII. 18.) NM rendelet módosításáról (765/J/2004)

- 34/2004. (VI. 23.) PM rendelet a Vám- és Pénzügyőrség bűnmegelőzési, bűnüldözési, valamint államigazgatási tevékenységével összefüggésben keletkezett adatok kezeléséről (806/J/2004)
- 71/2004. (VIII. 11.) ESzCsM rendelet a népjóléti ágazatba tartozó egyes államigazgatási eljárásokért és igazgatási jellegű szolgáltatásokért fizetendő díjakról szóló 50/1996. (XII. 27.) NM rendelet módosításáról (838/J/2004)
- 72/2004. (VIII. 11.) ESzCsM rendelet az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 16/2000. (VI. 8.) EüM rendelet módosításáról (839/J/2004)
- 60/2004. (VII. 6.) ESzCsM rendelet a pszichiátriai betegek intézeti felvételének és az ellátásuk során alkalmazható korlátozó intézkedések szabályairól (924/J/2004)
- 62/2004. (VII. 21.) ESzCsM rendelet az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerek törzskönyvezéséről és a forgalomba hozataluk engedélyezéséről szóló 12/2001. (IV. 12.) EüM rendelet módosításáról (927/J/2004)
- 67/2004. (VII. 29.) ESzCsM rendelet az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerek rendeléséről és kiadásáról szóló 44/2004. (IV. 28.) ESzCsM rendelet módosításáról (927/J/2004)
- 61/2004. (VII. 12.) ESzCsM rendelet a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások, illetve tevékenységek részletes szabályairól szóló 44/2000. (XII. 27.) EüM rendelet módosításáról (942/J/2004)
- 59/2004. (VI. 28.) ESzCsM rendelet a gyógyszerek rendeléséről és kiadásáról szóló 3/1995. (II. 8.) NM rendelet módosításáról (957/J/2004)
- 66/2004. (VII. 29.) ESzCsM rendelet a fontos és bizalmas munkakörökről, valamint a biztonsági ellenőrzés szintjéről (958/J/2004)
- 46/2004. (VIII. 11.) BM-KüM együttes rendelet a szomszédos államokban élő magyarokról szóló 2001. évi LXII. törvény hatálya alá tartozó személyek igazolványának tartalmi és formai követelményeiről szóló 49/2001. (XII. 29.) BM-KüM együttes rendelet módosításáról (972/J/2004)
- 12/2004. (VII. 13.) KvVM rendelet a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásáról szóló 10/1995. (IX. 28.) KTM rendelet módosításáról (975/J/2004)

- 76/2004. (VIII. 19.) ESzCsM rendelet az egyes személyazonosításra alkalmatlan ágazati (egészségügyi, szakmai) adatok körének meghatározására, gyűjtésére, feldolgozására vonatkozó részletes szabályokról (1004/J/2004)
- 26/2004. (VII. 26.) IM rendelet a közjegyzőkre vonatkozó egyes igazságügy-miniszteri rendeletek módosításáról (1014/J/2004)
- 24/2004. (VIII. 16.) IHM rendelet a védelmi feladatokban részt vevő elektronikus hírközlési, illetve postai szolgáltatók kijelöléséről és felkészülési feladataik meghatározásáról (1018/J/2004)
- 27/2004. (X. 6.) IHM rendelet az informatikai és elektronikus hírközlési, továbbá a postai ágazat ügyeleti rendszerének létrehozásáról, működtetéséről, hatásköréről, valamint a kijelölt szolgáltatók bejelentési és kapcsolattartási kötelezettségeiről (1019/J/2004)
- 19/2004. (X. 25.) KvVM rendelet az Attyai-láprét Természetvédelmi Terület létesítéséről szóló 7/1993. (III. 9.) KTM rendelet módosításáról (1061/J/2004)
- 63/2004. (VII. 26.) ESzCsM rendelet a 0 Hz-300 GHz közötti frekvenciatartományú elektromos, mágneses és elektromágneses terek lakosságra vonatkozó egészségügyi határértégeiről (1067/J/2004)
- 77/2004. (VIII. 27.) ESzCsM rendelet a társadalombiztosítási támogatással rendelhető, illetve kölcsönözhető gyógyászati segédeszközökről, a támogatás összegéről és mértékéről, valamint a rendelés, forgalmazás, kölcsönzés és javítás szakmai követelményeiről szóló 19/2003. (IV. 29.) ESzCsM rendelet módosításáról (1074/J/2004)
- 27/2004. (VIII. 26.) IM rendelet a bírósági végrehajtással kapcsolatos egyes igazságügy miniszteri rendeletek módosításáról (1103/J/2004)
- 28/2004. (VIII. 26.) IM rendelet a bírósági végrehajtójelölti kézbizsítási vizsgáról (1103/J/2004)
- 15/2004. (X. 8.) KvVM rendelet az elektromos és elektronikai berendezések hulladékai kezelésének részletes szabályairól (1107/J/2004)
- 16/2004. (X. 8.) KvVM rendelet az egyes veszélyes anyagok elektromos és elektronikai berendezésekben való alkalmazásának korlátozásáról (1107/J/2004)
- 64/2004. (VII. 27.) ESzCsM rendelet a Szabványos Vényminták Gyűjteménye VII. kiadása alkalmazásáról (1108/J/2004)
- 161/2004. (XI. 8.) FVM-HM-PM együttes rendelet a földmérési és térképészeti állami alapadatok kezeléséről, szolgáltatásáról és egyes

- igazgatási szolgáltatási díjakról szóló 63/1999. (VII. 21.) FVM-HM-PM együttes rendelet módosításáról (1118/J/2004)
- 40/2004. (IX. 30.) PM rendelet a Pénzügyminisztérium és a pénzügyminiszter irányítása alá tartozó szervezetek fontos és bizalmas munkaköreinek megállapításáról szóló 34/1996. (XII. 21.) PM rendelet módosításáról (1129/J/2004)
 - 55/2004. (VI. 12.) ESzCsM rendelet az egészségügyi szolgáltatók és működési engedélyük nyilvántartásáról, valamint az egészségügyi szakmai jegyzékről szóló 32/1997. (X. 28.) NM rendelet, továbbá a kizárólag előzetes betegbesorolás (várólista) alapján nyújtható egészségügyi ellátásokról szóló 61/2003. (X. 27.) ESzCsM rendelet módosításáról (1130/J/2004)
 - 23/2004. (VIII. 27.) OM rendelet a tankönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás, valamint az iskolai tankönyvellátás rendjéről (1143/J/2004)
 - 6/2004. (XI. 23.) EüM rendelet a társadalombiztosítási támogatással rendelhető, illetve kölcsönözhető gyógyászati segédeszközökről, a támogatás összegéről és mértékéről, valamint a rendelés, forgalmazás, kölcsönzés és javítás szakmai követelményeiről szóló 19/2003. (IV. 29.) ESzCsM rendelet módosításáról (1149/J/2004)
 - 30/2004. (IX. 8.) IM-PM együttes rendelet a hivatalos közbeszerzési tanácsadói tevékenység feltételét képező felelősségbiztosításra vonatkozó szabályokról (1223/J/2004)
 - 29/2004. (IX. 8.) IM rendelet a hivatalos közbeszerzési tanácsadói tevékenység feltételét képező közbeszerzési gyakorlatra és annak igazolására vonatkozó szabályokról (1223/J/2004)
 - 75/2004. (VIII. 19.) ESzCsM rendelet az egészségügyi, szociális és gyermekvédelmi tevékenység végzéséhez szükséges oklevelek, bizonyítványok és a képzés megszerzéséről szóló egyéb tanúsítványok elismeréséről, továbbá az ideiglenes működési nyilvántartásba vétel, valamint az oklevelek, bizonyítványok és egyéb tanúsítványok külföldi elismertetéséhez szükséges igazolások kiadásának egyes eljárási szabályairól szóló 31/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet módosításáról (1234/J/2004)
 - 38/2004. (XII. 9.) IM rendelet a büntetés-végrehajtási szervek rendelkezésében lévő férőhelyek használatáról, valamint a bérleti, albérleti díj hozzájárulás szabályairól (1236/J/2004)

- 1/2004. (XI. 5.) EüM-FVM együttes rendelet a növényekben, a növényi termékekben és a felületükön megengedhető növényvédőszer-maradék mértékéről szóló 5/2002. (II. 22.) EüM-FVM együttes rendelet módosításáról (1253/J/2004)
- 78/2004. (VIII. 27.) ESzCsM rendelet az anyatej-helyettesítő és az anyatej-kiegészítő tápszerekről szóló 23/2003. (V. 9.) ESzCsM rendelet, valamint a speciális gyógyászati célra szánt tápszerekről szóló 24/2003. (V. 9.) ESzCsM rendelet módosításáról (1254/J/2004)
- 86/2004. (X. 1.) ESzCsM rendelet az étrend-kiegészítőkről szóló 37/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet módosításáról (1255/J/2004)
- 22/2004. (VIII. 27.) OM rendelet a 2004/2005. tanév rendjéről szóló 11/2004. (III. 24.) OM rendelet módosításáról (1286/J/2004)
- 8/2004. (XII. 1.) EüM-FVM-KvVM-GKM együttes rendelet az egyes veszélyes anyagok és veszélyes készítmények kivételével, illetve behozatalával összefüggő bejelentési eljárás részletes szabályairól (1332/J/2004)
- 84/2004. (IX. 30.) ESzCsM rendelet a népjóléti ágazatba tartozó egyes államigazgatási eljárásokért és igazgatási jellegű szolgáltatásokért fizetendő díjakról szóló 50/1996. (XII. 27.) NM rendelet módosításáról (1334/J/2004)
- 87/2004. (X. 4.) ESzCsM rendelet a Magyar Köztársaság területén tartózkodó, egészségügyi szolgáltatásra a társadalombiztosítás keretében nem jogosult személyek egészségügyi ellátásának egyes szabályairól (1360/J/2004)
- 18/2004. (X. 25.) KvVM rendelet a Bükki Nemzeti Park bővítéséről és határainak módosításáról (1408/J/2004)
- 39/2004. (IX. 28.) PM rendelet a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 2003. évi CXXVII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 8/2004. (III. 10.) PM rendelet módosításáról (1484/J/2004)
- 17/2004. (X. 18.) KvVM rendelet az 50 MWth és annál nagyobb végleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezések működési feltételeiről és légszennyező anyagainak kibocsátási határértégeiről szóló 10/2003. (VII. 11.) KvVM rendelet módosításáról (1490/J/2004)
- 85/2004. (X. 1.) ESzCsM rendelet az egészségügyi intézményekben keletkező hulladék kezeléséről szóló 1/2002. (I. 11.) EüM rendelet módosításáról (1515/J/2004)

- 32/2004. (XII. 2.) OM rendelet a szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról szóló 2003. évi LXXXVI. törvény végrehajtásáról szóló 13/2004. (IV. 27.) OM rendelet módosításáról, valamint a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet kiegészítéséről (1777/J/2004)
- 31/2004. (XII. 16.) IHM rendelet a piacmeghatározás, a piacelemzés és a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása, valamint a rájuk vonatkozó kötelezettségek előírása során alkalmazandó alapelvekről szóló 16/2004. (IV. 24.) IHM rendelet módosításáról (1778/J/2004)
- A belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai fegyelmi felelősségének, valamint a hivatásos szolgálatra méltatlanná válása megállapításának rendjéről készült BM rendelet tervezete (4/J/2004)
- A környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásáról szóló 10/1995. (IX. 28.) KTM rendelet módosításáról szóló KvVM rendelet tervezete (42/J/2004)
- A kőolaj és kőolajtermékek beszerzéséből eredő ellátási nehézségek esetén szükséges fogyasztáskorlátozási intézkedésekről szóló GKM rendelet tervezete (207/J/2004)
- A hulladéklerakással, valamint a hulladéklerakóval kapcsolatos egyes szabályokról és feltételekről szóló KvVM rendelet tervezete (219/J/2004)
- A Szociális és Családügyi Minisztérium, valamint az irányítása alatt álló intézmények és államigazgatási szervek szolgálati titokkörének megállapításáról szóló 4/1999. (VIII. 6.) SZCSM rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló ESzCsM rendelet tervezete (385/J/2004)
- Az egyes miniszteri rendeletek módosításáról szóló FMM rendelet tervezete (570/J/2004)
- Az élelmiszerek tápanyag-összetételére vonatkozó állításokról szóló ESzCsM-FVM-GKM együttes rendelet tervezete (601/J/2004)
- A Pénzügyminisztérium szolgálati titokköri jegyzékéről szóló PM rendelet tervezete (603/J/2004)
- A közúti járművek előzetes eredetiségének ellenőrzésében közreműködők képzésének, továbbképzésének, és a vizsgáló állomások működési feltételeinek részletes szabályairól, valamint az alkalmazható vizsgálati módszerekről készült BM rendelet tervezete (732/J/2004)

- A mentésről szóló 20/1998. (VI. 3.) NM rendelet módosításáról szóló 26/2002. (V. 14.) EüM rendelet módosításáról szóló ESzCsM rendelet tervezete (764/J/2004)
- Az egyes természeti területek védetté, valamint helyi jelentőségű természetvédelmi területek országos jelentőségűvé nyilvánításáról, továbbá természetvédelmi területek határának módosításáról szóló 7/1990. (IV. 23.) KVM rendelet módosításáról készült KvVM rendelet tervezete (776/J/2004)
- A bűnügyi nyilvántartást kezelő szervről, az adatközlés és az adat szolgáltatás rendjéről szóló 7/2000. (II. 16.) BM-IM együttes rendelet módosításáról szóló BM rendelet tervezete (796/J/2004)
- A 11/2003. (X. 10.) MeHVM rendelettel kapcsolatos titokkörüi kérdésekről szóló MeHVM rendelet tervezete (870/J/2004)
- A rendkívüli eseményekkel, katasztrófákkal kapcsolatos bejelentés és adatközlés rendjéről szóló ESzCsM rendelet tervezete (918/J/2004)
- Az egyes szociális szolgáltatásokat végzők képzéséről és vizsgakövetelményeiről szóló ESzCsM rendelet tervezete (923/J/2004)
- A prostituáltak részére kiadandó orvosi igazolásról szóló 41/1999. (XI. 8.) EüM rendelet módosításáról szóló ESzCsM rendelet tervezete (1012/J/2004)
- Az egyes veszélyes készítmények behozatalával, illetve kivitelével összefüggő bejelentési és előzetes tájékoztatáson alapuló jóváhagyási (PIC) eljárással érintett veszélyes anyagok korlátozásával összefüggő nemzeti feladatokról szóló ESzCsM-FVM-KvVM-GKM együttes rendelet tervezete (1034/J/2004)
- A társadalombiztosítási támogatással rendelhető gyógyszerekről és a támogatás összegéről szóló 1/2003. (I. 21.) ESzCsM rendelet módosításáról és a társadalombiztosítási támogatással rendelhető, illetve kölcsönözhető gyógyászati segédeszközökről, a támogatás összegéről és mértékéről, valamint a rendelés, forgalmazás, kölcsönzés és javítás szakmai követelményeiről szóló 19/2003. (IV. 29.) ESzCsM rendelet módosításáról szóló miniszteri rendelet tervezete (1060/J/2004)
- A gyógyászati segédeszközök forgalmazásának, javításának, kölcsönzésének szakmai követelményeiről szóló miniszteri rendelet tervezete (1073/J/2004)
- A közjegyzői díjszabásról szóló 14/1991. (XI. 26.) IM rendelet módosításáról szóló IM rendelet tervezete (1146/J/2004)

- A közúti járművezetők alkalmasságának megállapításáról szóló 13/1992. (VI. 26.) NM rendelethez módosításáról szóló ESzCsM rendelet tervezete (1148/J/2004)
- A Földművelésügyi Minisztérium szolgálati titokkörének megállapításáról szóló 2/1996. (I. 9.) FM rendelethez módosításáról készült FVM rendelet tervezete (1243/J/2004)
- Az idegenvezetésről szóló GKM rendelet tervezete (1312/J/2004)
- A halak életfeltételeinek biztosítására kijelölt felszíni vizek szennyezettség határértékeiről és azok ellenőrzéséről szóló 6/2002. (XI. 5.) KvVM rendelethez módosításáról szóló KvVM rendelet tervezete (1330/J/2004)
- A társadalmi szervezetek és az alapítványok nyilvántartása ügyviteli szabályainak módosításáról szóló IM rendelet tervezete (1333/J/2004)
- A környezetvédelmi termékdíjakról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásáról szóló 10/1995. (IX. 28.) KTM rendelethez módosításáról szóló KvVM rendelet tervezete (1363/J/2004)
- A külföldiek magyarországi tartózkodásának engedélyezésével összefüggő közegészséget, közrendet és közbiztonságot veszélyeztető betegségekről szóló ESzCsM rendelet tervezete (1389/J/2004)
- A hazai katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásai elleni védekezésben, valamint a nemzetközi segítségnyújtásban közreműködő önkéntes (különleges) mentőszervezetek támogatásáról és az alkalmazandó költségtérítésről szóló BM rendelet tervezete (1421/J/2004)
- Az elektronikus hírközlő hálózatokra vonatkozó műszaki feltételrendszeréről szóló IHM rendelet tervezete (1482/J/2004)
- A stratégiai zajtérképek részletes tartalmi és formai követelményeiről, valamint a stratégiai zajtérképek készítéséhez alkalmazott számítási és vizsgálati módszerekről szóló miniszteri rendelet tervezete (1514/J/2004)
- A menekültügy szervezeti rendszeréről, valamint a befogadó állomás feladatairól szóló 24/2001. (XI. 21.) BM rendelethez módosításának tervezete (1537/J/2004)
- A házi orvosi, házi gyermekorvosi és fogorvosi tevékenységről szóló 4/2000. (II. 25.) EüM rendelethez módosításáról szóló ESzCsM rendelet tervezete (1544/J/2004)
- A törzskönyvezett gyógyszerek és a különleges táplálkozási igényt

- kielégítő tápszerek társadalombiztosítási támogatásba való befogadásának szempontjairól és a befogadás vagy a támogatás megváltoztatásáról szóló 32/2004. (IV. 26.) ESZCSM rendelet módosításáról szóló ESzCsM rendelet tervezete (1618/J/2004)
- A tevékenységek részletes szabályairól szóló 44/2000. (XII. 27.) EüM rendelet módosításáról szóló ESzCsM rendelet tervezete (1694/J/2004)
 - Egyes miniszteri rendeletek módosításáról szóló FMM rendelet tervezete (1776/J/2004)
 - Az orvostechnikai eszközökről szóló 47/1999. (X. 6.) EüM rendelet, valamint az emberi felhasználásra kerülő vizsgálati készítmények klinikai vizsgálatáról és a helyes klinikai gyakorlat alkalmazásáról szóló 24/2002. (V. 9.) EüM rendelet módosításáról szóló ESzCsM rendelet tervezete (1810/J/2004)
 - A környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásáról szóló 10/1995. (IX. 28.) KTM rendelet módosításáról szóló KvVM rendelet tervezete (1828/J/2004)
 - A megváltozott munkaképességű dolgozók foglalkoztatásáról és szociális ellátásáról szóló 8/1983. (V. 29.) EüM-PM együttes rendelet módosításáról szóló FMM-ICSSZEM-PM együttes rendelet tervezete (1854 /J/2004)
 - A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet módosító FMM rendelet tervezete (1855 /J/2004)
 - Az EQUAL Közösségi Kezdeményezés fejezeti kezelésű előirányzat felhasználásával kapcsolatos szabályokról szóló FMM rendelet tervezete (1857 /J/2004)
 - A gyógyászati segédeszköz forgalmazó szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról szóló 54/1999. (XI. 12.) EüM rendelet módosításáról szóló EüM rendelet tervezete (1858 /J/2004)
 - A Professzorok Háza szervezeti átalakításával és a Balassi Bálint Intézet felügyeleti jogának megváltozásával összefüggő egyes oktatási tárgyú rendeletek módosításáról; valamint a Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Központ megszüntetéséről szóló OM rendelet tervezete (1874 /J/2004)
 - A használt és szennyvizek kibocsátásának méréséről, ellenőrzéséről, adatszolgáltatásáról, valamint a csatornabírság és vízszennyezési bírság sajátos szabályairól szóló KvVM rendelet tervezete (1876 /J/2004)

- Az egyes művészeti szakirányú továbbképzési szakok képesítési követelményeiről készült OM rendelet tervezete (1888 /J/2004)
- Egyes szakirányú továbbképzési szakok képesítési követelményeiről szóló OM rendeletek kiegészítéséről szóló OM rendelet tervezete (1889 /J/2004)
- Az ujj- és tenyéryomat vétel, a fényképkészítés, valamint a DNS-mintavétel szabályairól szóló 8/2000. (II. 16.) BM-IM-PM együttes rendelet módosításáról készült BM-IM-PM együttes rendelet tervezete (1890 /J/2004)
- A piaci árinformációs rendszer működtetéséről és az ehhez kapcsolódó feladatokról szóló PM rendelet tervezete (1896 /J/2004)
- Az emberi vér és vérkomponensek gyűjtésére, vizsgálatára, feldolgozására, tárolására és elosztására vonatkozó minőségi és biztonsági előírásokról, valamint egyes technikai követelményeiről szóló EüM rendelet tervezete (1897 /J/2004)
- A növényekben, a növényi termékekben és a felületükön megengedhető növényvédőszer-maradék mértékéről szóló 5/2002. (II. 22.) EüM-FVM együttes rendelet módosításáról szóló EüM-FVM rendelet tervezete (1906 /J/2004)
- Az érettségi vizsga részletes követelményeiről szóló 40/2002. (V. 24.) OM rendelet módosításáról szóló OM rendelet tervezete (1913 /J/2004)
- Az állati eredetű élelmiszerekben található peszticidmaradék megengedhető mértékéről szóló 34/2004. (IV. 26.) ESZCSM rendelet módosításáról szóló EüM rendelet tervezete (1954 /J/2004)
- Az egészségügyi szolgáltatók szakmai felügyeletéről szóló EüM rendelet tervezete (1991/J/2004)

Országgyűlési határozatok

- 31/2004. (IV. 19.) OGY határozat az ipari balesetek határokon áttérjedő hatásaiból eredően a határvizeken okozott károkért viselt polgári jogi felelősségről és kártérítésről szóló, Kijevben, 2003. május 21-én aláírt Jegyzőkönyv megerősítéséről (153/J/2004)
- 52/2004. (V. 18.) OGY határozat a Magyar Köztársaság Kormánya és az Olasz Köztársaság Kormánya között a minősített információk kölcsönös védelméről szóló, Budapesten, 2003. március 20-án aláírt Biztonsági Megállapodás megerősítéséről (430/J/2004)

- 36/2004. (IV. 26.) OGY határozat a Magyar Köztársaság csatlakozásáról a vámeljáráások egyszerűsítéséről és összehangolásáról szóló, Kyotóban, 1973. május 18-án kelt nemzetközi egyezmény Brüsszelben, 1999. június 26-án létrehozott Módosító Jegyzőkönyvéhez (560/J/2004)
- 35/2004. (IV. 26.) OGY határozat az áruk ideiglenes behozataláról, Isztambulban, 1990. június 26-án kelt Egyezmény és mellékletei megerősítéséről (589/J/2004)
- 73/2004. (IX. 8.) OGY határozat az Egyesült Nemzetek Szervezete Meridában, 2003. december 10-én kelt Korrupció Elleni Egyezményének megerősítéséről (722/J/2004)
- 65/2004. (VI. 22.) OGY határozat a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióról szóló szerződés K. 3 cikke alapján létrehozott, az informatika vámügyi alkalmazásáról szóló, Brüsszelben, 1995. július 26-án kelt Egyezményhez és annak szerves részét képező jegyzőkönyvekhez, valamint az Egyezmény ideiglenes alkalmazásáról szóló 1995. július 26-án aláírt Megállapodáshoz való csatlakozásáról (778/J/2004)
- 66/2004. (VI. 22.) OGY határozat a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióról szóló szerződés K. 3 cikke alapján létrehozott, a vámigazgatási szervek közötti kölcsönös jogsegélyről és együttműködésről szóló, Brüsszelben, 1997. december 18-án kelt Egyezményhez való csatlakozásáról és annak ideiglenes alkalmazásáról (788/J/2004)
- 108/2004. (X. 27.) OGY határozat az egyének védelméről a személyes adatok gépi feldolgozása során, Strasbourgban, 1981. január 28-án kelt Egyezménynek a felügyelő hatóságokról és a személyes adatok országhatárokat átlépő áramlásáról szóló, Strasbourgban, 2001. november 8-án kelt Kiegészítő Jegyzőkönyvének megerősítéséről (1109/J/2004)
- 98/2004. (X. 13.) OGY határozat a Magyar Köztársaság Kormánya és Québec Kormánya között a szociális biztonságról szóló, Ottawában, 2004. május 12-én aláírt megállapodás megerősítéséről (1235/J/2004)
- 105/2004. (X. 20.) OGY határozat az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés aláírásáról (1387/J/2004)
- 97/2004. (X. 13.) OGY határozat az Egészségügyi Világszervezet Alkotmánya 24. és 25. Cikke módosításának megerősítéséről (1411/J/2004)
- Johan Béla nemzeti programja 2003. évi előrehaladásáról szóló OGY határozat tervezete (376/J/2004)

- A nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről szóló 1979. évi Genfi Egyezményhez kapcsolódó, a nehézfémek légköri kibocsátásának csökkentéséről szóló, Aarhusban, 1998. június 24-én lefogatott jegyzőkönyv megerősítéséről és végrehajtásáról szóló OGY határozat tervezete (1891/J/2004)
- Az óvoda- és iskolabezárások okait vizsgáló bizottság munkájáról szóló jelentés elfogadásáról és a szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 30/2004. (IV. 6.) OGY határozat 3.7., 3.8. pontjához szóló OGY határozat tervezete (1909/J/2004)

Kormányhatározatok

- 2068/2004. (III. 31.) Korm. határozat az ESZCSM fejezet vagyonkezelésében egyes kincstári vagyonelemek értékesítéséről (242/J/2004)
- 1027/2004. (IV. 15.) Korm. határozat az Európai Szociális kartában vállalt kötelezettségek teljesüléséről szóló Nemzeti Jelentés jóváhagyásáról (356/J/2004)
- 2093/2004. (IV. 27.) Korm. határozat az Egészségügyi Világszervezet 57. Közgyűlésén történő részvételről (495/J/2004)
- 1068/2004. (VII. 9.) Korm. határozat a Magyar Universitas Programról, valamint az új felsőoktatási törvény koncepciójáról (598/J/2004)
- 2118/2004. (V. 21.) Korm. határozat a Kárpátok védelméről és fenntartható fejlesztéséről szóló Keretegyezmény jóváhagyásáról (690/J/2004)
- 2137/2004. (VI. 8.) Korm. határozat az Európai Egészségbiztosítási Kártya bevezetésére vonatkozó átmeneti időszak lehetőségének igénybevételeéről (713/J/2004)
- 2175/2004. (VII. 19.) Korm. határozat a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között a közös vízgyűjtőkön és a határvizeken történő együttműködésről szóló Egyezmény létrehozásáról (849/J/2004)
- 2189/2004. (VII. 22.) Korm. határozat az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat laboratóriumi hálózatának átszervezéséről és az ÁNTSZ Laboratórium Kft. megalapításáról és értékesítéséről (919/J/2004)
- 1085/2004. (VIII. 27.) Korm. határozat a köztisztviselők jogállásáról

- szóló 1992. évi XXIII. törvény hatálya alá tartozó szervek jegyzékéről (1075/J/2004)
- 2286/2004. (XI. 17.) Korm. határozat a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvényhez kapcsolódó intézkedésekről (1147/J/2004)
 - 2228/2004. (IX. 17.) Korm. határozat a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló Egyezmény részes országai konferenciájának ülésein való magyar részvételtől (1151/J/2004)
 - 2215/2004. (VIII. 30.) Korm. határozat a Magyar Köztársaság és a Horvát Köztársaság közötti, a szociális biztonságról szóló Egyezmény, illetve a végrehajtására szolgáló megállapodás aláírására történő felhatalmazásról (1309/J/2004)
 - 2236/2004. (IX. 22.) Korm. határozat a nemzetközi kereskedelemben forgalmazott egyes veszélyes vegyi anyagok és peszticidek előzetes tájékoztatáson alapuló jóváhagyási eljárásáról szóló Rotterdami Egyezmény részes államai konferenciájának ülészakain való részvételtől (1313/J/2004)
 - 2244/2004. (IX. 29.) Korm. határozat az Egészségügyi Készletgazdálkodási Intézet részére történő pénzeszköz átadásról szóló 2066/2004. (III. 26.) Korm. határozat módosításáról (1425/J/2004)
 - 2271/2004. (X. 30.) Korm. határozat a költségvetési szféra közalkalmazottainak 2004. évi bruttó 6%-os keresetnövekedését elősegítő intézkedésekről szóló 2195/2004. (VIII. 2.) Korm. határozat Egészségbiztosítási Alapot érintő rendelkezésének végrehajtásáról (1455/J/2004)
 - A titkos információgyűjtésre, illetve a titkos adatszerzésre felhatalmazott szervezetek és a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat közötti együttműködés rendjéről szóló Korm. határozat tervezete (9/J/2004)
 - Az üvegházhatású gázok közösségi kibocsátási egység kereskedelmi rendszeréről szóló 2003/87/EC Irányelv magyarországi bevezetéséhez kapcsolódó feladatok végrehajtásáról szóló Korm. határozat tervezete (39/J/2004)
 - Magyarországnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásával összefüggésben szükséges egyes deregulációs feladatokról szóló Korm. határozat tervezete (136/J/2004)
 - Alkotmánybíróság 46/2003. (X. 16.) határozatában meghatározott feladat végrehajtásáról és ennek kapcsán a Polgári perrendtartásról

- szóló 1952. évi II. törvény módosításáról szóló Korm. határozat tervezete (388/J/2004)
- A foglalkozásszerűen végzett polgári biztonságvédelmi tevékenység, és információgyűjtés, valamint a védelmi kötelezettség törvényi szabályozásának koncepciójáról szóló Korm. határozat tervezete (394/J/2004)
 - A kormányzati Elektronikus Közbeszerzési Rendszer (EKR) koncepciójáról és a létrehozásával kapcsolatos feladatokról szóló Korm. határozat tervezete (526/J/2004)
 - Az államháztartás egyensúlyi helyzetének javításához szükséges rövid és hosszabb távú intézkedésekről szóló 2050/2004. (II. 11.) Korm. határozat 7. pontja – intézkedési terv kidolgozása szervezeti átalakításokról –, végrehajtásáról szóló Korm. határozat tervezete (585/J/2004)
 - A hiteles fordítások, valamint a tolmácsolás hatályos rendszerének felülvizsgálatáról szóló Korm. határozat tervezete (610/J/2004)
 - Az egészségügyi ellátásszervezőkről, szóló törvényjavaslatról szóló Korm. határozat tervezete (628/J/2004)
 - A nemzetközi Munkaügyi Konferencia 62. ülészakán elfogadott, kereskedelmi hajók minimális követelményeiről szóló 147. sz. egyezmény, és az ahhoz kapcsolódó 1996. évi jegyzőkönyv, valamint a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 91. ülészakán elfogadott, a tengerészek személyazonosító okmányairól szóló 185. számú egyezménymegerősítéséről szóló Korm. határozat tervezete (639/J/2004)
 - A közigazgatási perrendtartás koncepciójáról szóló Korm. határozat tervezete (775/J/2004)
 - A gyógyszerpiac újraszabályozásának szakmai koncepciójáról szóló Korm. határozat tervezete (797/J/2004)
 - Az Országos Fogymatékosügyi Program végrehajtására vonatkozó közzétávu intézkedési tervben foglalt feladatok megvalósításáról és az Országos Fogymatékosügyi Program időarányos teljesítéséről szóló Korm. határozat tervezete (823/J/2004)
 - Az Országos Egészségbiztosítási Pénztár Fővárosi és Pest megyei Egészségbiztosítási Pénztár végleges elhelyezkedéséről szóló Korm. határozat tervezete (835/J/2004)
 - Budapesten, 2004. június 23-25. között megrendezésre kerülő IV. Európai Környezet és Egészség Miniszteri Konferencia dokumentu-

- mainak elfogadásáról, illetve a Konferencia megrendezéséhez kapcsolódó egyes intézkedésekről szóló Korm. határozat tervezete (878/J/2004)
- A 2003-2008. közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Környezetvédelmi Program finanszírozásáról és végrehajtásának egyes kérdéseiről szóló Korm. határozat tervezete (906/J/2004)
 - A második Nemzeti Környezetvédelmi Program tematikus akcióprogramról szóló Korm. határozat tervezete (906/J/2004)
 - A civil szervezetek költséghatékony, átlátható és indokolatlan párhuzamosságokat megelőző támogatási rendszerének kialakításával kapcsolatos alapelvek, teendők meghatározásáról szóló Korm. határozat tervezete (1047/J/2004)
 - Az egységes minősített adatvédelmi rendszer koncepciójáról szóló Korm. határozat tervezete (1068/J/2004)
 - Az egyes foglalkoztatási jogszabályok külön juttatásra vonatkozó rendelkezéseinek módosításáról szóló Korm. határozat tervezete (1210/J/2004)
 - A gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködéséről szóló, Hágában, 1993. május 29. napján kelt Egyezmény megerősítéséről szóló Korm. határozat tervezete (1222/J/2004)
 - A szabálysértési jog szabályozási koncepciójáról szóló Korm. határozat átdolgozott tervezete (1287/J/2004)
 - A térségi egészségszervező szolgálatról és a regionális egészségfejlesztésről szóló törvényjavaslatot tartalmazó Korm. határozat tervezete (1336/J/2004)
 - A minősített információk védelméről szóló nemzetközi szerződések létrehozásáról készült Korm. határozat tervezete (1376/J/2004)
 - A 2003-2008. közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Program finanszírozásáról és végrehajtásának egyes kérdéseiről szóló Korm. határozat tervezete (1410/J/2004)
 - Az elszegényedés, a szociális kirekesztés elleni intézkedéseket tartalmazó törvényjavaslatról szóló Korm. határozat tervezete (1436/J/2004)
 - A kábítószer-probléma visszaszorításáról szóló nemzeti stratégiai program rövid és középtávú céljainak végrehajtásával kapcsolatos kormányzati feladatokról szóló 1036/2002. (IV. 12.) Korm. határozat hatályon kívül helyezéséről, valamint ezzel összefüggésben a kábító-

- szer-probléma visszaszorításáról szóló nemzeti stratégiai program céljainak végrehajtásával kapcsolatos kormányzati feladatokról szóló Korm. határozat tervezete (1464/J/2004)
- A gyermekek és az ifjúság helyzetéről, életkörülményeinek alakulásáról és az ezzel összefüggésben a 2003. évben megtett kormányzati intézkedésekről szóló Korm. határozat tervezete (1561/J/2004)
 - Az Európai Szociális Karta 1988. évi Kiegészítő jegyzőkönyvének megerősítéséről és kihirdetéséről szóló Korm. határozat tervezete (1563/J/2004)
 - A szakképzés távlati stratégiájának végrehajtásához szükséges intézkedésekről szóló Korm. határozat tervezete (1625/J/2004)
 - Aláírásgyűjtő íven feltüntetett nyilvántartási azonosítóról szóló Korm. határozat tervezete (1630/J/2004)
 - Az Európai Egészségbiztosítási Kártya bevezetésének ütemezéséről szóló Korm. határozat tervezete (1677/J/2004)
 - Az ENSZ Éghajlatváltozás Keretegyezményben Részes Felek Konferenciájának tizedik ülészakán (2004. december 6-17. Buenos Aires) és további ülészakain való magyar részvételről szóló Korm. határozat tervezete (1678/J/2004)
 - Az Európai Unió Bizottságának az Európai Unió tagállamai között a bűnügyi nyilvántartásokból történő adatszolgáltatásra vonatkozó Korm. határozat tervezete (1731/J/2004)
 - Az ENSZ EGB határokat átlépő vízfolyások és nemzetközi tavak védelméről és használatáról szóló Egyezmény módosításának megerősítéséről szóló Korm. határozat tervezete (1762/J/2004)
 - A Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság kormánya között az országhatáron áterjedő környezeti hatások vizsgálatáról szóló ENSZ egyezmény kétoldalú együttműködésben való végrehajtásáról szóló megállapodásról szóló Korm. határozat tervezete (1796/J/2004)
 - A köztisztviselők jogállásáról szóló 2992. évi XXIII. törvény hatálya alá tartozó szervek jegyzékéről szóló 1085/2004. (VIII. 27.) Korm. határozat módosításáról szóló Korm. határozat tervezete (1824/J/2004)
 - A Márton Áron Alapítvány a Határon Túli Magyar Diákokért jogutód nélküli megszüntetéséről szóló Korm. határozat tervezete (1825/J/2004)

- A romák társadalmi integrációját elősegítő kormányzati programról és az azzal összefüggő intézkedésekről szóló 1021/2004. (III. 18.) Korm. határozat módosításáról szóló Korm. határozat tervezete (1985/J/2004)
- A mindenki számára akadálymentesen hozzáférhető környezet megteremtéséhez szükséges kormányzati intézkedésekről szóló Korm. határozat tervezete (1988/J/2004)
- Az Alkotmánybíróság és az Országgyűlés döntéseiből adódó egyes feladatokról szóló 2184/2004. (VII. 21.) Korm. határozat II/15. II/16. pontjához szóló Korm. határozat tervezete (1909 /J/2004)
- A Magyar Köztársaságnak az Európai Gépjármű és Vezetői Engedély Információs Rendszer (EUCARIS) létrehozásáról szóló Luxemburgban, 2000. június 29-én létrejött egyezményéhez történő csatlakozásáról készült Korm. határozat tervezete (1934 /J/2004)
- A gyógyászati segédeszköz ellátási rendszer fejlesztésének koncepciójáról szóló Korm. határozat tervezete (1908 /J /2004)

Belső normák, egyéb jogforrások

- 1/2004. (FVÉ 11.) FVM utasítás a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium és az Európai Unió tagállamainak közigazgatási hatóságai közötti, az állategészségügyi és állattenyésztési jogszabályok alkalmazásának biztosítása érdekében történő kölcsönös együttműködésről, valamint az Európai Unió Bizottságával történő együttműködésről (483/J/2004)
- A Kormány részére készített, az ingatlan-nyilvántartás jelenlegi helyzetéről, e tevékenység hatékonysága növelésének lehetőségeiről, azok jogi, informatikai és pénzügyi feltételeiről szóló tájékoztató jelentés tervezete (116/J/2004)
- SECI Délkelet-Európai bűnüldözési együttműködési megállapodás módosításáról szóló tervezet (133 /J/2004)
- A kettős adóztatás elkerüléséről szóló modellegezmény információcsere cikkelyével kapcsolatos javaslat kérése (166/J/2004)
- A Szociális és Családügyi Minisztérium, valamint az irányítása alatt álló intézmények és államigazgatási szervek szolgálati titokkörének megállapításáról szóló közlemény tervezete (276/J/2004)

- Az Magyar Nemzeti Bank szolgálati titokkörü jegyzékét tartalmazó 4/2002. (MK 30.) MNB közlemény módosításának tervezete (284/J/2004)
- Az Európai Unió felé terrorelhárítással összefüggésben végzett adatközlés szabályairól szóló BM-GKM-HM-KüM-PM-MeH együttes utasítás tervezete (432/J/2004)
- A Magyar Országgyűlés Hivatalának Titokvédelmi Szabályzatáról szóló 3/1996. számú elnöki rendelkezés módosításának tervezete (445/J/2004)
- A Románia és a Magyar Köztársaság között a szociális biztonságról kötendő egyezmény tárgyában szakértői delegáció által folytatott tárgyalásról szóló emlékeztető tervezete (537/J/2004)
- A területi számjelrendszerről szóló 9001/2004. (SK 1.) KSH közlemény 1. számú kiegészítésének tervezete (622/J/2004)
- A személyi védelem elrendelésére, végrehajtására, fenntartására és megszüntetésére jogosult hatóságok és szervek együttműködésének részletes szabályairól készült BM-IM-PM együttes utasítás átdolgozott tervezete (683/J/2004)
- Az Országos Környezeti Kármentesítési Program 2003. évi feladat-teljesítéséről szóló jelentés tervezete (850/J/2004)
- A Magyar Köztársaság és Új-Zéland között megkötendő szociális biztonsági egyezmény tervezete (1331/J/2004)
- A lakóhelyek, illetve tartózkodási helyek bejelentésével és nyilván-tartásával kapcsolatos gyakorlatról készült tájékoztató jelentés tervezete (1388/J/2004)
- A szegregáció felszámolásáról szóló jelentésről készült kormányelő-terjesztés tervezete (1708/J/2004)
- Az Országos Bűnmegelőzési Bizottság tevékenységéről szóló elő-terjesztés tervezete (1710/J/2004)
- A magyarországi kábítószerhelyzetről a Kormány részére készült je-lentés tervezete (1856 /J/2004)
- A környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyil-vánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazság-szolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló Aarhusi Egyezmény Ré-szes Feleinek Konferenciájára készített beszámoló tervezete (1955/J/2004)

- A növényvédőszer-maradék ellenőrzés mintavételi jegyzőkönyveinek és laboratóriumi vizsgálati eredményeinek hozzáférhetővé tételéről szóló NTKSZ utasítás tervezete (1907/J/2004)
- A Belügyminisztérium Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal Adatvédelmi és Adatbiztonsági Szabályzatának tervezete (1912/J/2004)
- A betegazonosító rendszer működéséről szóló EüM irányelv tervezete (1953/J/2004)

Előadások, konzultációk 2004-ben

Január 19-én Dr. Kerekes Zsuzsa előadást tartott „Az információszabadság és a civil szervezetek” címmel a TASZ által szervezett „Lobbyizás közérdekű célokért” a civil szervezetek részére szervezett tréning keretében.

Január 23-án Dr. Péterfalvi Attila részt vett az EURODAC konferencián Brüsszelben, a téma az ujjlenyomatokkal kapcsolatos adatkezelések nemzetközi összehangolása volt, különös tekintettel a Dublini Egyezményre.

Január 23-án Gulyás Csaba a Budapesti Rendőr-főkapitányság közlekedési szakemberei számára előadást, és konzultációt tartott az adatvédelem aktuális kérdéseiről.

Január 29-én Dr. Freidler Gábor részt vett a 29-es munkacsoport 43. ülésén Brüsszelben.

Február 2-án: Dr. Péterfalvi Attila „A közérdekű adatok nyilvánossága Magyarországon” címmel előadást tartott az Információszabadság II. Nemzetközi Konferenciáján Fokvárosban.

Február 1. és 3. között Dr. Péterfalvi Attila az információszabadság biztosok II. nemzetközi konferenciáján vett részt, beszámolt magyarországi tapasztalatairól, előadást tartott a személyes adatok védelméhez fűződő, illetve a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő alkotmányos jogok viszonyáról is Dél-Afrikában Fokvárosban.

Február 3-án Dr. Zombor Ferenc előadást tartott „Adatvédelem a munkahelyen – az adatvédelmi biztos vizsgálatai tükrében” címmel a Regionális Érdekvédelem Alapítvány által szervezett tanácskozáson Nyíregyházán.

Február 10. és 11. között Dr. Péterfalvi Attila részt vett a 29-es munkacsoport 44. ülésén Brüsszelben.

Február 16-án Dr. Péterfalvi Attila részt vett a Budapesti Ügyvédi Kamara elnökségi ülésén, és előadást tartott az ügyvédi munkát érintő adatvédelmi kérdésekről.

Február 17-én Dr. Zombor Ferenc előadást tartott „Az adatvédelem aktuális kérdései – az önkormányzatok adatvédelmi feladatai” címmel jegyzői értekezlet keretében Pest Megyei Közigazgatási Hivatalban.

Március 4-én Dr. Zombor Ferenc előadást tartott a RÉV Alapítvány által szervezett konzultáción *„Adatvédelem a munkahelyen – az adatvédelmi biztos vizsgálatai tükrében”* címmel Miskolcon.

2004. március 11. és 12. között Dr. Freidler Gábor és Dr. Varga Ilona részt vett a panaszügyek intézésével foglalkozó munkacsoport 9 ülésén Stockholmban.

Március 15. és 16. között Dr. Zombor Ferenc részt vett a 29-es munkacsoport 45. ülésén Brüsszelben.

Március 18-án Dr. Péterfalvi Attila megnyitotta a *„Rosszcsontok”* című kiállítást a Múcsarnokban.

Március 19-én Dr. Kerekes Zsuzsa *„Információs jogok és az Adatvédelmi Biztos Irodája”* címmel előadást tartott az országgyűlés hallgatói-ösztöndíjaskör számára.

Március 19-én Dr. Kerekes Zsuzsa *„Információs szabadság – a környezeti adatok nyilvánossága”* címmel előadást tartott albán civil szervezeti vezetők és újságírók részére.

Március 19-én Dr. Péterfalvi Attila az Európai Adatvédelmi Akadémia tanácskozó ülésén vett részt Berlinben.

Április 2-án Dr. Zombor Ferenc előadást tartott *„Data protection and medical data in Hungary”* címmel macedón civil jogvédőknek.

Április 9. és 18. között Dr. Péterfalvi Attila részt vett a Telekommunikációs Adatvédelmi Munkacsoport 35. ülésén.

Április 14-én Gulyás Csaba az adatvédelem aktuális kérdéseiről előadást és konzultációt tartott a Határőrség Országos Parancsnoksága által az adatvédelmi felelősök számára tartott továbbképzésen.

Április 15-én Dr. Zombor Ferenc előadást tartott a RÉV Alapítvány által szervezett konzultáción *„Adatvédelem a munkahelyen – az adatvédelmi biztos vizsgálatai tükrében”* címmel Szolnokon.

Április 21. és 23. között Dr. Péterfalvi Attila Rotterdami Tavaszi Adatvédelmi Konferencián vett részt, a konferencia témája elsősorban az európai adatvédelmi együttműködés összehangolása volt, különösen a harmadik pillér vonatkozásában.

Április 26-án Dr. Zombor Ferenc előadást tartott *„Az adatvédelem alapelvei a magyar és a nemzetközi szabályozásban”* címmel az Emberkereskedelem elleni küzdelem – kormányzati és civil szervezeti oktatás keretében a Nemzetközi Migrációs Szervezet konferenciáján.

Május 4. és 5. között Baka Péter, Dr. Freidler Gábor és Dr. Péterfalvi Attila részt vett a Közép- és Kelet-Európai Adatvédelmi Biztosok konferenciáján Rigában.

Május 7-én Dr. Péterfalvi Attila előadást tartott az „Adatvédelmi Kollegium” című konferencián az adatvédelem aktuális kérdéseiről Kecskeméten.

Május 7-én Dr. Kerekes Zsuzsa „A környezeti adatok nyilvánossága.” címmel előadást tartott a Közép-európai Egyetem Környezettudományi és Környezetpolitikai Tanszéke által „Az Aarhus-i Egyezmény magyar alkalmazása” címmel szervezett konferencián.

Május 12. és 16. között Dr. Péterfalvi Attila, Dr. Freidler Gábor és Baka Péter vett részt a Közép-Kelet-Európai Adatvédelmi Biztosok Konferenciáján, a konferencia fő témája a résztvevő országok adatvédelmi gyakorlata volt, továbbá felmerült a biometrikus azonosítók alkalmazásának lehetőségei és korlátai, az MMS telefonok használatának adatvédelmi veszélyei, illetve az Egyesült Államokba történő adattovábbítás kérdései is.

Május 16. és 19. között Dr. Péterfalvi Attila az UNESCO Emberi Jogok Világfórumának tanácskozásán vett részt Nantes-ban.

Május 27. és 28. között Dr. Péterfalvi Attila és Dr. Freidler Gábor részt vett az európai nagyvállalatok adatvédelmi gyakorlatáról szóló értekezleten Berlinben.

Június 3-án Dr. Freidler Gábor előadást tartott a VI. Direkt Marketing Szemináriumon „Adatbázis kereskedelem az EU-ban – adatvédelem határok nélkül?” címmel

Június 3. és 10. között Dr. Péterfalvi Attila a kínai Ellenőrzési Minisztérium meghívására látogatást tett Pekingben.

Június 8-án Dr. Freidler Gábor és Dr. Móricz György a „Takarékszövetkezeteket érintő törvényi változások” című konferencián előadást tartott a takarékszövetkezetek munkatársainak „Az adatvédelmi felelős kinevezése és feladatai” címmel Kecskeméten.

Augusztus 14. és szeptember 4. között Dr. Péterfalvi Attila International Visitor Program keretében az Egyesült Államok kormányának vendégként tanulmányúton vett részt.

Június 21. és 22. között Dr. Péterfalvi Attila és Dr. Zombor Ferenc részt vett a 29-es munkacsoport 46. ülésén Brüsszelben.

Szeptember 6. és 11. között Dr. Péterfalvi Attila a Nemzetközi Ombudsman Intézet VIII. Világtalálkozóján vett részt Quebec-ben.

Szeptember 13. és 16. között Dr. Péterfalvi Attila és Dr. Zombor Ferenc részt vett a Nemzetközi Adatvédelmi Konferencián Wrocławban, Dr. Péterfalvi Attila „*Politikai marketing és adatvédelem*” címmel tartott előadást.

Szeptember 29-én Gulyás Csaba az adatvédelem aktuális kérdéseiről előadást és konzultációt tartott az Országos Rendőr-főkapitányság által az adatvédelmi felelősök számára tartott továbbképzésen.

Szeptember 29. és 30. között Dr. Zombor Ferenc részt vett a 29-es munkacsoport 47. ülésén Brüsszelben.

Október 13-án Gulyás Csaba előadást és konzultációt tartott a „*Térfigyelő rendszerek, beléptető rendszerek és távfelügyeleti rendszerek adatvédelmi kérdései*” címmel a Hajdúszoboszlón megtartott tulajdonvédelmi konferencián.

Október 13. és 15. között Dr. Péterfalvi Attila az Európa Tanács által, „*Az adatalanyok jogai és kötelezettségei*” címmel rendezett konferencián előadást tartott.

Október 14-én Dr. Péterfalvi Attila az Európa Tanács szervezésében megtartott adatvédelmi szemináriumon ismertette a „*valóságshow*”-val kapcsolatos adatvédelmi biztosi állásfoglalást Prágában.

Október 19-én Dr. Sziklay Júlia előadást tartott „*A család gondozói, gyámhivatali titoktartásról, valamint az adatvédelem kérdéséről a bírósági tárgyalásokon*” címmel a Nemzeti Családi- és Szociálpolitikai Intézet által szervezett konferencián.

Október 20-án Dr. Péterfalvi Attila előadást tartott „*Az adatvédelmi szabályok érvényesülésének tapasztalatai, aktuális kérdései*” címmel az ügyészek szakmai továbbképzésén.

Október 26-án Dr. Péterfalvi Attila „*Nemzetközi kihívások az adatvédelemben*” című konferencián tartott előadást.

Október 28-án Dr. Zombor Ferenc előadást tartott „*Az adatvédelem és információszabadság aktuális kérdései*”-ről az Észak-Magyarországi Vízügyi Felügyeletnél, Miskolcon.

November 2-3.: Dr. Péterfalvi Attila és Dr. Freidler Gábor részt vett az Európai Bizottság által szervezett EPON (European Privacy Officers Network) konferencián.

November 3-án Dr. Freidler Gábor és Dr. Péterfalvi Attila rész vett az „Európai Adatvédelmi Felelősök Hálózata (European Privacy Officers' Network” című) találkozásán Prágában.

November 4-én Dr. Forgács Nóra „Az elektronikus információszabadság ma Magyarországon” címmel 2004. előadást tartott a Közép-Európai Egyetemen.

November 4-én Dr. Péterfalvi Attila az Információszabadság ma és holnap című konferencián tartott előadást a Közép-Európai Egyetemen.

November 4-5.: Dr. Freidler Gábor részt vett a Cseh Köztársaság adatvédelmi hatósága által szervezett, „panaszbizottsági ülésen” Prágában.

November 5-én Dr. Kerekes Zsuzsa „Közpénzek–közfeladatot ellátó szervek–nyilvánosság” címmel előadást tartott az Adatvédelmi Biztos Irodája és a Nyílt Társadalom Archívum által Információszabadság ma és holnap címmel rendezett konferencián.

November 4. és 5. között Dr. Freidler Gábor részt vett a panaszügyek intézésével foglalkozó munkacsoport 10. ülésén Prágában.

November 11. és 12. között Dr. Sziklay Júlia részt vett „A génbankok, biobankok adatairól” című konferencián Berlinben.

November 17. és 20. között Dr. Péterfalvi Attila előadást tartott a telekommunikáció fejlődésének új irányairól, illetve azok adatvédelmi vonatkozásairól a telekommunikációval foglalkozó munkacsoport 36. ülésén Berlinben.

November 18-án Dr. Freidler Gábor előadást tartott a Direkt Marketing Szövetség adatvédelmi fórumán: „Az elektronikus csatornákon keresztül zajló direkt marketing adatvédelmi kérdései” címmel.

November 23-án Dr. Zombor Ferenc előadást tartott a kínai parlamenti delegáció számára „The functions of the data protection authorities and the need for independence in the exercise of their functions” címen.

November 25. és 26. között Dr. Zombor Ferenc részt vett a 29-es munkacsoport 48. ülésén Brüsszelben.

November 30-án Gulyás Csaba előadást tartott „Az adatvédelmi törvény és az ez évtől hatályos módosítások” címmel a Magyarországi Vezető Informatikusok Szövetsége klubnapján.

2004. november 27. – december 2.: Dr. Péterfalvi Attila „Az adatvédelmi biztos hatásköre” címmel előadást tartott Azerbajdzsánban, Bakuban.

December 1-jén Gulyás Csaba „Az adatvédelem néhány aktuális kérdése” címmel előadást tartott a Belügyminisztérium által szervezett, „A szabadság és adatvédelem – vágyak és valóság az Európai Unióban” című szakmai tudományos konferencián.

Publikációk 2004-ben

Dr. Bártfai Zsolt–Soós Gábor: *Helyi demokrácia a megyei jogú városokban*, Politikatudományi Szemle 2004/3, 223-250. oldal.

Dr. Bártfai Zsolt–Prof. Dr. Sándor Judit – Dr. Dósa Ágnes: *Kutatásetikai szabályok Magyarországon*, az Európai Unió Bizottságának kiadványa (6. fejezet, Személyes adatok), 2004.

Dr. Forgács Nóra: *Hozzászólás, És mi lesz az alkotmánnyal?*, Majtényi László, Miklósi Zoltán szerkesztésében, Eötvös Károly Intézet, 2004.

Dr. Kerekes Zsuzsa: „*Hivatali kényelem?*” Az információs szabadság korlátairól, *Fundamentum*, 2004/2.

Dr. Kerekes Zsuzsa: *Hol tart ma az információs szabadság?*, *Élet és Irodalom*, 2004. október 29.

Dr. Kerekes Zsuzsa: *Információs szabadság az Európai Unióban*, *Fundamentum*, 2004/4.

Dr. Szabó Endre: *Az adatvédelmi biztos első féléves tevékenysége*, *Infokommunikáció és jog*, 2004. július.

Dr. Zombor Ferenc: *Adatvédelem a munkahelyen – az adatvédelmi biztos vizsgálatai tükrében*, in: *Adatvédelmi tudnivalók munkaadóknak és munkavállalóknak*, TEMI Móricz Zsigmond Művelődési és Ifjúsági Ház – Regionális Érdekvédelem Alapítvány, Nyíregyháza

Dr. Zombor Ferenc: *A drogbetegek adatainak kezelésére vonatkozó jogi szabályozás és adatvédelmi biztosi gyakorlat*, in: *Az adatvédelem addiktológiai kézikönyve*, szerk: Dr. Gerevich József, GyISM Szakmai Kiadványsorozata

Az Adatvédelmi Biztos Irodájának munkatársai

Baka Péter

Dr. Balogh Gyöngyi

Baracsi Nándor

Dr. Bártfai Zsolt

Dr. Bíró János

Bretz Gyuláné

Csajági István

Dr. Dudás Gábor

Dr. Egri Katalin

Fazekas Béla

Dr. Filipovits Viktória

Dr. Forgács Nóra

Dr. Freidler Gábor

Gulyás Csaba

Dr. Halmos György

Dr. Hegedűs Bulcsú

Dr. Horváth Nóra

Horváth Zoltánné

Jutasiné Diós Berta

Dr. Pajó Ágnes

Kartaly Béla

Dr. Kerekes Zsuzsanna

Dr. Keszey Gábor

Kolozsváry Sándor

Dr. Kowács Györgyi

Dr. Kozma Ágnes

Kóhalmy Lászlóné

Lakatos Lászlóné

Dr. Locsmándi Balázs

Montvai Máté

Dr. Móricz György

Neumann László

Németh Gáborné

Pető Szabolcs

Dr. Révész Balázs

Dr. Simon Judit

Dr. Szabó Endre Győző

Dr. Szabó Szilvia

Dr. Sziklay Júlia

Dr. Szöllősi Erzsébet

Dr. Tóth Beáta

Dr. Trócsányi Sára

Dr. Varga Ilona

Weiser Gabriella

Dr. Zombor Ferenc

Dr. Zs. Szőke Andrea